

ISSN : 2774-1370 (Online)

EDUCATION JOURNAL FACULTY OF EDUCATION, NAKHON SAWAN RAJABHAT UNIVERSITY

JANUARY - APRIL 2024

Nakhon Sawan Rajabhat University 398, Moo 3, Yan Matree Subdistrict,
Phayuhakiri District, Nakhon Sawan Province 60130, Thailand

Tel : +668 55303456

Email : edujournal@nsru.ac.th

ISSN: 2630-0761 (Print)

ISSN: 2774-1370 (Online)

วารสารครุศาสตร์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

EDUCATION JOURNAL
Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

วารสารราย 4 เดือน ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2567

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
398 หมู่ที่ 3 ตำบลย่านมัทรี อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ 60130
โทร. 085-530-3456
Email : edujournal@nsru.ac.th

วารสารครุศาสตร์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

วัตถุประสงค์

วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่ บทความวิชาการ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยฯ รวมถึงผลงานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ ความก้าวหน้าในงานวิจัย และเพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์นักวิชาการ และนักศึกษา ต่อสาธารณชน

เจ้าของวารสาร

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ที่ปรึกษา

คณบดีคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ รักดีจิตร์

Assoc.Prof.Dr.Yaowares Pakdeejit

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันวิสาข์ พูลทอง

Asst.Prof. Wanwisa Phulthong

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.อนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์

Prof. Dr.Anurak Panyanuwat

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด

Assoc.Prof.Dr.Boonchom Srisa-Ard

รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์

Assoc.Prof.Dr.Chaiwat Sutthirat

รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ แก้วอุไร

Assoc.Prof.Dr.Wareerat Kaewurai

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ

Prof. Dr.Teera Runcharoen

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University

สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย

Association of Professional Development of Educational Administration of Thailand

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

รองศาสตราจารย์ ดร.นันทิยา น้อยจันทร์

Assoc.Prof.Dr.Nuntiya Noichun

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน

Asst.Prof.Dr.Teeppipat Suntawan

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาธิพย์ งามนิล

Asst.Prof.Dr.Suthathip Ngamnin

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) คือ	ฉบับแรกของปี	มกราคม – เมษายน
	ฉบับที่สองของปี	พฤษภาคม – สิงหาคม
	ฉบับที่สามของปี	กันยายน – ธันวาคม

ศิลปกรรม

นางสาวจรินทร์ สุขขานน
Miss.Jarinton Sukkanon

ภาพปก

รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ ภัคดีจิตร

สำนักงาน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
398 หมู่ที่ 3 ตำบลย่านมัทรี อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ 60130
โทร. 085-530-3456
Email : edujournal@nsru.ac.th

บทความที่นำมาตีพิมพ์ในแต่ละฉบับ กองบรรณาธิการจะตรวจสอบเป็นขั้นแรก แล้วจัดให้มีกรรมการภายนอกกรว
กลั่นกรอง (Peer Review) และประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double - Blind
Peer Review คือปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง
รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งชัยดาพร เวหะชาติ
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาติ ปณะราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพัฒน์ รักพรหมมงคล
รองศาสตราจารย์ ดร.อนุวัติ คุณแก้ว
รองศาสตราจารย์ ดร.สรวงพร กุศลส่ง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพรรณ ขาวประทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาภรณ์ เรืองสุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันิดา ฝาระนัด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รชฏ สุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศธร มหาวิจิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศน์ัย กิรติรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์ เผ่าวงศากุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ยะบุญธง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณตนันท์ เกียรประภากุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูล วรบำรุงกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ เตชะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิตกาญจก ตั้งภากรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขจรศักดิ์ สงวนสัตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักศักดิ์ เลิศคงคาทิพย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนล สวนประดิษฐ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมกริช บุญเขียว
อาจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์
อาจารย์ ดร.มีนมาส พรานป่า
อาจารย์ ดร.พนัส จันทร์ศรีทอง
อาจารย์ ดร.ประยงค์ หัตถพรหม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยนครพนม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.วชิระ วิชชวรนนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒนา หอมบุปผา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติพิทย งามนิล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภากร โพธิ์ดง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิกา พรหมมาศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพร ปาณางษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาภัสสร สนิธิรักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทินกร ชอัมพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิกร แก้วทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาธิษฐ์ สุระเสนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณราย เทียมทัน
อาจารย์ ดร.ไกรวิชญ์ ดีเอม
อาจารย์ ดร.รังสรรค์ หล้าคำจา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

สารจากบรรณาธิการ

วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา รวมถึงผู้ที่สนใจได้เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ งานวิจัย ผลงานวิชาการและผลงานสร้างสรรค์อื่น ๆ อันเป็นประโยชน์ ซึ่งนำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมและพัฒนาประเทศชาติด้วยการสร้างองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัย การศึกษาค้นคว้าและการเรียบเรียงผลงานทางวิชาการ โดยในฉบับปีที่ 7 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน 2567 นี้ วารสารได้ผ่านการรับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2

ในฉบับนี้ได้นำเสนอบทความวิชาการ จำนวน 1 เรื่อง บทความวิจัย จำนวน 30 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 31 เรื่อง ทั้งนี้ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ได้ผ่านการตรวจสอบการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์สาขาจำนวน 3 ท่าน ซึ่งถือเป็นมาตรฐานทางวิชาการที่ทางกองบรรณาธิการให้ความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาและส่งเสริมการนำเสนอผลงานวิจัยและผลงานวิชาการสู่สาธารณชนและแวดวงวิชาการต่อไป

กองบรรณาธิการ ต้องขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านร่วมพิจารณาผลงานทางวิชาการ ขอบคณนักวิชาการที่ให้ความเชื่อมั่นในคุณภาพของวารสาร โดยส่งบทความลงตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง และหวังอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและหากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะใดในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ รักดีจิตร

บรรณาธิการวารสารครุศาสตร์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ทัศนะ แนวคิด และรูปแบบการนำเสนอบทความในวารสารนี้เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่ละคน การนำบทความหรือส่วนหนึ่งของบทความไปตีพิมพ์เผยแพร่ ให้อ้างอิงแสดงที่มาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เขียนบทความ และกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือกบทความลงตีพิมพ์ และจะแจ้งให้เจ้าของบทความทราบหลังจากผู้ประเมินอิสระตรวจอ่านบทความแล้ว

สารบัญ

	หน้า
วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	ก
คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ	ง
สารจากบรรณาธิการ	ฉ
สารบัญ	ช
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ เรื่อง ประเพณีไหลเรือไฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	
The Development of Learning Activities Using Video Content to Enhance 9 th Grade Student's English Reading Comprehension	1
ชนิกา ศิริวัฒน์, สุวิสาข์ จรัสกมลพงศ์, สฤณี ศรีขาว	
นวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	
An Innovation Learning Proactive to Develop Critical Thinking Skills Science Knowing Living Things for 3 TH Grade Student	10
สุดารัตน์ เจนเขียวขยาญ, สุวิสาข์ จรัสกมลพงศ์, พิจิตรา ธงพานิช	
การพัฒนาทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	
The Development of Conceptual Thinking Skills in Dramatic Arts Subjects Through Creative Role - Playing Learning Management For 9 th Grade Student	22
กรรณิการ์ เสนานิคม, สุวิสาข์ จรัสกมลพงศ์, พิจิตรา ธงพานิช	
การประเมินโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2	
Project Evaluation of Schools Promotion and Support for the External Quality Assessment Under Kamphaengphet Primary Educational Service Area Office 2	32
ปวิณวิทย์ ขุนเทียนชมชาติ	
การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท	
A Study of Technological Leadership of School Administrators based on Teachers' Perspectives in Uthai Thani Province under the Secondary Educational Service Area Office Uthai Thani Chainat	43
วันัษพร แจ่มสกุล, สาธิต ทรัพย์รวงทอง, สุกพัฒนา หอมบุปผา	
การศึกษาสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	
A Study of The Learning Organization of Welfare Education Schools in The Central Region Group 1 under The BUREAU of Special Education Administration	56
วชิรวิทย์ เจียงผา, นิพนธ์ วรรณเวช	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษระหว่างการฝึกสหกิจศึกษาของนักศึกษา วิชาเอกภาษาอังกฤษธุรกิจ English Communication Strategies of Business English Students During Co-operative Education อัจฉรินทร์ จิตต์ปารพ	67
แนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 Guidelines for the Implementation of Information Technology Systems of Small Schools under the Office of Nakhon Sawan Education Service Area 1 ปวีณสุดา ม่วงเงิน, สาธิต ทรัพย์รวงทอง, ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์	80
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี The Relationship Between The 21 st Century Leadership of School Administrators and Academic Administration in Schools under The Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi ธนัททัศน์ กุลรัตน์พันธ์, นิพนธ์ วรรณเวช	96
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 The Relationship between Academic Affairs Administration and Teamwork of Basic Education Schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3 สุทธสิริ จักขุรัตน์, พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์	107
ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ The Relationship Between Using Power of School Administrators and Teachers' Motivation in The Welfare Education School Group 1 under The Bureau of Special Education Administration อภิเชก ศรีฉ่ำพันธุ์, พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์	117
ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรี ตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 Female Administrators' Leadership as Perceived by Teachers in Basic Education Schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3 อมรรารณ สืบบุก, พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์	130
การจัดการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ในประเพณีไหล แพไฟ จังหวัดอุดรธานี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 Using STEM EDUCATION Management to Develop Creative Problem-Solving Skills in the Uttaradit Lai Phae Fai Tradition of Mathayomsuksa 2 Students วิภาพร เวียงเงิน, สิริณภา กิจเกื้อกูล	142

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

The Relationship between School Administration and Performance According to Education Standards Basic Education Level under The Office of Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3

154

วราภรณ์ ดวงจิตร์, สาโรจน์ เผ่าวงศากุล

ประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

The Effectiveness Administrative of Female Administrators According to Opinions of Teachers under The Secondary Education Service Area Office Kanchanaburi

167

พิมพ์นารา พูลสวัสดิ์, พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบี่ยูสามพร้อมกับสื่อโพนิกส์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่าชะระธาภิเษก จังหวัดชุมพร

Development of The 2W3P Learning Activity Package with Phonics Foreign Language Department Secondary School Level 2 Thasaeratchadapisake School Chumphon Province

179

ดรรชนี บุญแก้วสุข, สิริสวัสดิ์ ทองก้านเหลือง, อัญชลี แสงอาวุธ

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิตที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Effects of Learning Management Using Problem Base Learning with Micro: bit on Problem Solving Ability in Computer Science Subject of Matthayom 1 Students

193

รัฐวิวัฒน์ พลตรี, บัณฑิตา อินสมบัติ

การศึกษาความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

The Study of Expectation toward Community Quality School under Uthaitхани Primary Educational Service Area Office 2

204

ธัญวิทย์ สาริกา, เยาวเรศ ภัคดีจิตร, ทินกร ขอมพงษ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

Factors The Operation of Student Care and Support System of Schools under The Office of Nakhon Sawan Primary Educational Service Area 3

218

เกษิรา รื่นรวย, เยาวเรศ ภัคดีจิตร, ทินกร ขอมพงษ์

การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

A Study of Academic Administration of Schools in Hankha District under the Chainat Primary Educational Service Area Office

232

สมคิด ชุนพรัตน์, นันทวัช นูนารถ, ฐิตินันท์ ศิวสุวรรณ

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 The Relationship Between the 21 st Century Leadership of School Administrators and Working Motivation of Teachers under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1	246
ณรินทร์นิดา อภัยรัตน์, ประเมศร์ กลิ่นหอม, มิตภาณี พุ่มกล่อม การประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร A Study on The Evaluation of a Student Support System Project in A Primary School in Mueang Subdistrict, Kamphaeng Phet Province, under The Tupervision of The Tamphaeng Phet Secondary Education Service Area Office	258
สุเมธ ทับประดิษฐ์, ประจวบ ขวัญมัน ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 The Effect of Cooperative Learning Management by STAD on Learning Achievement and Attitude Toward Academic Careers of Prathomsuksa 6 Students	272
พันธ์ทิพย์ บุญรัตน์, สุรชาติพย์ งามนิล บูรณาการสู่ชีวิตจริง: การใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในกระบวนการเรียนรู้ Integration into Real Life: Applying Phenomenon-based in The Learning Process	285
สุวิทนา สงวนรัตน์, ชัยวัฒน์ วารี การประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร The Evaluation of The Safety School Project of Schools under The Office of The Secondary Educational Service Area Kamphaengphet	304
นพพล วิบูลวงศ์, ประจวบ ขวัญมัน ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี The Relationship Between the Behavior of School Administrators and the Participate Management in Schools under the Secondary Education Service Area Office Kanchanaburi	318
หทัยรัตน์ เมฆจินดา, นิพนธ์ วรรณเวช การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิกเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา The Cooperative Learning Management by STAD Technique with Graphic Organizer to Promote Learning Achievement and Group Working Ability for Graduate Students	330
สุรชาติพย์ งามนิล ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท The Relationship between the Transformational Leadership of School Administrators and Job Satisfaction of Teachers under Secondary Educational Service Area Office Uthaitхани Chainat	342
นันทภรณ์ คล้ายชัย, ไกรวิชญ์ ดีเอม, อีรพจน์ แบนเนียน	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท	
The Factors Affecting Academic Administration of Schools in Uthai Thani Province under the Secondary Educational Service Area Office Uthai Thani Chainat	353
ศรัญญา จอกสุวรรณ, อีรพจน์ แบนเนียน, ไกรวิชญ์ ดีเอม	
ผลการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่มีต่อความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	
The Effects of Communicative Language Teaching on Enhancing English Speaking and Writing Abilities of Mattayomsuksa 3 Students	366
โสภาพรรณ หนองกาวิ, สุรชาติพย์ งามนิล	
ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน เรื่อง จาวาสคริปต์ที่มีต่อผลการเรียนรู้และการนำเสนอแผนภาพข้อมูลของนักเรียนมัธยมศึกษา	
The Effects of Using Learning Activities Based on Gamification in JavaScripts Topic Upon Learning Outcome and Data Visualization of Mattayomsuksa Students	378
วุฒิชัย พิสิทธิ์, รพีกร ฉลองสัพพัญญู, ณัฐวุฒิ แยมแสง	
ภาคผนวก	391
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความวารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	392

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ เรื่องประเพณีไหลเรือไฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

The Development of Learning Activities Using Video Content to Enhance 9th Grade Student's English Reading Comprehension

ชนิกา ศิริวัฒน์¹, สุวิสา จรัสกมลพงศ์², สฤณี ศรีขาว³

Chanika siriwat¹, Suwisa Jarutkamolpong², Sarit Srikhao³

Corresponding Author E-mail: chanika16@npu.ac.th

Received: 2023-04-26; Revised: 2023-06-06; Accepted: 2023-07-25

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนร่วมกับสื่อวิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาความสามารถทางการอ่านเพื่อความเข้าใจ ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยวิดีโอคอนเทนต์ เรื่องประเพณีไหลเรือไฟร่วมกับแบบฝึกการอ่าน และ 3) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียนโดยวิดีโอคอนเทนต์ เรื่องประเพณีไหลเรือไฟร่วมกับแบบฝึกการอ่าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 43 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการจัดแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัย 1) สื่อวิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ 2) แบบประเมินทักษะความสามารถของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยวิดีโอคอนเทนต์ เรื่องประเพณีไหลเรือไฟ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า

1) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.32/87.98 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์สูงกว่าที่กำหนด 2) นักเรียนที่เรียนด้วยวิดีโอคอนเทนต์ เรื่องประเพณีไหลเรือไฟ มีความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: วิดีโอคอนเทนต์, การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ, ประเพณีไหลเรือไฟ

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาลัทธิและการสอน, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครพนม

² Master of Education, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครพนม

² Assistant Professor, Computer Education, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครพนม

³ Assistant Professor, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop the efficiency of learning activities by using VDO contents to enhance reading English reading comprehension and understanding to meet the efficiency on criterion of 80/80. 2) to compare the student's ability with English reading comprehension to student before and after learning with the VDO content and exercises. 3) to investigate the learning achievement the students learning by using the VDO contents. The sample of the study through the by cluster random sampling consisted of 43 Mathayomsuksa 3 (Grade 9) in Piyamaharachalai School in Nakhon Phanom province. The instruments used for gathering the data were 1) English reading skill with using the VDO content 2) 30 items of 5 unite English Reading comprehension test, used as a pretest and posttest. The data were analyzed by statistical means, standard deviation and t-test dependent sample. The results of this research were

1) the development the efficiency of learning activities by using VDO contents to enhance reading English reading comprehension and understanding to meet the efficiency on criterion of 83.32/87.98 which were higher than required. 2) the students (Grade 3) can learned with activities by using VDO contents to enhance reading comprehension and understanding after learning was significantly higher than by statistical level .05. and 3) The students (Grade 3) after learning management by using VDO contents had the post - learning achievement higher than by statistical level .05.

Keywords: VDO Content, English Reading Comprehension, Illuminated Boat Procession

บทนำ

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันเพราะภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่สำคัญกับการติดต่อสื่อสาร เช่น ด้านการศึกษา ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการสร้างความเข้าใจต่อประเพณีวัฒนธรรม ด้านการค้าขายและธุรกิจ รวมไปถึงด้านการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มประชาคมอาเซียน และต่างประเทศทั่วโลก เมื่อมีความหลากหลาย และแตกต่างทางประเพณีวัฒนธรรม ย่อมตระหนักถึงการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจภาษาที่เป็นสื่อกลาง เพื่อแสดงความเข้าใจต่อกันระหว่างเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม เพราะมนุษย์ทั่วโลกต้องมีความรู้พื้นฐานทางภาษาอังกฤษ และใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารกับประเทศที่ไม่ได้พูดภาษาเดียว จะเห็นได้ว่าการที่จะสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจ จำเป็นต้องสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษที่ไม่ใช่เพียงแค่ภาษาไทยเท่านั้น (ครูอัปเดตทศทคอม. 2561: ออนไลน์) ดังเช่น การอ่านในชีวิตประจำวัน การอ่านเพื่อความเข้าใจ คือพฤติกรรมการเรียนรู้ที่แสดงถึงความสามารถในการคิด วิเคราะห์ ความสามารถของผู้เรียน แม้แต่การทำความเข้าใจในการอ่าน ดังเช่น พฤติกรรมด้านพุทธิสัย (cognitive domain) ตามทฤษฎีของบลูม (Bloom's Revised Taxonomy) และคณะที่ได้เสนอแนวคิดนี้เป็นหลักในการพัฒนาทางด้านสมอง

ปัญหาหลักสำคัญของการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่ 1) ขาดความสามารถทางการอ่านเพื่อความเข้าใจ และขาดทักษะการอ่านอย่างถูกต้องตามที่พื้นฐานด้านภาษาอังกฤษที่ควรจะได้รับขาดความรู้ และทักษะด้านคำศัพท์พื้นฐาน และไม่สามารถออกเสียงได้ถูกต้อง ติดสำเนียงภาษาถิ่น รวมถึง 2) ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาวิชาภาษาอังกฤษ ด้านการอ่านที่น้อยกว่าด้านอื่น ๆ และปัญหาที่พบทั้ง 5 ประการ สอดคล้องกับปัญหาการจัดการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษในโรงเรียนส่วนใหญ่ของประเทศไทย (วรจกณา เค้าอัน. 2560) จากการศึกษารายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 พบว่า เมื่อจำแนกคะแนนเฉลี่ยรายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนตามภูมิภาค พบว่า โรงเรียนที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดถึง 43.22 คะแนน รองลงมาคือ ภาคตะวันออก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.74 คะแนน แต่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดเพียง 28.85 คะแนน ซึ่งถือว่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของระดับประเทศ โดยค่าเฉลี่ยรายวิชาภาษาอังกฤษระดับประเทศ คือ 31.11 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน. 2565) จากการที่พบสภาพปัญหาของผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านขาดทักษะการอ่านเพื่อเข้าใจในบทความนั้น ๆ ขาดการวิเคราะห์

บทความที่ถูกต้องจากปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 กิจกรรมขึ้น โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ เรื่องประเพณีไหลเรือไฟ ประกอบด้วย 1) ประวัติความเป็นมา เรื่องประเพณีไหลเรือไฟ 2) การสร้างเรือไฟ 3) ความเชื่อเกี่ยวประเพณีไหลเรือไฟ 4) ลักษณะและประเภทของเรือไฟ 5) ประเพณีไหลเรือไฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นสื่อในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ทางภาษาอังกฤษที่ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ อนุรักษ์ และหวงแหนวัฒนธรรมบ้านเกิด และสามารถความเข้าใจประเพณีไหลเรือไฟ รวมถึงเข้าใจ ประวัติความเป็นมา ความเชื่อ ลักษณะของเรือไฟ การสร้างเรือไฟ ซึ่งประเพณีไหลเรือไฟเป็น ประเพณีที่ยึดถือกันมาอย่างช้านาน โดยมีความเชื่อเรื่องการบูชาอวยพระพุทธรูป และเป็นการขอขมาต่อแม่น้ำโขงที่คนนครพนม ใช้กิน ใช้ดื่ม ซึ่งงานประเพณี ไหลเรือไฟนั้นนิยมปฏิบัติกัน เทศกาลออกพรรษา ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 หรือ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 1 (ประเพณีไหลเรือไฟ. 2564) นอกจากนี้ เนื่องจากสังคมปัจจุบันนี้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเป็นอย่างมาก การทำสื่อ ภาพเคลื่อนไหวต่าง ๆ การประยุกต์ใช้วิดีโอ อาจเป็นตัวเชื่อมโยงให้นักเรียนความริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างแรงบันดาลใจ ซึ่ง สามารถขับเคลื่อน และสนับสนุนการศึกษาวิชาภาษาอังกฤษได้ดียิ่งขึ้น (Education Technology. 2562) ประกอบกับจังหวัด นครพนม เป็นจังหวัดที่จัดงานกิจกรรมประเพณีไหลเรือไฟ ประจำปีทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานวิชา ภาษาต่างประเทศ เรื่องวัฒนธรรม อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่านเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิดีโอคอนเทนต์เรื่อง ประเพณีไหลเรือไฟร่วมกับแบบฝึกการอ่านทั้ง 5 กิจกรรมการเรียนรู้
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยวิดีโอคอนเทนต์ เรื่องประเพณีไหลเรือไฟร่วมกับ แบบฝึกการอ่านทั้ง 5 กิจกรรมการเรียนรู้

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการเรียนรู้การอ่านเพื่อความเข้าใจด้วยวิดีโอคอนเทนต์ เรื่อง ประเพณีไหลเรือไฟ ร่วมกับแบบฝึกการอ่านทั้ง 5 กิจกรรม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05

การทบทวนวรรณกรรม

สุภาพร พันเหลา (2560) กล่าวว่า การพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจในบริบทสังคมโลกมากขึ้น เข้าใจความแตกต่าง ของวัฒนธรรม และพร้อมเรียนรู้ความแตกต่างของภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การปกครอง การเมือง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาอังกฤษ และใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน รวมทั้งเข้าถึงเรียนรู้ องค์ความรู้ใหม่ ๆ อย่างไม่มีขีดจำกัด จนเกิดคำว่า โลกไร้พรมแดน โดยเฉพาะประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบทาง เทคโนโลยีมากพอสมควร

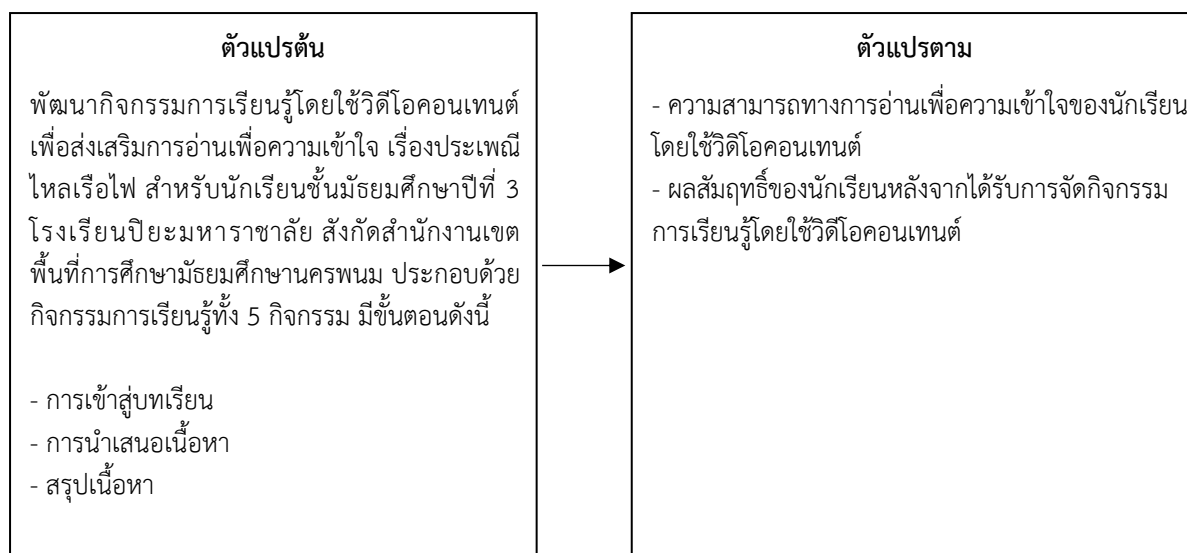
ศศิชา วงศ์ไพรินทร์, และบุหงา ชัยสุวรรณ (2561) ได้กล่าวว่า ผลสำรวจของของใช้งานเฟซบุ๊กพบว่าประเภทของ คอนเทนต์บนเฟซบุ๊กแฟนเพจที่สร้างการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ใช้งานมากที่สุดอันดับ 1 ได้แก่ วิดีโอ คอนเทนต์ รองลงมาได้แก่ การโพสต์ลิงค์ และรูปภาพ ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าเทรนด์ วิดีโอคอนเทนต์ กำลังเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมมากกว่า คอนเทนต์ในรูปแบบอื่น ๆ จึงเป็นส่วนประกอบหนึ่งของกลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหาที่สร้างความสำเร็จได้ ในยุคที่ผู้บริโภค เลือกรับชมวิดีโอกันมากขึ้น จากตัวเลขปฏิสัมพันธ์ที่สูงขึ้นตามลำดับ ทำให้มีการปรับบทบาทของวิดีโอคอนเทนต์บนเครือข่าย สังคมออนไลน์ และแพลตฟอร์มอื่น ๆ อีกมากมายที่หันมาลงทุนในการปรับรูปแบบวิดีโอมากขึ้น เพื่อเพิ่มยอด Engagement และ Follower จึงทำให้เหล่าธุรกิจองค์กรต่างหันมาผลิตวิดีโอคอนเทนต์กันมากมาย เนื่องจากสามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้

หลากหลายรูปแบบ ทั้งการเคลื่อนไหวของภาพ และเสียง ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงอารมณ์ และความรู้สึกมากกว่าคอนเทนต์รูปภาพธรรมดา

ธีรนนท์ ศรีวิทัศน์, กัญณภัทร นิธิศวรากล, และปิยลักษณ์ อัครรัตน์ (2562) ได้กล่าวว่า แม้ประเทศไทยจะให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษแต่การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันยังไม่ประสบผลสำเร็จการใช้สื่อวิดีโอบนยูทูบ (YouTube) มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ เนื่องจากสื่อวิดีโอบนยูทูบ (YouTube) เป็นสิ่งที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นเป็นอย่างมาก การที่ครูผู้สอนสามารถนำวิดีโอบนยูทูบเหล่านั้นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ จึงเป็นสิ่งที่จะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

รวีวรรณ สิทธิสุวรรณ (2564) ได้กล่าวไว้ นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึก Reading newspaper และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจที่เรียนโดยใช้แบบฝึก Reading newspaper หลังเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนรู้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึก Reading newspaper โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ เรื่องประเพณีไหลเรือไฟสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนโรงเรียนปิยะมหาราชาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำนวน 12 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 456 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนโรงเรียนปิยะมหาราชาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 43 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องประเพณีไหลเรือไฟ ของนักเรียนชั้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 แผนการเรียนรู้ รวม 10 ชั่วโมง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยสร้างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบที่ครอบคลุมของแผนการจัดการเรียนรู้ และนำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องประเพณีไหลเรือไฟ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ซึ่งมีคุณภาพระดับความเหมาะสม โดยนำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) ซึ่งมีประสิทธิภาพความสอดคล้องในระดับ ($\bar{X}$ = 4.60 และ S.D = 0.55)

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้วิดีโอคอนเทนต์ เรื่อง ประเพณีไหลเรือไฟ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วยปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินความเที่ยงตรงต่อเนื้อหา เพื่อหาความเหมาะสมของตัวเลือก และหาค่าดัชนีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อสอบได้ค่าดัชนีความสอดคล้องคือ 1.00 และได้นำไปทดสอบที่แก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญนำไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนโรงเรียนปิยะมหาราชาลัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบและนำมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.33-0.75 ค่าอำนาจจำแนก (b) อยู่ระหว่าง 0.17-0.67 และจึงนำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ตามแผนการเรียนรู้ทั้ง 5 แผนกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมา เรื่องประเพณีไหลเรือไฟ 2) การสร้างเรือไฟ 3) ความเชื่อเกี่ยวประเพณีไหลเรือไฟ 4) ลักษณะและประเภทของเรือไฟ 5) ประเพณีไหลเรือไฟ

3. วิดีโอคอนเทนต์ เรื่องประเพณีไหลเรือไฟ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และนำมาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาภายในวิดีโอให้น่าสนใจตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินความเที่ยงตรงต่อเนื้อหา เพื่อหาความเหมาะสมของวิดีโอ และหาค่าดัชนีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (Cowles, M., & Davis, C. 1982) และค่าดัชนีมีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ประกอบด้วย 5 วิดีโอ ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมา เรื่องประเพณีไหลเรือไฟ 2) การสร้างเรือไฟ 3) ความเชื่อเกี่ยวประเพณีไหลเรือไฟ 4) ลักษณะและประเภทของเรือไฟ 5) ประเพณีไหลเรือไฟ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนการทดลองผู้วิจัยได้ทดสอบก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Pre-test) โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน เป็นข้อสอบแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ข้อ จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลา 30 นาที

2. ขั้นตอนทดลอง ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิดีโอคอนเทนต์ เรื่องประเพณีไหลเรือไฟ ซึ่งประกอบไปด้วยแผนการเรียนรู้ทั้ง 5 แผนการเรียนรู้ แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง

3. ขั้นตอนหลังการทดลอง หลังจากเสร็จการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบทดสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจเรื่องประเพณีไหลเรือไฟ หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Post-test) ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นข้อสอบแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ข้อ จำนวน 30 ข้อโดยใช้เวลา 30 นาที ซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกันกับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะด้านการอ่าน หลังจากเรียนด้วยกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่าน เพื่อความเข้าใจ ร่วมกับวิดีโอคอนเทนต์ เรื่อง ประเพณีไหลเรือไฟ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อมาเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ เรื่อง ประเพณีไหลเรือไฟ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน (One-Group Pertest-Posttest Design) โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาทำการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ เรื่อง ประเพณีไหลเรือไฟ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการหาประสิทธิภาพของการเรียน ด้วยวิธี E1/E2 โดย ประสิทธิภาพให้ค่าเป็นไปตามเกณฑ์คือ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่านเพื่อความเข้าใจ ก่อนเรียนและหลังจากเรียนรู้โดยวิดีโอคอนเทนต์ เรื่องประเพณีไหลเรือไฟ โดยใช้โปรแกรมโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการหาค่า T-Test Dependent แบบที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยวิดีโอคอนเทนต์ เรื่องประเพณีไหลเรือไฟร่วมกับแบบฝึกการอ่านทั้ง 5 กิจกรรมการเรียนรู้ โดยการหาค่า T-Test Dependent แบบที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการหาประสิทธิภาพของสื่อวิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ เรื่อง ประเพณีไหลเรือไฟ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่า (E1/E2) เท่ากับ 83.32/87.98 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์เรื่องประเพณีไหลเรือไฟ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

นักเรียน	จำนวนค่าเฉลี่ยร้อยละของ การทดสอบแบบฝึกทักษะ E1	ทดสอบหลังเรียน E2	ค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2 ร้อยละ 80/80
43	83.32	87.98	83.32/87.98

จากตารางที่ 1 พบว่า แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดย ใช้วิดีโอคอนเทนต์ร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องประเพณีไหลเรือไฟ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปิยะมหาราชาลัย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1 และ E2 เท่ากับ 83.32/87.98 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่มาตรฐานกำหนดและสามารถนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างได้

2. ผลการประเมินด้านความสามารถทางการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนร่วมกับการใช้วิดีโอคอนเทนต์ เรื่อง ประเพณีไหลเรือไฟ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินด้านความสามารถทางการอ่านเพื่อความเข้าใจ การเรียนรู้ก่อนและหลังจากเรียนรู้โดยวิดีโอคอนเทนต์ เรื่องประเพณีไหลเรือไฟร่วมกับแบบฝึกการอ่าน

กลุ่มทดลอง	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.	t	p
คะแนนการวัดผลก่อนเรียน	43	19.65	2.98	6.35	.000*
คะแนนการวัดผลหลังเรียน	43	24.28	1.86		

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินด้านความสามารถทางการอ่านเพื่อความเข้าใจการเรียนรู้ก่อน และหลังจากเรียนรู้โดยวิดีโอคอนเทนต์เรื่องประเพณีไหลเรือไฟ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า คะแนนการวัดผลก่อนเรียน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.98 คะแนนการวัดผลหลังเรียน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.86 และค่า t-test เท่ากับ 6.35 จากผลดังกล่าวแสดงว่าการเปรียบเทียบผลทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ เรื่อง ประเพณีไหลเรือไฟ ก่อนเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ เรื่อง ประเพณีไหลเรือไฟ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ เรื่อง ประเพณีไหลเรือไฟ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มทดลอง	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.	t	p
คะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน	43	21.67	3.92	8.50	.000*
คะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน	43	26.39	2.53		

* $p < .05$; $df = 7$

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.92 คะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.53 และค่า t-test เท่ากับ 8.50 จากผลดังกล่าวแสดงว่าการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ เรื่อง ประเพณีไหลเรือไฟ ก่อนเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการหากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ เรื่อง ประเพณีไหลเรือไฟ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการศึกษาเพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 83.32/87.98 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 สามารถใช้ประกอบการเรียนการสอน ในรายวิชาภาษาอังกฤษซึ่งใช้เทคนิคการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรพิมพ์ รังสี (2565) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค SQ6R ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้เรียนโดยใช้เทคนิค SQ6R สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความพึงพอใจด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค SQ6R ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

2. ผลการประเมินด้านความสามารถทางการอ่านเพื่อความเข้าใจร่วมกับการใช้วิดีโอคอนเทนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องประเพณีไหลเรือไฟ ผลการศึกษาพบว่า คะแนนการคะแนนการวัดการเข้าใจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.16 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.98 คะแนนคะแนนการวัดการจับใจความสำคัญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 และคะแนนการวัดการรู้ความหมายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 และค่า t-test เท่ากับ 4.85 จากผลดังกล่าวแสดงว่าการประเมินความสามารถทางการอ่านเพื่อความเข้าใจ ผลการเรียนก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลดังกล่าวแสดงว่าการประเมินทักษะผลการเรียนก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลดังกล่าวแสดงว่าการประเมินความสามารถทางการอ่านเพื่อความเข้าใจมีผลการเรียนก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวนิตา ปู่แดงอ่อน (2561) ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้สื่อวิดีโอและการใช้กลยุทธ์อภิปรายต่อทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนาคประสิทธิ์จังหวัดนครปฐม พบว่าทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนการฟังเพื่อความเข้าใจโดยใช้สื่อวิดีโอและกลยุทธ์อภิปราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถพัฒนาทักษะการฟังและพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาอย่างมีความหมาย และมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ เรื่อง ประเพณีไหลเรือไฟ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรนนท์ ศรีวิทัศน์, กัญณภัทร นิธิศรารากุล,

และปียลักษณ์ อัครรัตน์ (2562) ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยการประยุกต์ใช้วิดีโอบนยูทูปร่วมกับแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง และพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษ หลังจากการจัดการเรียนรู้โดยการประยุกต์ใช้วิดีโอบนยูทูปร่วมกับแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยการประยุกต์ใช้วิดีโอบนยูทูปร่วมกับแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สามารถพัฒนาทักษะการฟังและพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาอย่างมีความหมาย และมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและความเข้าใจ ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจในเนื้อหาที่เป็นภาษาอังกฤษได้ และมีความสนใจในเรื่องราวของประเพณีไหลเรือไฟมากขึ้น เพื่อให้ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์และเกิดประสิทธิภาพ ทางผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1.1 ผู้สอนควรเพิ่มกิจกรรม การพานักเรียนไปดูการสร้างเรือไฟของจริง เพื่อเป็นกระตุ้นและสร้างความตื่นเต้นให้นักเรียนได้เห็นของจริงก่อนเข้าสู่กิจกรรม

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์ นั้น ผู้สอนควรนำเนื้อเรื่องเกี่ยวกับประเพณีที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียน เรียนรู้และสามารถอธิบายเรื่องประเพณีต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษได้ หรือบทความสั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ประเพณีไทย ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถสื่อสาร และอธิบายกับชาวต่างชาติได้อย่างเข้าใจ

1.3 ครูควรคำนึงถึงปัญหาของความสามารถของการอ่านของนักเรียนในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ แนะนำวิธีให้นักเรียนอ่านและแนะนำวิธีแปลบทความที่ถูกต้องให้กับนักเรียน

1.4 การใช้แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ควรเป็นเนื้อหาที่อยู่ในความสนใจของนักเรียนร่วมด้วย เพื่อฝึกปฏิบัติให้เชี่ยวชาญทางสิ่งที่นักเรียนสนใจมากขึ้น

1.5 ผู้สอนควรส่งเสริมและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนที่หลากหลายตามแนวคิดพุทธิพิสัยแบบใหม่ของบลูม (Bloom's Revised Taxonomy) เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดและเข้าใจเนื้อหาเกิดความสามารถในการอ่านมากขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอคอนเทนต์มาเป็นสื่อ ในการถ่ายทอดไปยังนักเรียนในหัวข้อที่หลากหลายเช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยที่สืบทอดกันมาอย่างช้านาน

2.2 ควรนำการทำวิจัยโดยใช้วิธีการอ่านในระดับที่สูงขึ้นไป เช่นการอ่านแบบ MIA การอ่านเพื่อวิเคราะห์ การอ่านเพื่อคิดสร้างสรรค์ การอ่านเพื่อจินตนาการ การอ่านเพื่อการสื่อสาร การอ่านออกเสียงตามพยางค์

2.3 ควรมีการวิจัยพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ทันสมัย เช่นบทเรียนออนไลน์ การใช้โปรแกรม E-book หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์พิมพ์ รังสี. (2565). การพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค SQ6R ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนภาษาอังกฤษ). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ครูอัปเดตคอม. (2561). ภาษาอังกฤษกับสังคมไทยปัจจุบัน. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2565, จาก <http://www.kruupdate.com/news/newid-4343.html>.
- ธีรนนท์ ศรีวิทัศน์, กัญณภัทร นิธิศรภากุล, และปิยลักษณ์ อัครรัตน์. (2562). การจัดการเรียนรู้โดยการประยุกต์ใช้วิดีโอบนยูทูปร่วมกับแนวคิดการสอนภาษา เพื่อการสื่อสาร เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง และพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ประเพณีไหลเรือไฟ. (2564). วัฒนธรรมและประเพณี. ศิลปะและวัฒนธรรมผสมผสานมุมมองทางวิศวกรรม. สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <http://en.npu.ac.th/wisdom/?p=568>.
- ผาณิตา ปู่แดงอ่อน. (2561). ผลการใช้สื่อวิดีโอและการใช้กลยุทธ์อภิปรายต่อทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รวีวรรณ สิทธิสุวรรณ. (2564). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้แบบฝึก Reading newspaper สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนทุ่งขานวิทยา. รายงานวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนทุ่งขานวิทยา อำเภอสายดาว จังหวัดจันทบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี-ตราด.
- วรางคณา คำอ้น. (2560). การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 โดยใช้สถานการณ์เป็นฐานในการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศศิชา วงศ์ไพรินทร์, และบุหงา ชัยสุวรรณ. (2561). กระบวนการคิดเชิงออกแบบผ่านวิดีโอคอนเทนต์ โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องของเฟสบุ๊คแฟนเพจ Minutevidoes Thailand. วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ. 37(2): 86-99.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน. (2565). ประกาศผลสอบ. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2565, จาก <https://www.niets.or.th/th/>.
- สุภาพร พันเหลา. (2560). การวิจัยและพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- Cowles, M., & Davis, C. (1982). On the origins of the 0.5 level of statistical significance. *Journal of American psychologist*. 37(5): 553-558.
- Education Technology. (2562). การยกระดับการศึกษาของไทย. *พระสยาม Magazine*. 3(2562). สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2565, จาก https://www.learn.co.th/news_post/education-technology.

นวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้ สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

An Innovation Learning Proactive to Develop Critical Thinking Skills

Science Knowing Living Things for 3TH Grade Student

สุดาร์ตน์ เจนเขียวชาญ¹, สุวิสาห์ จรัสกมลพงศ์², พิจิตรา ธงพานิช³

Sudarath Chenchiaocharn¹, Suwisa Jarutkamolpong², Pichittra Thongpanit³

Corresponding Author E-mail: sudarth.99@gmail.com

Received: 2023-04-26; Revised: 2023-06-06; Accepted: 2023-06-22

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ 2) ศึกษาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกก่อนและหลังการจัดการเรียนด้วยการเรียนรู้ และ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 25 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) นวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เท่ากับ 83.86 2) แบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า

1) นวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.33/83.86 2) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบเชิงรุก, นวัตกรรมการเรียนรู้, ทักษะการคิดวิเคราะห์

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครพนม

² Master of Education, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครพนม

² Assistant Professor, Educational Technology Program, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครพนม

³ Assistant Professor, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop an innovative learning proactive way to develop critical thinking skills, 2) assessment of scientific process skills and 3) to compare the learning achievements of learners who learn with innovative learning methods to develop critical thinking skills. The samples used in this study were 25 grade 3 students, semester 2, academic year 2022 which was obtained by a mixed ability arrangement. The research tools used: 1) finding the efficiency of proactive learning innovation development to develop critical thinking skills before and after learning management, the efficiency of the results were 83.86. 2) assessment of scientific process skills, 3) the achievement test, statistics used in this data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test. The result of the study showed that:

1) Proactive learning innovation to develop critical thinking skills science knowledge about living things for grade 3 students, the efficiency was 81.33/83.86. 2) The science process skills of Prathom Suksa 3 students after learning were higher than before learning at the statistical significance level of .05. and 3) The learning achievement of grade 3 students after studying was higher than before, statistically significant at the .05 level.

Keywords: Learning Proactive Way, Innovative Learning, Critical Thinking Skills

บทนำ

การศึกษาเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความก้าวหน้าทั้งทางด้านสติปัญญาทักษะกระบวนการ และคุณธรรมจริยธรรมจึงอาจกล่าวได้ว่าการศึกษามีความจำเป็นต่อคนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ และทุกชนชาติ ดังนั้นหากต้องการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองได้นั้นย่อมต้องเริ่มจากการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพโดยการส่งเสริมหรือจัดการศึกษาให้กับประชาชนให้มีประสิทธิภาพ หรือเต็มศักยภาพ (พิชิต อวิรุทธพานิชย์. 2564) สำหรับประเทศไทยได้กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และรัฐต้องจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในมาตรา 49 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันได้เป็นอย่างดีว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษามาก (วิชาญ ทราญอ่อน. 2562) ซึ่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความสำคัญ และมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการงานอาชีพต่าง ๆ เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันล้วนเป็นผลของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ วิทยาศาสตร์ทำให้คนได้พัฒนาวิธีการคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล ความคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจัย มีทักษะที่สำคัญในการค้นหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ (สงกรานต์ มณีโคตร. 2564) ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างเหตุผล สร้างสรรค์ มีคุณธรรม ความรู้วิทยาศาสตร์ไม่เพียงแต่นำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ยังช่วยให้คนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ การดูแลรักษา ตลอดจนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืนและที่สำคัญอย่างยิ่ง (อนงค์ แก่นอินทร์. 2565)

จากการศึกษารายงานผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติ ปีการศึกษา 2559 – 2562 พบว่าผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อยู่ระหว่าง 30.83 - 43.22 โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นระหว่างสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับระดับประเทศพบว่าผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าปีการศึกษาที่ผ่านมา สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่องมาจนถึงปีการศึกษา 2563 (ศศิธร ชูตินันท์กุล. 2561)

นวัตกรรมการเรียนรู้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอนทุกระดับ เพราะเป็นระบบการวางแผนการสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของวิชานั้น ๆ มีสื่อการเรียนการสอนที่อยู่ในรูปวัสดุ อุปกรณ์ วิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยกระตุ้น

ความสนใจของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนสนใจในเนื้อหาบทเรียนมากขึ้น สนับสนุน และส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทั้งกระบวนการและองค์ความรู้ เพื่อนำไปสู่การคิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็น สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการเรียนในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งยังเป็นแนวทางให้ครูและผู้สนใจที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ใหม่ประสิทธิภาพซึ่งจะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่งเสริมทักษะสำคัญในการเรียนที่สูงขึ้นต่อไปให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (วิเชียร อารังโสติสกุล, 2561) ซึ่งผลการประเมินในภาพรวมคะแนนไม่แตกต่างจากปีที่ผ่านมา บางวิชาเพิ่มขึ้น บางวิชาลดลง สำหรับกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 42.13 ซึ่งจัดได้ว่ายังต่ำกว่าเกณฑ์ผลการประเมินดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ยังคงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สาเหตุอาจมาจากวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นด้านความรู้ทางวิทยาศาสตร์ แต่ยังไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั้ง ๆ ที่กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในการดำรงชีวิตได้ทั้งนี้สาเหตุมาจากปัญหาด้านผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบันครูผู้มีบทบาทสำคัญไม่ได้นำ การคิดไปใช้จัดกิจกรรมอย่างจริงจังครูอาจจะสอนให้นักเรียนคิดแต่การสอนนั้นยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควรทำให้ปัญหาการคิด ของนักเรียนจึงยังมีอยู่ นักเรียนยังไม่มีประสบการณ์การคิดที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสอดคล้องกับรายงานของสำนัก วิชาการและมาตรฐานการศึกษา จากการที่พบสภาพปัญหาของผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มี วิจัยญาณ มีความคิดสร้างสรรค์คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปรับปรุงเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้จากรายงานของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาที่ได้พบสภาพปัญหาเช่นเดียวกัน กล่าวคือ วิธีการเรียนการสอนยังไม่สอนให้คิดวิเคราะห์ เน้นเพียงการท่องจำ และได้เสนอแนะให้ครูผู้สอนเน้นการสอนแบบบูรณาการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ที่เกิดจากการใช้นวัตกรรม และวิธีสอนแบบธรรมชาติจากผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนโดยใช้นวัตกรรม การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงกว่าการสอนด้วยวิธีสอนแบบธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึง สนใจที่จะศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เรื่อง รอบรู้วัสดุ ซึ่งเป็นสื่อการจัดการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติ กิจกรรมด้วยตนเอง ช่วยให้นักเรียนมีผลการเรียนทั้งด้านความรู้ และทักษะ กระบวนการที่ดีขึ้น (มัสยา แสนสม, 2562) ซึ่งยังมีการเรียนการสอน

จากปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนา ทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นสื่อการจัดการเรียนรู้ทาง วิทยาศาสตร์ที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติ กิจกรรมด้วยตนเอง ช่วยให้นักเรียนมีผลการเรียนทั้งด้านความรู้ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์
2. เพื่อศึกษาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกก่อน และ หลังการจัดการเรียนด้วยการเรียนรู้
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์

สมมติฐานการวิจัย

1. นวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. แบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อ พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อน และหลังการจัดการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ 80/80

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของนวัตกรรมการเรียนรู้

พันธุอาจ ไชยรัตน์ (2547) ได้นิยามความหมายของนวัตกรรมในเชิงเศรษฐศาสตร์ไว้ว่า นวัตกรรม คือ การนำแนวคิดใหม่หรือการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ โดยให้ความหมายในเชิงแคบไว้ว่า นวัตกรรม คือ ผลผลิต ของความสำเร็จทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีร่วมกับพลวัตของกิจกรรมของสังคม 7 ในขณะที่ความหมายในเชิงกว้าง หมายถึง แนวความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ใหม่ที่ส่งผลต่อปัจเจกบุคคลหรือองค์กรที่รับเอาสิ่งเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ ตลอดจนการนำกิจกรรมไปสู่การแสวงหาความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ การสร้างตลาดใหม่ ผลิตภัณฑ์ใหม่ กระบวนการและการบริการใหม่ โดยลักษณะการทำในสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่นโดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวให้กลายมาเป็นโอกาส และนำไปสู่แนวคิดใหม่ที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2549) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมไว้ว่า นวัตกรรม คือ “สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ และสังคม”

Hughes (1987) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมไว้ว่าเป็นการนำเอาวิธีการใหม่มาปฏิบัติหลังจากที่ได้ผ่านการทดลอง และได้รับการพัฒนามาเป็นลำดับแล้วมีความแตกต่างจากการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติมา

พงศกร เอี่ยมสะอาด, ศุภกร ลีมคุณธรรมโม, และประสพชัย พสุนนท์ (2559: 125) ให้ความหมายว่า นวัตกรรม คือ กระบวนการการสร้างให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งใหญ่ และเล็กไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงมากหรือน้อยต่อผลิตภัณฑ์บริการ และกระบวนการในการเสนอความใหม่กับองค์กร ซึ่งเพิ่มคุณค่าให้กับลูกค้าและความรู้ขององค์กร

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงลึกและเป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน หรือเป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่งผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำซึ่ง “ความรู้” ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ จากกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนมีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในองค์กรทางธุรกิจ และหรือองค์กรของหน่วยงานรัฐในปัจจุบันที่มีความเชื่อว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยวิธีส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับองค์ความรู้จากเหตุการณ์ หรือองค์ความรู้ที่คาดหวังจริงซึ่งจะส่งผลต่อความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ (ฐนกร สองเมืองหนู. 2562)

ความสำคัญของนวัตกรรม

จากแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน โดยใช้โมเดลประเทศไทย 4.0 เน้นการขับเคลื่อนประเทศไทยด้วยนวัตกรรม ทั้งนี้สถาบันการศึกษานับเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายดังกล่าวที่รัฐบาลให้ความสำคัญ (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580) นวัตกรรมเกิดขึ้นจากความคิดสร้างสรรค์ ความมุ่งมั่น และพัฒนาอย่างต่อเนื่องของบุคคลในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีใหม่ ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงทางความคิด การผลิต หรือองค์กร ไม่ว่าจะการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเกิดขึ้นจากการปฏิวัติการเปลี่ยนแปลง หรือการพัฒนาต่อยอด (อนันต์ มณีรัตน์. 2559) ปัจจัยสำคัญที่สรรค์สร้างให้เกิดนวัตกรรม คือ คนหรือบุคคลผนวกด้วยปัญญาความรู้ และทักษะความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญของการสร้างประสิทธิภาพของการทำงาน และขับเคลื่อนองค์กรให้เติบโตอย่างมั่นคง ซึ่ง สนั่น เถาขารี (2551) กล่าวว่า ความพยายามสร้างนวัตกรรมเป็นการคิด และทำความคิดให้เกิดผลเชิงประจักษ์ เป็นพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมของบุคคลซึ่งแบ่งเป็น 3 มิติ คือ การสร้างความคิด การสนับสนุนความคิด และการทำให้ความคิดเป็นจริง (ประเวช ชุ่มเกษรกุลกิจ, และศจีมา ฌ วิเชียร. 2561) ทั้งนี้นวัตกรรมที่สร้างขึ้นจะมีคุณภาพอย่างไรสามารถสะท้อนได้จากนวัตกรรมนั้นสร้างความพึงพอใจตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ผลิตผลงานตั้งไว้ รวมถึงมีการบอกต่อ หรือมีผู้นำไปปฏิบัติ

ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

Meyers, & Jones (1993) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสในการพูด ฟัง เขียน อ่าน และไตร่ตรองอย่างมีความหมาย เกี่ยวกับเนื้อหา แนวคิดประเด็น และการนำ เนื้อหาที่ได้เรียนรู้ไปใช้ให้กับผู้เรียน

Bonwell, & Eison (1991) กล่าวเกี่ยวกับ Active Learning ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงมากกว่า การฟัง ผู้เรียนจะต้องอ่าน เขียน อธิบาย และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสัมพันธ์กัน 3 ส่วน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ

Bonwell (2003) กล่าวว่า Active & Learning หมายถึง การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ ปฏิบัติและสร้างความรู้จาก การลงมือปฏิบัติจริงในระหว่างการเรียนรู้การสอน ส่งผลให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม Prince

ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา (2547) กล่าวว่า Active Learning หรือการเรียนรู้แบบกระตือรือร้นเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียน ได้มีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองอย่างกระปรี้กระเปร่า โดยการลงมือทำสิ่งที่ตนเองกำลังจะกระทำจาก ข้อมูลหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้รับผ่านทางการอ่าน ฟัง คิดเขียน อภิปราย แก้ปัญหาและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

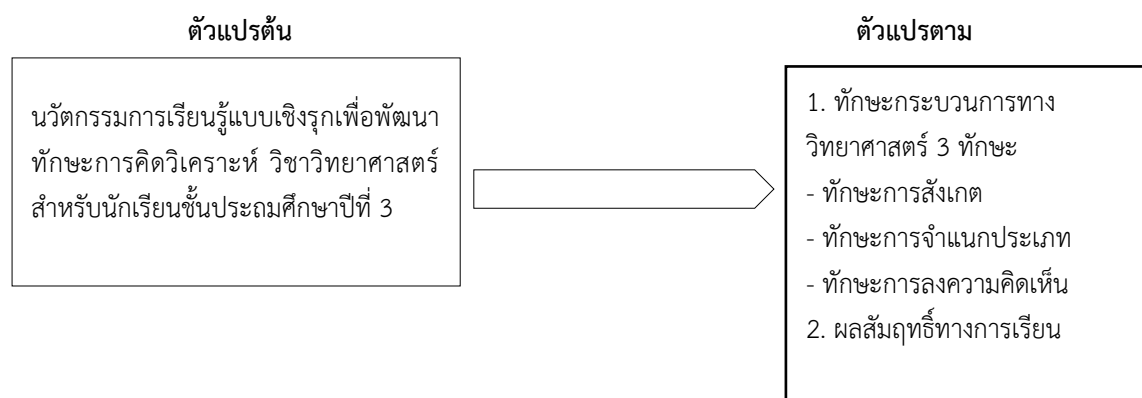
จรรยา ตาสา (2552) กล่าวว่า การเรียนเชิงรุก คือการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของ กิจกรรมการเรียนการสอนผู้เรียนจะได้เชื่อมโยงความรู้เดิม และความรู้ใหม่จากการได้คิด ได้ปฏิบัติระหว่างการเรียน การสอน

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (2555) การเรียนเชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ลดกระบวนการถ่ายทอดเนื้อหา ให้กับผู้เรียนเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการพัฒนาความคิดระดับสูง เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติมากกว่าฟังบรรยาย และเน้นการให้ ข้อมูลย้อนกลับกับผู้เรียนเป็นหลัก

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) อธิบายว่า Active Learning คือ กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการดำเนินในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจลึกซึ้งด้วยการเชื่อมโยงผู้เรียนกับเนื้อหาในองค์ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง แนวคิด และทักษะผ่านการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้พัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ทักษะการคิด วิเคราะห์แบบเชิงรุก วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิตระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ที่ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองช่วยให้นักเรียนมีผลการเรียนทั้งด้านความรู้ การคิด การแก้ปัญหา และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ดีขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษานวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนอนุบาลวานรนิวาส (ราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขต 3 อำเภอนานนวาส จังหวัดสกลนคร มีจำนวนทั้งหมด 5 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 156 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนอนุบาลวานรนิวาส (ราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขต 3 อำเภอนานนวาส จังหวัดสกลนคร จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยได้มาจากห้องเรียนเดียว

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษานวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

นวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 3 ทักษะที่เน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เป็นข้อสอบแบบปรนัยจำนวน 30 ข้อ

3. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1 ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ (A: Analysis) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาศึกษา

3.2 ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ (D: Design) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้ศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการออกแบบเครื่องมือ ได้แก่ นวัตกรรมการเรียนรู้แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านการออกแบบ แบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับนวัตกรรมการเรียนรู้แต่ละหัวข้อเรื่องที่กำหนด ระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

3.2.2 สร้างตารางการออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ความสอดคล้องในเรื่องการส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 3 ทักษะ

3.3 ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนา (D: Development) ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาและสร้างเครื่องมือการเรียนรู้แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านการออกแบบ แบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้

(1) นำกรอบการวิเคราะห์เนื้อหาและการออกแบบมาสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ตามหลักการและทฤษฎีเพื่อนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่เป็นกลุ่มที่มีความสามารถใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างมีส่วนประกอบดังนี้ หลักการวัตถุประสงค์ขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอน เครื่องมือสื่อวิธีการวัดผล และการประเมินผล

(2) ดำเนินการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้เรื่อง รอบรู้สิ่งมีชีวิต ประกอบด้วย นวัตกรรมการเรียนรู้และคู่มือครู

3.3.2 การสร้างแบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านการออกแบบ

(1) สร้างตารางวิเคราะห์สำหรับประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา

(2) สร้างตารางการออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้

(3) สร้างแบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านการออกแบบ

3.3.3 การพัฒนาออกแบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทั้ง 3 ทักษะ

3.3.4 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.4 ขั้นตอนที่ 4 การนำไปใช้ (I : Implementation) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคุณภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้ใน 2 ด้าน คือด้านเนื้อหาและด้านการออกแบบ

3.4.1 หาคุณภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้โดยการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ 2 ด้าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบสื่อ นำแบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านการออกแบบสื่อมาให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินคุณภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้

3.4.2 นำแบบประเมินนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อพิจารณาระดับความเหมาะสม นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้นวัตกรรมการเรียนรู้มีคุณภาพและความเหมาะสมสำหรับผู้เรียน

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน(One-Group Pertest-Posttest Design)

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่จะทำการศึกษา

2. พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ 1 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 เรื่อง 1) เข้าใจความหลากหลายของระบบนิเวศ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งไม่มีชีวิต กับสิ่งมีชีวิต 2) ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งไม่มีชีวิต 3) เข้าใจสมบัติของสิ่งมีชีวิต

3. ดำเนินการวิจัยตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนี้

3.1 ชี้แจงและแนะนำนักเรียน เกี่ยวกับการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

3.3 ดำเนินการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 1 หน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 เรื่อง 1) เข้าใจความหลากหลายของระบบนิเวศ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งไม่มีชีวิต กับสิ่งมีชีวิต 2) ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งไม่มีชีวิต 3) เข้าใจสมบัติของสิ่งมีชีวิต จำนวน 8 ชั่วโมง

3.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนและแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

3.5 ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ มีสาระทั้งหมด 3 สาระ 1) เข้าใจความหลากหลายของระบบนิเวศ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งไม่มีชีวิต กับสิ่งมีชีวิต 2) ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งไม่มีชีวิต 3) เข้าใจสมบัติของสิ่งมีชีวิต มีขั้นตอนดังนี้ 1. ขั้นศึกษาและวิเคราะห์ 2. ขั้นวางแผน 3. ขั้นปฏิบัติ 4. ขั้นประเมิน และปรับปรุง

4. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยนวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pertest-Posttest Design) โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพนวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการหาประสิทธิภาพของการเรียน แบบผสมผสานด้วยวิธี E1/E2 (ศิริวิทย ปันแปง, 2562) โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพให้เป็นไปตามเกณฑ์คือ 80/80

2. แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการหาค่า T-Test Dependent

3. แบบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการหาค่า T-Test Dependent

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการหาประสิทธิภาพของการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

จากการศึกษาเพื่อหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 81.33/83.86 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 สามารถใช้ประกอบการเรียนการสอน ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งใช้เทคนิคการเรียนการสอนแบบเชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มทดลอง	จำนวนคน	คะแนนรวม	$\bar{X}$	S.D	ร้อยละ
คะแนนจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ทั้ง 3 ชุด	25	1088	43.52	3.47	E ₁ = 81.33
คะแนนคะแนนจากการทำ แบบทดสอบ	25	629	25.16	1.50	E ₂ = 83.86

จากตารางที่ 1 พบว่า นวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เท่ากับ 81.33 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 80 และมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 83.86 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้เช่นเดียวกัน กล่าวได้ว่านวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์แบบเชิงรุก เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 81.33/83.86 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง รอบรู้สิ่งมีชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มทดลอง	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.	t	p
คะแนนการวัดการคิดแก้ปัญหาทักษะการสังเกต	25	5.16	0.54	6.35	.000*
คะแนนการวัดการคิดแก้ปัญหาทักษะการลงความคิดเห็น	25	2.83	0.48		
คะแนนการวัดการคิดแก้ปัญหาทักษะการจำแนกประเภท	25	2.81	0.44		

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง รอบรู้สิ่งมีชีวิตกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่าคะแนนการวัดการคิดแก้ปัญหาทักษะการสังเกตมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.16 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 คะแนนทักษะกระบวนการลงความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 และคะแนนทักษะกระบวนการจำแนกประเภทมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 และค่าที่ t-test เท่ากับ -2.059 จากผลดังกล่าวแสดงว่าการประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ผลการเรียนก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มทดลอง	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.	t	p
คะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน	25	14.28	2.98	-11.97	.000*
คะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน	25	24.36	2.46		

* $p < .05$; $df = 24$

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.28 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.98 คะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 24.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.46 และค่า t-test เท่ากับ -11.97 จากผลดังกล่าวแสดงว่าการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต ก่อนเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการหาประสิทธิภาพของการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.33/83.86 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอะไร เขียนอภิปรายก่อนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวิทย์ ปันแปง (2562) ได้ทำการศึกษา ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับสื่อแอปพลิเคชันโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 82.02/81.96 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ช่อผกา สุขุมทอง (2563) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 85.25/87.50 ซึ่งเป็นไปตาม เกณฑ์ 80/80 และมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่กำหนดไว้ทั้งนี้อาจเกิดจากเหตุผลดังต่อไปนี้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ ผ่านการตรวจโดยผู้เชี่ยวชาญในความถูกต้องของด้านเนื้อหาและด้านการออกแบบสื่อ

2. ผลการประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า คะแนนการวัดการคิดแก้ปัญหาทักษะการสังเกตมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.16 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 คะแนนทักษะกระบวนการลงความเห็นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 และคะแนนทักษะกระบวนการจำแนกประเภทมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 และค่า t-test เท่ากับ -2.059 จากผลดังกล่าวแสดงว่าการประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ผลการเรียนก่อนเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ศิริวิทย์ ปันแปง (2562) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมที่มีร่วมกับสื่อแอปพลิเคชันกระบวนการสืบเสาะหาความรู้เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผ่านการวิเคราะห์และออกแบบตามหลักการจุดประสงค์ การเรียนรู้ ความเหมาะสมของกิจกรรม และผ่านการลงความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ในแต่ละกิจกรรมเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณพัชร บัวฉวน(2561) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เรื่อง วัสดุรอบตัวเรากลุ่มสารการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ นันทนา ธนาคัดดี (2562) ได้ศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเน้นกระบวนการ โดยใช้ชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ สำหรับชั้นอนุบาลปีที่ 2 พบว่า เด็กระดับปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบเน้นกระบวนการโดยใช้ชุดกิจกรรมสร้างสรรค์มีคะแนนเฉลี่ยหลังจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทริรา คงนาวัง, และณฤมล ภูสิงห์ (2565)

ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสสาร และการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หน่วยการเรียนรู้วัสดุ และสสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 83.42/81.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ วัสดุ และสสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีการสร้างอย่างเป็นระบบได้ผ่านการประเมินคุณภาพ และปรับปรุงตามที่ได้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านการออกแบบสื่อ แนะนำในส่วนของการเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ข้อสอบประเมินหาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ทำให้สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์การศึกษา และมีการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก จึงทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 นวัตกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง รอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ Active Learning หรือการเรียนรู้แบบเชิงรุกที่เน้นกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการแก้ปัญหา ให้ผู้เรียนทุ่มเทในการเรียน จูงใจในการเรียน และทำให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความสามารถ เมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้นในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ผ่านการใช้กิจกรรมที่ครูจัดเตรียมไว้ให้หลากหลาย ผู้เรียนเลือกเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจ และความถนัดของตนเองเกิดความรับผิดชอบ และทุ่มเทเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ

1.2 การเรียนเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องรอบรู้สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นอีกหนึ่งแนวทางในการบูรณาการในการประยุกต์ใช้ในนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ และในรายวิชาอื่น ๆ ที่ผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรออกแบบบทเรียนนวัตกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระวิชาอื่น ๆ และระดับชั้นอื่น ๆ ที่แตกต่างกันออกไป เพื่อวิจัยผลของบทเรียนแบบเชิงรุกที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนว่าจะมีผลอย่างไรบ้างถ้านำไปใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันออกไปหรือในรายวิชาที่แตกต่างกัน

2.2 ควรหาวิธีสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการตื่นตัวในการเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้แบบเชิงรุกที่เน้นการมีอิสระทางด้านความคิด และการกระทำของผู้เรียน การมีวิจารณ์ และความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีโอกาส มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง และมีการใช้วิจารณ์ในการคิด และตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา ดาสา. (2552). 15 เทคนิคในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก. นิตยสาร สสวท. 36(163): 72-76.
- ซ่อมผกา สุขุมทอง. (2563). การพัฒนาชุดกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ฐานกร สองเมืองหนู. (2562). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต (การบริหารงานวัดกรรมเพื่อการพัฒนา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ณพัชร บัวฉวน. (2561). การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เรื่อง วัสดุรอบตัวเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 13(1): 1-12.
- ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ. (2555). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก. สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ. คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

- นันทนา ธนาคัดดี. (2562). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเน้นกระบวนการ โดยใช้ชุดกิจกรรม สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐาน ทางวิทยาศาสตร์ สำหรับชั้นอนุบาลปีที่ 2. แพร์: โรงเรียนเทศบาลวัดเหมืองแดง.
- พงศกร เอี่ยมสะอาด, ศุภกร ลิ้มคุณธรรมโม, และประสพชัย พสุนนท์. (2559). นวัตกรรมกระบวนการสร้างให้เกิดความเปลี่ยนแปลง. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พันธุ์อาจ ไชยรัตน์. (2547). เบื้องต้นของการจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ.
- พิชิต อวิรุทธพาณิชย์. (2564). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความก้าวหน้าทั้งทางด้านสติปัญญาทักษะกระบวนการและคุณธรรมจริยธรรม. วารสารนิตยสารเสียงธรรมจากมหายาน. 7(1): 11 - 22.
- ประเวช ชุ่มเกษรกุลกิจ, และศุภมาศ ณ วิเชียร. (2561). พฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน แนวคิดปัจจัยเชิงสาเหตุความท้าทาย. วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, สถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 10(1): 25-41.
- มัสยา แสนสม. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชาญ ทราญอ่อน. (2562). การเรียนรู้ตลอดชีวิตในมาตรา 49 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กลุ่มงานบริหารวิชาการ.
- วิเชียร ชำรงโสดิสุกุล. (2561). บทสะท้อนแนวคิดด้วยชุดการสอน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และชุดการเรียนรู้. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 19(3): 356 – 369.
- ศศิธร ชุตินันท์กุล. (2561). การศึกษารายงานผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติ ปีการศึกษา 2559 – 2562. วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 49(1): 6-27.
- ศิริวิทย์ ปันแปง. (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับสื่อแอปพลิเคชันโดยใช้ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนาหลวง. สาขาวิชาเทคโนโลยีการเรียนรู้และสื่อสารมวลชน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ศิริพร มโนพิเชฐวัฒนา. (2547). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สงกรานต์ มณีโคตร. (2564). การพัฒนาและศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทางวิทยาศาสตร์เรื่องการดำรงชีวิตของสัตว์กลุ่มสภาวะการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโคกก่อวิทยาสำนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษาภสธเขต 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. ว.มร. 5(1): 49-60.
- สนั่น เกาหรี. (2551). ความพยายามสร้างนวัตกรรมเป็นการคิด และทำความคิดให้เกิดผลเชิงประจักษ์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2549). นวัตกรรม คือ “สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ และสังคม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). 20 บทเรียน ต้นแบบลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ Active Learning. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- สุภัทธีรา คงนาวิง, และณฤมล ภูสิงห์. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสาร และการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 16(13): 131-147.
- อนงค์ แก่นอินทร์. (2565). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อนันต์ มณีรัตน์. (2559). ความผูกพันในองค์การ: ศึกษากรณี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). Active Learning: Creative Excitement in the Classroom. ASHE-ERIC Higher Education Reports No.1. Washington, D.C.: ERIC Clearinghouse on Higher Education.

- Bonwell, C. C. (2003). **Active Learning: Creating Excitement in the Classroom**. Retrieved July 24, 2022, from www.active-learning-site.com.
- Hughes. (1987). **Information Technology Innovation and Communication in Education**. Retrieved July 24, 2022, from <http://portal5.udru.ac.th>.
- Meyers, C., & Jones, T. B. (1993). **Promoting Active Learning: Strategies for the College Classroom**. San Francisco: Jossey-Bass.

การพัฒนาทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

The Development of Conceptual Thinking Skills in Dramatic Arts Subjects Through Creative Role – Playing Learning Management For 9th Grade Student

กรรณิการ์ เสนานิคม¹, สุวิสาข์ จรัสกมลพงศ์², พิจิตรา ธงพานิช³

Kannikar Sananikom¹, Suwisa Jarutkamolpong², Pichittra Thongpanit³

Corresponding Author E-mail: 646150710077@npu.ac.th

Received: 2023-04-26; Revised: 2023-05-13; Accepted: 2023-07-15

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ที่เรียนรู้ด้วยการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชานาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 3) ศึกษาทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนครพนมวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 จังหวัดนครพนม จำนวน 32 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้เสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชานาฏศิลป์ 2) ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ 3) แบบประเมินทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชานาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ การทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า

1) แผนการจัดการเรียนรู้เสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 82.19/86.50 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 และ 3) ทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ, วิชานาฏศิลป์, ทักษะการคิดเชิงมนทัศน์

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครพนม

² Student in Master of Education Degree, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครพนม

² Assistant Professor, Computer Education, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครพนม

³ Assistant Professor, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop a learning management plan to enhance grade 9 students' conceptual thinking skills in a Dramatic Arts using creative role play-based learning management. The efficiency index criterion required for the leaning management was 80/80; 2) to examine the students' learning achievement by using the learning management plan 3) to to study the students' conceptual thinking skills. The sample selected by cluster random sampling consisted of 32 grade 9 students in Nakhonphanom Wittayakhom School under the Secondary Education Service Office Area 22. The instruments used to collect the data consisted of a learning management plan to enhance conceptual thinking skills in a Dramatic Arts Learning achievement test and an assessment form to measure the students' conceptual thinking skills. The information obtained were analyzed using mean, percentage, and t-test (dependent variables). The results showed that

1) the learning management plan to enhance the students' conceptual thinking skills in the Dramatic Arts have the efficiency index of 82.19/86.50; 2) After learning by using the management plan, the students' learning achievement was found to be higher than that of the students' before learning. at .01 significance; 3) The students conceptual thinking skills in the Dramatic Arts were at a high level.

Keywords: Creative Role-Playing Learning Management Plan, Thai Dance Subject, Conceptual Thinking Skills

บทนำ

ปัจจุบันการคิดเชิงมนทัศน์ (conceptual thinking) เป็นอีกหนึ่งทักษะทางความคิดที่มีความจำเป็นต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพราะการคิดเชิงมนทัศน์เป็นการพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียน ให้เกิดการประสานเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เป็นระบบ จนเกิดเป็นมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดของเรื่องนั้น ๆ กล่าวได้ว่าการคิดเชิงมนทัศน์เป็นการคิดเพื่อฝึกฝนความสามารถในการอธิบาย การทำความเข้าใจสิ่งที่รับรู้ การเพิ่มพูนมโนทัศน์ใหม่ ๆ และการฝึกฝนการมองโลก และชีวิตด้วยสายตาที่เฉียบคม มีเหตุมีผลมากขึ้น ผลผลิตที่ได้จากการคิดเชิงมนทัศน์จะเปรียบเสมือนเป็น “คลังความรู้และความเข้าใจ” ที่การคิดมิติอื่น ๆ สามารถหยิบยืมไปใช้ประโยชน์ มโนทัศน์ที่คมชัดจะช่วยให้สามารถวิพากษ์ได้อย่างเฉียบคม สามารถวิเคราะห์ได้อย่างสมเหตุ สมผล และยังสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้เพิ่มขึ้นมากมาย เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญประการหนึ่งของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ก็คือ การมุ่งเน้นไปที่เรื่องของทักษะการคิด ซึ่งการคิดเชิงมนทัศน์ก็ถือเป็นอีกหนึ่งทักษะความสามารถที่ควรส่งเสริม และฝึกฝนให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน (อิทธิเดช น้อยไม้. 2564)

จากการจัดการเรียนรู้ในวิชานาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากเป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนให้มีกระบวนการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรม ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะจะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ ซึ่งสาระนาฏศิลป์มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบนาฏศิลป์ และการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สามารถใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ สามารถวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ คุณค่าทางนาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ความคิดสร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ และสามารถนำนาฏศิลป์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ยังมุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ และยังสามารถบูรณาการ การเรียนรู้ร่วมกับรายวิชาอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถ และได้รับสุนทรียภาพ และยังช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดี สร้างจินตนาการความมั่นใจในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560)

การสอนนาฏศิลป์จะเน้นทักษะการปฏิบัติ กล่าวคือนาฏศิลป์เป็นการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างมีลีลา ท่าทางที่อ่อนช้อยงดงาม ดังนั้นการสอนนาฏศิลป์จึงจำเป็นต้องมีหลักการสอนนาฏศิลป์โดยเฉพาะ เพื่อให้การจัดการเรียน การสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การสอนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านนาฏศิลป์ จะใช้ วิธีการฝึกฝนซ้ำ ๆ จนกระทั่งผู้เรียนเกิดทักษะการปฏิบัติ อาจฝึกเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม โดยครูเป็นผู้คอยดูแลช่วยเหลือให้ คำแนะนำการสอนแบบฝึกปฏิบัติ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดเวลา (นิตยาภรณ์ ศรีไพร. 2563)

กิจกรรมบทบาทสมมติ คือกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดย ให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ที่กำหนด ในการใช้วิธีการสอน โดยการใช้การแสดงบทบาทสมมติให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนควรมีการเตรียมการสอน และกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้แสดงมีความเข้าใจ และควรมีการกระตุ้นความสนใจ ของผู้เรียนด้วย และก่อนเริ่มการแสดง ผู้สอนควรเลือกผู้แสดงที่ใกล้เคียงกับบทบาทนั้นเพื่อให้การแสดงเป็นไปอย่างราบรื่น และควรมีการเตรียมผู้สังเกตการณ์ เพื่อมุ่งให้เกิดการเรียนรู้เป็นสำคัญหลังจากการแสดงเสร็จสิ้นผู้สอน และผู้เรียนร่วมกัน อภิปราย เพื่อสรุปผลของการแสดง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนตามวัตถุประสงค์ (เสาวคนธ์ จันทะมาต. 2565)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชานาฏศิลป์ พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มี ความเข้าใจว่าการเรียนรายวิชานาฏศิลป์จะเป็นการเรียนที่เกี่ยวกับศิลปะการแสดง วัฒนธรรม ประเพณี ความสวยความงาม ความอ่อนช้อย อ่อนหวานเป็นหลัก จึงทำให้ผู้เรียนบางกลุ่มไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร อาจส่งผลให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจใน ตนเอง ไม่กล้าแสดงออก กลัวถูกล้อเลียนหากปฏิบัติออกมาได้ไม่ดี และบางมุมมองก็มองว่าเป็นวิชาที่น่าเบื่อสำหรับผู้เรียน แต่ ความจริงแล้วการเรียนวิชานาฏศิลป์มีความหลากหลายมากกว่าการรำไทย รำพื้นเมือง เช่น โขน ละครเวที ละครเพลง ละคร วิทย์ การเต้นบัลเลต์ ฯลฯ และในการแสดงต่าง ๆ ยังสามารถช่วยในเรื่องการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ดังนี้

1. ด้านร่างกายการเคลื่อนไหวร่างกายเช่น การวิ่ง กระโดด ยกย้ายร่างกายไปมา ทำให้กล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกาย ได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้ผู้เรียนมีร่างกายที่แข็งแรงสมส่วน คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง
 2. ด้านอารมณ์การแสดงออกทางอารมณ์ที่หลากหลายเช่น โกรธ เสียใจ ร้องไห้ หัวเราะ ยิ้ม เขินอาย ฯลฯ ทำให้ ผู้เรียนได้รู้สึกปลดปล่อย คลายเครียด สนุกสนาน ส่งผลให้ผู้เรียนมีอารมณ์ที่เบิกบาน กล้าแสดงออก เกิดความมั่นใจในตนเอง
 3. ด้านสังคมผู้เรียนมีโอกาสที่จะทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ช่วยเสริมสร้างภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตามเป็นการสร้าง ความสามัคคีให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย
 4. ด้านสติปัญญาเช่น การจดจำ แยกแยะระบบประสาทส่วนต่าง ๆ การวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม
- เพื่อเป็นการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับผู้เรียน ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับทฤษฎีที่ช่วยในการพัฒนากิจกรรมเสริมทักษะของผู้เรียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการนำบทบาทสมมติมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบ การสร้างสรรค์ผลงานเช่น การศึกษาตัวละครและวิเคราะห์ลักษณะของตัวละครในด้านพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยของ ตัวละครและให้ผู้เรียนได้ทำการทดลองสวมบทบาทเป็นตัวละครตัวนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในด้านการสังเกต การคิด วิเคราะห์ แยกแยะ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา ความกล้าแสดงออก รวมไปถึงผู้เรียนจะได้ฝึกฝนตนเองในด้านการคิด รวบรวมอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เสริมทักษะการคิดเชิงนิเทศน์ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ สร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ สร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาทักษะการคิดเชิงนิเทศน์ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การทบทวนวรรณกรรม

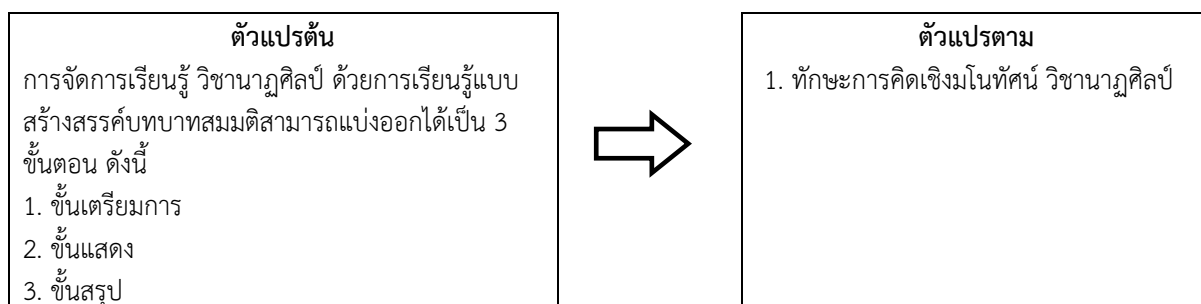
การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนิเทศ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้ แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้บทบาทสมมติซึ่งเป็นกิจกรรมในการช่วยให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องที่ผู้เรียนกำลังศึกษาอยู่ และยังสามารถช่วยให้ผู้เรียน คิด วิเคราะห์ แยกแยะ แก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง และสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี เด็กเป็นสมาชิกหนึ่งของสังคมย่อมที่จะต้องเรียนรู้ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งมีความหลากหลาย ซับซ้อน มโนทัศน์ (Concept) และกระบวนทัศน์ (Paradigm) ของบุคคล จึงถูกปรับเปลี่ยนตามกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการดำรงชีวิต วิถีชีวิตท่ามกลางความร่วมมือและแข่งขันทั้งในระดับสังคมโลก ประเทศชาติ และบุคคลที่มีสถานะความเป็นพลเมือง (Citizenship) ดังนั้นนับว่า พลเมือง (Citizen) มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่และพัฒนาประเทศ พลเมืองเป็นกำลังของประเทศที่จะนำไปสู่ความเจริญ ความก้าวหน้า ความมั่นคงอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ประเทศต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องพัฒนาพลเมืองให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ ซึ่งการพัฒนาพลเมืองนั้นเป็นกระบวนการทางสังคม (Socialization Process) ที่ต้องเรียนรู้ร่วมกันผ่านสถาบันทางสังคม (Social Institution) ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ เริ่มจากสถาบันครอบครัวมาสู่สถาบันการศึกษา รวมทั้งสถาบันอื่นไม่ว่าจะเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจสถาบันทางการเมือง สถาบันทางด้านศาสนา สถาบันสื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการทำให้ประชาชนปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท หน้าที่ของพลเมืองดี และการที่พัฒนาพลเมืองไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพได้นั้น จำเป็นต้องให้พลเมืองมีการศึกษา มีจิตสำนึก มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนและสังคมส่วนรวม ซึ่งการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเป็นรูปแบบการศึกษาในวิถีชีวิตผ่านกระบวนการทางสังคมทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการเรียนรู้ทางสังคมอื่นที่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สินีนานา แสงแพ, และ ปัทมาวดี เล่ห์มงคล. 2563)

2. จากการศึกษาผู้วิจัยได้นำทฤษฎีของ Stanislavsky ที่เขาพยายามสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง แทนที่จะให้เลียนแบบตัวละครเรื่องต่าง ๆ เขาจะให้นักเรียนศึกษาถึงบทบาทของตัวละครให้ถ่องแท้ ค้นคว้าให้ลึกซึ้งถึงนิสัยใจคอ อารมณ์ จิตใจ รสนิยม ปฏิกริยาตอบโต้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยในการทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยการเล่นสมมติเป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถทำได้ด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องสอนหรือสาธิตให้ดูเพราะมีความฝัน และจินตนาการที่พร้อมจะถ่ายทอดออกมาอย่างเบิกบานใจการเล่นสมมติตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ที่ต้องการถ่ายทอด และสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของเด็กที่มีต่อโลกรอบตัวได้ระบายความรู้สึกที่มีอยู่ในใจได้นำความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งที่เรียนรู้มาไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้รอบตัวปฏิสัมพันธ์ และบทบาทของคนในครอบครัวมาเล่นสมมติโดยความรู้สึกเป็นอิสระปราศจากความกดดันในการเล่นสมมติ จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านอารมณ์ สังคม และส่งผลต่อการพัฒนาทักษะสมอง EF ได้เป็นอย่างดีการเล่นสมมติมีหลายแบบไม่ว่าจะเป็นเล่นบทบาทสมมติเชิดหุ่น เล่นละครสร้างสรรค์เล่นละครเวที (สุชานาฏ ไชยวรรณะ, และอนงค์นารถ ยิ้มช้าง. 2565)

3. การนำหลักกายวิภาคและการเคลื่อนไหวตามแนวความคิดของ ศิริมงคล นาฏยกุลกุล (2551) คือ หลักการความสัมพันธ์ของประสาทการรับรู้และการเคลื่อนไหวสรุปได้ว่า จากระบบประสาทและการรับรู้ความรู้สึกที่ผ่านอวัยวะภายในร่างกายของคนเราทำให้นาฏศิลป์สามารถรับรู้ลักษณะปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามาส่งผลกระทบต่อตัวของตนเองโดยตรงไม่ว่าจะเป็นการสัมผัสด้วย หู ตา จมูก ลิ้น กาย ใจ และความสัมผัสรู้ในเชิงประสบการณ์ที่ทำให้นาฏศิลป์เกิดปฏิกริยาตอบโต้กับปัจจัยภายนอกที่เข้ามากระทบและมีการตีความหมายตามประสบการณ์และจินตนาการของผู้แสดงออกมาในรูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research methodology) ในรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) โดยที่แบบการวิจัยเป็นแบบยังไม่เข้าขั้นการทดลอง (Pre-experimental design) ในลักษณะแผนงานวิจัยแบบกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน (One group pretest-posttest design) ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนครพนมวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตนครพนม จำนวน 7 ห้อง จำนวนนักเรียน 254 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนนครพนมวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตนครพนม จำนวน 32 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้เสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แผนประกอบด้วยแบบทดสอบข้อสอบอัตนัย ข้อสอบแบบเติมคำ ข้อสอบแบบจับคู่ แบบประเมินทักษะการปฏิบัติแบบกลุ่ม และแบบเดี่ยว
2. ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
3. แบบประเมินทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยแบ่งเกณฑ์การประเมินตามหัวข้อ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้เสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ตามขั้นตอน ดังนี้
 - 1.1 วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 6 บทบาทของนาฏศิลป์และละครกับชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด
 - 1.2 ศึกษาหลักการ/คู่มือครู/เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้
 - 1.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติจำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง มีองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้
 - 1.3.1 มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด
 - 1.3.2 สาระสำคัญ
 - 1.3.3 จุดประสงค์การเรียนรู้
 - 1.3.4 สาระการเรียนรู้
 - 1.3.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - 1.3.6 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1.3.7 กิจกรรมการ จัดการเรียนรู้โดยแนวทางการเรียนรู้แบบเรียนปนเล่น

1.3.8 สื่อแหล่งการเรียนรู้

1.3.9 การวัดผล/ประเมินผล

ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ได้มีการกำหนดโครงสร้าง มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี และสาระสำคัญของหน่วยบทบาทของนาฏศิลป์และละครกับชีวิต

1.4 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมและความสอดคล้องของเนื้อหา เพื่อนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำ โดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence: 100) ของแผนการจัดการเรียนรู้สาระศิลปะ ศึกษานาฏศิลป์ โดยแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หน่วยบทบาทของนาฏศิลป์และละครกับชีวิต มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าเนื้อหา สื่อ แบบประเมินมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าเนื้อหา สื่อ แบบประเมินมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าเนื้อหา สื่อ แบบประเมินไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

โดยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ (IOC) ที่มีค่า ≥ 0.50 ถือว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ ศึกษานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไปทดลองใช้กับนักเรียนห้อง 3/8

2. ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศึกษานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การสร้างแบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบ ดังนี้

2.1 กำหนดเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศึกษานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.2 เลือกชนิดและรูปแบบคำถาม การวิจัยขั้นสูงเพื่อพัฒนาการศึกษา การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศึกษานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.3 เขียน (ร่าง) ข้อคำถามข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศึกษานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 55 ข้อ

2.4 จัดเรียงทำและทำรูปเล่ม ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศึกษานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.5 นำข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศึกษานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมและความสอดคล้องของเนื้อหา เพื่อนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำ โดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด เนื้อหาเพื่อตรวจสอบคุณภาพ

2.6 นำข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศึกษานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้ แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 ซึ่งเป็นนักเรียนที่เคยผ่านการเรียนวิชานาฏศิลป์ ในชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 เนื้อหาบทบาทของนาฏศิลป์และละครกับชีวิต

3. แบบประเมินทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ ศึกษานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.1 วิเคราะห์ทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ ศึกษานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ จากเนื้อหาวิชานาฏศิลป์ที่จะออกข้อสอบ โดยกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

3.2 สร้างแบบวัดทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ ศึกษานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน

3.3 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อพิจารณาความตรง และความเหมาะสมของแบบวัดทักษะที่สร้างขึ้น โดยถือความคิดเห็นที่สอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญร้อยละ 80 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์

3.4 การปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.5 นำแบบประเมินทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/8

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และดำเนินการจัดการเรียนรู้เรื่องทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนครพนมวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตนครพนม จำนวน 32 คน ได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. การเตรียมการ ผู้วิจัยจัดเตรียมนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการทดลองโดยให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้พร้อม

2. ชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้เรียนถึงวัตถุประสงค์เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการทำวิจัย

3. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบทางการเรียนก่อนเรียน เรื่อง ละครกับชีวิต และวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลาในการสอบ 50 นาที

4. ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ทำแบบทดสอบระหว่างเรียนและประเมินทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติที่สร้างขึ้น จำนวน 2 ชุด และบันทึกข้อมูลผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรม ทั้งหมด 5 ใบงาน

5. ทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลาในการสอบ 50 นาที

6. นำผลที่ได้จากการทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างไปทำการตรวจวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อสรุปผลการทดลองตามความมุ่งหมายของการศึกษาต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

โดยการนำผลการทำแบบทดสอบของนักเรียนก่อนและหลังเรียนมาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สถิติ t-test (Dependent Sample) สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้การหาค่า t - test (Independent Sample)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่องการพัฒนาทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า

1. จากการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 86.50/82.19 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

จำนวนนักเรียน (N)	E ₁	E ₂
32	86.50	82.19

2. จากการการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติจะเห็นได้ว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเรียนรู้ด้วยการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ

จำนวนนักเรียน (n)	Pre-test	Post-test	S.D.	$\bar{x}$	ร้อยละ
32	18.30	34.16	3.29	0.73	22.05

3. จากการที่ผู้เรียนที่เรียนด้วยแผนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ วิชาภาษาอังกฤษ มีทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับคุณภาพดี ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประเมินทักษะการปฏิบัติ

การประเมินทักษะการปฏิบัติ							
ลำดับ	ความ ร่วมมือ	การแสดง ความเห็น	การรับฟัง ความเห็น	ความตั้งใจใน การทำงาน	การมีส่วนร่วมใน การอภิปราย	20 คะแนน	ระดับการ ประเมิน
คะแนนรวม	104	90	98	113	89	494	ดี
คะแนนเฉลี่ย	3.25	2.81	3.06	3.53	2.78	15.44	ดี

อภิปรายผล

จากการวิจัยการพัฒนาทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า

1. แผนการจัดการเรียนรู้เสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 82.19/86.50 เนื่องจากการเล่นบทบาทสมมติช่วยในด้านความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ สามารถคิด วิเคราะห์ แยกแยะเรื่องราวต่าง ๆ ได้ เป็นการกระตุ้นความคิดของผู้เรียน และช่วยด้านความจำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวคนธ์ จันตะมาต (2565) ทำวิจัยเรื่องการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนของนักศึกษาโปรแกรมวิชาการสอนภาษาจีน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.33/88.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 2) ทักษะการพูดภาษาจีนของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวิติ ชูเชิด (2561) ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะทางการเรียนของนักศึกษาโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติในรายวิชาการพัฒนาองค์การ พบว่า 1) นักศึกษามีทักษะทางการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีทักษะด้านการงานเป็นทีม ทักษะด้านการแสดงออก และทักษะด้านความคิดอยู่ในระดับมากที่สุด 2) เพศของนักศึกษาที่แตกต่างกันมีการพัฒนาทักษะทางการเรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเพศของนักศึกษาที่แตกต่างกันมีการพัฒนาทักษะทางการเรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติไม่แตกต่างกันในทุกด้าน 3) คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาที่แตกต่างกันในภาพรวมและรายด้านมีการพัฒนาทักษะทางการเรียนของนักศึกษาโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติไม่แตกต่างกัน 4) การเข้าชั้นเรียนของนักศึกษาที่แตกต่างกันในภาพรวมและรายด้านมีการพัฒนาทักษะทางการเรียนของนักศึกษาโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติไม่แตกต่างกัน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น ร่วมกับการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ และเกิดกระบวนการการคิดแบบมีเหตุมีผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์ญาณิศา สุนทร, สุรกันต์ จังหาร, และประสพสุข ฤทธิเดช (2564) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้การพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมี

ประสิทธิภาพเท่ากับ 76.91/77.35 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมบทบาทสมมติมีคะแนนทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 77.35 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้การพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.28) สอดคล้องงานวิจัยของ สุพัตรา สุโพธิ์พัฒน์ (2562) ทำวิจัยเรื่องการศึกษาทักษะนาฏศิลป์ไทย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ผลวิจัยพบว่า 1) ทักษะนาฏศิลป์ไทย เรื่อง ระบายสีของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบายสีของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับดี เนื่องจากการคิดเชิงมโนทัศน์เป็นการมองภาพต่าง ๆ ให้ความสอดคล้องกันให้เป็นภาพที่คมชัดยิ่งขึ้น มีความกระชับสามารถอธิบายได้ เป็นการคิดรวบยอด สร้างกรอบความคิดให้ชัดเจน และสามารถถ่ายทอดออกไปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิทธิเดช น้อยไม้ (2564) ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ในวิชาสังคมศึกษาเพื่อผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 พบว่าการพัฒนาผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จและปรับตัวเข้ากับสังคมแห่งศตวรรษที่ 21 โดยใช้การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษานั้น ครูสังคมศึกษาจำเป็นต้องวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมสร้าง และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหา แสวงหาคำตอบ และวินิจฉัยเรื่องราวที่ต้องเผชิญในสังคมโลกยุคปัจจุบันได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมต่อไป บทความนี้เสนอความรู้เกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของมโนทัศน์ มโนทัศน์กับการทำงานของสมอง ความสำคัญของการคิดเชิงมโนทัศน์ มโนทัศน์ของวิชาสังคมศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ในวิชาสังคมศึกษา และคุณค่าของการคิดเชิงมโนทัศน์ในวิชาสังคมศึกษา เพื่อผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การวิจัยในครั้งนี้ผู้ที่สนใจสามารถนำไปเป็นแนวทางในการต่อยอดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในระดับอื่น ๆ ผู้ที่สนใจสามารถปรับเปลี่ยนตัวแปร เพื่อให้มีประสิทธิภาพตรงตามจุดประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียนต่อไป

1.2 ผู้ที่สนใจสามารถนำการวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ร่วมกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ได้

1.3 ผู้ที่สนใจควรศึกษาแนวคิดหรือทฤษฎีที่มีความหลากหลาย เพื่อนำมาใช้สนับสนุนในการพัฒนาผู้เรียนเรียนให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551** กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กานต์ญาณิศา สุนทร, สุรกานต์ จังหาร, และประสพสุข ฤทธิเดช. (2564). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**, 15(3): 137-139.

นิติญาณรณ์ ศรีโพธิ์. (2563). การพัฒนาทักษะการปฏิบัติ โดยใช้วิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ร่วมกับสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) รายวิชานาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนภูเวียงวิทยาคม. ขอนแก่น: โรงเรียนภูเวียงวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25.

ศิริมงคล นาฏยกุล. (2551). **นาฏศิลป์ หลักทฤษฎีและการเคลื่อนไหว**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

- สินีนาฏ แสงแพ, และปัทมาวดี เล่ห์มงคล. (2563). ผลของการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย. *วารสารจันทร์เกษมสาร*. 26(1): 117-130.
- สิริวดี ชูเชิด. (2561). การพัฒนาทักษะทางการเรียนของนักศึกษาโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติในรายวิชาการพัฒนาองค์การ. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 8(3): 6-11.
- สุชนาฏ ไชยวรรณ, และอนงค์นารถ ยิ้มช้าง. (2565). การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมองของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ศึกษาปฐมวัย. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*. 12(1): 115-129.
- สุพัตรา สุโพธิ์พัฒน์. (2562). การศึกษาทักษะนาฏศิลป์ไทยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระเบียบพรตน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เสาวคนธ์ จันทะมาต. (2565). การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนของนักศึกษาโปรแกรมวิชาการสอนภาษาจีน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. 3(1): 81-84.
- อิทธิเดช น้อยไม้. (2564). การพัฒนาทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ในวิชาสังคมศึกษาเพื่อผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 49(3): 11.

การประเมินโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 Project Evaluation of Schools Promotion and Support for the External Quality Assessment Under Kamphaengphet Primary Educational Service Area Office 2

ปวีณวัชร ขุนเทียนเหมมชาติ¹

Paweenwat Khuntienkhemmachat¹

Corresponding Author E-mail: paweenwat@kpp2.go.th

Received: 2023-05-03; Revised: 2023-05-30; Accepted: 2023-07-02

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินบริบทของโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก 2) ประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก 3) ประเมินกระบวนการของโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก และ 4) ประเมินผลผลิตของโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหาร และครู จำนวน 114 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ แบบสอบถามฉบับที่ 1 สำหรับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประเมินก่อนดำเนินโครงการในด้านบริบทและด้านปัจจัยเบื้องต้น มีค่าความเชื่อมั่น 0.79 แบบสอบถามฉบับที่ 2 สำหรับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประเมินระหว่างดำเนินโครงการในด้านกระบวนการ มีค่าความเชื่อมั่น 0.87 และแบบสอบถามฉบับที่ 3 สำหรับผู้บริหาร และครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประเมินหลังดำเนินโครงการในด้านผลผลิต มีค่าความเชื่อมั่น 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

การประเมินโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ในภาพรวมทุกด้านผ่านเกณฑ์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ 1) การประเมินด้านบริบท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โครงการสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2) การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษามีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3) การประเมินด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คณะทำงานมีการปรึกษาหารือและระดมความคิดเห็นในการปฏิบัติงานร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และ 4) การประเมินด้านผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การชักชวนการประเมินมีข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่สถานศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพการศึกษา, การส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษา, การประเมินคุณภาพภายนอก, การเตรียมความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

¹ Office of the Basic Education Commission, Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2

Abstract

The objectives this research to 1) evaluate the context of the school promotion and support project for the external quality assessment 2) evaluate the basic inputs of the project for the external quality assessment 3) evaluate the process of the project for the external quality assessment and 4) evaluate the project outputs. The sample were 114 participants, which were using a simple random sampling method. The research tools were Rating Scale 5-level. The first questionnaire for the educational quality development plan committee assessed before the project in terms of context and primary factors. has a reliability value of 0.79. The second questionnaire for the committee for developing the educational quality development plan assessed during the project in terms of the process has a reliability value of 0.87. And the third questionnaire for executives and teachers responsible for quality assurance within educational institutions assess after project implementation in terms of productivity has a reliability value of 0.93. The statistics used for were mean and standard deviation. The research findings were as follows:

Project Evaluation of Schools Promotion and Support for the External Quality Assessment Under Kamphaengphet Primary Educational Service Area Office 2 met the criteria with a high average level. As follows 1) Context evaluation, which overall was at a high level. indicating that the project conformed to the problems and needs. 2) Input evaluation, which was the highest overall. indicating that guidance, supervising, promotion, and support for school were continuous and consistent. 3) Process evaluation, which overall was at a high level. indicating that the working group brainstormed and collaborated well, with the highest average level. And 4) Product evaluation, which overall was at a high level. indicating that the evaluation practice provided useful feedback and suggestions for improvement that schools could apply, with the highest average level.

Keywords: Quality Assurance for Educational, Promote and Supporting Schools, External Quality Assessment, Preparation for External Quality Assessment

บทนำ

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดและให้ผู้ปกครอง นักเรียน รวมทั้งบุคคลทั่วไป มีความเชื่อมั่นในการดำเนินการจัดการศึกษาของแต่ละสถานศึกษานั้น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีกลไกในการตรวจสอบคุณภาพโดยจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอกและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับ การประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย โดยมี สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกและทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึง ความมุ่งหมายและหลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ สาธารณชนให้ได้รับทราบ สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการ ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่า เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการกิจของสถานศึกษาตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553)

การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับ และประเภท การศึกษาจะเป็นกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนา

และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผล การดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษามีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือและแนะนำ เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) เมื่อได้รับรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาแล้วให้หน่วยงานต้นสังกัดจัดส่งรายงานดังกล่าว พร้อมกับประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการให้มีการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบให้แก่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูล และแนวทางในการประเมินคุณภาพภายนอกดำเนินการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมิน และการติดตามตรวจสอบดังกล่าวพร้อมข้อเสนอแนะให้แก่สถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

การตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยหน่วยงานภายนอกที่มีหน้าที่โดยตรง คือ สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยผู้ประเมินภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญ (Expert Judgment) ใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ พิจารณาหลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกิดจากการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของสถานศึกษา และการตรวจทานผลการประเมิน ซึ่งผู้ประเมินภายนอกต้องมีความรู้รอบด้านและวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน เพื่อการตัดสินใจให้ระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยให้ความสำคัญกับการประเมินคุณภาพที่พิจารณาทั้งปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอกของสถานศึกษา เน้นการประเมินเพื่อพัฒนาและสะท้อนผลลัพท์การดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นการพิจารณาแบบเชื่อมโยงทั้งระบบแบบองค์รวม (Holistic Approach) ให้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ยึดหลักการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและสะท้อนคุณภาพการดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดตามมาตรฐานของสถานศึกษา กระตุ้น จูงใจให้เกิดการพัฒนา และยกระดับคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นและยุทธศาสตร์ของประเทศ อีกทั้งประเมินเพื่อยืนยันคุณภาพของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ส่งเสริมให้สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาชาติ และมีความพร้อมในการแข่งขันในระดับสากล มุ่งสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต เปิดโอกาสให้สถานศึกษาสร้างความโดดเด่นหรือเป็นต้นแบบในการพัฒนาในระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระดับนานาชาติ โดยเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมและสะท้อนคุณภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน มีเป้าหมายเพื่อพัฒนา ลดภาระการจัดเก็บข้อมูลและเอกสารที่ไม่จำเป็นในการประเมิน มีความน่าเชื่อถือ และสามารถตรวจสอบผลการประเมินได้ตามสภาพบริบทของสถานศึกษา มีหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ 1) การประเมินคุณภาพภายนอกต้องมีความเชื่อมโยงกับระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดที่จะต้องรับผิดชอบต่อเป้าหมายในการจัดการศึกษาและร่วมรับผิดชอบ (Accountability) ต่อผลการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้น 2) การประเมินคุณภาพภายนอกต้องมีความท้าทายและช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสู่สากลให้เป็นไปตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของประเทศบรรลุเป้าหมายทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ ซึ่งแนวทางในการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาทุกระดับ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาจะพิจารณาจากผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด ตามบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ ไม่มีการกำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกขึ้นมาใหม่ แต่จะเป็นการประเมินคุณภาพภายนอกที่สอดคล้องกับมาตรฐาน การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มาจากมาตรฐานของการศึกษาแต่ละระดับ โดยสามารถตรวจสอบได้จากรายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report) ที่สถานศึกษานั้นรายงาน ประกอบด้วย ระดับคุณภาพการจัดการศึกษา หลักฐานเชิงประจักษ์ และแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพเพิ่มขึ้นในปีต่อไป พิจารณาผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายใน ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเชื่อถือได้ของกระบวนการดำเนินงานตามเป้าหมาย

ที่สถานศึกษากำหนด และสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายหรือจุดเน้นของต้นสังกัดที่สะท้อนคุณภาพของการบริหารจัดการกระบวนการจัดการศึกษา การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน และความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานของสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. 2562) ดังนั้นสถานศึกษา แต่ละแห่งจึงต้องดำเนินการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก เพื่อให้การดำเนินการระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและเข้มแข็ง ซึ่งจะสะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษาและเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอก ทั้งนี้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการ ผู้ปกครอง นักเรียน และสาธารณชนทั่วไป และก่อให้เกิดคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดให้มีการพัฒนาระบบบริหารจัดการและมีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็งและเป็นระบบ จึงกำหนดเป็นจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในสังกัดให้มีศักยภาพการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดทำโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็งและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินบริบทของโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
2. เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
3. เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
4. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยการประเมินโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการโดยใช้ซีพีโมเดล (CIPP Model) ไว้ดังนี้

สุนิรัตน์ จันทรักษ์ (2555) ได้กล่าวว่า แบบจำลองการประเมิน CIPP Model แบบจำลอง (Model) หมายถึง วิธีการสื่อสารทางความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏโดยใช้การสื่อในลักษณะต่าง ๆ เช่น แผนภูมิ แผนผัง ระบบสมการ และรูปแบบอื่น เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย และสามารถนำเสนอเรื่องราวได้อย่างมีระบบ รูปแบบของการประเมินโครงการนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดและโมเดลการประเมินแบบซีพีของสตฟเฟิลบีม (Daniel, L. Stufflebeam) เนื่องจากเป็นโมเดลที่ได้รับการยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541) ได้กล่าวว่า แนวคิดการประเมินของสตฟเฟิลบีม ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง แนวคิดและวิธีการทางการวัดและประเมินผลได้อย่างน่าสนใจและทันสมัย กล่าวได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทฤษฎีการประเมินจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน เรียกว่า CIPP Model เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องและแบ่งประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. การประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการเป็นการตรวจสอบว่าโครงการที่จะทำสนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร หรือนโยบายของต้นสังกัดหรือไม่เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ หรือไม่

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินระหว่างการทำงานโครงการ เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่น หรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการ มักจะไม่สามารถศึกษาได้ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้วการประเมินกระบวนการจะมีบทบาทสำคัญในเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ ๆ เพื่อการตรวจสอบการดำเนินของโครงการโดยทั่วไป การประเมินกระบวนการมีจุดมุ่งหมาย คือ

3.1 เพื่อการหาข้อบกพร่องของโครงการในระหว่างที่มีการปฏิบัติการหรือการดำเนินงานตามแผนนั้น

3.2 เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ

3.3 เพื่อการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการดำเนินงานของโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือความต้องการ/เป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการและการประเมินผล เรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการร่วมด้วย จะเห็นได้ว่าการประเมินแบบ CIPP เป็นการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบของระบบทั้งหมด ซึ่งผู้วิจัยจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน จึงสามารถจำแนกได้ว่าการประเมินโครงการมี 4 ระยะดังต่อไปนี้

4.1 การประเมินโครงการก่อนการดำเนินงาน (Pre-evaluation) เป็นการประเมินว่ามีความจำเป็น และความเป็นไปได้ในการกำหนดให้มีโครงการหรือแผนงานนั้น ๆ หรือไม่ บางครั้งเรียกการประเมินประเภทนี้ว่า การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) หรือการประเมินความต้องการที่จำเป็น (Need Assessment)

4.2 การประเมินโครงการขณะดำเนินงาน (On-going Evaluation) เป็นการประเมินโครงการ เพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน (Monitoring) และการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ

4.3 การประเมินโครงการเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน (Post-evaluation) เป็นการประเมินว่าผลของการดำเนินงานนั้น เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้หรือไม่

4.4 การประเมินผลกระทบจากการดำเนินโครงการ (Impact Evaluation) เป็นการประเมินโครงการภายหลังจากการสิ้นสุดการดำเนินโครงการหรือแผนงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นซึ่งอาจจะได้รับอิทธิพลจากการมีโครงการหรือปัจจัยอื่น ๆ

วรเดช จันทรศร, และไพโรจน์ ภัทรนรากุล (2543) นำเสนอเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ ไว้ดังนี้

1. เกณฑ์ประสิทธิภาพ (Efficiency) มีตัวชี้วัด ได้แก่ สัดส่วนของผลผลิตต่อค่าใช้จ่าย ผลผลิตต่อหน่วยเวลา ผลผลิตต่อกำลังคน ระยะเวลาในการให้บริการผู้ป่วย

2. เกณฑ์ประสิทธิผล (Effectiveness) มีตัวชี้วัด ได้แก่ ระดับการบรรลุเป้าหมาย ระดับการบรรลุตามเกณฑ์มาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วม ระดับความเสี่ยงของโครงการ

3. เกณฑ์ความพอเพียง (Adequacy) มีตัวชี้วัด ได้แก่ ระดับความพอเพียงของทรัพยากร

4. เกณฑ์ความพึงพอใจ (Satisfaction) มีตัวชี้วัด ได้แก่ ระดับความพึงพอใจ

5. เกณฑ์ความเป็นธรรม (Equity) มีตัวชี้วัด คือ การให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาส ความเป็นธรรมระหว่างเพศ ระหว่างกลุ่มอาชีพ ฯลฯ

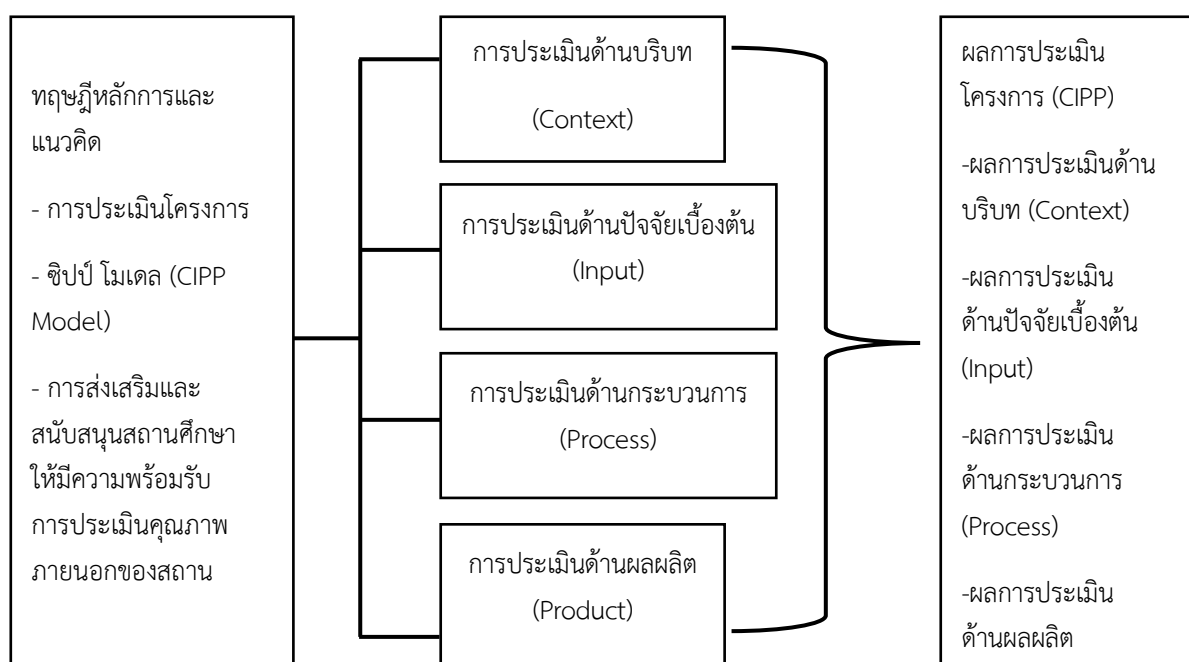
6. เกณฑ์ความก้าวหน้า (Progress) มีตัวชี้วัด ได้แก่ ผลผลิตเปรียบเทียบกับเป้าหมายรวมกิจกรรมที่ทำแล้วเสร็จ ทรัพยากร และเวลาที่ใช้ไป

7. เกณฑ์ความยั่งยืน (Sustainability) ตัวชี้วัด ได้แก่ ความอยู่รอดของโครงการ ด้านเศรษฐกิจสมรรถนะ ด้านสถาบัน ความเป็นไปได้ในการขยายผลของโครงการ

8. เกณฑ์ความเสียหายของโครงการ (Externalities) มีตัวชี้วัด ได้แก่ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การประเมินทั้งระบบแบบ CIPP เป็นการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบทั้งหมด ซึ่งผู้วิจัยจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ครอบคลุม ทั้ง 4 ด้าน กำหนดประเด็นของตัวแปร หรือตัวชี้วัด กำหนดแหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล กำหนดเครื่องมือการประเมิน วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์ การประเมินที่ชัดเจน โดยข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินนอกจากจะทำให้ทราบคุณค่าของโครงการแล้วยังช่วยให้สามารถค้นหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นกับโครงการ รวมถึงนำไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาโครงการให้สามารถดำเนินไปตามแผนที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างไว้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหาร และครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 127 คน ได้แก่ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำนวน 27 คน ผู้บริหาร จำนวน 50 คน และครู จำนวน 50 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) และเปิดตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan) ดังนี้ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำนวน 26 คน ผู้บริหาร จำนวน 44 คน และครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 44 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 114 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการประเมินโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ดังนี้

แบบสอบถามฉบับที่ 1 สำหรับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประเมินก่อนดำเนินโครงการในด้านบริบท และด้านปัจจัยเบื้องต้น

แบบสอบถามฉบับที่ 2 สำหรับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประเมินระหว่างดำเนินโครงการในด้านการบริหาร

แบบสอบถามฉบับที่ 3 สำหรับผู้บริหาร และครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประเมินหลังดำเนินโครงการในด้านผลผลิต

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยการประเมินโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ได้ดำเนินการ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษานโยบาย ระเบียบ และแนวคิดทฤษฎีในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา
2. กำหนดตัวบ่งชี้ในการประเมินแต่ละด้าน
3. สร้างเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)
4. จัดรูปแบบและพิมพ์แบบสอบถาม

5. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ได้แก่

5.1 นายปรัชญา กระบวนศรี ตำแหน่งข้าราชการบำนาญ วิทยาลัยศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการวิจัย

5.2 นางประไพศรี พุ่มชูศักดิ์ ตำแหน่งข้าราชการบำนาญ วิทยาลัยศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการวิจัย

5.3 นางกรรดา วัชรวิเศษฐ์ ตำแหน่งข้าราชการบำนาญ วิทยาลัยศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

5.4 นายประจักษ์ ศรสาธิต ตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการโครงการ

5.5 นายสมศักดิ์ เอี่ยมดี ตำแหน่งข้าราชการบำนาญ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการโครงการ

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการ

-1 หมายถึง แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการ

6. นำผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องและคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปได้ค่า IOC ของแบบสอบถาม ฉบับที่ 1 อยู่ระหว่าง 0.60 -1.00 แบบสอบถาม ฉบับที่ 2 อยู่ระหว่าง 0.60 -1.00 และแบบสอบถาม ฉบับที่ 3 อยู่ระหว่าง 0.60 -1.00

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และฉบับที่ 3 ไปทดลองใช้กับ ผู้บริหาร และครู จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาคำนวณหาความสัมพันธ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ดังนี้

7.1 แบบสอบถามฉบับที่ 1 ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.79

7.2 แบบสอบถามฉบับที่ 2 ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.87

7.3 แบบสอบถามฉบับที่ 3 ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.93

8. นำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลวิจัยการประเมินโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เขต 2 โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

9. เกณฑ์ในการแปลผล ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง เหมาะสมหรือสอดคล้อง หรือปฏิบัติ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง เหมาะสมหรือสอดคล้อง หรือปฏิบัติ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง เหมาะสมหรือสอดคล้อง หรือปฏิบัติ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง เหมาะสมหรือสอดคล้อง หรือปฏิบัติ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง เหมาะสมหรือสอดคล้อง หรือปฏิบัติ น้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินใจผ่านเกณฑ์ เมื่อค่าเฉลี่ย $\bar{X} \geq 3.51$, S.D. < 1.00

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เขต 2 แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. การประเมินโครงการก่อนดำเนินโครงการระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม ถึง 31 ธันวาคม 2564 เพื่อประเมินสภาพแวดล้อม และประเมินปัจจัยเบื้องต้น โดยคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำนวน 26 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล

2. การประเมินโครงการระหว่างดำเนินโครงการ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง 31 สิงหาคม 2565 เพื่อประเมินกระบวนการ โดยคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำนวน 26 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล

3. การประเมินโครงการหลังดำเนินโครงการวันที่ 1 ถึง 31 ตุลาคม 2565 เพื่อประเมินผลผลิต ผู้บริหาร จำนวน 44 คน และครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 44 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 88 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อโครงการไปเก็บรวบรวมข้อมูล และเก็บรวบรวมคืนด้วยตนเอง โดยได้รับแบบสอบถามคืนครบทุกฉบับ และมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับที่ 1 ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3 ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อโครงการก่อนดำเนินโครงการ ระหว่างการประเมินโครงการ และหลังดำเนินโครงการ ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามครบทุกฉบับมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เขต 2 สำหรับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านบริบท และด้านปัจจัยเบื้องต้น

2. ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เขต 2 สำหรับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านกระบวนการ

3. ความคิดเห็นที่มีต่อการประเมินโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เขต 2 สำหรับ ผู้บริหาร และครู ด้านผลผลิต

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

การประเมินโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินด้านบริบทของโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ผ่านเกณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีความสอดคล้องสูงที่สุด คือ โครงการสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ ผ่านเกณฑ์ มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีความสอดคล้องต่ำที่สุด คือ มีการประสานงาน และได้รับความร่วมมือ จากหน่วยงานองค์กร และผู้ที่เกี่ยวข้องระดับต่าง ๆ ผ่านเกณฑ์ มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ผ่านเกณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีความเหมาะสมสูงที่สุด คือ การนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษามีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีความเหมาะสมต่ำที่สุด คือ ทีมที่เลี้ยงมีความตระหนักและเอาใจใส่ในการให้คำแนะนำช่วยเหลือสถานศึกษา ผ่านเกณฑ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ผ่านเกณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีความเหมาะสมสูงที่สุด คือ คณะทำงานมีการปรึกษาหารือและระดมความคิดเห็นในการปฏิบัติงานร่วมกันมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีความเหมาะสมต่ำที่สุด คือ คณะทำงานมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านเกณฑ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ผ่านเกณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการนิเทศหรือการปฏิบัติสูงที่สุด คือ การชักชวนการประเมิน มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่สถานศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้ผ่านเกณฑ์ มีการนิเทศหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีการนิเทศหรือการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ สามารถวิเคราะห์ภาระงานที่จะมุ่งไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดได้ผ่านเกณฑ์ มีการนิเทศหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการประเมินโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผลการประเมินด้านบริบทของโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ผ่านเกณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีความสอดคล้องสูงที่สุด คือ โครงการสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ ผ่านเกณฑ์ มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีความสอดคล้องต่ำที่สุด คือ มีการประสานงานและได้รับความร่วมมือ จากหน่วยงานองค์กร และผู้ที่เกี่ยวข้องระดับต่าง ๆ ผ่านเกณฑ์ มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ให้ความสำคัญต่อปัญหาและความต้องการจำเป็นของโครงการเป็นอย่างมาก เพราะการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งทิวา แยมรุ่ง, และประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2561) ได้รายงานการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพสถานศึกษาที่ต่ำกว่าเกณฑ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลโครงการเพิ่มประสิทธิภาพสถานศึกษาที่ต่ำกว่าเกณฑ์โดยใช้การประเมินรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ตามความคิดเห็นของครูผู้บริหารโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิวิทยากรและผู้เกี่ยวข้อง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัย

เบื้องต้น (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบท พบว่า ผลการประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ผ่านเกณฑ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีความเหมาะสมสูงที่สุด คือ การนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษา มีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีความเหมาะสมต่ำที่สุด คือ ทีมที่เลี้ยงมีความตระหนักและเอาใจใส่ในการให้คำแนะนำช่วยเหลือสถานศึกษา ผ่านเกณฑ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษา มีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการวางแผน และดำเนินการตามแผน ซึ่งส่งผลให้การนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมและสนับสนุนมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ รุ่งทิวา ธีรารัตน (2556) ซึ่งได้ประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลบูรพาพิทยาคาร อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งได้ประเมินโดยใช้รูปแบบ CIPP จากผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ จำนวน 55 คน พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด โรงเรียนกำหนดการประกันคุณภาพภายในเป็นนโยบายหลักการประชุมทุกครั้ง จะมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องผู้บริหารครูผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ผ่านเกณฑ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีความเหมาะสมสูงที่สุด คือ คณะทำงานมีการปรึกษาหารือและระดมความคิดในการปฏิบัติงานร่วมกันมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีความเหมาะสมต่ำที่สุด คือ คณะทำงานมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านเกณฑ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนราชการที่เกิดขึ้น ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นส่วนราชการที่เป็นกลไกหลักและเป็นหัวใจสำคัญของระบบการปฏิบัติงาน ตามโครงสร้างของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยมีบทบาทต้องดำเนินการส่งเสริม กำกับ ติดตาม เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีความตระหนัก และให้ความสำคัญต่อกระบวนการวางแผนการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยการมีส่วนร่วมของครู และบุคลากรทางการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและสอดคล้องกับกลยุทธ์ และแผนการดำเนินงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ อรุณา แก้วมณีโชติ (2558) ได้ทำการประเมินโครงการประเมินคุณภาพภายในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ระดับคณะวิชาในวิทยาเขตบางเขน มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการประเมินคุณภาพภายใน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2555 ผลการประเมินโครงการด้านกระบวนการ พบว่า ด้านกระบวนการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ผ่านเกณฑ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการนิเทศหรือการปฏิบัติสูงที่สุด คือ รายงานผลการซักซ้อมการประเมินมีข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ที่สถานศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้ มีการนิเทศหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีการนิเทศหรือการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ สามารถวิเคราะห์ภาระงานที่จะมุ่งไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดได้ผ่านเกณฑ์ มีการนิเทศหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีขั้นตอนกระบวนการดำเนินโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง สอดคล้องกับ สุพาลิตร์ สมเขาใหญ่ (2561) ซึ่งได้ประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านเขาทราย ด้านผลผลิตของโครงการ

ประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านเขาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านเขาทราย พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในเรื่องการนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษามีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาโดยเน้นการประสานงาน ขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานองค์กรและผู้ที่เกี่ยวข้องระดับต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีความเข้มแข็งต่อไป

1.2 ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในเรื่องคณะทำงานมีการปรึกษาหารือและระดมความคิดในการปฏิบัติงานร่วมกัน ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดบรรยากาศการทำงานให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถ รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลากหลายรูปแบบทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

1.3 ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในเรื่องการชักจูงการประเมิน มีข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่สถานศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติ ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดให้มีการชักจูงการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาปรับปรุงการทำงานอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการประเมินโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ในรูปแบบการประเมินอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561**. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอนที่ 11 ก หน้าที่ 3-5.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รุ่งทิพา ธรรมวรรณ. (2556). **การประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลบูรพาพิทยาคาร กองการศึกษาเทศบาลเมืองมหาสารคาม**. จังหวัดมหาสารคาม: เอกสารอัดสำเนา.
- รุ่งทิพา แยมรุ่ง, และประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2561). **การประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพสถานศึกษาที่ต่ำกว่าเกณฑ์**. **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์**. 18(2): 45-58.
- วรเดช จันทรศร, และไพโรจน์ ภัทรนรากุล. (2543). **การประเมินผลในระบบเปิด**. กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์ นิติ.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2541). **ความรู้พื้นฐานสำหรับการประเมินโครงการทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิก.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2562). **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สุนิรัตน์ จันทรรัก. (2555). **แบบจำลอง CIPP Model**. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/453748>.
- สุพาลิตร สมเขาใหญ่. (2561). **การประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านเขาทราย**. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/578441>.
- อรอุมา แก้วฉวีโชติ. (2558). **การประเมินโครงการประเมินคุณภาพภายในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การวิจัยและประเมินทางการศึกษา). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในจังหวัดอุทัยธานี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

A Study of Technological Leadership of School Administrators based on
Teachers' Perspectives in Uthai Thani Province under the Secondary
Educational Service Area Office Uthai Thani Chainat

วนัชพร แจ่มสกุล¹, สาธร ทรัพย์รวงทอง², สุพัตนา หอมบุปผา³

Wanatchaphon Jamsakul¹, Satorn Subruangthong², Supattana Hombubpha³

Corresponding Author E-mail: Wanatchaphon.j@nsru.ac.th

Received: 2023-05-07; Revised: 2023-05-30; Accepted: 2023-06-05

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในจังหวัดอุทัยธานี และ 2) เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในจังหวัดอุทัยธานี จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู จำนวน 252 คน โดยการคำนวณจากสูตรของทาร์ยามาเน่ และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า

1) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในจังหวัดอุทัยธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.47) รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีจริยธรรมทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.52) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนในการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในจังหวัดอุทัยธานี จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีทัศนะต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree (Educational Administration), Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The study objectives were: 1) to study the level of technological leadership of school administrators based on teachers' perspectives in Uthai Thani, and 2) compare the level of technological leadership of school administrators based on teachers' perspectives in Uthai Thani classified by the level of education and work experiences. The sample group consisted of 252 teachers calculated from Taro Yamane's formula and used a simple random sampling method. The instrument used for data collection was a questionnaire about technological leadership of school administrators with a reliability value of 0.92. The statistics employed for the data analysis were mean, standard deviation, t-test, and One-way ANOVA. The study findings were as follows:

1) The overall technological leadership of school administrators based on teachers' perspectives in Uthai Thani were high ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.41). When each aspect was considered separately, the aspect with the highest average value, the use of technology in teaching and learning management at a high level ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.47), followed by the aspect of legal ethics in the use of technology at a high level ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.52). The aspect with the lowest average value was the promotion and support of using technology at a high level ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.50), respectively. 2) The comparison of the level of technological leadership of school administrators based on teachers' perspectives in Uthai Thani classified by the level of education and work experiences revealed that there was no difference in overall and each aspect's perspective on technological leadership of school administrators.

Keywords: Technological Leadership

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยกำหนดไว้ในหมวด 9 ซึ่งมาตราที่กล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้แก่ มาตรา 65 และมาตราที่ 66 ได้ระบุไว้ให้พัฒนาบุคลากรเป็นผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีในการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการสร้างสรรค์และใช้งานเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาความสามารถทางเทคโนโลยี มีความรู้และทักษะที่เพียงพอในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจะเห็นได้ว่าบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะทางเทคโนโลยีรวมทั้งผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีด้วย ในการพัฒนาดังกล่าว ปัจจัยสำคัญคือผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องเป็นผู้ริเริ่ม ผู้ส่งเสริมและผู้ที่มิภาวะผู้นำในการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนรวมถึงการเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม กระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565 ในด้านคุณภาพในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นครูยุคใหม่ มีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2563: 2) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ทักษะ ความรู้ ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีดังกล่าว ได้กำหนดเป็นมาตรฐานสำหรับการประเมินทักษะและความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้นำการศึกษาในการสนับสนุนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลอีกด้วย (ISTE. 2018: Online)

อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีในยุคปัจจุบันนับว่ามีบทบาทในการพัฒนาการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะเทคโนโลยีสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานและการจัดการเรียนการสอนได้ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้เห็นชัดเจนว่าเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญ สามารถเป็นสื่อกลางในการจัดการเรียนการสอนของครูหรือการบริหารงานในสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษามีการปรับตัวเพื่อใช้เทคโนโลยีในการทำงาน เช่น การประชุมออนไลน์ การจัดการเอกสารออนไลน์ผ่านระบบ Cloud Computing ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าวไม่ได้เปลี่ยน

กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนโดยตรง แต่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มากขึ้น (พระมหาจักรพล สิริโร. 2564: 347) จะเห็นได้ว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ในการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นความท้าทายใหม่ที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของบริบทในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล นอกจากสถานศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วยังต้องรับมือกับการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งถือว่าเป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างสมบูรณ์แบบ มีความเป็นผู้เชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นอย่างดี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นพัฒนาการจัดการศึกษาและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ นำนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมาสู่การปฏิบัติ มีวิสัยทัศน์ในการเป็นองค์กรแห่งคุณภาพเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานสากล บนวิถีใหม่ สู่วิถีใหม่ สู่ความเป็นไทยอย่างยั่งยืน มีการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านสมรรถนะและจรรยาบรรณทางวิชาชีพ รวมถึงความสามารถในการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาด้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพในทุกมิติ ส่งผลกระทบต่อระดับคุณภาพการศึกษาที่สูงขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท. 2565: 79) ซึ่งผู้บริหารถือว่าเป็นตัวแปรสำคัญอย่างยิ่งในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีประสบการณ์ ความรู้ความสามารถและเข้าใจหลักการบริหาร ตลอดจนการมีภาวะผู้นำด้วย ซึ่งการแสดงออกถึงภาวะผู้นำที่ดีและเหมาะสม ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานในสถานศึกษา (สุธิกานต์ บริเอก. 2564: 2) โดยเฉพาะในเรื่องของการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิชาชล บำรุงภักดี (2563: 178) ที่กล่าวว่าภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี จะมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานในสถานศึกษา นอกจากนี้ยังส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาอีกด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ขับเคลื่อนทักษะทางเทคโนโลยีดังกล่าวให้ดำเนินในสถานศึกษาได้ โดยเรียกว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Technological Leadership) ที่ต้องสร้างการยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง ให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญและนำไปบูรณาการกับศาสตร์การสอนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีความเป็นครูมืออาชีพ จนกลายเป็นวัฒนธรรมขององค์กร (สุนันทา สมใจ. 2561: 360) เพราะผู้บริหาร คือ ผู้นำที่สามารถกำหนดแนวทางการบริหารสถานศึกษาได้ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับบริบทและวัฒนธรรมขององค์กรตนเป็นอย่างดี โดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาให้เกิดความคล่องตัว สนับสนุนและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดได้ (จิณณวัตร ปะโคทั้ง. 2561: 89) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท เพื่อทราบระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร ซึ่งจะได้อีกข้อมูลอันเป็นประโยชน์ที่จะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนา ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี ให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารจัดการ การพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาการศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าและเหมาะสมกับการบริหารการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของภาวะผู้นำ

รัตติกกรณ์ จงวิศาล (2559: 14) ได้เสนอความหมายของภาวะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะ พฤติกรรม ความสามารถหรือกระบวนการที่เป็นปฏิสัมพันธ์หรือเป็นวิธีการดำเนินชีวิตของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่น สามารถสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความปรารถนา ก่อให้เกิดความเชื่อถือ ศรัทธา การยอมรับ ความพยายาม การอุทิศตัว การใช้ความสามารถอย่างเต็มความสามารถและช่วยเพิ่มความสามารถของผู้อื่นเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2561: 10) ได้เสนอความหมายของภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลระหว่างผู้นำและผู้ตาม เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันโดยมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เผชิญได้ ซึ่งได้อาศัยอำนาจ หน้าที่หรือการกระทำของผู้นำในการชักจูงหรือชี้นำบุคคลให้ทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์

สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์ (2564: 5) ได้เสนอความหมายของภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้บุคคลเกิดความเข้าใจและเห็นด้วยกับสิ่งที่ต้องการทำและในวิธีการทำ รวมทั้งเป็นกระบวนการที่เอื้ออำนวยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใช้ความพยายามในการบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สรุปได้ว่าภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อบุคคลเพื่อสร้างการยอมรับ ความเข้าใจและจูงใจให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่อย่างเต็มความสามารถและเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายที่สถานศึกษาตั้งไว้

ความสำคัญของภาวะผู้นำ

วิโรจน์ สารรัตน์ (2557: 91) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้องค์กรมีความก้าวหน้า ภาวะผู้นำมีผลต่อความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติและมีผลต่อการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจึงต้องรู้จักพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ เพราะภาวะผู้นำไม่ได้มีมาแต่กำเนิดแต่สามารถพัฒนาขึ้นได้จากการปฏิบัติงาน

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2561: 54) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อองค์กรในแง่ของการส่งเสริม การประเมินความสามารถของบุคคล ทั้งที่เป็นผู้นำและผู้ตามเพื่อพิจารณาว่าคุณลักษณะใดที่มีเพียงพอหรือต้องปรับปรุงเพื่อใช้ในการโน้มน้าว จูงใจพนักงานให้ทำงานตามจุดมุ่งหมายและบรรลุเป้าหมาย

ธีรศักดิ์ อุปไมยอชิชัย, และสุชาติ บางวิเศษ (2563: 60) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำไว้ว่า ในองค์กรจะมีทั้งผู้นำและผู้ตาม การที่ผู้บริหารมีภาวะผู้นำจะสามารถนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จทั้งในองค์กรของตนเองและองค์กรอื่นจนขยายสู่องค์กรระดับประเทศ

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อผู้บริหารและสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะภาวะผู้นำเป็นเครื่องมือแสดงความสามารถและทักษะของผู้บริหาร ช่วยรวมความรู้ ความสามารถ ประสานความขัดแย้งและจูงใจบุคลากรในสถานศึกษาให้ทุ่มเทความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน เป็นหลักยึดให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี

จิณณวัตร ปะโคทั้ง (2561: 81) ได้เสนอความหมายของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของครู นักเรียน ชุมชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การบริหาร การเปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีในการบริหาร และการจัดการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูและนักเรียน

สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562: 120) ได้เสนอความหมายของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และการจัดการในสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำในการบูรณาการเทคโนโลยีภายในสถานศึกษาให้กับครูและบุคลากร โดยสอดคล้องกับบริบทและความต้องการ สร้างความมั่นใจรวมถึงความรอบรู้ในการใช้เทคโนโลยี คำนึงถึงหลักจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม

นิชาชล บำรุงภักดี (2563: 21) ได้เสนอความหมายภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงถึงการมีวิสัยทัศน์ สมรรถนะ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เรียนรู้เทคโนโลยีได้อย่างต่อเนื่อง มีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสามารถบูรณาการความรู้กับการจัดการศึกษาและบริหารการศึกษาให้เป็นหนึ่ง

เดียว บนพื้นฐานของทฤษฎี ตลอดจนใช้อิทธิพล อำนาจและจูงใจให้ครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นประโยชน์ของการนำเทคโนโลยีไปบูรณาการในการจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการปฏิบัติทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีไปสู่การปฏิบัติจริง สามารถนำเทคโนโลยีไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริม สนับสนุนและบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงจริยธรรม กฎหมายและสังคมในการใช้และเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีอย่างถูกต้อง เหมาะสม

องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีจากแนวคิดของนักวิชาการ และนักวิจัย สามารถสรุปองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาได้ 7 ด้าน ได้แก่ 1) การนำเทคโนโลยีไปใช้ในการปฏิบัติทางวิชาชีพ 2) การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี 3) การนำเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน 4) การมีจริยธรรมทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี 5) การส่งเสริม สนับสนุนในการใช้เทคโนโลยี 6) การนำเทคโนโลยีไปใช้ในการวัดประเมินผล และ 7) การมีความรู้และทักษะทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งแต่ละด้านมีความหมาย ดังนี้

1. การนำเทคโนโลยีไปใช้ในการปฏิบัติทางวิชาชีพ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา มีการใช้ระบบบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานในการเก็บข้อมูลและเข้าถึงข้อมูล รวมถึงการจัดการข้อมูลในสถานศึกษา คำนึงถึงความปลอดภัยในสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยี สื่อสารข้อมูลในสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สร้างโอกาสการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพโดยการส่งเสริมให้เข้าร่วมและจัดกิจกรรมพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะทางเทคโนโลยี นำเทคโนโลยีมาใช้ในการนิเทศการเรียนรู้และการจัดการความรู้ในสถานศึกษา นำไปสู่การเป็นองค์กรวิชาชีพต้นแบบในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษา

2. การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี โดยการกระตุ้นให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีเพื่อเป็นเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกันในสถานศึกษา มีการบริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่ความเป็นเลิศในการพัฒนา มีการสื่อสารวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีไปยังผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้รับทราบ เข้าใจ ยอมรับ และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติจริง

3. การนำเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในกระบวนการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนให้ครูเป็นผู้นำเทคนิคการสอนและสื่อการสอนทางเทคโนโลยีมาใช้ในการบวนการจัดการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีของครูโดยกำหนดลงในภาระงาน สามารถเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีในการสร้างสรรค์ผลงานและนวัตกรรมได้ จัดสภาพแวดล้อมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยให้ใช้เทคโนโลยีอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้เป็นปกติจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล

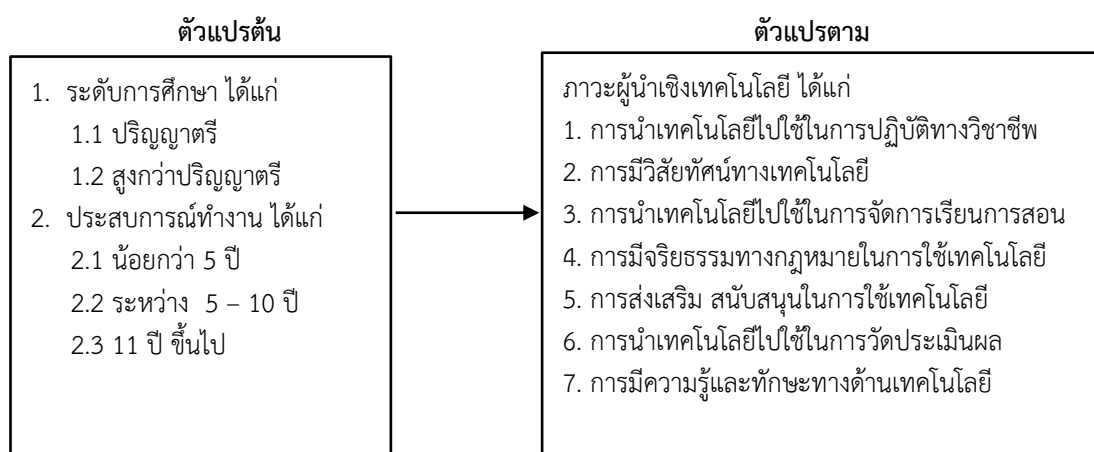
4. การมีจริยธรรมทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการนำเทคโนโลยีในสถานศึกษาอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และรับผิดชอบต่อสังคมโดยยึดตามกฎหมาย โดยผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้งานเทคโนโลยีอย่างมีจรรยาบรรณทั้งการสื่อสาร และการรับข้อมูล มีความรอบคอบและระมัดระวัง โดยกำหนดข้อบังคับ และมาตรการในการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาเพื่อความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูล มีการกลั่นกรองข้อมูลภายในสถานศึกษา ก่อนเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตสู่สาธารณชน เคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวในการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา สร้างความมั่นใจให้ครู และนักเรียนในการเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และเสมอภาคด้วยความยุติธรรม

5. การส่งเสริม สนับสนุนในการใช้เทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการวางแผนการปฏิบัติการด้านเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ จัดตั้งผู้รับผิดชอบในการปรับปรุง ดูแล และรักษาอุปกรณ์เทคโนโลยีให้พร้อมปฏิบัติงาน มีการสำรวจความต้องการในด้านเทคโนโลยีในสถานศึกษา อยู่เสมอ จัดหางบประมาณในการดำเนินการด้านเทคโนโลยี สร้างเครือข่ายในการใช้เทคโนโลยีโดยบริการให้ครูและนักเรียนได้ใช้งานอีเมลขององค์กร จูงใจโดยการยกย่อง ชมเชยผู้ที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม ตรวจสอบความพึงพอใจในการใช้งานเทคโนโลยีในสถานศึกษาเพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

6. การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดผลประเมินผล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการนำเทคโนโลยีมาเป็นฐานในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลผลข้อมูลในด้านการเรียนการสอน โดยแสดงผลการประเมินนักเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ และการปฏิบัติงานของครูโดยมุ่งเน้นการนำเสนอผ่านเทคโนโลยี มีระบบในการประเมินการสอนของครู และคุณภาพของเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในสถานศึกษา นำข้อมูลจากการวัด และประเมินผลไปปรับปรุง และพัฒนาให้สถานศึกษามีคุณภาพ

7. การมีความรู้และทักษะทางด้านเทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการมีความรู้ และทักษะในการใช้เทคโนโลยี โปรแกรมสำนักงานพื้นฐานในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักประเภทของเทคโนโลยี และเลือกใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม เป็นผู้ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ให้ความสำคัญในการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยอมรับความเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนความคิดให้เท่าทันเทคโนโลยี มีการพัฒนาตนเองโดยการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อนำไปใช้ในสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ครู ในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ปีการศึกษา 2565 จาก 21 โรงเรียน จำนวน 678 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ครู ในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ปีการศึกษา 2565 โดยการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก จำนวน 252 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 7 ด้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 7 ด้าน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ Likert โดยแปลความหมายตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2560: 121)

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ดำเนินการศึกษา ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีเพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง และพัฒนาเครื่องมือให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ และนิยามศัพท์เฉพาะ และศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม เทคนิคการตั้งข้อคำถาม และการสร้างแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2. จัดทำแบบสอบถามฉบับร่างให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะและนำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามให้ถูกต้อง สมบูรณ์

3. จัดทำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งใช้เกณฑ์ในการพิจารณาของ บุญชม ศรีสะอาด (2560: 70-71) ซึ่งจะนำข้อที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปมาใช้ โดยผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 50 ข้อ พบว่า มีข้อคำถามจำนวน 47 ข้อ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและขอรับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน พบว่ามีค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

5. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอรับความเห็นชอบ และนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 252 ฉบับ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยยื่นหนังสือถึงคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ในการออกหนังสือขอความอนุเคราะห์จากสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งและรับแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในระหว่างวันที่ 16 - 30 พฤศจิกายน 2565

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามคืนจนครบจำนวน 252 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม จากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ นำมาจัดหมวดหมู่ กำหนดลำดับที่ของแบบสอบถามและนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้
ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 7 ด้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลความหมายของคะแนนตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2560: 121)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) และค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การเปรียบเทียบโดยจำแนกตามระดับการศึกษา ใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent และการเปรียบเทียบโดยจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และเมื่อพบว่าด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจะทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 54 รองลงมา มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 46 และมีประสบการณ์การทำงาน 11 ปีขึ้นไป จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 53.20 รองลงมา มีประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 27.40 และมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 19.40 ตามลำดับ

2. ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท พบว่า

2.1 ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.47) รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีจริยธรรมทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.52) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริม สนับสนุนในการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

2.2 ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการปฏิบัติทางวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.45) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การใช้ระบบในการจัดการข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.71) รองลงมา ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสื่อสารกับครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนรวมถึงหน่วยงานภายนอก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.67) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรักษาความปลอดภัยภายในโรงเรียน ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

2.3 ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.55) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การกระตุ้นให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.69) รองลงมา ได้แก่ การบริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.69) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การสื่อสารวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบและเข้าใจ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ

2.4 ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.47) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การสนับสนุนให้ครูเป็นผู้นำเทคนิคการสอนและสื่อการสอนทางเทคโนโลยีมาใช้ในการบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.59) รองลงมา ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.63) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การกำหนดผลงาน นวัตกรรมหรือสื่อการเรียนรู้ของครู โดยใช้เทคโนโลยีอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ผลงาน ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

2.5 ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีจริยธรรมทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.52) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยีโดยการบริการเครือข่ายทางอินเทอร์เน็ตอย่างเสมอภาค ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.59) รองลงมา ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาอย่างมีคุณธรรม จริยธรรมและรับผิดชอบต่อสังคมโดยยึดตามกฎหมาย ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.65) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การกำหนดข้อบังคับและมาตรการในการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาเพื่อความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูล ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

2.6 ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการส่งเสริม สนับสนุนในการใช้เทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.50) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดตั้งผู้รับผิดชอบในการปรับปรุง ดูแลและรักษาอุปกรณ์เทคโนโลยีให้พร้อมปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.62) รองลงมา ได้แก่

การวางแผนปฏิบัติการด้านเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.63) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การตรวจสอบความพึงพอใจในการให้บริการด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

2.7 ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดผลประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.52) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การมีระบบเทคโนโลยีในการจัดการข้อมูล การประเมินผลนักเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองรับทราบ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.65) รองลงมา ได้แก่ การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูโดยมุ่งเน้นการนำเสนอผ่านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.70) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การประเมินคุณภาพของเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.67) ตามลำดับ

2.8 ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีความรู้และทักษะทางด้านเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.52) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การยอมรับความเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนความคิดให้เท่าทันเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.66) รองลงมา ได้แก่ การให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีและใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.62) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การรู้จักประเภทของเทคโนโลยีที่มีอยู่และสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการใช้งาน ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.67) ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนคติของครูในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนคติของครูในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนคติของครูในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นในการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำทางการศึกษาจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยี เพื่อนำไปปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกิดศักดิ์ ศิริมาตยาพันธ์ (2565) พบว่าระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนครูให้เป็นผู้นำเทคนิคการสอนและสื่อการสอนทางเทคโนโลยีมาใช้ในการบวกรจัดการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 และยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีการนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีในการสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อติศักดิ์ ดงสิงห์ (2560) พบว่า ด้านการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีด้านการจัดการเรียนการสอน จะเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเทคโนโลยีเป็นอย่างดี จึงจะสามารถผลักดัน สนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนได้จริง และสอดคล้องกับผลวิจัยของ ธัญญา สุวงศ์ (2563) พบว่า การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะมีการส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิค วิธีการ กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

1.2 ด้านการมีจริยธรรมทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่สร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยีโดยการบริการเครือข่ายทางอินเทอร์เน็ตอย่างเสมอภาค ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้เรื่องกฎหมายเทคโนโลยี จะปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเฝ้าระวังมาตรการการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาที่ชัดเจน คำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลและความเสมอภาคทั้งครู บุคลากรทางการศึกษารวมถึงนักเรียนได้ใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลอย่างทั่วถึง

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนกฤต พรหมณันท์ (2559) พบว่า ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายและข้อบังคับที่ชัดเจนในการเข้าถึงข้อมูล สร้างความเท่าเทียมในเข้าถึงเทคโนโลยีให้ครูและนักเรียนทุกคน เป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณนา จำเนียรพีช (2564) พบว่า ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ดำเนินการให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าถึง และใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา ซึ่งเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงการมีจริยธรรมทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยีที่ชัดเจน

1.3 ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดผลประเมินผล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษามีระบบเทคโนโลยีในการจัดการข้อมูล การประเมินผลนักเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองรับทราบที่ชัดเจนและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะแนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาในปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้พัฒนาระบบทะเบียนวัดผล SGS (Secondary Grading System) ในการประเมินผลการเรียนรู้แบบใหม่ นำไปใช้กับโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการวัดผลและประเมินผลการเรียนที่อยู่ในระบบเปิดผ่านอินเทอร์เน็ต มีความสะดวกและรวดเร็ว นักเรียนและผู้ปกครองสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อติศักดิ์ ดงสิงห์ (2560) พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีระบบการประเมินผลทางการศึกษาที่มีความตรงและความเที่ยง ดำเนินการประเมินผลทางการศึกษาอย่างละเอียด ชัดเจน ข้อมูลสามารถย้อนกลับได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกิดศักดิ์ ศรีมาตยาพันธ์ (2565) พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการใช้ระบบเทคโนโลยีในการวัดประเมินผู้เรียน ได้แก่ ระบบทะเบียนวัดผล SGS (Secondary Grading System) ครูจึงได้ใช้ระบบเทคโนโลยีเป็นฐานในการวัดและประเมินผลที่สามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว

1.4 ด้านการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการปฏิบัติทางวิชาชีพ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสื่อสารกับครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนรวมถึงหน่วยงานภายนอก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ที่ได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์ด้านเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้กับสถานศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีเข้ามาใช้สื่อสารกับบุคคล องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีจนเกิดเป็นกิจวัตรประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจษฎา ชวนะไพศาล (2563) พบว่า ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะมีการส่งเสริมและสร้างรูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสื่อสารกันภายในองค์กรและหน่วยงานภายนอก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณนา จำเนียรพีช (2564) พบว่า การใช้เทคโนโลยีไปใช้ในการบริหารงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากร ผู้เชี่ยวชาญ ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติทางวิชาชีพ

1.5 ด้านการมีความรู้และทักษะทางด้านเทคโนโลยี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีและใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะในปัจจุบัน เป็นยุคของการเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัล เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีการพัฒนาตนเองในด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ให้มีองค์ความรู้ทักษะ เพื่อนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัตนภรณ์ วัชรอติยาพล (2563) พบว่า ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในการมีความรู้และทักษะทางเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงออกถึงความเชื่อในเทคโนโลยี มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีและมีความสามารถทางคอมพิวเตอร์เพื่อเป็นผู้นำทางการศึกษาให้กับครูได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิสาชล บำรุงภักดี (2563) พบว่า ด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะพัฒนาตนเองให้มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ มีความสามารถในการเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับสถานศึกษาได้

1.6 ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกระตุ้นให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารสถานศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรในสถานศึกษาในการดำเนินการ การแสดงออกถึงการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีและผลักดันวิสัยทัศน์ให้เป็นนโยบายหรือแนวทางการในการบริหาร โดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เป็น

ส่วนหนึ่งในวิสัยทัศน์ดังกล่าว เพื่อเกิดความรู้สึกร่วมกันในการพัฒนาวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงเดือน ตั้งประเสริฐ (2557) พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการอำนวยความสะดวกและสร้างการมีส่วนร่วมแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้มีความมุ่งมั่นในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สหพันธ์ วารี (2560) พบว่า ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีในด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ได้แก่ มีการสร้างวิสัยทัศน์ มีการเผยแพร่วิสัยทัศน์ มีการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ โดยจะสร้างวิสัยทัศน์ เผยแพร่และปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ร่วมกันทั้งครูและผู้บริหาร จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษานำพาสถานศึกษาไปสู่จุดหมายได้อย่างชัดเจน

1.7 ด้านการส่งเสริม สนับสนุนในการใช้เทคโนโลยี พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในการปรับปรุง ดูแลและรักษาอุปกรณ์เทคโนโลยีให้พร้อมปฏิบัติงานอยู่เสมอ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความชัดเจนในการมอบหมายและปฏิบัติงานทางเทคโนโลยี ซึ่งการปรับปรุงดูแลและรักษาอุปกรณ์เทคโนโลยีรวมถึงระบบเทคโนโลยีดังกล่าวนี้ จะเป็นส่วนช่วยในการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินการเรื่องเทคโนโลยีในสถานศึกษาให้ดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ เจริญ ชาญไพศาล (2563) พบว่า การส่งเสริม สนับสนุนในการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะมีการสร้างและดูแลระบบทางเทคโนโลยีในสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง พร้อมปฏิบัติงานอยู่เสมอ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณนา จำเริญพิช (2564) พบว่า การสนับสนุนการจัดการและการดำเนินการในการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้จัดตั้งผู้รับผิดชอบในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เป็นส่วนช่วยสนับสนุน การจัดการและการดำเนินการในการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา

2. การเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่า

2.1 ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสารให้ครูทุกระดับการศึกษา ในสถานศึกษาเดียวกัน มีความเข้าใจการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาและปฏิบัติตามแนวทางในการบริหารสถานศึกษาได้ นอกจากนี้สถานศึกษายังได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งเสริมให้สถานศึกษานำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธัญญา สุขวงศ์ (2563) พบว่าในภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสารกับครูและสร้างความเข้าใจในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มุฮาหมัดรุสลัน ลือบาะลูติง (2565) พบว่าในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จะมีความสามารถในการสื่อสารแนวทางการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาแก่ครูทุกคนให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้

2.2 ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในสถานศึกษาของตน สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาและผู้เรียนด้านเทคโนโลยี รวมถึงการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นผู้นำขององค์กร มีการเรียนรู้ พัฒนาค้นคว้าและแสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัญญุภาภัก ไยดี (2561) พบว่า ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ จากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะทางเทคโนโลยีในด้านการศึกษาและด้านบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในสถานศึกษาของตนอย่างเหมาะสมกับบริบท และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐธินิชา พรปทุมชัยกิจ (2564) พบว่าในภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารสามารถจัดการภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินงานตามนโยบายของ

กระทรวงศึกษาธิการและนโยบายจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการส่งเสริม สนับสนุนในการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบความพึงพอใจในการให้บริการด้านเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประเมินเทคโนโลยีที่ใช้ในสถานศึกษาประจำปี เพื่อนำผลมาปรับปรุง พัฒนาเทคโนโลยีในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

1.2 การเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนคติของครู โดยจำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน พบว่าไม่แตกต่างกัน ดังนั้น ควรศึกษาตัวแปรอื่นในการเปรียบเทียบ เช่น ตำแหน่งครูและผู้บริหาร วิทยฐานะและกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวิธีการดำเนินงานในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบเทคโนโลยีในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- เกิดศักดิ์ ศิริมาตยาพันธ์. (2565). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนคติของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จังหวัดตรัง. วารสารครุพิบูล. 9(1): 126-135.
- จินณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. อุบลราชธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- เจษฎา ชวนะไพศาล. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชัยญานัก ไยดี. (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์. 8(1): 150-164.
- ชัยเสถียร พรหมศรี. (2561). ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารองค์การ: แนวคิด ทฤษฎีและกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ณัฐธินิชา พรหมชัยกิจ. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 15(2): 50-64.
- ดวงเดือน ตั้งประเสริฐ. (2557). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ธนภุต พราหมณ์นก. (2559). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธัญนิชา สุขวงศ์. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- ธีรศักดิ์ อุปไมยอติชัย, และสุชาติ บางวิเศษ. (2563). การบริหารและจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นิศาชล บำรุงภักดี. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระมหาจักรพล สิริธโร. (2564). การศึกษาในยุค New Normal. *Journal of Modern Learning Development*. 6(6): 346-356.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2561). ความเป็นผู้นำทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มูฮำหมัดรุสลัน ลือบากะลูติง. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาตวัน ระเบียบ. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2559). ภาวะผู้นำทฤษฎีการวิจัยและแนวทางสู่การพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนารณ วชิรธิตยาพล. (2563). ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วรรณณา จำเริญพิช. (2564). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะครูในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนันทาทัศนะร่วมสมัยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์.
- สท้าน วารี. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท. (2565). แผนปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2565, จาก <https://spmuncn.obec.go.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563, 16 ธันวาคม). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธิกานต์ บริเอก. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุนันทา สมใจ. (2561). การบริหารสถานศึกษาด้วยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. 12(1): 350-363.
- สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์. (2564). ภาวะผู้นำและจริยธรรมสำหรับนักบริหาร = Leadership and Ethics for Administrators. กรุงเทพฯ: ทริบเพิ้ล กรุ๊ป.
- อดิศักดิ์ ดงสิงห์. (2560). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ISTE. (2018). *ISTE Standards for Education Leaders*. Retrieved March 30, 2022, from <https://www.iste.org/standards/iste-standards-for-education-leaders>.

การศึกษาสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ภาคกลาง กลุ่ม 1
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

A Study of The Learning Organization of Welfare Education Schools in
The Central Region Group 1 under The BUREAU of Special
Education Administration

วชิรวิทย์ เจียงผา¹, นิพนธ์ วรรณเวช²

Wachirawit Jiangpha¹, Nipon Wonnawed²

Corresponding Author E-mail: Wachirawitjiangpha@gmail.com

Received: 2023-05-10; Revised: 2023-05-27; Accepted: 2023-06-12

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 183 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้าน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความรู้แห่งตน ด้านแบบแผนทางความคิด ด้านการคิดเชิงระบบ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม และด้านการเรียนรู้เป็นทีม และ 2) การเปรียบเทียบสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกเพศและประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: องค์กรแห่งการเรียนรู้, การศึกษาพิเศษ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

¹ Student in Master of Education Program, (Educational Administration), Kanchanaburi Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

² Advisor, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were to study and to compare the learning organization of welfare education schools in the central region group 1 under the Bureau of Special Education Administration, classified by genders and working experiences different. The samples consisted of 183 school administrators and teachers under the Bureau of Special Education Administration, obtained by proportionate stratified random sampling. The research instrument was a five-level-rating scale questionnaire with content validity between 0.67–1.00 and the reliability at 0.96. The data were analyzed by using mean, standard deviation, one-way analysis of variance, and pair difference test by Scheffe's method. The findings were as follows:

1) The learning organization of welfare education schools in the central region group 1 under the Bureau of Special Education Administration was overall and in each individual aspect at a high level, ranking in the order as follows: self-awareness, pattern of thinking, systematic thinking, common visions, and learning together as a team. And 2) The comparison of the learning organization of welfare education schools in the central region group 1 under the Bureau of Special Education Administration, classified by genders and working experiences different, Overall and in each individual were not different.

Keywords: The Learning Organization, Special Education

บทนำ

โลกกำลังเปลี่ยนแปลงทำให้การศึกษาในปัจจุบันต้องมีการเปลี่ยนแปลงตาม เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมโลก โรงเรียนต้องเตรียมพร้อมผู้เรียนสำหรับโลกศตวรรษที่ 21 โดยโรงเรียนจำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีการที่จะให้ความรู้แก่ผู้เรียน ด้วยการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูง ที่มุ่งเน้นการพัฒนาในภาพรวม ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนต้องสร้างหลักสูตรที่ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้และทักษะผู้เรียนทุกคนในศตวรรษที่ 21 ต้องสามารถคิดแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ สื่อสารได้ รวมทั้งมีความสามารถทางเทคนิค ผู้บริหารและครูต้องปลูกฝังความรู้และทักษะที่จำเป็นโดยแสดงให้ผู้เรียนเห็นว่าความรู้ และทักษะนี้ใช้กับโลกความเป็นจริงได้ และต้องพยายามเพิ่มความใฝ่รู้ของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โรงเรียนควรมีกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียน โดยคำนึงถึงแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น โลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร และการออกแบบการเรียนการสอน โรงเรียนสามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ ทักษะและความสามารถที่จำเป็นเพื่อประสบความสำเร็จในการเผชิญหน้ากับเหตุการณ์จริงทางสังคม และเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน ดังนั้น โรงเรียนควรมีการจัดการรวมความรู้และทักษะที่จำเป็นเข้าไว้ด้วยกัน มีระบบสนับสนุนที่ได้มาตรฐาน มีการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน และเมื่อผู้เรียนจบการศึกษาพร้อมที่จะเจริญเติบโตในโลกยุคดิจิทัลที่เชื่อมต่อกันได้ทั้งโลก (สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงค์. 2560: 28)

โรงเรียนเป็นองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ให้บริการเรื่องการสอนและการเรียนรู้เป็นหลัก เป้าหมายสุดท้ายของสถานศึกษา คือ การเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นในบรรดาองค์กรต่าง ๆ โรงเรียนควรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากกว่าองค์กรอื่น ๆ จึงต้องพัฒนาองค์กรให้เหมาะสมกับแนวโน้มของโลกในอนาคตที่ให้ความสำคัญกับการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร ประกอบกับความก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมกับยุคสมัยของการแข่งขันที่มีความรุนแรง ทำให้องค์กรทางการศึกษาต้องปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ขณะเดียวกันก็ต้องพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ องค์กรต้องยอมปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. 2554: 225) สอดคล้องกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน องค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรเกี่ยวกับการปกครอง องค์กรธุรกิจ หรือองค์กรทางการศึกษา รวมทั้งองค์กรอื่น ๆ จะเจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้ องค์กรจำเป็นต้องอาศัยความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญ ทั้งนี้เพราะในยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคไร้พรมแดน จำเป็นต้องแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาทดแทนอย่างต่อเนื่อง (ธีระ รุญเจริญ. 2554: 135)

แนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อองค์กรต่าง ๆ อย่างมากในปัจจุบันจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้กล่าวถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทย โดย

มีเป้าประสงค์ว่าคนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในเรื่องการศึกษา ทักษะการทำงาน และการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันสำคัญในการดำรงชีวิตและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 โดยให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย สร้างจิตสำนึกที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ อยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน บนความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นฐานในการก้าวไปสู่สังคมที่มีความ ใสใจ และแบ่งปันต่อผู้อื่น ตลอดจน นำไปสู่การสร้าง และพัฒนานวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่เชื่อมต่อกับเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ของประเทศในอนาคต สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็ง ทำหน้าที่และบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับ สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา และชุมชนให้เป็นสถาบัน หลักในการพัฒนาความรู้ ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม โดยวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เพื่อพัฒนาคุณภาพคน ไทยทุกกลุ่มวัยให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกวัฒนธรรมที่ดีงามและรู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาเศรษฐกิจ และ สังคมของประเทศ เพื่อยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้ได้มาตรฐานสากล และเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และ การเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มั่นคง และเอื้อต่อ การพัฒนาคนอย่างสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต เป้าหมายการพัฒนาเพื่อคนไทย ทุกคนมีคุณภาพเพิ่มขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา รวมทั้งมีการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสมในทุกช่วงวัย คุณภาพการศึกษา ได้รับการยกระดับสู่มาตรฐานสากล ต่อยอดองค์ความรู้สู่นวัตกรรม และโอกาสการเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบที่ หลากหลายเพิ่มมากขึ้น (ทองเพียร เตยหอม. 2562: 1-2)

การพัฒนาสถานศึกษาเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพองค์กรให้มีการพัฒนา เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงการบริหารภายใน องค์กรให้ก้าวทันต่อสังคม เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป โดยคนในองค์กรต้องยอมรับและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เจตคติให้พร้อม ที่จะพัฒนาตนเองและองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งเซงเก้ (Senge, 1990: 98) ได้กล่าวไว้ว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็น องค์กรที่บุคลากรในองค์กรนั้นต้องมุ่งมั่นที่จะเพิ่มขีดความสามารถของตน มีการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นความปรารถนา และมีการ ขยายขอบเขตแบบแผนทางความคิดที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจใหม่ ๆ ได้อย่างอิสระ และเป็นที่ยอมรับในองค์กรมีการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นการมององค์กรในระดับกว้าง ไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าจะต้องเป็นสถานที่ทำงานด้านธุรกิจเท่านั้น และเน้นที่ผลสำเร็จของบุคคลที่มีองค์กรเป็นแหล่งของการเรียนรู้ เพราะถ้าไม่มีการเรียนรู้ของบุคคลแล้วก็จะไม่มีการเรียนรู้ ขององค์กรอย่างแน่นอน แต่การที่บุคคลเรียนรู้แล้วก็ได้เป็นหลักประกันว่าองค์กรจะเกิดการเรียนรู้เสมอไป หากองค์กรไม่ สามารถเชื่อมโยงความสำเร็จของบุคคลเข้ากับผลสำเร็จขององค์กรโดยรวมได้ (สุทธยา อร่ามรัตน์. 2562: 3)

การบริหารจัดการสถานศึกษาในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการพัฒนาสถานศึกษา เช่น ไม่มีความตระหนักในวิสัยทัศน์ ขาดการมีส่วนร่วมของภาคอื่น ๆ ขาดการจัดการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ วัฒนธรรมองค์กรการทำงานตามระเบียบราชการ ขั้นตอน การปฏิบัติงานมาก มุ่งเน้นผลประโยชน์ของตนเองและกลุ่มมากกว่าผลประโยชน์โดยรวมขององค์กร ทำให้มีการทำงานใน ลักษณะต่างคนต่างทำ หน่วยงานขาดการประสานงานที่ดี มีการแบ่งชนชั้นตามตำแหน่ง และตามลักษณะของงาน ทำให้ การทำงานไม่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกหลายเรื่องที่มีปัญหาจำเป็นต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุงและต่อยอด โดยเฉพาะ ด้านคุณภาพผู้เรียน ที่พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งการคิด วิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง และด้านคุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551: 57)

ซึ่งปัญหาดังกล่าวข้างต้นอาจเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากในด้านบุคลากรครู ส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่มีอายุน้อย ทำให้ยังไม่มีประสบการณ์ด้านการทำงาน การบริหารจัดการระบบการทำงานและความเชี่ยวชาญเท่าที่ควร โรงเรียนยังไม่มี วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ทำให้ไม่มีทิศทางในการทำงาน รวมถึงระบบการทำงานที่ต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างทำในส่วนรับผิดชอบ ของตน ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้ขาดปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือในการทำงานและงานไม่มีประสิทธิภาพ เท่าที่ควร (รัตติกร พุฒิประภา. 2560: 6)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษเป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี พันธกิจหลักคือส่งเสริม สนับสนุนและจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ และเด็กด้อยโอกาสให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ สำหรับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้แก่ โรงเรียน สมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 45 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 47 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ บางกรวย โรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์ และโรงเรียนฟ้าสิริวิทยา โดยนักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และมี

ฐานะยากจน จึงมีการจัดการศึกษาแบบโรงเรียนอยู่ประจำ โดยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีค่าสถิติพื้นฐานรวม 5 วิชา มีรายละเอียดดังนี้ คะแนนเฉลี่ยภาษาไทย 45.74 คะแนนเฉลี่ยสังคมศึกษา 38.10 คะแนนเฉลี่ยภาษาอังกฤษ 20.65 คะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์ 19.34 คะแนนเฉลี่ยวิทยาศาสตร์ 29.66 และคะแนนเฉลี่ย 5 วิชา คือ 30.70 ซึ่งต่ำกว่าระดับประเทศ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2565: 15) จะเห็นได้ว่าทั้งด้านบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังเป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องพัฒนาการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ให้ตอบสนองต่อปัจจัยภายในทุกด้านของสถานศึกษา และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของปัจจัยภายนอก ซึ่งการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นสิ่งตอบสนองการพัฒนาดังกล่าว เนื่องจากการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นกรอบแนวคิดที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ครอบคลุมถึงการดำเนินงานของโรงเรียนและส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพนักเรียน

ดังนั้นจากความเป็นมา และความสำคัญของปัญหาการศึกษาสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สามารถนำข้อมูลสารสนเทศจากงานวิจัยนี้ไปปรับปรุงหรือวางแผนนโยบายการปฏิบัติงานเพื่อให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศและประสบการณ์การทำงาน

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีเพศ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2551: 146) ได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึงองค์กรที่สร้างการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ อันนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพและศักยภาพการทำงานขององค์กรที่ก่อให้เกิดความก้าวหน้า และนำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้

สุจิตรา ธนานันท์ (2552: 118) ได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึงองค์กรที่มีความโดดเด่นทางด้านการเรียนรู้ในระดับที่สูง เป็นการเรียนรู้อย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่องและการเรียนรู้เป็นไปโดยพร้อมเพรียงกันทั้งองค์กร

พรทิพย์ ไชยประณิธาน (2553: 27) ได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง องค์กรที่บุคคลในองค์กรสนใจและใฝ่หาที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีการขยายขอบเขตของแบบแผนของการคิดเป็น ซึ่งสามารถสร้างแรงบันดาลใจใหม่ ๆ ได้อย่างอิสระ และเป็นสมาชิกขององค์กรมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

พรทิศา วันตา (2553: 24) ได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง องค์กรที่เอื้อให้บุคลากรทุกคนในองค์กรมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองและผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา โดยใช้แนวทางการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นมิติในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในองค์กรให้เกิดจิตวิญญาณร่วมกันที่จะเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นอย่างจริงจัง มีการแข่งขันและถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันอย่างเป็นเครือข่ายในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่วิสัยทัศน์แห่งการพัฒนาที่มีความยั่งยืนและเปี่ยมไปด้วยจิตสำนึกที่ดีของบุคลากรทั่วทั้งองค์กร

พัทธธิดา มีบุญ (2553: 21) ได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง องค์กรที่มีการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกทุกระดับที่เพิ่มขีดความสามารถและเพิ่มศักยภาพคนในองค์กร โดยการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็น ประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง โดยนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเองและขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นันทพร เตศิริ (2554: 24) ได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง หน่วยงานที่สมาชิกทุกคนแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มีอิสระในการแสดงความสามารถ โดยทุกคนร่วมกันนำความรู้ของตนเองมาพัฒนาองค์กรตามความคิดอ่านที่มีต่อองค์กรหรือหน่วยงานนั้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2556: 152) ได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ว่า หมายถึง องค์กรที่คนในองค์กรขยายขีดความสามารถในการสร้างสรรค์ผลสัมฤทธิ์ที่องค์กรปรารถนาอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างและขยายเครือข่ายของการเรียนรู้ มีความเป็นอิสระ ไม่มีขอบเขตการเรียนรู้ เป็นองค์กรซึ่งคนในองค์กรมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั่วถึงทั้งองค์กร

รสสุคนธ์ มั่นคง (2558: 37) ได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้สามารถให้บุคลากรในสถานศึกษาขยายศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีบรรยากาศของการเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและกลุ่ม มีการสอนให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์รูปแบบการคิดใหม่ ๆ ที่หลากหลาย มีการมาร่วมเรียนรู้ถึงวิธีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อสามารถสร้างผลงานตามที่ตั้งเป้าหมายไว้และยังปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในองค์กรให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ไพลิน บุญนา (2559: 25) ได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง องค์กรที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการให้บุคลากรทั่วทั้งองค์กรสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้อย่างทั่วถึงตลอดเวลา บุคลากรเกิดการพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นำผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น การพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้กระบวนการและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มีคุณค่าต่อสังคม

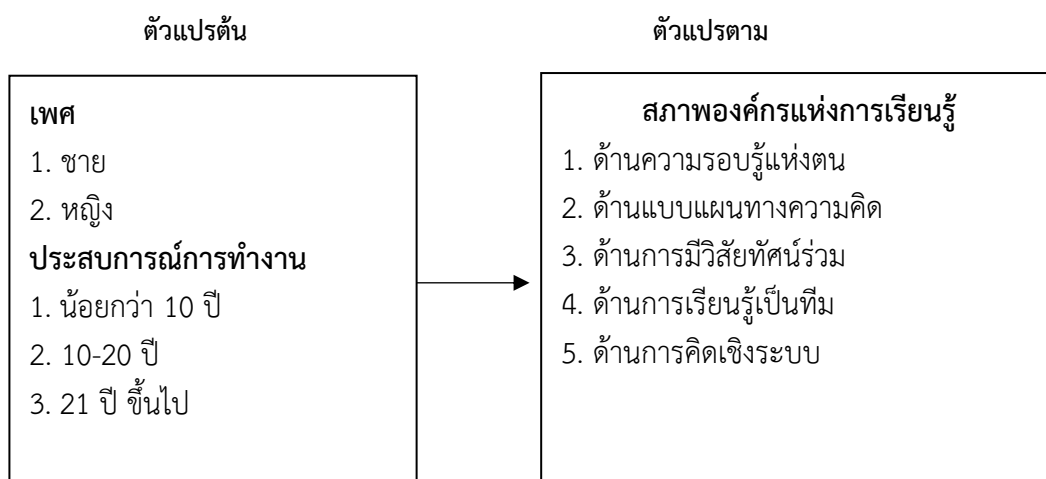
จุฑาทิพย์ ชัยบัณฑิต (2560: 37) ได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ว่า ระดับความเป็นจริงของโรงเรียนที่สามารถสร้างบรรยากาศที่กระตุ้น ขยาย ส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่บุคคลในแต่ละระดับอย่างแท้จริง โดยการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และส่งเสริมให้นำผลที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนความรู้มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนการพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ เข้าสู่องค์กรอย่างต่อเนื่อง

เซงเก้ (Senge. 1990: 98) ได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง องค์กรที่บุคลากรในองค์กรนั้นมุ่งมั่นที่จะเพิ่มขีดความสามารถของตน มีการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นความปรารถนาเป็นสิ่งที่ซึ่งมีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้น และมีการขยายขอบเขตของแบบแผนของการคิดที่ซึ่งสามารถสร้างแรงบันดาลใจใหม่ ๆ ได้อย่างอิสระและเป็นที่ยอมรับขององค์กรมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องถึงวิธีการที่จะเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการมององค์กรในระดับกว้างไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าจะต้องเป็นสถานที่ทำงานด้านธุรกิจเท่านั้นและเน้นที่ผลสำเร็จของบุคคลที่มีองค์กรเป็นแหล่งของการเรียนรู้เพราะถ้าไม่มีการเรียนรู้ของบุคคลแล้วก็จะไม่มีการเรียนรู้ขององค์กรอย่างแน่นอน แต่การที่บุคคลเรียนรู้แล้วก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าองค์กรจะเกิดการเรียนรู้เสมอไป หากองค์กรไม่สามารถเชื่อมโยงผลสำเร็จของบุคคลเข้ากับผลสำเร็จขององค์กรโดยรวมได้

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง หน่วยงานที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการให้บุคลากรทั่วทั้งหน่วยงานสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้อย่างทั่วถึง บุคลากรเกิดการพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นำผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น การพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้กระบวนการและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ เซงเก้ (Senge. 1990: 6-13) ประกอบด้วย 5 ด้าน คือด้านความรอบรู้แห่งตน ด้านแบบแผนทางความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และด้านการคิดเชิงระบบ ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 348 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครู จำนวน 324 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 183 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้ตารางของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970: 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสงเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม ออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ เกี่ยวกับสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านความรู้แห่งตน ด้านแบบแผนทางความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และด้านการคิดเชิงระบบ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเกี่ยวกับสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า มาสร้างเครื่องมือ ตามนิยามของสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 2 ตอน

3. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ เท่ากับ 0.67 จำนวน 2 ข้อ และ 1.00 จำนวน 38 ข้อ

4. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระแล้ว ไปทดลองใช้ (tryout) มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ถึงประธานโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามเก็บแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามโดยตนเอง จำนวน 183 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. การวิเคราะห์สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best. 1981: 195)

3. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศ และประสบการณ์การทำงาน โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ร้อยละ
 - 1.2 ค่าเฉลี่ย
 - 1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 ความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง
 - 2.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

สรุปผลการวิจัย

สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านความรอบรู้แห่งตนรองลงมาคือ ด้านแบบแผนทางความคิด ด้านการคิดเชิงระบบ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการเรียนรู้เป็นทีม ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม

สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านความรอบรู้แห่งตน	4.34	0.23	มาก
2. ด้านแบบแผนทางความคิด	4.30	0.21	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วม	4.30	0.23	มาก
4. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	4.30	0.23	มาก
5. ด้านการคิดเชิงระบบ	4.30	0.22	มาก
รวมเฉลี่ย	4.31	0.17	มาก

2. การเปรียบเทียบสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศ และประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศ ในภาพรวม

สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านความรู้รอบรู้แห่งตน	4.35	0.23	4.34	0.24	0.02	0.984
2. ด้านแบบแผนทางความคิด	4.29	0.23	4.31	0.19	0.60	0.547
3. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม	4.32	0.21	4.27	0.24	1.30	0.196
4. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	4.31	0.20	4.29	0.25	0.81	0.417
5. ด้านการคิดเชิงระบบ	4.32	0.23	4.27	0.20	1.49	0.138
รวมเฉลี่ย	4.32	0.16	4.30	0.18	0.80	0.427

$p < .05$

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวม

สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์	ประสบการณ์การทำงาน						F	Sig.
	น้อยกว่า 10 ปี		10-20 ปี		21 ปี ขึ้นไป			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านความรู้รอบรู้แห่งตน	4.33	0.25	4.33	0.22	4.45	0.17	2.75	0.066
2. ด้านแบบแผนทางความคิด	4.31	0.22	4.27	0.22	4.33	0.17	0.90	0.407
3. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม	4.32	0.24	4.26	0.22	4.34	0.20	1.87	0.157
4. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	4.28	0.25	4.30	0.21	4.37	0.13	1.27	0.284
5. ด้านการคิดเชิงระบบ	4.31	0.23	4.28	0.20	4.31	0.24	0.40	0.670
รวมเฉลี่ย	4.31	0.18	4.29	0.16	4.35	0.13	1.45	0.238

$p < .05$

อภิปรายผล

1. สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตระหนักและให้ความสำคัญกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาขับเคลื่อนและอำนวยความสะดวกให้บุคลากรทั้งโรงเรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้อย่างทั่วถึง บุคลากรเกิดการพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นำผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น การพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้กระบวนการและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบกับโรงเรียนทุกคนในโรงเรียนสร้างบรรยากาศที่กระตุ้น ขยาย ส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และส่งเสริมให้นำผลที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนความรู้มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนการพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ เข้าโรงเรียนและนักเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรยา สัจจะเขตต์ (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธาวิ คำภูลา (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. การเปรียบเทียบสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปรากฏผลดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทั้งเพศชาย และเพศหญิงตระหนักและให้ความสำคัญของการให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยร่วมกันพัฒนาให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและการเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลข่าวสารที่มีความทันสมัยอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ทุกคนมีทางเลือกในการตอบสนองต่อความต้องการของตนเองมากขึ้น จึงทำให้โรงเรียนต้องหาวิธีการบริหารแนวใหม่ เพื่อพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและได้ผลผลิตของโรงเรียนที่มีคุณภาพ โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้บุคลากรทั้งเพศชาย และเพศหญิงรับรู้ถึงความสำคัญของตนเองในการมีส่วนร่วมในการสร้างโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยมีการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เน้น 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ความรอบรู้แห่งตน การมีแบบแผนทางความคิด การมีส่วนร่วมร่วมกัน การเรียนรู้เป็นทีม และการคิดเชิงระบบ ในการขับเคลื่อนโรงเรียน เพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของนักเรียน บุคลากรทุกฝ่าย ชุมชน และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรภัทร รักชนบท (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 เมื่อจำแนกตามเพศและระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ไม่แตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ร่วมกันขับเคลื่อนให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาขยายศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีบรรยากาศของการเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและกลุ่ม มีการสอนให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์รูปแบบการคิดใหม่ ๆ ที่หลากหลาย มีการมาร่วมเรียนรู้ถึงวิธีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อสามารถสร้างผลงานตามที่ตั้งเป้าหมายไว้และยังปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในโรงเรียนให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเปรียบเสมือนหัวใจขององค์กรแห่งการเรียนรู้ เพราะเป็นผู้นำในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรในโรงเรียน การแสดงให้เห็นบุคลากรรับรู้ถึงความรัก ความสามัคคี ความเห็นถึงประโยชน์ส่วนรวมของโรงเรียน การให้ความสำคัญแก่บุคลากรทุกช่วงอายุอย่างเท่าเทียม เพราะบุคลากรทุกคนล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อโรงเรียนในบริบทที่แตกต่างกันไป ซึ่งสามารถนำความรู้ ทักษะของทุกคนมาบูรณาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญยมาศ สิทธิพันธ์ (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอท่าม่วง จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอท่าม่วง จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทญา อร่ามรัตน์ (2562) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านแบบแผนทางความคิด มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรกำหนดวิสัยทัศน์ของตนเองเพื่อให้สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในการมีส่วนร่วมสำคัญในการพัฒนาโรงเรียน

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมให้บุคลากรเกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความสามัคคี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้เป็นกิจวัตรปกติแก่บุคลากรในการเรียนรู้ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ ชัยบัณฑิต. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2551). คู่มือสู่องค์กรแห่งความสำเร็จ. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ทองเพียร เตยหอม. (2562). แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2554). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นันทพร เตศิริ. (2554). พฤติกรรมการบริหารองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเกาะจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เนตรพัฒนา ยาวีราข. (2556). การจัดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กร. กรุงเทพฯ: ทริปปี้ลกรุ๊ป.
- บุญยมาศ ลิทธิพันธ์. (2559). ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรทิพย์ ไชยประณีธาน. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของวัฒนธรรมองค์กรและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พรทิศา วันตา. (2553). องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.

- พัทธ์สิตา มีบุญ. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี. ปรียานันท์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพลิน บุญนา. (2559). ลักษณะความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เมธาวี คำภูลา. (2564). แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม. 8(2): 355-356.
- รติกร พุดิประภา. (2560). องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านลานแหลม (สรนุวัตรราษฎร์อุทิศ). วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รสสุคนธ์ มั่นคง. (2558). การพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วีรภัทร รักชนบท. (2561). องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีรยา สัจจะเขตต์. (2564). การพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). การสังเคราะห์งานวิจัยและพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบ รุ่นที่ 2. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปี 2565. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุจิตรา ธนानันท์. (2552). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุทิวรรณ ตันติธจนาวงศ์. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 10(1): 28-43.
- สุทธยา อร่ามรัตน์. (2562). ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุธรรม ธรรมทัศนายนท์. (2554). หลักการ ทฤษฎี และนวัตกรรมการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. (4th ed.). Englewood cliff: Prentice Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.
- Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline field book: strategies and tools for building a learning organization*. New York: Doubleday.

กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษระหว่างการฝึกสหกิจศึกษาของนักศึกษา
วิชาเอกภาษาอังกฤษธุรกิจ
English Communication Strategies of Business English Students
During Co-operative Education

อัจฉรินทร์ จิตต์ปรารพ¹

Acharin Chitprarop¹

Corresponding Author E-mail: Acharinja@gmail.com

Received: 2023-05-18; Revised: 2023-05-27; Accepted: 2023-05-31

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจการใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนของวิชาเอกภาษาอังกฤษธุรกิจระหว่างการฝึกสหกิจศึกษา 2) เปรียบเทียบการใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนระหว่างการฝึกสหกิจศึกษา กลุ่มประชากรคือ นักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษธุรกิจ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา จำนวน 60 คน ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสหกิจศึกษาทางบริหารธุรกิจ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษากลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน โดยใช้วิธีการแบ่งกลุ่มตามทฤษฎีการวัดผลแบบอิงกลุ่ม ด้วยเทคนิคร้อยละ 27 กลุ่มละ 16 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาและกลยุทธ์การสื่อสาร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในระหว่างการฝึกสหกิจศึกษา นักศึกษากลุ่มเก่งใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการแก้ปัญหาด้านการพูดมากที่สุดคือ กลยุทธ์การเจรจาสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกันในขณะพูด และใช้กลยุทธ์การช่วยตีความขณะฟังเพื่อแก้ปัญหาการฟังมากที่สุด ส่วนนักศึกษากลุ่มอ่อนได้ใช้กลยุทธ์การใช้ตัวเลือกและการลดข้อความสูงที่สุดเพื่อแก้ไขปัญหาการพูด และได้ใช้กลยุทธ์ด้านการฟังของผู้เริ่มต้นเพื่อแก้ปัญหาการฟังมากที่สุด 2) การใช้กลยุทธ์สื่อสารภาษาอังกฤษระหว่างนักศึกษากลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนระหว่างการฝึกสหกิจศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่านักศึกษากลุ่มเก่งใช้กลยุทธ์การแก้ปัญหาด้านการพูดมากกว่ากลุ่มอ่อนจำนวน 3 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ทางอารมณ์และสังคม กลยุทธ์สร้างความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา และกลยุทธ์การตรวจสอบรายละเอียด ส่วนนักศึกษากลุ่มอ่อนใช้กลยุทธ์การสื่อสารมากกว่ากลุ่มเก่งจำนวน 2 กลยุทธ์ ได้แก่ การละทิ้งข้อความ และกลยุทธ์การฟังของผู้เริ่มต้น

คำสำคัญ: กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษ, การฝึกสหกิจศึกษา, นักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษธุรกิจ

¹ อาจารย์, วิชาเอกภาษาอังกฤษธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

¹ Lecturer, Business English Program, Rajamangala University of Technology Lanna

Abstract

This research aimed to 1) explore the English communication strategies used by high and low-English proficiency Business English students during cooperative education and 2) compare the English communication strategies used by Business English students between the two groups during cooperative education. The participants were 60 fourth-year students majoring in Business English at Rajamangala University of Technology Lanna and were selected by purposive sampling technique. The high and low-English proficiency groups consisted of 27% of the whole students. The research tool was a English communication strategies questionnaires with Cronbach's alpha coefficient of 0.89 and a semi-structured interview about problem-solving in English communication and English communication strategies. Data analysis used frequency distribution, percentage, t-test, and content analysis. The results of the study showed that:

This research aims to: 1) explore the English communication strategies employed by proficient and less proficient students of Business English during their cooperative education training, and 2) compare the use of English communication strategies between proficient and less proficient student groups during cooperative education training. The population consists of fourth-year students majoring in Business English at Rajamangala University of Technology Lanna, totaling 60 individuals enrolled in the cooperative education management course. The sample groups comprised proficient and less proficient students, identified using the cluster sampling method based on 27% criterion-referenced measurement theory. Each group consisted of 16 individuals and 32 individuals overall. The research tools included a questionnaire on English communication strategies with a reliability coefficient of 0.89 and semi-structured interviews on problem-solving methods and communication strategies. Data analysis involved frequency distribution, percentage, t-test, and content analysis.

The research findings revealed that: 1) During cooperative education training, the proficient students most frequently utilized negotiation strategies for mutual understanding during speaking and employed strategies to aid interpretation during listening. Conversely, the less proficient students employed communication strategies such as simplification and reducing high content to address speaking issues, and they utilized beginner listener strategies to solve listening problems. 2) There are statistically significant differences ($p < .05$) in the use of English communication strategies between proficient and less proficient student groups during cooperative education training. The proficient students employed three more problem-solving strategies in speaking compared to less proficient students, including social-affective strategies, fluency-oriented strategies, and scanning strategies. On the other hand, the less proficient students used two more communication strategies than the proficient students, which included message abandonment and less active listener strategies.

Keywords: English Communication Strategies, Co-operative Education, Business English Students

บทนำ

ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือเป็นภาษาต่างประเทศจำนวนมากประสบปัญหาด้านการสื่อสาร การขาดความรู้ทางภาษาที่เพียงพอและข้อจำกัดทางภาษาซึ่งนับว่ายังคงเป็นปัญหาใหญ่สำหรับกลุ่มผู้เรียนภาษาต่างประเทศ (Ghout-Khenoune, 2012) เนื่องจากผู้เรียนยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ถูกต้องเหมาะสมกับบริบทในสถานการณ์จริง โดยเฉพาะผู้เรียนชาวไทยที่เริ่มเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับมหาวิทยาลัย รวมระยะเวลาอย่างน้อย 12 ปี แต่ก็ยังประสบปัญหาด้านการสื่อสารเพราะมีความคุ้นเคยกับการอ่านและเขียนมากกว่า โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2564) ได้เปิดเผยคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน

หรือ O-NET ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2564 คะแนนเฉลี่ยรวมวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนทั่วประเทศ คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 25.56 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน

ปัญหาเหล่านี้เกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่ ระบบการสอนที่ให้ความสำคัญกับคะแนนสอบ แต่สอนเนื้อหาไม่ครอบคลุมตามคำอธิบายรายวิชา จึงทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ไม่เพียงพอต่อการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การสอนที่เน้นหลักไวยากรณ์ แต่ได้รับโอกาสในการฝึกฝนด้านการสื่อสารไม่เพียงพอ ความไม่พร้อมของสื่อและทรัพยากรที่ใช้สอน รวมถึงการขาดโอกาสในการฝึกพูดสนทนาภาษาอังกฤษทั้งในและนอกห้องเรียนกับเจ้าของภาษา ปัจจัยของปัญหาในการสื่อสารอีกประการหนึ่งคือ ทักษะการพูดซึ่งเป็นทักษะที่ยากที่สุดสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ปัญหาด้านการออกเสียงและสำเนียงในการพูด การขาดความรู้ด้านคำศัพท์และไวยากรณ์ รวมทั้งขาดทักษะทางด้านกลยุทธ์การสื่อสารที่ดี (Gudu. 2015; Sutthinaraphan, & Wasanasomsithi. 2017; Phonhan. 2019) รูปแบบการสอนเหล่านี้ส่งผลให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนเนื่องจากมีเป้าหมายในการเรียนไม่ชัดเจน ขาดความมั่นใจในการพูดเนื่องจากไม่คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมของการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน ขาดทักษะการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเนื่องจากไม่มีโอกาสในการฝึกฝน ไม่กล้าแสดงออกและหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับชาวต่างชาติ ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าวผู้สอนจึงต้องช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะตามแนวทางและศักยภาพของตนเอง โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียน ใช้รูปแบบและสื่อการสอนที่ทันสมัย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันเพราะผู้เรียนที่มีโอกาสในการใช้ภาษามาก จะมีทักษะภาษาที่สูงกว่าผู้เรียนที่ขาดโอกาสหรือมีโอกาสน้อยในการใช้ภาษาน้อย (Huang. 2010)

ระบบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาได้มุ่งเน้นออกแบบหลักสูตรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานนอกห้องเรียน เพื่อเปิดโอกาสและกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้และทักษะในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้ได้จริงในสถานการณ์การทำงาน นอกห้องเรียน หลักสูตรบริหารธุรกิจ วิชาเอกภาษาอังกฤษธุรกิจจึงกำหนดให้ผู้เรียนลงทะเบียนในรายวิชาสหกิจศึกษาในสถานประกอบการ เพื่อเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตการทำงาน ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริงหรือใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง และเพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และปรัชญาของหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตที่มุ่งผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติ พร้อมใช้งานตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ในงานวิจัยของ อนงค์ ไตรวัลย์, ขวัญฤทัย บุญเสวนา, และสุรชาติ บัวชุม (2562) พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการสื่อสารภาษาอังกฤษ คือ ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เยาวชนไทยได้มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันมากขึ้น นอกจากนี้จากการเก็บข้อมูลการฝึกสหกิจศึกษาในปีที่ผ่านมาพบว่า นักศึกษาเลือกฝึกสหกิจในสถานประกอบการด้านธุรกิจการบริการเป็นหลัก ได้แก่ ด้านโรงแรม ธุรกิจการบิน สำนักงานนำเข้าเที่ยว สถานีท่องเที่ยว บริษัทส่งออกสินค้า โรงเรียนสอนภาษา โรงเรียนนานาชาติ บริษัทให้บริการด้านการแปลและการทำวีซ่า โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ให้บริการลูกค้าชาวต่างชาติหรือประสานงานกับเพื่อนร่วมงานชาวต่างชาติโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก และผลจากการหารือระหว่างพนักงานพี่เลี้ยงของนักศึกษากับอาจารย์นิเทศเกี่ยวกับปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษ พบว่า นักศึกษามีปัญหาด้านการฟัง-พูด มากกว่าการอ่านและเขียน เนื่องจากลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นงานบริการลูกค้าที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูล การสื่อสาร การอำนวยความสะดวก การติดต่อประสานงาน การเจรจา เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า นักศึกษาจึงจำเป็นต้องใช้ทักษะการฟังและพูดในการทำงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และจากการสังเกตขณะนิเทศสหกิจศึกษาของผู้นิเทศและคณาจารย์นิเทศท่านอื่น ๆ และการนำเสนอโครงงานสหกิจศึกษาหลังจบการฝึกสหกิจศึกษา พบว่า นักศึกษาบางคนมีพัฒนาการด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษที่ดีขึ้นหลังจากการฝึกสหกิจศึกษาได้ประมาณ 6 - 8 สัปดาห์และมีความกล้าพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น แต่ในขณะที่บางคนกลับมีพัฒนาการด้านนี้น้อยกว่า ความแตกต่างของระดับพัฒนาการความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นและน้อยลงนี้ อาจเกิดจากปัจจัยด้านกลยุทธ์การสื่อสารซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ภาษา เพราะจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหา การสื่อสารอันสอดคล้องกับ Yang, & Gai (2010) กล่าวว่า ผู้เรียนบางคนที่มีผลการเรียนดี แต่ไม่มีทักษะการใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่เหมาะสม จึงไม่สามารถประยุกต์ความรู้เพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันและการทำงานได้ กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของ Nakatani (2006) จึงได้รับความนิยมในการนำไปศึกษาเรื่องการใช้กลยุทธ์การสื่อสารของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือเป็นภาษาต่างประเทศในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งจะนำมาปรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้เช่นกัน

จากปัญหาเรื่องการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ยังขาดทักษะด้านการใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่ดี ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาระหว่างการฝึกสหกิจศึกษา เพื่อต้องการทราบว่า การฝึกสหกิจศึกษาจะสามารถกระตุ้นให้นักศึกษาใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษหรือไม่ และต้องการทราบความแตกต่างของการใช้กลยุทธ์

การสื่อสารของผู้เรียนที่มีทักษะทางภาษาสูงและต่ำระหว่างการฝึกสหกิจศึกษา การวิจัยนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่ออาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรในการวางแผนและปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะประสบการณ์ให้บัณฑิตพร้อมเข้าสู่ระบบการทำงาน (Employability) ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ อีกทั้งยังมีประโยชน์ต่อคณะกรรมการสหกิจศึกษาในการพัฒนารายวิชาเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษาทางบริหารธุรกิจ และการพิจารณาเลือกสถานประกอบการที่เหมาะสมกับนักศึกษาที่จะฝึกสหกิจศึกษาในรุ่นต่อไป ตลอดจนอาจารย์สอนวิชาภาษาต่างประเทศสามารถใช้ผลวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กลยุทธ์การสื่อสารมากขึ้น มีความมั่นใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ความกล้าแสดงออกและการเผชิญหน้ากับชาวต่างชาติในสถานการณ์จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจการใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนของวิชาเอกภาษาอังกฤษธุรกิจระหว่างการฝึกสหกิจศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนระหว่างการฝึกสหกิจศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

1. การสื่อความหมาย (communication) คือกระบวนการส่งหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งหมายรวมถึงความรู้ ความรู้สึก ทศนคติ ความคิดเห็นจากบุคคลฝ่ายหนึ่งไปยังอีกฝ่ายหนึ่งโดยผ่านภาษาพูดหรือภาษาเขียน (verbal communication) หรือภาษาท่าทางหรือสัญญาณ (non-verbal communication) โดยความรู้ความสามารถทางด้านกลยุทธ์ (strategic competence) ถือเป็นหนึ่งความสามารถทางการสื่อสารทั้งแบบใช้คำพูดและไม่ใช้คำพูด (Canale, & Swain, 1980) ซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในการปรับตัวให้เหมาะสมเพื่อบรรลุเป้าหมายของสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพตามสถานการณ์จริงจนทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจสิ่งที่ต้องการสื่อได้อย่างถูกต้องและผู้เรียนสามารถจัดการกับปัญหาด้านการสื่อสารที่หลากหลาย (Paribakht, 1985; Bachman, 1990; Yule, & Tarone, 1990; Supaphon, 2021) กลยุทธ์การสื่อสารจึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นอย่างมาก เพราะจะช่วยให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ Willems (1987) กล่าวว่า การนำเสนอกลยุทธ์การสื่อสารต่อผู้เรียนที่มีทักษะทางภาษาต่ำจะช่วยกระตุ้นความรู้สึกให้ผู้เรียนอยากลงมือกระทำการบางอย่างเกี่ยวกับภาษา และทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนภาษาได้

2. กลยุทธ์การสื่อสาร หมายถึง เทคนิคที่ผู้เรียนใช้ในการสื่อความหมายเมื่อต้องการสื่อสารโดยใช้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ (Tarone, 1980; Canal, 1983; Faerch, & Kasper, 1983; O'Malley, & Chamot, 1990) และ Nakatani (2006) กลยุทธ์การสื่อสารจัดเป็นกลยุทธ์เชิงพฤติกรรมที่ผู้เรียนปรับใช้เมื่อเผชิญกับปัญหาการสื่อสารและเพื่อชดเชยการขาดความรู้ทางภาษาในภาษาเป้าหมาย เช่น คำศัพท์ สำนวน วลี ประโยค กาล เป็นต้น ผู้เรียนจะพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยใช้กลยุทธ์การสื่อสารต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งและผู้รับสารได้ กลยุทธ์การสื่อสารแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลยุทธ์ความสำเร็จ (achievement strategies) และกลยุทธ์การลดทอน (reduction strategies) กลยุทธ์ความสำเร็จ คือ กลยุทธ์ที่ผู้เรียนใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อสารโดยใช้ข้อมูลหรือความรู้ทางภาษาที่จำกัดในการสื่อความหมาย กลยุทธ์นี้ช่วยให้ผู้เรียนภาษาเลือกใช่วิธีการที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อสาร กลยุทธ์การลดทอน คือ กลยุทธ์ที่ผู้เรียนใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการแก้ปัญหาในการสื่อสารหรือยอมแพ้ต่อการสื่อสาร กลยุทธ์นี้ช่วยให้ผู้เรียนภาษาหลีกเลี่ยงการแก้ไขปัญหาคือการสื่อสารโดยการละทิ้งเป้าหมายในการสื่อสาร (Nakatani, & Goh, 2007)

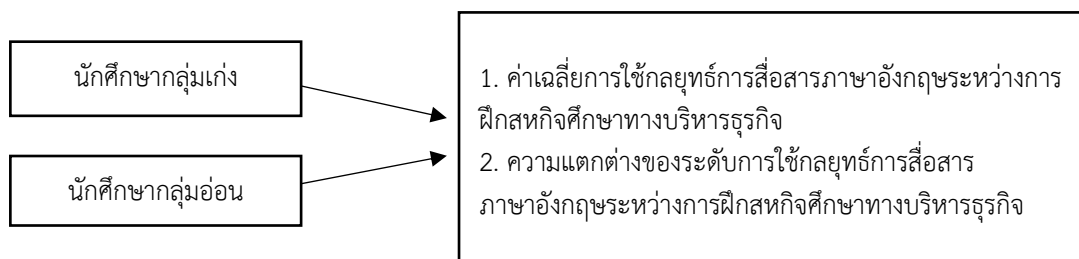
3. Nakatani's Oral Communication Strategy Inventory (OCSI) กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของ Nakatani (2006. อ้างใน ธนกร สุวรรณพฤติ, และอรรถพล ศิริวรรณ, 2562) ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสาร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษะการพูด (strategies for coping with speaking problems) และกลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษะการฟัง (strategies for coping with listening problems) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ กลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษะการพูด (strategies for coping with speaking problems) คือ กลยุทธ์เชิงพฤติกรรมที่ผู้เรียนภาษาอังกฤษใช้ระหว่างการพูดสื่อสาร แบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ 8 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลยุทธ์ทางอารมณ์และสังคม (social affective strategies) กลยุทธ์ที่ผู้เรียนใช้เพื่อผ่อนคลายจากความกังวลในการพูด สร้างความสนุกสนานในการพูดสนทนา

สร้างความประทับใจในต่อผู้ฟังโดยไม่กังวลต่อความผิดพลาดทางภาษา 2) กลยุทธ์มุ่งเน้นการใช้ภาษาอย่างคล่องแคล่ว (fluency-oriented strategies) คือ เทคนิควิธีที่ผู้เรียนพยายามให้ตนเองสามารถพูดสื่อสารได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา เช่น การออกเสียงสูงต่ำ การออกเสียงหนักเบา การใช้สำเนียงของตนเอง 3) กลยุทธ์การเจรจาสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกัน ในขณะที่พูด (negotiation for meaning while speaking) เช่น การพูดซ้ำ การสังเกตปฏิกิริยาโต้ตอบ การพูดยกตัวอย่างเมื่อผู้ฟังไม่เข้าใจ 4) กลยุทธ์เน้นความถูกต้องในการใช้ภาษา (accuracy-oriented strategies) คือความสนใจต่อหลักไวยากรณ์ และการเรียงลำดับคำในการสนทนา การแก้ไขความผิดพลาดในการพูดของตนเองเมื่อสังเกตพบ 5) กลยุทธ์การใช้ตัวเลือกและการลดข้อความ (message reduction and alteration strategies) เช่น การลดข้อความหรือคำพูด การกล่าวคำพูดที่ง่าย การใช้คำหรือประโยคที่คุ้นเคยเพื่อความมั่นใจในการใช้ภาษา 6) กลยุทธ์การสื่อความหมายด้วยอวัจนภาษา (nonverbal strategies while speaking) เกี่ยวข้องกับความพยายามในการใช้การสบตากับผู้ฟัง การแสดงท่าทางประกอบและการแสดงออกทางสีหน้า 7) กลยุทธ์การละทิ้งข้อความ (message abandonment strategies) เกี่ยวข้องกับการละทิ้งข้อความที่ไม่สามารถสื่อสารได้ เนื่องจากไม่รู้คำศัพท์ การขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นเมื่อไม่สามารถสื่อสารได้ การล้มเลิก การสื่อสารนั้น 8) กลยุทธ์ความพยายามที่จะคิดเป็นภาษาอังกฤษ (attempt to think in English strategies) เป็นกลยุทธ์ที่ผู้เรียนพยายามพูดภาษาอังกฤษและปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ผู้เรียนจะนึกถึงโครงสร้างประโยคที่ต้องการพูดเป็นภาษาอังกฤษก่อนโครงสร้างภาษาของตัวเอง

กลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษะการฟัง (strategies for coping with listening problems) แบ่งเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลยุทธ์การช่วยตีความขณะฟัง (negotiation for meaning while listening) เป็นการที่ผู้ฟังขอให้ผู้พูดพูดซ้ำเมื่อฟังไม่เข้าใจ การขอให้ผู้พูดอธิบายเพิ่มเติม การขอให้ผู้พูดใช้คำที่ง่ายขึ้น การขอให้ผู้พูดพูดช้าลงและการขอคำอธิบายสิ่งที่ตนเองไม่เข้าใจ 2) กลยุทธ์การรักษาความคล่องแคล่ว (fluency-maintaining strategies) เป็นกลยุทธ์ที่ผู้ฟังให้ความสนใจต่อจังหวะและการออกเสียงสูงต่ำ หนักเบาของผู้พูด หรือผู้ฟังให้สัญญาณว่าไม่เข้าใจในสิ่งที่ผู้พูดพูด 3) กลยุทธ์การตรวจสอบรายละเอียด (scanning strategies) ผู้ฟังให้ความสนใจต่อรูปแบบประโยคภาษาอังกฤษในขณะที่ฟัง เช่น ความสอดคล้องประธานและกริยา ผู้เรียนสนใจคำสำคัญ (keywords) ที่ใช้ในประโยค หรือสนใจคำในประโยคคำถามเมื่อได้ยินประโยคคำถามประเภท ใคร อะไร ที่ไหน อย่างไร 4) กลยุทธ์การจับใจความสำคัญ (getting the gist strategies) การคาดเดาสิ่งที่ผู้พูดจะพูดโดยการคาดเดาวัตถุประสงค์ของผู้พูดโดยการสังเกตจากคำพูด และการพยายามโต้ตอบกับผู้พูดแม้ว่าตนเองจะไม่เข้าใจบทสนทนามากนัก 5) กลยุทธ์การใช้อวัจนภาษาขณะฟัง (nonverbal strategies while listening) เมื่อมีปัญหาในการฟังจะใช้ท่าทางสื่อให้ผู้พูดทราบและการสนใจสายตา สีหน้าและท่าทางของผู้พูด 6) กลยุทธ์การฟังของผู้เริ่มต้น (less active listener strategies) เป็นการพยายามค่อย ๆ แปลสิ่งที่ฟังเป็นภาษาของตนเองเพื่อให้เข้าใจสิ่งที่ผู้พูดพูด และสนใจเฉพาะส่วนที่คุ้นเคยเท่านั้น 7) กลยุทธ์การฟังมุ่งเน้นเฉพาะคำ (word-oriented strategies) เน้นฟังจับความหมายของคำพูด กล่าวโดยสรุป กลยุทธ์การสื่อสารการแก้ปัญหาทักษะการพูดและการฟังมีทั้งหมด 15 กลยุทธ์ ถูกจัดอยู่ในกลุ่มกลยุทธ์การลดทอนจำนวน 3 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การลดข้อความและการใช้ตัวเลือก กลยุทธ์การละทิ้งข้อความ และกลยุทธ์การฟังของผู้เริ่มต้น ส่วนกลยุทธ์ที่เหลือถูกจัดอยู่ในกลุ่มกลยุทธ์ความสำเร็จ (Nakatani, & Goh. 2007)

4. กระบวนการฝึกสหกิจศึกษาทางบริหารธุรกิจของนักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต วิชาเอกภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา กำหนดให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนรายวิชาสหกิจศึกษาทางบริหารธุรกิจ ในชั้นปีที่ 4 ภาคการศึกษาที่ 1 นักศึกษาจะต้องปฏิบัติงานในสถานประกอบการเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เรียนเต็มเวลาเสมือนหนึ่งเป็นพนักงานจริง เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 16 สัปดาห์ หรือ 4 เดือน โดยได้รับการดูแล ให้อำนาจแนะนำการปฏิบัติงานและประเมินผลงานจากพี่เลี้ยงของสถานประกอบการและอาจารย์นิเทศ พร้อมกับทำโครงการจำนวน 1 ชิ้น โดยนำความรู้จากการเรียนและการทำงานจริงมาบูรณาการเพื่อประยุกต์ใช้กับงานที่ได้รับมอบหมาย และเป็นประโยชน์ต่อองค์กรอย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งมีการจัดทำรายงานสหกิจศึกษา เพื่อการวิเคราะห์ปัญหางานและการนำเสนอโครงการสหกิจศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

การศึกษารั้วนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Design) กลุ่มประชากรคือ นักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษธุรกิจ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา จำนวน 60 คน ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสหกิจศึกษาทางบริหารธุรกิจ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 และเพื่อเปรียบเทียบการใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษระหว่างนักศึกษากลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนในการฝึกสหกิจศึกษาทางบริหารธุรกิจ ผู้วิจัยจึงได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษากลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน โดยใช้ผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ (English for Business Oral Communication) ซึ่งเป็นรายวิชาที่มีการเรียนก่อนการฝึกสหกิจศึกษาโดยในรายวิชานี้ นักศึกษาได้รับการประเมินผลทักษะการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษ และดำเนินการสอนโดยอาจารย์ชาวไทยและชาวต่างชาติ การแบ่งกลุ่มตัวอย่างนี้ได้ใช้เกณฑ์คะแนนตามทฤษฎีการวัดผลแบบอิงกลุ่ม ด้วยเทคนิคร้อยละ 27 (Kelly, 1939) ซึ่งได้กลุ่มละ 16 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 32 คน ทั้งนี้การฝึกสหกิจศึกษาทางบริหารธุรกิจซึ่งถือเป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียนนั้น นักศึกษาทั้งหมดได้เลือกสถานประกอบการที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารเป็นหลัก ทั้งนี้ วิชาเอกภาษาอังกฤษธุรกิจได้สัมภาษณ์นักศึกษาทุกคนก่อนการออกฝึกสหกิจศึกษาเพื่อคัดเลือกสถานประกอบการและตำแหน่งงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิชาเอกและหลักสูตร รวมถึงประเมินศักยภาพ ความถนัด และความสนใจของนักศึกษาแต่ละคน โดยทำความเข้าใจเรื่องภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานว่านักศึกษาจะต้องมีโอกาสได้ใช้ทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับลูกค้าหรือผู้รับบริการหรือเพื่อนร่วมงานชาวต่างชาติ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามการใช้กลยุทธ์สื่อสาร (OCSI) มาตราวัด 5 ระดับ (Likert scale) เป็นแบบสอบถามประเมินตนเองด้านการใช้กลยุทธ์สื่อสารของผู้เรียน แบ่งออกเป็นคำถามเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์การพูด จำนวน 32 ข้อ และการใช้กลยุทธ์การฟังจำนวน 21 ข้อ และผ่านการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) จากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษจำนวน 3 คน จากนั้นจึงแก้ไขตามคำแนะนำ และทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยสถิติ Chronbach's Alpha Reliability มีค่าเท่ากับ 0.89 โดยผู้วิจัยกำหนดมาตรวัดและการแปลผลค่าเฉลี่ยการใช้กลยุทธ์สื่อสารของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาไว้ โดยใช้สูตรดังนี้ (การาดา แก้วนิม. 2561)

$$\text{Range} = \frac{\text{Max-Min}}{\text{Range}} = \frac{5-1}{5} = 0.8$$

และมีระดับการแปลผลค่าเฉลี่ยได้ดังนี้

ระดับ	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
5	4.21-5.00	ใช้มากที่สุด
4	3.41-4.20	ใช้มาก
3	2.61-3.40	ใช้ปานกลาง
2	1.81-2.60	ใช้น้อย
1	1.00-1.80	ใช้น้อยที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยใช้ข้อคำถามสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง เป็นคำถามกว้าง ๆ ลักษณะปลายเปิด ที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Item-Objective Congruence: IOC) มีค่าเท่ากับ 1

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเป็นขั้นตอนดังนี้

1. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามออนไลน์ในช่วงเดือนที่ 4 ของระยะการฝึกสหกิจ ก่อนเก็บข้อมูลผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย อธิบายความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษารั้วนี้ให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทราบและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดในการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 15 นาที เมื่อนักศึกษาตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว ส่งแบบสอบถามกลับคิดเป็นอัตราการตอบกลับ 100%

2. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษากลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน กลุ่มละ 16 คน เป็นคำถามกว้าง ๆ ลักษณะปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ คือ นักศึกษามีวิธีการแก้ปัญหาการสื่อสารอย่างไร และใช้กลยุทธ์ใด ก่อนเริ่มสัมภาษณ์ ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละประมาณ 5 - 10 นาที ในช่วงเวลาหลังจากกิจกรรมการฝึกสหกิจศึกษาเสร็จสิ้น

3. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามการใช้กลยุทธ์สื่อสารภาษาอังกฤษมาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และเปรียบเทียบความแตกต่างการใช้กลยุทธ์การสื่อสารระหว่างนักศึกษากลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนด้วยการทดสอบ Independent Sample t-test ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยวิเคราะห์จำแนกประเภทกลยุทธ์สื่อสาร การใช้กลยุทธ์สื่อสาร และในด้านบทบาทผู้ฟังและผู้พูดสื่อสารภาษาอังกฤษ

สรุปผลการวิจัย

1. จากสำรวจการใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษากลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนของวิชาเอกภาษาอังกฤษ จะเห็นว่าการฝึกสหกิจศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างการวิจัยที่ลงเรียนรายวิชาสหกิจศึกษาทางบริหารธุรกิจ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยแบ่งเป็นนักศึกษากลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนจำนวน 32 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิงจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 68.75 และ นักศึกษาชายจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 คน นักศึกษาส่วนใหญ่ฝึกสหกิจศึกษาในธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 34.61 รองลงมาคือบริษัทดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 19.23 และสถานที่ท่องเที่ยว 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 19.23 โรงเรียนสอนภาษาและโรงเรียนนานาชาติ 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.54 บริษัทให้บริการด้านการแปลและการทำวีซ่า 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 7.69 และธุรกิจการบิน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 7.69 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของสถานประกอบการที่กลุ่มตัวอย่างฝึกสหกิจศึกษา

ประเภทสถานประกอบการ	จำนวน	ร้อยละ
ธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท	9	34.61
บริษัทดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ	5	19.23
สถานที่ท่องเที่ยว	5	19.23
โรงเรียนสอนภาษาและโรงเรียนนานาชาติ	3	11.54
บริษัทให้บริการด้านการแปลและการทำวีซ่า	2	7.69
ธุรกิจการบิน	2	7.69

การใช้กลยุทธ์ในการสื่อสารภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมากทั้งนักศึกษากลุ่มเก่งมีค่าเฉลี่ย 3.68 และกลุ่มอ่อนมีค่าเฉลี่ย 3.54 เมื่อพิจารณาตามประเภทของการใช้กลยุทธ์สื่อสาร นักศึกษากลุ่มเก่งใช้กลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษะพูดและทักษะการฟังในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77 และ 3.59 ตามลำดับ) ส่วนนักศึกษากลุ่มอ่อนใช้กลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษะพูดและทักษะการฟังในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51 และ 3.56 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาการใช้กลยุทธ์ย่อยในการสื่อสารเพื่อแก้ปัญหาทักษะการพูด

พบว่านักศึกษาในกลุ่มเก่งใช้กลยุทธ์การเจรจาสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกันในขณะพูดสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.16) และรองลงมาคือ กลยุทธ์การสื่อความหมายด้วยอวัจนภาษา (ค่าเฉลี่ย 4.10) ซึ่งอยู่ในระดับมาก จากการสัมภาษณ์นักศึกษากลุ่มเก่ง พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่จะได้รับมอบหมายหน้าที่ที่ต้องปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าในงานบริการด้านต่าง ๆ เช่น พนักงานต้อนรับโรงแรม พนักงานบริการลูกค้าสายการบินและสถานที่ท่องเที่ยว ดังนั้น เมื่อลูกค้าชาวต่างชาติสอบถามข้อมูลต่าง ๆ หรือต้องการความช่วยเหลือ นักศึกษาจำเป็นต้องตอบคำถามเพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าลูกค้าเข้าใจตรงกับสิ่งที่ต้องการจะสื่อสาร หากในขณะพูด นักศึกษาสังเกตปฏิกิริยาของลูกค้าหรือผู้โดยสารเสมอว่าเข้าใจหรือไม่ หากพบว่าไม่เข้าใจ นักศึกษาจะยกตัวอย่างเพิ่มเติมหรือพูดซ้ำเพื่อลดความผิดพลาดในการให้ข้อมูล หรือแสดงท่าทางประกอบเพื่อให้การสื่อความหมายชัดเจนมากยิ่งขึ้นและเข้าใจได้รวดเร็วขึ้น อีกทั้งนักศึกษากล่าวว่า การฝึกสหกิจศึกษาในระยะแรก นักศึกษามีความตื่นเต้นและกลัวการพูดภาษาอังกฤษผิด จึงใช้วิธีหายใจเข้าออก และให้กำลังใจตัวเองเพื่อเปิดรับโอกาสการฝึกภาษาอังกฤษจากการฝึกสหกิจในสถานประกอบการตลอด 4 เดือน โดยไม่กังวลเรื่องความผิดพลาดด้านหลักไวยากรณ์มากนัก เนื่องจากการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการบริการลูกค้า ดังนั้นนักศึกษาได้ใช้น้ำเสียงและอารมณ์ที่เป็นมิตร สนุกสนาน เพื่อแสดงถึงความอ่อนน้อมและเต็มใจพร้อมให้บริการ อันเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความประทับใจแก่ลูกค้า ส่วนกลยุทธ์การแก้ปัญหาการพูดที่นักศึกษากลุ่มเก่งใช้น้อยที่สุด คือ กลยุทธ์การละทิ้งข้อความ (ค่าเฉลี่ย 3.11) ซึ่งอยู่ในระดับกลาง นักศึกษาฝึกสหกิจศึกษาฝ่ายการตลาดในบริษัทส่งออกแห่งหนึ่งกล่าวว่า การเจรจาขายสินค้ากับลูกค้าต่างชาติจะต้องนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติลักษณะสินค้า กระบวนการผลิต ราคา ระยะเวลาการจัดส่งอย่างถูกต้องและครบถ้วน โดยไม่สามารถละทิ้งข้อความใด ๆ ได้ในการสื่อสาร เมื่อพูดข้อความเหล่านั้นซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ก็จะทำให้เกิดความชำนาญด้านการใช้ภาษาและคำศัพท์ สำนวนต่าง ๆ จึงขอความช่วยเหลือจากพนักงานพี่เลี้ยงลดลง ส่วนนักศึกษากลุ่มอ่อนใช้กลยุทธ์การใช้ตัวเลือกและการลดข้อความสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.10) กลยุทธ์การละทิ้งข้อความ (ค่าเฉลี่ย 3.93) ซึ่งอยู่ในระดับมาก จากการสัมภาษณ์นักศึกษากลุ่มอ่อน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกพูดคำศัพท์หรือประโยคง่าย ๆ สั้น ๆ และสำนวนที่คุ้นเคย เช่น Thank you. I'm sorry. Yes. No. I'm not sure. OK. I think so. หากนักศึกษาคิดคำศัพท์ไม่ออก จะหยุดพูดและขอความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานหรือพนักงานพี่เลี้ยง และกลยุทธ์ความพยายามที่จะคิดเป็นภาษาอังกฤษเป็นกลยุทธ์ที่นักศึกษากลุ่มอ่อนใช้น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.90) นักศึกษากล่าวว่าการสนทนากับลูกค้าชาวต่างชาติจำเป็นต้องตอบสนองทันที จึงรู้สึกตื่นเต้นและไม่มีเวลาเพียงพอที่จะคิดและพูดเป็นประโยคภาษาอังกฤษให้เข้ากับสถานการณ์หรือคิดเป็นภาษาไทยก่อนแล้วสร้างประโยคใหม่เป็นภาษาอังกฤษ

เมื่อพิจารณากลยุทธ์ย่อยในการสื่อสารเพื่อแก้ปัญหาทักษะการฟัง นักศึกษากลุ่มเก่งใช้กลยุทธ์การช่วยตีความขณะฟัง (ค่าเฉลี่ย 4.17) กลยุทธ์การตรวจสอบรายละเอียด (ค่าเฉลี่ย 4.15) ซึ่งอยู่ในระดับมาก เมื่อนักศึกษาจำเป็นต้องสื่อสารกับลูกค้าหลากหลายสำเนียงภาษาอังกฤษ นักศึกษาพยายามแก้ปัญหาการฟังด้วยการถามซ้ำ ขอให้พูดช้าลง หรือขอให้พูดอีกรอบเพื่อให้แน่ใจว่าเข้าใจสิ่งที่ลูกค้าสอบถามหรือร้องขอถูกต้อง และนักศึกษาบางคนต้องพยายามฟังโดยจับเป็นคำที่คุ้นเคย หรือสนใจคำที่ใช้ในประโยคคำถาม แล้วจึงคาดเดาเพื่อเข้าใจความหมายของลูกค้าต่างชาติ เนื่องจากการขอให้ลูกค้าพูดซ้ำ ๆ บ่อย ๆ อาจเป็นการรบกวนลูกค้าและก่อความไม่พอใจแก่ลูกค้าได้ รวมทั้งเป็นการแสดงถึงความไม่เป็นมืออาชีพในการทำงานได้ กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อแก้ปัญหาทักษะการฟังที่นักศึกษากลุ่มเก่งใช้น้อยที่สุดคือ กลยุทธ์การใช้วัจนภาษาขณะฟัง (ค่าเฉลี่ย 3.13) การแสดงออกถึงสีหน้าและท่าทางที่ฟังไม่เข้าใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่ไม่ควรแสดงออกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานบริการ ซึ่งส่งผลต่อความพร้อมและความเป็นมืออาชีพในการทำงานด้านภาษา ส่วนนักศึกษากลุ่มอ่อนได้ใช้กลยุทธ์ด้านการฟังของผู้เริ่มต้นเพื่อแก้ปัญหาการฟังมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.89) กลยุทธ์การฟังมุ่งเน้นเฉพาะคำ (ค่าเฉลี่ย 3.86) ซึ่งอยู่ในระดับมาก นักศึกษากล่าวว่า ขณะฟังลูกค้าชาวต่างชาติพูดสำเนียงภาษาอังกฤษที่หลากหลายและนักศึกษาไม่คุ้นเคยสำเนียงเหล่านั้น นักศึกษามักจะจับใจความและเดาความหมายเฉพาะคำศัพท์ สำนวนที่คุ้นเคยเท่านั้น และสนใจฟังคำแรกของประโยคอย่างตั้งใจ เพื่อจะได้รู้ว่าเป็นประโยคคำถามอะไร ในขณะที่กลยุทธ์การใช้วัจนภาษาขณะฟังมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.19) ซึ่งนักศึกษาได้ให้เหตุผลคล้ายคลึงกับนักศึกษากลุ่มเก่งว่างานบริการไม่ควรแสดงออกทางสีหน้าและท่าทางที่ฟังไม่เข้าใจเพราะจะทำให้ดูไม่น่าเชื่อถือดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้กลยุทธ์สื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษากลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

การใช้กลยุทธ์สื่อสารภาษาอังกฤษ	กลุ่มเก่ง			กลุ่มอ่อน		
	Mean	S.D.	Level	Mean	S.D.	Level
กลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษะการพูด						
1. กลยุทธ์ทางอารมณ์และสังคม	4.04	0.50	มาก	3.66	0.43	มาก
2. กลยุทธ์สร้างความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา	3.87	0.51	มาก	3.22	.056	ปานกลาง
3. การเจรจาสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกันในขณะพูด	4.16	0.54	มาก	3.39	0.63	มาก
4. กลยุทธ์เน้นความถูกต้องในการใช้ภาษา	3.74	0.58	มาก	3.18	0.46	ปานกลาง
5. กลยุทธ์การใช้ตัวเลือกและการลดข้อความ	3.95	0.61	มาก	4.10	0.60	มาก
6. กลยุทธ์การสื่อความหมายด้วยอวัจนภาษา	4.10	0.57	มาก	3.77	0.44	มาก
7. กลยุทธ์การละทิ้งข้อความ	3.11	0.73	ปานกลาง	3.93	0.61	มาก
8. กลยุทธ์ความพยายามที่จะคิดเป็นภาษาอังกฤษ	3.19	0.03	ปานกลาง	2.90	0.12	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.77	0.51	มาก	3.51	0.48	มาก
กลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษะการฟัง						
1. กลยุทธ์การช่วยตีความขณะฟัง	4.17	0.70	มาก	3.73	0.53	มาก
2. กลยุทธ์การรักษาทสนทนาให้ลื่นไหล	3.54	0.66	มาก	3.57	0.45	มาก
3. กลยุทธ์การตรวจสอบรายละเอียด	4.15	0.59	มาก	3.68	0.14	ปานกลาง
4. กลยุทธ์จับใจความสำคัญ	3.69	0.44	มาก	3.30	0.50	ปานกลาง
5. กลยุทธ์การใช้วัจนภาษาขณะฟัง	3.13	0.51	ปานกลาง	3.19	0.54	มาก
6. กลยุทธ์การฟังของผู้เริ่มต้น	3.21	0.58	ปานกลาง	3.89	0.46	มาก
7. กลยุทธ์การฟังมุ่งเน้นเฉพาะคำ	3.26	0.49	ปานกลาง	3.86	0.61	มาก
รวมเฉลี่ย	3.59	0.57	มาก	3.56	0.46	มาก
ภาพรวมเฉลี่ย	3.68	0.54	มาก	3.54	0.47	มาก

2. เปรียบเทียบระดับการใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษากลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนระหว่างการฝึกสหกิจศึกษา พบว่า ระดับการใช้กลยุทธ์การสื่อสารทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษะการพูดจำนวน 3 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) นักศึกษากลุ่มเก่งมีระดับการใช้กลยุทธ์ทางอารมณ์และสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.04) มากกว่ากลุ่มอ่อน (ค่าเฉลี่ย 3.66) 2) นักศึกษากลุ่มเก่งมีระดับการใช้กลยุทธ์การสร้างความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (ค่าเฉลี่ย 3.87) มากกว่านักศึกษากลุ่มอ่อน (ค่าเฉลี่ย 3.22) 3) นักศึกษากลุ่มเก่งมีระดับการใช้กลยุทธ์การละทิ้งข้อความ (ค่าเฉลี่ย 3.11) น้อยกว่านักศึกษากลุ่มอ่อน (ค่าเฉลี่ย 3.93) และกลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษะการฟังจำนวน 2 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การตรวจสอบรายละเอียดที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักศึกษากลุ่มเก่งมีระดับการใช้กลยุทธ์การตรวจสอบรายละเอียด (ค่าเฉลี่ย 4.15) มากกว่านักศึกษากลุ่มอ่อน (ค่าเฉลี่ย 3.68) ในขณะที่นักศึกษากลุ่มอ่อนมีระดับการใช้กลยุทธ์การฟังของผู้เริ่มต้น (ค่าเฉลี่ย 3.89) มากกว่านักศึกษากลุ่มเก่ง (ค่าเฉลี่ย 3.21) ดังจากตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระดับการใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษากลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนระหว่างการฝึกสหกิจศึกษา

การใช้กลยุทธ์สื่อสารภาษาอังกฤษ	กลุ่มเก่ง		กลุ่มอ่อน		t	P
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
กลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษะการพูด						
1. กลยุทธ์ทางอารมณ์และสังคม	4.04	0.50	3.66	0.43	-2.71	0.03
2. กลยุทธ์สร้างความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา	3.87	0.51	3.22	.056	-2.61	0.05
3. การเจรจาสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกันในขณะพูด	4.16	0.54	3.39	0.63	-.92	0.35

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การใช้กลยุทธ์สื่อสารภาษาอังกฤษ	กลุ่มเก่ง		กลุ่มอ่อน		t	P
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
4. กลยุทธ์เน้นความถูกต้องในการใช้ภาษา	3.74	0.58	3.18	0.46	-.74	0.11
5. กลยุทธ์การใช้ตัวเลือกและการลดข้อความ	4.01	0.61	3.95	0.60	-.64	0.46
6. กลยุทธ์การสื่อความหมายด้วยอวัจนภาษา	4.10	0.57	3.77	0.44	-1.52	0.09
7. กลยุทธ์การละทิ้งข้อความ	3.11	0.73	3.93	0.61	1.89	0.04
8. กลยุทธ์ความพยายามที่จะคิดเป็นภาษาอังกฤษ	3.19	0.03	2.90	0.12	1.24	0.22
รวมเฉลี่ย	3.77	0.51	3.51	0.48	0.75	0.17
กลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษะการฟัง						
1. กลยุทธ์การช่วยตีความขณะฟัง	4.17	0.70	3.73	0.53	0.15	0.45
2. กลยุทธ์การรักษาบทสนทนาให้สั้นไหล	3.54	0.66	3.57	0.45	-0.12	0.06
3. กลยุทธ์การตรวจสอบรายละเอียด	4.15	0.59	3.68	0.14	0.14	0.05
4. กลยุทธ์จับใจความสำคัญ	3.69	0.44	3.30	0.50	-0.22	0.06
5. กลยุทธ์การใช้อวัจนภาษาขณะฟัง	3.13	0.51	3.19	0.54	1.60	0.43
6. กลยุทธ์การฟังของผู้เริ่มต้น	3.21	0.58	3.89	0.46	-1.98	0.01
7. กลยุทธ์การฟังมุ่งเน้นเฉพาะคำ	3.26	0.49	3.86	0.61	-1.00	0.32
รวมเฉลี่ย	3.59	0.57	3.56	0.46	0.20	0.19
ภาพรวมเฉลี่ย	3.68	0.54	3.53	0.47	0.48	0.18

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ข้อแรก คือ เพื่อสำรวจการใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษา กลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนของวิชาเอกภาษาอังกฤษธุรกิจระหว่างการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนใช้กลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษะพูดและทักษะการฟังในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านกลยุทธ์ย่อยในการสื่อสาร เพื่อแก้ปัญหาทักษะการพูด นักศึกษากลุ่มเก่งใช้กลยุทธ์การเจรจาสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกันในขณะพูดสูงสุด ขณะที่นักศึกษากลุ่มอ่อนใช้กลยุทธ์การใช้ตัวเลือกและการลดข้อความสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Nakatani (2006) ที่พบว่าผู้เรียนทั้งกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนมีความพยายามใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาในการสื่อสารภาษาอังกฤษทั้งการพูดและการฟังอยู่ในระดับมาก โดยใช้กระบวนการด้านพฤติกรรม ความคิด วิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้การสื่อสารภาษาอังกฤษของตนเองราบรื่นและประสบความสำเร็จ นักศึกษากลุ่มเก่งใช้กลยุทธ์การสื่อสารสูงกว่าที่มากกว่านักศึกษากลุ่มอ่อน โดยใช้กลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษะการพูดมากกว่ากลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษะการฟัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nakatani (2010) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารทักษะการพูดในชั้นเรียน และงานวิจัยของ Ting, Soekarno, & Lee (2017) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสื่อสารด้านการพูดในชั้นเรียน พบว่า มีความแตกต่างในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารของนักศึกษากลุ่มเก่ง และกลุ่มอ่อน นักศึกษากลุ่มเก่งมีระดับการใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษสูงกว่านักศึกษากลุ่มอ่อน นักศึกษากลุ่มเก่งส่วนใหญ่ใช้กลยุทธ์การสื่อสารความสำเร็จ (achievement strategies) ซึ่งกลยุทธ์ที่ใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อสารโดยการใช้ข้อมูลหรือความรู้ทางภาษาที่จำกัดในการสื่อความหมาย เช่น กลยุทธ์การช่วยตีความขณะฟัง กลยุทธ์การตรวจสอบรายละเอียด การเจรจาสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกันในขณะพูด กลยุทธ์การสื่อความหมายด้วยอวัจนภาษา เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงศรี สรณสถาพร, และศักดิ์ชัย โพธิ์สัย (2561) ได้ศึกษาเรื่องผลของการเรียนรู้ และกลยุทธ์ในการสื่อสารภาษาอังกฤษด้วยการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ซึ่งพบว่านักศึกษากลุ่มเก่งใช้กลยุทธ์การเจรจาเพื่อทำความเข้าใจความหมายขณะพูด และกลยุทธ์การสื่อสารด้วยอวัจนภาษาสูงสุดหลังจากการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษากลุ่มเก่งมีฐานความรู้เดิมด้านคำศัพท์ สำนวน และประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษ จึงสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทางภาษาอังกฤษ ทักษะการตีความ การเจรจาที่เคยใช้ใน

ห้องเรียนที่ต้องพึงให้เข้าใจอาจารย์ผู้สอนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเพื่อจะสามารถทำข้อสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jantawong, L., Yuso, P., & Nilwichien, S. (2018) ได้ศึกษาเรื่องกลยุทธ์ในการเรียนภาษาของนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการเรียนภาษาสูง และต่ำในมหาวิทยาลัยของไทย พบว่า นักศึกษากลุ่มเก่งเลือกใช้กลยุทธ์การเรียนภาษาอังกฤษได้มากกว่า นักศึกษากลุ่มอ่อนในสถานการณ์ที่หลากหลายในชีวิตประจำวัน อีกทั้งผู้สอนสังเกตว่านักศึกษากลุ่มเก่งจะซักถามเพิ่มเติม หรือจะขอให้ผู้สอนพูดซ้ำ อธิบายเพิ่มเติม ยกตัวอย่างในประเด็นที่ตนเองยังไม่เข้าใจ อีกทั้งนักศึกษากลุ่มเก่งจะสามารถควบคุมความเครียด ความกังวลในการสนทนาภาษาอังกฤษ เพื่อจะสามารถดำเนินการสนทนาให้ราบรื่น และสามารถแก้ไขปัญหาการสื่อสารโดยใช้กลยุทธ์การเจรจาสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกันในขณะที่พูดและการช่วยตีความขณะฟัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Metcalfe, J., & Nook-Ura, S. (2013) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์การใช้ตัวเลือกและการลดข้อความและกลยุทธ์การช่วยตีความขณะฟังมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามีแรงจูงใจในการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริงซึ่งอยู่ในบริบทการทำงานเสมือนพนักงานจริงคนหนึ่งในองค์กรหรือสถานประกอบการนั้น ๆ จำเป็นต้องใช้ความพยายามในการสื่อสารกับลูกค้าชาวต่างชาติให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งต้องใช้ความพยายามในการสื่อสารโดยใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ อีกทั้งสถานประกอบการส่วนใหญ่ที่นักศึกษาได้ฝึกสหกิจศึกษาจะอยู่ในธุรกิจบริการลูกค้าที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก เช่น โรงแรม รีสอร์ท ธุรกิจระหว่างประเทศ สายการบิน บริษัทบริการวีซ่าและแปลภาษา ดังนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่จึงได้รับประสบการณ์ด้านภาษาอังกฤษผ่านการทำงานในสถานการณ์จริง นักศึกษาต้องได้พูดคุย สนทนา ปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าชาวต่างชาติตลอด 4 เดือน จึงทำให้มีโอกาสได้ใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาทางด้านการพูดและการฟังในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร เจริญสุข, และกิตติมา ตันติหาชัย (2564) ได้ศึกษาเรื่องการใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ในช่วงระยะเวลาการฝึกงาน พบว่า กลยุทธ์ในการแก้ปัญหาทักษะการพูดและการฟังหลังฝึกงานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เพิ่มขึ้นหลังระหว่างฝึกงาน

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษากลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนระหว่างการฝึกสหกิจศึกษาวิจัย ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 พบว่าระดับการใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษากลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนระหว่างการฝึกสหกิจศึกษามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ นักศึกษากลุ่มเก่งใช้กลยุทธ์การแก้ปัญหาการพูดมากกว่ากลุ่มอ่อนจำนวน 3 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ทางอารมณ์และสังคม กลยุทธ์สร้างความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา และกลยุทธ์การตรวจสอบรายละเอียด สอดคล้องกับแนวคิดของ Nakatani (2006) อธิบายว่า กลยุทธ์การสื่อสารเป็นเทคนิคที่ผู้เรียนใช้ในการสื่อความหมาย ในเชิงพฤติกรรม เมื่อผู้เรียนเผชิญกับปัญหาการสื่อสารและเพื่อชดเชยการขาดความรู้ทางภาษาในภาษาเป้าหมาย เช่น คำศัพท์ สำนวน วลี ประโยค กาล เป็นต้น ผู้เรียนจะพยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยใช้กลยุทธ์การสื่อสารต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งและผู้รับสารได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Metcalfe, J., & Nook-Ura, S. (2013) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศไทย พบว่านักศึกษากลุ่มเก่งใช้กลยุทธ์ทางอารมณ์และสังคม ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษามากกว่ากลุ่มอ่อน ส่วนนักศึกษากลุ่มอ่อนหลีกเลี่ยงการแก้ปัญหาในการสื่อสารหรือยอมแพ้ต่อการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์การสื่อสาร Nakatani, & Goh (2006) คือ 1) กลยุทธ์ย่อยด้านการใช้ตัวเลือกและการลดข้อความ 2) กลยุทธ์การละทิ้งข้อความ 3) กลยุทธ์การฟังของผู้เริ่มต้นมากกว่ากลุ่มเก่ง ทั้ง 3 กลยุทธ์นี้จัดอยู่ในประเภทกลยุทธ์ลดทอน (reduction strategies) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษากลุ่มอ่อนมีความรู้ภาษาอังกฤษอย่างจำกัด จึงควบคุมความกังวลในการใช้ภาษาอังกฤษของตนเองยังไม่ได้ดีเท่าที่ควร และขาดคลังคำศัพท์ที่เพียงพอที่จะทำให้การสนทนากับชาวต่างชาติอย่างราบรื่น เมื่อนักศึกษากลุ่มอ่อนเจอปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษ จะเลือกหยุดการสนทนาดังนั้น เลือกลำคำพูดที่ง่ายหรือคุ้นเคย และขอความช่วยเหลือจากพนักงานที่เลี้ยงนิเทศ นักศึกษาเลือกนั่งเงียบและยิ้มเท่านั้นมากกว่าการพยายามพูดออกไปแล้วขายหน้า กลยุทธ์การแก้ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษากลุ่มอ่อนแสดงให้เห็นถึงความสามารถด้านการใช้กลยุทธ์สื่อสารได้ไม่ดีเมื่อเปรียบเทียบกับนักศึกษากลุ่มเก่ง สอดคล้องงานวิจัยของ เดชาธร พจนพงษ์, และพัชรา มูลปัญญา (2563) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยที่เข้าร่วมค่ายนวัตกรรมทางสังคม พบว่าปัญหาการสื่อสารของนักศึกษา คือ คำศัพท์ที่จำกัด และกลยุทธ์ที่ใช้มากในการแก้ปัญหาการสื่อสารคือ การใช้ตัวเลือกและการลดข้อความ และอวัจนภาษาและการแสดงออกทางสีหน้า

จากผลความแตกต่างของระดับการใช้กลยุทธ์และการเลือกใช้กลยุทธ์เพื่อการแก้ปัญหาการพูดและการฟังของนักศึกษากลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน ผู้วิจัยพบว่ากระบวนการฝึกสหกิจศึกษาช่วยพบข้อจำกัดในบางเรื่อง เช่น สถานประกอบการจะต้องพิจารณา

คุณสมบัติและความสามารถทางภาษาของนักศึกษาแต่ละคนว่ามีศักยภาพในการทำงานเสมือนพนักงานจริงขององค์กรหรือไม่ เพื่อบอบหมายงานให้เหมาะสมและเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นตามมา บางสถานประกอบการประเภทโรงแรม และ รีสอร์ทห้าดาวที่ไม่อนุญาตให้นักศึกษาปฏิบัติงานในแผนกต้อนรับส่วนหน้า เพราะยังไม่มั่นใจว่านักศึกษามีทักษะการสื่อสาร ภาษาอังกฤษในระดับที่ยอมรับได้ ประกอบกับนักศึกษากลุ่มอ่อนบางคนยังขาดความมั่นใจในการทำงานที่ท้าทายความสามารถ ของตัวเอง จึงหลีกเลี่ยงตำแหน่งงานที่ต้องให้บริการลูกค้าโดยตรงหรือต้องใช้ภาษาอังกฤษบ่อย ๆ จึงทำให้ไม่สามารถพัฒนา ทักษะการสื่อสารของตนเองได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยสามารถพัฒนาบทเรียนวิชาเตรียมความพร้อมการฝึกสหกิจศึกษาโดยเน้นการสอนกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อ แก้ไขปัญหาการพูดและการฟังภาษาอังกฤษ โดยบูรณาการกับกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ การจำลองสถานการณ์ การจับคู่สนทนา เพื่อช่วยให้นักศึกษาสามารถสื่อสารและประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อทางเลือกใช้กลยุทธ์ การสื่อสาร เช่น ระยะเวลาในการฝึกงาน แรงจูงใจ หรือความถนัดในการใช้ภาษาอังกฤษในสถานประกอบการ

เอกสารอ้างอิง

- เดชาธร พจนพงษ์, และพัชรา มูลปัญญา. (2563). ปัญหาและกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษา ไทยที่เข้าร่วมค่ายนวัตกรรมทางสังคม 2019. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*. 8(2): 350–362.
- ทรงศรี สรณสาพร, และศักดิ์ชัย โพธิ์สัย. (2561). ผลของการเรียนรู้และกลยุทธ์ในการสื่อสารภาษาอังกฤษด้วยการเรียนรู้ แบบใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยธนบุรี*. 12(28): 283-293.
- ธนกร สุวรรณพถุณี, และอรรถพล ศิริวรรณ. (2562). กลยุทธ์สื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียน รายวิชากลยุทธ์การฟัง-พูดสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 9(3): 140 - 156.
- ภาราดา แก้วนิมม. (2561). ส่วนประสมทางการตลาด และการสื่อสารออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกระเป๋าแบรนด์ แบ็ก อินดีด (BAG INDEED). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขานิเทศศาสตร์). มหาวิทยาลัย ศรีปทุม. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2566, จาก <http://dspace.spu.ac.th/handle/123456789/7466>.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2564, ม.ป.ป). *คำสถิติพื้นฐานผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564*. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2566, จาก <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/3121>.
- สุภาพร เจริญสุข, และกิตติมา ตันติหาชัย. (2564). การใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ในช่วงระยะเวลาการฝึกงาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*. 32(3): 86-102.
- อนงค์ ไตวัลย์, ขวัญฤทัย บุญเสนา, และสุรชาติ บัวชุม. (2562). เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการสื่อสาร ภาษาอังกฤษของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยในกลุ่มรัตนโกสินทร์. (รายงานผลการวิจัย) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- Bachman, L. F. (1990). *Fundamental consideration in language testing*. Oxford: Oxford University Press.
- Canale, M. (1983). *From communicative competence to communicative language pedagogy*. In Richards, J. C., & Schmidt, R. W. (Eds). *Language and communication*. London: Longman.
- Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*. 1(1): 1-47.

- Faerch, C., & Kasper, G. (1983). **Plans and strategies in foreign language communication**. Strategies in interlanguage communication. London: Longman.
- Ghout-Khenoune, L. (2012). The effects of task type on learners' use of communication strategies. **Social and Behavioral Sciences**. 69: 770-779.
- Gudu, B. (2015). Teaching speaking skills in English language using classroom activities in secondary school level in Eldoret municipality, Kenya. **Journal of Education and Practice**. 6(35): 55-63.
- Huang, C. (2010). Exploring factors affecting the use of oral communication strategies. **Journal of Lungwa University of Science and Technology**. 30: 85-104.
- Jantawong, L., Yuso, P., & Nilwichien, S. (2018). Language Learning Strategies Employed by High and Low Language Proficiency University Students in a Thai Context. **Journal of Southern Technology**. 11(1): 1-11.
- Kelly, T. L. (1939). The Selection of Upper and Lower Groups for the Validation of Test Items. **Journal of Educational Psychology**. 30: 17-24.
- Metcalfe, J., & Noom-Ura, S. (2013). Communication strategy use of high and low proficiency learners of English at a Thai university. **LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network**. 6(1): 66-87.
- Nakatani, Y. (2006). Developing an oral communication strategy inventory. **The Modern Language Journal**. 90(2): 151-168.
- _____. (2010). Identify strategies that facilitate EFL learners' oral communication: a classroom study using multiple data collection procedures. **The Modern Language Journal**. 94: 116-136.
- Nakatani, Y., & Goh, C. (2007). **A Review of Oral Communication Strategies: Focus on Interactionists and Psycholinguistic Perspectives**. Language Learner Strategies. Oxford: Oxford University Press.
- O'Malley, J. M., & Chamot, A. U. (1990). **Learning strategies in second language acquisition**. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Paribakht, T. (1985). Strategic Competence and Language Proficiency. **Applied Linguistics**. 6: 132-146.
- Phonhan, P. (2019). Strategies in English oral communication employed by Thai engineering students across majors and types of academic programs. **Journal of Liberal Arts Maejo University**. 7(1): 152-174.
- Supaphon, C. (2021). English Communication Strategies Used by Undergraduate Students at Rajamangala University of Technology Srivijaya During Practical Training. **Journal of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus**. 32(3): 86 – 102.
- Sutthinaraphan, K., & Wasanasomsithi, P. (2017). A study of English communication strategy use of undergraduate students majoring in science. **The New English Teacher**. 11(2): 98-117.
- Surapa Somsai. (2011). **Use of communication strategies by English majors at Rajamangala University of Technology**. [Unpublished doctoral dissertation]. Suranaree University of Technology.
- Tarone, E. (1980). Communication strategies, foreigner talk, and repair in interlanguage. **Language Learning: A Journal of Research in Language Studies**. 30(2): 417-428.
- Ting, S., Soekarno, M., & Lee, P. (2017). Communication strategy use and proficiency level of ESL learners. **The Journal of Asia TEFL**. 14(1): 162-170.
- Willems, G. (1987). Communication strategies and their significance in foreign language teaching. **System**. 15: 351-364.
- Yang, D. & Gai, F. (2010). A study on college students' anxiety to spoken English. **Canadian Social Science**. 6(2). Retrieved from <http://www.cscanada.net>, <http://www.cscanada.org>.
- Yule, G., & E. Tarone, (1990). **Eliciting the performance of strategic competence**. In R. Scarcella, E. Andersen, & S. Krashen (eds.), **Communicative Competence in a Second Language**. New York: Newbury House.

แนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1
Guidelines for the Implementation of Information Technology Systems of Small
Schools under the Office of Nakhon Sawan Education Service Area 1

ปวีณสุตา ม่วงเงิน¹, สาธร ทรัพย์รวงทอง², ปพนสรค์ โพธิพิทักษ์³
Paweesuda Muang-Ngoen¹, Satorn Subruangthong², Paponsan Potipitak³
Corresponding Author E-mail: poompunaka@gmail.com

Received: 2023-05-22; Revised: 2023-06-07; Accepted: 2023-07-22

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก และ 2) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 148 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับสภาพการดำเนินงานสูงสุดจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = 0.64) รองลงมาด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = 0.64) รองลงมาด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.46) และต่ำสุดด้านการบริหารงานงบประมาณอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.62) ตามลำดับ 2) แนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรประชุมสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแก่คุณครู 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ควรมีการจัดประชุมและมีโปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ มาใช้ในการจัดระบบการงบประมาณของโรงเรียน 3) ด้านการบริหารงานบุคคล ควรมีการจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับจัดดำเนินงานฐานข้อมูลทะเบียนประวัติบุคลากร 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรมีการจัดวางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและมีโปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ ในการบริหารงานทั่วไป

คำสำคัญ: ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ, โรงเรียนขนาดเล็ก

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree (Educational Administration), Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the state for the implementation of information technology systems in small schools, and 2) to study guidelines for the implementation of information technology systems in small schools. The sample group for the study used in the research was school administrators and teachers, a total of 148 participants. The instruments used were questionnaires with a reliability coefficient of 0.96. The statistics used for data analysis were percentages, means, and standard deviation. Finding guidelines for the implementation of information technology systems in small schools was operated through the focus group discussion process and content analysis technique. The research findings were as follows:

1) The state of the guidelines for the implementation of information technology systems in small schools was at a high level. When considering each aspect, the highest level of operating conditions to the descending was academic administration ($\bar{X}$ =4.13, S.D.=0.64), general administration ($\bar{X}$ =3.87, S.D. = 0.64), personnel management ($\bar{X}$ = 3.86, S.D.=0.46), and budget management ($\bar{X}$ = 3.83, S.D.=0.62), respectively. 2) The guidelines for the implementation of information technology systems in small schools were as follows: 1) Academic administration: organize meetings to have knowledge and understanding of the use of information technology. 2) Budget administration: be responsible for the management of the school's budget. 3) Personnel management: have a ready-made program to prepare a database of personnel records. 4) General management: establish the modern information technology systems to be used in general administrative standards for students and those in educational institutions.

Keywords: Information Technology Systems, Small Schools

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารองค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาของไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งทำให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายและจุดเน้นในการดำเนินงานให้มีการเร่งรัดปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทยและพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษาและสำนักงาน โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนสนับสนุนความเป็นเลิศตามมาตรฐาน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีเป้าหมายให้สถานศึกษาและสำนักงานทุกระดับมีนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบวนการเรียนรู้ตลอดจนใช้ในการบริหารงานอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพ โดยมีมาตรการให้มีการพัฒนาสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐาน โดยสนับสนุนให้สถานศึกษามีข้อมูลสารสนเทศทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2559: 1-6)

การศึกษาของไทยมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตามสังคมและเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันกันอย่างสูงสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษาให้มีระบบมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้อง รวดเร็วและทันสมัย สถานศึกษาควรดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหารที่เป็นระบบ โดยเฉพาะการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศที่ติดาราสารสนเทศแต่ละประเภทมาใช้ประโยชน์ เพื่อการตัดสินใจการพัฒนาเทคโนโลยีและวิทยาการรวมทั้งขอข่ายและการกิจข้อมูลสารสนเทศในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ข้อมูลและสารสนเทศที่ดีมีส่วนสำคัญในการนำไปใช้อย่างยิ่ง เพราะการนำข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้องเป็นปัจจุบันทันต่อเหตุการณ์มาใช้ในการตัดสินใจ หรือกระบวนการบริหารหน่วยงานจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การแล้วยังทำให้กระบวนการบริหารองค์การบังเกิดผลดี และผู้นำสามารถนำไปใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอีก (ณรงค์ แก้วกัญญา. 2555: 19)

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้นอย่างปฏิเสธไม่ได้ วิทยาการทางเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วงก่อนหน้านี้จนถึงปัจจุบันทำให้มนุษย์มีความจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้และเริ่มต้นใช้เทคโนโลยีกันแบบไม่รู้ตัว ทำให้เกิดปัญหาในการใช้งานอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้นสำหรับผู้ที่ยังไม่รู้ หรือไม่รับเทคโนโลยี อะไรที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ที่เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่อยากจะศึกษาหาความรู้ในสิ่งที่เป็นหน้าที่ที่ต้องทำ การบริหารงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 จึงเกิดปัญหาในการบริหารจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วยด้านงบประมาณ ขาดงบประมาณ ในการสนับสนุนจัดซื้ออุปกรณ์หรือใช้ได้ก็ใช้ไปก่อน การใช้งานจึงไม่สามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพด้านบุคลากรไม่ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ บุคลากรไม่เปิดรับสิ่งใหม่เข้ามาเพื่อพัฒนาความสามารถ บุคลากรที่ใช้ระบบเปลี่ยนบ่อย บุคลากรขาดความรู้ความชำนาญในด้านเทคโนโลยี บุคลากรไม่ให้ความสำคัญ หน่วยงานขาดการพัฒนาบุคลากรทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ปัจจุบันต้องยอมรับว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology หรือ IT) ได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว และมีบทบาทสำคัญในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้น สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีอย่างมาก (สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1. 2562: 1)

ดังนั้น บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคข้อมูลสารสนเทศ จำเป็นต้องพัฒนาวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ซึ่งมีบทบาทภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารใหม่คือ การเรียนรู้การวางแผน การปรับโครงสร้างระบบงาน ภาวะผู้นำการตรวจสอบติดตาม การนิเทศและการประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ระบบสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการพัฒนาองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักและพยายามจัดให้มีการพัฒนา และนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ทั้งครูและบุคลากรทางการศึกษานักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในบริบทของโรงเรียน เพื่อให้มีความตระหนักมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเสมือนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มิตของผู้บริหารในยุค ICT ที่จะกล้านำระบบสารสนเทศเข้ามาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารและผู้บริหารส่วนใหญ่ในโรงเรียนนั้น จะมีความรู้เกี่ยวกับระบบสารสนเทศด้วยตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่มักจะไม่เคยผ่านการอบรม แต่เกิดจากการเรียนรู้และฝึกฝนด้วยตนเอง ฝ่ายวิชาการเป็นผู้ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารมากที่สุด ส่วนใหญ่ไม่มีการเชื่อมโยงระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์กับภายนอก รูปแบบการจำแนก การเก็บรวบรวมและการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศยังมีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์เป็นส่วนน้อยปัญหาอีกคือ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้อุปกรณ์เครื่องมือที่ล้าสมัยและไม่เพียงพอ อีกทั้งการบริหารในโรงเรียนแต่ละแห่ง มีแนวทางปฏิบัติแตกต่างกัน ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจึงไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันเท่าที่ควร งานสารสนเทศเป็นงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกองค์กร มีข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพย่อมเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ อย่างไรก็ตามหากทำการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศไม่ถูกต้อง อาจทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพลดลงและเพิ่มการใช้งบประมาณมากขึ้น จึงควรพัฒนาให้มีระบบสารสนเทศที่เหมาะสมกับหน่วยงานและเป็นระบบสารสนเทศที่มีคุณภาพโรงเรียนในอำเภอเก้าเลี้ยวระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ประสบกับปัญหาหลายประการ อาทิเช่น บุคลากรของโรงเรียนขาดความรู้เรื่องสารสนเทศ ไม่มีการประเมินผลและไม่เห็นความสำคัญที่จะใช้ประโยชน์จากข้อมูลและระบบสารสนเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1. 2562: 13)

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ซึ่งตรงกับมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ.2561 ในมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการและยังสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน เพื่อจะนำผลการศึกษาดังกล่าวไปสู่การนำเสนอแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

กิตติศักดิ์ แสงทอง (2560: 18) กล่าวว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การประยุกต์วิทยาการความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มาใช้ในการจัดการข้อมูลและสารสนเทศ โดยใช้เทคโนโลยีด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และเครือข่ายโดยอุปกรณ์ที่สำคัญคือคอมพิวเตอร์ ตั้งแต่การรวบรวม การเก็บข้อมูล การประมวลผลการพิมพ์ การสร้างรายงาน การสื่อสารข้อมูล ระบบการใช้ และการดูแลรักษาข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสารสนเทศที่มีคุณภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศ คือ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการจัดเก็บประมวลผลและเผยแพร่สารสนเทศซึ่งรวมแล้วก็คือ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม หรือ Computer and Communication

สุพจน์ หล้าเมือง (2564: 15) กล่าวว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ระบบที่นำเข้าสู่ข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อการวิเคราะห์และประมวลผล เพื่อนำไปใช้งานในการบริหารหน่วยงานหรือองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีกระบวนการซึ่งประกอบด้วย การจัดเก็บ การรวบรวมข้อมูลการจัดทำให้เป็นสารสนเทศ การเก็บรักษาข้อมูล การประมวลผล การวิเคราะห์ และการนำเสนอข้อมูลต่อผู้บริหาร เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ การวางแผนและควบคุมการปฏิบัติงานตามความต้องการของผู้ใช้ และเผยแพร่สารสนเทศรวมกับระบบเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่มีระบบเชื่อมต่อกับข้อมูลได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็วและทันสมัย

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการในการประยุกต์นำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการข้อมูลและสารสนเทศ โดยใช้เทคโนโลยีด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์และเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้มีความถูกต้อง แม่นยำ ความสะดวกรวดเร็วและทันต่อการนำมาใช้ประโยชน์

ความสำคัญของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

กิตติศักดิ์ แสงทอง (2560: 20) กล่าวว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสำคัญในวงการการศึกษาอย่างมาก เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถนำมาใช้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ของนักเรียนเพิ่มพูนประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

สุพจน์ หล้าเมือง (2564: 17) กล่าวว่า ข้อมูลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการวางแผนการตัดสินใจให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และยังเป็นเครื่องมือที่ขึ้นในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และต้องพิจารณาจัดเก็บให้สอดคล้องกับภารกิจที่กำหนดเป็นประโยชน์สำหรับบุคลากรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยให้การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว แม่นยำและทันต่อเหตุการณ์

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของการจัดการศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาตัวบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต ผู้ใช้เทคโนโลยีให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนได้รับผลประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการศึกษาแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ประโยชน์ของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ฉนวน อุทโท (2553: 38) กล่าวว่า ระบบเทคโนโลยีได้ก่อประโยชน์ให้แก่ระบบการศึกษามากขึ้น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการศึกษาได้พิสูจน์ให้เห็นอย่างชัดเจนแล้วว่าสามารถเร่งอัตราการเรียนรู้ให้เร็วขึ้นลดภาระทางด้านบริหารของครูยังทำหน้าที่แทนครูในการถ่ายทอดเรื่องราวหรือข่าวสารประจำวันต่าง ๆ

สุพจน์ หล้าเมือง (2564: 21) กล่าวว่า ประโยชน์ของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการนำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยอำนวยความสะดวก ในด้านการปฏิบัติงานที่เห็นได้อย่างชัดเจนและได้รับการพิสูจน์มาแล้วคือ ในด้านการจัดการศึกษาว่าสามารถช่วยให้เกิดการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนให้รวดเร็วยิ่งขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ช่วยให้ครูได้

ถ่ายทอดความรู้สู่นักเรียนได้สะดวก เพิ่มพัฒนาการของนักเรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และช่วยลดภาระงานของครูได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ประโยชน์ของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีบทบาทในชีวิตของเรา โดยเฉพาะในการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน

ผกากรอง พุ่มหอม (2553: 46) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศมีกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูล 2) การตรวจสอบข้อมูล 3) การประมวลผลข้อมูล 4) การจัดเก็บข้อมูล 5) การวิเคราะห์ข้อมูล 6) การนำข้อมูลไปใช้

สุพจน์ หลีกเมือง (2564: 40) กล่าวว่า การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การใช้กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลของข้อมูลให้เป็นสารสนเทศที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในสถานศึกษารวมทั้งมีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบเพื่อให้ง่ายต่อการนำไปใช้งานของผู้บริหารสถานศึกษาและปฏิบัติงานในการประกอบการตัดสินใจในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารทั่วไป และด้านการบริหารงานบุคคล

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การบริหารจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนเป็นกระบวนการนำระบบข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบการตัดสินใจในการบริหารงาน

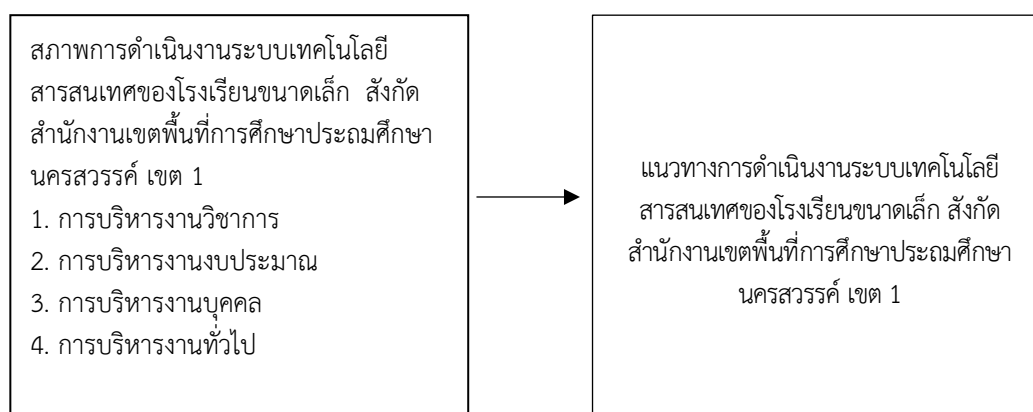
ธีรพงศ์ แสนยศ (2560: 16 - 17) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก บรรลุวัตถุประสงค์หรือสัมฤทธิ์ผลตามปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ ที่สถาบันได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ได้มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหาร 4 ด้าน คือ ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ประกอบด้วย 1) การบริหารวิชาการ หมายถึง การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการด้านการบริหารวิชาการ โดยสอดแทรกในหน่วยการเรียนรู้ของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกชั้นกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการผลิตสื่อจากวัสดุท้องถิ่น ส่งเสริมนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การวัดผลประเมินผลที่เที่ยงตรง ครบถ้วน สอดคล้องกับเนื้อหาและหน่วยการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน พัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความพอประมาณ มีเหตุผล เติบโตพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น บนพื้นฐานของความมีสติปัญญา สามารถวิเคราะห์ มีความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีคุณธรรมจริยธรรม อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและยั่งยืน 2) การบริหารงบประมาณ หมายถึง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา โดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณ มีความรับผิดชอบ ใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ รายงานผลการใช้งบประมาณต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) การบริหารบุคคล หมายถึง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการบริหารงานบุคคล โดยการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่านิยมการดำรงชีวิตแบบพอเพียง ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อและมีการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เติบโตพร้อมรับและทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทัน 4) การบริหารทั่วไป หมายถึง การบริหารงานที่ต้องประสานความร่วมมือกับชุมชน ท้องถิ่นและสังคมในทุกภาคส่วน ระดมความคิดร่วมกันระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครองผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันพัฒนาสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การบริหารงานที่เน้นผลสัมฤทธิ์ ความคุ้มค่า ยึดหลักธรรมาภิบาล พัฒนาปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และอาคารสถานที่ให้สะอาด ร่มรื่น อยู่ในสภาพที่มั่นคงปลอดภัยเหมาะสมพร้อมที่จะใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า เอื้อต่อการเรียนรู้

พิมพ์พรณ หล้าน้อย (2560: 5) กล่าวว่า การบริหารงานหลักของโรงเรียน แบ่งได้ 4 ด้าน ดังนี้คือ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ (Academic Administration) หมายถึง การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานวิชาการโรงเรียน และวิธีการบริหารงานวิชาการโรงเรียน หลักสูตร การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ส่งเสริมความรู้ ความสามารถพัฒนาศักยภาพ ด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา พัฒนาระบบการเรียนรู้ การวัดผลและประมวลผล 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ (Finance Administration) หมายถึง การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานงบประมาณในโรงเรียน ด้านเอกสารต่าง ๆ การเงิน การบัญชี

การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ การวางแผนพัสดุ การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ และมีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของโรงเรียน มาใช้บริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ด้านการบริหารงานบุคลากร (Personnel Administration) หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนอัตราากำลังคน ส่งเสริมการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ สร้างขวัญกำลังใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคง และก้าวหน้าในวิชาชีพ การให้พ้นจากตำแหน่งตลอดจนการประเมินผลงาน 4) ด้านการบริหารทั่วไป (General Administration) หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงานทุกอย่างในโรงเรียน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบให้บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง กระบวนการดำเนินงานจัดการโรงเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็ก สมฤทธิ์ผลตามปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ โดยมีขอบข่ายงานหลักที่มีความสำคัญของการบริหารโรงเรียนขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ดูแลรับผิดชอบในงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 236 คน ในปีการศึกษา 2562

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 148 คน และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยใช้หลักการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท (Likert) โดยกำหนดค่าแปลความหมาย

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้หลักการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป
2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม และเทคนิคการตั้งข้อคำถามแบบสอบถาม
3. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ และปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้
5. รวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence)
6. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารและครู ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 10 โรงเรียน ๆ ละ 3 คน ดังนี้ โรงเรียนบ้านหนองน้ำเขียว, โรงเรียนวัดหนองมะฆาม, โรงเรียนวัดคลองสาตี, โรงเรียนวัดเจริญผล, โรงเรียนบ้านหนองจิกรี, โรงเรียนบ้านดอนกระตูดเนื้อ, โรงเรียนวัดจันทร์ทอง, โรงเรียนวัดคลองธรรม, โรงเรียนบ้านดงสีเสียดและโรงเรียนวัดหนองไร่ ซึ่งมีบริบทที่คล้ายคลึงกันที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่า ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96
7. นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอรับความเห็นชอบ และนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับประชากรที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 148 ฉบับ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้ส่งแบบสอบถามกลับไปยังผู้วิจัย โดยใส่ซองจำหน่ายซองถึงผู้วิจัยที่ส่งไปพร้อมแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ส่งกลับมาทั้งหมด โดยการตรวจสอบจำนวน ความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างมาจัดระเบียบข้อมูล กำหนดรหัส ลงรหัสข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ในภาพรวมรายด้านและรายข้อ โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D) แล้วแปลผลตามเกณฑ์ ซึ่งกำหนดความคิดเห็นตามเกณฑ์พิจารณาของ สารธร ทรัพย์รวงทอง (2557: 111)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
 - 1.1 การคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ของแต่ละข้อคำถาม คือ ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) แบบสอบถาม
 - 1.2 การคำนวณหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ 2.1 ค่าความถี่ (Frequency), 2.2 ค่าร้อยละ (Percentage), 2.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$), 2.4 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

ผู้วิจัยนำสภาพการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยใช้หลักการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนที่ 1 มาจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ 8 คน นำผลจากผู้เชี่ยวชาญมาจัดลำดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน เพื่อสังเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เรื่อง การหาแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 เป็นแบบบันทึกลงความคิดเห็นพิจารณาตรวจสอบใน 2 ลักษณะ คือ

1. ร่างแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ที่ผู้วิจัยนำเสนอ หากเหมาะสม ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่า คงเดิม

2. ร่างแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ที่ผู้วิจัยนำเสนอ หากไม่เหมาะสมให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในร่างเพื่อการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาหลักการวิธีการสนทนากลุ่ม
2. กำหนดกรอบในการจัดทำกรสนทนากลุ่ม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามขั้นตอนที่ 1 และนำข้อคำถามที่มีระดับสภาพต่ำที่สุดในแต่ละด้าน ทั้ง 4 ด้าน มาร่างเป็นแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

4. นำร่างแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ข้อเสนอแนะ

5. นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไข และจัดทำเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่มต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 8 คน

2. นำรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือกเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำชี้แนะและความคิดเห็น

3. ประสานผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์ร่วมการประชุมสนทนากลุ่ม

4. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อเชิญผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม

5. จัดประชุมสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน

6. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการจัดประชุมสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

7. เขียนรายงานการวิจัย ตลอดจนจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มเพื่อส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ในภาพรวมมีระดับสภาพการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับสภาพการดำเนินงานสูงสุดจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ และสามารถสรุปผลแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมมีระดับสภาพการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับสภาพการดำเนินงานสูงสุดคือ โรงเรียนนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดทำแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาและได้จัดการเรียนการสอนตามแผนที่กำหนด เพื่อให้เป็นระบบและชัดเจน รองลงมาคือ โรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นได้ ส่วนข้อที่มีระดับสภาพการดำเนินงานต่ำสุดคือ โรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมและสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว

1.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ โดยภาพรวมมีระดับการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับสภาพการดำเนินงานสูงสุดคือ โรงเรียนมีการใช้สื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียน รองลงมาคือ โรงเรียนมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการกำหนดแผนการจัดทำและเสนอของบประมาณและสามารถตรวจสอบผ่านระบบเครือข่ายได้ ส่วนข้อที่มีระดับสภาพการดำเนินงานต่ำสุดคือ โรงเรียน มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จัดระบบการตรวจสอบภายในของโรงเรียนอย่างเหมาะสม

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมมีระดับการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับสภาพการดำเนินงานสูงสุดคือ โรงเรียนมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม รองลงมาคือ โรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรักษา วินัย การดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการของโรงเรียน และสามารถค้นคว้าได้ ส่วนข้อที่มีระดับสภาพการดำเนินงานต่ำสุดคือ โรงเรียนมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากรทางการศึกษา

1.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมมีระดับการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับสภาพการดำเนินงานสูงสุดคือ โรงเรียนได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยในการดำเนินงานธุรการ รองลงมาคือ โรงเรียนได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยในการดำเนินงานสารบรรณ ข้อที่มีระดับสภาพการดำเนินงานต่ำสุดคือ โรงเรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยในการดำเนินงานด้านการรักษาความปลอดภัยให้นักเรียนและผู้อยู่ในสถานศึกษา

2. แนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 มีดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

2.1.1 ผู้บริหารออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบด้านการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนเป็นคณะกรรมการ

2.1.2 ผู้บริหารจัดประชุมชี้แจงคณะกรรมการเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงาน

2.1.3 โรงเรียนจัดงบประมาณให้เพียงพอในการวางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพ (ความจุ ความเร็ว อุปกรณ์ ฯลฯ) ระบบเครือข่ายเชื่อมโยง (Lan) รวมทั้งการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอินเทอร์เน็ตไร้สาย

2.1.4 โรงเรียนจัดหาโปรแกรมสำเร็จรูปต่างๆ มาใช้ในการดำเนินงาน เช่น Google.com, ThaiLIS, TDC (Thai Digital Collection), Line, SPSS, Excel และจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับเก็บข้อมูลทางวิชาการ เช่น การส่งวิดีโอการสอน ทางโทรศัพท์ วิกิทัศน์ สื่อการสอน ฯลฯ

2.1.5 ผู้บริหารจัดประชุมชี้แจงคณะครูให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

2.1.6 โรงเรียนจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิชาการเพื่อเป็นมาตรฐาน

2.1.7 ผู้บริหารส่งเสริมคณะครูให้มีความสามารถผลิต พัฒนา การใช้และเผยแพร่เทคโนโลยีสารสนเทศ

2.1.8 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิชาการในระบบสารสนเทศของโรงเรียน เช่น ใน file, Google Drive

2.1.9 ผู้บริหารและคณะครูนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

2.2.1 ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบด้านการบริหารงานงบประมาณ

2.2.2 ผู้บริหารจัดประชุมชี้แจงคณะทำงานเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงาน

2.2.3 โรงเรียนจัดงบประมาณให้เพียงพอในการจัดวางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพ (ความจุ ความเร็ว อุปกรณ์ ฯลฯ) ระบบเครือข่ายเชื่อมโยง (Lan) รวมทั้งการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอินเทอร์เน็ตไร้สาย เกี่ยวกับงบประมาณ

2.2.4 โรงเรียนมีโปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ มาใช้ในการจัดระบบการงบประมาณของโรงเรียน เช่น ระบบ e-network เป็นต้น และจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับวางแผน จัดสรรงบประมาณ และเก็บข้อมูลจัดระบบการงบประมาณของโรงเรียน

2.2.5 ผู้บริหารจัดประชุมชี้แจงคณะครูให้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับมาตรฐานของระบบการงบประมาณในโรงเรียน

2.2.6 โรงเรียนจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับมาตรฐานของระบบการงบประมาณของโรงเรียน

2.2.7 ผู้บริหารและคณะครูดำเนินการตามคู่มือการปฏิบัติงานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับมาตรฐานของระบบการงบประมาณของโรงเรียน มีการติดตามและรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

2.3.1 ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบด้านการบริหารงานบุคคล

2.3.2 ผู้บริหารจัดประชุมชี้แจงคณะกรรมการผู้รับผิดชอบด้านการบริหารงานบุคคล และผู้เกี่ยวข้องในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน

2.3.3 โรงเรียนจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับจัดทำฐานข้อมูลการปฏิบัติราชการ เก็บข้อมูล ทะเบียนประวัติบุคลากร การเปลี่ยนตำแหน่งหรือเลื่อนตำแหน่ง

2.3.4 ผู้บริหารส่งเสริมคณะครูให้มีการพัฒนาตนให้มีความรู้และทักษะในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านทางอินเทอร์เน็ต

2.3.5 โรงเรียนดำเนินการปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมสำเร็จรูปให้เป็นปัจจุบันและนำเสนอข้อมูลในรูปแบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

2.4.1 ผู้บริหารออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบด้านการบริหารงานทั่วไป เป็นคณะทำงาน

2.4.2 ผู้บริหารจัดประชุมชี้แจงคณะทำงานและผู้เกี่ยวข้องในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียน

2.4.3 โรงเรียนจัดงบประมาณให้เพียงพอในการจัดวางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพ ระบบเครือข่ายเชื่อมโยง (Lan) รวมทั้งการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอินเทอร์เน็ตไร้สาย

2.4.4 โรงเรียนจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ มาใช้เกี่ยวกับมาตรฐานการบริหารงานทั่วไปให้นักเรียน และผู้อยู่ในสถานศึกษา เช่น ระบบข้อมูลกลาง (data center) การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมรูปแบบใหม่ (NewDLTV) ด้านงานแนะแนว ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านโครงการพิเศษ ด้านงานปกครอง ด้านสวัสดิการนักเรียน ติดกล้อง CCTV เป็นต้น

2.4.5 โรงเรียนจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับมาตรฐานการบริหารงานทั่วไป การติดต่อประสานงานกับชุมชน การประชาสัมพันธ์และการดำเนินงานต่าง ๆ ในรูปแบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2.4.6 ผู้บริหารและคณะครูดำเนินงานตามคู่มือการปฏิบัติงานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับมาตรฐานการบริหารงานทั่วไป และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2.4.7 ผู้บริหารจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้กับบุคลากรทางการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสืบค้นข้อมูลนวัตกรรมและเทคโนโลยีในโรงเรียน และเผยแพร่ผลงานของโรงเรียน

2.4.8 ผู้บริหารและคณะครูติดตาม และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานการบริหารงานทั่วไปอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ในภาพรวมมีระดับสภาพการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 มีการพัฒนาการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนเป็นอย่างมาก และประกอบกับนโยบายผู้บริหาร นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดทำแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนตามแผนที่กำหนดเพื่อให้เป็นระบบและชัดเจน รวมทั้งมีการใช้สื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียน และส่งเสริมคณะครูให้มีความสามารถผลิต พัฒนา การใช้และเผยแพร่เทคโนโลยีสารสนเทศ จึงส่งผลให้การดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิรญา อนันตรักษ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารระบบสารสนเทศในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า การดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ในด้านการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดทำแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนตามแผนที่กำหนดทำให้เป็นระบบที่ชัดเจน อีกทั้งโรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นได้ และโรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สามารถสืบค้นข้อมูลและเผยแพร่ผลงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกราช เครือศรี (2558) ได้ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู ในภาพรวมด้านการบริหารวิชาการ อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ หอมรักษ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า การดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ในด้านการบริหารงานงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการใช้สื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียน มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการกำหนดแผนการจัดทำและเสนอของงบประมาณและสามารถตรวจสอบผ่านระบบเครือข่ายได้ รวมทั้งโรงเรียนมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จัดระบบการตรวจสอบภายในของโรงเรียนอย่างเหมาะสม สารสนเทศในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สามารถสืบค้นข้อมูลและเผยแพร่ผลงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์ญาดา ขุนเดช (2559) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษา ของโรงเรียนสืชมพุศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า การศึกษาการบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสืชมพุศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีการปฏิบัติในด้านบริหารงานงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกราช เครือศรี (2558) ได้ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู ในภาพรวมด้านบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันศรี บุญสินพร้อม (2557) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพธิ์ชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า การวิเคราะห์สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพธิ์ชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า การดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ในด้านการบริหารงานบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม โรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของโรงเรียนและสามารถค้นคว้าได้ รวมทั้งโรงเรียนมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์ญาดา ขุนเดช (2559) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสืชมพุศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า การศึกษาการบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสืชมพุศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีการปฏิบัติในด้านการบริหารงานบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า การดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ในด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยในการดำเนินงานธุรการ โรงเรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยในการดำเนินงานสารบรรณ และโรงเรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยในการดำเนินงานด้านการรักษาความปลอดภัยให้นักเรียนและผู้อยู่ในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ หอมรักษา (2557) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ในด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 จากผลการนำเสนอแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็กสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ คือ ผู้บริหารออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบด้านการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนเป็นคณะทำงาน จัดประชุมชี้แจงคณะทำงานเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จัดงบประมาณให้เพียงพอในการวางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพ (ความจุ

ความเร็ว อุปกรณ์ ฯลฯ) ระบบเครือข่ายเชื่อมโยง (Lan) รวมทั้งการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอินเทอร์เน็ตไร้สาย จัดหาโปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ มาใช้ในดำเนินงาน เช่น Google.com, ThaiLIS, TDC (Thai Digital Collection), Line, SPSS, Excel และจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับเก็บข้อมูลทางวิชาการ เช่น การส่งวิดีโอการสอน ทางโทรศัพท์ วีดิทัศน์ สื่อการสอน ฯลฯ จัดประชุมชี้แจงคณะครูให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ จัดทำคู่มือ การปฏิบัติงานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิชาการเพื่อเป็นมาตรฐาน ส่งเสริมคณะครูให้มีความสามารถผลิต พัฒนา การใช้และเผยแพร่เทคโนโลยีสารสนเทศ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิชาการในระบบสารสนเทศของโรงเรียน เช่น ใน file, Google Drive ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราชาย สุดโส (2562) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ การบริหารสถานศึกษา อำเภอกอพระกษัตริย์ศึกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 พบว่า ด้าน การบริหารงานวิชาการ ได้แก่ แต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรการเรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์ ให้ความรู้และส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์ญาดา ขุนเดช (2559) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษา ของ โรงเรียนสีชมพูศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินงานระบบสารสนเทศ และต้องการพัฒนาแนวทางการจัดระบบสารสนเทศ งานวิชาการที่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการงานวิชาการ และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายใจ ยะหัตตะ (2557) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน มัธยมศึกษา อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า แนวทางในการพัฒนา เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน จัดให้มีเครื่องคอมพิวเตอร์เพียงพอต่อการใช้งานจัดหาโปรแกรมกำจัดและป้องกันไวรัสที่ ทันสมัย ส่งเสริมการจัดเก็บข้อมูลด้วยระบบฐานข้อมูลส่งเสริมการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ปรับปรุง ความเร็วของระบบเครือข่าย จัดอบรมการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นสำหรับบุคลากร

2.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้คือ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการ ผู้รับผิดชอบด้านการบริหารงานงบประมาณ จัดประชุมชี้แจงคณะทำงานเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงาน งบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงาน จัดงบประมาณให้เพียงพอในการจัดวางระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอินเทอร์เน็ตไร้สาย เกี่ยวกับงบประมาณ มีโปรแกรม สำเร็จรูปต่าง ๆ มาใช้ในการจัดระบบการงบประมาณของโรงเรียน เช่น ระบบ e-network เป็นต้น และจัดทำโปรแกรม สำเร็จรูปสำหรับวางแผน จัดสรรงบประมาณ และเก็บข้อมูลจัดระบบการงบประมาณของโรงเรียน จัดประชุมชี้แจงคณะครูให้ มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับมาตรฐานของระบบการงบประมาณในโรงเรียน จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเกี่ยวกับมาตรฐานของระบบการงบประมาณของโรงเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะมีการดำเนินการตามคู่มือ การปฏิบัติงาน ติดตามและรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราชาย สุดโส (2562) ได้ศึกษา เรื่องแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา อำเภอกอพระกษัตริย์ศึกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 พบว่า ด้านการบริหารงานงบประมาณ ได้แก่ แต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ และประชุม ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับขอบข่ายงานด้านการบริหารงานงบประมาณ และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูและ บุคลากร ผู้รับผิดชอบงานด้านการบริหารงานงบประมาณ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตินันต์ นกเด่น (2554) ได้ศึกษา เรื่องการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสำหรับ โรงเรียนขนาดเล็ก มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้านการบริหารงบประมาณในการจัดหาโปรแกรมระบบข้อมูลสารสนเทศ มาใช้ในการบริหารจัดการในสถานศึกษา การจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดหา ด้านวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีคุณภาพและมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้งาน ส่วนใหญ่มีความต้องการใน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการบริหารวิชาการ และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และ การพัฒนาครูผู้สอนและนักเรียน (e-training)

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ คือ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบด้าน การบริหารงานบุคคล จัดประชุมชี้แจงคณะกรรมการฯ และผู้เกี่ยวข้องดำเนินการ จัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับจัดทำ ฐานข้อมูลการปฏิบัติราชการ เก็บข้อมูล ทะเบียนประวัติบุคลากร การเปลี่ยนตำแหน่งหรือเลื่อนตำแหน่ง ส่งเสริมคณะครูให้มี

การพัฒนาคนให้มีความรู้และทักษะในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมสำเร็จรูปให้เป็นปัจจุบัน และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราชาย สุดโสเม (2562) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา อำเภอกอพระกึ่งพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนการพัฒนาเครือข่ายการจัดทำหลักฐานการปฏิบัติราชการของข้าราชการครู และส่งเสริมให้ครูได้มีการพัฒนาตนเองทางความรู้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันศรี บุญสินพร้อม (2557) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบึงสามพัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ควรมีการใช้คอมพิวเตอร์เก็บข้อมูลประวัติบุคลากร ควรมีการจัดทำสารสนเทศข้อมูลครู ควรมีการจัดทำสารสนเทศในการแสดงผลงานครู และควรมีการจัดอบรมบุคลากรด้านสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ คือ ผู้บริหารออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบด้านการบริหารงานทั่วไป เป็นคณะทำงาน จัดประชุมชี้แจงคณะทำงานและผู้เกี่ยวข้อง จัดงบประมาณให้เพียงพอในการจัดวางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพ ระบบเครือข่ายเชื่อมโยง (Lan) รวมทั้งการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอินเทอร์เน็ตไร้สาย จัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปต่างๆ มาใช้เกี่ยวกับมาตรฐานการบริหารงานทั่วไปให้นักเรียนและผู้อยู่ในสถานศึกษา เช่น ระบบข้อมูลกลาง (data center) การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมรูปแบบใหม่ (NewDLTV) ด้านงานแนะแนว ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านโครงการพิเศษ ด้านงานปกครอง ด้านสวัสดิการนักเรียน ติดกล้อง CCTV เป็นต้น จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับมาตรฐานการบริหารงานทั่วไป การติดต่อประสานงานกับชุมชน การประชาสัมพันธ์ และการดำเนินงานต่าง ๆ ในรูปแบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดำเนินงานตามคู่มือการปฏิบัติงานฯ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จัดประชุมเชิงปฏิบัติการฯ บุคลากรทางการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสืบค้นข้อมูลนวัตกรรมและเทคโนโลยีในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการเผยแพร่ผลงานโรงเรียน และติดตาม และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานการบริหารงานทั่วไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราชาย สุดโสเม (2562) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา อำเภอกอพระกึ่งพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไป แต่งตั้งคณะทำงาน การติดต่อประสานงานกับชุมชนโดยใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในการดำเนินการประชาสัมพันธ์โรงเรียนในช่องทางที่หลากหลาย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันศรี บุญสินพร้อม (2557) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบึงสามพัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรมีการจัดทำสำมะโนการรับนักเรียน ควรมีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการจัดซื้อจัดจ้าง ควรมีการจัดทำเอกสารเผยแพร่การจัดการศึกษา ควรมีการติดตั้งระบบเครือข่ายในการบริการนักเรียน และควรมีการใช้ระบบเครือข่ายในการส่งหนังสือราชการ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 1.1 โรงเรียน ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนางานด้านสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้มีรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลายในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน
- 1.2 โรงเรียนควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ และสามารถตรวจสอบผ่านระบบเครือข่ายที่ทันสมัย และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน
- 1.3 โรงเรียนควรมีการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยในการดำเนินงาน
- 1.4 โรงเรียนควรมีการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากรทางการศึกษาให้ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการวางแผนงานกิจกรรมนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานด้านการบริหารงบประมาณของโรงเรียนมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จัดระบบการตรวจสอบภายในของโรงเรียนอย่างเหมาะสม

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากรทางการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ธาดา ขุนเดช. (2559). การศึกษาการบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสีชมพูศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- กิตติศักดิ์ แสงทอง. (2560). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความร่วมมือในการจัดการน้ำท่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน โดยศึกษาในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากกลุ่มปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การจัดการ). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จันศรี บุญสินพร้อม. (2557). สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพธิ์ชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ฉนวน อุทโท. (2553). การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.
- ฉวีวรรณ หอมรักษา. (2557). สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. 6(1): 52 - 62.
- ชุติกัญจน์ นกเดิน. (2554). การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. การศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณรงค์ แก้วกัญญา. (2555). การพัฒนาระบบสารสนเทศงานกิจการนักเรียน โรงเรียนโนนไทยคุรุอุปถัมภ์อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดาราชาย สุดโสม. (2562). แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา อำเภอโกรกพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ธีรพงศ์ แสนยศ. (2560). รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ผกากรอง พุดหอม. (2553). ปัญหาและแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานระบบสารสนเทศของ โรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิมพ์พรณ หล้าน้อย. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโรงเรียนกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มโรงเรียนที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สาธิต ทรัพย์รวงทอง. (2557). วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- สายใจ ยะหัตตะ. (2557). ปัญหาการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. (2562). รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุพจน์ หล้าเมือง. (2564). การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อชิรญา อนันตริกษ์. (2560). แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอกราช เครือศรี. (2558). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ บุรีรัมย์.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหาร
งานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
The Relationship Between The 21st Century Leadership of School Administrators
and Academic Administration in Schools under The Secondary Educational
Service Area Office Kanchanaburi

ธนัททัศน์ กุลรัตน์พันธ์¹, นิพนธ์ วรรณเวช²

Thanatthath Kulratpan¹, Nipon Wonnawed²

Corresponding Author E-mail: Pannathatyennasa@gmail.com

Received: 2023-05-26; Revised: 2023-06-01; Accepted: 2023-06-14

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) การบริหาร
วิชาการในสถานศึกษา และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหาร
วิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและ
ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 311 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ
ตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิง
เนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
โดยรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความร่วมมือ
ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง ด้านการสื่อสาร ด้านสร้างเครือข่าย และด้านจินตนาการและนวัตกรรม 2) การบริหารงาน
วิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ใน
ระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อ
การศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และ 3) ความสัมพันธ์
ระหว่างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21, การบริหารงานวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

¹ นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

¹ Student in Master of Education Program, (Educational Administration), Kanchanaburi Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

² Advisor, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University

Abstract

The research aimed to study 1) the 21st century leadership of school administrators, 2) the academic administration in schools and 3) the relationship between the 21st century leadership of school administrators and the academic administration in schools under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi. The samples of this research consisted of 311 school administrators and teachers under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi, obtained by stratified random sampling. The research instrument was a five-level-rating scale questionnaire with content validity between 0.67–1.00 and a reliability of 0.96. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Product moment correlation coefficient. The findings were as follows:

1) The 21st century leadership of school administrators, overall and in each individual aspect were at a high level, ranking in descending order as collaboration, vision for changing, communication, connection, and imagination and innovation. 2) The academic administration in schools, overall and in each individual aspect were at a high level, ranking in descending order as educational observation, research to improve the quality of educational institutions, development of internal quality assurance systems and educational standards, development and use of technology media for education, development and promotion of learning resources, and teaching and learning in schools, and 3) The relationship between the 21st century leadership of school administrators and the academic administration in schools under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi in overall had a middle positive correlation with statistical significance at the .01 level.

Keywords: The 21st Century Leadership, The Academic Administration, Administrators

บทนำ

แนวคิดการจัดการศึกษาแผนการศึกษาชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐาน มีตัวชี้วัดที่สำคัญคือ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา ได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และระดับความพึงพอใจของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากการพัฒนาเพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: จ-ญ)

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) หรือโลกไร้พรมแดนที่กระแสของโลกเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรงต่อเนื่อง ซับซ้อนและเกี่ยวเนื่องกัน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีแต่ละสาขา เช่น วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ วัสดุศาสตร์ คอมพิวเตอร์ การสื่อสาร และโทรคมนาคม โดยนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ใช้อุปกรณ์สื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์พื้นฐาน เป็นการดำเนินชีวิตในโลกของการสารสนเทศ (cyberspace) อีกทั้งความก้าวหน้าในสังคม ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ในหลายด้าน ทำให้ทุกคนต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงให้อยู่รอด และมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว ผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์กรจำเป็นต้องปฏิรูปตนเอง และการเปลี่ยนแปลงองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญ จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ (ชัยยนต์ เพาพาน. 2558: 115)

การจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย จำเป็นต้องอาศัยผู้นำ โดยเฉพาะผู้นำทางด้านการศึกษา ความสำคัญของผู้นำในสถานศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษานั้น อีระ รุญเจริญ (2553: 1) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารกิจการใด ๆ ที่เกี่ยวกับสาธารณะในยุคโลกาภิวัตน์ มีความจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพ ในด้านการจัดการศึกษาของประเทศก็เช่นกัน มีความจำเป็นอย่าง

ยิ่งที่จะต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ จึงจะทำให้การบริหารการศึกษาประสบความสำเร็จ และเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ โดยผู้บริหารการศึกษาต้องเป็นผู้นำทางวิชาการอย่างแท้จริง การศึกษาจึงจะเจริญก้าวหน้า โดยที่การจัดการศึกษาทุกประเภท ทุกระดับชั้นนั้น งานวิชาการนับเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารงานวิชาการอยู่ที่การสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ งานวิชาการเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของสถานศึกษา ความสำเร็จของสถานศึกษามักจะพิจารณาจากคุณภาพของผลผลิต คือ ตัวนักเรียน ดังนั้นคุณภาพของผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้การบริหารงานวิชาการ จึงเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการบริหารด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยถือว่างานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียนในเชิงคุณภาพและปริมาณ ส่วนงานอื่น ๆ ถือเป็นงานที่มีความสำคัญรองลงมาและเป็นงานสนับสนุน เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา (ภาวิดา ธารศรีสุทธิ. 2550: 3-4)

คุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่ชี้ชัดให้เห็นถึงความคิดของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกลไก และตัวแปรที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพในผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารที่จะประสบความสำเร็จ สามารถสนองตอบการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่นและเหมาะสมมีความรู้ในหลักการเชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรม จริยธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาในยุคใหม่ เพื่อนำพาองค์กรประสบความสำเร็จ (ชัยยนต์ เพาพาน. 2558: 96) มีคุณลักษณะหลายประการ อาทิ มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และใช้นวัตกรรม ตระหนักถึงผลกระทบจากภายนอก มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ มีภาวะผู้นำแบบจูงใจใฝ่บริการ มีคุณธรรม จริยธรรม ฯลฯ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ เนื่องจากเป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทวิชา ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม ฝึกทักษะอาชีพ เสริมสร้างคุณธรรมอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และฝึกทักษะชีวิต อันจำเป็นในการดำรงชีวิตให้กับนักเรียน สรรค์สร้างบุคลิกภาพทางสังคมให้แก่ นักเรียน เพื่อให้สามารถปรับตัวในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และปฏิบัติตนให้มีคุณค่าแก่สังคม เป็นทรัพยากรมนุษย์ตามความต้องการทางสังคม โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารจัดการ คอยกำกับ ติดตาม และดูแลทุกอย่างที่เกี่ยวกับการศึกษาให้มีผลผลิต คือ นักเรียนที่มีคุณภาพที่สุด และเพื่อให้ นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพ (กุลจิรา รักชนกร. 2563: 329-330)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี (2564: 32) มีนโยบายด้านการปรับสมดุลและพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ สถานศึกษาทุกแห่งได้รับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการอย่างเป็นอิสระ หน่วยงานมีความทันสมัย ยืดหยุ่น คล่องตัวสูง พร้อมทั้งจะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา สถานศึกษานำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการและตัดสินใจ มีระบบฐานข้อมูลสารสนเทศวิชาการ ผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำมาใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทุกตัวชี้วัดที่กำหนดต้องเกิดจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการบริหารจัดการให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่กำหนด แต่ผลการดำเนินงานพบข้อสังเกต คือ ด้านคุณภาพการศึกษา ผลการเปรียบเทียบผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ระดับจังหวัดกับระดับประเทศ พบว่าทั้ง 4 วิชา มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ โดยวิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ 1.00 วิชาภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ 2.66 วิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ 1.69 และวิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ 0.27 และมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ในด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ คือ ควรพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการเตรียมผู้เรียนให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ควรพัฒนาขีดความสามารถของนักเรียนตามศักยภาพ และความถนัดตามแนวทางการประเมินของโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (programmed for international student assessment: PISA) เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การประเมินผลนักเรียนนานาชาติ และควรส่งเสริมนักเรียนที่มีศักยภาพได้รับโอกาสเข้าสู่เวทีการแข่งขันระดับนานาชาติ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทั้งปัญหาด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาจากผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี สถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการปรับปรุง พัฒนา โดยผู้บริหารถือเป็นผู้นำที่มีความสำคัญในการดำเนินงาน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำของ

ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพเพื่อให้สถานศึกษาก้าวข้ามปัญหาที่ต้องแก้ไขไป
ยังจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง
ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำข้อมูลสารสนเทศจาก
งานวิจัยนี้ไปปรับปรุงหรือวางแผนนโยบายการปฏิบัติงานเพื่อให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของผู้นำในศตวรรษที่ 21

ธัญวิทย์ ศรีจันทร์ (2558: 43) ได้กล่าวถึงผู้นำในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ภาวะผู้นำเป็นการแสดงออกถึงเจตนาหรือ
พฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งไปมีอิทธิพลต่อผู้ตามทั้งในแง่แนวคิด และการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจจะชักนำหรือจูงใจให้บุคคลอื่น
คล้อยตามหรือปฏิบัติตามได้ และการปฏิบัติงานจะก่อให้เกิดการบรรลุจุดมุ่งหมายของบุคคลและองค์การ

ศศิธรดา แสงไทย (2559: 7) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีหลายบทบาทขึ้นอยู่กับภารกิจและ
กิจกรรมการบริหาร ซึ่งการบริหารให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยหลายปัจจัยมาเกี่ยวข้องกับการบริหารงานการศึกษา ในยุค
ปัจจุบันจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะสังคมแห่งการเรียนรู้ในยุคของเทคโนโลยีใน
การเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน ผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทอย่างเต็มที่และใช้กลยุทธ์และ
เทคนิคการบริหารระดับสูง จึงจะสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ

สนุก สิงห์มาตร, พิกุล มีมา, และดุชนวิวัฒน์ แก้วอินทร์ (2560: 488) ได้กล่าวว่า หากผู้นำขององค์กรในศตวรรษที่ 21
ขาดซึ่งภาวะผู้นำที่เหมาะสมแล้วย่อมนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาด หรือเป็นการตัดสินใจที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ไม่สมฤทธิ์ได้
ดังนั้น การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ส่งเสริมการใช้ความรอบคอบ ประกอบการวางแผนอย่างระมัดระวังในเรื่อง
การจัดการความรู้ การปฏิบัติและการตัดสินใจที่ถูกต้องทันเหตุการณ์ โดยตระหนักในคุณธรรม ซื่อสัตย์ อดทน มีความเพียรใน
การใช้สติปัญญา ในการดำเนินชีวิตจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง หากผู้นำบกพร่องในทักษะหรือคุณลักษณะของภาวะผู้นำเหล่านี้
สามารถทำให้เกิดผลกระทบและความล้มเหลวตามมา ตั้งแต่ในระดับชุมชน สังคม หน่วยงาน องค์กร ภาครัฐ ภาคเอกชน
จนนำไปสู่ปัญหาระดับประเทศได้

สรุปได้ว่า ผู้นำในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ผู้นำจึงต้องเป็นบุคคลที่กล้าคิด กล้าตัดสินใจ รู้จักใช้
กลยุทธ์ เทคนิค วิธีการหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงาน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาภายในองค์กรและสามารถนำพา
องค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารต้องมีการวางแผนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ
มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการ ดังนี้

กุลขริ พิกุลแก้ว (2551: 18) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหาร โรงเรียนโดยมีการจัดกิจกรรม
ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สันติ บุญภิรมย์ (2553: 22) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหาร จัดการกิจกรรมทุกชนิด
ทุกประเภท ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้
การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น เปรียบเสมือน เส้นเลือดใหญ่ไปหล่อเลี้ยงหัวใจ การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญ

ที่สุดของงานวิชาการที่สามารถทำ ให้งานวิชาการเกิดพลวัตอยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพประสิทธิผล และคุณภาพของ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง

อำนาจ มีสมทรัพย์ (2553: 30) สรุปว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหาร กิจกรรมเกี่ยวกับการเรียน การสอน โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและนโยบาย การจัดการศึกษา และปรับปรุงพัฒนาการเรียนของ นักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยยึดผู้เรียน เป็นสำคัญ

ทับทิม เอี่ยมแสง (2554: 29) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหาร กิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา เกี่ยวกับหลักสูตร การปรับปรุง การพัฒนาการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนสูงสุด การวัดผล ประเมินผล การนิเทศภายใน และการประชุม อบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางวิชาการ ให้ คำแนะนำประสานงานและ ทำงานร่วมกับครูในด้านการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

พจนารถ เจริญจิตร (2554: 34) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงาน กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

รุ่งชัดดาพร เวชชาติ (2554: 30) กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการ หรือกิจกรรมการดำเนินงาน ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

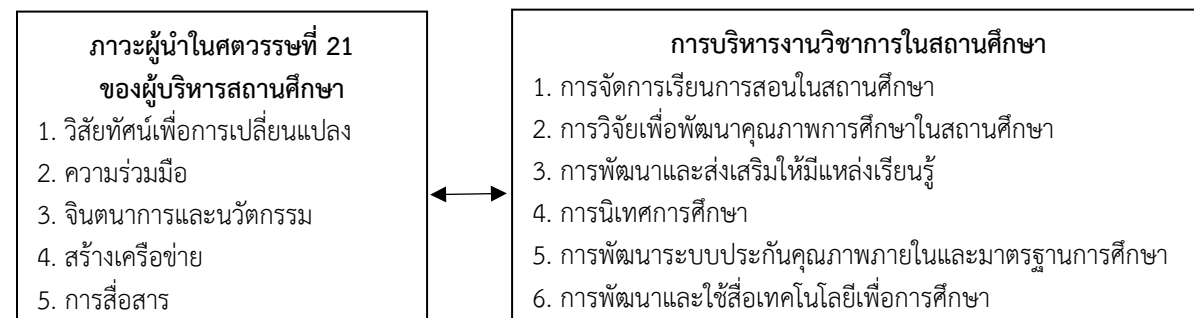
อรรถธรณ ค่ายอด (2555: 28) สรุปว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการบริหาร ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษา จัดขึ้น ซึ่งส่งผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานได้ตาม เจตนารมณ์ของการศึกษาให้มากที่สุด

สัมนา ธนธัญ (2556: 99) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการ ดำเนินงาน ปรับปรุง พัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอน ที่มีการร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน ในการจัดกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการศึกษาของผู้เรียน โดยมีการประสานงานของทุกคนในโรงเรียนร่วมกัน บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมงาน วิชาการของโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ส่วนในการบริหารโรงเรียนนั้นผู้บริหารจะต้องใช้เวลา ส่วนใหญ่ใน การบริหารงานด้านวิชาการ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และ ภาวะสุขภาพ ตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

ชนัญชิตา พุ่มดียิ่ง (2557: 13) สรุปว่า การบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการจัดกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากร ทุกคนในหน่วยงานต้องร่วมกันส่งเสริม สนับสนุน และ ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา งานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษ เพราะเป็นหน้าที่ของ สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องให้ความรู้ด้านวิชาการแก่ผู้เรียน

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงาน ปรับปรุง พัฒนากิจกรรม การเรียนการสอน ที่มีการร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน ในการจัดกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และ การศึกษาของผู้เรียน โดยมีการประสานงานของทุกคน ให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา เพื่อให้ เกิด ประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 1,630 คน จากสถานศึกษา จำนวน 29 แห่ง

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 311 คน กำหนดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้ตารางของเครจซี่, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan. 1970: 607-610) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม ออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 4 ข้อ คือ เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาด สถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 27 ข้อ เกี่ยวกับการบริหาร งานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มี 6 ด้าน

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

2. วิเคราะห์ข้อมูลในการสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร สถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ซึ่งภาวะผู้นำ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง ด้านความร่วมมือ ด้าน จินตนาการและนวัตกรรม ด้านสร้างเครือข่าย และด้านการสื่อสาร สำหรับการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและ ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า มาสร้างเครื่องมือ ตามนิยามของความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในศตวรรษ ที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี และวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 3 ตอน

4. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของคำถาม ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขในข้อบกพร่อง

5. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) เพื่อหา ความสอดคล้องในด้านโครงสร้าง ความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหา ความเหมาะสม ความชัดเจน และความถูกต้องของการใช้ ภาษา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (index of item objectives congruence: IOC) โดยพิจารณา ความเที่ยงตรงจากดัชนีความสอดคล้อง คือ เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อ คำถามนั้นมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา พบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 จำนวน 48 ข้อ และ 0.67 จำนวน 4 ข้อ

6. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระแล้ว ไปทดลอง ใช้ (tryout) กับครูครูในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

(α -coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) การพิจารณาความเชื่อมั่นดูจากค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นที่ต้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.75 ขึ้นไป พบว่า ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96

7. นำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุง ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามเก็บแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามโดยตนเอง โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนเพื่อแจกให้กับผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 311 ชุด และได้รับแบบสอบถามส่งกลับคืนจำนวน 311 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ร้อยละ
 - 1.2 ค่าเฉลี่ย
 - 1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 ความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง
 - 2.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังตารางที่ 1 – ตารางที่ 3

ตารางที่ 1 แสดงระดับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวม

ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง	4.32	0.27	มาก
2. ด้านความร่วมมือ	4.33	0.29	มาก
3. ด้านจินตนาการและนวัตกรรม	4.25	0.25	มาก
4. ด้านสร้างเครือข่าย	4.27	0.28	มาก
5. ด้านการสื่อสาร	4.29	0.29	มาก
รวมเฉลี่ย	4.29	0.18	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านความร่วมมือ รองลงมาคือ ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง ด้านการสื่อสาร ด้านสร้างเครือข่าย และด้านจินตนาการและนวัตกรรม ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวม

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.20	0.26	มาก
2. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	4.31	0.32	มาก
3. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	4.21	0.34	มาก
4. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.34	0.36	มาก
5. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.30	0.31	มาก
6. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.22	0.31	มาก
รวมเฉลี่ย	4.26	0.19	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21	การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา						
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆	Yรวม
X ₁	0.22**	0.20**	0.26**	0.43**	0.20**	0.33**	0.46**
X ₂	0.35**	0.27**	0.30**	0.27**	0.07**	0.41**	0.45**
X ₃	0.46**	0.20**	0.29**	0.20**	0.13**	0.30**	0.42**
X ₄	0.39**	0.15**	0.16**	0.21**	0.13**	0.22**	0.34**
X ₅	0.41**	0.49**	0.43**	0.31**	0.20**	0.29**	0.58**
X รวม	0.55**	0.39**	0.44**	0.43**	0.22**	0.46**	0.67**

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผู้วิจัยสรุปประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องพัฒนาให้มีภาวะผู้นำสูงโดยต้องพัฒนาทั้งคุณลักษณะเชิงกายภาพ สติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ บริบทที่เปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีจึงพัฒนาความรู้ ทักษะด้านภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 และนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา

เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิตา เพลินจิต (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหาร ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา พลอาสา, และจิราภรณ์ ผันสว่าง (2566) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก การบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการจัดกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาร่วมกันส่งเสริม สนับสนุน และปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา งานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนได้เอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษ เพราะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องให้ความรู้ด้านวิชาการแก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรพิพรรธ ธรรมแท้, และรดาญจน์ สุขสดเขียว (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระพงษ์ เจริญศิริ, มิตรภาณี พุ่มกล่อม, และพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรวาล สุขดี, และวิเชียร รุ้อย่าง (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทิศทางบวก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระพงษ์ เจริญศิริ, มิตรภาณี พุ่มกล่อม, และพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เป็นรายคู่ของที่มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

3.1 ด้านการสื่อสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ให้ความสำคัญกับการเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ ด้านการสื่อสาร เนื่องจากการสื่อสารของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพราะจะทำให้ทีมงานได้มีการวางแผนในการทำงานและมีการแก้ปัญหาาร่วมกัน การจัดระบบสื่อสารที่ดีจะช่วยให้ทีมงานทุกคนสามารถติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ของตนให้สมาชิกของทีมงานอื่นได้รับรู้ยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างความเข้าใจระหว่างกันและกัน ทำให้การทำงานที่ได้รับมอบหมายบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผลการดำเนินงานด้านการบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.2 ด้านสร้างเครือข่าย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ดำเนินงานต่าง ๆ โดยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ก่อให้เกิดกลุ่มสร้างเครือข่ายให้ครู ชุมชน และสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเสมอเท่าเทียมกัน พึ่งพาอาศัยเกื้อหนุนกันภายในโรงเรียน ในมุมมองวิสัยทัศน์ร่วมกัน พึ่งพากันและช่วยเหลือกันด้วยดี แต่ยังไม่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการการบริหาร มุ่งเน้นกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

และนโยบาย การจัดการศึกษา และปรับปรุงพัฒนาการเรียนของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นด้านสร้างเครือข่าย จึงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จินตนาการและนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงภาวะผู้นำต้นแบบใช้ในการใช้นวัตกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษาและสถานศึกษาควรสนับสนุนการดำเนินงานที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีแรงจูงใจที่ดีในการทำงานในโรงเรียน เพื่อให้ครูได้สร้างนวัตกรรมที่สร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอนและ

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาควรกระตุ้นให้ครูใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานด้านวิชาการ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร และเกิดการดำเนินงานด้านการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

2.3 ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

เอกสารอ้างอิง

กุลจิรา รักชนกร. (2563). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *Journal of Modern Learning Development*. 5(3): 328-344.

กุลทรี พิภุณณ. (2551). การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จักรวาล สุคติ, และวิเชียร รุ้อยิน. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. 12(4): 114-126.

จิรพิพรรธ ทองแท้, และวรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2559). การบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 6(2): 29-42.

ชนัญชิดา พุ่มดีอิง. (2557). การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2558). ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 2(1): 4-5.

- ทับทิม เอี่ยมแสง. (2554). การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- พจนารถ เจริญจิตร. (2554). พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ธัญวิทย์ ศรีจันทร์. (2558). รูปแบบและกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษา. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2565, จาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/50933>.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาเพื่อปฏิรูปสองและประเมินภายนอกกรอบสาม. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- ธีระพงษ์ เจริญศิริ, มิตรภาณี พุ่มกล่อม, และพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. 6(1): 102-116.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2550). การจัดและการบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รุ่งชัชดาพร เวระชาติ. (2554). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (พิมพ์ครั้งที่ 5). สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ศศิตา เพลินจิต. (2558). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครปฐม เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ศศิรา แสงไทย. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. 6(1): 7-11.
- สนุก สิงห์มาตร, พิกุล มีมานะ, และดุขวิวัฒน์ แก้วอินทร์. (2560). คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรในศตวรรษที่ 21. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สันติ บุญภิรมย์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.
- สัมมา ธนินธ์. (2556). หลักทฤษฎีและการปฏิบัติการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565. กาญจนบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). ทำเนียบสารสนเทศแหล่งเรียนรู้สำหรับประเทศไทย บทสรุปของผู้บริหาร. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- อภิญา พลอาสา, และจิราภรณ์ ผันสว่าง. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารการบริหารการศึกษา มมร. วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 3(1): 36-47.
- อรรธรณ คำยอด. (2555). สมรรถนะครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อำนวย มีสมทรัพย์. (2553). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

The Relationship between Academic Affairs Administration and Teamwork of
Basic Education Schools under Kanchanaburi Primary Educational
Service Area Office 3

สุทธสิริ จักขุรัตน์¹, พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์²

Soothasiri Juksurat¹, Pongsak Ruamchomrat²

Corresponding Author E-mail: mameawkapook@gmail.com

Received: 2023-05-26; Revised: 2023-06-14; Accepted: 2023-07-01

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการ การทำงานเป็นทีม และความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำนวน 303 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามพื้นที่จัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา รองลงมาคือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา และการวางแผนงานด้านวิชาการ 2) การทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดทุกด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ การแก้ไขปัญหาของทีมงาน รองลงมาคือ การกำหนดเป้าหมายของทีมงาน การสร้างสรรค์ของทีม บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของทีมงานภายในองค์กร การประชุมทีม การปรับปรุงกระบวนการทำงาน และการตัดสินใจของทีมงาน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, การทำงานเป็นทีม

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

¹ Student in Master of Education Program, (Educational Administration), Kanchanaburi Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

² Advisor, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University

Abstract

This research aimed to study academic affairs administration, teamwork and the relationship between academic affairs administration and teamwork of schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3. The sample of this research were consisted 303 administrators and teachers under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3, obtained by stratified random sampling according the education base. The research instrument was a five-level rating scale questionnaire with content validity between 0.67-1.00 and a reliability of 0.94. The statistics used in the data analysis were mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. The research findings were as follows:

1) Academic affairs administration of schools, overall and each individual aspect were at the highest level, ranking in descending mean as teaching and learning management in educational institutions, development of the learning process, development and promotion of learning resources, assessment and transfer of academic performance, educational institution curriculum development, research to improve the quality of education in educational institutions, education supervision and academic planning. 2) Teamwork of schools, overall and each individual aspect were at the highest level, ranking in descending mean as team problem solving, team goal setting, team creations, roles and responsibilities of the team within the organization, team meeting, work process improvement and team decision. 3) The relationship between academic affairs administration and teamwork of schools, in overall had the highest positive correlation with statistical significance.

Keywords: Academic Affairs Administration, Teamwork

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยการจัดการศึกษาให้ยึดหลักสำคัญ ได้แก่ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าการศึกษาก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาประชากรในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ความสามารถ รวมถึงทักษะและประสบการณ์ต่าง ๆ และเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรอีกด้วย สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับประชากรของประเทศ การดำเนินงานของสถานศึกษานั้นจะส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาของประชากรภายในประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 2-6) เพื่อให้การบริหารภายในสถานศึกษาเป็นไปด้วยความสะดวกเป็นอิสระ และสามารถตัดสินใจในการบริหารงานได้อย่างรวดเร็ว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกกฎกระทรวงให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่ หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตน ซึ่งกำหนดให้แบ่งการบริหารและการจัดการศึกษา ออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ตามกฎกระทรวงว่าด้วยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552: 6-7) ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการ คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

งานด้านวิชาการนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552: 9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการถือเป็นงานที่สำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง งานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วยงานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งโรงเรียนจะต้องสร้างหลักสูตรเอง เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น ครูจะต้องทำหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยขอบข่ายงานวิชาการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552: 6-7) คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

การจะทำงานให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลอื่น ๆ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมชอบอยู่เป็นกลุ่มเป็นพวก เป็นคณะ และมนุษย์ไม่อาจทำงานให้สำเร็จได้เพียงคนเดียว จำเป็นต้องเกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เรียกว่าการทำงานเป็นทีม สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2560: 11) ได้ให้ความสำคัญของทีมงานว่า การทำงานบางอย่างต้องอาศัยการทำงานร่วมกันจึงประสบความสำเร็จ เนื่องจากทุกคนมีความสามารถแต่ความสามารถของทุกคนมีจำกัด การนำความสามารถของทุกคนมารวมกันจึงเกิดผลงานมากขึ้น อีกทั้งงานบางอย่างต้องการความคิดที่ริเริ่มสร้างสรรค์จึงต้องการคนมาทำงาน ด้วยการคิดร่วมกัน งานจึงออกมาสำเร็จ องค์กรที่สามารถสร้างทีม พัฒนาทีมให้ทำงานร่วมกันได้ องค์กรนั้นจะเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว ทีมงานที่ดีจึงส่งผลให้งานเกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อองค์กร ช่วยลดความสูญเสียขององค์กร

ดังนั้น การทำงานเป็นทีมเป็นพื้นฐานสำคัญของความสำเร็จในการบริหารจัดการของผู้บริหาร ซึ่งการดำเนินงานภายในสถานศึกษาไม่ใช่เรื่องของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ และไม่ใช่เป็นการดำเนินงานแบบต่างคนต่างทำ แต่เป็นสิ่งที่ทุกคนภายในสถานศึกษาต้องทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายกำหนดหรือเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่ต้องการ การทำงานเป็นทีม (teamwork) จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารทั้งหลายควรหันมาให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะการทำงานทั้งหลายยังคงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายจึงจะทำให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ที่ผู้เรียนค่อนข้างมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์เพราะมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีการบริหารงานด้านวิชาการและมีการทำงานเป็นทีมที่สอดคล้องกัน เพื่อให้โรงเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เพื่อนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานวิชาการและการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษา อันจะส่งผลถึงการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3
2. เพื่อศึกษาการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

สันติ บุญภิรมย์ (2552: 22) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการ คือ การบริหารจัดการกิจกรรมทุกประเภท ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอน ดำเนินไปอย่างราบรื่น เปรียบเหมือน เส้นเลือดใหญ่ไปหล่อเลี้ยงหัวใจ การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการ ที่สามารถ ทำให้งานวิชาการเกิดพลวัต (Academic affairs dynamic) อยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และ คุณภาพของการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดไป

นภารัตน์ ชลศุภการ (2557: 18) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า หมายถึงการดำเนินกิจกรรมทุกอย่าง ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งก่อให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียนและได้คุณภาพทางการศึกษา

สุวรรณา พงษ์ผ่องฟู (2558: 20) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า หมายถึง กระบวนการขั้นตอน การดำเนินกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษาตามขอบข่ายภารกิจนโยบายการวางแผนจัดการ โดยการผสมผสานทรัพยากรให้ เหมาะสม เพื่อให้การพัฒนา ปรับปรุงการเรียนรู้ได้ผลดี และเกิดประโยชน์กับผู้เรียน โดยมีผู้นำทางวิชาการคือ ผู้บริหาร สถานศึกษา ให้คำแนะนำ ประสานงาน และทำงานร่วมกับครู

ชลธิชา ชื่นเสมา (2558: 10) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า เป็นกระบวนการบริหารงานใน สถานศึกษาที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ เพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์ สูงสุดกับผู้เรียน

อภิชา พุ่มพวง (2559: 17) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการ ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนา กิจกรรม การเรียนการสอนทุกชนิดที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และ การศึกษาของผู้เรียน โดยมีการประสานงานของทุกคนในโรงเรียนร่วมกับ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมงานวิชาการของโรงเรียน เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ บรรลุตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จากความหมายของการบริหารงานวิชาการสามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึงกระบวนการใน การบริหารกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีทักษะ และมีคุณลักษณะที่ถึงประสงค์ตาม วัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยมีการประสานงานกันระหว่างบุคคลในโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อ ส่งเสริมงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งการบริหารงานวิชาการถือเป็นกิจกรรมสำคัญที่ทำให้คุณภาพการศึกษาพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง

ความหมายของการทำงานเป็นทีม

มัลลิกา วิชอุทธรังศรี (2553: 11) กล่าวว่า การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาร่วมกันทำกิจกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ เดียวกัน สนับสนุนช่วยเหลือกัน ใช้ทักษะประสบการณ์ ร่วมกัน ทำงานอย่างเต็มความสามารถ และมีการประสานงานอย่างดี เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาองค์การให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของทีมได้

สุวรรณา พงษ์ผ่องฟู (2558: 35) ได้ให้ความหมายของการทำงานเป็นทีมไว้ว่า การทำงานเป็นทีมหมายถึง การรวมกลุ่มของบุคคลเพื่อร่วมกันทำงานอย่างมีหลักการตามวัตถุประสงค์ มีการวางแผนการทำงาน การกำหนดบทบาท หน้าที่ในการรับผิดชอบใช้ทรัพยากรร่วมกัน ประสานความรู้ มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีความสามัคคี มีเป้าหมาย เดียวกัน มีความพึงพอใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งร่วมกันตัดสินใจเพื่อผลสำเร็จของผลงาน

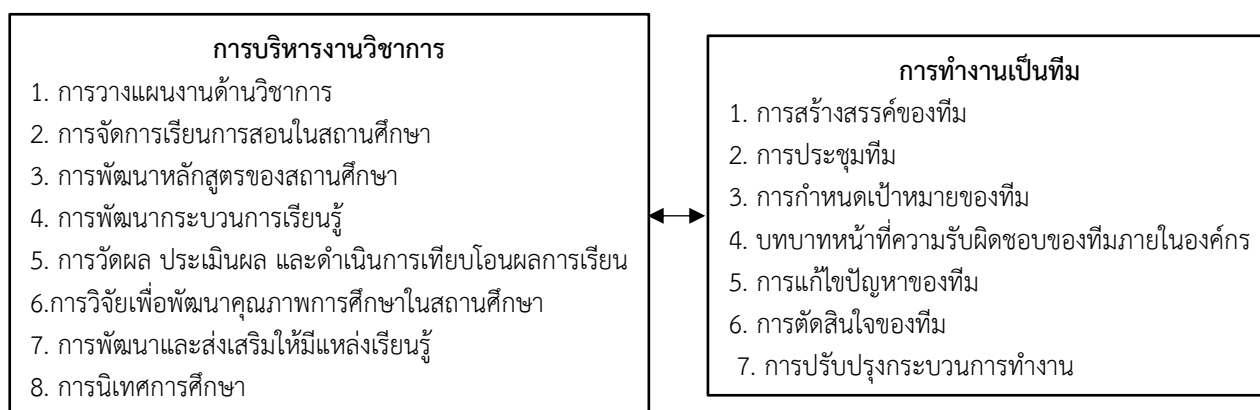
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2560: 11) ได้ให้ความสำคัญของทีมงานว่า การทำงานบางอย่างต้อง อาศัยการทำงานร่วมกันจึงประสบความสำเร็จ เนื่องจากทุกคนมีความสามารถแต่ความสามารถของทุกคนมีจำกัด การนำ ความสามารถของทุกคนมารวมกันจึงเกิดผลงานมากขึ้น อีกทั้งงานบางอย่างต้องการความคิดที่ริเริ่มสร้างสรรค์จึงต้องการคน มาทำงาน ด้วยการคิดร่วมกัน งานจึงออกมาสำเร็จ องค์กรที่สามารถสร้างทีม พัฒนาทีมให้ทำงานร่วมกันได้ องค์กรนั้นจะ เจริญก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว ทีมงานที่ดีจึงส่งผลให้งานเกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อองค์กรช่วยลดความสูญเสีย ขององค์กร

ทิตนา แหมมณี (2560: 16) ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึง คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์กันซึ่งกันและกัน จะใกล้ชิดกันมาร่วมดำเนินกิจกรรมทั้งหลายให้บรรลุเป้าหมายในทิศทางเดียวกัน สนับสนุนช่วยเหลือเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน

อริศรา อุ่มสิน (2560: 9) การทำงานเป็นทีม หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่มีสัมพันธ์ค่อนข้างจะใกล้ชิด มีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างสมาชิกร่วมดำเนินกิจกรรม สนับสนุนช่วยเหลือ ใช้ทักษะประสบการณ์ร่วมกันทำงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาองค์การให้บรรลุเป้าหมายทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้ร่วมทีมมีความพอใจในการทำงานสูงสุด

จากความหมายของการทำงานเป็นทีม สามารถสรุปได้ว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึงบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่ใช้ทักษะและประสบการณ์ทำงานร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน เพื่อให้กิจกรรมหรืองานที่ทำบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีการปฏิบัติงานไปในทิศทางหรือแนวทางเดียวกันเพื่อพัฒนาองค์การให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งการทำงานเป็นทีมมีลักษณะเป็นกระบวนการประกอบด้วย การกำหนดโครงสร้างที่แบ่งภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ มีผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม ร่วมกันวางแผนและกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แน่นอน มีการติดตาม ประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ การทำงานในทีมจะช่วยเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับองค์กร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำนวน 1,415 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำนวน 303 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970: 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามพื้นที่จัดการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำนวน 4 ข้อ คือ เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และพื้นที่จัดการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ (five point rating scale) จำนวน 32 ข้อ เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ซึ่งมี

8 ด้าน ได้แก่ การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และการนิเทศการศึกษา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 28 ข้อ เกี่ยวกับการทำงาน เป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ซึ่งมี 7 ด้าน ได้แก่ การสร้างสรรค์ของทีม การประชุมทีม การกำหนดเป้าหมายของทีม บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของทีมภายในองค์กร การแก้ไขปัญหาของทีม การตัดสินใจของทีม การปรับปรุงกระบวนการทำงาน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
2. วิเคราะห์ข้อมูลในการสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยมีการบริหารวิชาการ และการทำงานเป็นทีม
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า มาสร้างเครื่องมือ ตามนิยามศัพท์ของการบริหารงานวิชาการและการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 และวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 1 ชุด
4. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของคำถาม ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง
5. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) เพื่อหาความสอดคล้องในด้านโครงสร้าง ความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหา ความเหมาะสม ความชัดเจน และความถูกต้องของการใช้ภาษา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (index of item objectives congruence: IOC) โดยพิจารณาความเที่ยงตรงจากดัชนีความสอดคล้อง พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 โดยมีค่าเท่ากับ 1.00 จำนวน 53 ข้อ และ 0.67 จำนวน 7 ข้อ
6. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับครูในโรงเรียนอนุบาลกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) การพิจารณาความเชื่อมั่น พบว่า ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94
7. นำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุง ข้อคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และแบบสอบถามออนไลน์ โดยมีการประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามเก็บแบบสอบถามจากสถานศึกษา ด้วยตนเอง ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาเพื่อแจกให้กับผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 303 ชุด โดยกำหนดเวลาในการตอบแบบสอบถามและกลับคืนให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์และผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเอง เมื่อครบกำหนดได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 303 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ร้อยละ
 - 1.2 ค่าเฉลี่ย

- 1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 ความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง
 - 2.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา รองลงมาคือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา และการวางแผนงานด้านวิชาการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. การวางแผนงานด้านวิชาการ	4.61	0.39	มากที่สุด	8
2. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.74	0.30	มากที่สุด	1
3. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.66	0.38	มากที่สุด	5
4. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.71	0.36	มากที่สุด	2
5. การวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.67	0.37	มากที่สุด	4
6. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	4.62	0.36	มากที่สุด	6
7. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	4.69	0.35	มากที่สุด	3
8. การนิเทศการศึกษา	4.62	0.37	มากที่สุด	7
รวมเฉลี่ย	4.67	0.31	มากที่สุด	

2. การทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดทุกด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ การแก้ไขปัญหาของทีม รองลงมาคือ การกำหนดเป้าหมายของทีม การสร้างสรรคของทีม บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของทีม ภายในองค์กร การประชุมทีม การปรับปรุงกระบวนการทำงาน และการตัดสินใจของทีม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. การสร้างสรรคของทีม	4.66	0.40	มากที่สุด	3
2. การประชุมทีม	4.63	0.40	มากที่สุด	5
3. การกำหนดเป้าหมายของทีม	4.67	0.37	มากที่สุด	2
4. บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของทีมภายในองค์กร	4.65	0.41	มากที่สุด	4

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
5. การแก้ไขปัญหาของทีม	4.69	0.41	มากที่สุด	1
6. การตัดสินใจของทีม	4.56	0.37	มากที่สุด	7
7. การปรับปรุงกระบวนการทำงาน	4.60	0.36	มากที่สุด	6
รวมเฉลี่ย	4.64	0.36	มากที่สุด	

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับสูงมาก ($r=0.94$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ การสร้างสรรคของทีม และการประชุมทีม สำหรับด้านที่มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง คือ การกำหนดเป้าหมายของทีม บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของทีมภายในองค์กร การแก้ไขปัญหาของทีม การปรับปรุงกระบวนการทำงาน และการตัดสินใจของทีม โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุด คือ X_4Y_1 และ X_7Y_1 ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ X_2Y_7 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)								
การบริหารงานวิชาการ	การทำงานเป็นทีม							Y _{total}
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆	Y ₇	
X ₁	0.85**	0.84**	0.82**	0.83**	0.73**	0.68**	0.82**	0.86**
X ₂	0.69**	0.63**	0.61**	0.59**	0.64**	0.74**	0.56**	0.68**
X ₃	0.77**	0.83**	0.72**	0.73**	0.75**	0.75**	0.79**	0.82**
X ₄	0.87**	0.84**	0.80**	0.84**	0.84**	0.76**	0.77**	0.88**
X ₅	0.75**	0.79**	0.85**	0.78**	0.75**	0.68**	0.67**	0.81**
X ₆	0.70**	0.70**	0.79**	0.76**	0.64**	0.66**	0.58**	0.74**
X ₇	0.87**	0.81**	0.79**	0.80**	0.70**	0.71**	0.72**	0.83**
X ₈	0.84**	0.83**	0.84**	0.83**	0.77**	0.72**	0.76**	0.86**
X _{total}	0.92**	0.91**	0.90**	0.89**	0.85**	0.81**	0.83**	0.94**

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผู้วิจัยสรุปประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผลการศึกษได้ ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรในสถานศึกษามีการดำเนินการสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายของโรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรุฒ สุขสอน (2564) ได้ทำวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูมีการวางแผนการทำงานซึ่งพัฒนามาจากความคิดของทีมอย่างหลากหลาย มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของทีมในองค์กรอย่างชัดเจน มีการตัดสินใจและแก้ปัญหา ร่วมกันอย่างเป็นระบบ รวมถึงอาจมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มีศักดิ์ อะโน (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับสูงมาก ($r=0.94$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูมีการนำความรู้จากการอบรม ศึกษาดูงานมาพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ข้อผิดพลาดในการทำงานเพื่อนำมาปรับปรุงกระบวนการทำงานร่วมกันให้ดียิ่งขึ้น มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของทีมในสถานศึกษาอย่างชัดเจน มีการตัดสินใจและแก้ปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ มีศักดิ์ อะโน (2559) ได้ทำวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่าในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของร่วมกับชุมชนท้องถิ่น มีการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐข้างเคียงเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อวางแผนงานด้านวิชาการให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการตัดสินใจของทีมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลจุดอ่อนและจุดแข็งในด้านการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษากับการปรับปรุงกระบวนการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ ดังนั้น ผู้บริหารควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูผู้สอนด้วยกันในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

2.2 ควรศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการและการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

เอกสารอ้างอิง

- ชลธิชา ชื่นเสมา. (2558). สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ทิตนา แหมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภารัตน์ ชลศุภการ. (2557). การบริหารงานวิชาการกับมาตรฐานด้านผู้เรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มัลลิกา วิชชูกรอิงครัด. (2553). การศึกษาการทำงานเป็นทีมของพนักงานครูเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มีศักดิ์ อะโน. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมของครูกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- วรุฒ สุขสอน. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2560). หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc-2017-eb01.pdf>.
- สุวรรณา พงษ์ผ่องพูล. (2558). การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อภิชา พุ่มพวง. (2559). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อริศรา อุ่มสิน. (2560). การศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
The Relationship Between Using Power of School Administrators and
Teachers' Motivation in The Welfare Education School Group 1 under The
Bureau of Special Education Administration

อภิเชก ศรีฉำพันธุ์¹, พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์²

Apisake Sreechampan¹, Pongsak Ruamchomrat²

Corresponding Author E-mail: Apisakesree@gmail.com

Received: 2023-05-28; Revised: 2023-06-13; Accepted: 2023-07-20

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา แรงจูงใจของครู และความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 183 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านอำนาจการให้รางวัล ด้านอำนาจเชี่ยวชาญ ด้านอำนาจการบังคับ ด้านอำนาจอ้างอิงและด้านอำนาจตามกฎหมาย 2) แรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบงาน ด้านวิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และด้านความสำเร็จของงาน และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา, แรงจูงใจของครู

¹ นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

² Student in Master of Education Program, (Educational Administration), Kanchanaburi Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

⁴ Advisor, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University

Abstract

The research aimed to study the using power of school administrators, the teachers' motivation, and the relationship between using power of school administrators and teachers' motivation in the welfare education school group 1 under the Bureau of Special Education Administration. The samples of this research consisted of 183 school administrators and teachers under the Bureau of Special Education Administration, obtained by stratified random sampling. The research instrument was a five-level-rating scale questionnaire with content validity between 0.67–1.00 and a reliability of 0.95. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Product moment correlation coefficient with a statistical significance level at 0.05. The findings were as follows:

1) The using power of school administrators in the welfare education school group 1 under the Bureau of Special Education Administration, overall and in each individual aspect were at a high level, ranking in descending order as reward power, expert power, coercive power, referent power and legitimate power. 2) The teachers' motivation in the welfare education school group 1 under the Bureau of Special Education Administration, overall and in each individual aspect were at a high level, ranking in descending order as recognition, responsibility, supervision, policy and administration, advancement, work itself, interpersonal relation, and achievement., and 3) The relationship between using power of school administrators and teachers' motivation in the welfare education school group 1 under the Bureau of Special Education Administration in overall had a high positive correlation with statistical significance.

Keywords: The Using Power of School Administrators, The Teachers' Motivation

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 โดยยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์มีเป้าหมายในการพัฒนาที่สำคัญ คือเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยมีประเด็นที่สำคัญในการพัฒนา 7 ประเด็น ได้แก่ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การตระหนักถึงปัญหาของมนุษย์ที่หลากหลาย การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ครอบคลุมทั้งกาย ใจ สติปัญญา และสังคม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และการเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2561: 8)

การจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม บุคคลที่สำคัญที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการควบคุมดูแล บริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ก็คือครูผู้สอนที่มีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำพาผู้เรียนไปสู่จุดหมาย และเกิดการเรียนรู้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ และสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูและบุคลากรทำงานได้อย่างเต็มความสามารถนั้น คือแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู เพราะบทบาทของครูต้องจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ แต่หากครูไม่มีแรงจูงใจในการทำงาน ก็จะเป็นเหตุให้คุณภาพของการปฏิบัติงานลดลง มีการขาดงานบ่อย ก่อให้เกิดผลเสียต่องาน หากมีปัญหาคือความไม่พึงพอใจและไม่มีแรงจูงใจของบุคลากรจำนวนมากอาจส่งผลกระทบต่อองค์กร โดยองค์กรไม่ควรเพิกเฉยต่อการให้ความสำคัญกับบุคลากร ควรรักษาแรงจูงใจให้อยู่ในระดับมาตรฐานอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะแรงจูงใจในการทำงานเป็นสภาพจิตใจของบุคคลที่มีต่อการทำงาน แรงจูงใจส่งผลให้บุคคลมีความกระตือรือร้น ตั้งใจมาทำงานโดยไม่มีข้ออ้างต้องบังคับ มีความสุขกับการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการสร้างแรงจูงใจให้แก่ครูในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ

องค์กรและนักเรียน (อัญชลี สนพลาย, และภควรรณ ลุนสำโรง. 2564: 243) สอดคล้องกับ มัทนา วังถนอมศักดิ์ (2557: 20) ที่กล่าวว่า คุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของบุคลากรทุกคนของโรงเรียนนั้น ๆ เป็นสำคัญ ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของตน มีความผูกพัน มีความตระหนักในหน้าที่และความสำคัญของตัวเอง อาชีพ ผลักดันให้เขาปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ เนื่องจากครูเป็นบุคลากรที่สำคัญจึงต้องได้รับการสร้างแรงจูงใจที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการเรียนการสอนนั่นเอง

คุณภาพการศึกษา และคุณภาพของสถานศึกษาจะเกิดขึ้นได้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นกลไกที่สำคัญในการสร้างสรรค์ให้เกิดคุณภาพ ในการบริหารจัดการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากครูหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ในการดำเนินการบรรลุภารกิจตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับ เป็นเครื่องมือในการใช้อำนาจบังคับบัญชาหรือสั่งการ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ (สุพิชชา มากะเต. 2558: 2) คำว่า อำนาจตามความเข้าใจของบุคคลทั่วไป อาจบ่งบอกถึงความรู้สึกในทางลบรุนแรง จะมีความรู้สึกต่อต้านถ้าถูกคนอื่นใช้อำนาจต่อตนเองของการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษานั้น ซึ่ง วาสนา ดิษฐ์ประดับ (2564: 18) กล่าวว่า เป็นความสามารถของผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารจัดการโรงเรียนโดยใช้อิทธิพลกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทศนคติ ค่านิยมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งที่ต้องการ และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม โดยพยายามใช้หรือบริหารอำนาจแต่ละประเภทที่ตนเองมีอยู่อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกระดับ เพื่อให้เกิดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของผู้บริหาร เพราะผู้บริหารเป็นบุคคลที่จะเสริมสร้างให้ครูผู้ทำการจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาเกิดขวัญกำลังใจ เกิดพลังในการที่จะร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างราบรื่น มีความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งจะส่งผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรที่ตั้งไว้ และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป ส่วนการใช้พลังอำนาจการบริหารนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้บริหารแต่ละคนจะเลือกใช้ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชายอมรับหรือปฏิบัติตาม อันก่อให้เกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เพราะขวัญกำลังใจในการทำงานของบุคลากรเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้บรรลุถึงเป้าหมาย นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากประการหนึ่ง ปัจจุบันได้ปรากฏให้เห็นชัดเจนว่า ครูในสถานศึกษาเป็นจำนวนมากขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างไม่เป็นไปตามที่ควรจะเป็น การใช้พลังอำนาจมีทั้งคุณและโทษ ที่ว่าการใช้พลังอำนาจมีคุณ คือ การใช้พลังอำนาจเป็นเครื่องมือที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะนำไปใช้เพื่อให้การปฏิบัติงานลุล่วง ส่วนที่ว่ามีโทษนั้น คือ ถ้าผู้บริหารนำไปใช้ในทางที่ผิด นอกจากงานที่ปฏิบัติไม่ประสบความสำเร็จแล้ว ยังเป็นผลทางลบทั้งต่อตัวผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชา แยกแยะความสามัคคี ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานน้อยลง มีการทำงานผิดพลาด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของการใช้พลังอำนาจที่จะส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู (ศิริพงษ์ เชื้อดี. 2552: 3)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2565: 8) เป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีพันธกิจหลักคือส่งเสริม สนับสนุน และจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและด้อยโอกาสให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ สำหรับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้แก่ โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 45 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 47 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ และโรงเรียนฟ้าไผ่วิทยา โดยนักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และมีฐานะยากจน จึงมีการจัดการศึกษาแบบโรงเรียนอยู่ประจำ ดังนั้นการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จึงประกอบด้วยการจัดการเรียนการสอน การดูแลคุณภาพชีวิตของเด็ก การตรวจสอบสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ อาคารต้องมีคุณภาพ ที่นอนต้องเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก รวมถึงความปลอดภัยในชีวิต ครูในโรงเรียนทุกคนต้องช่วยกันดูแล และเป็นภารกิจที่สำคัญนอกเหนือจากงานการจัดการเรียนการสอนทางด้านวิชาการตามหลักสูตรของสถานศึกษา (สัญญา แสนทวีสุข. 2559: 1) และเนื่องจากภาระงานที่หลายด้านของครูส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนอาจไม่เต็มศักยภาพ โดยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีค่าสถิติพื้นฐานรวม 5 วิชา มีรายละเอียดดังนี้ คะแนนเฉลี่ยภาษาไทย 45.74 คะแนนเฉลี่ยสังคมศึกษา 38.10 คะแนนเฉลี่ยภาษาอังกฤษ 20.65 คะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์ 19.34 คะแนนเฉลี่ยวิทยาศาสตร์ 29.66 และคะแนนเฉลี่ย 5 วิชา คือ 30.70 ซึ่งต่ำกว่าระดับประเทศ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรใช้อำนาจที่มีใน

การเสริมสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้งทางด้านการจัดการเรียนการสอนและงานอื่น ๆ ที่ต้องปฏิบัติ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้อย่างมีคุณภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาและสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สามารถนำข้อมูลสารสนเทศจากงานวิจัยนี้ไป ปรับปรุงหรือวางแผนนโยบายการปฏิบัติงานเพื่อให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษา สงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้อำนาจ

ความหมายของการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของอำนาจในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

สมุทร ชำนาญ (2550: 39) ได้เสนอความหมายของอำนาจไว้ว่า เป็นหน้าที่ไม่เป็นทางการ (informal) เป็น ความสามารถเฉพาะตัวบุคคลซึ่งไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับเป็นความสามารถที่มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นโดยปราศจาก การต่อต้านอำนาจ พลังงานที่สามารถใช้ทั้งในและนอกองค์กร

ภารดี อนันต์นาวิ (2551: 81) กล่าวว่า อำนาจ หมายถึง ความสามารถในการสร้างอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่น ให้บุคคลอื่นทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ

วิเชียร วิทยอุดม (2553: 166) ให้ความหมายของอำนาจไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่ยึดเหนี่ยวอยู่ในของผู้นำ เป็น ความสามารถของผู้นำที่จะกำหนดให้บุคคลในองค์กรกระทำในสิ่งที่ปรารถนาหรือมีพฤติกรรมที่ต้องการ อันนอกเหนือจาก การใช้อำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการ

วิโรจน์ สารรัตน์ (2555: 106) กล่าวว่า อำนาจ หมายถึง การทำให้ตนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนอื่น

ธร สุนทรายุทธ (2556: 110) ได้สรุปว่า อำนาจ หมายถึง เครื่องมือที่ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำในตนเอง นำสมาชิกใน องค์กรให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ได้ใช้กฎระเบียบหรืออำนาจที่กำหนดไว้ในการบริหารงาน ส่วนอำนาจ หน้าที่นั้นผู้นำต้องใช้ภาวะผู้นำตนเองกับกฎระเบียบขององค์กรนั้น ๆ นำพาสมาชิกให้ปฏิบัติตาม

พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์ (2558: 15) ให้ความหมายของอำนาจ หมายถึง ความสามารถที่บุคคลหนึ่งมีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมของอีกบุคคลหนึ่ง เพื่อให้บุคคลนั้นกระทำหรือไม่กระทำตาม

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหาร สถานศึกษาที่มีอิทธิพล ในการชักจูง เชิญชวน โนมน้าวหรือบังคับให้บุคคลกระทำบางสิ่งให้เป็นไปตามความเป้าหมายที่ตนเอง กำหนด โดยที่บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางเดียวกัน โดยปราศจากการต่อต้านหรือคัด

ความหมายของแรงจูงใจ

นักวิชาการและนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายของแรงจูงใจ ไว้ดังนี้

เนตรพัฒนา ยาวีราข (2553: 113) กล่าวว่า แรงจูงใจ หมายถึง ผู้นำที่ยิ่งใหญ่ไม่เพียงแต่มีแรงขับเท่านั้น แต่มี แรงจูงใจในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ

กมลวรรณ ยอดมาลี (2558: 7) สรุปว่า แรงจูงใจในการทำงาน หมายถึง กระบวนการที่บุคคลถูกผลักดันหรือกระตุ้น ให้ใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงานมากขึ้น เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจนตามความต้องการของแต่ละ บุคคลโดยความเต็มใจ ซึ่งมีอิทธิพลในการกำหนดทิศทางและสามารถควบคุมการแสดงออกของพฤติกรรมในการปฏิบัติงานได้

และเห็นได้ว่า พฤติกรรมที่เกิดจากการจูงใจ เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก เพื่อมุ่งมั่นและนำไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน เป็นผลสืบเนื่องมาจากแรงผลักดัน หรือแรงกระตุ้น ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความพยายามในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความมุ่งมั่น เสียสละ อุทิศร่างกายแรงใจและสติปัญญาให้การปฏิบัติงาน มีความสุขกับงาน และมีความพึงพอใจเมื่องานนั้นได้ผลประโยชน์ตอบแทน

สุพัตรา วงษ์เมืองแก่น (2558: 7) ได้สรุปว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง แรงที่กระตุ้น จูงใจ ชักนำให้คนชอบ และรักงาน เป็นตัวสร้างกำลังใจ ความพึงพอใจ เต็มใจ ให้บุคคลในองค์กรหรือในโรงเรียนปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จิราภรณ์ พรหมสวัสดิ์ (2559: 6) สรุปว่า แรงจูงใจ หมายถึง ความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามเพื่อให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

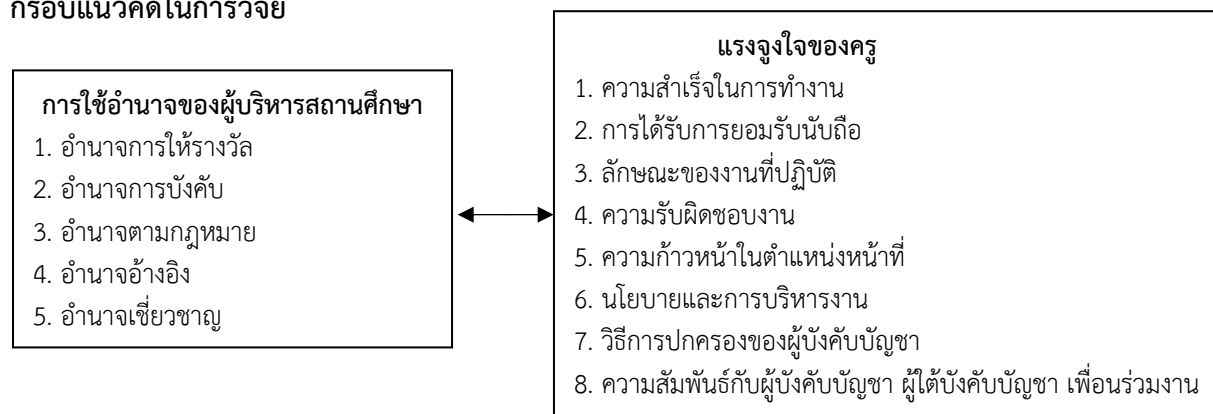
กฤตย์ภัตสร สาขา (2560: 7) สรุปว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่ถูกกระตุ้นทั้งปัจจัยภายในและภายนอกตามจุดหมายขององค์กร เพื่อให้บุคคลได้แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาต่อผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน โดยแสดงออกให้เห็นด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

กชพรพรรณ สุทธิธีรพงษ์ (2562: 9) สรุปว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามหน้าที่เนื่องจากได้รับปัจจัยต่าง ๆ เป็นการตอบสนองความต้องการทางธรรมชาติ ทั้งเป็นความต้องการทางด้านร่างกายและความต้องการทางด้านจิตใจ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ดีและไม่ดี

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า แรงจูงใจของครู หมายถึง กระบวนการที่ครูถูกผลักดันหรือกระตุ้นให้ใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงานมากขึ้น เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความพยายามในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสุขกับงานและมีความพึงพอใจเมื่องานที่ได้รับมอบประสบความสำเร็จ

การบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ครูถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีฐานอำนาจของ French, & Raven (1968: 259-270) ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านอำนาจการให้รางวัล ด้านอำนาจการบังคับ ด้านอำนาจตามกฎหมาย ด้านอำนาจอ้างอิง และด้านอำนาจเชี่ยวชาญ สำหรับแรงจูงใจของครูผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับ แรงจูงใจของ Herzberg (1959: 60-63) ประกอบด้วย ปัจจัยจูงใจ 5 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ และปัจจัยค่าจูง 9 ด้าน คือ ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านวิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้า ด้านสถานะของอาชีพ ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านสภาพการทำงาน และด้านเงินเดือน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจของครู ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านวิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา และด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 348 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครู จำนวน 324 คน จากโรงเรียน จำนวน 6 แห่ง

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 183 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้ตารางของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970: 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 4 ข้อ คือ เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ เกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มี 5 ด้าน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 32 ข้อ เกี่ยวกับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มี 8 ด้าน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. วิเคราะห์ข้อมูลในการสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านอำนาจการให้รางวัล ด้านอำนาจการบังคับ ด้านอำนาจตามกฎหมาย ด้านอำนาจอ้างอิง และด้านอำนาจเชี่ยวชาญ สำหรับแรงจูงใจของครู ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านวิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา และด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน

3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า มาสร้างเครื่องมือ ตามนิยามของความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 3 ตอน

4. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของคำถาม ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขในข้อบกพร่อง

5. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) เพื่อหาความสอดคล้องในด้านโครงสร้าง ความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหา ความเหมาะสม ความชัดเจน และความถูกต้องของการใช้ภาษา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (index of item objectives congruence: IOC) โดยพิจารณาความเที่ยงตรงจากดัชนีความสอดคล้อง คือ เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาทั้งฉบับ พบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 จำนวน 51 ข้อ และ 0.67 จำนวน 6 ข้อ

6. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระแล้ว ไปทดลองใช้ (tryout) กับครูในโรงเรียนไตรโยคณณิกายณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของการใช้อำนาจของผู้บริหาร เท่ากับ 0.94 ค่าความเชื่อมั่นของแรงจูงใจของครู เท่ากับ 0.88 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95

7. นำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุง ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ถึงประธานโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามเก็บแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามโดยตนเอง โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนเพื่อแจ้งให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 183 ชุด โดยกำหนดเวลาในการตอบแบบสอบถามและส่งกลับคืนให้ผู้วิจัยใน 7-15 วัน ทางออนไลน์ และได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 183 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ

2. การวิเคราะห์การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best, 1981: 195)

3. การวิเคราะห์แรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best, 1981: 195)

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 ร้อยละ
 - 1.2 ค่าเฉลี่ย
 - 1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 ความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง
 - 2.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

1. การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านอำนาจการให้รางวัล รองลงมาคือ ด้านอำนาจเชี่ยวชาญ ด้านอำนาจการบังคับ ด้านอำนาจอ้างอิง และด้านอำนาจตามกฎหมาย ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม

การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านอำนาจการให้รางวัล	4.35	0.26	มาก
2. ด้านอำนาจการบังคับ	4.34	0.28	มาก
3. ด้านอำนาจตามกฎหมาย	4.27	0.25	มาก
4. ด้านอำนาจอ้างอิง	4.31	0.26	มาก
5. ด้านอำนาจเชี่ยวชาญ	4.34	0.26	มาก
รวมเฉลี่ย	4.32	0.18	มาก

2. ระดับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบงาน ด้านวิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และด้านความสำเร็จของงาน ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงระดับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม

แรงจูงใจของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความสำเร็จของงาน	4.23	0.30	มาก
2. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	4.37	0.32	มาก
3. ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.26	0.29	มาก
4. ด้านความรับผิดชอบงาน	4.36	0.33	มาก
5. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่	4.31	0.34	มาก
6. ด้านนโยบายและการบริหารงาน	4.33	0.34	มาก
7. ด้านวิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา	4.33	0.30	มาก
8. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน	4.25	0.32	มาก
รวมเฉลี่ย	4.31	0.17	มาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ ด้านวิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชาด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านความรับผิดชอบงาน และด้านความรับผิดชอบงาน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การใช้ อำนาจ	แรงจูงใจของครู							
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆	Y ₇	Y ₈
X ₁	0.13	0.23**	0.27**	0.26**	0.63**	0.50**	0.20**	0.22**
X ₂	0.35**	0.20**	0.37**	0.20**	0.04	0.59**	0.68**	0.16*
X ₃	0.42**	0.38**	0.33**	0.24**	0.08	0.30**	0.43**	0.47**
X ₄	0.31**	0.27**	0.19*	0.21**	0.10	0.25**	0.33**	0.28**
X ₅	0.27**	0.46**	0.27**	0.43**	0.14	0.27**	0.38**	0.29**
X รวม	0.44**	0.46**	0.43**	0.40**	0.29**	0.58**	0.61**	0.42**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเพราะ การบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้อำนาจเพื่อให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ แต่การใช้อำนาจต้องมีคุณธรรมและความเมตตา เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความศรัทธา เชื่อมั่น ยอมรับ และยินดีปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จึงใช้อำนาจในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้การทำงานเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี คาคการณ์ไกล, และ ประเสริฐ อินทร์รักษ์ (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้อำนาจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหาร ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิษฐ์ คำเขียว, และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 ผลการวิจัยพบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. แรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก แรงจูงใจมีความสำคัญต่อโรงเรียนในการเป็นสิ่งเร้าให้ครูปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลกระทบในการปฏิบัติงานในภาพรวมของโรงเรียน หากผู้บังคับบัญชาสรรหาวิธีการสร้างแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ครูในโรงเรียนจะนำสมรรถนะที่มีอยู่มาใช้ในการปฏิบัติงานได้เต็มที่ เพื่อให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จึงให้ความสำคัญและดูแล สนับสนุนแรงจูงใจด้านต่าง ๆ ให้แก่ครูอย่างเพียงพอและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ พรหมสวัสดิ์ (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาคลองใหญ่เหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุมา จันทนป, และสงวน อินทร์รักษ์ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตระหนักและให้ความสำคัญกับการใช้อำนาจในทางที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้ครูเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ โดยผู้บริหารใช้อำนาจที่ตนมีโดยคำนึงถึงผู้ใต้บังคับบัญชาและผลที่ตามมาอย่างรอบด้าน เนื่องจากหากผู้บริหารใช้อำนาจในทางที่ผิด ที่ไม่เหมาะสมย่อมส่งผลให้ครูไม่เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แต่ในทางกลับกัน

ผู้บริหารสถานศึกษาใช้อำนาจที่มีในการสร้างแรงจูงใจให้แก่ครู เพื่อให้ครูมีแรงกระตุ้นในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้ผลการดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดประโยชน์โดยตรงต่อนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงพร ว่องสุนทร (2556) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมากกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนาจ โพทอง (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารและการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารและการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจของครู เป็นรายคู่ของที่มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

3.1 ด้านอำนาจตามกฎหมาย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อำนาจตามกฎหมายเป็นอำนาจที่เกิดจากการมีกฎหมายรองรับในตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารที่ครอบครองอยู่ โดยมีสิทธิตามกฎหมาย และสิทธิตามขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม หรือวัฒนธรรม ของหน่วยงานหรือสังคมที่บุคคลส่วนใหญ่ยอมรับว่าถูกต้อง ติดกับตำแหน่ง หากออกจากตำแหน่งก็จะหมดอำนาจ การใช้อำนาจตามกฎหมายเป็นการควบคุมหน่วยงานโดยใช้กฎ ระเบียบหรือ ข้อกำหนดที่ระบุไว้ให้บุคลากรต้องปฏิบัติตาม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จึงใช้อำนาจตามกฎหมายที่ตนมีในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้แก่ครู เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และโรงเรียนมีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติศักดิ์ แสนอ้วน (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่า ด้านอำนาจตามกฎหมาย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

3.2 ด้านอำนาจอ้างอิง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อำนาจอ้างอิงเป็นอำนาจที่เกิดจากคุณลักษณะของผู้บริหารที่ผู้ใต้บังคับบัญชายึดถือเป็นแบบอย่างในพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออกมาด้วยความรู้สึกประทับใจ ด้วยความรักใคร่ เคารพยกย่องนับถือ ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี ทำให้เกิดความภูมิใจในตัวผู้บริหาร ตลอดจนด้วยความใกล้ชิด ด้วยความผูกพันบางสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับตัวผู้บริหาร เช่น เป็นคนบ้านเดียวกัน จบการศึกษาจากสถาบันเดียวกัน ผู้บริหารควรใช้อำนาจอ้างอิงนี้ ทำให้บุคลากรเกิดความศรัทธา และทุ่มเทการทำงานเพื่อหน่วยงานหรือองค์กร แต่อาจยังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้กับครูได้อย่างครบทุกด้าน เนื่องจากการขึ้นขอบเพียงปัจจัยเดียวอาจไม่ส่งผลถึงการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้กับครูในด้านต่าง ๆ ได้ จำเป็นต้องอาศัยอำนาจด้านอื่น ๆ มาเป็นส่วนช่วยในการสร้างแรงจูงใจให้แก่ครู เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนและส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนิยาพร วงษ์จันทร์, และพรศักดิ์ สุจริตรักษ์ (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ด้านอำนาจอ้างอิง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

สำหรับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านอำนาจการบังคับกับแรงจูงใจของครู ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อำนาจการบังคับเป็นอำนาจในการลงโทษ ตักเตือน ตาหนิ หรือดำเนินการทางวินัยผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อเห็นว่ามีกระทำความผิด ควบคุม ดูแลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามข้อบังคับ เรงรัดให้ปฏิบัติงานให้ทันตามกำหนดเวลา และควบคุมดูแล ผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานอย่างเข้มงวด โดยมีการแจ้งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการและโทษฝ่าฝืน และการบังคับบัญชาจะยึดมาตรการตามระเบียบ กฎหมายโดยไม่เลือกปฏิบัติ ดังนั้น หากผู้บริหารสถานศึกษาเลือกใช้อำนาจการบังคับในการดำเนินงานต่าง ๆ ในโรงเรียนบ่อยครั้ง ย่อมไม่ส่งผลต่อแรงจูงใจของครู เนื่องจาก แรงจูงใจ หมายถึง ความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามเพื่อให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ และบรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหาร

สถานศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จึงหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจการบังคับ เพื่อให้ครูเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านอำนาจตามกฎหมาย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาควรดำเนินการด้านการสั่งงานและมอบหมายงานเป็นขั้นตอนตามลำดับของสายงาน เพื่อให้การดำเนินงานด้านต่าง ๆ มีความชัดเจน ถูกต้องและเหมาะสม

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า แรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความสำเร็จของงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูสามารถวางแผนการปฏิบัติ เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี เพื่อให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า แรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษด้านอำนาจการให้รางวัล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการยกย่อง หรือให้เกียรติบัตร หรือรางวัล แก่ครูตามโอกาสที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการสร้างแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- กขพรพรรณ สุทธิธีรพันธุ์. (2562). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- กมลวรรณ ยอดมาลี. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กฤตย์ภัตสร สาขา. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เกียรติศักดิ์ แสนอ้วน. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิราภรณ์ พรหมสวัสดิ์. (2559). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาคลองใหญ่เหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดวงพร ว่องสุนทร. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ธ สุนทรายุทธ. (2556). **ทฤษฎีองค์กรและพฤติกรรม: หลักการทฤษฎี การวิจัย และการปฏิบัติการทางการศึกษา.**

กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.

เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2553). **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์.** กรุงเทพฯ: ทริปปี้ลกรุ๊ป.

ปราณี คาคการณ์ไกล, และประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2557). การใช้อำนาจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. **วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.** 5(1): 67-81.

พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์. (2558). **พฤติกรรมองค์กร.** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ภารดี อนันต์นาวิ. (2551). **หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ทางการบริหารการศึกษา.** ชลบุรี: มนตรี.

ภูมินทร์ คำเขียว, และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2561, มีนาคม). การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12. **การประชุมวิชาการระดับชาติ,** กรุงเทพมหานคร.

มัทนา วัฒนอมศักดิ์. (2557). ทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. **วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.** 3(2): 200-207.

วาสนา ดิษฐ์ประดิษฐ์. (2564). การใช้อำนาจของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).** มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิเชียร วิทยอุดม. (2553). **ภาวะผู้นำ.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ธนัชาการพิมพ์.

วิโรจน์ สารัตนะ. (2555). **การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.

ศรินยาพร วงษ์ขันธุ์, และพรศักดิ์ สุจริตรักษ์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ 4. **วารสารสิรินธรปริทัศน์.** 22(1): 179-192.

ศิริพงษ์ เชื้อดี. (2552). การใช้พลังอำนาจของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปฐมวัย เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).** มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

สมุทร ชำนาญ. (2550). **ภาวะผู้นำทางการศึกษา เอกสารประกอบการสอน.** ชลบุรี: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สัญญา แสนวิสุข. (2559). สภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. **วารสาร มจร.อุบลปริทัศน์.** 1(1): 1-15.

สุพัตรา วงษ์เมืองแก่น. (2558). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู อำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. **ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).** มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุพิชชา มากะเต. (2558). การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. **ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).** มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ).** กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2565). **แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสงเคราะห์.** กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

อรอุมา จันทนป, และสงวน อินทร์รักษ์. (2560). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม. **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.** 10(1): 378-392.

อัญชลี สนพลาย, และภควรรณ ลุนสำโรง. (2564). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. **การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 8 ประจำปี พ.ศ. 2564, นครราชสีมา.**

อำนาจ โพทอง. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารและการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Best, J. W. (1981). *Research in education*. (4th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

French, R. P., & Ravan, B. H. (1968). *The bases of social power*. New York: Harper & Row.

Herzberg, F. (1959). *The motivation to work*. New York: John Wiley and Sons.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรี ตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

Female Administrators' Leadership as Perceived by Teachers
in Basic Education Schools under Kanchanaburi Primary Educational
Service Area Office 3

อมราภรณ์ สืบบุก¹, พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์²

A-maraporn Seabbuk¹, Pongsak Ruamchomrat²

Corresponding Author E-mail: Amaraporn4922@gmail.com

Received: 2023-05-28; Revised: 2023-06-13; Accepted: 2023-07-20

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการทำงาน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ที่มีผู้บริหารเป็นสตรี จำนวน 189 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามพื้นที่จัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบทบาทของผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำ และด้านพฤติกรรมของผู้นำ 2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสตรี, ผู้บริหารสถานศึกษา, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

¹ นักศึกษาลัทธิครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

¹ Student in Master of Education Program, (Educational Administration), Kanchanaburi Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

² Advisor, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University

Abstract

This research aimed to study and compared the female administrators' leadership as perceived by teachers in basic education schools under Kanchanaburi Primary Education Service Area 3, categorized by genders and work experiences. The research samples were consisted of 189 teachers in schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3, obtained by stratified random sampling according to educational management area. The research used for data collection was 5 point rating scale and a reliability of 0.93. Data analysis were percentage, mean and standard deviation, t-test, One-Way Analysis of Variance and will be tested by Scheffe's method. The level of statistical significance was set at .05. The research findings were as follows:

1) The female administrators leadership according to the opinions of teachers in basic education schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3, overall and in all aspects, was at a high level, when considering each aspect is sharing of leadership, behaviors and roles respective. 2) The comparison of female administrators' leadership according to the opinions of teachers in basic education schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3 as classified by genders was overall significantly different at the statistical level of .05. the work experiences was no statistically different.

Keywords: Leadership, Female Administrators, School Administrators, Basic Education Schools

บทนำ

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษา พ.ศ.2542 หมวดที่ 6 และ 7 ได้กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้ อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 11)

จากคำกล่าวนี้จะเห็นว่าการจะทำให้การศึกษามีคุณภาพนั้น จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้รอบด้าน รู้จักศักยภาพของตนเอง แต่สิ่งที่สำคัญสำหรับการศึกษาคือคน ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาทุกคน จะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ชื่อสัตย์ สุจริต ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และบุคคลที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษาคือผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีความรู้ มีวิสัยทัศน์ที่ดี สามารถบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้กำหนดนโยบาย วางแผน และเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารงานขององค์กร ผู้นำในอุดมคติมีความเสียสละและความเป็นประชาธิปไตย การสร้างเสริมภาวะผู้นำเป็นศิลปะแบบหนึ่งที่ต้องเรียนรู้และปรับปรุงได้

สำหรับตัวผู้บริหารที่เป็นผู้นำการจัดการให้องค์กรประสบผลสำเร็จ จำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการทำงาน และบุคลากรที่รับผิดชอบ ดังนั้นความเข้าใจคนและงานจึงเป็นเรื่องสำคัญโดยเฉพาะคนซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุด และเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทั้งผู้บริหารและร่วมงาน ในอันที่จะสร้างความเข้าใจระหว่างกัน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาทักษะที่นำไปสู่การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (ธ. สุนทรายุทธ. 2553: 1) ความสำเร็จในการบริหารของผู้บังคับการนอกจากบทบาทและความสำคัญของผู้บริหารที่มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งแล้ว ผู้บริหารต้องรู้จักแสดงออกซึ่งพฤติกรรมภาวะผู้นำอย่างเหมาะสม เนื่องจากพฤติกรรมภาวะผู้นำเป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารมีคุณสมบัติ มีความสามารถที่เหมาะสมกับตำแหน่งเพียงใด ต้องแสดงภาวะผู้นำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความศรัทธาและเลื่อมใสในตัวผู้บริหาร สิ่งหนึ่งซึ่งถึงความแตกต่างระหว่างผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำคือ การใช้อำนาจ ผู้บริหารที่ขาดภาวะผู้นำจะบริหารโดยอาศัยอำนาจตามขอบเขตพื้นที่ที่ระบุไว้ตาม

กฎหมาย หรือข้อจำกัดเท่านั้น ส่วนผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะพยายามไม่ใช้อำนาจที่มีอยู่แต่จะสร้างศรัทธาให้มีผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายโดยเต็มใจและสุดความสามารถ (สมควร ภัคตวิทย์. 2550: 2)

ในสมัยอดีตผู้ชายจะได้รับการยกย่องและมีความเป็นผู้นำมากกว่าผู้หญิง เพราะจะต้องใช้พลกำลังในการสู้รบ สามารถวางแผนกลยุทธ์ได้สุ่มกว่า อีกทั้งยังเชื่อว่าผู้ชายจะต้องทำหน้าที่ปกป้องผู้หญิง ดังนั้นผู้ชายจึงควรเป็นผู้ที่มีอำนาจมากกว่า แต่ในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่ให้ความเสมอภาคกันทั้งชายและหญิง ผู้หญิงสามารถบริหารจัดการ หรือทำงานได้เทียบเท่ากับผู้ชาย รวมถึงมีภาวะผู้นำและมีศักยภาพในการทำงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือของเอกชน เมื่อสตรีมีการศึกษาสูงขึ้นก็สามารใช้ความรู้ในบทบาทนั้นได้เท่าเทียมกับผู้ชาย สตรีจึงเป็นส่วนหนึ่งของศักยภาพ การพัฒนาต่าง ๆ เสมอมา ปัจจุบันสตรีมีบทบาทหลากหลาย เช่น บทบาทในการปกครอง ซึ่งเป็นบทบาทของสตรีที่ต้องใช้ความเชื่อมั่นในตัวเองสูง และต้องตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยความสามารถ ซึ่งบทบาทการบริหารจะเด่นกว่าบุรุษทางด้าน สุนทรียศาสตร์ การสร้างแรงจูงใจ ใฝ่สัมพันธ์ได้ดีกว่าบุรุษ พลังของสตรี คือพลังที่อยู่ระหว่างความแข็งแกร่งกับความอ่อนแอ อาจกล่าวได้ว่าสตรีนั้นมีลักษณะพิเศษของการบริหารยุคใหม่ (อินทวิฑูรย์ ลิขิตดา. 2555: 45-51) ในแอฟริกา มีรายงานของ Eugenia (2010) ระบุว่าผู้บริหารสตรีโรงเรียนในประเทศรวันดา สามารถนิเทศการสอน สร้างสัมพันธกับนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยืนยันว่าในทุกพื้นที่ของโลก สตรีสามารถบริหารจัดการโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผลได้อย่างน่าเชื่อถือซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ Saeed, et al. (2011) ระบุว่า รูปแบบ และสไตล์การพัฒนาของผู้บริหารสตรีโรงเรียนมัธยมปลายอิสราเอล ประเทศอิหร่าน มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของครูผู้สอนเป็นเชิงบวก (มณฑนา ภัคคุณานนท์, แฉ่งน้อย ยานาวารี, สมคิด สร้อยน้ำ, และจุฬพล พูลภัทรชีวิน. 2557: 83) ซึ่ง Fisher (2010) อธิบายว่า สตรีสามารถคิดแบบตาข่าย คิดได้ซับซ้อน เก็บข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ มีจินตนาการหลากหลาย ใช้ประโยชน์จากสัญชาตญาณและลางสังหรณ์ วางกลยุทธ์ในหลากหลายวิธี คัดเคาะการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อเตรียมรับสิ่งอันอาจเกิดขึ้นด้วยความไม่ประมาท ในขณะที่ยังคงมีความยืดหยุ่น สตรีสามารถเป็นผู้นำทางการบริหารได้เช่นเดียวกับบุรุษ ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันตามธรรมชาติของเพศ โดยสตรีจะมีความเจ้าอารมณ์ อ่อนไหวง่ายต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและไม่มีความเด็ดขาดในบางสถานการณ์ แต่อย่างไรก็ตามสตรีจะมีความเข้าใจและเข้าถึงจิตใจผู้อื่น มีระเบียบ ตรงต่อเวลา และมีการประสานงานที่ดี ส่วนบุรุษจะขาดความละเอียดถี่ถ้วนในการแก้ปัญหา ทำงานเป็นอิสระและคิดอะไรเป็นระบบ (Heller. 1982: 13-19)

จากรายงานข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา ประจำปี 2556 ของ สพฐ. พบว่า มีผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นชาย 29,168 คน หญิง 2,379 คน เมื่อเทียบร้อยละ แล้วผู้บริหารหญิง คิดเป็นร้อยละ 6.70 ของจำนวนผู้บริหารทั้งหมด ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นว่า ตำแหน่งผู้บริหารสตรีในภาพรวมเมื่อเทียบสัดส่วนกับผู้บริหารชายแล้ว นับว่ายังมีความเหลื่อมล้ำกันเป็นอย่างมาก แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อติดตามข้อมูลเฉพาะในส่วนของผู้บริหารสตรี ในช่วง 10 ปี ย้อนหลัง พบว่า ปี พ.ศ. 2547 บริหารโรงเรียนที่เป็นสตรีเพียง 1,187 คน พ.ศ. 2551 เพิ่มขึ้นเป็น 1,769 คน ปี พ.ศ. 2555 เพิ่มขึ้นเป็น จำนวน 1,984 คน และในปัจจุบัน 2,379 คน แสดงว่า มีจำนวนผู้เข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสตรีเป็นแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น จึงถือเป็นโอกาสอันดี สำหรับการพัฒนาระดับผู้นำของผู้บริหารสตรี เพื่อเพิ่มประสิทธิผลของงานด้านการจัดการศึกษาในส่งผลต่อการศึกษาในภาพรวมของประเทศด้วย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เป็นหน่วยงานรับผิดชอบบริหารจัดการศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ อำเภอสังขละบุรี โดยมีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 79 โรงเรียน 1 โรงเรียนสาขา ในปีการศึกษา 2563 มีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 97 คน แบ่งเป็นผู้บริหารชายจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 57.73 และผู้บริหารสตรีจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 42.27 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. 2563: 20-21) ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่า มีจำนวนผู้บริหารสตรีเป็นจำนวนเกือบครึ่งของผู้บริหารทั้งหมดและมีแนวโน้มว่ามีผู้บริหารสตรีเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3 เนื่องจากในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นข้าราชการครูสตรี ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งในปัจจุบันจำนวนผู้บริหารสตรีมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และจากการที่ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำ จากนักวิชาการของประเทศไทย และต่างประเทศพบว่า แม้ว่าผู้บริหารสตรีจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นแต่ยังไม่มีการศึกษาแยกคุณลักษณะของผู้นำชาย และผู้นำสตรี ซึ่งในอดีตสตรีส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จโดยนำรูปแบบคุณลักษณะของชายมาใช้ในการบริหารหากสตรีผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารยังไม่

สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้โรงเรียนขาดโอกาส ในการแข่งขันส่งผลกระทบต่อผู้เรียน ซึ่งปัจจุบันสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนซับซ้อนมากขึ้น ความคาดหวังของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น มาตรฐานการศึกษาที่สูงขึ้น ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีเพิ่มขึ้น และภัยคุกคามจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้แนวโน้มการจัดการศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญที่เป็นตัวขับเคลื่อนในการยกระดับคุณภาพการศึกษา จึงมีความต้องการผู้นำสถานศึกษาที่มีทักษะและบทบาทในการบริหารการเปลี่ยนแปลงให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานนั้นจะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อเมื่อผู้บริหารจะต้องเข้าใจจุดเด่นของความเป็นสตรี และสามารถร่วมมือกันทำงานกับผู้บริหารชาย หรือผู้ได้บังคับบัญชาทั้งชายและสตรีได้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาผู้เรียน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาใช้ประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษา และปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับการบริหารตามความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชา รวมทั้งยังเป็นแนวทางให้ผู้บริหารบุรุษและสตรีได้บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพเทียบเท่ากัน สามารถสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากผู้ได้บังคับบัญชาได้โดยไม่มีข้อเปรียบเทียบกันอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการทำงาน

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับองค์กรทุกประเภท ไม่ว่าองค์กรของรัฐหรือเอกชน เพราะองค์กรจะมีความเจริญรุ่งเรืองหรือตกต่ำหรือไม่เพียงใดนั้น สาเหตุหนึ่งมาจากการที่ผู้บริหารในองค์กรนั้นมีภาวะผู้นำดังนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำจึงเป็นเรื่องสำคัญซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สมุทร ชำนาญ (2557: 51) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นพฤติกรรมที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตามหรือสมาชิกในองค์กรที่พฤติกรรมของผู้นำสามารถโน้มน้าว จูงใจหรือมีอิทธิพลต่อผู้ตามทำให้ผู้ตามยอมรับปฏิบัติตามที่ผู้นำต้องการได้ สอดคล้องกับ ฌีญพันธ์ เจริญนนท์, และคณะ (2551: 122) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถที่ใช้อำนาจที่มีในการชักจูงให้กลุ่มมุ่งไปสู่วัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ และสอดคล้อง Jones, & George (2016: 415) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลใช้ความพยายามในการโน้มน้าวบุคคลอื่น และให้กำลังใจ จูงใจ และให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมเพื่อช่วยให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มหรือองค์กร ส่วน Colquitt, LePine, & Wesson (2017: 412) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อำนาจและการโน้มน้าวเพื่อแนะนำการปฏิบัติงานของผู้ตาม เพื่อการบรรลุเป้าหมาย

จากความหมายดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึงความสามารถของบุคคลในการโน้มน้าวบุคคลอื่นให้สามารถปฏิบัติตามกิจต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้ มีศิลปะจูงใจให้ผู้อื่นคิดตามหรือปฏิบัติตามได้ เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่นในการดำเนินงานต่าง ๆ ทำให้องค์กรดำเนินไปอย่างบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และนำพาหน่วยงานไปสู่ความเจริญก้าวหน้า

ความสำคัญของภาวะผู้นำ

ผู้บริหารขององค์กรควรมีภาวะผู้นำ เพราะภาวะผู้นำของบริหารเป็นปัจจัยที่สำคัญ ประการหนึ่งที่มีส่วนในการกำหนดความอยู่รอดและความเจริญเติบโตขององค์กร โดยทั่วไปภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อหน่วยงาน ดังต่อไปนี้ (การดี อนันต์นารี. 2551) คือ 1) เป็นส่วนที่ดึงดูดความสามารถต่าง ๆ ในตัวผู้บริหารออกมาใช้ 2) ช่วยประสานความขัดแย้งต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน 3) ช่วยโน้มน้าวชักจูงใจให้บุคลากรทุ่มเทความสามารถแก่องค์กร และ 4) เป็นหลักยึดให้แก่บุคลากรเมื่อหน่วยงานเผชิญสภาวะคับขัน

องค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรี

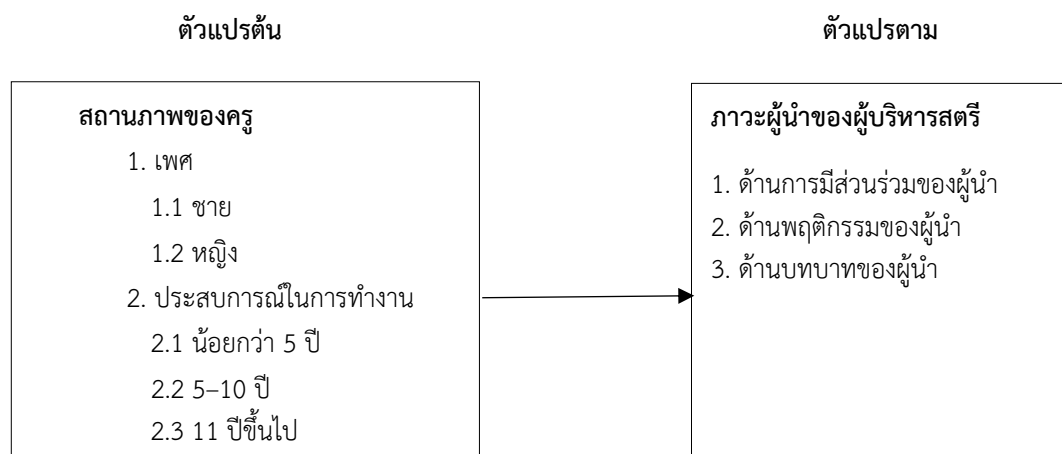
ในปี 1996 Abramson (1996: 1-4) เป็นผู้นำเสนอความคิด ภาวะผู้นำยุคใหม่ โดยมีแนวคิดที่ว่าผู้นำยุคใหม่จะต้องอาศัยองค์ประกอบหลักในการทำงาน ซึ่งอับรามสันได้แบ่งแนวคิดออกเป็น 3 ส่วนที่สำคัญได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้นำ (sharing of leadership) พฤติกรรมของผู้นำ (behavior) และบทบาทของผู้นำ (roles) และในการทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด เรื่ององค์ประกอบของภาวะผู้นำ ของ อับรามสัน เป็นแกนหลักในการศึกษา ร่วมกับแนวคิดของนักวิชาการของประเทศไทย และต่างประเทศเพื่อสังเคราะห์ได้เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. **ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำ** หมายถึง ผู้บริหารสามารถสร้างความร่วมมือให้บุคลากร เกิดความสามัคคี ทำงานด้วยความตั้งใจและพึงพอใจ การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้ครูทำงานเป็นทีม จัดวางระบบการทำงานและความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้สามารถทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ และภาวะผู้นำร่วมกัน ผู้บริหารยินยอมให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมถึงรับฟังแนวความคิดที่หลากหลาย

2. **ด้านพฤติกรรมของผู้นำ** หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการฝึกฝนและพัฒนาพฤติกรรมของตนเองจนมีทักษะความชำนาญ เป็นผู้สื่อสารทั้งการติดต่อสื่อสาร ประสานงานพร้อมที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น เห็นความสำคัญของผู้ร่วมงาน สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ คอยให้ความรู้ ถ่ายทอดแนวความคิด จากประสบการณ์เพื่อให้บุคลากรเกิดความตระหนัก เกิดความเชื่อมั่น และมีความเคารพนับถือ

3. **ด้านบทบาทของผู้นำ** หมายถึง ผู้ให้คำปรึกษา ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชามีทักษะในการสร้างสัมพันธไมตรี มีความมุ่งมั่นที่จะพาองค์กรให้ก้าวหน้า นอกจากนั้นบทบาทที่สำคัญคือ ผู้บริหารจะต้องให้คำปรึกษา สามารถแนะนำหรือแนะแนวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้จนสำเร็จตามวัตถุประสงค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ที่มีผู้บริหารเป็นสตรี จำนวน 370 คน จากสถานศึกษาจำนวน 34 แห่ง

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ที่มีผู้บริหารเป็นสตรี จำนวน 189 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณค่า

กลุ่มตัวอย่างของ เกรจซี่, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan. 1970: 607-610) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามพื้นที่จัดการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (check list) ประกอบด้วย เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และพื้นที่จัดการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ซึ่งมี 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำ พฤติกรรมของผู้นำ และด้านบทบาทของผู้นำ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถาม
2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีซึ่งจำแนกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำ พฤติกรรมของผู้นำและบทบาทของผู้นำ
3. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย ตามคำนิยามของภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 และวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 3 ข้อ และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรี ตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 30 ข้อ
4. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของคำถามเพื่อให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
5. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องด้านโครงสร้าง ความเหมาะสม ความชัดเจน ความถูกต้องของการใช้ภาษา และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of item objective congruence: IOC) โดยพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากดัชนีความสอดคล้องที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จึงถือว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาพบว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 30 ข้อ
6. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ แล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ความเชื่อมั่นพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นที่ต้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.75 ขึ้นไป พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 ของแบบสอบถามทั้งฉบับ
7. นำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุง ข้อคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามเก็บแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามโดยตนเอง โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปยังโรงเรียนเพื่อแจกให้กับครู ในสถานศึกษาชั้น

พื้นฐานที่มีผู้บริหารเป็นสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 189 ชุด โดยกำหนดเวลาในการตอบแบบสอบถามและส่งกลับคืนให้ผู้วิจัยภายใน 7-15 วัน ผ่านทางออนไลน์ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 189 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยใช้สถิติในการศึกษา ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ร้อยละ
 - 1.2 ค่าเฉลี่ย
 - 1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 ความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง
 - 2.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟาของครอนบัค
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน
 - 3.1 การทดสอบที
 - 3.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3 สามารถสรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านบทบาทของผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำ และด้านพฤติกรรมของผู้นำ ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3 โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำ	3.91	0.37	มาก	2
2. ด้านพฤติกรรมของผู้นำ	3.82	0.40	มาก	3
3. ด้านบทบาทของผู้นำ	3.95	0.41	มาก	1
รวมเฉลี่ย	3.89	0.35	มาก	

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรี ตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตาม เพศ โดยภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำและด้านพฤติกรรมของผู้นำมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ ครูเพศชายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีมากกว่าครูเพศหญิง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรี	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำ	4.17	0.47	3.85	0.31	3.75**	0.001
2. ด้านพฤติกรรมของผู้นำ	4.03	0.53	3.77	0.35	2.87**	0.006
3. ด้านบทบาทของผู้นำ	4.07	0.66	3.92	0.33	1.28	0.208
รวมเฉลี่ย	4.09	0.49	3.85	0.30	2.79**	0.008

$p < .01$

3. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรี ตามความคิดเห็นของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี และ 5-10 ปี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปีขึ้นไป สำหรับด้านพฤติกรรมของผู้นำ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีด้านพฤติกรรมของผู้นำมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5-10 ปี และ 11 ปีขึ้นไป ดังตารางที่ 3 - 5

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรี	ประสบการณ์ในการทำงาน						F	Sig.
	น้อยกว่า 5 ปี		5 – 10 ปี		11 ปีขึ้นไป			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำ	3.97	0.36	3.92	0.37	3.58	0.04	8.83**	0.000
2. ด้านพฤติกรรมของผู้นำ	3.76	0.45	3.91	0.38	3.62	0.06	5.43**	0.005
3. ด้านบทบาทของผู้นำ	3.95	0.50	3.95	0.37	4.00	0.00	0.13	0.882
รวมเฉลี่ย	3.89	0.39	3.93	0.35	3.73	0.03	2.16	0.118

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายค่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำ

ประสบการณ์ในการทำงาน	$\bar{X}$	ประสบการณ์ในการทำงาน		
		น้อยกว่า 5 ปี (Sig.) 3.97	5 - 10 ปี (Sig.) 3.92	11 ปีขึ้นไป (Sig.) 3.58
น้อยกว่า 5 ปี	3.97	-	0.05 (0.381)	0.39** (0.000)
5 - 10 ปี	3.92	-	-	0.34** (0.000)
11 ปีขึ้นไป	3.58	-	-	-

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายค่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านพฤติกรรมของผู้นำ

ประสบการณ์ในการทำงาน	$\bar{x}$	ประสบการณ์ในการทำงาน		
		น้อยกว่า 5 ปี (Sig.) 3.76	5 – 10 ปี (Sig.) 3.91	11 ปีขึ้นไป (Sig.) 3.62
น้อยกว่า 5 ปี	3.76	-	0.149* (0.014)	0.14 (0.186)
5 – 10 ปี	3.91	-	-	0.29** (0.006)
11 ปีขึ้นไป	3.62	-	-	-

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผู้วิจัยสรุปประเด็นที่นำมาอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านทั้งด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำ ด้านพฤติกรรมของผู้นำ และด้านบทบาทของผู้นำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสตรีสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงาน มีความเป็นระเบียบและตรงต่อเวลา มีการให้การส่งเสริม สนับสนุนให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงานในการพัฒนาวิธีการทำงาน พัฒนาตนเอง และคนในองค์กรอยู่เสมอ ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นต่อการปฏิบัติงานขององค์กรเป็นอย่างดี โดยจะมุ่งเน้นที่สัมพันธภาพในการทำงาน การแบ่งปัน การดูแลเอาใจใส่มากกว่าการควบคุมบังคับบัญชา จะทำงานโดยไม่ใช้ความรุนแรง แต่จะใช้ความร่วมมือและการช่วยเหลือสนับสนุน มีความเป็นกัลยาณมิตร เน้นการทำงานเป็นทีม และส่งเสริมการมีส่วนร่วม มีความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา ให้มีความพอใจในการทำงานได้เป็นอย่างดี รวมทั้งมีลักษณะทางสังคมที่ดี มีการสื่อสารที่ดี มีภาวะผู้นำแบบเอื้ออำนวยให้เกิดความสะดวกและสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลรอบด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิรา พุเจริญ (2560) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีที่ประสบความสำเร็จในสถาบันอาชีวศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยพบว่า ทศนคติต่อผู้บริหารสตรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวัลย์ ชูศรีवास (2562) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสตรี ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสตรีและประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา นามเจริญ (2564) ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก เช่นกัน

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า เพศชายมีความมั่นใจและยอมรับผู้บริหารสตรีในการบริหารสถานศึกษา ถึงแม้จะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ต่างกัน ได้รับการดูแล ส่งเสริมสนับสนุน การให้คำแนะนำช่วยเหลือ ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ และส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาที่มีความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ดังนั้นจึงทำให้มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทธราภรณ์ ประชนันท์ (2558) ได้

ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันในสภาพแวดล้อม และบริบทที่ไม่ต่างกันได้รับการปฏิบัติจากผู้บริหารสตรีอย่างเสมอภาค เท่าเทียมกันในทุกด้านทำให้ได้รับรู้ต่อพฤติกรรมของผู้บริหารสตรีคล้ายกันจึงส่งผลต่อการตัดสินใจไม่แตกต่างกัน อีกทั้งอาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสตรีล้วนมีความรู้ความสามารถและมีภาวะผู้นำพร้อมที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทางสังคมยุคสารสนเทศและการปฏิรูปการศึกษา มีทักษะกระบวนการในการบริหารและการจัดการศึกษา สามารถปรับปรุง พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพและทันสมัยอยู่เสมอปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้อาจทำให้ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรภิกษิ์ (2556) ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำผู้บริหารสตรีของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการเปรียบเทียบโดยจำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรวรรณ์ เสือโคร่ง (2556) ได้ศึกษาภาวะผู้นำ ผู้บริหารสตรีโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรี ตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรี ตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ที่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในแต่ละด้านของภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรี ตามความคิดเห็นของครู ซึ่งควรได้มีการพัฒนา และส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ผู้บริหารสตรีควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนวความคิดที่หลากหลาย โดยส่งเสริมคณะครูเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงานและการตัดสินใจมากที่สุด

1.2 ผู้บริหารหมั่นศึกษาหาความรู้ เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับตนเองให้มีวิสัยทัศน์ในการมองปัญหาต่าง ๆ อย่างเข้าใจ และใช้ประสบการณ์เพื่อพร้อมรับปัญหาต่าง ๆ ในงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ผู้บริหารสตรีควรมีความกระตือรือร้น ความมุ่งมั่นเอาใจใส่ในการบริหารงานอย่างสม่ำเสมอ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาองค์กรไปในทางที่ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีกับการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการจัดการระบบการศึกษา

2.2 ควรศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี

2.3 ควรศึกษาเรื่องรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับผู้บริหารสตรีรุ่นใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ณัฏฐพันธ์ เขจรนันท์, และคณะ. (2551). **พฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์.
- ธรรมาวุธ. (2553). **การบริหารจัดการเชิงจิตวิทยา หลักการ การประยุกต์และกรณีศึกษา**. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- ปวีณา งามเจริญ. (2564). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตราด**. ปรินญานินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภัทรภรณ์ ประชาพันธ์. (2558). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- การดี อนันต์นาวี. (2551). **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. ชลบุรี: มนต์รี มิเกล กาไรซาบาล.
- มัทนา ภัคคุณานนท์, แฉ่งน้อย ย่นาวรี, สมคิด สร้อยน้ำ, และจุฬพล พูลภัทรชีวิน. (2557). **อนาคตภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีโรงเรียนประถมศึกษาของไทย ในทศวรรษหน้า. (พ.ศ. 2557- 2567)**. วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 6(1): 80-95.
- รุจิรา พูเจริญ. (2560). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีที่ประสบความสำเร็จในสถาบันอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ ในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต (การจัดการ). มหาวิทยาลัยชินวัตร.
- วิลาวัลย์ ชูศรีवास. (2562). **พฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารสตรีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์**. ปรินญานินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สุรกิจ ลีอิน. (2556). **การศึกษาภาวะผู้นำผู้บริหารสตรีของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2**. ปรินญานินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมุทร ชำนาญ. (2557). **ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎี และปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. ระยอง: พี. เอส. การพิมพ์.
- สมควร ภัคทีวุฒิ. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. (2563). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2564**. กาญจนบุรี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). **รายงานครูและพนักงานราชการจำแนกตามตำแหน่งรวมโรงเรียนทุกประเภท**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.
- อรรณณ เสือโคร่ง. (2556). **ภาวะผู้นำผู้บริหารสตรีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2**. ปรินญานินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อินทวัชร ลีจินดา. (2555). **บทบาทของสตรี. นิตยสารยุทธโธษวารสาร**. 1(2): 45-49.
- Abramson, M A. (1996). **In search of the new leadership**. New York: Leadership.
- Colquitt, J. A., Lepine, J. A., & Wesson, M. J. (2017). **Organizational Behavior: Essentials for Improving Performance and Commitment**. Irwin: McGraw-Hill.
- Eugenia, I. N. (2010). **School management positions and women empowerment—A Rwandan case**, in Kigali Institute of Management. **International Journal of Business and Management**. 5(6): 180-187.
- Fisher, K. (2010). **Technology-enabled active learning environments: an appraisal**. University of Melbourne: Australia. (Online). Retrieved from <http://www.oecd.org/education/innovation-education>.

- Heller, T. (1982). **Women and Men as Leaders, in Business, Educational and Social Service Organizations.** New York: Praeger.
- Jones, G. R. & George, J. M. (2016). **Contemporary management.** (9th ed.). McGraw-Hill: International Edition.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement.** 30(3): 607-610.
- Saeed, R., et al. (2011). Effect of female principal's management styles on teacher's job satisfaction in Isfahan- Iran, girls high schools. **International education studies.** 4(3): 124-132.

การจัดการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ในประเพณีไหลแพไฟ จังหวัดอุตรดิตถ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

Using STEM EDUCATION Management to Develop Creative Problem-Solving Skills in the Uttaradit Lai Phae Fai Tradition of Mathayomsuksa 2 Students

วิภาพร เวียงเงิน¹, สิริินภา กิจเกื้อกุล²

Wipaporn Wiang-Ngum¹, Sirinapa Kijkuakul²

Corresponding Author E-mail: wiangngum.wipaporn@gmail.com

Received: 2023-05-29; Revised: 2023-06-14; Accepted: 2023-07-01

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวการจัดการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION 2) พัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ปริซึมและทรงกระบอก และ 3) ศึกษาผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ เรื่อง ปริซึมและทรงกระบอก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เมื่อจัดการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 2 คน โดยวิธีการแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบบันทึกกิจกรรมแบบสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ชิ้นงานของนักเรียน และแบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ โดยมีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.879 ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) แนวการจัดการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน (1) ขั้นระบุปัญหา ควรเป็นสถานการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน (2) ขั้นรวบรวมข้อมูล ควรให้นักเรียนได้เข้าใจแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (3) ขั้นออกแบบวิธีการแก้ปัญหา ควรกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหา (4) ขั้นวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา ควรกระตุ้นให้นักเรียนได้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการใช้แนวคิดทางคณิตศาสตร์ในการสร้างชิ้นงาน (5) ขั้นทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหา ควรมีการแสดงผลการทดสอบ โดยอาจให้นำเสนอชิ้นงานหน้าชั้นเรียนให้นักเรียนสามารถเห็นได้ชัดเจน (6) ขั้นนำเสนอผลการแก้ปัญหา ควรให้นักเรียนได้สะท้อนหรือตีความเกี่ยวกับการใช้แนวคิดทางคณิตศาสตร์เข้ามาแก้ปัญหาหรือสร้างชิ้นงาน 2) นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ได้ โดยสามารถทำความเข้าใจปัญหาได้ดีที่สุด แต่มีความสามารถในการเตรียมความพร้อมที่จะดำเนินการแก้ปัญหาได้น้อยที่สุด และ 3) ผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ทั้ง วงจรที่ 1 - 3 นักเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละอยู่ในระดับดี ร้อยละ 87.5, 75 และ 87.5 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION, ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์, ปริซึมและทรงกระบอก, ประเพณีไหลแพไฟ

¹ นิสิตระดับการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹ Master of Education Program Student, Mathematics Education, Faculty of Education, Naresuan University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ภาควิชาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร

² Lecturer of Education Program, Mathematics Education, Faculty of Education, Naresuan University

Abstract

This research aims to 1) study how to use STEM EDUCATION, 2) to develop the creative problem-solving skills of Mathayomsuksa 2 students in Prisms and Cylinders and 3) study the results of developing creative problem-solving skills of Mathayomsuksa 2 students in Prisms and Cylinders using STEM EDUCATION management. The target groups were 2 students studying in the 2nd semester of the 2022 academic year from one of the Educational Opportunity Expansion Schools in Tron District, Uttaradit Province with purposive sampling. The research instruments included activity form, reflective form, students' tasks, and a creative problem-solving skill test with the reliability level of 0.879. The data were analyzed through content analysis. The findings found that

1) the STEM EDUCATION approach needed 6 steps: (1) problem identification: it concerned the use of a situation that is relevant to students' everyday lives; (2) data gathering: students should be able to understand the various concepts involved in the situation; (3) process design for problem solving: this encouraged students to use mathematical concepts to solve problems; (4) planning and solving a problem, this enabled students to see the relationship between the mathematical concepts and tasks; (5) testing and improving the tasks, students needed to present them clearly in front of the class and (6) presenting solutions, this allowed students to reflect on how to use mathematical concepts to solve problems or tasks. 2) Students can develop creative problem-solving skills by being able to understand the problem with the best ability but have the least ability to prepare to take an action, and 3) the results of developing creative problem-solving skills were found that in the 1st – 3rd cycles, the students had an average percentage in a good level of 87.5%, 75%, and 87.5% respectively.

Keywords: STEM EDUCATION, Develop Creative Problem-Solving Skills, Prisms and Cylinders, Lai Phae Fai Tradition

บทนำ

วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความเป็นนามธรรมสูง จนบางครั้งนักเรียนไม่สามารถมองเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจได้ โดยเฉพาะการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ฝึกทักษะในด้านมิติสัมพันธ์ และการให้เหตุผลแบบต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากขั้นตอนทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ เพื่อให้เกิดลำดับขั้นตอนในการแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อหาข้อค้นพบและสามารถตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างมีระบบ ระเบียบ และเป็นพื้นฐานของหลายสาขาวิชา ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมเข้าใจได้ยาก มีเนื้อหาที่ละเอียดเน้นทางด้าน การคำนวณ และทฤษฎีหากขาดความเข้าใจอย่างแท้จริง จึงไม่สามารถเข้าใจได้ ซึ่งปัจจุบันครูมุ่งสอนเนื้อหาตามธรรมชาติมากกว่า การเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับคณิตศาสตร์ นักเรียนจึงไม่สามารถเรียนคณิตศาสตร์จากนามธรรมสู่รูปธรรมได้ ด้วยเหตุนี้ นักเรียนจึงมีทัศนคติไม่ดีกับวิชาคณิตศาสตร์เนื่องจากนักเรียนขาดทักษะในการคิดคำนวณ และ ทักษะการคิดแก้ไขปัญหา คณิตศาสตร์ (จิระประภา คำภาเกษ. 2563)

ในปัจจุบันการดำรงชีวิตแตกต่างจากสมัยอดีตกล่าวคือ สภาพบริบทในยุคปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีวิถีชีวิตที่ใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต ดังนั้นการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความ จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในอนาคต ซึ่งทักษะในการแก้ปัญหายังสร้างสรรค์ พื้นฐานของทักษะที่สำคัญอีกหลายประการ จึงถือ ได้ว่าการคิดที่ครอบคลุมกระบวนการคิดขั้นสูงทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) การคิดอย่าง สร้างสรรค์ (Creative Thinking) และการคิดแก้ปัญหา (Problem Solving Thinking) ที่จัดเป็นการคิดที่สำคัญสำหรับ นักเรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งช่วยให้นักเรียนพัฒนาได้ตรงตามเป้าหมายและแผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา. 2560) ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579 ที่กล่าวว่า คนไทยทุกคนต้องได้รับ การศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขและสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 เป็นนักคิด นักแก้ปัญหา ซึ่งความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving) เป็นความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ แนวคิด หรือวิธีการ ที่รู้จักการคิดสร้างสรรค์หรือจัดกระทำสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาเอง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ โดยใช้หลักการสร้างสรรค์และหาแนวทางในการประดิษฐ์ขึ้น

ในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในประเทศไทย ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะเห็นได้จาก ผลการประเมินนักเรียนในระดับนานาชาติ ชื่อโครงการ Programme for International Student Assessment หรือ PISA ดำเนินการโดยองค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development) หรือ OECD จากผลการประเมินของ PISA 2003 ที่เน้นการประเมินสมรรถนะการแก้ปัญหา ที่พัฒนาขึ้นภายใต้กรอบโครงสร้างของการประเมินการแก้ปัญหาของ PISA อย่างเคร่งครัด (OECD PISA Collaborative Problem-Solving Expert Working Group. 2013) ซึ่งผลการประเมินพบว่า มีนักเรียนของไทยเพียง 3% เท่านั้นที่มีระดับสมรรถนะการแก้ปัญหาอยู่ที่ระดับสูงสุด ระดับ 3 และมีนักเรียนไทยกว่า 41% ที่มีระดับสมรรถนะการแก้ปัญหาอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐานต่ำกว่าระดับ 1) จากผลการประเมินของ PISA ในครั้งต่อมา ในปี ค.ศ. 2012 2015 และ 2018 ตามลำดับ พบว่า ระดับสมรรถนะการแก้ปัญหานักเรียนมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนไทยที่มีระดับการแก้ปัญหาคือเป็นลำดับที่สูง ซึ่งหมายความว่านักเรียนไทยนั้นสมรรถนะในการแก้ปัญหาอยู่ที่ระดับต่ำกว่ามาตรฐาน

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สสวท. ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อศึกษาวิจัยและพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศไทยจึงมุ่งหน้าขับเคลื่อนการพัฒนา “STEM” ซึ่งเป็นคำย่อของ วิทยาศาสตร์ (Science: S) เทคโนโลยี (Technology: T) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering: E) และคณิตศาสตร์ (Mathematics: M) เป็นหนึ่งแนวคิดในการพัฒนานักเรียนให้เกิดทักษะดังกล่าวได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม สภาพการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตามสภาพจริง ครูจำนวนมากยังคงใช้วิธีการสอนแบบอธิบายประกอบการยกตัวอย่างให้นักเรียนฟัง สิ่งนี้นักเรียนได้เพียงแค่ท่องจำเท่านั้น แต่ไม่ได้ฝึกกระบวนการคิดเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ (กิตติพัฒตะกุลสุข. 2546) จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยแสดงให้นักเรียนเห็นเป็นรูปธรรมจึงมีความสำคัญเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เชิงสร้างสรรค์ที่มีการจัดการเรียนรู้ที่ยังคงเน้นรูปแบบการบรรยายอันเนื่องมาจากระยะเวลาการเรียนการสอนที่มีจำนวนจำกัด แต่เนื้อหาในหลักสูตรที่นักเรียนต้องเรียนมีจำนวนมาก ผู้สอนจึงต้องจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระวิชาครบตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

จากบริบทของโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้ทำการเรียนการสอน เป็นโรงเรียนขยายโอกาสตั้งอยู่ในชุมชนแห่งหนึ่งในอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งชุมชนแห่งนี้มีแม่น้ำน่านไหลผ่านซึ่งเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงประชาชนชาวเมืองตรอนมาโดยตลอด คนในชุมชนจึงพร้อมใจกันจัดงานประเพณีไหลแพไฟ เป็นพิธีขอขอบคุณพืชพันธุ์ธัญญาหารและสายน้ำ รวมถึงแสดงวิถีชีวิตของชาวบ้านในอำเภอดอน ซึ่งจัดเป็นประจำทุกปี และชาวบ้านมีความเชื่อหากแพไฟที่ทำขึ้นนอกจากจะให้ความสวยงามแล้วแพไฟต้องลอยไปได้ไกล เทียนในแพไฟไม่ดับระหว่างลอย จะแสดงให้เห็นว่าการทำนายนเกี่ยวกับการเกษตรในปีถัดไปจะเป็นไปด้วยความราบรื่นหรือการดำรงชีวิตในอนาคตอย่างมีความสุข ซึ่งหากพิจารณาตามหลักวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์แล้วนั้น แพไฟมีความไม่สมบูรณ์จึงทำให้ขาดสมดุล เกิดการจมก่อนจะลอยไปได้ไกล เอียง หรือคว่ำขณะลอยได้ และอีกปัญหาที่มักพบในขณะที่ลอยแพไฟ ก็คือ เทียน ซึ่งเทียนมีขนาดเล็ก ตั้งได้ยาก ดับไว จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวส่งผลต่อความเชื่อของชาวบ้านในชุมชนเป็นอย่างมาก ผู้ทำวิจัยจึงวิเคราะห์ได้ว่าการทำแพไฟนั้นควรมีลักษณะที่ไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไปให้ความสมดุลกับเทียนหรือสิ่งของที่ตกแต่งภายในแพไฟเพื่อไม่ให้เกิดการเอียงไปทางใดทางหนึ่งที่จะเป็นเหตุให้แพจมลง ซึ่งขนาดของเทียนที่กล่าวมานั้นพิจารณาตามหลักวิทยาศาสตร์ควรมีขนาดที่พอดีไม่เล็กหรือใหญ่เกินไปในพื้นที่ในแพไฟ ตั้งง่าย เทียนที่มีขนาดพอดีจะทำให้เกิดการถ่ายเทอากาศและหากมีขนาดใหญ่เกินไปจะส่งผลให้ไม่มีพื้นที่ให้อากาศเข้ามาเทียนจะดับง่ายและหากเล็กเกินไปก็จะส่งผลให้มีอากาศเข้ามาเกินไป เทียนก็จะดับง่ายเช่นกัน จะเห็นได้ว่าจะต้องคำนึงถึงขนาดพื้นที่ของแพไฟเป็นหลักซึ่งต้องพิจารณาตามหลักของคณิตศาสตร์ในการคำนวณ จะทำให้เกิดความสมดุลระหว่างแพ และเทียน ทำให้เทียนสามารถดับช้า และแพไหลตามน้ำได้โดยไม่จมลง โดยเฉพาะการเชื่อมโยงการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเนื้อหา เรื่อง ปริซึมและทรงกระบอก เป็นเนื้อหาในสาระที่ 2 การวัดและเรขาคณิต ศึกษาเกี่ยวกับการหาพื้นที่ผิวและปริมาตรของรูปทรงเรขาคณิตสามมิติ สมบัติของรูปและตำแหน่งในปริภูมิจึงทำให้สามารถนำมาใช้ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการจัดการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ในประเพณีไหลแพไฟ จังหวัดอุตรดิตถ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่จะพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนให้ดีขึ้นทำให้นักเรียนสามารถที่จะนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งใน อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวการจัดการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION
2. เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ปริซึมและทรงกระบอก
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ เรื่อง ปริซึมและทรงกระบอก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เมื่อจัดการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION

การทบทวนวรรณกรรม

คำว่า “สะเต็ม” เป็นคำทับศัพท์ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษ “STEM” ซึ่งเป็นชื่อย่อของศาสตร์หรือสาขาวิชาการทั้ง 4 คือ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดย Oxford Dictionary ได้ให้ความหมายว่า STEM เป็นคำย่อเชิงวิชาการที่มุ่งเน้นการเรียนการสอนที่ใช้ความเชื่อมโยงระหว่างสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์และคณิตศาสตร์ เมื่อพิจารณาความหมายของแต่ละศาสตร์จะมีคำอธิบาย และลักษณะดังนี้

S ย่อมาจากคำว่า Science หรือ วิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาหลักของหลักสูตรการศึกษาในหลาย ๆ ประเทศโดยเฉพาะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตามวิทยาศาสตร์ยังหมายถึงการศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของโลกทั้งที่เกิดจากมนุษย์และเกิดขึ้นเป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ การได้มา ซึ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์อาศัยกระบวนการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ (Scientific inquiry) เป็นกระบวนการที่นักวิทยาศาสตร์ใช้ในการศึกษาความเป็นไปของธรรมชาติสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา เนื้อหาสาระทางวิทยาศาสตร์โดยทั่วไปแบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ วิทยาศาสตร์กายภาพ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ และวิทยาศาสตร์โลกและอวกาศ

T ย่อมาจาก Technology หรือ เทคโนโลยี หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นจากพื้นฐานความเป็นธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ซึ่งมักจะทำให้มนุษย์มีความสะดวกสบายหรือปลอดภัยมากขึ้น เทคโนโลยีเป็นวิชาที่เกี่ยวกับกระบวนการ แก้ปัญหา ปรับปรุง พัฒนาสิ่งต่าง ๆ หรือกระบวนการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของคนเรา โดยเทคโนโลยี มีนัย 3 ประการ คือ 1) เทคโนโลยีในฐานะศาสตร์แขนงหนึ่งที่เป็นความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อการออกแบบ และนำเทคโนโลยีไปใช้ 2) เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาเฉพาะ และ 3) เทคโนโลยีด้านการจัดการเรียนการสอน โดยไม่ว่าจะมองจากนัยใด เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพก็ต้องผ่านกระบวนการออกแบบทางเทคโนโลยีที่เรียกว่า Technological design หรือ Technological design process ซึ่งคล้ายกับกระบวนการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์

E ย่อมาจากคำว่า Engineering หรือ วิศวกรรมศาสตร์ เป็นการประยุกต์ความรู้ ทักษะ กระบวนการและความเชี่ยวชาญในเชิงวิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมและการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง วิศวกรรมศาสตร์ใน สะเต็มจึงหมายถึง ศาสตร์ด้านกระบวนการ มากกว่าจะเป็นศาสตร์อย่างวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์ (สุธีระ ประเสริฐสรรพ. 2559) โดยเน้นการออกแบบ การวางแผนเพื่อแก้ปัญหา การใช้องค์ความรู้ต่าง ๆ มาสร้างสรรค์ออกแบบผลงานภายใต้ข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่กำหนด ซึ่งเป็นกระบวนการออกแบบหรือสร้างบางสิ่งขึ้นมาโดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

M ย่อมาจาก คำว่า Mathematics หรือ คณิตศาสตร์ หมายถึง ภาษาของจำนวน รูปร่าง และปริมาณ คณิตศาสตร์เป็นวิชาสำคัญอย่างยิ่งวิชาหนึ่ง ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทำให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบระเบียบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม การเรียนรู้คณิตศาสตร์มี 3 เรื่องหลัก คือ 1) กระบวนการคิดเชิงคณิตศาสตร์ (mathematical thinking) ได้แก่ การเปรียบเทียบการจำแนก/จัดกลุ่ม การจัดแบบรูป และการบอกรูปร่างและคุณสมบัติ 2) ภาษาคณิตศาสตร์ เด็กจะสามารถถ่ายทอดความคิดหรือ ความเข้าใจความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ได้ โดยใช้ภาษาคณิตศาสตร์ในการสื่อสาร เช่น มากกว่า น้อยกว่า เล็กกว่า ใหญ่กว่า ฯลฯ และ 3) การส่งเสริม

การคิดเชิงคณิตศาสตร์ขั้นสูง (higher-level mathematical thinking) จากการจัดการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION กับ การใช้เนื้อหาข้อมูลประเพณีไหลแพไฟท์ที่ผู้เรียนรู้จักในชีวิตประจำวัน

ทักษะแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์

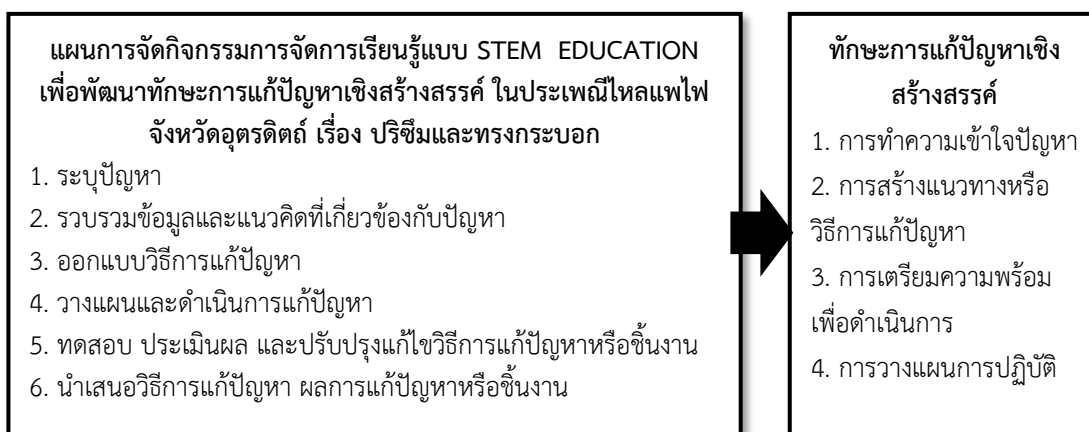
พันธุ์ยุทธ น้อยพินิจ, วรินทร์ สุภาพ, และจักรกฤษ กลิ่นเอี่ยม (2562) กล่าวว่าความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการแสวงหาคำตอบและวิธีการแก้ปัญหาที่แปลกใหม่จากการคิดที่มีระบบ มีแบบแผน โดยประยุกต์ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างความคิดที่หลากหลาย และความคิดวิจารณ์ญาณในการเลือกและประเมินวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ตลอดจนสามารถวางแผนการแก้ปัญหาและลงมือแก้ปัญหาด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง จนกระทั่งสามารถหาคำตอบและวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างรอบคอบและบรรลุเป้าหมายในที่สุด

ทรงยศ สกุลยา, และวรินทร์ สุภาพ (2563) กล่าวถึง การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ไว้ว่าเป็นกระบวนการแสวงหาคำตอบและวิธีการแก้ปัญหาที่แตกต่าง จากการคิดที่มีระบบแบบแผน ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์และความคิดวิจารณ์ญาณในการเลือกและประเมินวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ตลอดจนสามารถวางแผนการแก้ปัญหาและลงมือแก้ปัญหาด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง จนสามารถหาผลลัพธ์และวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างรอบคอบและสมบูรณ์ ดังนั้นความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จึงเป็นความสามารถในการใช้กระบวนการแสวงหาคำตอบ และวิธีการแก้ปัญหาที่แตกต่างจากเดิม โดยอาศัยความคิดสร้างสรรค์และความคิดวิจารณ์ญาณในการเลือกและประเมินวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ตลอดจนสามารถวางแผนการแก้ปัญหาและลงมือแก้ปัญหาจนกระทั่งบรรลุตามจุดมุ่งหมาย

ศศิธร ศรีวงษ์ญาติดี, และเนาวนิตย์ สงคราม (2560) ได้เสนอแนวทางการวัดและประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในทิศทางเดียวกันว่า การประเมินการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สามารถพิจารณาได้จากการสังเกต และการใช้คำถาม ในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมทั้งกิจกรรมรายบุคคลและกลุ่ม ด้วยการบันทึกภาพ พฤติกรรม และการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์พฤติกรรมและผลงาน การประเมินผลงาน โดยทำการประเมินเป็นระยะต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการความก้าวหน้า ในการแสดงออกของการปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงถึงการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การสัมภาษณ์ที่มีการเตรียมคำถามให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นต่อการแสดงออก และต่อผลงานที่สังเกตจากการใช้ภาษา การเรียบเรียงคำพูด และการประยุกต์ใช้ต่อสิ่งที่เด็กแสดงออกในทางสร้างสรรค์ และนำเสนอผลงานของตนเองด้วยความภูมิใจ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวทางการวัดและประเมินผลของทักษะแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ของ ศศิธร ศรีวงษ์ญาติดี มาปรับการประเมินให้เหมาะสมกับกิจกรรม มีสังเกตและการใช้คำถาม ในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมทั้งกิจกรรมรายบุคคลและกลุ่ม ด้วยการบันทึกภาพ การสัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์พฤติกรรมและชิ้นงาน การประเมินชิ้นงาน โดยทำการประเมินเป็นระยะต่อเนื่องเพื่อดูพัฒนาการความก้าวหน้าในการแสดงออกของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอนตามแนวคิดของ Kemmis (1996. อ้างถึงใน สิริินภา กิจเกื้อกูล. 2557) ประกอบด้วย ขั้นตอนวางแผน (Plan) ขั้นตอนปฏิบัติ (Act) ขั้นสังเกต (Observe) และขั้นสะท้อนผล (Reflect) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีลักษณะทำซ้ำเป็นวงจรทั้งหมด 3 วงจร

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในอำเภอดุตรดิตถ์ จำนวน 2 คน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION จำนวน 3 แผน โดยใช้เวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง นำแผนนี้สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเพื่อรับข้อเสนอแนะ และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีคุณภาพในระดับความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.27)

2. แบบสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำแบบสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้สะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเพื่อรับข้อเสนอแนะ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ผู้วิจัยและผู้ร่วมสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะทำการจดบันทึกบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนในแต่ละวงจรว่าเป็นอย่างไร มีความเหมาะสมหรือไม่ สามารถช่วยส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ได้หรือไม่ อย่างไร และควรแก้ไขปรับปรุงอย่างไร ซึ่งมีคุณภาพในระดับความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.22)

3. แบบบันทึกกิจกรรม นำแบบบันทึกกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อใช้กับสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน และเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาและการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ โดยเพื่อให้นักเรียนเขียนบันทึกทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของแบบบันทึกกิจกรรมต่อไป ซึ่งมีคุณภาพในระดับความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.25)

4. แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ นำแบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นในการใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนเกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเพื่อรับข้อเสนอแนะ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ต่อไป ซึ่งมีคุณภาพในระดับความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.27)

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ปฐมนิเทศและชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนที่เข้าร่วมวิจัยทราบ ทำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบของการวิจัยปฏิบัติการ จำนวน 3 วงจรใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 12 ชั่วโมง ในขณะที่ทำการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ การคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ รวมถึงสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ทำการบันทึกข้อมูลในแบบสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วทำการวิเคราะห์ผลการจัดการเรียนรู้ หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม ผู้วิจัยทำการสะท้อนผลจากแบบสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัยร่วมกับผู้มีส่วนร่วมในการทำวิจัยสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วทำการวิเคราะห์ผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จากนั้นนำผลที่ได้ไปปรับปรุงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรถัดไป

การวิเคราะห์ข้อมูล แนวการจัดการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากผู้ร่วมสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาจัดกลุ่มข้อมูลให้อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน เพื่อให้สะดวกต่อการวิเคราะห์และอภิปรายผล สำหรับผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

(Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากแบบบันทึกกิจกรรม แบบสัมภาษณ์ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์มาวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วงจรปฏิบัติการที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พื้นที่ผิวของปริซึม (ฐานแปะไฟ)

ขั้นวางแผน (Plan: P) วิเคราะห์ปัญหาของผู้สอนและนักเรียน สืบค้นเอกสาร ปรัชญาผู้เชี่ยวชาญ และวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พื้นที่ผิวของปริซึม (ฐานแปะไฟ)

ขั้นปฏิบัติ (Act: A) ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา โดยเล่าประวัติความเป็นมาของประเพณีไหลแปะไฟ เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจ และให้นักเรียนมีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยกล่าวถึง เรื่อง พื้นที่ผิวของปริซึม (ฐานแปะไฟ) และการสร้างแปะไฟ ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา แจกแบบบันทึกกิจกรรมที่ 1 ให้นักเรียนสืบค้นความหมายของรูปทรงปริซึม และวิธีการหาพื้นที่ผิวของปริซึมในแต่ละรูปแบบลงในแบบบันทึกกิจกรรมที่ 1 ขั้นที่ 3 การออกแบบวิธีการแก้ปัญหาให้นักเรียนออกแบบฐานของแปะไฟด้วยโปรแกรม Power Point จากนั้นพิมพ์แบบแล้วนำมาติดลงในแบบบันทึกกิจกรรม พร้อมทั้งให้แสดงวิธีการคำนวณหาพื้นที่ผิวของแปะไฟ ขั้นที่ 4 การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา ให้นักเรียนสร้างฐานของแปะไฟตามทีออกแบบ ในระหว่างที่สร้างฐานของแปะไฟ ให้นักเรียนบันทึกปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการสร้างแปะไฟ พร้อมทั้งระบุแนวทางแก้ไขลงในแบบบันทึกกิจกรรม ขั้นที่ 5 การทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน ให้นักเรียนทดสอบประสิทธิภาพของผลงานโดยการนำไปลอยน้ำ จากนั้นร่วมกันอภิปรายผลของการทดสอบ ขั้นที่ 6 การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน นักเรียนนำเสนอผลการทดสอบ อธิบายถึงหลักการสร้างฐานแปะไฟของตนเอง และผลการทดลองของฐานแปะไฟของตนเอง หลังจากนั้นสรุปคะแนนที่ได้จากการสร้างฐานแปะไฟ

ขั้นสังเกต (Observe: O) พบว่า นักเรียนคนที่ 2 ไม่รู้จักปริซึม หาพื้นที่ผิวของปริซึมไม่ได้ และการแก้ปัญหาโดยใช้ความเข้าใจเรื่องพื้นที่ผิวของปริซึมนั้นยังมีความยากอยู่ นักเรียนคนที่ 2 ไม่สามารถออกแบบเรือแปะไฟจากความคิดของตัวเองได้ มีการดูตัวอย่างจากนักเรียนคนที่ 1 และจากอินเทอร์เน็ต

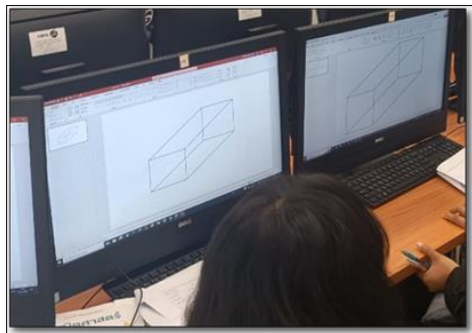
ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนผล (Reflect) ควรกระตุ้นให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมทุกคน ในการถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น ควรให้นักเรียนดูเรือแปะไฟโดยใช้สื่อวีดิทัศน์แทนภาพนิ่ง ควรกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดคำนึงถึงการออกแบบฐานแปะไฟให้เหมาะสมกับชิ้นงานของนักเรียน และใช้คำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้เข้าใจว่าการออกแบบรูปทรงฐานของเรือควรคำนวณน้ำหนักของเรือร่วมด้วยเพื่อให้แปะไฟนั้นสามารถลอยน้ำได้

วงจรปฏิบัติการที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ปริมาตรของปริซึม (โครงระดับแปะไฟ)

ขั้นวางแผน (Plan: P) วิเคราะห์ปัญหาของผู้สอนและนักเรียน สืบค้นเอกสาร ปรัชญาผู้เชี่ยวชาญ วางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

ขั้นปฏิบัติ (Act: A) ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา นำเข้าสู่บทเรียนโดยนำเสนอภาพประเพณีไหลแปะไฟของอำเภอดุสิต จังหวัดอุตรดิตถ์ จากนั้นใช้ประเด็นคำถามเพื่อกระตุ้นนักเรียน ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ให้นักเรียนสืบค้นความหมายของปริมาตร วิธีการหาปริมาตรของปริซึมในแต่ละรูปแบบ ความหมายของมวลและความหนาแน่นของวัตถุลงในแบบบันทึกกิจกรรมที่ 2 ขั้นที่ 3 การออกแบบวิธีการแก้ปัญหา ให้นักเรียนออกแบบโครงระดับแปะไฟด้วยโปรแกรม Power Point จากนั้นพิมพ์แบบแล้วนำมาติดลงในแบบบันทึกกิจกรรม แจกอุปกรณ์ ได้แก่ กระดาษแข็ง คัตเตอร์ กรรไกร ไม้บรรทัด ปืนกาว ในการสร้างโครงระดับแปะไฟ และแสดงวิธีการคำนวณหาปริมาตรของตลับบนแปะไฟ ขั้นที่ 4 การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา ให้นักเรียนสร้างโครงระดับแปะไฟตามทีออกแบบ ในระหว่างที่สร้างนั้นให้นักเรียนบันทึกปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการสร้าง พร้อมทั้งระบุแนวทางแก้ไขลงในแบบบันทึกกิจกรรม โดยพบว่า นักเรียนคนที่หนึ่งพบปัญหา ฐานไม่สมดุล และเรือเอียงเพราะสร้างสูง ส่วนนักเรียนอีกคนพบว่า เรือจมเพราะสร้างเล็กและเรือมีน้ำหนักมาก โดยแนวทางแก้ไขของนักเรียนคนที่หนึ่งเป็นการวัดขนาดฐานของเรือใหม่เพื่อให้เกิดความสมดุล ส่วนนักเรียนคนที่สองเลือกการสร้างขนาดของเรือให้มีความพอดีสร้างให้ใหญ่ แล้ววัดขนาดให้เท่ากัน จากนั้นให้นักเรียนนำเสนอปัญหาและอุปสรรคของการทำงานหน้าชั้นเรียน ขั้นที่ 5 การทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน ให้นักเรียนทดสอบ

ประสิทธิภาพของผลงานโดยการนำไปลอยน้ำ จากนั้นร่วมกันอภิปรายผลของการทดสอบ ขั้นที่ 6 การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน ให้นักเรียนนำเสนอผลการทดสอบ อธิบายถึงหลักการสร้างโครงระดับเรือของตนเอง และผลการทดลองโครงระดับเรือของตนเอง หลังจากนั้นสรุปคะแนนที่ได้จากการสร้างโครงระดับเรือ

ภาพที่ 2 ตัวอย่างการคิดค้นหาวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้ความเข้าใจเรื่องพื้นที่ผิวของปริซึม จากการเขียนแบบร่าง (ฐานไฟฟ้า) ได้อย่างสร้างสรรค์โดยใช้โปรแกรม Power Point

ขั้นสังเกต (Observe: O) นักเรียนแต่สามารถออกแบบอุปกรณ์ตกแต่งของไฟฟ้าเป็นรูปเรขาคณิตได้ แต่ยังพบว่าไม่สามารถคาดคะเนปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและหลากหลาย สามารถแก้ไขปัญหามาตามที่เราวางแผนไว้ได้ และสามารถคำนวณหาปริมาตรได้อย่างถูกต้อง แม้มีคำนวณที่ผิดพลาดไปได้แต่ก็แก้ปัญหาการคำนวณได้ และใช้เวลาในการคำนวณที่ค่อนข้างนานอาจเนื่องด้วยยังไม่ถนัดในการหาสูตรการคำนวณ

ขั้นสะท้อนผล (Reflect: R) ผู้สอนจะต้องมีการนำเข้าสู่สถานการณ์การแก้ปัญหาโดยการนำนักเรียนสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์การลอยตัวของเรือ แล้วจึงนำเข้าสู่สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถมองภาพของรูปทางเรขาคณิตที่มีอยู่ในชีวิตจริง ควรมีการทบทวนความรู้ความเข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์อาจใช้คำถามกระตุ้น หรือการยกตัวอย่างสิ่งของที่เห็นในชีวิตประจำวัน และควรส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การจัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมสำหรับการทำกิจกรรม

วงจรปฏิบัติที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของทรงกระบอก (เทียบไฟประดับ)

ขั้นวางแผน (Plan: P) วิเคราะห์ปัญหาของผู้สอนและนักเรียน สืบค้นเอกสาร ศึกษาผู้เชี่ยวชาญ และวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

ขั้นปฏิบัติ (Act: A) ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา นำเข้าสู่บทเรียนโดยการสนทนา เกี่ยวกับไฟประดับตกแต่งไฟฟ้าที่นักเรียนได้ไปดูจากของจริงในประเพณีไหลไฟ มีทั้งไฟประดับแบบใช้ไฟฟ้าและไฟประดับที่ทำจากเทียน ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ให้นักเรียนสืบค้นความหมายของทรงกระบอก วิธีการหาพื้นที่ผิวและปริมาตรของทรงกระบอกในแต่ละรูปแบบ ความหมายของการหลอมเหลวและการแข็งตัวของสารลงในแบบบันทึกกิจกรรม ขั้นที่ 3 การออกแบบวิธีการแก้ปัญหา ให้นักเรียนออกแบบเทียนไขด้วยโปรแกรม Power Point จากนั้นพิมพ์แบบแล้วนำมาติดลงในแบบบันทึกกิจกรรม แจกอุปกรณ์ให้กับนักเรียน ได้แก่ เศษเทียนไข สังกะสีชนิดบางสำหรับทำแม่พิมพ์เทียนไข ลวด คีมตัดลวด หม้อ และเตาไฟฟ้า และสร้างแม่พิมพ์ตามที่ได้ออกแบบไว้ รวมถึงแสดงวิธีการคำนวณหาพื้นที่ผิวและปริมาตรของเทียนไข ขั้นที่ 4 การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา ให้นักเรียนสร้างเทียนประดับไฟฟ้าตามได้ออกแบบในระหว่างที่สร้างเทียนประดับไฟฟ้า บันทึกปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการสร้างพร้อมทั้งระบุแนวทางแก้ไขลงในแบบบันทึกกิจกรรม จากนั้นให้นักเรียนนำเสนอปัญหาและอุปสรรคของการทำงานหน้าชั้นเรียน พบว่านักเรียนทั้งสองคนพบปัญหาและอุปสรรคที่เหมือนกันคือ การแข็งตัวของเทียนไขกว่าจะแข็งตัวออกมาเป็นรูปเทียน ขั้นที่ 5 การทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน ให้นักเรียนทดสอบประสิทธิภาพของผลงานโดยการนำไปลอยน้ำ จากนั้นร่วมกันอภิปรายผลของการทดสอบ ขั้นที่ 6 การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน ให้นักเรียนนำเสนอผลการทดสอบ อธิบายถึงหลักการสร้างเทียนประดับไฟฟ้าของตนเอง และผลการทดลอง หลังจากนั้นสรุปคะแนนที่ได้จากการสร้าง ร่วมกันอภิปราย

เพื่อลงข้อสรุปในประเด็นต่อไปนี้ ความหมายของทรงกระบอก การหาพื้นที่ผิวข้างของทรงกระบอก พื้นที่ผิวทั้งหมดของทรงกระบอก ปริมาตรทรงกระบอก และความหมายของการเปลี่ยนสถานะของสาร

ขั้นสังเกต (Observe: O) นักเรียนทุกคนสามารถตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง และคนสามารถแก้ปัญหาจากการทำกิจกรรมได้อย่างสนุกสนานและได้วิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งสามารถคาดคะเนปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมได้ แม้จะพบปัญหาการทำกิจกรรม แต่ก็สามารถดำเนินกิจกรรมแก้ปัญหาจนได้คำตอบที่ถูกต้องได้

ขั้นสะท้อนผล (Reflect: R) นักเรียนสามารถบอกความหมายของทรงกระบอกได้ และใช้ความรู้เรื่องทรงกระบอกในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่กำหนดได้ เมื่อเสร็จกิจกรรมแนวคิดเรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรของทรงกระบอก นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเป็นอย่างดี สามารถออกแบบเทียนไขประดับแพไฟ โดยมีการศึกษาเรื่องทรงกระบอกและการเปลี่ยนสถานะของสาร ในการละลายเทียนไขเพื่อออกแบบเทียนไขประดับแพไฟเป็นขั้นตอน มีการวางแผนการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ และสามารถสร้างชิ้นงานตามระยะเวลาที่กำหนด สามารถออกแบบเทียนไขประดับแพไฟออกมาได้ตรงตามที่สถานการณ์และเกณฑ์การทดสอบกำหนด สามารถมองเห็นปัญหาและอุปสรรคและรู้ว่าควรปรับปรุงชิ้นงานด้วยการนำชิ้นงานที่หลอมแล้วไปไว้ยังที่มีอุณหภูมิต่ำ เพื่อการแข็งตัวอย่างรวดเร็วของเทียน มีการนำเสนอชิ้นงานของตนเองได้อย่างน่าสนใจ นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาของตนเองและสามารถร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

ตอนที่ 2 ผลพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ เรื่อง ปริซึมและทรงกระบอก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เมื่อจัดการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION

1. ผลพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ วงจรที่ 1 พบว่า 1) การทำความเข้าใจปัญหาของนักเรียนเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับดี ร้อยละ 100 2) ด้านการสร้างแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาของนักเรียนเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับดี ร้อยละ 100 3) ด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อดำเนินการของนักเรียนเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับดีที่ร้อยละ 50 อยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 50 และ 4) ด้านการวางแผนการปฏิบัติของนักเรียนเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับดีที่ร้อยละ 100 สรุปในวงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละของการรู้ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับดีร้อยละ 87.5 อยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 12.5

2. ผลพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ วงจรที่ 2 พบว่า 1) ด้านการทำความเข้าใจปัญหาของนักเรียนเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับดี ร้อยละ 100 2) ด้านการสร้างแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาของนักเรียนเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับดี ร้อยละ 50 อยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 50 3) ด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อดำเนินการของนักเรียนเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับดีที่ร้อยละ 50 ระดับพอใช้ที่ร้อยละ 50 4) ด้านการวางแผนการปฏิบัติของนักเรียนเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับดีที่ร้อยละ 100 สรุปในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละการรู้ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในระดับดี ร้อยละ 75 ในระดับพอใช้ ร้อยละ 25

3. ผลพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ วงจรที่ 3 พบว่า 1) ด้านการทำความเข้าใจปัญหาของนักเรียนเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับดี ร้อยละ 100 2) ด้านการสร้างแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาของนักเรียนเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับดีร้อยละ 100 3) ด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อดำเนินการของนักเรียนเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับดีที่ร้อยละ 100 4) ด้านการวางแผนการปฏิบัติของนักเรียนเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับดีที่ร้อยละ 50 อยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 50 สรุปในวงจรปฏิบัติการที่ 3 นักเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละการรู้ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในระดับดี ร้อยละ 87.5 ในระดับพอใช้ ร้อยละ 12.5

อภิปรายผล

1. แนวการจัดการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ปริซึมและทรงกระบอก พบว่า ขั้นตอนการวางแผน: ก่อนการนำนักเรียนเข้าสู่การจัดการเรียนรู้ควรมีดำเนินการจัดเตรียมสื่อที่ใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากนั้นดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้นในการจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้เหมาะสม ถ้ามีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีที่เหมาะสมกับผู้เรียน จะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดความสะดวกสบาย ทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจ มีกำลังใจ และมีความพึงพอใจในการเรียน ทำให้เกิดสมาธิและเกิดการเรียนรู้ในที่สุด (อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์, 2554) ขั้นตอนปฏิบัติการ: ควรมีการสนทนาพูดคุยในประเด็นที่น่าสนใจ อาจยกสถานการณ์มาร่วมกันพูดคุย โดยจะต้องพยายามใช้คำถามปลายเปิดร่วมด้วย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดและเห็นแนวคิดทางคณิตศาสตร์ที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน ขั้นตอนระบุดูปัญหา: สถานการณ์ปัญหาควรเป็นสถานการณ์ปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน หรือเป็น สถานการณ์ในชีวิตประจำวันของ

นักเรียนที่นักเรียนคุ้นเคย จะช่วยให้นักเรียนสามารถบอกได้ว่ามีแนวคิดทางคณิตศาสตร์ใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัญหา สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาก็ได้และไม่มีความซับซ้อนมากเกินไป ขั้นการรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา: ควรให้นักเรียนทุกคนได้เข้าใจแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ควรตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนด้วยการซักถามหรือใช้แบบทดสอบ เพื่อให้ทราบว่านักเรียนแต่ละคนเข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์มากน้อยเพียงใด เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการแก้ไข โดยการยกตัวอย่างให้เกิดความเข้าใจ และต้องบริหารจัดการเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม ขั้นการออกแบบวิธีการแก้ปัญหา: ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ในการออกแบบชิ้นงานหรือวิธีการแก้ปัญหาในสถานการณ์ปัญหา โดยใช้คำถามปลายเปิดซักถาม และควรเน้นย้ำให้นักเรียนออกแบบชิ้นงานให้ละเอียดหรือมีการลำดับขั้นตอนวิธีการแก้ปัญหาให้ชัดเจน ขั้นการวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา: ควรกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดและเห็นถึงความสัมพันธ์ของการใช้แนวคิดทางคณิตศาสตร์ในการสร้างชิ้นงาน ให้แนวคิดที่ว่าชิ้นงานที่นักเรียนกำลังสร้างมีความสัมพันธ์กับแนวคิดทางคณิตศาสตร์ ขั้นการทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหา: ควรมีการแสดงผลการทดสอบ โดยอาจให้นำเสนอชิ้นงานหน้าชั้นเรียน ให้นักเรียนสามารถเห็นได้ชัดเจน ให้นักเรียนได้สังเกตผลการทดสอบชิ้นงานของตนเองว่ามีผลออกมาเป็นอย่างไร โดยอาจใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นความคิดหรืออาจยกตัวอย่างวิธีการคิดโดยใช้แนวคิดทางคณิตศาสตร์ให้นักเรียนได้เข้าใจแล้วให้นักเรียนได้คิดแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ขั้นการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา: ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และหลังการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา ให้นักเรียนได้สะท้อนหรือตีความเกี่ยวกับการใช้แนวคิดทางคณิตศาสตร์เข้ามาแก้ปัญหาหรือสร้างชิ้นงานนั้นว่าส่งผลอย่างไรต่อการแก้ปัญหาหรือต่อชิ้นงานมากน้อยเพียงใด ช่วยในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่กำหนดหรือไม่ อย่างไร สอดคล้องกับ Robert (2013) ที่กล่าวว่าครูควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้นำเสนอผลการออกแบบหน้าชั้นเรียน จากนั้นกระตุ้นให้นักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ตั้งคำถาม และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานนั้น ซึ่งนักเรียนจะต้องบันทึกข้อเสนอแนะของครูและเพื่อน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขผลงานของตนเอง ขั้นสังเกต: ควรมีการสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนและปัญหาที่เกิดขึ้นของนักเรียน ควรให้นักเรียนได้สังเกตบันทึก ผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างชัดเจนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้แก้ปัญหาได้ตรงจุด การสังเกตในการเรียน การปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน เป็นความสามารถของครูในการดู การเห็น และการรับรู้สิ่งที่นักเรียนแสดงออกมา ขณะอยู่ในชั้นเรียนอย่างรอบคอบและมีสติ รวมถึงสภาพแวดล้อมรอบตัวในชั้นเรียน (Schack, Fisher, & Wilhelm. 2017) ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ: ควรนำข้อมูลที่ได้จากขั้นการสังเกตการณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติกิจกรรม ในการปฏิบัติกิจกรรมควรตั้งคำถามแบบปลายเปิด โดยลักษณะการตั้งคำถามที่เน้นให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ สังเคราะห์และอภิปรายการสะท้อนคิดของตนเอง จะทำให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้การรู้คิดของตนเองจากประสบการณ์เดิม และส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ใหม่หรือเนื้อหาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพได้ สอดคล้องกับ Sherwood (2017) ที่กล่าวว่า การสะท้อนคิดเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ ที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการทำ ความเข้าใจ แยกแยะและอธิบายเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนสามารถที่จะปรับมุมมองของตนเอง การสะท้อนคิดจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในเหตุการณ์หรือมีประสบการณ์

2. ผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้น การทำความเข้าใจปัญหา ในวงจรที่ 1 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 100 ในวงจรที่ 2 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 100 ในวงจรที่ 3 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 100

2.1 นักเรียนมีพัฒนาการด้านการทำความเข้าใจปัญหาที่สูงขึ้น การสร้างแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหา ในวงจรที่ 1 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 100 ในวงจรที่ 2 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 50 อยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 50 ในวงจรที่ 3 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 100 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากนักเรียนได้ทำกิจกรรมที่มีความใกล้ชิดตัวนักเรียนและการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มช่วยให้ นักเรียนสามารถนำเอาความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการวิเคราะห์ สร้างแนวทางและนำไปแก้ปัญหาโดยสามารถเข้าใจถึง ปัญหาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้จากสถานการณ์ในชีวิตจริงให้อยู่ในขอบเขตของคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับ Lyn, & Donna (2015) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาโดยผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมสามารถประยุกต์ความรู้ทางด้านคณิตศาสตร์มาเข้ากับวิทยาศาสตร์ในการออกแบบ ชิ้นงานและแก้ปัญหาได้

2.2 นักเรียนมีพัฒนาการด้านการสร้างแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาที่สูงขึ้น การเตรียมความพร้อมเพื่อ ดำเนินการ ในวงจรที่ 1 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 50 อยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 50 ในวงจรที่ 2 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 50 อยู่ใน ระดับพอใช้ ร้อยละ 50 ในวงจรที่ 3 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 100 นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดทางหรือวิธีการแก้ปัญหา

ทางคณิตศาสตร์ อาจเนื่องจากการตรวจสอบความเข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์ ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่เข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง สังเกตเห็นได้จากการแสดงวิธีการคิดการดำเนินการต่าง ๆ การใช้แนวคิดเกี่ยวกับปริซึมและทรงกระบอกมาใช้ในการออกแบบ ปรับปรุงชิ้นงานได้อย่างชัดเจน โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษามีการบูรณาการความรู้วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งกระบวนการแก้ปัญหานั้นต้องใช้หลักการทางคณิตศาสตร์มาช่วยแก้ปัญหา ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาจึงสามารถส่งเสริมการใช้ หลักการและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาได้

2.3 นักเรียนมีพัฒนาการด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อดำเนินการที่สูงขึ้น การวางแผนการปฏิบัติ ในวงจรที่ 1 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 100 ในวงจรที่ 2 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 100 ในวงจรที่ 3 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 50 อยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 50 นักเรียนสามารถสำรวจหาวิธีการแก้ปัญหาในการปฏิบัติกิจกรรม และสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้จริง และมีการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการ ดังนั้นการเตรียมความพร้อม จึงเป็นการดำเนินกิจกรรมของกระทำที่ได้ถูกเตรียมพร้อม เพื่อให้เกิดความมั่นใจและตั้งใจในการที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ ให้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนคุณสมบัติหรือสภาวะที่พร้อมจะทำงานหรือกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างแน่วแน่จะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ (สามารถ ทองเผือ. 2557)

2.4 นักเรียนมีพัฒนาการด้านการวางแผนการปฏิบัติที่สูงขึ้น และการวางแผนการปฏิบัติ ในวงจรที่ 1 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 100 ในวงจรที่ 2 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 100 ในวงจรที่ 3 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 50 อยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 50 นักเรียนสามารถพิจารณาวิธีแก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่การกำหนดวิธีการปฏิบัติกิจกรรมได้จริงในการวางแผนขั้นตอนเครื่องมืออย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของวณันันท์ ชูรัตน์ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับอินโฟกราฟิกสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง กรด-เบส พบว่า ผลการศึกษาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับอินโฟกราฟิกพบว่าการพัฒนาที่ขึ้นตามลำดับและหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ปริซึมและทรงกระบอก เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้สาขาวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิศวกรรมศาสตร์ โดยเน้นให้นักเรียนสามารถนำแนวคิดต่าง ๆ ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ดังนั้นครูผู้สอนควรมีการเตรียมความพร้อมความรู้พื้นฐานในแต่ละสาขาวิชาหรือแนวคิดที่เกี่ยวข้อง และทบทวนความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจแนวคิดที่จำเป็นและเพียงพอสำหรับบูรณาการในการแก้ปัญหา ในบางขั้นตอนอาจจะต้องมีการเสริมเทคนิคลงไปเพื่อช่วยให้ขั้นตอนนั้นมีประสิทธิภาพขึ้น และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนแนวคิดระหว่างกัน

1.2 ในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา ผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษาเอกสาร แนวคิดทางเนื้อหาสาระวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีให้มีความเข้าใจเป็นอย่างดี เพื่อใช้ในการวางแผนและออกแบบกิจกรรมให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION กับการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ

2.2 ควรมีการวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ในระดับชั้นอื่น ๆ หรือเนื้อหาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ พัฒนตระกูลสุข. (2546). การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทยล้มเหลวจริงหรือ. **วารสารคณิตศาสตร์**. 46(474-475): 54-58.
- จิระประภา คำภาเก. (2563). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ปริซึมและทรงกระบอก โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับเกมคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (คณิตศาสตร์). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทรงยศ สกุลยา, และวรินทร์ สุภาพ. (2563). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ เรื่อง การประยุกต์สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวด้วยกระบวนการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 22(4): 88-100.
- พันธุ์ยุทธ น้อยพินิจ, วรินทร์ สุภาพ, และจักรกฤษ กลิ่นเอี่ยม. (2562). การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภาคตัดกรวย ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. **วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต**. 13(1): 70-84.
- วันสนั่น ชูรัตน์. (2564). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับอินโฟกราฟิกสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง กรด-เบส. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศศิธร ศรีวังษญาดี, และเนาวนิตย์ สงคราม. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โปรแกรมหุ่นยนต์ด้วยวัฏจักรการเรียนรู้ 7E เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์. **Online Journal of Education**. 12(3): 185-201.
- สามารถ ทองเผื่อ. (2557). การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ปี 2558 ของหน่วยงานผลิตบัณฑิตในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สิรินภา กิจเกื้อกูล. (2557). การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ทิศทางสำหรับครูศตวรรษที่ 21. เพชรบูรณ์: จุลติการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุธีระ ประเสริฐสรรพ. (2559). สะเต็มศึกษา: ปัญหาจากกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2554). รายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.
- Lyn, & Donna. (2015). STEM learning through engineering design: Fourth-grade students' investigations in aerospace. **International journal of stem education**. 2: 1-18.
- OECD PISA Collaborative Problem-Solving Expert Working Group (2013). **PISA 2015 draft collaborative problem-solving framework**. Retrieved May, 25, 2023, from <https://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/Draft%20PISA%202015%20Collaborative%20Problem%20Solving%20Framework%20.pdf>.
- Roberts, A. (2013). STEM is here. Now what?. **Technology and engineering Teacher**. 73(1): 22.
- Schack, E. O., Fisher, M. H., & Wilhelm, J. (2017). **Teacher noticing: Bridging and Broadening perspectives, contexts, and frameworks**. New York, NY: Springer International.
- Sherwood Horton-Deutsch. (2017). **Reflective Practice: Transforming Education and Improving Outcomes**. Indianapolis: Sigma Theta Tau International.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
The Relationship between School Administration and Performance According to
Education Standards Basic Education Level under The Office of
Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3

วราภรณ์ ดวงจิตต์¹, สาโรจน์ เผ่าวงศากุล²

Waraporn Dungjit¹, Saroch Pauwongsakul²

Corresponding Author E-mail: Warapon_14hotmail.co.th

Received: 2023-05-09; Revised: 2023-06-11; Accepted: 2023-07-01

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 303 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่ และมอร์แกน ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามพื้นที่จัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบริหารบุคคล ด้านบริหารทั่วไป ด้านบริหารวิชาการ และด้านบริหารงบประมาณ 2) ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน และ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r = 0.86$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกกับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

¹ นักศึกษาลัทธิครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

² Student in Master of Education Program, (Educational Administration), Kanchanaburi Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

² Advisor, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were to study school administration and performance according to the basic education standards. and find out the relationship between school administration and performance according to basic education standards. Under the office of Kanchanaburi Primary Educational Service Area 3, directing schools and teachers. The samples were 303 Educational administrators and teachers under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3. The size of the sample was determined using the Krejcie, & Morgan table at the 95% confidence level. The research tool was a questionnaire with a 5 Point rating scale with 0.98 of confidence. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation. and Pearson correlation coefficient.

1) The school administration each under the office of Kanchanaburi Primary Educational Service Area 3 the overall and each aspect was at the highest level, sorted by average from descending to the lowest, namely, personnel management. General administration, academic affairs and budget management
2) The performance according to basic educational standards under the jurisdiction of Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3, the overall and each aspect, were at the highest level. Ranked by average from descending to standard, which is standard 2: administration and management processes, standard 1: learner quality, and standard 3: teaching and learning processes. 3) The relationship between school administration and performance according to basic educational standards at the basic level of education Under the Kanchanaburi Primary Educational Service Area office 3 overall, there was a high positive relationship ($r = 0.86$) with a statistical significance at the .01 level. There was a positive correlation with the performance according to the basic education standards. Statistically significant at the .01 level.

Keywords: School Administration, Basic Educational Standards

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคนสร้างสังคมและสร้างชาติเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก ภายใต้ระบบเศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นพลวัตประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ จึงได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา และพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถ และสระและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: 1)

ข้อมูลการรายงานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา โดยได้ทำการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ในปีงบประมาณ 2554-2558 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 37,272 แห่ง ปรากฏว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพภายใน และยังไม่บูรณาการมาตรฐานการศึกษาเข้ามาในการปฏิบัติงานปกติ และจากผลการประเมินภายในด้านผู้เรียนส่วนใหญ่จะไม่ได้ตามมาตรฐาน มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในส่วนมาตรฐานของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่จะต้องพัฒนาในเรื่องงานวิชาการให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการประเมินจะสะท้อนได้ในมาตรฐานที่ 3 เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2561: 4)

ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา ปีการศึกษา 2562 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 พบว่า ระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป (O-NET) ของนักเรียน อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของ ระดับประเทศเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และมีผลการประเมินจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบ การดำเนินมาตรฐานการศึกษาภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องนำข้อมูล จาก การประเมินคุณภาพทางการเรียนของผู้เรียน ไปดำเนินการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนา เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพทาง การศึกษาของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นในปีต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. 2562)

จะเห็นได้ว่าการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินมาตรฐานการศึกษาภายในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ และเกี่ยวข้องกัน กล่าวคือถ้าผู้บริหารมีการบริหารงานที่ดี ย่อมส่งผลต่อความสำเร็จ ของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการบริหารและมาตรฐานการศึกษาภายในสถานศึกษา ควบคู่กันไป เพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายการจัดการศึกษา

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การบริหารสถานศึกษากับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการบริหารและมาตรฐานการศึกษาภายใน สถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารสถานศึกษา

บังอร นารี (2558: 22) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการบริหารสถานศึกษา หมายถึง ภาระกิจของผู้บริหารโรงเรียน คณะ ครุ ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ ร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อให้ให้นักเรียน เยาวชน ประชาชนเกิดการพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทศนคติ ค่านิยม พฤติกรรมและคุณธรรมต่าง ๆ เป็น บุคคลที่มีคุณภาพเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ โดยใช้กลยุทธ์และปัจจัยในการบริหารที่เป็นระบบและมี ประสิทธิภาพบรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้

ปณิดา ทองผาสุภา (2560: 11) ได้กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษา หมายถึงการดำเนินงานเพื่อพัฒนางาน การบริหารสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน ซึ่งต้องมีความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรมเพื่อให้มีค่านิยมตรงกับ ความ ต้องการของสังคม โดยมีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กร 4 ด้านสู่การปฏิบัติงานในสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงานบุคคล

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา คือ กระบวนการวางแผนของผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ ร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อให้ให้นักเรียน เยาวชน ประชาชนเกิดการพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทศนคติ ค่านิยม พฤติกรรมและคุณธรรมต่าง ๆ เป็นบุคคลที่มี คุณภาพ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้

ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา

กฎกระทรวงว่าด้วยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ใน ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 24 หน้า 29-30 ประกาศเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2550 ระบุว่า การกระจายอำนาจ

การบริหารและการจัดการศึกษาไว้ 4 ด้าน ดังนี้ การบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

ปณิศา ทองผาสุภา (2560: 13-16) ได้ให้ความหมายภารกิจของการบริหารสถานศึกษามีรายละเอียดดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จ
2. การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบ
3. การบริหารงานบุคคล หมายถึง การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา
4. การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้

ขวัญเรือน มิ่งอุดม (2544: ออนไลน์) ได้ให้ความหมายภารกิจของการบริหารโรงเรียน หมายถึง งานทุกอย่างของโรงเรียนจะมีการทำงานตลอด 24 ชั่วโมง โดยไม่หยุดแม้กระทั่งวันหยุดราชการ ถ้าจะพูดถึงงานของโรงเรียนนั้นมีมากเกินที่ผู้เขียนจะบรรยาย ในที่นี้จะพูดถึงงานเพียงบางด้านเท่านั้น คือ งานด้านการเรียนการสอน งานด้านนักเรียน งานด้านบริหาร และการจัดการ

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ภารกิจของการบริหารสถานศึกษา คือ การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ในสถานศึกษาได้แก่

1. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง ภารกิจงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรสถานศึกษาให้สนองความต้องการของผู้เรียน โดยการมีส่วนร่วมในการวางแผน ให้คำปรึกษา มีการส่งเสริมสนับสนุนและเสนอแนวทางให้ครูจัดการเรียนรู้นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง ภารกิจเกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์จัดการและพัฒนาศักยภาพ และสถานศึกษามีการวางแผนกลยุทธ์ จัดทำข้อมูลทรัพยากร จัดทำฐานข้อมูลสินทรัพย์ และจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา มีการกำกับ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้งบประมาณของสถานศึกษา
3. การบริหารงานบุคคล หมายถึง ภารกิจงานเกี่ยวกับการแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถตามมาตรฐานอาชีพ มีเกณฑ์การประเมินผลงาน การแต่งตั้งกรรมการ พิจารณาความดีความชอบ จัดทำทะเบียนประวัติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการส่งเสริมพัฒนา สนับสนุน สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา
4. การบริหารงานทั่วไป หมายถึง ภารกิจเกี่ยวกับการวางแผนการออกแบบระบบงานธุรการ จัดระบบฐานข้อมูล และระบบข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษา มีการประสานร่วมกับชุมชน เพื่อให้บริการประชาสัมพันธ์ รวมถึงการจัดระบบส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ในสถานศึกษา

มาตรฐานการศึกษา

ความหมายของมาตรฐานการศึกษา

พิณวดี เคนไชยวงศ์ (2554: 32) กล่าวว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อกำกับ ติดตามดูแลตรวจสอบ และประกันคุณภาพของสถานศึกษาในภาพรวม เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2554: 70) ได้ให้ความหมายมาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนทุกแห่ง เพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริม และกำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

จิรัฏฐพร ศิริจันทร์พันธ์ (2555: 44) กล่าวว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อใช้ในการตรวจสอบ ประเมินคุณภาพทางการศึกษามีความสำคัญต่อสถานศึกษาทุกแห่ง คือ ทำให้มีเกณฑ์เปรียบเทียบกับมาตรฐาน ซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกัน และทำให้สถานศึกษาเข้าใจชัดเจนว่าจะพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไปในทิศทางใด

ปณิดา ทองผาสุภา (2560: 18) กล่าวว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องเกิดขึ้นกับสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อใช้ในการประเมินผล ตรวจสอบ และการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาสูงสุด

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ความหมายของมาตรฐานการศึกษา คือ ข้อกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องเกิดขึ้นกับสถานศึกษาทุกแห่งเพื่อใช้ในการประเมินผล กำกับ ติดตามดูแลตรวจสอบ และประกันคุณภาพของสถานศึกษาในภาพรวม เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพสุด

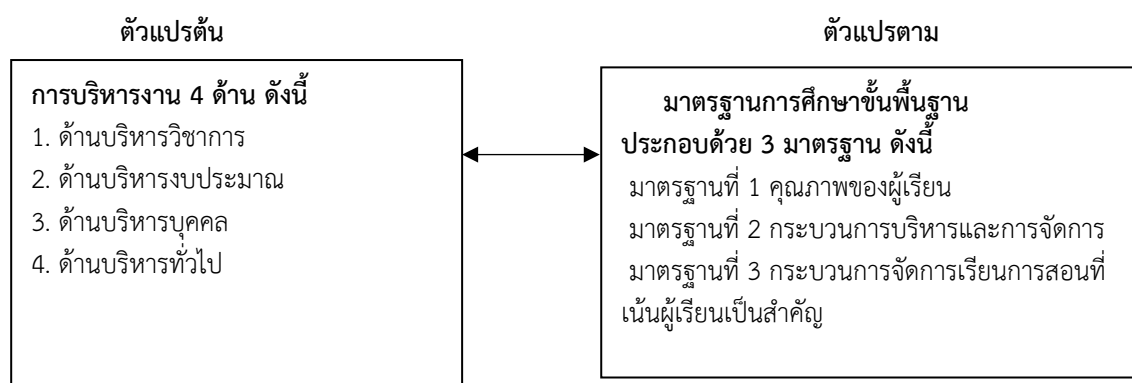
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง มาตรฐานถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางมาตรฐานในบริบทนี้จึงเป็นมาตรฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยองค์รวม การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาทำให้เกิดโอกาสที่เท่าเทียมกันในการพัฒนาคุณภาพ เพราะสถานศึกษาทุกแห่งรู้เป้าหมายการพัฒนาที่แท้จริงอยู่ที่ใด การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาจึงเป็นการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษานอกจากนี้มาตรฐานยังเป็นแนวทางให้สาธารณชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้การสนับสนุนส่งเสริมสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้ เพื่อให้คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามความคาดหวังของชุมชนมาตรฐานการศึกษามีประโยชน์ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2554: 2)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระบุไว้ว่า ผลจากการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้นทั้งทางตรงในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและทางอ้อมในรูปแบบของสมาคมผู้ปกครองศิษย์เก่าหน่วยงานองค์กรภาคีรัฐภาคเอกชนรวมทั้งสถานประกอบการต่าง ๆ สิ่งที่ได้เห็นได้ชัด คือ สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำหลักสูตรเพื่อจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ความต้องการ และบริบทของท้องถิ่น โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบการที่สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการการศึกษาด้วยตนเองย่อมทำให้คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารจัดการการศึกษาแตกต่างกันไปดังนั้นการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องต้องอาศัยการทำงานเชิงระบบ (System Approach) การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาโดยมีมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเป้าหมายความสำเร็จจึงมีความสำคัญในการที่ผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2563: 10-11)

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา คือ มาตรฐานการศึกษามีความสำคัญกับสถานศึกษาทุกแห่งใช้ในการเปรียบเทียบเพื่อเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้สถานศึกษาเข้าใจชัดเจนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำนวน 1,337 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำนวน 303 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970: 607-610) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (simple random sampling) ตามพื้นที่จัดการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (check list) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์ในการทำงาน จำนวน 4 ข้อ
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 22 ข้อ เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
- ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 21 ข้อ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลในการสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา มี 4 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลในการสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 มาตรฐาน นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของคำถาม ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขในข้อบกพร่อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ออกจากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างเครื่องมือ โดยครอบคลุมกรอบแนวคิดด้านการบริหารงาน ทั้ง 4 ด้าน และกรอบแนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 ชุด ประกอบไปด้วย 3 ตอน นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบ ความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหา ความเหมาะสม ความชัดเจน และความถูกต้องของการใช้ภาษาแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ โดยพิจารณาความเที่ยงตรงจากดัชนีความสอดคล้อง คือ เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไปจึงถือว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 37 ข้อ นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระแล้วนำไปทดลองใช้ (tryout) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบัค การพิจารณาความเชื่อมั่นดูจากค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และนำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุง ข้อคำถามจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. นำหนังสือในการขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมงานวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามเก็บแบบสอบถามจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนเพื่อแจกให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 303 ชุด โดยกำหนดเวลาในการตอบแบบสอบถามและกลับคืนให้ผู้วิจัยภายใน 7-15 วัน ทางแบบฟอร์มออนไลน์ ไปรษณีย์และผู้วิจัยเก็บรวบรวมเอง และได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 303 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติพื้นฐาน ประกอบไปด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ได้ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงานบริหารงานบุคคล รองลงมาคือ ด้านงานบริหารทั่วไป ด้านงานบริหารวิชาการ และด้านงานบริหารงบประมาณ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการบริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ในภาพรวม

การบริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	อันดับ
1. ด้านงานบริหารวิชาการ	4.52	0.24	มากที่สุด	3
2. ด้านงานบริหารงบประมาณ	4.51	0.31	มากที่สุด	4
3. ด้านงานบริหารงานบุคคล	4.55	0.55	มากที่สุด	1
4. ด้านงานบริหารทั่วไป	4.53	0.47	มากที่สุด	2
รวมเฉลี่ย	4.52	0.29	มากที่สุด	

2. ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดทุกด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ รองลงมาคือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอน

ตารางที่ 2 แสดงการผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ในภาพรวม

ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	อันดับ
1. มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน	4.52	0.25	มากที่สุด	2
2. มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ	4.55	0.33	มากที่สุด	1
3. มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอน	4.51	0.38	มากที่สุด	3
รวมเฉลี่ย	4.52	0.23	มากที่สุด	

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r = 0.86$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกกับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ในภาพรวม

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) นัยสำคัญทางสถิติ (sig)				
การบริหารสถานศึกษา	มาตรฐานการศึกษา			
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y _{total}
X ₁	0.94**	0.62**	0.52**	0.94**
	0.000	0.000	0.000	0.000
X ₂	0.64**	0.76**	0.26**	0.74**
	0.000	0.000	0.000	0.000
X ₃	0.20**	0.20**	0.89**	0.53**
	0.000	0.000	0.000	0.000
X ₄	0.25**	0.19**	0.89**	0.55**
	0.000	0.000	0.000	0.000
X _{total}	0.58**	0.50**	0.91**	0.86**
	0.000	0.000	0.000	0.000

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการบริหารสถานศึกษากับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผู้วิจัยสรุปประเด็นที่นำมาอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีระบบโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน ผู้บริหาร และครูทุกฝ่ายมีความตั้งใจและเต็มใจในการทำงาน ซึ่งเมื่อได้วิเคราะห์ถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีผลกระทบอย่างมากต่อการจัดการศึกษา แล้วโรงเรียนจึงต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ไม่สอดคล้องกับ กรดา มลิตา, และเพ็ญภา สุขเสริม (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งการทำงานและประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญเนตร มูลทองจาด (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

1.1 ด้านงานบริหารวิชาการ พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด การจัดการ โดยบุคลากรในสถานศึกษามีการประชุม อบรม สัมมนาพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีความรู้ด้านหลักสูตรและจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสาระต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารอย่างเหมาะสม ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิรัชติ กิเลนทอง (2560) กล่าวโดยสรุปได้ว่า ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน

ศึกษาธิการภาค 1 มีแนวความคิดที่ตรงกัน คือ การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลัก และเป็นหัวใจสำคัญของการบริหาร และการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี แฝ่นประโคน (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงาน วิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ประสิทธิภาพทำงานของครูผู้สอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.2 ด้านงานบริหารงบประมาณ พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาได้มุ่งเน้นวางแผนการใช้ทรัพยากรบรรลุตามวัตถุประสงค์ ของแผนงานโครงการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นันทนา สมิงไพร (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงบประมาณอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ ธนากุลจิราวัฒน์, และพรณี สุวดี (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.3 ด้านงานบริหารงานบุคคล พบว่า โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารงานบุคคล เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลที่ทำงานในสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติตาม กฎหมาย และระเบียบ เกี่ยวกับการบริหารบุคคล มีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ เพื่อให้ บุคลากรได้ทำหน้าที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จารวรรณ นรพรม, และคณะ (2558) ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านงานบริหารทั่วไป พบว่า โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารทั่วไป ที่ประกอบด้วยงานต่าง ๆ ได้แก่ งานธุรการ งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน เป็นต้น ซึ่งผู้บริหาร สถานศึกษา จะเป็นผู้มีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุน อำนวยความสะดวก ในการบริการการศึกษาทุกรูปแบบ ไม่สอดคล้อง กับผลงานวิจัยของ พัทธภรณ์ เย็นมนัส (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับ การบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพัชร ศรีพันธ์ลม, และ ดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานทั่วไปของ สถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจมาจากการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนและพัฒนา คุณภาพของสถานศึกษา สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องกำหนดค่าเป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการ ประจำปีของสถานศึกษา พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาแบบองค์รวม ทำให้เกิดโอกาสที่เท่าเทียมกันในการพัฒนาคุณภาพ เกิดความสมดุลในคุณภาพของ ผู้เรียน สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้สามารถดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งเป็นไป ตาม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 28) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ในมาตรา 47 ได้กำหนดให้มี ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศิรินทร ดงเรืองศรี (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.1 ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน พบว่า โดยรวม และรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากสถานศึกษามีการบริหารและดำเนินกิจกรรมตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการดำเนินกิจกรรม โครงการ

ตามแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน มีความสามารถตามเป้าหมายของหลักสูตร มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุษบา ศรีมี (2560) ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสิริ ช่อมแก้ว (2563) ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำในศตวรรษที่ 21 กับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่ามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.2 ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ พบว่า โดยรวม และรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบริหารสถานศึกษามีการบริหารงานโดยให้คณะครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจของสถานศึกษาที่ชัดเจน กำกับติดตามงานสม่ำเสมอ ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาบ้านและชุมชนมีความใกล้ชิดและไว้วางใจกัน มีการตั้งความคาดหวังของผลสำเร็จไว้สูงมีความเป็นผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ มีการจัดหลักสูตรที่ชัดเจนสอดคล้องกับเป้าหมายใช้กลวิธีในการประเมินที่หลากหลาย ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณ กล้ารบ (2557) ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารและการจัดการในกลุ่มบางละมุง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารและการจัดการในกลุ่มบางละมุง 3 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปนิตา ทองผาสุกา (2560) ศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.3 ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอน พบว่า โดยรวม และรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูผู้สอนคำนึงถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จัดการเรียนการสอนที่ใช้กิจกรรมที่หลากหลาย มีการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ ครูจัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธันยชนก ประยงค์กลิ่น (2563) ศึกษาวิจัย เรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3. การบริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการบริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ตั้งแต่ด้านวิชาการมีการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด การจัดการ โดยบุคลากรในสถานศึกษามีการประชุม อบรม สัมมนาพัฒนาตนเองเพื่อให้ความรู้ด้านหลักสูตร และจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสาระต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารอย่างเหมาะสม ด้านงานบริหารงบประมาณ ผู้บริหารสถานศึกษาได้มุ่งเน้นวางแผนการใช้ทรัพยากรบรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนงานโครงการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ด้านงานบริหารงานบุคคล เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลที่มาทำงานในสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบ เกี่ยวกับการบริหารบุคคล มีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ เพื่อให้บุคลากรได้ทำหน้าที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้านงานบริหารทั่วไป ประกอบด้วยงานต่าง ๆ ได้แก่ งานธุรการ งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน เป็นต้น ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้มี

บทบาทในการส่งเสริมสนับสนุน อำนวยความสะดวกในการบริการการศึกษาทุกรูปแบบ ทำให้การบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธกันทางบวกกับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรธชา มูลประวัตติ (2557) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การบริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ด้านงานบริหารงบประมาณ มีการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ควรพัฒนาการบริหารสถานศึกษาด้านงานบริหารงบประมาณโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้

1.2 ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอน มีการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ควรจะจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การบริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานน้อยที่สุด คือ ด้านงานบริหารงานบุคคล ดังนั้นผู้บริหารควรพัฒนาพร้อมทั้งแนะนำให้ความช่วยเหลือครูให้มีการพัฒนาตนเองควบคู่ไปด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับการประกันคุณภาพตามมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับการประกันคุณภาพตามมาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรดา มลิลลา, และเพ็ญภา สุขเสริม. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. 8(2): 29-42.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2561). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2560). สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2566, จาก [http://opec.go.th/ckfinder/userfiles/files/general/123\(2\).pdf](http://opec.go.th/ckfinder/userfiles/files/general/123(2).pdf).
- ขวัญนตร มูลทองจาก. (2564). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ขวัญเรือน มุ่งอุดม. (2544). การกิจของโรงเรียน. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2566, จาก <http://sps.lpru.ac.th>.

- จารุวรรณ นรพรม, และคณะ. (2558). การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 9(1): 21 - 25.
- ณัฐพัชร์ ศรีพันธุ์ม, และดวงใจ ชนะสิทธิ์. (2560). การบริหารความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 4(3): 672 – 685.
- ทิฆัมพร ศิริจันทร์พันธ์. (2555). ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทรงศักดิ์ สุ่มสุข. (2551). ปัจจัยทางการบริหารบางประการที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เทิดไทย อภิแสงปัญญา. (2551). ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธัญชนก ประยงค์กลิ่น. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นันทนา สมิงไพร. (2558). การศึกษาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ. 2(1): 42-47.
- บังอร นารี. (2558). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมบรรยากาศองค์กรตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- บุษบา ศรีมี. (2560). การศึกษาสภาพการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปณิดา ทองผาไธยา. (2560). การบริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ปวีณ กล้ารบ. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการบริหารและการจัดการในกลุ่มบางละมุง 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรรษา มูลประวดี. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. คั่นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- พรสิริ ช่อมแก้ว. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำในศตวรรษที่ 21 กับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. 9(2): 17-21.
- พัชรภรณ์ เย็นมนัส. (2558). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- พิณวดี เคนไชยวงศ์. (2554). ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรารณ ธนากุลจิรวัฒน์, และพรณี สุวดี. (2560). ประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 9(2): 304 - 318.
- วีระชาติ กิเลนทอง. (2560). สภาวะการศึกษาไทย ปี 2558/2559 ความจำเป็นของการแข่งขันและการกระจายอำนาจในระบบการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ศิรินทร ดงเรืองศรี. (2561). การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. (2555). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. กาญจนบุรี: ผู้แต่ง.
- _____. (2562). บริบทการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี. แผนการปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. กาญจนบุรี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2554). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามระดับอุดมศึกษา (ฉบับสถานศึกษา) พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุพรรณนิการ์ บุญเกื้อ. (2551). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- อัญชลี แป้นประโคน. (2556). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

ประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
The Effectiveness Administrative of Female Administrators According to
Opinions of Teachers under The Secondary Education
Service Area Office Kanchanaburi

พิมพณาร่า พูลสวัสดิ์¹, พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์²

Pimnara Poonsawas¹, Pongsak Ruamchomrat²

Corresponding Author E-mail: ksm.pimnara@gmail.com

Received: 2023-05-29; Revised: 2023-06-10; Accepted: 2023-07-01

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 185 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 38 ข้อ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.67 จำนวน 2 ข้อ และ 1.00 จำนวน 36 ข้อ และความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า

1) ประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านงานบริหารงานวิชาการ ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริหารสตรีในสถานศึกษาขนาดกลางมีการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารสตรีในสถานศึกษาขนาดใหญ่

คำสำคัญ: ประสิทธิผลการบริหาร, ผู้บริหารสถานศึกษาสตรี

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

² Student in Master of Education Program, (Educational Administration), Kanchanaburi Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

² Advisor, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University

Abstract

This research aimed to study and to compare the effectiveness administrative of female administrators according to opinions of teachers under the secondary education service area office Kanchanaburi, classified by school sizes. The sample of this research consisted of 185 teachers under the secondary education service area office Kanchanaburi, obtained by stratified random sampling according to school sizes. The research instrument was scale questionnaire with content validity between 0.67 around two items and 1.00 around thirty-six items. The reliability of 0.96 was used to collect data which were analyzed in terms of percentage, mean, standard deviation and t-test at statistical significance of 0.05. The findings were as follows:

1) On the effectiveness administrative of female administrators according to opinions of teachers under the secondary education service area office Kanchanaburi, there was overall at a high level when considering each aspect. It was also found that there was at a high level in all aspect, sorted by average value was budget management, general administration, personnel management, and academic administration, respectively. 2) The Comparison of the effectiveness administrative of female administrators according to opinions of teachers under the secondary education service area office Kanchanaburi, classified by school sizes, was found no significant difference, when considering each aspect, the academic administration showed significant difference. And the pair comparison showed that female administrators in middle school took more action than female administrators in the large school.

Keywords: The Effectiveness Administrative, Female Administrators

บทนำ

ประสิทธิผลของสถานศึกษาทุกองค์การก่อตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้ ความสามารถที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ต้องใช้ความพยายามโดยใส่ปัจจัยป้อนเข้า เช่น ทรัพยากร วัสดุ สิ่งของ เงิน หรือแรงงาน ปัจจัยเหล่านี้ต้องถูกใช้ตามวัตถุประสงค์ในกระบวนการทำงานจนสำเร็จ เป็นผลผลิตหรือผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ขององค์การ ซึ่งจะประสบความสำเร็จมากหรือน้อยต้องมีวิธีการวัดที่สามารถบอกระดับประสิทธิผล สถานศึกษาก็เป็นองค์การหนึ่งที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษาแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิต สถานศึกษามีผลผลิตหรือผลลัพธ์ดีมาน้อยหรือไม่ จำเป็นต้องมีวิธีที่สามารถบอกระดับผลงานของสถานศึกษาได้เช่นกัน ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องทราบถึงผลเปลี่ยนแปลงต่อผลที่ได้ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์หาทางส่งเสริมแก้ไขหรือปรับปรุงเพื่อให้สถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้ (ธวัชชัย ตั้งอุทัยเรือง. 2557: 26)

ขอบข่ายและภารกิจของการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน จะดำเนินไปได้ด้วยดีดังที่กำหนดไว้ ควรมีประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญภายใต้ข้อจำกัดของการบริหารโรงเรียน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานของผู้บริหารบรรลุตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนด คือ การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียนมีฐานะเป็นนักบริหาร มีหน้าที่ทำให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นผู้ที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดเป็นระบบความร่วมมือในการปฏิบัติงาน (ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. 2555: 3) ประสิทธิผลของสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษา เป็นการตัดสินใจว่าการบริหารสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ เพราะสถานศึกษาถือเป็นองค์การในระบบสังคมหนึ่ง เนื่องจากบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งแตกต่างกัน ดังนั้นสถานศึกษาต้องมีการกำหนดคุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานการประเมินประสิทธิผลของสถานศึกษาตามบริบทของตน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2555: 1-4)

การบริหารสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญกับสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นสิ่งที่ช่วยนำพาให้สถานศึกษามุ่งไปสู่ผลสำเร็จ ความเป็นสตรีและบุรุษจึงเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดจากความเห็นที่ค่อนข้างจะขัดแย้งกันระหว่างสตรีกับบุรุษ ซึ่งมีข้อร้องเรียนในเรื่องการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นทั้งบุรุษและสตรี ว่ามี

การจัดการบริหารงานที่แตกต่างกัน อันจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การทำงานของครูและบุคลากรมีผลที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษางานวิจัยของ จิราพร แพน้อย (2551: 49) พบว่า แนวโน้มของโรงเรียนที่มีผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นสตรี สามารถปฏิบัติงานได้ดีกว่าโรงเรียนที่มีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุรุษ สืบได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสตรีมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงกว่าโรงเรียนที่มีผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นบุรุษ เนื่องจากการทำงานของสตรีที่มีความนุ่มนวล เข้าใจหน้าที่ที่ครูจะต้องปฏิบัติ เข้าใจบทบาทด้านการเป็นผู้นำและผู้ตามจึงสามารถให้ข้อคิดเห็น ช่วยเหลือ แนะนำในด้านการงานแก่ครูได้ตลอดเวลา ภัทรกร อุทธิรักษ์ (2551: 113) กล่าวว่า จากอดีตที่จำนวนผู้บริหารสถานศึกษาสตรีมีสัดส่วนน้อยกว่าจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาบุรุษ แต่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนมากขึ้น เนื่องจากความรู้ความสามารถในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สตรีสามารถพัฒนาสถานศึกษา มีบทบาทในการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีตลอดเวลา

ผู้บริหารทางการศึกษาของสตรีนั้น มีหลักฐานในรายงานการวิจัยอย่างต่อเนื่องจากประเทศทางยุโรป และสหรัฐอเมริกา โดย Fisher (2010) นักวิชาการได้รวบรวมคุณลักษณะและพรสวรรค์ของสตรี ฟิชเชอร์ อธิบายว่า สตรีสามารถคิดแบบตาข่าย คิดได้ซับซ้อน เก็บข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ มีจินตนาการหลากหลาย ใช้ประโยชน์จากสัญชาตญาณ และลางสังหรณ์ วางกลยุทธ์ในหลากหลายวิธี คาดเดาการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อเตรียมรับ สิ่งอันอาจเกิดขึ้นด้วยความไม่ประมาท ในขณะที่ยังคงมีความยืดหยุ่น ในแอฟริกา มีรายงาน ของ Eugenia (2010) กล่าวว่า ผู้บริหารสตรีโรงเรียนในประเทศรวันดา สามารถนิเทศการสอน สร้างสัมพันธ์กับนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยืนยันว่าในทุกพื้นที่ของโลก สตรีสามารถบริหารจัดการโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผลได้อย่างน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานโดย Saeed, et al. (2011) กล่าวว่า รูปแบบ และสไตล์การพัฒนาของผู้บริหารสตรีโรงเรียนมัธยมปลาย อิสฟาฮัน ประเทศอิหร่าน มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของครูผู้สอนเป็นเชิงบวก ดังนั้นองค์การผู้มีบทบาทหน้าที่ด้านการจัดการศึกษา อาจจะต้องใช้ข้อมูล จากรายงานเหล่านี้ เพื่อปรับกระบวนการคิดวางแผน จัดวางตัวบุคคล และพัฒนาคนด้านการศึกษา

ในปัจจุบันพบว่ามีข้อร้องเรียนการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาบุรุษและสตรีที่แตกต่างกัน การศึกษางานวิจัยแสดงถึงปัญหาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาหญิงที่อาจไม่ได้รับการยอมรับจากทั้งครู บุคลากรหรือกระทั่งผู้ปกครอง นักเรียน ผนวกกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ได้มีผู้บริหารสถานศึกษาสตรีเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสตรีมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการภายในขององค์กรและเกิดข้อเปรียบเทียบในเรื่องของความแตกต่างในด้านของการบริหารงานและในด้านของการดูแลเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาบุรุษกับผู้บริหารสถานศึกษาสตรี ทั้งนี้ สุรกิจ ลีอิน (2556: 91) ได้กล่าวว่า การนิเทศกับสตรีส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ผลดีเนื่องจากการทำงานของสตรีค่อนข้างใช้อารมณ์ในลักษณะเป็นเรื่องส่วนตัวมากเกินไป จึงทำให้ผู้บริหารที่เป็นสตรี ไม่สามารถสร้างความจงรักภักดีและความเคารพนับถือจากผู้ใต้บังคับบัญชาได้เท่าที่ควร

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาค้นคว้าเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ทั้งนี้เพื่อเป็นการประยุกต์ใช้แนวคิด และทฤษฎีที่ได้ศึกษาค้นคว้า และนำมาเชื่อมโยงกับประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งมีผู้บริหารสตรีเป็นผู้นำในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลในการช่วยกำหนดทิศทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาสตรีใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงการทำงานด้านต่าง ๆ และนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลในทางที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

มูนา จารง (2560: 30) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง แนวทางปฎิรูปการศึกษา มุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน และจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงมีคุณภาพ โดยได้บัญญัติให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อความยืดหยุ่นและความรวดเร็วในการบริหารจัดการให้องค์การมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

วรศรา บุญธรรม (2560: 9) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารสถานศึกษา เป็นการดำเนินการของกลุ่มคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป อาศัยความร่วมมือกันของสมาชิกภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การบริหารงานในสถานศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

ไกรสร เจียมทอง (2561: 31) กล่าวว่า การบริหารงานในสถานศึกษา คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เป็นกลยุทธ์เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีมาตรฐานตามหลักสูตร กำหนดโดยบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาให้มีทักษะในการจัดการศึกษา จัดสรรงบประมาณให้มีความเหมาะสมเกิดประโยชน์ ประสานชุมชนและองค์กรที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

มัลลิกา สีดาเดช (2563: 12) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ และส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานศึกษาโดยมีการบริหารงาน 4 ด้านในสถานศึกษา คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เพื่อให้งานทุกด้านของสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษามากที่สุด

จากความหมายการบริหารสถานศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา ตามขอบข่ายของงาน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป โดยมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิผลบรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี

ผู้บริหารสตรี (female administrators) หมายถึง สตรีที่ได้รับการแต่งตั้งให้รับผิดชอบปฏิบัติงานขององค์กร เพื่อควบคุม ดูแล รับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การดำรงตำแหน่งหัวหน้างาน หรือผู้ช่วยหัวหน้างาน มีบทบาทหน้าที่ในการวางแผน ดำเนินงานตามแผน ควบคุม ดูแล ปกครอง บังคับบัญชา และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การสำนักงาน รับผิดชอบความก้าวหน้า ความสำเร็จ และความผิดพลาด ในกระบวนการทำงานขององค์กร หรือสำนักงานนั้น โดยอาศัยทีมงาน และคนอื่น ๆ (โชติมา แก้วทอง. 2550: 42)

ทศนี วงศ์เย็น (2547: 283) กล่าวถึง การได้มาของบุคลากรในสถานศึกษา สำหรับภาคราชการมักใช้กระบวนการตามวิธีของราชการ ซึ่งมักใช้วิธีการสอบคัดเลือกบุคคลตามคุณสมบัติทั่วไป และคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งเพื่อขึ้นบัญชีรวมเรียงลำดับตามคะแนนที่สอบได้ ส่วนการบรรจุให้ดำรงตำแหน่งในสถานศึกษาได้นั้น ขึ้นอยู่กับอัตราว่าง และความจำเป็นของแต่ละสถานศึกษา โดยใช้เกณฑ์คำนวณอัตรากำลังของแต่ละสังกัด ซึ่งมีความแตกต่างและผันแปรไปตามนโยบายของรัฐบาลที่สอดคล้องกับวิกฤตการณ์สภาพบ้านเมืองในแต่ละช่วงเวลา สำหรับสถานศึกษาเอกชน จะใช้วิธีการพิเศษของแต่ละสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับขนาดและคุณภาพของแต่ละสถานศึกษา หากเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่มีชื่อเสียงจะมีอัตราการลาออกจากงานต่ำ จะไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องการเคลื่อนย้ายอัตราตำแหน่ง

ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา

ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามขอบข่ายภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ

ชัยรัตน์ ราชประโคน (2561: 58) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง ความสำเร็จในการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สารินทร์ เอี่ยมครอง (2561: 17) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานหรือการดำเนินทุกสิ่งทุกอย่างในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลแก่ผู้เรียนสูงสุด และโรงเรียนในฐานะเป็นหน่วยปฏิบัติการที่มีหน้าที่ภารกิจโดยตรงในการจัดการศึกษา จึงต้องมีหน้าที่ในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ

จิรภิญญา จตุรพรโอภากุล (2562: 11) ให้ความหมายว่า งานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การจัดสื่อ การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล รวมทั้งกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทางด้านวิชาการของสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น โดยสามารถวัดความสำเร็จได้จากผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ความสำเร็จที่วัดได้จากผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ตามขอบข่ายและภารกิจ ด้านการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้การจัดการเรียนการสอน โดยมีการวัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ ผลการเรียน มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษานิเทศการศึกษา การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยี

2. การบริหารงานงบประมาณ

วิไลภรณ์ เทพมนตรี (2559: 12) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง การวางแผนดำเนินการและวัตถุประสงค์ของงานล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ปฏิบัติดำเนินงานนั้น ๆ โดยใช้จำนวนน้อยที่สุดและสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

วีระพงษ์ ก้านกิ่ง (2560: 34) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง กิจกรรมที่ผู้บริหารและหน่วยงานตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินการอย่างมีระบบในการใช้จ่ายเงินหรือก่อหนี้ผูกพันให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

รักษณาลี สุริหาร (2560: 27) กล่าวว่า การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การจัดทำแผนงบประมาณ ในการคำนวณค่าใช้จ่ายและจัดสรรทรัพยากรตามโครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่หน่วยงานได้กำหนดไว้ รวมถึงการบริหารกิจกรรมขององค์กรให้ถูกต้องตามระเบียบ และได้ประโยชน์สูงสุด

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ หมายถึง ความสำเร็จที่วัดได้จากผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาตามขอบข่ายและภารกิจด้านการจัดทำแผนงบประมาณ การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่าย การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล การบริหารจัดการทรัพยากร การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและการจัดทำวัสดุ การบริหารการเงินและการบริหารบัญชีและสินทรัพย์

3. การบริหารงานบุคคล

นิภาดา พรหมเมือง (2560: 27) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับบุคลากร การจัดการวางแผนกระบวนการต่างๆ เพื่อประโยชน์การที่จะได้มาซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพตามความต้องการและความจำเป็นขององค์กร รวมถึงการดำเนินการต่างๆ เริ่มตั้งแต่การวางแผนอัตราากำลัง การสรรหา และการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรทางการศึกษา การเลื่อนวิทยฐานะและตำแหน่งงาน การประเมินผล การปฏิบัติงาน กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ วินัยและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลิษา สมักรพันธ์ (2562: 20) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อใช้คนให้เหมาะกับงาน ตามวัตถุประสงค์และความต้องการของหน่วยงาน โดยมีขอบเขตกว้างขวาง ครอบคลุม ตั้งแต่การแสวงหาและการเลือกสรรบุคลากรเข้าสู่หน่วยงาน จนกระทั่งพ้นจากการปฏิบัติงาน การบริหารงานบุคคลจึงเป็นภาระกิจของผู้บริหารในการใช้เทคนิคการบริหารในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับตัวบุคคล เพื่อให้ปัจจัยด้านบุคคลขององค์กรเป็นทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

สงกรานต์ ตะโคตร (2563: 15) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลตั้งแต่เข้ามาสู่หน่วยงานจนกระทั่งออกจากหน่วยงาน เพื่อให้หน่วยงานได้ประโยชน์จากการทำงานของบุคลากรเหล่านั้นให้มากที่สุด

ดังนั้น พอสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล หมายถึง ความสำเร็จที่วัดได้จากผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาตามขอบข่ายและภารกิจด้านการวางแผนอัตราากำลัง การจัดสรรอัตราากำลังการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การออกจากราชการ การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ การส่งเสริมวินัยคุณธรรมและจริยธรรม

4. การบริหารงานทั่วไป

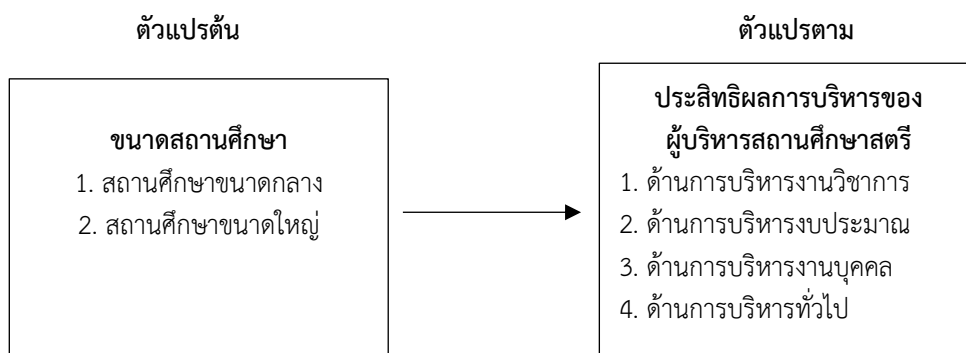
ประทีน จันทร์ตะละ (2560: 18) ได้กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษา การให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงาน และอำนวยความสะดวก ให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ประสพผลสำเร็จในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลของสถานศึกษา ให้สามารถดำเนินไปตามจุดหมายที่ต้องการ

อัจฉรา จงดี (2560: 27) กล่าวว่า การบริหารทั่วไป เป็นการดำเนินงานของสถานศึกษาในการให้บริการแก่หน่วยต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้สามารถดำเนินไปตามจุดหมายที่ต้องการ งานบริหารทั่วไปในสถานศึกษาจึงเปรียบเสมือนส่วนที่คอยประสานงาน และสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กิตติพงษ์ ขอสว่าง (2561: 19) กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไป หมายถึง ภารกิจงานเกี่ยวกับการวางแผนและออกแบบ ระบบงานธุรการ จัดระบบฐานข้อมูล และระบบข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษา มีการประสานงานร่วมกับชุมชนและท้องถิ่น

ดังนั้น พอสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไป หมายถึง ความสำเร็จที่วัดได้จากผลที่เกิดจากการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษา ตามขอบข่ายและภารกิจ ด้านการดำเนินงานธุรการ งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดำเนินงานธุรการ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 355 คน จากสถานศึกษาจำนวน 8 แห่ง
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 185 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครจซี่, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan. 1970: 607-610) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
2. วิเคราะห์ข้อมูลในการสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มี 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างเครื่องมือ ตามคำนิยามของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการและวัตถุประสงค์เป็นหลัก จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 2 ตอน
4. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของคำถาม ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขในข้อบกพร่อง
5. ตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (index of item objectives congruence: IOC) พบว่า ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 จำนวน 2 ข้อ และค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 36 ข้อ
6. วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นด้านการบริหารงานวิชาการเท่ากับ 0.97 ด้านการบริหารงานงบประมาณเท่ากับ 0.96 ด้านการบริหารงานบุคคลเท่ากับ 0.98 ด้านการบริหารงานทั่วไปเท่ากับ 0.95 และความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามเก็บแบบสอบถามจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยตนเอง จำนวน 185 ชุด และผู้วิจัยได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 185 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

3. การวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกเป็นรายชื่อ รายด้าน และรวมทุกด้าน

4. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษาด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ การทดสอบที (t-test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยใช้สถิติในการศึกษา ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ร้อยละ
 - 1.2 ค่าเฉลี่ย
 - 1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การทดสอบที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.83) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.80) ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.87) และ ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.90) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี ในภาพรวม

ประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี ตามความคิดเห็นของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.25	0.90	มาก
2. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.30	0.87	มาก
3. ด้านการบริหารงานงบประมาณ	4.38	0.83	มาก
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.32	0.80	มาก
รวมเฉลี่ย	4.31	0.68	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 4.38$) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 4.32$) ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.30$) และด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.25$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสตรีในสถานศึกษาขนาดกลางมีการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารสตรีในสถานศึกษาขนาดใหญ่ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษาในภาพรวม

ประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สตรีตามความคิดเห็นของครู	ขนาดสถานศึกษา				t	Sig.
	ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.39	0.83	4.10	0.95	2.17*	0.031
2. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.35	0.89	4.25	0.86	0.82	0.415
3. ด้านการบริหารงานงบประมาณ	4.46	0.79	4.30	0.86	1.30	0.194
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.41	0.73	4.23	0.86	1.58	0.116
รวมเฉลี่ย	4.40	0.65	4.22	0.70	1.85	0.066

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสตรีในสถานศึกษาขนาดกลางมีการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารสตรีในสถานศึกษาขนาดใหญ่

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ รองลงมาคือ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานวิชาการ ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตราที่ 39 ที่กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน ดังที่ มูนา จารง (2560: 30) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาคือแนวทางปฏิรูปการศึกษา มุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน และจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงมีคุณภาพ โดยได้บัญญัติให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อความยืดหยุ่นและความรวดเร็วในการบริหารจัดการให้องค์การมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญพิชชา มีแก้ว (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากันจนบุรี ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอาจจะเป็นเพราะงานด้านวิชาการเป็นภารกิจหลัก ที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องวางแผนและกำหนดขอบข่ายการปฏิบัติงาน เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถ

พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนวัดผล ประเมินผลรวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุน การพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริดา หลั่งจิ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการ บริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส ตามทฤษฎีของครูผู้สอน ผลการวิจัยประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรา แก้วมะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหาร แบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ขนาดโรงเรียน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมลภา ทองใบ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลางมีการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสตรี ในสถานศึกษาขนาดกลางมีเวลาในการบริหารจัดการที่ดี มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคลากรและจำนวนนักเรียนน้อยกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ทำให้มีการพัฒนาทักษะ ความรู้ การกำหนดเป้าหมาย และการวางแผนการทำงานนำมาซึ่งความสำเร็จในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ รัตนา กาญจนพันธ์ (2563: 549) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญในฐานะที่เป็นกระบวนการดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และคณะบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ของชุมชนในท้องถิ่น เพื่อร่วมกันวางแผนจัดการศึกษา ภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบตามมาตรฐานและคุณภาพให้แก่เยาวชนที่ทำให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน อย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากาญจนบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสตรี ควรพัฒนาการบริหารงานวิชาการ เกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูลและกำกับดูแล นิเทศและติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และผู้บริหารสตรีควรมีความรู้ในขอบข่ายของงานวิชาการ เพื่อวางแผนพัฒนาและส่งเสริมให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสตรี ควรพัฒนาการบริหารงานบุคคล เกี่ยวกับการเปิดรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร ในสถานศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงาน เพื่อรับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และร่วมกันนำมาพัฒนาและปรับปรุงให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาสตรี ควรพัฒนาการบริหารงานงบประมาณ เกี่ยวกับการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ เพื่อใช้เป็นการรอบทิศทางในการบริหารสถานศึกษาให้ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาสตรี ควรพัฒนาการบริหารงานทั่วไป เกี่ยวกับดำเนินการรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และเหมาะสมกับสภาพความพร้อมที่สถานศึกษาจะสามารถรองรับได้ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้มีทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

2.2 ควรศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสตรีตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ ขอสว่าง. (2561). ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ไกรสร เจียมทอง. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ขวัญพิชชา มีแก้ว. (2562). การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จิตรา แก้วมะ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จิรภิญญา จตุพรโอภากุล. (2562). คุณภาพการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จิราพร แพน้อย. (2551). ภาวะผู้นำผู้บริหารสตรีของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยรัตน์ ราชประโคน. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหาร การศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- โชติมา แก้วทอง. (2550). โอกาสการก้าวสู่การเป็นผู้บริหารสตรีบนบริบทระดับปัจเจกความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและ องค์กร. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทศนี วงศ์เย็น. (2547). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธวัชชัย ตั้งอุทัยเรือง. (2557). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคกลางของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- นิภาดา พรมเมือง. (2560). สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร.
- ประทีน จันทร์ตะละ. (2560). แนวทางการบริหารทั่วไปโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ภัทรกร อุทริกษ์. (2551). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีโดยการรับรู้ของบุคลากรในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาระยอง เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มัลลิกา สีดาคะ. (2563). ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มุนา จารง. (2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของผู้สอนเครือข่ายตลิ่งชัน สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555). การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รักษณาลี สุริหาร. (2563). สภาพและประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- รัตนา กาญจนพันธุ์. (2563). การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). วารสารดุซงญอ บัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 10(3): 545-556.
- ลิษา สมัครพันธ์. (2562). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัดที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหาร การศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วริศรา บุญธรรม. (2560). การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และ ตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วิมลภา ทองใบ. (2564). ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย ราชภัฏกาญจนบุรี.
- วิไลภรณ์ เทพมนตรี. (2559). สภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่พื้นที่สูง จังหวัดเชียงราย. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วีระพงษ์ ก้านกิ่ง. (2560). สภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี.
- สงกรานต์ ตะโคตร. (2563). ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด สกลนคร. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 8(32): 23-33.
- สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์.
- สุรกิจ ลีอิน. (2556). การศึกษาภาวะผู้นำผู้บริหารสตรีของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรีเขต 2. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). ผู้บริหารสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2555). รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุริดา หลั่งจิ. (2556). ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ ยะลา.
- อัจฉรา จงดี. (2560). การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี.
- Eugenia, I. N. (2010). School management positions and women empowerment—A Rwandan case., in Kigali Institute of Management. *International Journal of Business and Management*. 13(8): 136-158.
- Fisher, H. (2010). *The first sex: The natural talents of women and how they are changing the world*. New York: Ballantine Books.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.
- Saeed, R., et al. (2011). Effect of female principal's management styles on teacher's job satisfaction in Isfahan- Iran, girls high schools. *International Education Studies*. 4(3): 124-132.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองดับเบิลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนท่าแซะรัษฎาภิเชก จังหวัดชุมพร

Development of The 2W3P Learning Activity Package with Phonics Foreign
Language Department Secondary School Level 2 Thasaeratchadapisake
School Chumphon Province

ดาร์รัตน์ บุญแก้วสุข¹, สิริสวัสดิ์ ทองก้านเหลือง², อัญชลี แสงอาวุธ³
Dararat Boonkaewsuk¹, Sirisawas Thongkanluang², Anchalee Sangarwut³
Corresponding Author E-mail: piineungdararat@gmail.com

Received: 2023-06-04; Revised: 2023-07-01; Accepted: 2023-07-15

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองดับเบิลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ให้มีค่าประสิทธิภาพและดัชนีประสิทธิผล ตามเกณฑ์ 75/75 และ 0.50 ขึ้นไป 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองดับเบิลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ 3) เปรียบเทียบทักษะด้านการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองดับเบิลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองดับเบิลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลองกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่าแซะรัษฎาภิเชก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จำนวน 7 กิจกรรม มีค่าเฉลี่ยความถูกต้องและเหมาะสม 4.07-4.23 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 7 แผน มีค่าเฉลี่ยความถูกต้องและเหมาะสม 4.20-4.40 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยาก 0.58-0.80 ค่าอำนาจจำแนก 0.28-0.67 ค่าความเชื่อมั่น 0.93 และแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก 0.84-0.97 และค่าความเชื่อมั่น 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและการทดสอบค่าที่ผลการวิจัยพบว่า

1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองดับเบิลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ มีค่าประสิทธิภาพ 85.43/90.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์และค่าดัชนีประสิทธิผล 0.79 เป็นไปตามเกณฑ์ 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย 27.15 คะแนนสูงกว่าก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย 16.40 คะแนน 3) ความสามารถในการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย 26.30 คะแนนสูงกว่าก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย 14.85 คะแนน และ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ย 4.34 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้แบบสองดับเบิลยูสามพี, สื่อโฟนิกส์, ทักษะด้านการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

² Student in Master of Education degree, Curriculum and Instruction, Graduate school, Suratthani Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

² Advisor, Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

³ Advisor, Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University

Abstract

The objective of this research was: 1) to develop the 2W3P learning activity package with phonics foreign language department (E_1/E_2) and the effectiveness index (E.I.) according to the criteria of 75/75 and 0.50 or more, 2) to compare academic achievement between pretest and posttest, 3) to compare the English vocabulary pronunciation skills of students between pretest and posttest, and 4) to study the satisfaction of students after using the English learning activity package. It was the one group experimental research with pretest and posttest design. The sample was the 2nd year high school student of Thasaeratchadapisake School, the 1st semester of the academic year 2022, amount 40 people. The tools used in the research were: a set of 7 English learning activities with accuracy and suitability with averages of 4.07-4.23, 7 lesson plans with accuracy and suitability with averages of 4.20-4.40: an achievement test, 30 items, with difficulty values of 0.58-0.80, discrimination power values of 0.28-0.67, and a reliability value of 0.93 and a questionnaire of student satisfaction toward learning activity package, 20 items, with discriminant power of 0.84-0.97 and a reliability value of 0.99. Data were analyzed using basic statistics, including percentage and t-test. The results showed that:

1) the English learning activity set had an efficiency of 85.43/90.50, higher than the specified criteria, and the effectiveness index value of 0.79, which meets the specified criteria, 2) the students had an average of 27.15 points posttest was higher than an average of 16.40 points pretest, with a statistical significance at the .05 level. 3) the students had an average English vocabulary pronunciation of 26.30 points posttest was higher than an average of 14.85 points pretest, with a statistical significance at the .05 level, and 4) the student's satisfaction toward learning with the English learning activity package was an average of 4.34 at the high level.

Keywords: English Vocabulary Learning Activity Set, 2W3P Learning Management, Phonics, Pronunciation Skills English Vocabulary

บทนำ

ภาษาอังกฤษในโลกปัจจุบันกลายเป็นภาษาสากลและมีบทบาทสำคัญไปทั่วโลกประกอบกับเป็นยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การติดต่อสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษจึงเป็นทักษะที่จำเป็นเพื่อใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการใช้ติดต่อสื่อสารกันอย่างกว้างขวางและถือว่าเป็นภาษากลางของโลก กระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษ ดังนั้นได้กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 220) ซึ่งนับได้ว่าสอดคล้องกับ Finocchiaro, & Brumfit (2016: 140-153) ที่ได้เสนอว่า วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ คือ การพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนใช้ภาษาเป้าหมายทางการสื่อสารได้อย่างแท้จริง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในด้านทักษะการออกเสียงและความรู้ทางคำศัพท์คือ “ผู้เรียนสามารถอ่านออกเสียงข้อความ ข่าว ประกาศและบทร้อยกรองสั้น ๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน” การออกเสียงคำศัพท์เป็นการเริ่มเรียนภาษาเนื่องจากคำศัพท์เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ทุกภาษาและจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Lewis. 2016: 5) การรู้ความหมายของคำศัพท์จะทำให้เกิดความมั่นใจในการใช้ภาษาสื่อความหมายในสถานการณ์ต่าง ๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจึงไม่เพียงแต่สร้างความแข็งแกร่งในการใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น หากยังมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ (ศิริลักษณ์ สกลวิทย์. 2561: 21)

ในปัจจุบันพบว่านักเรียนมีปัญหาด้านทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ เนื่องจากระบบเสียงของภาษาอังกฤษกับระบบเสียงของภาษาไทยมีความแตกต่างกัน ประการแรกคือ เสียงที่ปรากฏอยู่ในภาษาอังกฤษไม่มีในภาษาไทย (พิณทิพย์ หวยเจริญ. 2563: 67) ได้กล่าวว่า การออกเสียงภาษาอังกฤษเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของนักเรียนไทย เนื่องจากความแตกต่างของระบบเสียงในการเรียนภาษาต่างประเทศนั้น การรู้แต่เพียงคำศัพท์และโครงสร้างประโยคยังคงไม่เพียงพอ นอกจากนักเรียนจะไม่สามารถออกเสียงได้แล้วยังไม่รู้ความหมายของคำ ๆ นั้นอีกด้วย นักเรียนบางคนไม่สามารถเรียนรู้การอ่านออกเสียง เนื่องจากขาดความเชื่อมโยงของตัวอักษรและเสียง ทำให้ไม่สามารถเข้าใจเสียงที่ไม่คุ้นเคย หรือออกเสียงผิดส่งผลให้ไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่ออกเสียง (เทียนมณี บุญจุน. 2558: 83) ปัญหาเรื่องความหมายของการออกเสียงภาษาอังกฤษผิด เช่น จะพูดว่า “mile” แต่ไม่ออกเสียง /l/ ในตำแหน่งท้ายพยางค์ ทำให้ฟังเป็น “my” หรือทำให้เกิดปัญหาด้านไวยากรณ์ เช่น จะพูดว่า “I walked home yesterday” แต่ไม่ออกเสียง “ed” ซึ่งแสดงกาล (Tense) ในอดีต จึงเป็นประโยคผิดไวยากรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพงษ์ สายทองตั้ง (2562: 107) กล่าวว่า ครูผู้สอนประสบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่พบว่า นักเรียนไม่สามารถออกเสียงคำภาษาอังกฤษบางคำ บางครั้งอ่านไม่ออก สะกดคำไม่ได้ เนื่องจากนักเรียนมีพื้นฐานในการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียง และเขียนสะกดคำไม่เต็มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาส่งผลต่อมาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้นักเรียนขาดความมั่นใจในการออกเสียงภาษาอังกฤษ

จากความสำเร็จและปัญหาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า ปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษที่ตกต่ำคือ ความไม่เข้าใจในการอ่าน ซึ่งส่วนใหญ่สาเหตุเกิดจากการขาดความรู้คำศัพท์ (Nation Institute for Literacy. 2019: 41) ได้กล่าวว่า การขาดความรู้คำศัพท์เกิดจากการไม่มีความคล่องแคล่วในการอ่าน โดยความคล่องแคล่วในการอ่านสามารถสร้างได้จากการที่ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ และสามารถแยกแยะหน่วยเสียง (Phonemic Awareness) เพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงตัวอักษรกับหน่วยเสียง ทำให้ผู้เรียนสามารถอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง และคล่องแคล่ว เมื่อผู้เรียนฝึกซ้ำ ๆ จากคำเป็นวลี จากวลีเป็นประโยค จากประโยคเป็นข้อความ และผู้เรียนยังรู้คำศัพท์มากขึ้นก็จะทำให้เกิดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษมากขึ้นเท่านั้น และการเรียนการสอนที่จะพัฒนาโดยการนำสื่อประกอบการสอนโพนิกส์มาใช้ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ดังนั้นการสอนให้ผู้เรียนสามารถออกเสียงภาษาอังกฤษ ต้องให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่ออกเสียงด้วย เนื่องจากคำศัพท์เป็นองค์ประกอบสำคัญของทุกภาษา การมีความรู้และความสามารถในการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษถือเป็นปัจจัยหลักที่จะบ่งบอกว่าบุคคลนั้นสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Zimmerman. 2017: 329-339) ได้กล่าวว่า ในการสื่อสารคำศัพท์นับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญและเป็นปัจจัยพื้นฐานทำให้มนุษย์สามารถสื่อสารอย่างเข้าใจ แต่เมื่อการสื่อสารมีความซับซ้อนมากขึ้น การรู้คำศัพท์จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อทักษะการใช้ภาษาในทุก ๆ ด้าน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ Grant (2016: 114) พบว่า การใช้สื่อโพนิกส์ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบเดิม (Whole language) ซึ่งการใช้สื่อโพนิกส์จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร รูปแบบการสะกดคำและการเรียนรู้คำศัพท์ รวมทั้งมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในด้านทักษะการอ่านออกเสียงร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 2W3P ของ Brown (1994: 18-21) ได้กล่าวว่า เป็นการประยุกต์มาจากวิธีการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นวิธีที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการสื่อสาร ได้แก่ การใช้ทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยสามารถเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Warm up) ขั้นตอนที่ 2 ขั้นนำเสนอ (Presentation) ขั้นตอนที่ 3 ขั้นฝึก (Practice) ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการใช้ภาษา (Production) ขั้นตอนที่ 5 ขั้นสรุป (Wrap up) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (สมิตรา อังวัฒนกุล. 2561: 45) จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองดับเบิลยูสามพีมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องใช้สื่อประกอบในแต่ละขั้นตอน ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าสื่อโพนิกส์เหมาะสมนำมาใช้ในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบสองดับเบิลยูสามพีสอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาภาษาอังกฤษทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการออกเสียงคำศัพท์ซึ่งเป็นพื้นฐานการอ่านในระดับที่สูงขึ้น

จากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่าชะรีดากิเชก จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนประสบปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยมีรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2560-2564 พบว่า นักเรียนมีคะแนนอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของระดับประเทศค่อนข้างสูง จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ และจาก

การศึกษาความสามารถด้านทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนท่าแซะรัชดาภิเษก จังหวัดชุมพร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่รู้จักตัวอักษรภาษาอังกฤษ แต่ไม่รู้จักหน่วยเสียงของตัวอักษรแต่ละตัวจึงทำให้นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงตัวอักษรกับหน่วยเสียงได้ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ส่งผลให้นักเรียนสามารถเทียบเคียงตัวอักษรภาษาอังกฤษในการสร้างคำ (Synthetic Phonics) โดยนำหน่วยเสียงแต่ละเสียงมาผสมกันแล้วอ่านออกเสียงเป็นคำ การสอนอักษรคูที่ออกเสียงเดียวกัน (Rime) เช่น ในคำว่า /mat/ และ /bat/ มีเสียง /-at/ เป็นองค์ประกอบที่เหมือนกัน ถ้าผู้เรียนสามารถสะกดคำว่า “mat” ได้ก็จะสามารถอ่านและสะกดคำว่า bat, hat, fat, cat ได้เช่นกันโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์จะช่วยแก้ปัญหาการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีความสุขและสนุกสนาน อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดความพึงพอใจที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ จึงได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่าแซะรัชดาภิเษก จังหวัดชุมพร เพื่อพัฒนาด้านทักษะการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับการใช้สื่อโฟนิกส์ ประกอบการเรียนการสอน เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสื่อสาร ฟังการออกเสียงคำศัพท์ และประโยคภาษาอังกฤษอย่างถูกต้อง นักเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวอักษร ส่งเสริมความสามารถในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นวิธีการแก้ปัญหาด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี อีกประการ คือ ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษให้สูงขึ้น กระตุ้นให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษ และสามารถใช้อังกฤษเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาษาอังกฤษด้านต่าง ๆ ถือเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ อันจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่าแซะรัชดาภิเษก จังหวัดชุมพร ให้มีค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ตามเกณฑ์ 75/75 และค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.50 ขึ้นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่าแซะรัชดาภิเษก จังหวัดชุมพร
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะด้านการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนา

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องไว้ดังต่อไปนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่รวบรวมสื่อ กระบวนการและกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ตามจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จุดเด่นของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คือ สอนจุดประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา ทำให้สามารถแก้ปัญหาทางการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้ เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556: 7-20) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นสื่อผสมประเภทหนึ่ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องที่จะสอน มีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา หน่วยการเรียนรู้ หรือหัวเรื่องและ

วัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบของชุดกิจกรรม ได้แก่ 1) คู่มือครู ซึ่งเป็นคู่มือและแผนการจัดการเรียนรู้ในการใช้ชุดกิจกรรม 2) คู่มือนักเรียน 3) วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม 4) คำชี้แจง/เนื้อหา/กิจกรรมการสอน 5) เนื้อหาสาระและสื่อ 6) การประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนั้นชุดกิจกรรมการเรียนรู้จึงมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ ถือว่าเป็นนวัตกรรมการสอนที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย และเป็นสื่อที่มีความเหมาะสม ช่วยสร้างความสนใจ รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละคน ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน มีส่วนร่วมในการเรียน และสร้างความมั่นใจให้แก่ครู เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีการจัดระบบการใช้สื่อ ผลิตสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งมีข้อเสนอแนะการใช้สำหรับครู ทำให้ครูมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

2. การจัดการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพี

การจัดการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพี เป็นการพัฒนาขั้นตอน หรือกระบวนการเรียนรู้มาจากรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวธรรมชาติ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ภาษาที่ผู้เรียนซึมซับภาษาได้เอง โดยไม่ต้องใช้การสอนอย่างเป็นทางการ แต่อาศัยการจัดระบบและเรียบเรียงข้อมูลต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมให้เพียงพอต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และความรู้ความสามารถเหล่านี้ จะถูกบรรจุไว้ในความจำระยะยาว เพื่อนำออกมาใช้ต่อไป (อัจฉรา วงศ์โสธร. 2557: 31-35) โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557: 19-34) ได้สรุปองค์ประกอบการเรียนรู้ไว้ 3 ส่วน ได้แก่ 1) การจัดสภาพแวดล้อมในรูปของการสอนภาษาธรรมชาติ 2) กระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามวัยวุฒิของนักเรียน และ 3) การจัดการเรียนการสอนของครู จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียน ซึ่งเน้นให้อยู่ในกรอบสองระดับเบิ้ลยูสามพี เริ่มจาก 1) วอร์มอัพ (Warm up) ขึ้นเตรียมพร้อมก่อนเข้าบทเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนเกิดความพร้อม และอยากรู้ อยากเรียนในบทใหม่ เนื้อหาจะเชื่อมโยงไปสู่สาระสำคัญของบทนั้น ๆ 2) การนำเสนอ (Present) ในขั้นนี้ครูเป็นผู้ให้ความรู้ทางภาษาที่ถูกต้อง และเป็นแบบอย่างที่ถูกต้องในการออกเสียง คือ Informant (ผู้ให้ความรู้) รูปแบบของภาษาจึงเน้นที่ความถูกต้อง (Accuracy) เป็นหลัก 3) ฝึกฝน (Practice) ในขั้นนี้นักเรียนจะได้ฝึกใช้ภาษาที่เรียนมาแล้วในขั้นนำเสนอ โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนใช้ภาษาได้ถูกต้อง ขณะเดียวกันก็เน้นเรื่องการใช้ภาษาให้คล่องแคล่ว (Fluency) 4) ขั้นการใช้ภาษา (Production) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนนำคำ หรือประโยคที่ฝึกมาแล้วมาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในรูปแบบกิจกรรมหลากหลาย และเกิดความสนุกสนาน และ 5) ขั้นสรุป (Wrap up) เป็นขั้นสุดท้ายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละชั่วโมง จุดประสงค์ คือ เพื่อสรุปสิ่งที่ได้เรียนแล้ว กิจกรรมที่เสนอแนะไว้ว่าจะเป็นการนำเสนอรายงานของกลุ่ม ทำแบบฝึกหัดเพื่อสรุปความรู้ หรือเล่นเกมเพื่อทดสอบสิ่งที่เรียนมาแล้วสรุปบทเรียน (Wrap up) โดยครูและนักเรียนช่วยกันสรุป แต่ละขั้นตอนสามารถส่งเสริมความรู้และทักษะของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

3. สื่อโฟนิกส์

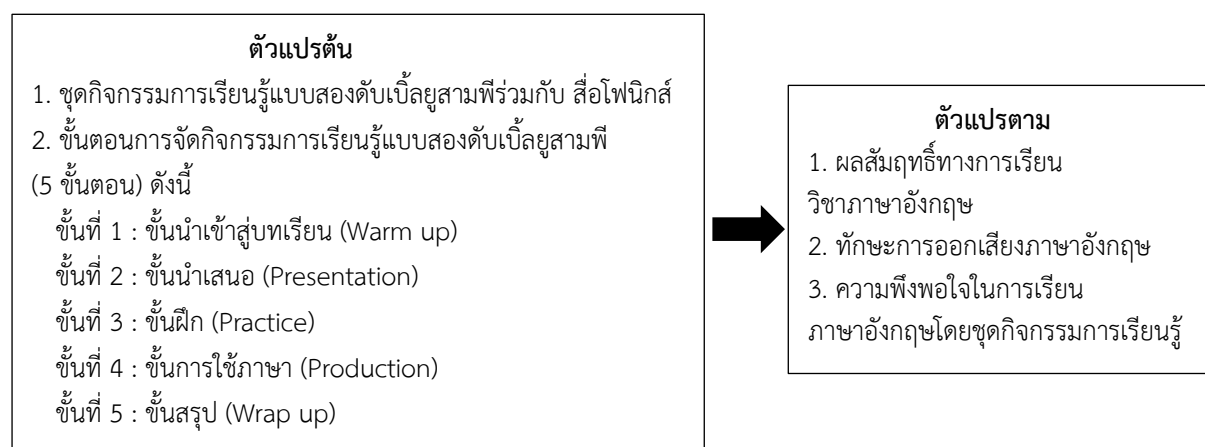
แนวทางการสอนโฟนิกส์มีความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นอีกปัจจัยที่ส่งเสริมพัฒนาการอ่าน ตั้งแต่แรกเริ่มได้เป็นอย่างดี หากผู้เรียนได้รับการฝึกฝนการอ่านออกเสียงที่ถูกต้องตามหลักการอ่านโดยใช้วิธีโฟนิกส์ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ของเสียงและตัวอักษร จนกระทั่งสามารถถอดรหัสเสียง และออกเสียงเป็นคำได้ โฟนิกส์เป็นหลักการทางภาษาอังกฤษอย่างหนึ่งที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษร และเสียงของตัวอักษรนั้น ๆ ผู้เรียนจะเรียนรู้ที่จะอ่านคำ โดยการจำเสียง และรูปร่างของตัวอักษร เสียงและรูปร่างของตัวพยัญชนะและสระที่ประกอบกันขึ้นเป็นคำ (Florida Department of Education. 2019) วิธีการสอนแบบโฟนิกส์มีข้อดี คือ การใช้เสียงของตัวอักษร เป็นเครื่องช่วยให้รู้จักคำ ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นวิธีที่ช่วยให้ออกเสียงคำต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ยังเป็นวิธีตามหลักตรรกวิทยา ในการสอนอ่านคำที่ออกเสียงเหมือนกัน ถ้าเปลี่ยนเป็นพยัญชนะอื่นมาประสมก็จะออกเสียงเดียวกัน เป็นวิธีสอนที่จัดลำดับความยากง่าย และมีความสมบูรณ์ในตัว โดยคำนึงถึงส่วนเบื้องต้นของเสียง และการนำไปใช้ ซึ่งวิธีนี้ได้พัฒนาความสามารถในการอ่านตัวอักษรของคำใหม่ ๆ และออกเสียง โดยผสมเสียงต่างๆ เหล่านั้น ดังนั้นถ้าผู้เรียนออกเสียงของตัวอักษรได้ถูกต้อง จะสามารถประสมคำได้ และสามารถอ่านคำได้ (Anderson and Dearborn. 1952: 205-208) จากการกล่าวถึงหลักการในการสอนโดยใช้วิธีโฟนิกส์นั้น สามารถสรุปได้ว่า ในการใช้ประโยชน์ของวิธีโฟนิกส์อย่างเป็นระบบ ผู้เรียนสามารถแบ่งแยกระหว่างความแตกต่างของเสียงตัวอักษรในแต่ละคำ โดยอาศัยการฝึกฝน ฝึกอ่าน และลงมือทำ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด อ่านคำที่ไม่คุ้นเคยได้

โดยการถอดรหัสเสียงของตัวอักษรที่ปรากฏในคำ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนสามารถจำแนกเสียงที่ได้ยิน และพยายามออกเสียงให้ตรงกับที่ได้ยิน ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการแบบโฟนิกส์จะสามารถออกเสียงได้ถูกต้องตามหลักการออกเสียง และยังสามารถพัฒนาไปยังการอ่านคำศัพท์ที่ยากขึ้น หรือการอ่านเป็นประโยคได้

สรุปได้ว่าการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์สามารถช่วยพัฒนาทักษะความสามารถในการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว และยังช่วยแก้ปัญหาในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ อันเนื่องมาจากครูและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน และยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน สำหรับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเป็นการนำหลักการของการสร้างชุดกิจกรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ เป็นกระบวนการเรียนร่วมกัน ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่าแซะรัษฎาภิเชก จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎี และรูปแบบการจัดการเรียนรู้มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบทดลองหนึ่งกลุ่ม ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งเป็นการทดลองรูปแบบกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่าแซะรัษฎาภิเชก จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งหมด 205 คน
- กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนท่าแซะรัษฎาภิเชก จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 40 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) หรือใช้ห้องเรียนเป็น 1 หน่วยในการสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากทางโรงเรียนจัดชั้นเรียนแบบคณะผู้เรียน ดังนั้นในแต่ละห้องเรียนจะมีทั้งผู้เรียนที่มีผลการเรียนในระดับสูง ปานกลาง และต่ำในจำนวนสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 5 ประเภท โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง In the Extreme! กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับ

สื่อโฟนิกส์ ได้ผ่านการหาค่าเฉลี่ยความถูกต้องและเหมาะสมเท่ากับ 4.07-4.23 ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 7 ชุดกิจกรรม และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบี่ยงสามที่ร่วมกับสื่อโฟนิกส์ จำนวน 7 แผน ะ 2 ชั่วโมง รวมเวลาเรียนทั้งหมด 14 ชั่วโมง แผนจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบี่ยงสามที่ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Warm up) ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอ (Presentation) ขั้นที่ 3 ขั้นฝึก (Practice) ขั้นที่ 4 ขั้นการใช้ภาษา (Production) และขั้นที่ 5 ขั้นสรุป (Wrap up) มีการประเมินด้วยการตรวจใบงาน และการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งแผนจัดการเรียนรู้ได้ผ่านการหาค่าเฉลี่ยความถูกต้องและเหมาะสมเท่ากับ 4.20-4.40 ดังนี้

ชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง Extreme Activities & Sports and Printing Media ประกอบด้วย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

- เรื่อง Extreme Activities & Sports and Printing Media
- กลุ่มของเสียง มีดังนี้ /s/, /a/, /t/, /i/, /p/, /n/

ชุดกิจกรรมที่ 2 เรื่อง Feelings & Emotions and Experience in the Extreme ประกอบด้วย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

- เรื่อง Feelings & Emotions and Experience in the Extreme
- กลุ่มของเสียง มีดังนี้ /c/, /k/, /e/, /h/, /r/, /m/, /d/

ชุดกิจกรรมที่ 3 เรื่อง Prediction the Future and Positive and Negative Opinion ประกอบด้วย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

- เรื่อง Prediction the Future and Positive and Negative Opinion
- กลุ่มของเสียง มีดังนี้ /g/, /o/, /u/, /l/, /f/, /b/

ชุดกิจกรรมที่ 4 เรื่อง An Advert and Email Message ประกอบด้วย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

- เรื่อง An Advert and Email Message
- กลุ่มของเสียง มีดังนี้ /ai/, /j/, /oa/, /ie/, /ee/, /or/

ชุดกิจกรรมที่ 5 เรื่อง Writing A Blog ประกอบด้วย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

- เรื่อง Writing A Blog
- กลุ่มของเสียง มีดังนี้ /z/, /w/, /ng/, /v/, /oo/

ชุดกิจกรรมที่ 6 เรื่อง News Advert and Blog ประกอบด้วย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

- เรื่อง News Advert and Blog
- กลุ่มของเสียง มีดังนี้ /y/, /x/, /ch/, /sh/, /th/

ชุดกิจกรรมที่ 7 เรื่อง Extremely Spectacular ประกอบด้วย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7

- เรื่อง Extremely Spectacular
- กลุ่มของเสียง มีดังนี้ /qu/, /ou/, /oi/, /ue/, /er/, /ar/

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการวิเคราะห์หามาตรฐาน/ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง In the Extreme! ใช้แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกัน และเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก และเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณา เพื่อนำผลมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างเนื้อหาและตัวชี้วัด หลังจากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไข นำมาคำนวณหาค่า (IOC) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า (IOC) 0.50 ขึ้นไป จำนวน 30 ข้อ ซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ผลการหาค่าความยากเท่ากับ 0.58-0.80 ผลการหาค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.28-0.67 และผลการหาค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

3. แบบฝึกทักษะการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง In the Extreme! สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

4. แบบประเมินการออกเสียงภาษาอังกฤษ ซึ่งจะมีการประเมินผู้เรียน โดยการให้ออกเสียงคำศัพท์ที่นักเรียนได้เรียนไปนั้น เริ่มจากการออกเสียงตัวอักษรต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในบัตรคำศัพท์นั้น ๆ แล้วตามด้วยการออกเสียงคำศัพท์คำดังกล่าว โดยรวมเสียงอักษรที่ปรากฏอยู่เข้าด้วยกัน ถ้าผู้เรียนสามารถออกเสียงคำศัพท์ได้อย่างถูกต้องจากการวัดผลแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบ Rubric Assessment และนักเรียนจะได้รับการประเมินดังกล่าวหลังจากที่มีการดำเนินการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบญจสามพีร่วมกับสื่อโพนิกส์เสร็จสิ้น ลงในแต่ละแผน มีเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้ ระดับที่ 1 มีปัญหาในการออกเสียงเป็นอย่างมาก ทำให้ไม่เข้าใจในสิ่งที่พูดได้เลย ระดับที่ 2 มีปัญหาในการออกเสียงมาก ยากแก่การเข้าใจในคำพูดได้ ผู้ฟังจะต้องถามซ้ำ ๆ ถึงสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อ ระดับที่ 3 มีปัญหาในการออกเสียงน้อย ผู้ฟังจะต้องตั้งใจฟัง จึงจะสามารถเข้าใจได้มีการออกเสียงผิดให้ผู้ฟังสับสนบางครั้ง ระดับที่ 4 ผู้พูดสามารถออกเสียงได้ดี แต่ยังมีปัญหาในการออกเสียงบ้าง แต่ผู้ฟังสามารถเข้าใจในสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อสาร และระดับที่ 5 ผู้พูดสามารถออกเสียงได้ดี เทียบเท่ากับเจ้าของภาษา

5. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบญจสามพีร่วมกับสื่อโพนิกส์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างประเทศ จำนวน 20 ข้อคำถาม โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถาม เพื่อนำมากำหนดรูปแบบของแบบวัดความพึงพอใจ หลังจากนั้นสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และนำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ โดยสร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 20 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านวิธีการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ของชุดกิจกรรม หลังจากนั้นนำแบบวัดความพึงพอใจไปใช้กับนักเรียน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และผลการหาค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.84-0.97 และผลการหาค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้และอธิบายวิธีการศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ แล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบประเมินทักษะด้านการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ หลังจากนั้นบันทึกผลไว้เป็นคะแนนสอบก่อนเรียน (Pre-test) การวิเคราะห์ข้อมูล

2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบญจสามพีร่วมกับสื่อโพนิกส์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 7 แผน ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งสิ้น 14 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 การศึกษา 2565 โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนท่าชะงะรัชดาภิเษก จังหวัดชุมพร จำนวน 40 คน และบันทึกผลไว้เป็นคะแนนระหว่างเรียน

3. หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบญจสามพีร่วมกับสื่อโพนิกส์ นักเรียนทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบประเมินทักษะด้านการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดิมกับก่อนเรียน แล้วตรวจให้คะแนนทั้งสองครั้ง เพื่อวัดทักษะด้านการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ แล้วนำมาวิเคราะห์ทางสถิติเทียบกับเกณฑ์ บันทึกผลไว้เป็นคะแนนสอบหลังเรียน (Post-test) และให้นักเรียนทำการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบญจสามพีร่วมกับสื่อโพนิกส์ในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

การคำนวณหาดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์รวมทั้งหาดัชนีระหว่างเนื้อหาและความเหมาะสมของแผนการสอน โดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบญจสามพีร่วมกับสื่อโพนิกส์ (IOC) ถ้าดัชนีความสอดคล้องมีค่า ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป แสดงว่าข้อสอบนั้นมีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับข้อสอบ

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

- 2.1 การหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบเป็นรายข้อ ได้ค่าความยากง่าย (P)
- 2.2 การหาค่าอำนาจจำแนกข้อสอบเป็นรายข้อของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2.3 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
- 2.4 การหาค่าเฉลี่ย (Mean)
- 2.5 การหาค่าร้อยละ (Percentage)
- 2.6 การหาค่าสถิติที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบสองระดับเบี่ยงเบนสามพารามิเตอร์ร่วมกับสื่อโพนิกส์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนท่าแซะรัษฎาภิเษก

ผลทดลองใช้ครั้งที่ 1 การทดลองใช้รายบุคคลกับนักเรียนจำนวน 3 คน ได้ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 81.90/93.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 และค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.88 โดยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 0.50 ขึ้นไป และได้ปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 2

ผลทดลองใช้ครั้งที่ 2 การทดลองใช้กลุ่มย่อย กับนักเรียนจำนวน 10 คน ได้ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 83.57/92.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 และค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.875 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 0.50 ขึ้นไป โดยได้ปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 3

ผลทดลองใช้ครั้งที่ 3 การทดลองใช้ภาคสนามกับนักเรียนจำนวน 30 คน ได้ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 85.43/90.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 และค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.79 ซึ่งสูงกว่ามาตรฐาน 0.50 ขึ้นไป

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบี่ยงเบนสามพารามิเตอร์ร่วมกับสื่อโพนิกส์ระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบี่ยงเบนสามพารามิเตอร์ร่วมกับสื่อโพนิกส์ระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	40	16.40	1.80	28.52 **
หลังเรียน	40	27.15	1.21	

**p < .01

จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบี่ยงเบนสามพารามิเตอร์ร่วมกับสื่อโพนิกส์ระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น พบว่ากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 27.15 คะแนน ($\bar{X} = 27.15$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 16.40 คะแนน ($\bar{X} = 16.40$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะด้านการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบี่ยงเบนสามพารามิเตอร์ร่วมกับสื่อโพนิกส์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะด้านการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียน โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบี่ยงเบนสามพารามิเตอร์ร่วมกับสื่อโพนิกส์

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	40	14.85	1.89	28.27 **
หลังเรียน	40	26.30	1.80	

**p < .01

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะด้านการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียน โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูร่วมกับสื่อโฟนิกส์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น พบว่ากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 26.30 คะแนน ($\bar{X} = 26.30$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 14.85 คะแนน ($\bar{X} = 14.85$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูร่วมกับสื่อโฟนิกส์

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านเนื้อหา	4.36	0.86	มากที่สุด
ด้านวิธีการสอน	4.22	0.93	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.30	1.22	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ของชุดกิจกรรม	4.50	1.10	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.34	1.02	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลสรุปการวัดระดับความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูร่วมกับสื่อโฟนิกส์ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 1.02) เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัด พบว่า ตัวชี้วัดที่มีค่าสูงสุด ได้แก่ ด้านประโยชน์ของชุดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 1.10)

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่าแซะรัษฎาภิเชก จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของนักเรียนที่เรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.43/90.5 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยมีกระบวนการออกแบบและพัฒนาอย่างเป็นระบบตามวิธีการที่เหมาะสม เริ่มจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ จากนั้นวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษาตามบริบทของโรงเรียน และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 7 ชุดกิจกรรม เพื่อให้มีความเหมาะสมกับเวลาและลักษณะของเนื้อหา โดยเรียงลำดับเนื้อหาในการฝึกอย่างต่อเนื่องจากง่ายไปหายากและสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย มีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ มีองค์ประกอบที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและยังผ่านการทดลอง (Try-out) เพื่อหาประสิทธิภาพถึง 3 ครั้ง แล้วปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริงกับผู้เรียน ส่งผลให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์ผ่านเกณฑ์ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งอรุณ โรจนรัตน์ดำรง ไชยศรี (2560: 54) กล่าวว่า วิธีการสอนแบบโฟนิกส์เป็นวิธีการสอนอ่านวิธีหนึ่งที่มีความสำคัญกับกระบวนการออกเสียงเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวอักษรอย่างเป็นระบบ ฝึกให้นักเรียนเรียนอ่านเขียนอย่างเป็นขั้นตอน ลำดับการสอนตามความยากง่าย และมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ ดังนั้นการออกเสียงที่ถูกต้องจึงมีประโยชน์หลายประการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปารมี เขียววัดเกาะ, และอโณทัย พลเยี่ยม เพชรแสง (2562: 72-81) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการสอนแบบโฟนิกส์ ผลที่ได้พบว่า 1) แผนการสอนแบบโฟนิกส์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 60.80/60.50 2) ทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้แผน การ

สอนแบบโฟนิกส์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าวิธีการดังกล่าวสามารถส่งเสริมการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากทักษะการอ่านออกเสียงเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการพูด และเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการสื่อสาร

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 16.40 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 27.15 คะแนน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาริปีะ รักดี (2559: 42-48) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบสองระดับเบิ้ลยูสามพี โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด A little Guide เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพี ใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุด A Little Guide นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุมิตรา อังวัฒนกุล (2561: 36-41) ได้เสนอขั้นตอนสำคัญของการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ได้แก่ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Warm up) 2) ขั้นนำเสนอ (Presentation) (ผู้ให้ความรู้) และ 4) ขั้นการใช้ภาษา (Production) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนนำคำ หรือประโยคที่ฝึกมาแล้วมาใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ในรูปแบบกิจกรรมหลากหลาย เพื่อให้เกิดความคล่องแคล่ว (Fluency) และเกิดความสนุกสนาน ในขั้นนี้เป็นขั้นที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรม ครูคอยให้ความช่วยเหลือ ถ้านักเรียนเกิดผิดพลาด อย่าขัดจังหวะ ในทันทีทันใดให้ปล่อยไปก่อน เพื่อให้นักเรียนรู้สึกสบายใจในการเรียนแต่ละครั้ง กิจกรรมที่กำหนดไว้มีหลากหลาย เช่น การเล่นเกม การทำชิ้นงาน การทำแบบฝึกหัด และการนำเสนอผลงาน 5) ขั้นสรุป (Wrap up) เป็นขั้นสุดท้ายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละชั่วโมง

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะด้านการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียน โดยชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบสองระดับเบิ้ลยูสามพีร่วมกับสื่อโฟนิกส์พบว่า นักเรียนมีทักษะด้านการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เนื่องจากการออกเสียงมีความสำคัญและเป็นทักษะการอ่านที่จำเป็นในการเรียนรู้ เพราะหากผู้เรียนไม่สามารถอ่านออกเสียงได้ก็จะทำให้การเรียนรู้แต่ละครั้งพบปัญหาและอุปสรรคมากมาย (ชุมศักดิ์ มัธยมจันทร์. 2557: 4-9) นักวิชาการไทยกล่าวว่า เสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษหลายเสียงที่ไม่มีในภาษาไทย และมีเสียงจำนวนหนึ่งที่คล้ายกับเสียงภาษาไทย คนไทยจึงใช้เสียงของภาษาไทยแทนเสียงภาษาอังกฤษซึ่งไม่ถูกต้อง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องออกเสียงภาษาอังกฤษให้ถูกต้องเช่นเดียวกับ พินิตพิทย์ ทวยเจริญ (2563: 67-98) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนภาษาอังกฤษว่า ผู้เรียนจะรู้เพียงคำศัพท์และโครงสร้างประโยคเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต้องสามารถแปลงเสียงที่เจ้าของภาษาฟังแล้วสามารถเข้าใจได้ นอกจากนี้การพูดภาษาอังกฤษด้วยสำเนียงภาษาไทยทำให้การสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเพราะว่าไม่สามารถออกเสียงที่ถูกต้อง เนื่องจากคนไทยเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศจึงพูดได้ไม่คล่องแคล่วเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษา ส่วนใหญ่ยังคงใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการเรียนการสอน การพูดภาษาอังกฤษจะคล่องแคล่วหรือไม่ขึ้นอยู่กับความรู้ การฝึกฝน และการมีโอกาสได้ใช้ภาษาอังกฤษโดยตรงกับเจ้าของภาษาและการฝึกฝนการออกเสียง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ก๊กอ พิสุทธิ, และกัลยรัตน์ ชาววันดี (2561: 18) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้ชุดฝึกทักษะโฟนิกส์ออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเต่างอยพัฒนศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การออกเสียงก่อนและหลังเรียน โดยใช้ชุดฝึกทักษะโฟนิกส์ออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะโฟนิกส์ออนไลน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพร สุขเกษม, นิธิดา อติภทรนันท์, และจารุณี มณีกุล (2558: 33) ได้ศึกษาเรื่องการใช้การถอดเทรกอโฟนิกส์ร่วมกับการใช้สื่อสภาพจริง เพื่อส่งเสริมการอ่านออกเสียง ความรู้คำศัพท์ และความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนมีระดับคุณภาพสูงขึ้นหลังการใช้การถอดเทรกอโฟนิกส์ร่วมกับการใช้สื่อสภาพจริง ความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนเพิ่มขึ้นจากระดับคุณภาพไม่ผ่านเป็นระดับพอใช้ หลังการใช้การถอดเทรกอโฟนิกส์ร่วมกับการใช้สื่อสภาพจริง ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนเพิ่มขึ้นจากระดับคุณภาพไม่ผ่านเป็นระดับพอใช้ หลังการใช้การถอดเทรกอโฟนิกส์ร่วมกับการใช้สื่อสภาพจริง

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบี่ยงเบนสามพร้อมทั้งสื่อโพนิกส์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประสิทธิภาพการนำเสนอลำดับของตัวอักษรและเสียงของตัวอักษร ตลอดจนเทคนิคที่ใช้ในการนำเสนอการผสมเสียงของตัวอักษร เพื่อให้เกิดการอ่านในบทเรียนมีความชัดเจน ความรู้ความสัมพันธะระหว่างตัวอักษรและเสียงของตัวอักษร ทักษะย่อยในการแยกเสียงในคำ การสะกดคำ และผสมเสียงในคำ และการถอดรหัสเสียงในคำเพื่อให้เกิดการอ่าน การสะกดคำ อันจะนำไปสู่การเขียนเป็นพื้นฐานของทักษะการรู้หนังสือภาษาอังกฤษ ทำให้นักเรียนเกิดเป็นความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นทัศนคติที่เป็นนามธรรมเกี่ยวกับจิตใจอารมณ์ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งความพึงพอใจที่เกิดขึ้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามค่านิยมและประสบการณ์ของตัวบุคคล นักวิชาการไทยได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ สรุปได้ ดังเช่น พิสุทธิ อาธิราชกุล (2560: 134) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะความรู้สึกนั้น ทำใหบุคคลเอาใจใส่ และอาจจะทำการบรรลุถึงความมุ่งหมายของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้นในการวัดหรือประเมินประสิทธิภาพของสื่อในด้านความพึงพอใจของผู้ใช้สื่อ โดยอาจจะเป็นผู้สอน หรือนักเรียนถือเป็นวิธีการหนึ่งในการวัดประสิทธิภาพของสื่อ หากนักเรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อ จะเป็นผลทำให้นักเรียนยอมรับ และตอบสนองการเรียนด้วยความเต็มใจ โดยการสนใจการเรียน หรือการเข้าร่วมกิจกรรม ผลที่จะตามมา คือ ทำให้นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้นจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากถึงมากที่สุดเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านภาษาอังกฤษ ครอบคลุมทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งสรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองระดับเบี่ยงเบนสามพร้อมทั้งสื่อโพนิกส์ นักเรียนมีความพึงพอใจในทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด และการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้สามารถฝึกการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนมีความสามารถในการออกเสียงสูงกว่าก่อนได้รับการฝึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านองค์ประกอบของสื่อที่ใช้ในการออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะสีสัน สวยงาม มีความโดดเด่น น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยและธรรมชาติของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัยพบว่า มีนักเรียนที่มีพัฒนาการการเรียนรู้ที่ค่อนข้างช้าอยู่ส่วนหนึ่งจึงควรจัดให้มีการสอนเสริมหลังจากเรียนในแต่ละคาบ เพื่อให้นักเรียนจะได้เรียนรู้ไม่ต่างจากเพื่อนมากจนเกินไปและในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนกลุ่มนี้ด้วย

1.2 การจัดการเรียนการสอนแบบโพนิกส์นั้น ผู้สอนต้องมีการทบทวนเสียงที่นักเรียนได้เรียนไปแล้วทุกครั้ง เพราะถ้าไม่มีการทบทวนเสียงที่ได้เรียนไปแล้วให้กับนักเรียน นักเรียนบางคนที่ยังออกเสียงไม่ได้ก็จะส่งผลต่อชั่วโมงเรียนปัจจุบัน เพราะนักเรียนจะเกิดความกดดันและไม่สนุกกับกิจกรรมที่ผู้สอนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และอาจจะส่งผลต่อการเรียนในคาบเรียนต่อไป

1.3 การสอนเสียงใหม่นั้น ผู้สอนควรสอนโดยไม่รีบเร่ง เพราะถือเป็นขั้นที่สำคัญที่สุด ควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนจดจำเสียงที่ได้เรียน เช่น อาจจะมีการทำท่าประกอบเสียงเพื่อช่วยในการจดจำ และในบางกรณีมีนักเรียนบางคนที่สามารถออกเสียงดังกล่าได้แล้วก็ให้นักเรียนคนดังกล่าวไปช่วยเพื่อนที่ยังออกเสียงไม่ได้ เพราะจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความภูมิใจ อีกทั้งยังทำให้เพื่อนที่ได้รับการสอนจากเพื่อนรู้สึกผ่อนคลายยิ่งขึ้น เมื่อได้เรียนจากเพื่อนด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้หลังจากการใช้สื่อโพนิกส์ด้วยชุดกิจกรรมและเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงคำศัพท์ของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อโพนิกส์โดยใช้ชุดกิจกรรมกับการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ผู้สอนภาษาอังกฤษในแต่ละระดับชั้นที่จะนำกระบวนการจัดการเรียนการสอนโพนิกส์แบบสร้างคำไปใช้และประยุกต์ขั้นตอน วิธีสอนและเทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับบริบทการสอน

2.3 การฝึกประเมินค่าสามารถช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น ดังนั้นควรนำไปปรับใช้กับนักเรียนที่มีปัญหาการอ่านสะกดภาษาอังกฤษในระดับอื่น เพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการพัฒนาและเพิ่มพูนทักษะการอ่านสะกดคำได้ง่ายขึ้นในการวิจัยครั้งต่อไปนั้น ผู้วิจัยควรมีการใช้กลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งใช้วิธีการสอนแบบ

โพนิกส์ในการจัดการเรียนการสอน และกลุ่มควบคุมที่ใช้วิธีสอนแบบปกติ เพื่อที่จะเป็นข้อพิสูจน์ที่แน่ชัดขึ้นว่าการสอนแบบโพนิกส์นั้นช่วยส่งเสริมการออกเสียงภาษาอังกฤษและความรู้คำศัพท์ได้อย่างแท้จริงหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ก๊กอ พิสุทธิ, และกัลยรัตน์ ชาววันดี. (2561). การพัฒนาทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้ชุดฝึกทักษะโพนิกส์ออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเต่างอยพัฒนศึกษา. สกลนคร: โรงเรียนเต่างอยพัฒนศึกษา.
- จักรพงษ์ สายทองดี. (2562). พัฒนาการของการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน ไตรมิตรวิทยาลัยโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ. ปราจีนบุรี: ศูนย์แห่งความเป็นเลิศด้านการสอน เครือข่ายวิจัยโรงเรียนสายปัญญา.
- ชุมศักดิ์ มัชฌิมจันทร์. (2557). วิธีออกเสียงและสำเนียงภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิบูลย์การปก.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์. 5(3): 7-20.
- ซารีปะ รักดี. (2559). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบ 2W3P โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด A little Guide เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (ศึกษาศาสตร์). 2(5): 42-48.
- ณัฐพร สุขเกษม, นิธิดา อติภรณ์นันท, และจารุณี มณีกุล. (2558). การใช้การสอดแทรกโพนิกส์ร่วมกับการใช้สื่อสภาพจริง เพื่อส่งเสริมการอ่านออกเสียง ความรู้คำศัพท์ และความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต (การสอนภาษาอังกฤษ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เทียนมณี บุญจุน. (2558). สัทศาสตร์ ระบบเสียงในภาษาอังกฤษและภาษาไทย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ปารมี เขียวัดเกาะ, และอโณทัย พลเยี่ยม เพชรแสง. (2562). การพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการสอน แบบโพนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 16(1): 72 - 81.
- พิณทิพย์ ทวยเจริญ. (2563). การพูดภาษาอังกฤษตามหลักภาษาศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิสุทธิ อาธิราชภู. (2560). การพัฒนาซอฟต์แวร์ทางการศึกษา. มหาสารคาม: อภิชิตการพิมพ์.
- รุ่งอรุณ โรจน์รัตนดำรง ไชยศรี. (2560). วิธีการสอนแบบโพนิกส์. สารานุกรมศึกษาศาสตร์. (ฉบับที่ 52): 54.
- ศิริลักษณ์ สุกุลวิทย์. (2561). แบบฝึกการออกเสียงและเขียนคำเป็นภาษาที่สอง. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อม ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2561). วิธีสอนภาษาอังกฤษ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉรา วงศ์โสธร. (2557). การทดสอบและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Anderson, H. I., & Dearborn, Water. (1952). *The Psychology of Teaching Reading*. New York: The Ronald Press. Retrieved June 8, 2023, from <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jre/article/viewFile/10404/8705/>.
- Brown, H. (1994). *Teaching by principles*. USA: Prentice Hall Regents.
- Finocchiaro, M., & Brumfit, C. (2016). *The functional-Notional Approach: From Theory to Practice*. New York: Oxford University Press.
- Florida Department of Education. (2019). *FCAT 2.0 Test Item Specifications*. Retrieved January 20, 2022, from <http://www.fldoe.org/accountability/assessments/k-12-student-assessment/archive/fcat-2-0/test-items-specifications.shtml>.

- Grant, R. M. (2016). The resource-based theory of competitive advantage: implication for strategy Formula. **California Management Review**. 33(3): 114.
- Lewis, B. (2016). **General Education: Exploration**. (2nd ed.). Washington, D.C: American Council on Education.
- National Institute of Literacy. (2019). **Put Reading First**. USA: the Center for the Improvement of Early Reading Achievement (CIERA), 41.
- Zimmerman, B. J. (2017). A Social Cognitive View of Self-Regulated Academic Learning. **Journal of Educational Psychology**. 81(3): 329 - 339.

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิตที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Effects of Learning Management Using Problem Base Learning with Micro:bit on Problem Solving Ability in Computer Science Subject of Matthayom 1 Students

รัฐวัฒน์ พลตรี¹, บัณฑิตา อินสมบัติ²

Ratthawat Phontri¹, Bantita Insombat²

Corresponding Author E-mail: steveepungpond@gmail.com

Received: 2023-06-15; Revised: 2023-07-17; Accepted: 2023-07-28

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต กับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านบึงราชภูร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมนักเรียน 17 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม โดยมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต จำนวน 4 แผน 12 ชั่วโมง โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.48) และ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค จำนวน 4 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงด้วยวิธีหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ได้เท่ากับ 0.67 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าความสอดคล้องของผู้ประเมิน (RAI) เท่ากับ 0.88 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกซัน ผลการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต ส่วนใหญ่มีความสามารถในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 70.58 และรองลงมาอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 29.42 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาเท่ากับ 34.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.96 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, ความสามารถในการแก้ปัญหา, บอร์ดไมโครบิต

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Student in Master of Education Degree, Curriculum and Instruction, Nakhon Sawan Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the problem-solving abilities of students in Matthayom 1 who received learning management using problem base learning with Micro: bit and 2) to compare the problem-solving abilities of students in Matthayom 1 who received learning management using problem base learning with Micro: bit with criteria 70 percent of the full score. The research samples were 17 students from one classroom in Matthayom 1, the first-semester academic year 2022 from Ban Bueng Rat School under Nakhonsawan Primary Education Service Area Office 2. The research samples were selected using group randomization with the school as the random sampling unit. The research instruments were 1) 4 lesson plans of 12-hour problem-solving abilities on the micro: bit board with high average suitability ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.48), and 2) problem-solving abilities assessment test on Computer Science subject using 4 levels rubric scoring criteria. The validity using the Index of Item – Objective Congruence (IOC) equals 0.67 – 1.00, and the reliability using the Rater Agreement Index (RAI) equals 0.88. Data analyzed using mean, standard deviation, and Wilcoxon Signed Rank Test. The research findings were as follows:

1) The students in Matthayom 1, after participating in learning management using problem base learning with Micro: bit, most of the students had the problem-solving ability at the highest level of 70.58 percent and the rest were at the good level of 29.42 percent 2) The students in Matthayom 1, who participated in learning management using problem base learning with Micro: bit, had an average problem-solving ability of 34.71, a standard deviation at 1.96 which was higher than the criteria 70 percent of the full score and were statistically significant at the .05 level.

Keywords: Problem Base Learning Management, Problem Solving Ability, Micro: bit Boards

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารในโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องจึงทำให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป ขณะที่ประเทศไทยมีการกำหนดนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ในการคิดค้นและพัฒนาเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เพื่อให้ไทยหลุดจากประเทศรายได้ปานกลางสู่ประเทศที่มีรายได้สูงในอีก 20 ปีข้างหน้าจึงทำให้ภาครัฐและภาคเอกชนต่างปรับตัวให้สอดคล้องกับพลวัตและนโยบายที่เกิดขึ้น การจะนำพาประเทศไปสู่เป้าหมายที่วางไว้สิ่งสำคัญคือต้องเร่งการพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้กับคนรุ่นใหม่ให้มีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยี วิทยาการคอมพิวเตอร์ การเขียนโปรแกรม การวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะ และมีประสิทธิภาพสูงพร้อมจะพัฒนานวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้น (ตะวัน เทวอักษร. 2561) ดังนั้นการจัดการศึกษาของประเทศไทยในยุค 4.0 จึงต้องมีลักษณะเป็นห้องเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นทางออกสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสในการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของแต่ละบุคคล ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมให้มีความเท่าเทียมกัน โดยต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพร้อมและศักยภาพด้วยวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชากรให้มีความรู้จึงต้องมีการพัฒนาความสามารถในด้านเทคโนโลยีและการแก้ปัญหา

เพื่อให้ตอบสนองต่อการเตรียมความพร้อมดังที่ได้กล่าวมา ทำให้งานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการทำการปรับหลักสูตรกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเพิ่มเติมมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระที่ 4 เทคโนโลยี ประกอบด้วย การออกแบบและเทคโนโลยี และวิทยาการคำนวณ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสามารถในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ด้วยวิทยาการใหม่ ๆ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณมีเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ประยุกต์ใช้ความรู้ด้านวิทยาการ

คอมพิวเตอร์ สื่อดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2560: 3) ส่งผลให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ต้องปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตามบริบทของการจัดการศึกษา โดยครูผู้สอนจะต้องพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงพัฒนา ทักษะชีวิตที่ใช้ร่วมกับครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและประเทศชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550) ความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีความสำคัญอย่างมากสำหรับการศึกษาในยุคปัจจุบัน และเป็นเป้าหมายหนึ่งของหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง 2560) รวมทั้งเป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้เพื่อการตัดสินใจ เกี่ยวกับตนเองตนเองและสังคมได้อย่าง เหมาะสม เพราะความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีความจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ ตลอดชีวิต การดำรงชีวิต และการปฏิบัติงานในบรรดาเป้าหมายและประสบความสำเร็จโดยเฉพาะในยุคข้อมูลข่าวสารความรู้ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ดังนั้นการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของความสามารถในการแก้ปัญหาในยุค ศตวรรษที่ 21 ว่ามีความสำคัญที่สุดเพื่อจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสันติสุขในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในทุกด้าน (วัชราน เล่าเรียนดี. 2555: 1)

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการเรียนรู้ที่เริ่มต้นด้วยปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิด ความสงสัย อยากรู้ อยากเห็น และต้องการที่จะแสวงหาความรู้เพื่อขจัดความสงสัย ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของ Bruner เชื่อว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงมาจากการค้นพบของแต่ละบุคคลโดยผ่านกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ในกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเมื่อผู้เรียนเผชิญกับปัญหาที่ไม่รู้ทำให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญา และ ผลักดันให้ผู้เรียนไปแสวงหาความรู้ และนำความรู้ใหม่มาเชื่อมโยงกับความรู้เดิมเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบใช้ ปัญหา จากงานวิจัยของ ของสุพจน์ ดอกจันทกลาง (2556) ได้ศึกษาผลการเรียนด้วยบทเรียนบนเว็บแบบผสมผสานโดยใช้ ปัญหาเป็นฐานกับการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร มีความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความคงทนใน การเรียนรู้ไม่แตกต่างหลังเรียนผ่านไป 2 สัปดาห์ โดยมีคะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างคะแนนสอบหลังเรียน 0.57

การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้สื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยี วิทยาการ คอมพิวเตอร์ โค้ดดิ้ง (Coding) มีอยู่หลากหลาย ได้แก่ ชุดสื่อการเรียนรู้เลโก้ (LEGO Education Mindstorms EV3) บอร์ด คิดไบรท์ (KidBright V2018) ชุดประกอบหุ่นยนต์ (INEX Robo-Creator XT) ซึ่งสื่อการเรียนรู้เหล่านี้ผู้เรียนสามารถเขียน โปรแกรมแสดงผลทางหน้าจอ สามารถควบคุมมอเตอร์และควบคุมการทำงานของเซ็นเซอร์ โดยใช้การเขียนโปรแกรมแบบ บล็อก (Block) ที่ใช้งานง่าย เช่นเดียวกับบอร์ดไมโครบิต (micro:bit) ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ามีความสามารถในการกระตุ้นให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว และสนุกสนานขึ้น บอร์ดไมโครบิต (Micro:bit) เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ซึ่งเหมาะสำหรับ ผู้ที่เริ่มหัดเขียนโปรแกรม เนื่องจากการใช้งานจะใช้การลากบล็อก (Block) มาวางเพื่อเขียนโปรแกรม หากสามารถเขียน โปรแกรมในรูปบล็อกได้ก็จะสามารถเขียนโปรแกรมในรูปของภาษา JavaScript และภาษาอื่น ๆ ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มลฤดี เพ็งสง่า (2559: 121-125) ที่ได้พัฒนาบทเรียนแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อส่งเสริมความสามารถใน การแก้ปัญหาการเขียนโปรแกรมควบคุมหุ่นยนต์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสามารถในการแก้ปัญหาการเขียน โปรแกรมควบคุมหุ่นยนต์หลังเรียนอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 37.63 และมีพฤติกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.30

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา และการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดไมโครบิตจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้วิจัย จึงสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาที่มาจากวิเคราะห์ของตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิตที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาวิทยาการคำนวณ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิตที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาวิทยาการคำนวณ กับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทบทวนวรรณกรรม

1. การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หมายถึง การจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญปัญหาจริงหรือผู้สอนอาจจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา และฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่มซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจปัญหานั้นอย่างชัดเจน ได้เห็นทางเลือกและวิธีการที่หลากหลายในการแก้ปัญหานั้น รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ เกิดทักษะกระบวนการคิด และกระบวนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทิศนา ขัมมณี (2552: 137) มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ แล้วมองเห็นปัญหาสามารถกำหนดสิ่งที่ปัญหาที่ผู้เรียนอยากรู้อยากเรียนได้และเกิดความสนใจที่จะค้นหาคำตอบ

ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจปัญหา ที่ต้องการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องอธิบายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผู้เรียนกำหนดสิ่งที่ต้องเรียน ดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีที่หลากหลาย

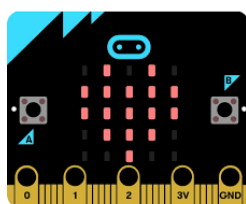
ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ค้นคว้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างร่วมกัน อภิปรายผลและสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใดเพียงพอกับการตรวจสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปตรวจสอบสมมติฐานและแก้ปัญหา ถ้าไม่เพียงพอกกลุ่มจะต้องกำหนดสิ่งที่ต้องเรียนรู้เพิ่มเติม แผนการเรียนรู้ และแหล่งข้อมูลแล้วดำเนินการศึกษาอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ก่อน

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตนเองและประเมินผลงานว่าข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โดยพยายามตรวจสอบแนวคิดภายในกลุ่มของตนเองอย่างอิสระ ทุกกลุ่มช่วยกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหาอีกครั้ง

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบองค์ความรู้และนำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย ผู้เรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาร่วมกันประเมินผลงานแสดงเป็นแผนภาพขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ได้ดังภาพประกอบ 3 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550: 6-8)

2. บอร์ดไมโครบิต หมายถึง บอร์ดไมโครบิตเป็นไมโครคอนโทรลเลอร์ขนาดเล็กที่สามารถเขียนโปรแกรมลงไปได้ ออกแบบมาเพื่อให้การสอนด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ทำได้ง่ายและสนุก ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยบริษัท British Broadcast Corporation (BBC) สนับสนุนงบประมาณในการผลิตบอร์ดไมโครบิตจำนวน 1 ล้านบอร์ด แจกให้กับเด็กนักเรียนอายุประมาณ 11-12 ปี ทั่วประเทศอังกฤษ

2.1 ส่วนประกอบของบอร์ดไมโครบิต

ภาพที่ 1 บอร์ดไมโครบิต (ด้านหน้า)

บอร์ดไมโครบิตด้านหน้า ประกอบด้วย 1) ปุ่ม A และ B เป็นปุ่มที่สามารถเขียนโค้ดเพื่อตรวจการกดปุ่มและสั่งงาน 2) แอลอีดีขนาด 5X5 สีแดง 25 ดวง ใช้สำหรับใช้แสดงเลข ข้อความ กราฟ หรือจุดที่เคลื่อนที่

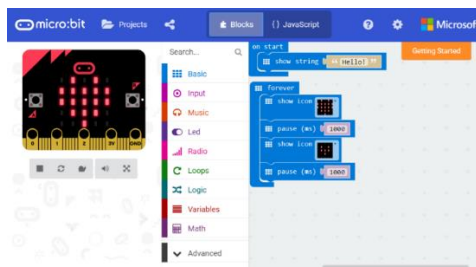

ภาพที่ 2 บอร์ดไมโครบิต (ด้านหลัง)

บอร์ดไมโครบิตด้านหลัง ประกอบด้วย 1) ช่องไมโครยูเอสบีสำหรับจ่ายไฟหรือเชื่อมต่อกับคอมพิวเตอร์เพื่ออัปโหลดโปรแกรม 2) เสาอากาศ 2.4 GHz สำหรับรับส่งคลื่นวิทยุเพื่อการสื่อสารระหว่างบอร์ดไมโครบิตและบลูทูธ 3) ปุ่มรีเซ็ต เพื่อเริ่มการทำงานใหม่ 4) ช่องต่อไฟเลี้ยง ใช้ไฟแรงดัน 3 โวลต์ 5) Application Processor ชิป Nordic nRF5122 6) Magnetometer ชิป Freescale MAG3110 เป็นเซ็นเซอร์วัดความแรงสนามแม่เหล็ก 7) Accelerometer ชิป Freescale MMA8653FC เป็นเซ็นเซอร์วัดความเร่ง 3 แกน

2.2 การเขียนโปรแกรมบนบอร์ดไมโครบิต

บอร์ดไมโครบิตมีความยืดหยุ่นในการพัฒนาโปรแกรมสูงเพราะว่าไมโครบิตรองรับการพัฒนาโปรแกรมได้หลายภาษา เช่น ภาษา JavaScript Block Editor, ภาษา Python และ ภาษา C/C++ ผู้ใช้งานสามารถเลือกพัฒนาโปรแกรมได้ตามรูปแบบภาษาที่ตนเองถนัดโดยในแต่ละภาษาที่ใช้ในการพัฒนาโปรแกรมนั้นจะมีความยากง่ายแตกต่างกันไป โปรแกรมที่ใช้ในการเขียนโปรแกรมลงบนไมโครบิตส่วนใหญ่จะเป็นโปรแกรมออนไลน์ (Online Editor) สามารถเรียกใช้งานผ่านเว็บเบราว์เซอร์ (Internet Browser) ที่ติดตั้งอยู่บนเครื่องคอมพิวเตอร์ได้ทันที ข้อดีของโปรแกรมแบบนี้คือไม่จำเป็นต้องติดตั้งโปรแกรมเพิ่มเติม ใน Editor บางตัวสามารถแชร์ตัวอย่างโค้ดที่เขียนได้เป็นลิงค์ได้สามารถใช้งานได้หลายแพลตฟอร์มคอมพิวเตอร์ไม่ว่าจะเป็นทั้ง Windows OS, Mac OS, Linux OS และยังสามารถใช้งานบนสมาร์ตโฟนและแท็บเล็ต (Android, iOS) ได้อีกด้วย

ภาพที่ 3 โปรแกรม JavaScript Block Editor (Block)

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา หมายถึง การคิดแก้ปัญหาที่มีแบบแผนหรือวิธีการ เป็นการนำประสบการณ์เดิมที่เกิดจากการเรียนรู้มาเป็นพื้นฐานการแก้ปัญหาในสถานการณ์หรือปัญหาใหม่ โดยมีขั้นตอนหรือกระบวนการในการแก้ปัญหาให้บรรลุเป้าหมายหรือเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

3.1 องค์ประกอบของความสามารถในการแก้ปัญหา

- 1) ระดับสติปัญญา
- 2) อารมณ์และแรงจูงใจของผู้เรียน
- 3) องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม
- 4) โอกาสและประสบการณ์เรียนรู้

5) สังคมและสื่อมวลชน

3.2 การวัดและประเมินความสามารถในการแก้ปัญหา

พฤติกรรมการวัดความสามารถของผู้เรียนในการจัดการปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนด ประกอบด้วย ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา ความสามารถในการวางแผนแก้ปัญหา ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหาและความสามารถในการตรวจสอบผล ซึ่งวัดได้จากแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะการให้คะแนนแบบรูบริค จำนวน 4 ระดับ แบ่งการวัดเป็น 4 ด้านดังนี้

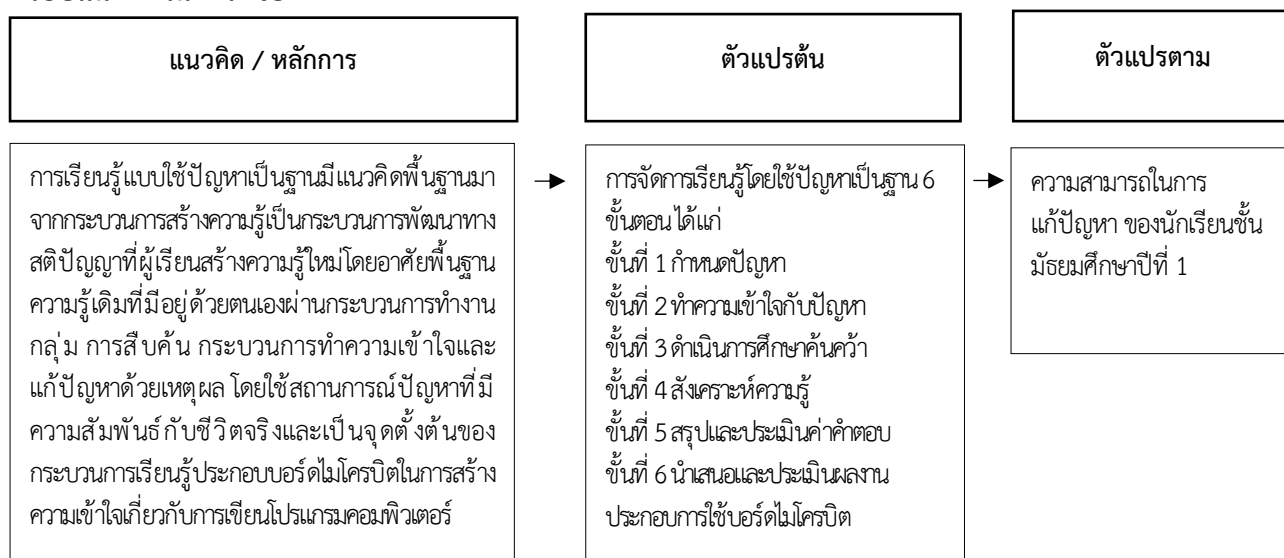
ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง ผู้เรียนสามารถพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างที่เป็นสาเหตุสำคัญของปัญหา หรือสิ่งใดบ้างที่ไม่ใช่สาเหตุสำคัญของปัญหา

ความสามารถในการวางแผนแก้ปัญหา หมายถึง ผู้เรียนสามารถวางแผน หาวิธีแก้ปัญหาให้ตรงสาเหตุของปัญหาแล้วออกแบบวิธีการแก้ปัญหา

ความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหา หมายถึง ผู้เรียนสามารถพิจารณา วิเคราะห์ปัญหา และวางแผนการแก้ปัญหา มาดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเป็นระบบ

ความสามารถในการตรวจสอบผล หมายถึง ผู้เรียนสามารถตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้จากการเสนอวิธีแก้ปัญหา และผลลัพธ์ของการแก้ปัญหานั้นได้อย่างถูกต้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental design) ใช้แบบแผนการวิจัยก่อนการทดลอง (One - Shot Case Study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 14 ห้องเรียน รวม 261 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านบึงราษฎร์ อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียน 17 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

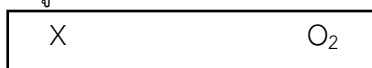
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้วิธีสอนแบบปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต จำนวน 4 แผน รวม 12 ชั่วโมง ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้วิจัย มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญเท่ากับ 4.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.40

2. แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเป็นลักษณะเป็นแบบทดสอบแบบให้ลงมือกระทำ มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค จำนวน 2 ข้อ 4 ระดับคุณภาพ โดยมีประเด็นการประเมิน คือ ความสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ ความสามารถวางแผนในการแก้ปัญหาได้ ความสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้ ความสามารถตรวจสอบผลได้ มีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เท่ากับ 0.88

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (One - Shot Case Study) ดังนี้

X คือ การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต

O_2 คือ การวัดความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียน

1. ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิตกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ใช้เวลาในการทดลองทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

2. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้ว ผู้วิจัยได้วัดผลความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน โดยใช้แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา หลังเรียนโดยผู้วิจัยเป็นดำเนินการ

3. ตรวจสอบคะแนนแบบวัดผลความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนแล้วนำคะแนนมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (ร้อยละ 70) และสรุปผลการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

3.1 เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 นำแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ หลังเรียนมาตรวจคะแนนแล้วบันทึกคะแนนเป็นรายบุคคล

3.1.2 หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ หลังเรียน

3.1.3 เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณหลังเรียนโดยใช้สูตรการทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกสัน (Wilcoxon sign ranks test)

3.1.4 แปลความหมายของผลการทดสอบสมมติฐานตามข้อ 1

3.2 เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิตกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 นำแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียน มาให้คะแนนแล้วบันทึกผลการทดสอบเป็นรายบุคคล

3.2.2 หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต

3.2.3 ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นและพบว่าข้อมูลมีการแจกแจงไม่เป็นปกติจึงต้องใช้สถิตินอนพาราเมตริก

3.2.4 เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มโดยใช้สถิติการทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกสัน (Wilcoxon sign ranks test)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต

จากการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต ที่ได้คะแนนจากแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาวิทยาการคำนวณ จำนวน 17 คน มีความสามารถอยู่ในระดับ ดี ดีมาก เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลคะแนน แสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักเรียนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต

ระดับความสามารถ	จำนวนนักเรียน	ร้อยละ
ดีมาก	12	70.58
ดี	5	29.42
พอใช้	-	-
ปรับปรุง	-	-
รวม	17	100

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถในการแก้ปัญหาเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผลคะแนน อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 70.58 และอยู่ในระดับดี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 29.42

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนนักเรียนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต จำแนกตามประเด็นการประเมิน

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสามารถ	จำนวน	ร้อยละ
ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา	ดีมาก 6.51 - 8.00	5	29.41
	ดี 5.51 - 6.50	12	70.59
	พอใช้ 3.51 - 5.00	-	-
	ปรับปรุง 2.00 - 3.50	-	-
ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา	ดีมาก 6.51 - 8.00	5	29.41
	ดี 5.51 - 6.50	12	70.59
	พอใช้ 3.51 - 5.00	-	-
	ปรับปรุง 2.00 - 3.50	-	-
ความสามารถวางแผนในการแก้ปัญหาได้	ดีมาก 6.51 - 8.00	3	17.65
	ดี 5.10 - 6.50	14	82.35
	พอใช้ 3.51 - 5.00	-	-
	ปรับปรุง 2.00 - 3.50	-	-
ความสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้	ดีมาก 6.51 - 8.00	5	29.41
	ดี 5.10 - 6.50	12	70.59
	พอใช้ 3.51 - 5.00	-	-
	ปรับปรุง 2.00 - 3.50	-	-

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสามารถ	จำนวน	ร้อยละ
ความสามารถตรวจสอบผลได้	ดีมาก 6.51 – 8.00	8	47.06
	ดี 5.10 – 6.50	9	52.94
	พอใช้ 3.51 – 5.00	-	-
	ปรับปรุง 2.00 – 3.50	-	-

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 29.41 ระดับดี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 70.58

ความสามารถวางแผนในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 17.65 ระดับดี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 82.35

ความสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้ อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 29.41 ระดับดี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 70.59

ความสามารถตรวจสอบผล อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 47.06 ระดับดี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 52.94

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิตไปจัดการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 17 คน มีจำนวนนักเรียนที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม 28 คะแนน พบว่ามีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยใช้สถิติการทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกสัน ได้ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบ ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	SD	เกณฑ์ร้อยละ 70	T^+
หลังการจัดประสบการณ์	17	34.71	1.96	28	153

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบจำนวนของนักเรียนที่ได้รับการจัดจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิตที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหากับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม พบว่า ค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$) มีค่าเท่ากับ 34.71 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียน (S.D.) มีค่าเท่ากับ 1.96 ค่าเฉลี่ยเกณฑ์ร้อยละ ($\bar{X}$) มีค่าเท่ากับ 28.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกณฑ์ร้อยละ (S.D.) มีค่าเท่ากับ .00 ค่าผลรวมของอันดับที่มีค่าเป็นลบ (T^-) มีค่าเท่ากับ 0 ค่าผลรวมของอันดับที่มีค่าเป็นบวก (T^+) มีค่าเท่ากับ 153 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด (.05) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจำนวนของนักเรียนที่ได้รับการจัดจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิตที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเพื่อศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิตที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งจากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขออภิปรายผลตามผลการวิจัย ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ตามวิธีสอนแบบปัญหาเป็นฐานสามารถส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สุรางคนา เหลือกิกไพบูล (2563: 52) ได้ทำการศึกษาการคิดแก้ปัญหาด้วยแนวคิดเชิงคำนวณของผู้เรียน ผลวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้วยแนวคิดเชิงคำนวณ ซึ่งมีผู้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 86.96 และไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 13.04 อย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับ มลฤดี เฟื่องสง่า (2559: 123) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคำถามการเขียนโปรแกรมควบคุมหุ่นยนต์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยบทเรียนแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก มีความสามารถในการแก้ปัญหาคำถามการเขียนโปรแกรมควบคุมหุ่นยนต์หลังเรียนอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 37.63 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ความสามารถในการแก้ปัญหาเมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเต็มร้อยละ 70 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 34.71 เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิตเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ สามารถวิเคราะห์ปัญหาวางแผนในการแก้ปัญหา ดำเนินการแก้ปัญหา และตรวจสอบผลได้ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553: 335) ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยเริ่มต้นจากขั้นตอนที่ 1 กำหนดปัญหา เสนอปัญหาหลากหลาย หรือปัญหาที่มีความน่าสนใจ ครูถามคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนว่า “นักเรียนคิดว่าหุ่นยนต์เคลื่อนที่ได้อย่างไร (เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นโดยไม่เน้นถูกผิด) ครูเปิดคลิปวิดีโอการเคลื่อนที่ของหุ่นยนต์แบบต่าง ๆ ให้ผู้เรียนดูอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจว่าการเคลื่อนที่ของหุ่นยนต์ คือ การทำงานด้วยกำลังเพื่อให้เกิดการเคลื่อนที่จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ซึ่งการที่หุ่นยนต์จะสามารถเคลื่อนที่ไปปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ขึ้นอยู่กับกรอบการออกแบบให้ปฏิบัติงานได้ตรงกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยการเคลื่อนที่ของหุ่นยนต์แบ่งออกได้เป็น 6 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้การเคลื่อนที่โดยใช้ล้อ (Wheel – Drive Locomotion) การเคลื่อนที่โดยใช้ล้อสายพาน (Track – Drive Locomotion) การเคลื่อนที่โดยใช้ขา (Legged Locomotion) การเคลื่อนที่โดยการบิน (Flight Locomotion) การเคลื่อนที่ในน้ำ (Swimming Locomotion) การเคลื่อนที่ในรูปแบบอื่น ๆ (Other Locomotion) ขั้นตอนที่ 2 ทำความเข้าใจปัญหา ครูถามคำถามให้นักเรียนคิดละเอียด กระตุ้นให้นักเรียนคิดต่อ ครูมอบหมายภารกิจการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การตรวจสอบการทำงานของมอเตอร์หุ่นยนต์ไปในทิศทางที่ถูกต้อง โดยกำหนดให้ เมื่อกดสวิทช์ A ให้หยุดมอเตอร์ทั้งสองตัว และสั่งมอเตอร์ 1 เดินหน้าด้วยความเร็ว 50% เมื่อกดสวิทช์ B ให้หยุดมอเตอร์ทั้งสองตัว และสั่งมอเตอร์ 2 เดินหน้าด้วยความเร็ว 50% โดย ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ครูให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมจากใบความรู้ และให้นักเรียนเปิดโปรแกรม MakeCode ทดลองวางบล็อกเขียนโปรแกรม และทดลองโปรแกรม โดยมีครูคอยให้คำแนะนำและกระตุ้นเมื่อเกิดข้อผิดพลาดของโปรแกรม ซึ่งในขั้นตอนนี้ นักเรียนอาจใช้เวลาในการเขียนโปรแกรมช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับความรู้พื้นฐานทางด้านคอมพิวเตอร์ของผู้เรียนด้วย ขั้นตอนที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ การแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น ตั้งคำถามเพื่อสร้างความคิดรวบยอด แต่ละกลุ่มร่วมกันแก้ปัญหาจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูกำหนดให้ ทดลองเขียนโปรแกรมจนสามารถแก้ปัญหาได้ตามที่กำหนด นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันภายในกลุ่มเพื่อสรุปขั้นตอนการเขียนโปรแกรม ขั้นตอนที่ 5 สรุปและประเมินค่า ให้นักเรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า และขั้นตอนที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน ครูให้นักเรียนนำเสนอผลการเขียนโปรแกรมแก้ปัญหาของกลุ่มตนเอง ครูวัดและประเมินจากการทำใบงาน เปิดโอกาสให้นักเรียนสอบถามว่ามีส่วนไหนที่ยังไม่เข้าใจและให้ความรู้เพิ่มเติมในส่วนนั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต เน้นการแก้ปัญหากระตุ้นการเรียนรู้โดยครูผู้สอนควรนำสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบริบทและวัฒนธรรมของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ให้ความสำคัญในการคิดและให้แรงเสริมด้วยคำชมหรือของรางวัล ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการคิดแก้ปัญหา

1.2 การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิต ครูผู้สอนจะต้องวางแผนเตรียมการในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติทุก ๆ กิจกรรมตามช่วงเวลาที่กำหนด ต้องคอยให้คำแนะนำและกระตุ้นนักเรียนให้ปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิตเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่สูงสุด

1.3 การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิตครูผู้สอนจะต้องตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและปรับความรู้พื้นฐานให้กับนักเรียน ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ การเสริมแรง การให้รางวัล การดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึง ซึ่งจะเป็นการสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนได้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยพบว่าบอร์ดไมโครบิตนอกจากจะส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาการเขียนโปรแกรมได้แล้ว ยังมีความสามารถอื่น ๆ ที่สามารถนำไปพัฒนาต่อได้อีก เช่น ความคิดสร้างสรรค์ โครงงานคอมพิวเตอร์ ระบบไฟฟ้า เป็นต้น

2.2 จากกระบวนการวิจัยพบว่า ควรมีการวิจัยและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ประกอบ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบบอร์ดไมโครบิตเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตคอร์ปอเรชั่น.
- ตะวัน เทวอักษร. (2561). การศึกษาไทยยุค 4.0 “ห้องเรียนที่ดีต้องปฏิสัมพันธ์กัน”. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.prachachat.net/education/news-245331>.
- ทิตนา แหมมณี. (2552). ศาสตร์การสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- มฤดี เพ็งสง่า. (2559). การเรียนแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาการเขียนโปรแกรมควบคุมหุ่นยนต์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2555). การศึกษาปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). คู่มือการใช้หลักสูตรสาระเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) รายวิชาวิทยาศาสตร์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุพจน์ ดอกจันทร์กลาง. (2556). ผลการเรียนรู้ด้วยบทเรียนบนเว็บแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุรางคณา เหลืองกิจไพบูลย์. (2563). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยบอร์ดอิเล็กทรอนิกส์ Micro:bit เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาด้วยแนวคิดเชิงคำนวณวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ). วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

การศึกษาความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

The Study of Expectation toward Community Quality School under
Uthaithani Primary Educational Service Area Office 2

ชญวิทย์ สาริกา¹, เยาวเรศ ภัคดีจิตร², ทินกร ชอัมพงษ์³

Thanyawit Sarika¹, Yaowares Pakdeejit², Tinnakorn Cha-am pong³

Corresponding Author E-mail: thanyawit.s@nsru.ac.th

Received: 2023-06-20; Revised: 2023-07-15; Accepted: 2023-07-25

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน และเปรียบเทียบระดับความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนคุณภาพของชุมชนและโรงเรียนเครือข่าย จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 169 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน มีความเที่ยงทั้งฉบับ 0.98 และมีความเที่ยงในแต่ละด้านระหว่าง 0.90 – 0.97 ทำวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ ผลการศึกษาพบว่า

1) ระดับความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความคาดหวังสูงสุด คือ ด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.64) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.62) และด้านที่มีระดับความคาดหวังต่ำที่สุด คือ ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.74) 2) การเปรียบเทียบความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อทำการทดสอบรายคู่ พบว่า ด้านงบประมาณ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี ($\bar{X}$ = 4.18) มีความคาดหวังต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน มากกว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ 5-10 ปี ($\bar{X}$ = 3.76) และผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี ($\bar{X}$ = 3.76) มีความคาดหวังต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน น้อยกว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป ($\bar{X}$ = 4.09) ส่วนด้านวิชาการ พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี ($\bar{X}$ = 4.25) มีความคาดหวังต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน มากกว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ 5-10 ปี ($\bar{X}$ = 3.94)

คำสำคัญ: ความคาดหวัง, โรงเรียนคุณภาพ, โรงเรียนคุณภาพของชุมชน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree (Educational Administration), Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this study were to study and compare the expectation toward community quality school classified academic degree and working experience. The sample groups in this study were 169 administrators and teachers obtained by multi state random sampling. The study instrument was a questionnaire concerning the expectation toward community quality school with validity at 0.98. The validity of each aspects was between 0.90 – 0.97. Data were analyzed by mean, standard deviation, t-test independent, analysis of variance (One – Way ANOVA) and post-hoc testing by sheffe's method. The findings were as follows:

1) The expectation level toward community quality school under Uthaithani Primary Educational Service Area Office 2 was overall at the high level ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.60). When considered in each aspects, the academic was the highest expectation at the high level ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.64), followed by the management at the high level ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.62) and the budget was the lowest expectation at high level ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.74), respectively. 2) The comparison of the expectation toward community quality school on the opinions of administrators and teachers found that the respondents' classified by academic degree was the no difference and classified by working experience was the difference of statistically. Meanwhile, the pair comparison of working experience found that the respondents' working experience less than 5 years ($\bar{X}$ = 4.18) had the opinions on expectation toward community quality school higher than working experience 5-10 years ($\bar{X}$ = 3.76) and the respondents' working experience 5-10 years ($\bar{X}$ = 3.76) had the opinions on expectation toward community quality school lower than working experience over 10 years ($\bar{X}$ = 4.09). The academic aspects found that the respondents' working experience less than 5 years ($\bar{X}$ = 4.25) had the opinions on expectation toward community quality school higher than working experience 5-10 years ($\bar{X}$ = 3.94).

Keywords: Expectation, Quality School, Community Quality School

บทนำ

การศึกษาถือว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เป็นเครื่องมือที่ช่วยขัดเกลา อบรมให้มนุษย์มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและสติปัญญา มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถป้องกันตนเองและประเทศชาติให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีเสถียรภาพท่ามกลางบริบทของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมานี้มีอุปสรรค ปัญหาเกิดขึ้นหลายประการ ทั้งด้านคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของไทยในทุกระดับ การบริหารจัดการของสถานศึกษายังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว เกิดความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาค ด้านคุณธรรม จริยธรรม ขาดวินัยขาดความซื่อสัตย์สุจริตและการมีจิตสาธารณะ โดยวัตถุประสงค์หลักของแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579 นั้นมุ่งพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ รวมถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ คุณธรรมและจริยธรรม ให้รู้จักสามัคคี ร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำพาประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ลดความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: 36-93) สอดคล้องกับความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยยึดหลักว่า จะต้องเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน โดยให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด

การศึกษา การพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และให้ถือว่าผู้เรียนนั้นมีความสำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา 2562: 5-14) และจากแนวโน้มการลดลงของจำนวนประชากรในวัยเรียนส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากอัตราการเกิดของประชากรลดต่ำลง ทำให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำแนวทางการดำเนินงานตามโครงการ “โรงเรียนคุณภาพของชุมชน” โดยมีลักษณะที่สำคัญ คือ การรวบรวมโรงเรียนขนาดเล็กระดับประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ซึ่งเรียกว่า “โรงเรียนเครือข่าย” เข้าร่วมกับ โรงเรียนหลักของชุมชนที่มีขนาดและความพร้อมในการจัดการศึกษา มากกว่า ซึ่งเรียกว่า “โรงเรียนคุณภาพ” เพื่อให้เป็นโรงเรียนมีขนาดใหญ่ที่ใหญ่ขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ บุคลากร อาคาร สิ่งปลูกสร้างรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาแก่ ผู้เรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยจะดำเนินการรวบรวมโรงเรียนในลักษณะ 1 ต่อ 7 หรือ 1 ต่อ 8 โรงเรียน หรือในอัตราส่วน ที่มากที่สุดที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถดำเนินการได้ โดยให้โรงเรียนคุณภาพของชุมชนเป็นศูนย์กลางการเรียนและ ดำเนินงานในรูปแบบของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชน เกิดการยอมรับในการเปลี่ยนแปลง (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: ก)

จากผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ที่ผ่านมายังไม่เป็นที่น่าพอใจ ทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 จัดทำแผนบูรณาการด้านการศึกษาของจังหวัดอุทัยธานี ในปีงบประมาณ 2565 - 2567 เพื่อหาแนวทางการรวบรวมโรงเรียน ขนาดเล็กให้เป็นโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ ให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งการบริหาร จัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศในภาพรวม จึงมี แนวทางการดำเนินงานในโครงการที่มีชื่อว่า “โรงเรียนคุณภาพของชุมชน” เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีโรงเรียนที่เข้าร่วม จัดทำแผนในการรวบรวมครั้งนี้ จำนวน 40 โรงเรียน แบ่งเป็น 6 Model โดยจะเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2565 จำนวน 1 โมเดล ประกอบด้วย Model ที่ 1 : โรงเรียนชุมชนบ้านเมืองการังมิตรภาพที่ 52 อำเภอบ้านไร่ และจะเริ่มดำเนินการในปี งบประมาณ 2566 อีกจำนวน 5 Model ได้แก่ Model ที่ 2 : โรงเรียนบ้านหนองจอก อำเภอบ้านไร่ Model ที่ 3 : โรงเรียน บ้านวังหิน อำเภอบ้านไร่ Model ที่ 4 : โรงเรียนบ้านเจ้าวัด อำเภอบ้านไร่ Model ที่ 5 : โรงเรียนอนุบาลห้วยคต อำเภอ ห้วยคต และ Model ที่ 6 : โรงเรียนบ้านดงสูง อำเภอห้วยคต โดยมีระยะเวลาดำเนินการตามแผนงานนี้ระหว่างปีการศึกษา 2564 - 2567 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานีเขต 2. 2564: 4 - 9)

จากสภาพปัญหาและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ดังกล่าว พบว่า แนวโน้มของจำนวนประชากรวัยเรียนที่ลดลงอย่างต่อเนื่องตามความคาดหมายใน อนาคตทำให้โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และความเหลื่อมล้ำ รวมถึงโอกาสในการเข้ารับการศึกษาที่มีคุณภาพของประชากรวัยเรียน ทั้งเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณในการจัดการศึกษา ของภาครัฐในภาพรวม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียนคุณภาพชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนคุณภาพของชุมชน และ โรงเรียนเครือข่าย เพื่อนำผลจากการศึกษาวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ช่วยในการยกระดับหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของการศึกษาชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุทัยธานี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

สมมติฐานของการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีผู้ให้ความหมายของโรงเรียนคุณภาพไว้ต่าง ๆ กัน ซึ่งผู้ศึกษาจะขอนำเสนอดังนี้

อำรุง จันทวานิช (2547: 14; อ้างถึงใน อุษณีย์ สีแก้วตุ้. 2561: 35 - 36) กล่าวว่า โรงเรียนคุณภาพเป็นโรงเรียนที่มีสังคมบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ มีความพร้อมในด้านทรัพยากรวัสดุเทคโนโลยี งบประมาณ และทรัพยากรบุคคล สามารถจัดการศึกษาได้อย่างดี ทั้งในการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงตามมาตรฐานกำหนด และได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนทุกด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เป็นโรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาได้สนองสอดคล้องความต้องการของชุมชน เป็นที่ชื่นชมของชุมชน รวมทั้งเป็นโรงเรียนที่สามารถเป็นแบบอย่างในการให้ความช่วยเหลือชุมชน และโรงเรียนอื่นได้

สนอง สุดสะอาด (2560: 155) กล่าวว่า โรงเรียนคุณภาพ หมายถึง โรงเรียนที่ได้พัฒนาตนเองให้มีคุณภาพตามมาตรฐานด้วยกระบวนการที่หลากหลายตามบริบททรัพยากรและศักยภาพที่โรงเรียนมีอยู่ โดยการบริหารการศึกษาที่ดีเยี่ยม มุ่งเน้นการเพิ่มคุณภาพอย่างต่อเนื่องให้กับนักเรียน เป็นการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ประชาชน และหน่วยงานองค์กรในท้องถิ่น โรงเรียนมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของโรงเรียนให้ชัดเจน และดำเนินงานตามทิศทางที่โรงเรียนกำหนดไว้ ซึ่งมุ่งไปที่นักเรียนคุณภาพ ครูและบุคลากรทางการศึกษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อมคุณภาพ โดยเน้นนักเรียนให้เป็นคนดีมีศีล สมารถ ปัญญา และมองภาพให้เกิดในอนาคตร่วมกัน กำหนดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563: 17) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ไว้ว่า โรงเรียนคุณภาพของชุมชน หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนมาเรียนรวม ในอัตรา 1 ต่อ 7, 1 ต่อ 8 หรือในอัตราส่วนที่มากที่สุดที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถดำเนินการได้ ตามความพร้อม และดำเนินการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เกิดความเชื่อมั่นต่อชุมชนและผู้ปกครอง

กมล รอดคล้าย (2565: ออนไลน์) กล่าวว่า โรงเรียนคุณภาพของชุมชน ประกอบด้วย โรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา คือโรงเรียนประถมศึกษาหรือโรงเรียนขยายโอกาส โดยมีสภาพภูมิศาสตร์ที่มีความพร้อมและเหมาะสม มีโรงเรียนเครือข่ายโดยรอบสามารถนำนักเรียนมารวมเพื่อยกระดับคุณภาพให้เกิดความมั่นใจต่อชุมชน และผู้ปกครองเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และแพร่ทรัพยากรร่วมกัน ส่วนโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา คือโรงเรียนที่เปิดสอน ม.1-6 สภาพภูมิศาสตร์มีความพร้อมรองรับโรงเรียนประถมศึกษาที่จะมาเรียน และรับนักเรียนขยายโอกาสที่จะมาศึกษาต่อหรือมาเรียนรวม เป็นการแบ่งเบาภาระในการรับนักเรียนโรงเรียนแข่งขันสูงกลับสู่ชุมชน และโรงเรียนคุณภาพแบบ Stand Alone คือโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร พื้นที่สูง บนเกาะ หรือการคมนาคมไม่สะดวกทำให้นักเรียนไม่สามารถไปเรียนร่วมกับโรงเรียนอื่นได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า โรงเรียนคุณภาพของชุมชน หมายถึง โรงเรียนที่มีสังคม บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ มีความพร้อมในด้านทรัพยากรวัสดุ เทคโนโลยี งบประมาณ และทรัพยากรบุคคล สามารถจัดการศึกษาได้อย่างดี ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูง ประสบความสำเร็จทางวิชาการ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จัดการบริหารโดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วม เป็นที่ชื่นชมของชุมชน รวมทั้งเป็นสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างในการให้ความช่วยเหลือชุมชน และสถานศึกษาอื่นได้

ความสำคัญของโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

“โรงเรียนคุณภาพของชุมชน” เป็นเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนให้มีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณภาพเป็นต้นแบบและเป็นแบบอย่างของโรงเรียนอื่นที่เป็นรูปธรรมและท้าทายความสามารถของผู้บริหาร ความสำเร็จของการมี “โรงเรียนคุณภาพของชุมชน” จึงส่งผลให้บรรลุตามมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

2540 ที่บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ” นอกจากนี้ยังจะช่วยขจัดปัญหาวิกฤติทางการศึกษาต่าง ๆ ได้ อาทิเช่น คุณภาพสถานศึกษาที่แตกต่างกัน คุณภาพผู้เรียนที่มีมาตรฐานไม่เท่าเทียมกัน ผู้เรียนขาดกระบวนการเรียนรู้ที่จะพัฒนางานได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และความเลื่อมล้ำในการเข้ารับบริการทางการศึกษา ดังนั้น จึงเป็นความมุ่งมั่นของกระทรวงศึกษาธิการในอันที่จะให้ “โรงเรียนคุณภาพ” ดำเนินการได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ นับเป็นมิติใหม่แห่งการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาที่เกิดขึ้นตั้งแต่รากฐานของการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้ได้ (อ่ำรุ่ง จันทวานิช. 2547: 13-14; อ้างถึงใน อุษณีย์ สีแก้วตุ้. 2561: 37) จากผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี 2552 - 2559 พบว่า ไทยประสบความสำเร็จในหลายด้าน และมีอีกหลายด้านยังเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนในระยะต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: ง-จ) ได้แก่

ด้านโอกาสทางการศึกษา ต้องเร่งดำเนินการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และมีมาตรการต่าง ๆ ให้เด็กและประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเพิ่มขึ้น เพื่อยกระดับการศึกษาของคนไทยให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ด้านคุณภาพการศึกษา ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนและกำลังแรงงานที่มีทักษะ และคุณลักษณะที่พร้อมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ โดยจะต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการกำลังคน เพื่อวางแผนเป้าหมายการจัดการศึกษา ทั้งเพื่อการผลิตกำลังคนเข้าสู่ตลาดงานและการพัฒนากำลังคนเพื่อยกระดับคุณภาพกำลังแรงงานให้สูงขึ้น

ด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบการจัดการที่ต้องได้รับการปรับปรุงเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กซึ่งมีอยู่จำนวนมาก เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาและลดภาระงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการศึกษาซึ่งได้รับค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ แต่ใช้จ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาครูค่อนข้างน้อย การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาที่เชื่อมโยงกันเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดและสนับสนุนการศึกษาเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐ และปฏิรูประบบการเงินเพื่อการศึกษา

จากข้อมูลด้านประชากรไทยในปัจจุบัน พบว่า อัตราการเกิดของเด็กปี พ.ศ. 2526 มีจำนวน 1,055,802 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2561 มีจำนวน 666,357 คน ลดลงไปถึง 36.89% สอดคล้องกับ สำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า 10 ปีที่ผ่านมาจำนวนประชากรเกิดใหม่ลดลงอย่างต่อเนื่อง จากในปี 2553 มีจำนวนประชากรในช่วงอายุ 0 - 4 ปี จำนวน 3,854,712 คน แต่ในปี 2562 มีจำนวนเหลือเพียง 3,185,739 คนเท่านั้น นอกจากนี้จากรายงานของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือ ทีดีอาร์ไอ เมื่อปี 2558 ระบุว่า เกือบทศวรรษที่ผ่านมา ระบบการศึกษาไทยต้องประสบกับปัญหาในการพัฒนาเชิงคุณภาพ ซึ่งทางเลือกที่ทีดีอาร์ไอได้นำเสนอคือ การควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้การควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2,000 แห่ง จะทำให้รัฐประหยัดเงินได้ปีละไม่ต่ำกว่า 4,000 ล้านบาท และสามารถนำเงินดังกล่าวไปใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนการสอนของนักเรียนที่ตรงจุด นอกจากนี้ ผลการศึกษาของธนาคารโลกได้สะท้อนให้เห็นว่า ผลกระทบจากโครงสร้างประชากรวัยเรียนที่ลดลงจะส่งผลให้จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในอีก 20 ปีข้างหน้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: 36 - 93)

จากการวิเคราะห์ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า โรงเรียนคุณภาพของชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยในปัจจุบันและอนาคตเป็นอย่างมาก เนื่องจากจำนวนประชากรแรกเกิดของไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดโรงเรียนขนาดเล็กเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน และจะเพิ่มขึ้นอีกในอนาคตตามการคาดการณ์ โดยเฉพาะโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชนบท ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพ ทั้งยังสิ้นเปลืองงบประมาณในการจัดการศึกษา ซึ่งแนวทางการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ขึ้นตามแนวทางของโครงการโรงเรียนคุณภาพนั้นจะทำให้รัฐประหยัดงบประมาณไปได้มากและสามารถนำงบประมาณดังกล่าวมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และตรงจุดมากขึ้น

นโยบายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

จากนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาล ภายใต้การขับเคลื่อนของรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีแนวความคิด “ปลดล็อก ปรับเปลี่ยน เปิดกว้าง” เพื่อให้การทำงาน ของกระทรวงศึกษาธิการ มีความรวดเร็ว ปรับตัวให้

ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลง และสามารถนำพาให้ ประเทศไทย ไปต่อหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ประกอบกับการสนับสนุนข้อมูลผลการประชุม องค์การยูเนสโก ได้ระบุถึงเรื่องการศึกษาแบบเรียนรวมหรือการศึกษาที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ด้วยหลักสูตรที่ยืดหยุ่น วัดผลตามสมรรถนะเด็ก มีการลงทุนด้านการศึกษาอย่างเป็นธรรม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

โดยหนึ่งในนโยบายการปฏิรูปการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการ กำลังดำเนินการคือ การ “ควบรวม” โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ซึ่งจากข้อมูล ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พบว่า โรงเรียนในสังกัดปี 2563 จำนวน 29,642 แห่ง มีเด็กนักเรียนตั้งแต่ชั้นปฐมวัยไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 6,600,745 คน แบ่งเป็นโรงเรียน ขนาดกลาง – ใหญ่ 14,666 แห่ง มีนักเรียน 5,631,753 คน คิดเป็น 85.32% ของนักเรียนทั้งหมด และโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน อีกจำนวน 14,976 แห่ง มีนักเรียน รวม 968,992 คน คิดเป็น 14.68% ของนักเรียนทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2563: 1-4)

โดยตัวอย่างความสำเร็จของแผนควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ “แก่งจันทรมอเดล” จังหวัดเลย โดยนำครูและนักเรียนจากโรงเรียนใกล้เคียง 4-5 แห่ง ระยะทางไม่ถึง 10 กิโลเมตร มาทำการควบรวม การเรียนการสอน ทั้งการควบรวมชั้นเรียน การควบรวมรายวิชา เพื่อแก้ไขปัญหาครูไม่ครบชั้น ส่งผลให้ ผลสัมฤทธิ์ผลการเรียนของนักเรียนดีขึ้น หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ได้ควบรวมโรงเรียนไปเรียบร้อยแล้ว 42 โรงเรียน โดยผ่านการเห็นชอบของชุมชน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ทางการศึกษาในพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งเห็นผลการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจ นักเรียน ตั้งใจเรียน ครูในพื้นที่มีความสุขกับการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาพร้อมที่จะพัฒนาโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามอาจจะมีโรงเรียนบางแห่งที่ไม่สามารถควบรวมหรือเลิกสถานศึกษาได้ เนื่องจาก ขาดโรงเรียนคุณภาพรองรับในพื้นที่ใกล้เคียง หรือโรงเรียนขนาดเล็กแบบ Stand Alone , โรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง โดยมีหลักการทำโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยควบรวมโรงเรียน 1 ต่อ 7 หรือ 1 ต่อ 8 หรือตามความเหมาะสมของพื้นที่ เพื่อให้โรงเรียนขนาดใหญ่มากขึ้น และเปิดโอกาสให้มีการบริหารจัดการในระดับมัธยมศึกษา เพิ่มโอกาสให้นักเรียนมีทางเลือกโรงเรียนคุณภาพในลักษณะ “โรงเรียนดีใกล้เมือง” เพื่อลดการแข่งขัน เข้าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษหรือโรงเรียนยอดนิยมประจำจังหวัดหรืออำเภอ และมีการบริหารจัดการ งบประมาณ บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความพร้อม เพื่อให้ผู้ปกครอง และชุมชน เกิดการยอมรับ ในการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2563 : 1-6)

ขอบข่ายการบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพของชุมชนประจำปีการศึกษา 2564-2565 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบาย บริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพ ของชุมชน รองรับการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ใกล้เคียง ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนให้บรรลุตามเป้าหมาย ความสำเร็จ ของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวดำเนินการบริหารจัดการ และกำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2563: 18)

1. ด้านการบริหารจัดการ โดยมีแนวทางการดำเนินงานในระยะเริ่มต้นที่สำคัญ คือ จัดทำข้อมูลพื้นฐานนักเรียนโรงเรียนเครือข่ายที่มาเรียนรวม ประกอบด้วย จัดทำทะเบียนนักเรียนที่จะมาเรียนร่วม จำแนกเป็นรายชั้น โรงเรียนคุณภาพต้องนำพื้นที่เขตบริการของโรงเรียนเครือข่ายมารวมเป็นพื้นที่บริการ กำหนดระยะทางและสภาพการคมนาคมจากโรงเรียนเครือข่ายไปโรงเรียนคุณภาพ รวมถึงวิธีการเดินทางของนักเรียนเป็นรายบุคคล สนับสนุน งบประมาณ ค่าพาหนะนักเรียน และรายงานผลการขอและการใช้งบประมาณให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ

2. ด้านงบประมาณ มีแนวทางในการดำเนินงานที่สำคัญ คือ โรงเรียนคุณภาพจัดทำคำของบประมาณสำหรับพัฒนาอาคาร สถานที่ และครุภัณฑ์ และบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัด การบริหารจัดการที่ดินและสิ่งก่อสร้างของโรงเรียนเครือข่ายที่มาเรียนร่วม การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง รวมถึงการจัดสรรยานพาหนะให้กับโรงเรียนคุณภาพเพื่อรับ-ส่งนักเรียน เพื่อยกระดับโรงเรียนคุณภาพตามแผนงาน

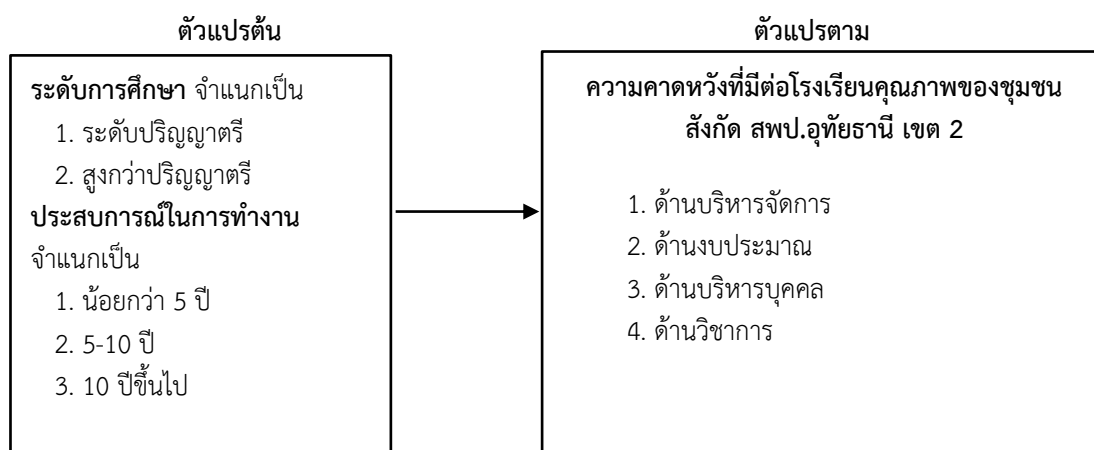
3. ด้านบริหารบุคลากร ประกอบด้วยแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ การให้อำนาจการโรงเรียนทั้งโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย ร่วมกันบริหารงาน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบตามความสามารถ หรือตามความเหมาะสมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา การพิจารณาการโยกย้ายของครูผู้สอน การกำหนดบทบาทหน้าที่และความ

รับผิดชอบสำหรับผู้สอนและบุคลากรสนับสนุนการสอน ทั้งในโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย ในการจัดการเรียนการสอนและการะงานอื่น ๆ ให้ตรงตามความรู้ความสามารถ

4. ด้านวิชาการ ประกอบด้วยแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ งานพัฒนาหลักสูตร โดยโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่ายต้องร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบท สภาพแวดล้อม ของโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย ครุภัณฑ์หลักสูตรสถานศึกษามาวางแผนการจัดการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาครูให้ตรงกับภาระงานที่ได้รับมอบหมาย กำหนดระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผล และจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในร่วมกัน รวมถึงการจัดหา ผลิต สื่อ และใช้สื่อหรือนวัตกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า โรงเรียนคุณภาพของชุมชนเป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนมากในปัจจุบันและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามอัตราการเกิดของประชากรวัยเรียนในอนาคต โดยมีหลักการในการ “ควบรวม” โรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันเข้าด้วยกันเพื่อทำให้เป็นโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ขึ้น มีทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนมากขึ้น ทั้งยังเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ลดการแข่งขันของผู้เรียนเพื่อเข้าศึกษาในโรงเรียนที่มีการแข่งขันสูง ซึ่งมีจำนวนน้อยในปัจจุบัน ประหยัดงบประมาณในการส่งเสริมการจัดการศึกษาในภาพรวม สามารถนำงบประมาณเหล่านั้นมาพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ตรงจุด ส่งผลให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเกิดการยอมรับในการเปลี่ยนแปลง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนคุณภาพของชุมชนและโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ตามแผนบูรณาการด้านการศึกษาของจังหวัดอุทัยธานี ในปีงบประมาณ 2565-2567 โดยจำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนคุณภาพ จำนวน 6 แห่ง และผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่าย จำนวน 34 แห่ง รวมโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่ายทั้งสิ้น 40 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 คน และครู จำนวน 258 คน รวมทั้งสิ้น 298 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนคุณภาพของชุมชนและโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) และใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi State Random Sampling) ได้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 23 คน และครู จำนวน 146 คน รวมเป็น 169 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) โดยทำการสอบถามเกี่ยวกับ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยครอบคลุมแนวทางการดำเนินงานการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชนทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านบริหารบุคลากร 4) ด้านวิชาการ

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชนวิเคราะห์เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถาม และเทคนิคการตั้งข้อคำถามแบบสอบถามจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรตามกรอบความคิด นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ข้อเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหาและหาความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) พบว่ามีข้อคำถามที่วัดได้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์โดยภาพรวมและรายด้าน จำนวน 56 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และพบว่ามีค่าความเที่ยง 0.98 โดยมีค่าความเที่ยงในแต่ละด้านระหว่าง 0.90 – 0.97 มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนคุณภาพของชุมชนและโรงเรียนเครือข่าย กับ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 58 (ห้วยคตสามัคคี) โรงเรียนบ้านหนองลันราษฎร์บำรุง โรงเรียนบ้านดงสูง โรงเรียนบ้านโป่งข่อย โรงเรียนบ้านคลองแห้งวิทยา และโรงเรียนบ้านหนองมะสัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ระหว่างวันที่ 12 - 16 กันยายน 2565 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 จากนั้นจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อขอรับความเห็นชอบและนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือส่งจากคณะครุศาสตร์ถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนคุณภาพของชุมชนและโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษาเข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในระหว่างวันที่ 26 ธันวาคม 2565 – 14 มกราคม 2566 และนัดเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง
3. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองตามนัดหมาย โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบทั้ง 169 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ

Independent Simple test เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน และทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยใช้สถิติ F-test เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับความคาดหวังการดำเนินงานการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ตามประสบการณ์ในการทำงาน เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป และเมื่อพบว่าด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจะทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีการของ Scheffe

สรุปผลการวิจัย

ระดับความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนคุณภาพของชุมชนและโรงเรียนเครือข่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความคาดหวังสูงสุดที่สุด คือ ด้านวิชาการ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.64) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.62) และด้านที่มีระดับความคาดหวังต่ำที่สุด คือ ด้านงบประมาณ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ข้อที่มีระดับความคาดหวังสูงสุดที่สุด คือ การเก็บรวบรวมรายชื่อประชากรวัยเรียนของนักเรียนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.73) รองลงมา คือ การจัดทำข้อมูลพื้นฐานนักเรียนของโรงเรียนเครือข่ายที่มาเรียนรวม จำแนกเป็นรายชั้น ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.73) และข้อที่มีระดับความคาดหวังต่ำที่สุดคือ การรายงานผลการขอและการใช้งบประมาณค่าพาหนะของนักเรียนและค่าบริการรถยนต์ รับ - ส่ง นักเรียนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.99, S.D. = 0.87)

ด้านงบประมาณ พบว่า ข้อที่มีระดับความคาดหวังสูงสุดที่สุด คือ โรงเรียนบริหารจัดการงบประมาณตาม พ.ร.บ. การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐและระเบียบ/หลักเกณฑ์อื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.76) รองลงมา คือ มีการตรวจสอบและจัดทำบัญชีทรัพย์สิน งบประมาณ สิทธิ หนี้ และการผูกพันทั้งหมดตามระเบียบของทางราชการ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = 0.84) และข้อที่มีระดับความคาดหวังต่ำที่สุด คือ การได้รับการจัดสรรยานพาหนะ เช่น รถยนต์ จักรยานสำหรับ รับ-ส่งนักเรียน และการเดินทางของนักเรียนมายังโรงเรียนคุณภาพ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.79, S.D. = 1.00)

ด้านการบริหารบุคคล พบว่า ข้อที่มีระดับความคาดหวังมากที่สุด ได้แก่ การได้รับสิทธิขอย้ายของครูโรงเรียนเครือข่าย เป็นกรณีพิเศษ ไปโรงเรียนอื่นที่เกินเกณฑ์ได้ในกรณีที่ เป็นสาขาที่ขาดแคลนตามมาตรฐานวิชาเอก ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.83) รองลงมา การพิจารณาย้ายครูของโรงเรียนเครือข่าย ที่ประสงค์จะขอย้ายไปยังโรงเรียนอื่นที่มีครูต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนดได้ทันที ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.84) และข้อที่มีระดับความคาดหวังต่ำที่สุด คือ การจัดการศึกษาร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย โดยกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครูในการจัดการเรียนการสอนและการงานอื่น ๆ ของบุคลากร ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = 0.76)

ด้านวิชาการ พบว่า ข้อที่มีระดับความคาดหวังสูงสุดที่สุด คือ การพัฒนาครูให้ตรงกับภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.78) รองลงมา คือ ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อปรับพื้นฐานความรู้ความสามารถของนักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีคุณภาพ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.79) และข้อที่มีระดับความคาดหวังต่ำที่สุด คือ โรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์และจัดทำวิจัยเพื่อการบริหาร และการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.88)

ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อทำการทดสอบรายคู่ พบว่า ด้านงบประมาณ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี ($\bar{X}$ = 4.18) มีความคาดหวังต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน มากกว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ 5-10 ปี ($\bar{X}$ = 3.76) และผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี ($\bar{X}$ = 3.76) มีความคาดหวังต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน น้อยกว่า ผู้ที่มี

ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป ($\bar{X}$ = 4.09) ส่วนด้านวิชาการ พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี ($\bar{X}$ = 4.25) มีความคาดหวังต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน มากกว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ 5-10 ปี ($\bar{X}$ = 3.94)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่า

1. ผู้บริหารและครูในโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่ายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนคุณภาพของชุมชนและโรงเรียนเครือข่าย ส่วนใหญ่มีความคาดหวังในการเก็บรวบรวมรายชื่อประชากรวัยเรียนของนักเรียนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย โดยการจัดทำข้อมูลพื้นฐานนักเรียนของโรงเรียนเครือข่ายที่มาเรียนรวม จำแนกเป็นรายชั้นและรายงานผลให้กับหน่วยงานต้นสังกัดทราบอย่างเป็นระบบ มีการบริหารจัดการงบประมาณตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ และระเบียบหรือหลักเกณฑ์อื่นที่เกี่ยวข้อง มีการตรวจสอบและจัดทำบัญชีทรัพย์สินตามระเบียบของทางราชการอย่างเป็นปัจจุบัน มีการจัดการศึกษาาร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาของโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย โดยร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการจัดการเรียนการสอนและการะงานอื่น ๆ ของบุคลากรให้เหมาะสม ร่วมกันส่งเสริม พัฒนาครูให้ตรงกับภาระงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามสาขาวิชาเอก มีจำนวนครูและบุคลากรเพียงพอตามเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิชัย ทำมาน (2561) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพ มี 6 องค์ประกอบ โดยมีแนวทางการดำเนินการ คือ โรงเรียนมีงบประมาณในการบริหารจัดการศึกษาเพียงพอในการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถและมีภาวะผู้นำในการบริหาร ครูและบุคลากรการศึกษา เพียงพอตรงกับความต้องการของโรงเรียน มีความรู้ความสามารถ ตรงตามสาขาวิชาเอกในการจัดการเรียนรู้ ที่หลากหลายโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย มีการพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น โดยมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ รับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารการดำเนินงานที่ชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ตามมาตรฐานวิชาชีพ ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เกิดความรู้และประสบการณ์ ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กำหนดโครงสร้างการบริหารงานโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถ ความถนัด และความสมัครใจของบุคลากร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า โดยภาพรวมมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนคุณภาพของชุมชน และโรงเรียนเครือข่ายส่วนใหญ่มีการจัดเก็บรวบรวมรายชื่อประชากรวัยเรียนของนักเรียนในเขตพื้นที่บริการของตนเองอย่างเป็นระบบตามระเบียบของทางราชการ โดยมีการรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดอย่างเป็นปัจจุบันอยู่แต่เดิมแล้ว ส่งผลให้มีความคาดหวังในเรื่องของการเก็บรวบรวมรายชื่อประชากรวัยเรียนของนักเรียนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมนึก ศุภโสภางค์ (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝันที่ประสบผลสำเร็จ พบว่า การบริหารจัดการต้นแบบโรงเรียนในฝัน ประกอบด้วย 5 ด้าน โดยประเด็นการดำเนินงานในแต่ละด้านที่มีผลสำเร็จมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ ตามมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ เรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) และการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการบริหารจัดการ ส่วนตามมุมมองของครู คือ เรื่องการทำงานเป็นทีมแบบมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภมิตร อัมมิกะกุล (2562) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 7 พบว่า ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความต้องการจำเป็นร่วมกันเป็นฉันทามติในภาพรวมและทุกด้าน โดยด้านคุณภาพครูผู้สอน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความต้องการจำเป็นร่วมกันเป็นฉันทามติ เป็นลำดับแรก ควรดำเนินการตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง การพัฒนาสถานศึกษาควรจะเน้นการพัฒนาทั้งระบบ ทางด้านการบริการ การจัดการเทคนิควิธีการสอน นิเทศการสอน ตลอดจนสนับสนุนสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นสื่อเสริมการเรียนการสอน กำหนดอัตลักษณ์ มาตรฐานการส่งเสริมและพัฒนา

1.2 ด้านงบประมาณ พบว่า โดยภาพรวมมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคาดหวังต่ำที่สุด ในเรื่องการได้รับการจัดสรรยานพาหนะ เช่น รถยนต์ จักรยานสำหรับ

รับ - ส่งนักเรียน และการเดินทางของนักเรียนมายังโรงเรียนคุณภาพ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนคุณภาพของชุมชนและโรงเรียนเครือข่าย ส่วนใหญ่อาจยังไม่มีความมั่นใจในการที่จะได้รับการจัดสรรงบประมาณในเรื่องดังกล่าวจากหน่วยงานต้นสังกัด เนื่องด้วยประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน จึงอาจส่งผลให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนคุณภาพของชุมชน และโรงเรียนเครือข่ายมีความคาดหวังในเรื่องการจัดสรรยานพาหนะสำหรับ รับ-ส่งนักเรียน และการเดินทางของนักเรียนมายังโรงเรียนคุณภาพแตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมนึก ศุภโสภณพงศ์ (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ประสบผลสำเร็จ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านกรรมการ ผู้ปกครอง ชุมชน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสถานที่ และสภาพแวดล้อม

1.3 ด้านการบริหารบุคคล พบว่า โดยภาพรวมมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคาดหวังต่ำสุด ได้แก่เรื่องการจัดการศึกษาร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย โดยกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครูในการจัดการเรียนการสอนและภาระงานอื่น ๆ ของบุคลากร ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูในโรงเรียนคุณภาพของชุมชนและโรงเรียนเครือข่ายซึ่งส่วนใหญ่ อาจยังไม่เห็นรูปแบบการร่วมมือกันบริหารโรงเรียนโดยผู้บริหารสถานศึกษาหลาย ๆ คน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังมีอำนาจหน้าที่ และขอบข่ายการบริหารงานที่เหมือนกัน ทั้งยังไม่มีกฎหมาย ระเบียบหรือหลักเกณฑ์ในการจัดการศึกษาร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนคุณภาพของชุมชนและโรงเรียนเครือข่าย อาจส่งผลให้ครูจึงมีความคาดหวังในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิชัย ทามาน (2561) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพ มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ปัจจัยเกื้อหนุน 2) การนำองค์การ 3) การวางแผนพัฒนากลยุทธ์ 4) การมุ่งเน้นผู้เรียน 5) การมุ่งเน้นและพัฒนาบุคลากร 6) การบริหารจัดการที่มีคุณภาพ โดยมีแนวทางดำเนินการ คือ โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อม บริบทและความท้าทายที่เอื้อต่อการบริหารจัดการสู่โรงเรียนคุณภาพ มีงบประมาณในการบริหารจัดการศึกษาเพียงพอในการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถ และมีภาวะผู้นำในการบริหาร ครูและบุคลากรการศึกษา เพียงพอตรงกับความต้องการของโรงเรียน มีประสิทธิภาพโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

1.4 ด้านวิชาการ พบว่า โดยภาพรวมมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูส่วนใหญ่อาจได้รับการมอบหมายงานที่ไม่ตรงตามความถนัด หรือสาขาวิชาเอกของตนเอง ส่งผลให้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนคุณภาพของชุมชนและโรงเรียนเครือข่ายต้องการพัฒนาครูให้ตรงกับภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรชร วรรณสอน (2563) ได้วิจัยเรื่อง อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเพื่อรองรับการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 พบว่า อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเพื่อรองรับการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มี 12 ด้าน 85 ตัวแปร คือ 1) ด้านปัจจัยสนับสนุน มุ่งเน้นให้มีการบูรณาการร่วมกันในระดับนโยบายอย่างเป็นระบบเชื่อมโยงความก้าวหน้าของเด็กสู่ความก้าวหน้าของครู 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา เน้นการพัฒนาหลักสูตรให้มีการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่น 3) ด้าน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้มีความทันสมัยใช้ระบบมัลติมีเดียที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ท้องถิ่นสร้างแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยหลากหลาย 5) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีการผลิตสื่อที่ทันสมัยได้มาตรฐานสร้างภูมิคุ้มกันในการใช้สื่อในรูปแบบต่าง ๆ และสร้างความเข้าใจในกลุ่มผู้ปกครองช่วยควบคุมดูแลการใช้ตั้งแต่แรกเกิด 6) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการวิจัยของนักวิชาการทุกภาคส่วน 7) ด้านการแนะแนวและการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน เน้นการใช้ฐานข้อมูลที่มากพอและเป็นจริงเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบตัวเองสามารถออกแบบการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม 8) ด้านการวัดประเมินผล เน้นการเปิดกว้างให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนผลการเรียนจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ทั้งในและนอกระบบ 9) ด้านการนิเทศการศึกษา พัฒนาให้เป็นรูปแบบเครือข่ายออนไลน์สำคัญที่สุดคือการนิเทศตนเองได้ 10) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เน้นการประกันจากตัวครูภายใต้ระบบวงจรคุณภาพ 11) ด้านการประสานเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ มุ่งหวังให้ทุกภาคส่วนให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง และ 12) ด้านผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะรอบด้านเพื่อการอยู่รอดในโลกศตวรรษที่ 21

2. การเปรียบเทียบระดับความคาดหวังการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาและครู โดยภาพรวม จำแนกตามระดับ การศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า

2.1 ผลการเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความ คิดเห็นต่อระดับความคาดหวังการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาและครูมีบทบาทหน้าที่และเป้าหมาย ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน จึงมีความคาดหวังต่อการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน เพื่อเพิ่มโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ณัฐพร ฤทธิ (2561) ได้ วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย พบว่า 1) แนวทาง การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านโอกาสทางการศึกษา และด้านคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบคือ การบริหารจัดการ นวัตกรรม และผลสำเร็จ 2) ความคิดเห็นของครูที่มี ต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านโอกาสทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับ ความคาดหวังการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 โดย ภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันอาจมองเห็น กระบวนการพัฒนาผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาตามประสบการณ์ที่ต่างกัน ส่งผลให้มีความคาดหวังต่อการบริหารงาน ของโรงเรียนคุณภาพแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รจนา ทองธรรมชาติ (2557) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหา และ แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์น้อยและผู้บริหารสถานศึกษาที่มี ประสบการณ์มากมีปัญหาในการบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณและงานบริหารทั่วไปแตกต่างกันน้อย ส่วน การบริหารงานบุคคลไม่แตกต่างกัน โดยได้แนวทางการพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ด้านการบริหารงาน วิชาการควรพัฒนาเรื่องการผลิตและใช้สื่อ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ควรพัฒนาระบบการควบคุมภายในและส่งเสริมกิจกรรมชุมชนมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานบุคคลควรส่งเสริม พัฒนาและ สนับสนุนให้บุคลากรได้มีการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารงานทั่วไป การส่งเสริม พัฒนาอาคารสถานที่ และการสร้างภาคีเครือข่ายกับชุมชน ประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาความคาดหวังการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการเก็บรวบรวมรายชื่อประชากรวัยเรียนของนักเรียนในเขตพื้นที่บริการของ โรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานนักเรียนของโรงเรียนเครือข่ายที่มาเรียนรวม จำแนกเป็น รายชั้น การจัดทำแผนและกำหนดพื้นที่บริการของโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย พร้อมทั้งรายงานผลให้กับหน่วยงาน ต้นสังกัดทราบ รวมถึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ค่าพาหนะ ของนักเรียนโรงเรียนเครือข่ายที่มาเรียนร่วมกับ โรงเรียนคุณภาพ และการกำหนดวิธีการเดินทางของนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.2 ด้านงบประมาณ โรงเรียนควรบริหารจัดการงบประมาณตาม พ.ร.บ. การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ ภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบ/หลักเกณฑ์อื่นที่เกี่ยวข้อง มีการตรวจสอบและจัดทำบัญชีทรัพย์สิน งบประมาณ สิทธิ หนี้ และการผูกพันทั้งหมดตามระเบียบของทางราชการ การได้รับการจัดสรรงบประมาณในลักษณะงบบุคลากรและดำเนินการตาม แผนยกระดับคุณภาพการศึกษา จัดทำคำของบประมาณสำหรับพัฒนาอาคาร สถานที่ และครุภัณฑ์ เสนอหน่วยงานต้นสังกัด และการได้รับจัดสรรงบประมาณดำเนินการพัฒนาอาคาร สถานที่ และครุภัณฑ์ ตามแผนคำขอตั้งงบประมาณ

1.3 ด้านการบริหารบุคคล ครูของโรงเรียนเครือข่ายควรได้รับสิทธิขอย้ายเป็นกรณีพิเศษ ไปโรงเรียนอื่นที่เกินเกณฑ์ได้ในกรณีที่ เป็นสาขาที่ขาดแคลนตามมาตรฐานวิชาเอก โดยมีการพิจารณาย้ายครูผู้สอนของโรงเรียนเครือข่ายที่ประสงค์จะขอย้ายไปยังโรงเรียนอื่นที่มีครูต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนดได้ทันที การกำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย ร่วมกันในการจัดการศึกษาที่โรงเรียนคุณภาพ และสรรหาพนักงานราชการหรือลูกจ้างชั่วคราวให้กับโรงเรียนคุณภาพ โดยคำนึงถึงการจัดการเรียนการสอนของครูต้องครบตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาเอก และมีครูครบชั้นครบห้อง

1.4 ด้านวิชาการ ครูควรจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อปรับสภาพพื้นฐานความรู้ความสามารถของนักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีคุณภาพ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของโรงเรียนควรปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบท สภาพแวดล้อมของโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย จัดระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนเพื่อป้องกัน แก้ไข ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมถึงการกำหนดระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลของโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่ายร่วมกัน และให้ใช้ระเบียบวัดและประเมินผลร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ได้ทราบว่าระดับความคาดหวังการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 มีระดับความคาดหวังมากที่สุดในด้านด้านวิชาการ ส่วนมากมีความคาดหวังในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาครูให้ตรงกับภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้ศึกษาจึงขอให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

2.2 ควรศึกษาแนวทางการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

2.4 ควรศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การบริหารทรัพยากรที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างของโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

2.5 ควรศึกษากลยุทธ์การมีส่วนร่วมการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กมล รอดคล้าย. (2565). โรงเรียนคุณภาพ : รูปแบบและทิศทางการพัฒนา. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2565, จาก

<https://www.pimthai.co.th/100812>.

ณัฐพร ฤทธิ. (2561). การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย.

วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.

รจนา ทองธรรมชาติ. (2557). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศุภมิตร ธัมมิกกุล. (2562). การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน

พื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 7. รายงานการศึกษาส่วนบุคคลหลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูง

กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 9. สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงาน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สนอง สุตตะอาด. (2560). สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

- สมนึก ศุภโสภางค์. (2562). การพัฒนาตัวแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ประสบผลสำเร็จ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
ดุขุภักดิ์ (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. (2564). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
2563 : Annual Report 2020. อุทัยธานี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). ร่าง โรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- อภิชัย ทำมาน. (2561). รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1.
การพัฒนาหลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 8. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาครู
คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- อรชร วรรณสอน. (2563). อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเพื่อรองรับการพัฒนาทักษะ
ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุขุภักดิ์ (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุษณีย์ สีแก้วตุ้. (2561). โมเดลสมการโครงสร้างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อโรงเรียน
คุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and
Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

Factors The Operation of Student Care and Support System of Schools under
The Office of Nakhon Sawan Primary Educational Service Area 3

ภัสจิรา รื่นรวย¹, เยาวเรศ ปักดีจิต², ทินกร ชอัมพงษ์³

Phasjira Ruenruai¹, Yaowares Pakdeejit², Tinnakorn Cha-am pong³

Corresponding Author E-mail: Phasjira.r@nsru.ac.th

Received: 2023-06-22; Revised: 2023-07-15; Accepted: 2023-08-28

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 4) สร้างสมการพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 302 คน ที่ได้มาโดยการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี่, และมอร์แกน และการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.85 – 0.93 ตามลำดับ และ 2) แบบสอบถามระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า

1) ระดับปัจจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.14 – 0.82 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ปัจจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนได้ ร้อยละ 54.40 ดังสมการพยากรณ์ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$y' = 0.822 + 0.245(X1) + 0.226(X2) + 0.203(X4) + 0.187(X3) + 0.166(X6)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$z' = 0.265(Z1) + 0.209(Z2) + 0.188(Z4) + 0.167(Z3) + 0.153(Z6)$$

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree (Educational Administration), Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the level of the factors affecting student care system operation 2) find out the level of student care system operation 3) investigate the relationship between the factors affecting student care system operation and 4) create the equations of factors affecting student care system operation. The sample consisted of administrators and teachers 302 obtained by using Krejcie, & Morgan formula and simple random sampling. The research instruments were questionnaires regarding to the factors affecting student care system operation with the reliability between 0.85 – 0.93 respectively and a questionnaire regarding to the level of student care system operation with the reliability of 0.98. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, person correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The research findings were as follows:

1) The factors affecting student care system operation in overall was at high. 2) The level of student care system operation in overall was at high level. 3) The relationship between the factors affecting student care system operation was the positive relationship with the correlation coefficients were between 0.14 – 0.82 statistically significance at .01 and factors for the operation of the school's student care and support system affecting the operation of the school's student support system with statistical significance at the .01 level, can predict the operation of the school's student care and support system at 54.40 percent as the following forecasting equation:

Predictor Equation of the raw score

$$y' = 0.822 + 0.245 (X_1) + 0.226 (X_2) + 0.203 (X_4) + 0.187 (X_3) + 0.166 (X_6)$$

Predictor Equation of the standard score

$$z' = 0.265(Z_1) + 0.209(Z_2) + 0.188(Z_4) + 0.167(Z_3) + 0.153(Z_6)$$

Keywords: Factors Affecting, Student Care and Support System

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 พุทธศักราช 2562 ได้ให้ความสำคัญกับพัฒนาคน โดยในมาตรา 6 กล่าวว่า ความมุ่งหวังและหลักการจัดการศึกษา คือ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ส่วนมาตรา 22 กล่าวว่า แนวการจัดการศึกษายังให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2562: 11-12)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นระบบที่เหมาะสมกับการพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนในยุคปัจจุบัน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรอง 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันและแก้ไข และ 5) การส่งต่อ โดยแนวคิดหลักสำคัญของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้น จึงยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในการพัฒนา เพื่อดูแลช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไข ปัญหา ซึ่งในการส่งเสริมความสำเร็จของงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน คือบุคลากรทุกฝ่ายต้องตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายสำคัญให้โรงเรียนในสังกัดทุกแห่ง จัดให้มี

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2564: 2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่านอกจากกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบแล้วนั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักเรียน ก็มีความสำคัญในการขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จเช่นเดียวกัน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาที่ตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ 2) ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้อง ก็จำเป็นต้องตระหนักให้มีความสำคัญ มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน 3) คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคนจะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด 4) ครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในสถานศึกษา รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากสถานศึกษา และ 5) การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะเรื่องทักษะการให้คำปรึกษาเบื้องต้น และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. 2562: 3)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ออกเป็น 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหารหรือภาวะผู้นำ 2) ปัจจัยด้านครูและบุคลากร 3) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน 4) ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม 5) ปัจจัยด้านงบประมาณ และ 6) ปัจจัยด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่งผลกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร/ภาวะผู้นำ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2559: 30) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก ในการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

นฤมล กอบแก้ว (2559: 65) กล่าวว่า ภาวะผู้นำฝ่ายบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ความสามารถในการบริหารองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ มีความคิดกว้างไกล มองอนาคตอย่างคนที่มองโลกในแง่ดี ทันสมัยต่อการจัดการศึกษา

จากปัจจัยด้านผู้บริหาร/ภาวะผู้นำ สรุปได้ว่า บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจ ยกย่องให้เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีอำนาจในการชี้แนะ สั่งการ มอบหมายงาน นอกจากนี้ยังต้องมีทักษะ การสื่อสารและการโน้มน้าวใจที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สมาชิกร่วมกันปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.2 ปัจจัยด้านครูและบุคลากร

ชฎารัตน์ พลเดช (2558: 64) กล่าวว่า ครู ประกอบไป ด้วยทัศนคติ ความรู้ ความสามารถ จรรยาบรรณ มนุษย์สัมพันธ์และการทำงานเป็นทีมของครู อันจะส่งผลให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ

อัญทิรา วดี (2561: 52) กล่าวว่า การปฏิบัติงานของครูหมายถึงครูปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดีมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ นักเรียนมีกิจกรรมต่างที่สามารถ นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน วันได้มีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อคัดกรองและนำผลมาพัฒนานักเรียนด้วยกิจกรรมที่ หลากหลายและเหมาะสม

จากปัจจัยด้านครูและบุคลากร สรุปได้ว่า คน (Man) คือ ครูผู้สอนหรือครูที่ปรึกษา มีความรู้เกี่ยวกับภาระ งานในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนและพัฒนาการของผู้เรียนตามวัย มีหลักจิตวิทยา มีทักษะการสังเกต การสัมภาษณ์ การให้คำปรึกษาการแก้ปัญหาของนักเรียน การสื่อสาร การติดต่อประสานงาน มีเจตคติที่ดี ต่อการดูแลและพัฒนาผู้เรียน รวมไปถึงมีความสนใจและมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ที่สำคัญจะต้องปรับตัวให้เท่าทัน เทคโนโลยี พร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน และตระหนักถึงผู้เรียนในยุคปัจจุบันที่เติบโตมา พร้อมกับเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล

1.3 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน

ชฎารัตน์ พลเดช (2558: 76) กล่าวว่า ความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจ การสร้างเครือข่ายและความ ร่วมมือกับทางโรงเรียนของผู้ปกครอง เครือข่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันจะส่งผลให้การดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ

ดวงพร สุพลดี (2561: 38) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนในการจัดการศึกษา นับเป็น กระบวนการที่สำคัญ ที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะ ในโรงเรียนขนาดเล็ก หาก ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา รวมถึงการเชิญ ผู้ปกครองที่มีความรู้และมีเวลาว่างมาเป็นครูพ่อนักเรียนให้ ความรู้ด้านวิชาการ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น หลาน ย่อมเกิดผลดีทั้งต่อโรงเรียนที่ได้บุคลากรเพิ่ม ส่วนผู้ปกครองย่อมภาคภูมิใจที่ ได้สอนบุตรหลาน ในโรงเรียนรวมถึงนักเรียนที่จะมีความเคารพและนับถือในตัวผู้ปกครองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

จากปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน สรุปได้ว่า ผู้ปกครองและชุมชนที่มีส่วนร่วมและร่วมมือใน การดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดนโยบายการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน มีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ดังนั้น โรงเรียนควรได้รับความร่วมมือจาก ผู้ปกครองและชุมชนในการเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือบุตรหลาน ด้วยการติดต่อ สื่อสารกับโรงเรียนจัดตั้งเครือข่าย ผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งมีการวางแผนงานร่วมกับ โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองและชุมชน

1.4 ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม

วรรณภา เย็นมนัส (2557: 88) กล่าวว่า สถานศึกษามีการกำหนด บทบาท อำนาจหน้าที่ และความ รับผิดชอบให้แก่ คณะทำงานหรือคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน ซึ่งถือเป็น คุณลักษณะ ของการทำงานเป็นทีมที่ดี ทำให้ทีมงานเข้าใจในวัตถุประสงค์ อย่างชัดเจนและเห็นด้วยกับเป้าหมายของโรงเรียน

นฤมล กอบแก้ว (2559: 69) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน คือ การวางแผนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทีม สร้างพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม ตระหนักและเห็นความสำคัญของทีม ตั้งวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนมุ่งสู่การปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

จากปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีมที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า การทำงานเป็นทีมส่งผลต่อการดำเนินงานตาม ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การวางแผนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทีม สร้างพื้นฐานความรู้ความเข้าใจใน

การทำงานเป็นทีม ตระหนักและเห็นความสำคัญของทีม เสริมสร้างความสามัคคีและการสร้างความเข้มแข็งในเครือข่ายการทำงานเป็นทีมให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าการทำด้วยบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือทำคนเดียว

1.5 ปัจจัยด้านงบประมาณ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2559) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง รูปแบบที่แสดงถึงแผนการใช้เงินในอนาคต โดยมีการคาดประมาณเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของกิจกรรมต่าง ๆ ที่พึงเกิดขึ้น ควบคู่ไปกับ รายรับที่คาดว่าจะได้รับจากกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงเวลานั้น ๆ งบประมาณจึงเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งในการขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2559: 24) กล่าวว่า ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี หมายถึง การผลิตหรือจัดหาสื่อเทคโนโลยี นวัตกรรมให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้นครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ดวงพร สุพลดี (2561: 38) กล่าวว่า การบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียนจัดการศึกษาอย่างเป็นอิสระ คล่องตัว สามารถบริหารการจัดการศึกษาได้สะดวก งบประมาณจึงเป็นปัจจัยที่มีส่วนในการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพขึ้นได้

จากปัจจัยด้านงบประมาณที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านงบประมาณเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีองค์ประกอบของงบประมาณ คือ รายรับ รายจ่าย และแผนงาน เพื่อวางแผนการใช้เงินในอนาคตโดยคำนึงถึงหลักการประหยัด มีประสิทธิภาพ และเสมอภาค เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

1.6 ปัจจัยด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

วรรณภา เย็นมนัส (2557: 88) กล่าวว่า การนิเทศ ติดตามและ ประเมินผล เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญเพื่อให้การช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไขปัญหาและพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โดยกระบวนการนิเทศอาจอยู่ในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับโรงเรียน มีการประเมินผล และการติดตามประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนา ระบบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การจัดระบบงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในโรงเรียนกับโรงเรียนอื่น และเครือข่ายโรงเรียน

นฤมล กอบแก้ว (2559: 75) กล่าวว่า การสร้างความน่าเชื่อถือในการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โดยการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และประสานความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นำเสนอข้อมูล ความรู้ เทคนิควิธีที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงาน โดยจัดนิทรรศการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูแต่ละคน ให้ผู้ปกครอง ใช้ชุมชนรับรู้ มีการจัดทำสรุปผลงานประจำปี

จากปัจจัยด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านการนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การสร้างความน่าเชื่อถือในการบริหารระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้คำปรึกษา ชี้แนะและให้ความช่วยเหลือต่อการดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามสภาพจริง และติดตามประเมินผลโดยพิจารณาจากรายงานสรุปผลการปฏิบัติงาน นำผลการประเมินที่เป็นจุดเด่นมาส่งเสริม ร่วมกับปรับปรุงแก้ไขในจุดด้อย สร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน และเผยแพร่ผลงานให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนหลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1 ความหมายของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ชฎารัตน์ พลเดช (2558:9) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างขั้นตอน พร้อมวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ มีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559: 8) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแลให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน อย่างมีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม เพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะการณ์ต่าง ๆ

จากความหมายที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานมุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแลให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน อย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานอย่างชัดเจน มีครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม เพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะการณ์ต่าง ๆ

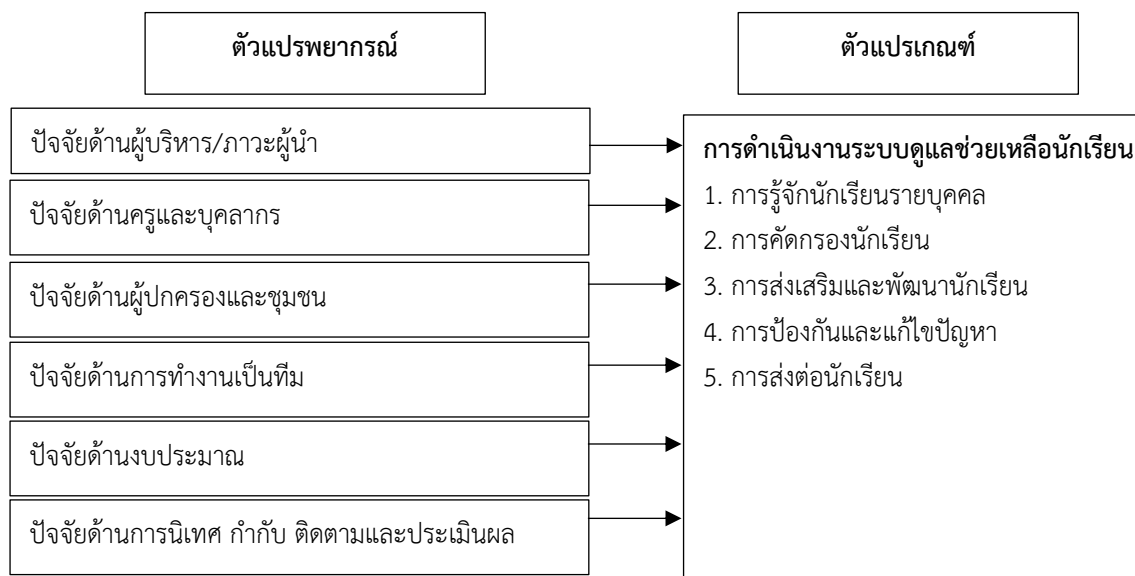
2.2 ขอบข่ายการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562: 60 - 73) กล่าวว่า ขอบข่ายการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และ 5) การส่งต่อ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 (2562: 23) กล่าวว่า แนวทางการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียน 5 ข้อ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ

จากขอบข่ายกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า ขอบข่ายกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการคือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนา 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ปีการศึกษา 2565 จำนวนประชากรจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 197 คน ครูจำนวน 1,124 คน รวม 1,321 คน จากทั้งหมด 197 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คอ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ปีการศึกษา 2565 โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางเครซี, และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 302 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 44 ข้อ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทั้งหมด 6 ปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร/ภาวะผู้นำ 2) ปัจจัยด้านครูและบุคลากร 3) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน 4) ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม 5) ปัจจัยด้านงบประมาณ และ 6) ปัจจัยด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับโดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 47 ข้อ โดยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับโดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยศึกษาใน 6 ปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร/ภาวะผู้นำ 2) ปัจจัยด้านครูและบุคลากร 3) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน 4) ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม 5) ปัจจัยด้านงบประมาณ และ 6) ปัจจัยด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลและศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยศึกษาใน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน

2. ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถาม และเทคนิคการตั้งข้อคำถามแบบสอบถามจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3. กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปร จำนวน 91 ข้อ ประกอบด้วยแบบสอบถามตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 44 ข้อ และแบบสอบถามตอนที่ 3 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 47 ข้อ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 91 ข้อ เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ให้มีความถูกต้องและชัดเจน โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

6. หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ของแต่ละข้อคำถาม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นว่าคุณค่าแต่ละข้อวัดได้ตรงวัตถุประสงค์ ที่ต้องการหรือไม่ โดยนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปมาใช้ โดยใช้เกณฑ์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณ (สายทิพย์ ยะฟู, 2560: 128 - 129) ดังนี้

ให้คะแนน +1 แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 แน่ใจว่าไม่สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

7. นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งข้อคำถามเดิมมี 91 ข้อ เมื่อผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแล้วนั้น มีข้อคำถามสอดคล้องตามวัตถุประสงค์จำนวน 91 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 นำข้อคำถามทั้ง 91 ข้อ มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

8. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ในระหว่างวันที่ 19 - 23 ธันวาคม 2565

9. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่า แบบสอบถามปัจจัยด้านผู้บริหาร/ภาวะผู้นำ มีความเที่ยงเท่ากับ 0.932 ปัจจัยด้านครูและบุคลากร มีความเที่ยงเท่ากับ 0.873 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน มีความเที่ยงเท่ากับ 0.912 ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม มีความเที่ยงเท่ากับ 0.824 ปัจจัยด้านงบประมาณ มีความเที่ยงเท่ากับ 0.795 และปัจจัยด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล มีความเที่ยงเท่ากับ 0.847 ส่วนแบบสอบถามการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความเที่ยงเท่ากับ 0.976

10. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอรับความเห็นชอบและ นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลในการวิจัยต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม (Google Form) ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยผ่านช่องทาง e-office ของโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ในระหว่างวันที่ 3 - 6 มกราคม 2566

3. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนกลับครบทั้ง 302 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนกลับ ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ มีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. วิเคราะห์ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
4. วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน
5. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ในการสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. ระดับปัจจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.64) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้
 - 1.1 ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.64)
 - 1.2 ปัจจัยด้านผู้บริหาร/ภาวะผู้นำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.70)
 - 1.3 ปัจจัยด้านครูและบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.60)
 - 1.4 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.61)
 - 1.5 ปัจจัยด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.67)
 - 1.6 ปัจจัยด้านงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 0.60)
2. ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.63) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้
 - 2.1 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.64)
 - 2.2 ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.62)
 - 2.3 ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.61)
 - 2.4 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.64)
 - 2.5 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.63)
3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่งผลกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร/ภาวะผู้นำ ($r_{xy} = 0.822$) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านครูและบุคลากร ($r_{xy} = 0.713$) ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ($r_{xy} = 0.690$) ปัจจัยด้านการนิเทศฯ ($r_{xy} = 0.636$) และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ($r_{xy} = 0.634$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

ปัจจัย	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₀	Y ₀
X ₁	1.00							
X ₂	.572**	1.00						
X ₃	.869**	.640**	1.00					
X ₄	.591**	.676**	.604**	1.00				
X ₅	.523**	.604**	.869**	.778**	1.00			
X ₆	.624**	.717**	.557**	.694**	.162	1.00		
X ₀	.826**	.621**	.748**	.462**	.067	.515**	1.00	
Y ₀	.822**	.713**	.634**	.690**	.139	.636**	.763**	1.00

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

4. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อสร้างสมการพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยใช้ปัจจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นตัวพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร/ภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านครูและบุคลากร ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านการนิเทศฯ เป็นปัจจัยทางการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ร่วมกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมเท่ากับ .822 สามารถพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ร้อยละ 54.40 สร้างสมการพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$y^A = 0.822 + 0.245(X_1) + 0.226(X_2) + 0.203(X_4) + 0.187(X_3) + 0.166(X_6)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$z^A = 0.265(Z_1) + 0.209(Z_2) + 0.188(Z_4) + 0.167(Z_3) + 0.153(Z_6)$$

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ระดับปัจจัยส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ทั้ง 6 ปัจจัย โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ 1) ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม 2) ปัจจัยด้านผู้บริหาร/ภาวะผู้นำ 3) ปัจจัยด้านครูและบุคลากร 4) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน 5) ปัจจัยด้านการนิเทศฯ กำกับ ติดตามและประเมินผล และ 6) ปัจจัยด้านงบประมาณ มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทุกฝ่ายร่วมกันแก้ไขปัญหาของนักเรียน ตามการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของของ นฤมล กอบแก้ว (2559) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ปัจจัยด้านผู้บริหาร/ภาวะผู้นำ โดยภาพรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงพร สุพลดี (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในอำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ปัจจัยด้านครูและบุคลากร โดยภาพรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการปฏิบัติงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขวาร์ตน์ พลเดช (2558) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า ปัจจัยด้านครูและบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน โดยภาพรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้ปกครองและชุมชนให้ข้อมูลที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงพร สุพลดี (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.5 ปัจจัยด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา สอดคล้องกับ วรณภา เย็นมนัส (2557) ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 พบว่า ปัจจัยด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา

1.6 ปัจจัยด้านงบประมาณ โดยภาพรวมส่งผลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนใช้งบประมาณเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขอนนถมล กอบแก้ว (2559) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยด้านงบประมาณส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีผลอภิปราย ดังนี้

2.1 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดำเนินการติดตามและช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยยึดหลักเมตตาธรรมและใช้หลักจิตวิทยา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสพิศ ภาชนะ (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและครูผู้สอน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดำเนินการเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อให้ทราบสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญทิรา วดี (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผนงานในการส่งต่อนักเรียนกลุ่มมีปัญหาเพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างมีระบบจากครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ไปยังครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง และครูวิชาการ (การส่งต่อภายใน) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แดน ศรีชนะวัฒน์ (2555) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการส่งต่อนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล กอบแก้ว (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำเอกสารสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียนที่เป็นปัจจุบันและจัดเก็บอย่างเป็นระบบของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณภา เย็นมนัส (2557) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่งผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพหุคูณกับตัวแปรเกณฑ์ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องมาจาก การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาสถานศึกษาสถานศึกษาจึงตอบรับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเรื่องของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการกำหนดกรอบโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา อย่างชัดเจน มีการอบรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู มีแผนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการศึกษา มีแผนนิเทศติดตาม มุ่งเน้นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพราะเป็นงานหลักที่จะส่งผลกระทบต่อเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ดวงพร สุพลดี (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในอำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในอำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร/ภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านครูและบุคลากร ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านการนิเทศฯ เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 2 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมเท่ากับ .747 สามารถพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ร้อยละ 54.40 ($R^2 = 0.544$) และสร้างสมการพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$y' = 0.822 + 0.245(X_1) + 0.226(X_2) + 0.203(X_4) + 0.187(X_3) + 0.166(X_6)$$

ปัจจัยด้านผู้บริหาร/ภาวะผู้นำ พบว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ มุ่งบริหารคนและบริหารงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี จะช่วยสนับสนุน

พัฒนาสถานศึกษาสู่เป้าหมายตามที่ตั้งไว้ร่วมกัน ดังนั้นในการบริหารจัดการศึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จ ในการวางแผนงาน สนับสนุน ดูแลให้คำปรึกษา ส่งเสริมให้การดำเนินงานดังกล่าวเกิดประโยชน์และก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎารัตน์ พลเดช (2558) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหารส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จึงควรส่งเสริมสนับสนุนทุกปัจจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบาย และแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

1.2 ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร/ภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านครูและบุคลากร ปัจจัยด้านการดำเนินงานเป็นทีม ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยด้านการนิเทศฯ สามารถส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ได้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เพื่อวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านงบประมาณ นั้นส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนน้อยที่สุด ดังนั้นการที่จะพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีคุณภาพ จึงควรศึกษาปัจจัยด้านงบประมาณที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

2.2 เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร/ภาวะผู้นำ นั้นส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากที่สุด ดังนั้นการที่จะพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีคุณภาพ จึงควรศึกษาปัจจัยด้านการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ชฎารัตน์ พลเดช. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดวงพร สุพลดี. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในอำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- แดน ศรีชนะวัฒน์. (2555). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครินทร์.
- นฤมล กอบแก้ว. (2559). ปัจจัยการคัดสรรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วรรณภา เย็นมนัส. (2557). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. (2562). คู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและ
คุ้มครองนักเรียนของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3.
นครสวรรค์: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). คู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2562). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการ แนวคิด และทิศทางในการดำเนินงาน. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2564). คู่มือ การคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อรับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2564. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2559). การพัฒนาความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนหลักสูตรครูที่ปรึกษา.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- โสพิศ ภาชนะ. (2561). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อัญทิรา วาดี. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).
มหาวิทยาลัยบูรพา.

การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอหันคา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

A Study of Academic Administration of Schools in Hankha District
under the Chainat Primary Educational Service Area Office

สมคิด ชูนพรัตน์¹, นันทวัช นุนารัต², จิตินันท์ ดั่งสุวรรณ³

Somkid Choonopparut¹, Nuntawat Nunart², Titinan Duangsuwan³

Corresponding Author E-mail: somkid.ch@nsru.ac.th

Received: 2023-06-26; Revised: 2023-07-17; Accepted: 2023-07-31

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ปีการศึกษา 2564 จำนวน 244 คน จาก 36 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า

การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยภาพรวมมีผลในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.94$, $\sigma = 0.59$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีผลการปฏิบัติงานสูงสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.10$, $\sigma = 0.68$) รองลงมา คือ ด้านการนิเทศการศึกษามีผลการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.61$) และด้านที่มีผลการปฏิบัติงานต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$, $\sigma = 0.67$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree (Educational Administration), Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The objective of this study was to study the state of academic administration of schools in Hankha District under the Chainat Primary Educational Service Area Office. The population comprised was 244 teachers in Hankha District under the Chainat Primary Educational Service Area Office for the academic year 2021. Rating scale questionnaire were used as the tool for studying the state of academic administration of schools with reliability value of 0.99. The data were analyzed by using, percentage, mean, and standard deviation. The study findings were as follows:

The results of this study were found that overall the state of academic administration of schools in Hankha District under the Chainat Primary Educational Service Area Office was at a high level ($\mu = 3.94$, $\sigma = 0.59$). The highest level was the research for educational quality development at high level ($\mu = 4.10$, $\sigma = 0.68$). The educational supervision was at high level ($\mu = 0.68$). 4.08, $\sigma = 0.61$), and the lowest level of technological media for education at high level ($\mu = 3.69$, $\sigma = 0.67$), respectively.

Keywords: Academic Administration

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายหลักทางการศึกษาระดับแรกของประเทศไทยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศอย่างกว้างขวาง เพื่อบัญญัติเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาของชาติ ซึ่งได้บัญญัติไว้ตามการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการจัดการศึกษาอย่างมากมาย ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูปการจัดการศึกษาเกิดขึ้นโดยการบริหารและการจัดการศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา โดยมีมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ดังนั้น สถานศึกษาที่ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหลายในเขตพื้นที่การศึกษาต้องปรับเปลี่ยนระบบบริหารงานภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการกระจายอำนาจบริหารการศึกษา สำหรับการบริหารวิชาการโรงเรียน สามารถแบ่งเป็น 4 งาน ได้ดังนี้ ด้านงานบริหารวิชาการ ด้านงานบริหารงบประมาณ ด้านงานบริหารบุคคล และด้านงานบริหารทั่วไป ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือส่วนราชการและหน้าที่ในการประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับของทางราชการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550: 46) ในองค์การทุกประเภท หน่วยงานทุกระดับ ผู้บริหารต่างตระหนักดีว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การที่เกิดขึ้นนั้น คนเป็นปัจจัยหลัก ผู้ปฏิบัติงานทุกคนและทุกระดับต่างก็เป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างยิ่งขององค์การ เพราะคนเป็นผู้ใช้ ดูแล ควบคุมรักษา สร้างเสริมสภาพทางกายและทางเศรษฐกิจขององค์การ (ภัทรกร มิ่งขวัญ. 2559: 2)

การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลัก และเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับ ต้องมีหน้าที่อำนวยความสะดวกสนับสนุน ประสานงานนิเทศควบคุม กำกับ ติดตาม แก้ไขปัญหา พัฒนาการปรับปรุงการดำเนินงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบ ใน การบริหารงานวิชาการและงานอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ และส่งเสริมการทำงานเป็นนิติบุคคลของโรงเรียนซึ่งเป็นสถานศึกษาของรัฐในการบริหารการจัดการตามขอบข่ายและภารกิจการบริหารในสถานศึกษาทั้งสี่ด้าน คือการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปซึ่งถือว่าเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานในสถานศึกษา คือ การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมาย และความคาดหวังของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 การดำเนินงาน

วิชาการในโรงเรียนทุกแห่งย่อมมีความสำคัญ ต้องปฏิบัติงานพัฒนานักเรียนอย่างมีคุณภาพ ภายใต้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตามเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของสังคม โครงสร้างประชากร ทำให้เกิดโรงเรียนจำนวนมาก ประกอบกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ การบริหารจัดการโรงเรียนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อนำไปสู่คุณภาพและประสิทธิภาพ กล่าวคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนต้องตระหนัก และพิจารณาวางแผนพัฒนาและบริหารจัดการโรงเรียน ต้องอยู่อย่างมีคุณภาพเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน (พนัส ดวงเอก. 2555: 9)

โรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท อยู่ในอำเภอหันคา ซึ่งห่างจาก อำเภอเมืองชัยนาท ประมาณ 40 กิโลเมตร มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีสถานศึกษาจำนวน 36 โรงเรียน ผู้บริหาร จำนวน 25 คน ครู จำนวน 244 คน และนักเรียน จำนวน 4,187 คน ส่วนใหญ่เป็น โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ทำให้ครูไม่เพียงพอต่อการสอนในรายชั้น ครู 1 คน ต้องรับผิดชอบหลายชั้นเรียนและหลายวิชา ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามหลักสูตร ครูบางส่วนไม่ได้จัดทำแผนการสอน การบรรจุครูไม่ตรงวิชาเอกที่โรงเรียนต้องการ ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามเนื้อหาวิชา ขาดการผลิต การใช้ การซ่อมแซมด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และขาดการสร้างเครื่องมือการวัดผลประเมินผลที่มีคุณภาพ เนื่องจากไม่มีเวลาเพียงพอเพราะต้องทำหน้าที่สอนหลายชั้นเรียน ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชาติขั้นพื้นฐาน O - NET ของโรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 สาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ย 57.29 สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 30.12 สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 39.19 สาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ย 43.88 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. 2563: ออนไลน์) จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอหันคา ต่ำกว่าระดับอำเภอ ระดับเขตและระดับประเทศ แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารงานวิชาการ เมื่อตรวจสอบพบว่า สาเหตุของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนต่ำเนื่องจากนักเรียนบางส่วนยังมีปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ขาดครูบุคลากรเฉพาะด้านในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมในบางเรื่องยังเป็นเรื่องใหม่ และมีหลักเกณฑ์การประเมินที่มีความหลากหลาย ระยะเวลาสั้น ครูไม่สามารถจัดทำวิเคราะห์หลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมได้ รวมถึงการนิเทศติดตามระดับเขตพื้นที่การศึกษาขาดความต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ผ่านมา การบริหารงานด้านวิชาการยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความแตกต่างของระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถบริหารจัดการศึกษาได้ ตามเป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนมาตรฐานด้านผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้านนักเรียน ตามผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษาระดับกรมการมหาชน (สมศ.) ส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ และระดับควรปรับปรุง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. 2563: ออนไลน์)

ดังนั้นการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนางานวิชาการ ในการเสริมสร้างงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น และเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิชาการเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา งานวิชาการจะเกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศ ปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ซึ่งผู้ศึกษาจะขอเสนอ ดังนี้

ชูลี รุ่งพานิช (2552: 17) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาทุกชนิดในสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีคุณภาพและมาตรฐานสูงสุดเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนและให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

สันติ บุญภิรมย์ (2552: 22) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ไหลหล่อเลี้ยงหัวใจ การบริหารจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการที่สามารถทำให้วิชาการเกิดพลวัต (Academic Affairs Dynamic) อยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพประสิทธิผลและคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดไป

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553: 30) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดหมายหมายของหลักสูตร และให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

จิตติมา วรรณศรี (2557: 4) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและประสิทธิผลของสถานศึกษา

เผ่า วามะลุน, และจิณณวัตร ปะโคทัง (2557: 85) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารที่ใช้บุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกันดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโดยเฉพาะการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีความเข้าใจและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยจัดกิจกรรมเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

เสวลักษณ์ กลั่นรูป (2560: 16) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักสำคัญของสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุขความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาเป็นผลมาจากความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการ

จากการศึกษาความหมายของการบริหารงานวิชาการที่ได้กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมทุกชนิดภายในสถานศึกษา เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนที่อยู่ในสถานศึกษามีคุณภาพตามเป้าหมายและบรรลุผลสำเร็จตามหลักสูตร และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการถือได้ว่าเป็นงานที่มีความสำคัญ และเป็นงานหลักของสถานศึกษา คุณภาพของการจัดการศึกษาพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการเป็นหลัก ในส่วนของความสำคัญของการบริหารงานวิชาการนั้น ซึ่งผู้ศึกษาจะขอเสนอ ดังนี้

บุญส่ง พุทธิรักษ์พงศ์ (2545: 14) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยมุ่งหวังผลประโยชน์เกิดแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามจุดหมายที่กำหนดไว้ และเพื่อใช้เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จให้เห็นถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น

ปัญญา แก้วกีร, และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล (2545: 17) ได้ให้ความสำคัญของการบริหาร งานวิชาการว่า งานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาการดำเนินงานวิชาการเป็นกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดหมายหมายของการพัฒนาผู้เรียนโดยทั่วไปงานวิชาการจะประกอบด้วย การศึกษาปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดเตรียมการเรียนการสอน การจัดวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน และสื่อการเรียนการสอนส่งเสริมการสอน การวัดและประเมินผล การดำเนินงานเกี่ยวกับห้องสมุด แหล่งการเรียนรู้กรณีพิเศษติดตามผล การวางแผนและการกำหนดวิธีการดำเนินงานทางด้านวิชาการ รวมถึงการประชุมทางวิชาการ

อรนุช พลศักดิ์ (2556: 15) กล่าวว่า งานวิชาการ เป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนเป็นตัวกำหนดปริมาณงานของสถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียน คุณภาพของโรงเรียนและเครื่องชี้วัดความสำเร็จความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กร

จากการศึกษาความสำคัญของการบริหารงานวิชาการที่ได้กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใดมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการส่วนงานอื่นเป็นงานที่สนับสนุน ให้งานวิชาการประสบความสำเร็จเท่านั้น ที่สำคัญผู้บริหารเป็นปัจจัยหลักในการบริหารงานวิชาการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการบริหารงานวิชาการ

กระบวนการบริหารงานวิชาการเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญมากในการวางแผน การดำเนินการบริหารตามลำดับขั้นตอน ซึ่งผู้ศึกษาจะขอเสนอ ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542: 19 - 20) ได้เสนอว่า กระบวนการบริหารงานวิชาการควรมี 3 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นวางแผนก่อนดำเนินการ ผู้บริหารจะต้องกำหนดนโยบาย และการวางแผนในด้านวิชาการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การจัดสภาพงานวิชาการและวิธีทำงานการจัดครูเข้าสอน จัดทำโครงการสอน จัดตารางสอน จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน การลงทะเบียนเรียนการปฐมนิเทศนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและขั้นตอนที่วางไว้โดยครูมีส่วนร่วมในการวางแผนด้วย

2) ขั้นดำเนินการ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้บริหารต้องจัดและดำเนินงาน รวมทั้งควบคุมดูแลปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ได้แก่

2.1) งานการสอนตามหลักสูตร โดยการดูแลให้การเรียนการสอนเป็นไปตามโครงการสอน ในแต่ละวิชา เป็นการกำหนดหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติการสอน

2.2) งานเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรทางด้านวิชาการ เช่น การจัดโครงการสอนซ่อมเสริม มีการจัดชุมนุมต่าง ๆ การจัดแนะแนวการศึกษา และการให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหาด้านให้ห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า

2.3) งานเกี่ยวกับการบริหาร ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้มีการบริการเกี่ยวกับสื่อการสอน เพื่อช่วยเหลือครูในการสอน และอุปกรณ์ต่าง ๆ มีการจัดรวบรวมเอกสารการสอนคู่มือครู รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น อาคารสถานที่ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น

3) ขั้นส่งเสริมควบคุมติดตามผลงานวิชาการ เพื่อให้ได้มาตรฐานของงานวิชาการผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุน ควบคุม ปรับปรุง พัฒนาและประเมินงานด้านวิชาการ ดังนี้

3.1) สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางวิชาการ กำหนดจุดมุ่งหมายนโยบายที่เหมาะสมกับสถานศึกษา สร้างความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของผู้เรียนกับนโยบายของสถานศึกษา จัดหน่วยงานให้สามารถดำเนินงานตามเป้าหมายที่วางไว้สรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถทางวิชาการ จัดสรรเวลาและสถานที่ให้แก่กิจกรรมการเรียนการสอน จัดสรรวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ติดต่อสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อทราบความต้องการของชุมชนและจัดวางเป้าหมายได้ถูกต้อง นอกจากนี้ยังต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนด้วย

3.2) ส่งเสริมงานวิชาการและจัดบรรยากาศทางวิชาการ ผู้บริหารควรสนับสนุนที่จะให้การปฏิบัติงานด้านวิชาการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกิจกรรมที่ควรจัดเพื่อสนองและเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ได้แก่

3.2.1) จัดตั้งคณะกรรมการทางวิชาการ

3.2.2) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชุมนุม ชมรมหรือสมาคมทางวิชาการเพื่อปรึกษาและ เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

3.2.3) ส่งเสริมมีการจัดทำวารสารเผยแพร่หรือมีประชุมสัมมนาค้นคว้าวิจัยอยู่เสมอ

3.2.4) ส่งเสริมให้ครูมีวุฒิทางการศึกษาเพิ่มขึ้น โดยให้โอกาสศึกษาต่อหรือเข้ารับการอบรม เพื่อเลื่อนวิทยฐานะ

3.2.5) การเรียนการสอนในห้องเรียน ควรจัดให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของสถานศึกษา แบ่งผู้เรียนตามความสามารถ ความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดครูเข้าสอนต้องคำนึงถึงความถนัด คุณวุฒิ รวมทั้งวิธีการที่จะส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ เช่น การจัดครูที่ปรึกษาจัดครูประจำชั้น จัดครูผู้สอนเป็นทีม

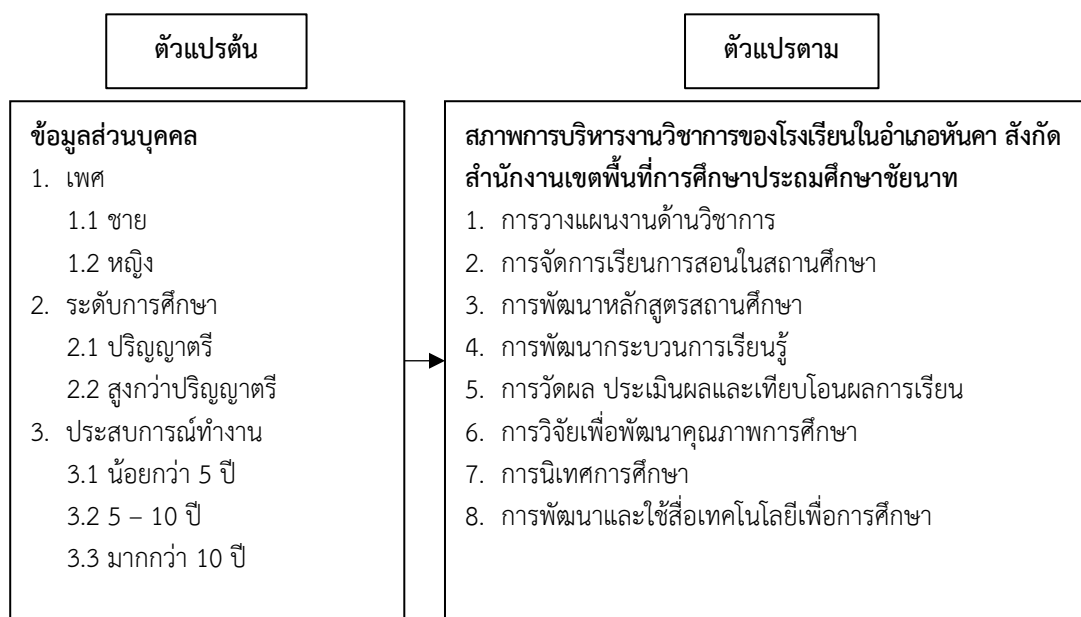
กมล ภูประเสริฐ (2545: 7 - 8) ได้เสนอว่า กระบวนการบริหารงานวิชาการประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ

1) การวางแผนพัฒนา หรือการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นการวางแผนที่มีพื้นฐานมาจาก สภาพที่เป็นปัญหาหรือความต้องการที่จะพัฒนางานและกำลังงบประมาณ ประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1.1) การกำหนดวิสัยทัศน์

- 1.2) การกำหนดภารกิจหรือพันธกิจ
- 1.3) การกำหนดจุดมุ่งหมาย
- 1.4) การกำหนดกลยุทธ์
- 1.5) การกำหนดแผนงาน /โครงการ
- 2) การนำแผนไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วยงานต่อไปนี้
 - 2.1) การจัดองค์กรหรือจัดบุคลากรเข้ารับผิดชอบงาน ได้แก่ การกำหนดหัวหน้างานหัวหน้าโครงการ ผู้ดำเนินงาน และภารกิจของผู้รับผิดชอบ
 - 2.2) การสั่งการหรือมอบหมายงาน
 - 2.3) การควบคุมงาน
 - 2.4) การติดตามกำกับ
 - 2.5) การประสานงาน
 - 2.6) การนิเทศงาน
- 3) การประเมินผลการปฏิบัติตามแผน เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ประกอบด้วยงานดังต่อไปนี้
 - 3.1) การประเมินระหว่างดำเนินงาน
 - 3.2) การประเมินเมื่อสิ้นสุดงาน
 - 3.3) การรายงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ปีการศึกษา 2564 จำนวน 244 คน จาก 36 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอด่านช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของครูในอำเภอด่านช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอด่านช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เป็นแบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือแบบสอบถามผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิดจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยอาศัยประมวลความรู้ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบสอบถามภายใต้ขอบเขตที่ครอบคลุมงานที่ศึกษาใน 8 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนงานด้านวิชาการ 2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 6) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 7) การนิเทศการศึกษา และ 8) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอด่านช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาพิจารณาปรับเปลี่ยนประเด็นคำถามเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งศึกษาเทคนิคการตั้งข้อคำถาม ศึกษาการสร้างแบบสอบถามและเทคนิคการตั้งข้อคำถาม แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert's Summated Rating Scale) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถาม และสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรตามกรอบความคิด ได้แบบสอบถามการศึกษาระดับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอด่านช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำนวน 80 ข้อ

4. ร่างแบบสอบถามตามกรอบความคิดและให้ครอบคลุมเนื้อหา และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจำนวน 80 ข้อ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอด่านช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท พิจารณาเนื้อหาเพื่อให้มีความถูกต้องและความชัดเจน โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

5.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒนา หอมบุปผา อาจารย์สาขาวิชาทดสอบและวิจัยทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

5.2 นายธนบดีพิพัฒน์ ดำนิล ศึกษาพิเศษชำนาญการ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท

5.3 นายกฤษณะ สุมาลี ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเนินขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

6. หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence: IOC) ของคำถามแต่ละข้อ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นว่าคุณค่าคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ โดยนำคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปมาใช้ ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาของ (สายทิพย์ ยะฟู, 2560: 128 - 129) ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา

7. นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งข้อคำถามเดิมมี 80 ข้อ เมื่อผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแล้วนั้น มีข้อคำถามที่ไม่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์มีจำนวน 5 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ 0.33 และข้อที่วัดได้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์มีจำนวน 75 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์อยู่ระหว่าง 0.5 - 0.67 นำข้อคำถามทั้ง 75 ข้อ มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

8. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูโรงเรียนบ้านกะบกเตี้ย โรงเรียนบ้านหนองยาง และโรงเรียนบ้านวังค้อไผ่ (สงฆ์ประชาชนูทิศ) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ในระหว่างวันที่ 2 - 9 พฤษภาคม 2565

9. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ มาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับทั้งฉบับเท่ากับ 0.99

10. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อขอรับความเห็นชอบ และนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีขั้นตอน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือแนะนำจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการครู

2. ผู้ศึกษาเข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการครู ทาง Google from ในระหว่างวันที่ 17 - 31 พฤษภาคม 2565

3. ผู้ศึกษาขอรับแบบสอบถามทาง Google from โดยได้รับแบบสอบถามคืนกลับมา 244 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์จัดระเบียบข้อมูล ลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 โดยวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของข้อมูล และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

2. วิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จากแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของข้อมูลแต่ละด้าน แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย โดยใช้เกณฑ์ประมาณค่าหรือเกณฑ์การแปลความหมายของประคอง กรรณสูต (2542: 78)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับสูงที่สุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านที่มีระดับต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.1 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.93$, $\sigma = 0.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติงานสูงที่สุด คือ สถานศึกษาเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการเรียนการสอนในรูปแบบวิถีใหม่อยู่เสมออยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.55$, $\sigma = 0.95$) รองลงมา คือ สถานศึกษากำหนดโครงสร้างการดำเนินงานวิชาการไว้อย่างชัดเจนอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.06$, $\sigma = 0.93$) และด้านที่มีระดับการปฏิบัติงานต่ำที่สุด คือ สถานศึกษากำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานวิชาการได้ชัดเจนอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.58$, $\sigma = 0.67$)

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.92$, $\sigma = 0.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติงานสูงที่สุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีสิ่งของ และอุปกรณ์การเรียน เพื่อ

อำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนได้อย่างทั่วถึง เช่น หนังสือ แบบฝึกหัด ตำรา และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือแอปพลิเคชันสำหรับการใช้เรียนออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.33, \sigma = 0.62$) รองลงมา คือ สถานศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการสอนในโรงเรียนให้สอดคล้องกับสถานการณ์โควิด 19 ทั้ง On - Site, On - Demand, Online, On - Hand, On - Air อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.18, \sigma = 0.84$) และด้านที่มีระดับการปฏิบัติงานต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีการตรวจหาเชื้อโรคโควิด 19 ก่อนเข้าเรียน Onsite ของทุกวันเป็นประจำ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.37, \sigma = 0.67$)

1.3 ด้านการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.95, \sigma = 0.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติงานสูงที่สุด คือ สถานศึกษาการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรโรงเรียนและสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ไว้อย่างเป็นระบบชัดเจน สืบค้นง่ายอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.20, \sigma = 0.82$) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการนิเทศติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรโรงเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายได้ใช้เทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.14, \sigma = 0.64$) และด้านที่มีระดับการปฏิบัติงานต่ำที่สุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูสามารถนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพการตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.56, \sigma = 1.03$)

1.4 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.99, \sigma = 0.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติงานสูงที่สุด คือ สถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.67, \sigma = 0.74$) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการให้ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบวิถีใหม่ภายใต้สถานการณ์โควิด 19 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.57, \sigma = 0.87$) และด้านที่มีระดับการปฏิบัติงานต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.57, \sigma = 0.65$)

1.5 ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.87, \sigma = 0.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติงานสูงที่สุด คือ สถานศึกษามีการกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.27, \sigma = 0.70$) รองลงมา คือ สถานศึกษามีนโยบายการวัดผล ประเมินผล เทียบโอนผลการเรียนและอนุมัติผลการเรียนไว้ใน ICT อย่างเป็นระบบง่ายต่อการสืบค้นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.02, \sigma = 1.17$) และด้านที่มีระดับการปฏิบัติงานต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.59, \sigma = 0.68$)

1.6 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.10, \sigma = 0.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติงานสูงที่สุด คือ สถานศึกษามีการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย การบริหารการจัดการและพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของโรงเรียนในยุควิถีใหม่อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.48, \sigma = 0.87$) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบวิถีใหม่อย่างหลากหลายอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.27, \sigma = 1.13$) และด้านที่มีระดับการปฏิบัติงานต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือในการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย และเผยแพร่ผลงาน การวิจัยในรูปแบบง่าย ๆ ทาง ICT เพื่อนำผลวิจัยไปพัฒนาคุณภาพการสอนและงานวิชาการในโรงเรียน องค์กร หน่วยงานอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.72, \sigma = 0.64$)

1.7 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.08, \sigma = 0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติงานสูงที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในโรงเรียนได้อย่างหลากหลายวิธี On - Site, On line อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.48, \sigma = 0.77$) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องอย่างเป็นระบบอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.37, \sigma = 1.05$) และด้านที่มีระดับการปฏิบัติงานต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีทะเบียนบันทึก การนิเทศติดตามและดูแลประเมินผลและนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมโดยบันทึกในระบบ ICT อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.70, \sigma = 0.95$)

1.8 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69, \sigma = 0.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติงานสูงที่สุด คือ สถานศึกษามีการวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของครูและนักเรียนในรูปแบบวิถีใหม่อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.13, \sigma = 1.00$)

รองลงมา คือ สถานศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลาอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.85$, $\sigma = 0.58$) และด้านที่มีระดับการปฏิบัติงานต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีการผลิตสื่อดิจิทัลและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.34$, $\sigma = 0.65$)

อภิปรายผล

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงระดับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีใหม่โดยมีแนวทางในการบริหาร มีการเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอนออนไลน์ ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี การออกแบบหลักสูตรโดยคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน มีการปรับใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ตามความเหมาะสมตามบริบทของแต่ละพื้นที่ และเร่งพัฒนาตนเองทั้งในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การปรับรูปแบบ/วิธีการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เนื่องจากงานวิชาการเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษาที่พัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็น สถานศึกษาจะทำภาระหน้าที่ได้สมบูรณ์ก็ต่อเมื่อผู้บริหารในโรงเรียนให้ความสำคัญต่องานวิชาการ รู้และเข้าใจขอบเขตการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดี ทำให้การบริหารจัดการเรียนการสอนแบบวิถีใหม่ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประไพพรรณ ชำนาญชิต (2562) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอสว่างอารมณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอสว่างอารมณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานต่อการบริหารจัดการจัดการเรียนการสอนแบบวิถีใหม่ ข้อที่มีการปฏิบัติงานสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษาได้มีการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบวิถีใหม่อยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนกำหนดโครงสร้างการดำเนินงานวิชาการไว้อย่างชัดเจน มีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับผลงานด้านวิชาการของโรงเรียนให้กับสาธารณะชนได้ทราบ มีการนำผลการประเมินไปพัฒนาและปรับปรุงแผนงานด้านวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และจัดทำแผนพัฒนางานด้านวิชาการให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับรูปแบบวิถีใหม่และเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อารมณ น้อยเกิด (2558) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอตาคลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่าด้านการวางแผนงานด้านวิชาการโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานต่อการบริหารจัดการจัดการเรียนการสอนแบบวิถีใหม่ ข้อที่มีการปฏิบัติงานสูงสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ สถานศึกษาจัดให้มีสิ่งของ และอุปกรณ์การเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนได้อย่างทั่วถึง เช่น หนังสือ แบบฝึกหัด ตำรา และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือแอปพลิเคชัน สำหรับการใช้เรียนออนไลน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนมีการพัฒนารูปแบบการจัดการสอนในโรงเรียนให้สอดคล้องกับสถานการณ์โควิด 19 ทั้ง On - Site, On - Demand, Online, On - Hand, On - Air มีการจัดการเรียนการสอนโดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยเรียนรู้ผ่านทาง ICT และมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับผู้เรียนได้พัฒนาความคิด รู้จักวางแผน คิดแก้ปัญหาด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กฤษติญา ปัตเตนัง (2558) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 พบว่าด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานต่อการบริหารจัดการจัดการเรียนการสอนแบบวิถีใหม่ ข้อที่มีการปฏิบัติงานสูงสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรโรงเรียนและสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ไว้อย่างเป็นระบบชัดเจน สืบค้นง่าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรโรงเรียน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายได้ใช้เทคโนโลยี มีการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงของสังคมมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มานพ พันธุ์พานิชย์ (2563) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่าด้านการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานต่อการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบวิถีใหม่ ข้อที่มีการปฏิบัติงานสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระ และหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนมีการให้ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบวิถีใหม่ภายใต้สถานการณ์โควิด 19 มีการส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียน โดยฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา มีการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ และมีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เอื้ออำนวยต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รุจิรา ศรีมาฤทธิ์ (2560) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพบว่าการพัฒนาระบบการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานต่อการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบวิถีใหม่ ข้อที่มีการปฏิบัติงานสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีการกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนมีการบันทึกการวัดผล ประเมินผลเทียบโอนผลการเรียนและอนุมัติผลการเรียนไว้ใน ICT อย่างเป็นระบบง่ายต่อการสืบค้น มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะประสบการณ์และผลการเรียนรู้จากโรงเรียนอื่นตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด มีการส่งเสริมให้ครูเน้นการประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนตามสภาพจริง และมีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับวิธีการสอนและเนื้อหาตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รุจิรา ศรีมาฤทธิ์ (2560) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่าด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานต่อการบริหาร การจัดการเรียนการสอนแบบวิถีใหม่ ข้อที่มีการปฏิบัติงานสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีการศึกษาวเคราะห์ วิจัย การบริหารจัดการ และพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของโรงเรียนในยุควิถีใหม่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงพัฒนา การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบวิถีใหม่อย่างหลากหลาย มีการกำหนดนโยบายและแนวทางการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งเพื่อแก้ปัญหากระบวนการทำงานของครูภายใต้สถานการณ์โควิด 19 มีการส่งเสริมให้การเผยแพร่ผลงานวิจัยเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางเว็บไซต์ และมีการส่งเสริมและสนับสนุนครูให้ทำวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน หลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระอนุวัฒน์ พันธุ์มาลี (2563) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ พบว่าด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานต่อการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบวิถีใหม่ ข้อที่มีการปฏิบัติงานสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในโรงเรียนได้อย่างหลากหลายวิธี On - Site, Online ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนมีการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ มีการจัดให้การประชุมทางวิชาการคณะครูในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการสร้างตระหนักให้แก่ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจกระบวนการนิเทศภายในว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกัน และมีการจัดปฎิบัติ นิเทศ ป้ายประกาศที่แสดงถึงวิทยาการหรือผลงานทางวิชาการของครูและนักเรียนและเผยแพร่ออกสู่สาธารณชนภายนอกได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะนาถ ไชยวุฒิ (2562) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.8 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่าครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานต่อการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบวิถีใหม่ ข้อที่มีการปฏิบัติงานสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีการวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของครูและผู้เรียนในรูปแบบวิถีใหม่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนมีการปรับปรุงและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา มีการจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย และสอดคล้องกับสถานการณ์

การแพร่ระบาดของโควิด 19 เพื่อใช้ในการเรียนการสอนที่มีการเปลี่ยนแปลงตามยุควิถีใหม่ มีการเผยแพร่ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ครูผลิตและพัฒนาให้สถาบันการศึกษาทั้งภายในและภายนอกได้ใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและพัฒนาวิชาชีพครู และมีการประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนา การใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี กับโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมิตานัน ทิพย์ศรีหา (2561) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่าด้านการพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการพัฒนาสื่อและใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อการศึกษา สถานศึกษาควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อการศึกษาในระบบออนไลน์ให้มากขึ้น ส่งเสริมให้ครูใช้แอปพลิเคชันทางการศึกษา ในรูปแบบที่เหมาะสมกับเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่าง

1.2 ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน สถานศึกษาควรมีการจัดทำระเบียบ คู่มือการวัด ประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติการวัดผล และประเมินการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีระบบการวัดและประเมินผลที่สะท้อนคุณภาพผู้เรียนและนำผลมาพัฒนาผู้เรียนต่อไป

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน สถานศึกษาควรมีการพัฒนาบุคลากรการให้มีความสามารถ ออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และควบคู่กับการพัฒนาทักษะ 3R8C และการนำแหล่งเรียนรู้มีปัญญาท้องถิ่นร่วมด้วย

1.4 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ สถานศึกษาควรมีการเตรียมความพร้อมในการบริหารการจัดการเรียน การสอนในรูปแบบวิถีใหม่อยู่เสมอ

1.5 ด้านการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน ควรมีการส่งเสริมให้ครูร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของชุมชน

1.6 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระ และหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.7 ด้านการนิเทศการศึกษา ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การจัดระบบนิเทศภายใน สถานศึกษา เพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายในสถานศึกษาและแนวทางการปรับปรุง พัฒนาระบบงานนิเทศให้เกิด ประสิทธิภาพ

1.8 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรมีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์การวิจัย ระหว่างบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิจัยที่เป็นระบบและชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอหันคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพการบริหารงานวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางและนำมาพัฒนาปรับปรุงใน การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภูประเสริฐ. (2545). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.
- กฤษติญา ปัตเตนัง. (2558). สภาพการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จิตติมา วรณศรี. (2557). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- ชลี รุ่งพานิช. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บุญส่ง พุทธิรักษ์พงศ์. (2545). การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประคอง กรรณสูตร. (2542). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพพรรณ ชำนาญชุด (2562). การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอสว่างอารมณ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ปัญญา แก้วกัญญ์, และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล. (2545). การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐานหรือเขตพื้นที่เป็นฐาน. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ปิยะนาถ ไชยวุฒิ. (2562). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- เผ่า วามะลุน, และจินณวัตร ปะโคทั้ง. (2557). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. 5(9): 83 - 98.
- พนัส ดวงเอก. (2555). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พระอนุวัฒน์ พันธุ์มาลี. (2563). การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ภัทรกร มิ่งขวัญ. (2559). การศึกษาการปฏิบัติงานของครูที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มานพ พันธุ์พานิชย์. (2563). สภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- รุจิรา ศรีมาฤทธิ์. (2560). สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- รุ่งชัชดาพร เวระชาติ. (2553). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สมิตานัน ทิพย์ศรีหา. (2561). สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.

- สายทิพย์ ยะฟู. (2560). การวิจัยการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เสวลักษณ์ กลั่นรูป. (2560). การศึกษาสภาพการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. (2563). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 Annual Report 2020. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2565, จาก <https://cnt.go.th/cnt/>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). สอนคุณธรรมอย่างไรให้อารมณ์ดี. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- อรนุช พลศักดิ์. (2556). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อารมณ น้อยเกิด. (2558). สภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอตาคลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1
The Relationship Between the 21st Century Leadership of School Administrators and Working Motivation of Teachers under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1

ณรินทิรา อภัยรัตน์¹, ประเมศร์ กลิ่นหอม², มิตรภาณี พุ่มกล่อม³
Narinnita Apairut¹, Poramet Klinhom², Mitparnee Pumklom³
Corresponding Author E-mail: Narinnitaapairat@gmail.com

Received: 2023-06-27; Revised: 2023-08-16; Accepted: 2023-08-21

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 301 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามพื้นที่จัดการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการองค์กรที่มีคุณภาพ ด้านภาวะผู้นำแบบผสมผสาน ด้านความรู้เข้าใจในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านความสามารถในการจัดการเชิงคุณภาพ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านบุคลิกภาพและบุคลิกลักษณะ และด้านความสามารถเป็นผู้นำในการ นำตน นำคน และนำงาน 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความต้องการความก้าวหน้า ด้านความต้องการในการดำรงชีวิต และด้านความต้องการความสัมพันธ์ และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21, แรงจูงใจของครู

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

² Student in Master of Education Program (Educational Administration), Kanchanaburi Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

² Advisor, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

³ Advisor, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University

Abstract

The research aimed to study the 21st century leadership of school administrators, the working motivation of teachers and the relationship between the 21st century leadership of school administrators and the working motivation of teachers under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1. The samples of this research consisted of 301 teachers under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1, obtained by stratified random sampling according to the study area. The research instrument was a five-level-rating scale questionnaire with content validity between 0.67–1.00 and a reliability of 0.96. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Product moment correlation coefficient with a statistical significance level at .01. The findings were as follows:

1) The 21st century leadership of school administrators under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1, overall and in each individual aspect were at a high level, ranking in descending order as the effectiveness management, integrated leadership, the 21st century knowledge, the leadership personality, and the quality management, leadership. 2) The working motivation of teachers under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1, overall and in each individual aspect were at a high level, ranking in descending order as existence needs, growth needs, and relatedness needs. 3) The relationship between the 21st century leadership of school administrators and the working motivation of teachers under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1 in overall had a middle positive correlation with statistical significance at .01.

Keywords: The 21st Century Leadership, The Motivation

บทนำ

แนวคิดการจัดการศึกษาแผนการศึกษาชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษา เพื่อปวงชน หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐาน มีตัวชี้วัดที่สำคัญคือ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา ได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และระดับความพึงพอใจของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากการพัฒนาเพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: จ-ฎ)

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ โดยมีประเด็นการพัฒนา ที่สำคัญคือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา โดย การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนโฉมครูให้เป็นครูยุคใหม่ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. 2561: 8-9)

การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีอย่างรวดเร็วตลอดเวลาและต่อเนื่องในศตวรรษที่ 21 ก่อให้เกิดความสลับซับซ้อน และปัญหาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรมในการดำเนินการ จึงจะทำให้องค์กรประสบ ความสำเร็จตามความมุ่งหมายที่คาดหวัง ในการบริหารองค์กรและสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ และมีการกิจหลายด้านจะต้องบริหารทรัพยากร และทำงานร่วมกับคน เกี่ยวข้องทั้งสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีทักษะทางการบริหารมีความรู้ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคมวิทยา จิตวิทยา การเมืองการปกครอง และภูมิศาสตร์ ฯลฯ มาเป็นส่วนประกอบใน

การบริหารงาน ซึ่งกระบวนการบริหารงานของผู้บริหารต่างไปจากงานของผู้ปฏิบัติ ผู้บริหารไม่ได้ลงมือปฏิบัติหรือให้บริการโดยตรง แต่งานส่วนใหญ่คืองานบริหารที่อาจเกี่ยวข้องกับงานอื่น ๆ ทางอ้อม ผู้บริหารจะต้องใช้ทักษะการบริหาร กระบวนการ และมีเทคนิคการบริหาร หากผู้บริหารไม่มีทักษะทางการบริหารก็จะบริหารงานไม่ได้ในศตวรรษที่ 21 องค์กรทั้งหลายเผชิญกับปัญหาท้าทายใหม่ ๆ มากมาย บทบาทของผู้นำเพิ่มความซับซ้อนและมีความสำคัญยิ่งขึ้น ผู้นำในอนาคตจำเป็นต้องมีทักษะและสมรรถนะใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อสร้างคุณค่าเพิ่ม (value creation) ให้แก่ตนเองสูงสุด จะได้มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันในโลกยุคไร้พรมแดน (ทองทิพภา วิริยพันธุ์. 2550: 2)

โลกกำลังเปลี่ยนแปลงทำให้การศึกษาในปัจจุบันต้องมีการเปลี่ยนแปลงตาม เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมโลก โรงเรียนต้องเตรียมพร้อมผู้เรียนสำหรับโลกศตวรรษที่ 21 โดยโรงเรียนจำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีการที่จะให้ความรู้แก่ผู้เรียนด้วยการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูง ที่มุ่งเน้นการพัฒนาในภาพรวม ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนต้องสร้างหลักสูตรที่ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้และทักษะผู้เรียนทุกคนในศตวรรษที่ 21 ต้องสามารถคิดแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ สื่อสารได้ รวมทั้งมีความสามารถทางเทคนิค ผู้บริหารและครูต้องปลูกฝังความรู้และทักษะที่จำเป็นโดยแสดงให้ผู้เรียนเห็นว่าความรู้ และทักษะนี้ใช้กับโลกความเป็นจริงได้ และต้องพยายามเพิ่มความใฝ่รู้ของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โรงเรียนควรมีกลยุทธ์ในการพัฒนาผู้เรียน โดยคำนึงถึงแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น โลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร และการออกแบบการเรียนการสอน โรงเรียนสามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ ทักษะและความสามารถที่จำเป็นเพื่อประสบความสำเร็จในการเผชิญหน้ากับเหตุการณ์จริงทางสังคม และเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น โรงเรียนควรมีการจัดการรวมความรู้และทักษะที่จำเป็นเข้าไว้ด้วยกัน มีระบบสนับสนุนที่ได้มาตรฐาน มีการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน และเมื่อผู้เรียนจบการศึกษาพร้อมที่จะเจริญเติบโตในโลกยุคดิจิทัลที่เชื่อมต่อกันได้ทั้งโลก (สุทธิวรรณ ตันตรจนาวงศ์. 2560: 28)

การจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ตัวแปรที่สำคัญที่สุดก็คือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ที่นำที่ดี มีทักษะความเป็นผู้นำ มีปัญญา มีความรู้ความสามารถ กล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องอาศัยทักษะภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน มองเห็นภาพอนาคตและสามารถสร้างแรงจูงใจให้ร่วมงานทุกคนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด หากกล่าวถึงทักษะภาวะผู้นำจะมุ่งเน้นถึงคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำองค์กรจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการบริหารงานบริหารตนเองและบริหารบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (วิโรจน์ สารรัตน์. 2556: 5)

ครูเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาที่พร้อมนำประเทศไปสู่การพัฒนาให้เจริญขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอน นับเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานศึกษา เพราะเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้โดยตรงให้กับเด็ก ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มีหลักการสำคัญคือ ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2559: ก) สำหรับการศึกษาพฤติกรรมของครูในสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียน เพื่อเข้าใจระดับพฤติกรรมของบุคคล จำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานทางจิตวิทยา ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อพฤติกรรมของครู ได้แก่ การรับรู้ ทัศนคติและค่านิยม บุคลิกภาพ การเรียนรู้ การจูงใจ ผู้บริหารจำเป็นต้องรู้พื้นฐานพฤติกรรมของครู เพื่อใช้จัดการให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน (พลลภ จิระโร. 2563: 33)

แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความเข้าใจ มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในองค์กรร่วมมือกันทำงานอย่างเต็มศักยภาพ เกิดความพึงพอใจ เพื่อให้บุคลากรมีการตื่นตัว เกิดความคาดหวัง เพื่อผลักดันให้แสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานอย่างมีทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้องค์กรบรรลุผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (การดี อนันต์นาวี. 2557: 112)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 มีโรงเรียนในสังกัด 142 โรงเรียน ดำเนินการขับเคลื่อนภารกิจโดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้อง เชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล

กระทรวงศึกษาธิการ และยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ โดยพบปัญหาด้านคุณภาพ ดังนี้ ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับจังหวัด และระดับประเทศ พบว่า ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนต่ำกว่าระดับจังหวัดและระดับประเทศ ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับประเทศ พบว่า คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับประเทศทุกวิชา และผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับประเทศทุกด้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. 2565: 19-29)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในองค์กรและความสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครูประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ความหมายของผู้นำในศตวรรษที่ 21

ธัญวิทย์ ศรีจันทร์ (2558: 43) ได้กล่าวถึงผู้นำในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ภาวะผู้นำเป็นการแสดงออกถึงเจตนาหรือพฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งไปมีอิทธิพลต่อผู้ตามทั้งในแง่แนวคิดและการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจจะชักนำหรือจูงใจให้บุคคลอื่นคล้อยตามหรือปฏิบัติตามได้ และการปฏิบัติงานจะก่อให้เกิดการบรรลุจุดมุ่งหมายของบุคคลและองค์การ

ศศิธรา แพงไทย (2559: 7) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีหลายบทบาทขึ้นอยู่กับภารกิจและกิจกรรมการบริหาร ซึ่งการบริหารให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยหลายปัจจัยมาเกี่ยวข้องกับการบริหารงานการศึกษา ในยุคปัจจุบันจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะสังคมแห่งการเรียนรู้ในยุคของเทคโนโลยีในการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน ผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทอย่างเต็มที่และใช้กลยุทธ์และเทคนิคการบริหารระดับสูง จึงจะสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ

สนุก สิงห์มาตร, และคณะ (2560: 488) ได้กล่าวว่า หากผู้นำขององค์กรในศตวรรษที่ 21 ขาดซึ่งภาวะผู้นำที่เหมาะสมแล้วย่อมนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาด หรือเป็นการตัดสินใจที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ไม่สัมฤทธิ์ได้ ดังนั้น การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ส่งเสริมการใช้ความรอบคอบ ประกอบการวางแผนอย่างระมัดระวังในเรื่องการจัดการความรู้ การปฏิบัติและการตัดสินใจที่ถูกต้องทันเหตุการณ์ โดยตระหนักในคุณธรรม ซื่อสัตย์ อุดม มีความเพียรในการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง หากผู้นำบกพร่องในทักษะหรือคุณลักษณะของภาวะผู้นำเหล่านี้ สามารถทำให้เกิดผลกระทบและความล้มเหลวตามมา ตั้งแต่ในระดับชุมชน สังคม หน่วยงาน องค์กร ภาครัฐ ภาคเอกชน จนนำไปสู่ปัญหาระดับประเทศได้

สรุปได้ว่า ผู้นำในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ผู้นำจึงต้องเป็นบุคคลที่กล้าคิด กล้าตัดสินใจ รู้จักใช้กลยุทธ์ เทคนิค วิธีการหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงาน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาภายในองค์กรและสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

องค์ประกอบของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

สมบุรณ์ ศิริสรธรวิญญู (2559: 38) ได้กำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถเป็นผู้นำในการ นำตน นำคน และนำงาน ด้านความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการองค์กรที่ดี มีคุณภาพ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านบุคลิกภาพและบุคลิกลักษณะ ด้านภาวะผู้นำแบบผสมผสาน ด้านความรู้เข้าใจ ในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และด้านความสามารถในการจัดการเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความสามารถเป็นผู้นำในการ นำตน นำคน และนำงาน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นกับตนเอง พัฒนาตนเองให้มีความเป็นผู้นำก่อน มีความรู้ความสามารถในการจัดการงานได้อย่างดี สามารถใช้สิทธิพลที่มีครองใจคนในการทำงาน เพื่อสร้างแรงจูงใจหรือกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและการที่ผู้นำสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนอื่น ๆ

ความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการองค์กรที่ดีมีคุณภาพ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีทั้งศาสตร์และศิลป์ มีอิทธิพลสามารถชี้นำผู้อื่นได้เกิดความวางใจเชื่อถือ พร้อมทั้งให้ความเคารพนับถือ ให้ความร่วมมือทุกด้านและเกิดความมั่นใจในความสามารถในการเป็นผู้นำของตน ซึ่งสามารถสร้างความสำเร็จแก่ตนและผู้ปฏิบัติตามนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านบุคลิกภาพและบุคลิกลักษณะ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการเป็นบุคคลที่มีลักษณะซื่อสัตย์ ซื่อตรง และสามารถสร้างความเชื่อถือแก่กลุ่มผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องสมาชิกของกลุ่มจะมีความเชื่อมั่นว่าผู้นำต้องมีความซื่อสัตย์ ความมั่นคงและเป็นผู้ที่สามารถเชื่อถือได้จึงจะสามารถก่อให้เกิดความไว้วางใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ลักษณะที่เด่น เป็นลักษณะเด่นของผู้นำที่เหนือบุคคลอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัดในด้านต่าง ๆ ผู้นำที่มีลักษณะโดดเด่นในสังคมและมีบุคลิกลักษณะโดดเด่น โดยจะทำให้คนที่ทำงานด้วยเกิดความสบายใจและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น

ภาวะผู้นำแบบผสมผสาน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแสดงออกถึงความมุ่งหมายหรืออุดมคติที่มีอยู่ เป็นผู้ที่พยายามจะรวบรวมผู้ปฏิบัติงานกับองค์กรให้เข้ากัน ต้องการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วม ไม่แสดงความแตกต่างในเรื่องอำนาจหน้าที่ เป็นผู้ที่ชอบการมีวัตถุประสงค์ร่วมกันหรือมีการรับผิดชอบร่วมกัน สนใจในเทคนิคการจูงใจ มุ่งความสัมพันธ์และมุ่งมั่น ช่วยกำหนดทิศทางและสนับสนุนการทำงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร

ความรู้เข้าใจในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมให้คนรู้จักคิด เรียนรู้ทำงานแก้ปัญหา สื่อสารและร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิตเนื่องจากเป็นยุคที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำทางด้านวิชาชีพ วิชาการ และวิธีการทำงานต้องมีความสมบัติของการเป็นนักบริหารการศึกษาที่ดีมีคุณภาพเพื่อส่งเสริมการศึกษาพัฒนาคนสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 เป็นการมองอย่างกว้างไกลถึงความมั่นคงและยั่งยืนขององค์กรและคนที่ทำงานในองค์กร

ความสามารถในการจัดการเชิงคุณภาพ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนกิจกรรมหรือกระบวนการที่ต่อเนื่องในการเน้นคุณภาพและการปรับปรุงคุณภาพของการนำงานทุกส่วนกิจกรรม ตลอดทั้งวงจรทุกขั้นตอนของการทำงานเป็นระบบการบริหารงานที่เป็นคุณภาพในทุกด้านขององค์กร เพื่อให้ได้คุณภาพตามวัตถุประสงค์

แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ความหมายของแรงจูงใจ

ภารดี อนันต์นารี (2557: 113) กล่าวว่า แรงจูงใจ หมายถึง กระบวนการที่กระทำใ้มนุษย์กระทำการกิจกรรมการทำงานได้อย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีจุดหมาย มีทิศทางและช่วยให้กิจการงานที่กระทำนั้นคงสภาพอยู่ต่อไป โดยที่มนุษย์จะต้องมีเจตคติ ทักษะ และเข้าใจในกิจการนั้นอย่างแท้จริง

สมัธนา สร้อยสน (2558: 25) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ จะเป็นตัวกระตุ้นให้มีความกระตือรือร้นในการกระทำพฤติกรรม มีทิศทางและต้องการที่จะบรรลุเป้าหมาย

อริยธัญญา วงศ์ใหญ่ (2558: 5) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจเป็นความรู้สึนึกคิดหรือทัศนคติในด้านการจูงใจในด้านการทำงานต่าง ๆ ที่มีผลต่อการทำงานร่วมกับองค์กร ร่วมกับผู้อื่นที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานทางด้านร่างกายและจิตใจตลอดจนเป็นการลดความเครียดจากการปฏิบัติงาน

พรธนิภา พระพล (2558: 13) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจ หมายถึง ปัจจัยหรือสิ่งต่าง ๆ ที่มากระตุ้นหรือชักนำให้บุคคลแสดงพฤติกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการ แรงจูงใจมีทั้งแรงจูงใจภายใน

และแรงจูงใจภายนอก บุคคลที่มีแรงจูงใจภายในจะมีความสุขในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เพราะมีความพึงพอใจโดยตัวของเขาเอง ไม่ได้หวังรางวัลหรือคำชม ส่วนบุคคลที่มีแรงจูงใจภายนอกจะทำอะไรต้องได้รับการยอมรับจากผู้อื่น หวังรางวัลหรือผลตอบแทน

สุพัตรา วงษ์เมืองแก่น (2558: 7) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง แรงที่กระตุ้น จูงใจ ชักนำให้คนชอบ และรักงาน เป็นตัวสร้างกำลังใจ ความพึงพอใจ เต็มใจ ให้บุคคลในองค์กรหรือในโรงเรียนปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จิราภรณ์ พรหมสวัสดิ์ (2559: 19) กล่าวถึงความหมายของ แรงจูงใจ หมายถึง ความเต็มใจที่จะใช้ความพยายาม เพื่อให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง ปัจจัยหรือสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นแรงผลักดันทั้งปัจจัย ภายใน และภายนอก เพื่อกระตุ้นให้บุคคลปฏิบัติงานตามหน้าที่หรือแสดงพฤติกรรมสนองต่อความต้องการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

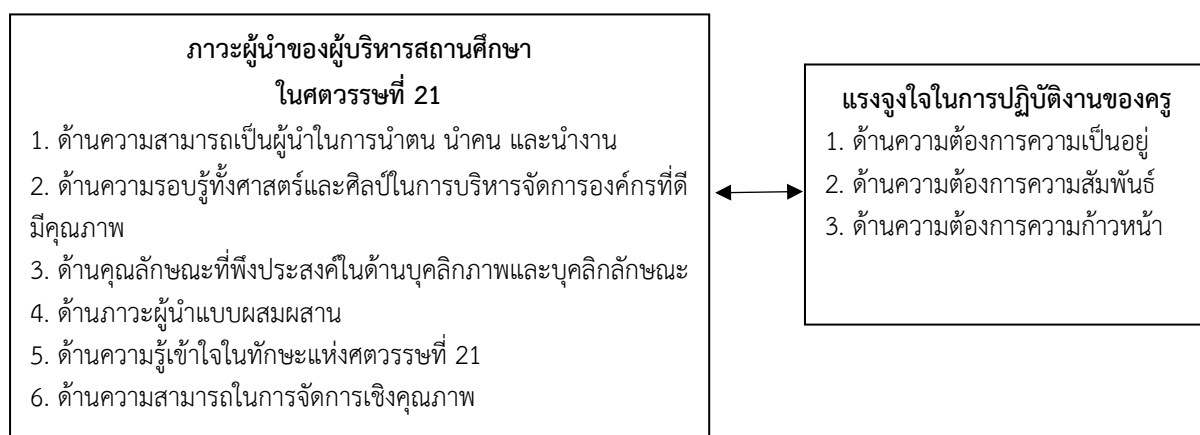
Alderfer (1972: 507-532) ได้ปรับปรุงแนวคิดจากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ 5 ขั้นของมาสโลว์เหลือเพียง 3 ลำดับขั้นและผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีอัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้านดังนี้

ความต้องการในการดำรงชีวิต หมายถึงผู้บังคับบัญชาอำนวยความสะดวกในการทำงานแก่ครูให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน เป็นต้น ครูได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม และสวัสดิการที่จำเป็นในการทำงาน

ความต้องการความสัมพันธ์ หมายถึง การที่ผู้บริหารพบปะ สนทนา เป็นมิตร การช่วยเหลือกันจากผู้บริหาร ดูแลใส่ใจครูผู้สอนเมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคในการทำงาน ครูผู้สอนภายในโรงเรียนมีความสุข ใส่ใจ เอาใจใส่ คอยช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา ให้คำแนะนำซึ่งกันและกัน เมื่อครูผู้สอนประสบปัญหาในการปฏิบัติงาน และมีโอกาสได้พบปะสังสรรค์กันนอกเวลางาน และการที่ครูผู้สอนสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นได้

ความต้องการความก้าวหน้า หมายถึง โอกาสได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น จากการประสบความสำเร็จในการทำงาน ทำให้เกิดความก้าวหน้าในตำแหน่งที่สูงขึ้น การได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ การขึ้นเงินเดือน การได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 1,377 คน จากสถานศึกษา จำนวน 139 แห่ง

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ซึ่งกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan. 1970: 608) ได้จำนวน 301 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยจำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 3 ข้อ คือ เพศ ประสบการณ์ทำงาน และพื้นที่การจัดการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ เกี่ยวกับเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 มี 6 ด้าน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ เกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 มี 3 ด้าน

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

2. วิเคราะห์ข้อมูลในการสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านความสามารถเป็นผู้นำในการ นำตน นำคน และนำงาน ด้านความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการองค์กรที่ดีมีคุณภาพ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านบุคลิกภาพ และบุคลิกลักษณะ ด้านภาวะผู้นำแบบผสมผสาน ด้านความรู้เข้าใจในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และด้านความสามารถในการจัดการเชิงคุณภาพ สำหรับสำหรับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านความต้องการในการดำรงชีวิต ด้านความต้องการความสัมพันธ์ และด้านความต้องการความก้าวหน้า

3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า มาสร้างเครื่องมือ ตามนิยามของความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 และวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 3 ตอน

4. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของคำถาม ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขในข้อบกพร่อง

5. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) เพื่อหาความสอดคล้องในด้านโครงสร้าง ความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหา ความเหมาะสม ความชัดเจน และความถูกต้องของการใช้ภาษา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (index of item objectives congruence: IOC) โดยพิจารณาความเที่ยงตรงจากดัชนีความสอดคล้อง คือ เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา พบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ เท่ากับ 1.00 จำนวน 41 ข้อ และ 0.67 จำนวน 4 ข้อ

6. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระแล้ว ไปทดลองใช้ (tryout) กับครูในโรงเรียนบ้านท่ามะกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) การพิจารณาความเชื่อมั่นดูจากค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นที่ต้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.75 ขึ้นไป พบว่า ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96

7. นำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุง ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามเก็บแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามโดยตนเอง โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนเพื่อแจกให้กับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 301 ชุดโดยกำหนดเวลาในการตอบแบบสอบถาม และส่งกลับคืนให้ผู้วิจัยใน 7-15 วัน ทางออนไลน์ และได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 301 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ร้อยละ
 - 1.2 ค่าเฉลี่ย
 - 1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 ความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง
 - 2.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านภาวะผู้นำแบบผสมผสาน ด้านความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการองค์กรที่ดีมีคุณภาพ ด้านความรู้เข้าใจในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านความสามารถในการจัดการเชิงคุณภาพ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านบุคลิกภาพและบุคลิกลักษณะ ด้านความสามารถเป็นผู้นำในการ นำตน นำคน และนำงาน ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวม

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความสามารถเป็นผู้นำในการ นำตน นำคน และนำงาน	4.17	0.33	มาก
2. ด้านความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการองค์กรที่ดีมีคุณภาพ	4.25	0.32	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
3. ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านบุคลิกภาพและบุคลิกลักษณะ	4.23	0.28	มาก
4. ด้านภาวะผู้นำแบบผสมผสาน	4.25	0.29	มาก
5. ด้านความรู้เข้าใจในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21	4.24	0.31	มาก
6. ด้านความสามารถในการจัดการเชิงคุณภาพ	4.23	0.26	มาก
รวมเฉลี่ย	4.23	0.21	มาก

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านความต้องการในการดำรงชีวิต ด้านความต้องการความก้าวหน้า และด้านความต้องการความสัมพันธ์ ตามลำดับดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวม

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความต้องการในการดำรงชีวิต	4.26	0.29	มาก
2. ด้านความต้องการความสัมพันธ์	4.18	0.29	มาก
3. ด้านความต้องการความก้าวหน้า	4.26	0.33	มาก
รวมเฉลี่ย	4.24	0.21	มาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ ด้านความต้องการความสัมพันธ์ ด้านความต้องการความก้าวหน้า และด้านความต้องการความเป็นอยู่ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

ภาวะผู้นำ	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู			
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Yรวม
X ₁	0.24**	0.36**	0.57**	0.57**
X ₂	0.14**	0.31**	0.15**	0.29**
X ₃	0.22**	0.29**	0.15**	0.31**
X ₄	0.16**	0.22**	0.16**	0.26**
X ₅	0.33**	0.42**	0.20**	0.44**
X ₆	0.26**	0.29**	0.10**	0.30**
X รวม	0.33**	0.47**	0.34**	0.54**

**อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผู้วิจัยสรุปประเด็นที่นำมาอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การที่ผู้นำมีภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งต่อความสำเร็จขององค์กร เพราะผู้บริหารมีบทบาทและความรับผิดชอบโดยตรงต่อการวางแผน การตัดสินใจ การสั่งการดูแล และควบคุมให้บุคลากรขององค์กรปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จึงตระหนักและพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทิวาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แรงจูงใจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคคลภายในองค์กรในด้านการตอบสนองต่อความต้องการ ได้แก่ การเสริมสร้างให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กร และเกิดพลังร่วมในการปฏิบัติงาน ช่วยให้การควบคุมการปฏิบัติงานในองค์กรเป็นไปอย่างมีระเบียบมีวินัย และศีลธรรมอันดีงาม เสริมสร้างให้สมาชิกในองค์กรเกิดความคิดที่สร้างสรรค์ให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า และทำให้มีความเชื่อมั่นในองค์กรที่ตนปฏิบัติงานอยู่ และมีความสุขกายสุขใจในการปฏิบัติงาน ฉะนั้นจึงทำให้ผลงานที่ออกมามีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จึงดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูอย่างเหมาะสมและเพียงพอ เพื่อให้ครูมีขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติงาน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรศักดิ์ ปกป้อง (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในสหวิทยาเขตชลบุรี 2 ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.54$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักว่าภาวะผู้นำเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนา ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ ทักษะภาวะผู้นำจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การบริหารมีความเติบโตก้าวหน้า หากต้องการประสบความสำเร็จก็ต้องพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ และหากต้องการให้งานต่าง ๆ มีคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาต้องได้รับความเต็มใจปฏิบัติงานจากครู โดยการสร้างแรงจูงใจให้แก่ครู ดังนั้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จึงได้ปฏิบัติตนเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงภาวะความเป็นผู้นำทั้งทางด้านความสามารถเป็นผู้นำในการนำตน นำคน และนางาน ด้านความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการองค์กรที่ดีมีคุณภาพ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านบุคลิกภาพและบุคลิกลักษณะ ด้านภาวะผู้นำแบบผสมผสานด้านความรู้เข้าใจในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และด้านความสามารถในการจัดการเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่บุคลากรว่าจะสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ โดยการเป็นผู้นำที่มีคุณภาพ และพร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจให้กับครูเพื่อให้ครูมีขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านความต้องการความเป็นอยู่ ด้านความต้องการความสัมพันธ์ และด้านความต้องการความก้าวหน้าของครู เพื่อให้สถานศึกษามีการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรศักดิ์ ปกป้อง (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในสหวิทยาเขตชลบุรี 2 ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านความสามารถในการจัดการเชิงคุณภาพกับด้านความต้องการความก้าวหน้า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

การจัดการเชิงคุณภาพ คือ กิจกรรมหรือกระบวนการที่ต่อเนื่องในการเน้นคุณภาพและการปรับปรุงคุณภาพของการทำงาน ทุกส่วนกิจกรรมตลอดทั้งวงจรทุกขั้นตอนของการทำงานเป็นระบบการบริหารงานที่เป็นคุณภาพในทุกด้านขององค์การ ที่จะปรับปรุงการทำงานให้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมทุกอย่างจะต้องมีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญและสนับสนุนกิจกรรมเหล่านั้นทุกคนในสถานศึกษาให้ความร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกัน การปรับปรุงคุณภาพเป็นหน้าที่ของทุกคนเป้าหมายที่สำคัญคือการมุ่งทำให้เกิดคุณภาพในการจัดการศึกษาให้แก่แก่นักเรียน แต่แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ด้านความต้องการความก้าวหน้า หมายถึง การที่ครูได้รับการสนับสนุนให้มีโอกาสก้าวหน้าทั้งในตำแหน่งหน้าที่การงาน และการเลื่อนขั้นเงินเดือน รวมทั้งโอกาสพัฒนาตนเองในด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติ ดังนั้นครูจึงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเต็มความสามารถ โดยมิได้ต้องการความก้าวหน้าเป็นสิ่งตอบแทนปัจจัยหลัก เนื่องจากครูทุกคนให้ความสำคัญกับการร่วมพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน ไม่เพียงเฉพาะงานที่ตนเองรับผิดชอบ กล่าวคือ การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนมากกว่าประโยชน์ความก้าวหน้าส่วนตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพรรัตน์ บัวแย้ม, และนิคม นาคอ้าย (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ด้านความสามารถเป็นผู้นำในการ นำตน นำคน และนำงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดแผนกลยุทธ์และแผนการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายและนโยบายได้อย่างเหมาะสมในการบริหาร และเข้าร่วมการพัฒนาตนเองด้านภาวะผู้นำเพื่อสร้างความรู้ ความสามารถในการบริหารได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

1.2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ด้านความต้องการความสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อส่งเสริมให้ครูได้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

2.2 ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

2.3 ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

จิราภรณ์ พรหมสวัสดิ์. (2559). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาคลองใหญ่เหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทองทิพภา วิริยะพันธ์. (2550). ทักษะผู้บริหาร. กรุงเทพฯ: จี พี ไชเบอร์พริ้นท์.

- ธัญรัตน์ บัวแย้ม, และนิคม นาคอ้าย. (2564). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 7(1): 235-252.
- ธัญวิทย์ ศรีจันทร์. (2558). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของกรรมการองค์กรนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. *วารสารวิจัย*. 29(2): 139-156.
- พรณิภา พระพล. (2558). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนศรีราชา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. *ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พัลลภ จิระโร. (2563). แรงจูงใจในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชุมพร. *วารสารการวัดและประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. 1(2): 33-44.
- ภาวดี อนันต์นาวิ. (2557). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). ชลบุรี: มนตรี.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วีรศักดิ์ ปกป้อง. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนในสหวิทยาเขตชลบุรี 2. *ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทิวาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ศศิธร แสงไทย. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*. 6(1): 7-11.
- สนุก สิงห์มาตร, พิกุล มีมานะ, และดุขวิวัฒน์ แก้วอินทร์. (2560). คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สมบูรณ์ ศิริสร้อย. (2559). ภาวะผู้นำของนักบริหารการศึกษามีอาชีพในศตวรรษที่ 21. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. 1(1): 31-49.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565*. กาญจนบุรี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 (ฉบับย่อ)*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุทธีวรรณ ตันติธนาวงศ์. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*. 10(1): 28-43.
- สุพัตรา วงษ์เมืองแก่น. (2558). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู อำเภอมาบตาพุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. *ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมัธนา สร้อยสน. (2558). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. *ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อริยธรรมา วงศ์ใหญ่. (2558). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในวิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพ และบริหารธุรกิจ จังหวัดเชียงใหม่. *การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยพายัพ.
- Alferder, C. P. (1972). *Existence relatedness and growth*. New York: Free Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

การประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง
จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

A Study on The Evaluation of A Student Support System Project in A Primary
School in Mueang Subdistrict, Kamphaeng Phet Province, under The Supervision
of The Tamphaeng Phet Secondary Education Service Area Office

สุเมธ ทับประดิษฐ์¹, ประจวบ ขวัญมัน²

Sumet Tappradit¹, Prachob Kwanman²

Corresponding Author E-mail: methnyovayo@gmail.com

Received: 2023-07-04; Revised: 2023-07-15; Accepted: 2023-08-11

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร 2) หาแนวทางการพัฒนา โครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร แหล่งข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน และหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานวิชาการ จำนวน 14 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 327 คน และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินโครงการระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 17 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้โรงเรียนเป็นชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสำหรับที่ใช้เก็บข้อมูลเท่ากับ 0.84 สถิติที่ใช้ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) การประเมินของโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้ 2.1) วางแผนและเตรียมความพร้อม การดำเนินงานระบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2.2) กำหนดและวางแผนการประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2.3) กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และวางแผนการดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือเรียนอย่างเป็นระบบ และ 2.4) ศึกษาสภาพ ปัญหาของนักเรียนในโรงเรียน

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, โรงเรียนประจำตำบล

¹ นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

¹ Student in Master of Education Program, (Educational Administration), Kamphaengphet Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² Advisor, Faculty of Education, Kamphaengphet Rajabhat University

Abstract

The objective of this research was to 1) study the evaluation of a student support system project in a sub-district school in Mueang District, Kamphaeng Phet Province, under the supervision of the Office of Secondary Education Area, Kamphaeng Phet, 2) In order to find ways to develop a project for the student support system of a district school in Muang District, Kamphaeng Phet Province, under the jurisdiction of the Kamphaeng Phet Secondary Educational District Office. The data sources included 20 school administrators, 14 project coordinators responsible for the student support system, a sample group of 327 students from Grade 2 and Grade 5 of secondary school, and 17 experts in the development and implementation of student support system projects. The participants were selected using a stratified random sampling method, with the school being used as the strata. The research employed data collection tools such as questionnaires and interviews, the questionnaire used to gather data had a reliability coefficient of 0.84 and statistical analysis techniques including mean, standard deviation, and content analysis. The research results were found as follows;

1) The overall evaluation of the student support system project in the sub-district school in Mueang District, Kamphaeng Phet Province was at the highest level. 2) The development guidelines for the implementation of the student support system project were as follows : 2.1) Develop strategies and prepare for the implementation of the student support system, 2.2) Coordinate with community leaders, parents, parent networks, and relevant organizations, 2.3) Study the conditions and problems of students in the school, 2.4) Establish policies, objectives, and plans for the systematic implementation of the student support system.

Keywords: Project Evaluation, Student Support System, Sub-district School

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3) ตามมาตรา 6 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา มีความรู้มีคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และตามมาตรา 22 แนวทางการจัดการศึกษายังให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคนโดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการ คือ เรื่องความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553)

เด็กและเยาวชนเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาสังคมไทย หรือมีผู้กล่าวเสมอว่า “เด็กและเยาวชน คืออนาคตของชาติ” (สุวรรณา แสงสุริยฉาย. 2556) ดังนั้น การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3) จะต้องอาศัยการบริหารจัดการให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ให้สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การทำให้นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้อยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุข ด้วยกระบวนการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพภายใต้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น ปลอดภัย เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน ทั้งความเจริญงอกงามทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา (ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ).

2557) แต่ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการไหลบ่าทางวัฒนธรรม ทำให้พฤติกรรม ความคิดและทัศนคติของเด็กเปลี่ยนแปลงไป ทั้งในส่วนที่เป็นประโยชน์และเป็นโทษกับตัวเด็กเอง ซึ่งนับวันจะทวีความซับซ้อนมีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของ เด็กและเยาวชนของชาติ ทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้กลายเป็นเด็กกลุ่มเสี่ยงต่อความล้มเหลวในการศึกษา กรมสุขภาพจิตและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความหมายนักเรียนกลุ่มเสี่ยงโดยสรุป หมายถึง นักเรียนที่มีแนวโน้มเสี่ยงต่อการเกิดปัญหามากกว่าบุคคลทั่วไป ถ้าไม่ได้รับการสร้างภูมิคุ้มกันจะทำให้เกิดปัญหาได้ และหากปล่อยให้มีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนก็จะพบสภาพปัญหา ดังที่กรมสุขภาพจิต กล่าวถึงคือ ด้านการเรียนนักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ไม่สนใจการเรียน หนีเรียน มาโรงเรียนสายประจำ เรียนไม่ทันเพื่อน และด้านพฤติกรรมนักเรียนจะมีพฤติกรรมการแต่งกายผิด ระเบียบ ทำทางกระด้าง ก้าวร้าว ไม่มีมีสัมมาคารวะ เปื้อนหนาย ปรื๊ดตัวเข้ากับครูและเพื่อนไม่ได้ ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวหรือเพื่อนไม่ดี มีเพื่อนน้อย มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ดิตสารเสพติด มั่วสุม แหล่งอบายมุข (กรมสุขภาพจิต. 2544)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่จะดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อาทิ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้ปกครองชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงกำหนดนโยบายสำคัญให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน นักเรียนทุกคนจะต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือพิทักษ์ ปกป้อง คุ้มครองอย่างรอบด้านด้วยกระบวนการที่ถูกต้องเหมาะสม และทันการณ์ ได้รับการพัฒนาในทุกมิติเพื่อให้เป็นคนดี มีความสุข และปลอดภัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2564: 1) กล่าวคือ คือ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายรวมถึง การส่งเสริมสิ่งที่เป็นจุดเด่นของนักเรียน การป้องกันและการแก้ไขปัญหาโดยมีวิธีการและเครื่องมือของการดำเนินงานสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติดเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน

จากนโยบายประการหนึ่งของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อป้องกันวิกฤตต่างในสังคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ได้กำหนดนโยบายให้โรงเรียนในสังกัดได้ดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกปีการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายร่วมกับโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินงานร่วมกันโดยผ่านกระบวนการที่เป็นระบบ (นโยบายและจุดเน้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร. 2564: 1) และส่งผลให้โรงเรียนในสังกัดได้ดำเนินการขับเคลื่อนงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการดำเนินโครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจากการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร มีผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก และผลการดำเนินของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในระดับดี ซึ่งคณะกรรมการในการประเมินให้ข้อเสนอแนะโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ระบุว่า ควรสรุปคัดกรองนักเรียนในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน วิเคราะห์นักเรียนรายบุคคล มีการเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคน และโรงเรียนยังไม่มีมีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมถึงผู้เรียนทุกคน ผู้บริหาร คณะครูยังไม่เห็นความสำคัญและนำข้อมูลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา นักเรียนยังไม่ได้ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหาที่แท้จริง รวมถึงโรงเรียนยังไม่มีมีการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมาก่อน รายงานผลการประเมินนโยบายและจุดเน้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร. 2565: 7)

การประเมินโครงการเป็นการตรวจสอบว่า โครงการนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรงตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เป็นกระบวนการที่ใช้ชี้ชัดความสำเร็จของโครงการ รวมถึงการประเมินยังทำให้ผู้ดำเนินโครงการทราบ จุดแข็ง จุดอ่อน ในการดำเนินการที่สามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงในการดำเนินงานต่อไปได้ สำหรับวิธีการประเมินมีด้วยกัน

หลายรูปแบบ โดยรูปแบบที่เป็นที่นิยมและได้รับการยอมรับรูปแบบหนึ่งก็คือ “CIPP Model” ซึ่งพัฒนาโดย แดเนียล สต๊ฟเฟิลบีม (Daniel Stufflebeam) เมื่อปี 1971 โดยมีแนวทางสำคัญคือการแบ่งแยกบทบาทการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารโครงการออกจากกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ ฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอข้อมูลให้กับฝ่ายบริหาร ขณะที่ฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง การแบ่งแยกนี้ทำขึ้นเพื่อป้องกันปัญหาอคติในการประเมิน ซึ่งผู้บริหารโครงการอาจประเมินเข้าข้างตนเอง (โสภา แซ่ลี. 2558: 23)

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิป (CIPP MODEL) ซึ่งเป็นการประเมินความก้าวหน้า เพื่อชี้จุดเด่นจุดด้อยของการดำเนินงาน ทั้งในระยะก่อนการดำเนินงาน ระหว่างการดำเนินงาน และเมื่อเสร็จสิ้น โดยศึกษาด้านบริบท (Context) ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการดำเนินงาน (Process) และประเมินผลผลิต (Product) ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีคุณภาพ และมีแนวทางที่จะปรับใช้กับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถสร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้ปกครอง ชุมชนและสามารถแก้ไขปัญหาเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินแบบซิป (CIPP MODEL)

โสภา แซ่ลี (2558: 23) กล่าวว่า ขั้นตอนสำคัญของการดำเนินโครงการคือ การประเมิน (Evaluation) เพื่อตรวจสอบว่า โครงการนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรงตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เป็นกระบวนการที่ใช้ชี้วัดความสำเร็จของโครงการ รวมถึงการประเมินยังทำให้ผู้ดำเนินโครงการทราบจุดแข็ง จุดอ่อน ในการดำเนินการที่สามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงในการดำเนินงานต่อไปได้ สำหรับวิธีการประเมินมีด้วยกันหลายรูปแบบ โดยรูปแบบที่เป็นที่นิยมและได้รับการยอมรับรูปแบบหนึ่งก็คือ “CIPP Model” ซึ่งพัฒนาโดย Daniel Stufflebeam เมื่อปี 1971 โดยมีแนวทางสำคัญคือการแบ่งแยกบทบาทการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารโครงการออกจากกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ ฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอข้อมูลให้กับฝ่ายบริหาร ขณะที่ฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง การแบ่งแยกนี้ทำขึ้นเพื่อป้องกันปัญหาอคติในการประเมิน ซึ่งผู้บริหารโครงการอาจประเมินเข้าข้างตนเอง รูปแบบการประเมินแบบซิป (CIPP Model) Daniel Stufflebeam ได้กำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ตามตัวอักษร ภาษาอังกฤษตัวแรกของ “CIPP Model” ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการซึ่งนำไปสู่การออกแบบโครงการแผนงานสำหรับวิธีการประเมิน สามารถการวิเคราะห์ระบบ การสำรวจตรวจสอบเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นที่ 2 การพิจารณา การตรวจสอบ การสัมภาษณ์ การทดสอบวินิจฉัยและการใช้เทคนิคเดลฟี่ (Delphi Technique) ในด้านต่าง ๆ
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสมและความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการเช่นงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา ฯลฯ รวมทั้ง เทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ในการดำเนินการช่วงต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบ

กิจกรรมเวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่นหรือจุดแข็งและจุดด้อยของนโยบาย/แผนงาน/โครงการซึ่งมักจะไม่สามารถศึกษา ได้ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ อย่างไรก็ตาม การประเมินลักษณะนี้มีได้ให้ความสนใจต่อเรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการเท่าที่ควร โดยมีวัตถุประสงค์การประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ เกณฑ์มาตรฐานของโครงการที่กำหนดไว้แต่ต้น

การประเมินโครงการ

สุมิล ว่องวานิช (2550: 57-58) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ทราบถึงสัมฤทธิ์ผลของโครงการ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินโครงการเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจว่า โครงการดังกล่าวสมควรได้รับการขยายงานสนับสนุนให้คงอยู่ต่อไปหรือสมควรระงับการดำเนินการ การประเมินจะต้องให้ได้ข้อมูลที่ช่วยผู้บริหารตัดสินใจในการเลือกหนทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา ผลของการประเมินควรจะสามารถนำไปช่วยปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น

เชาว์ อินโย (2553: 28) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการในการพิจารณาคัดสินคุณค่าสิ่งต่าง ๆ โดยการค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ จากกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศเหล่านั้นมาประกอบการตัดสินใจต่อผลการดำเนินการว่าจะบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2557: 12) กล่าวว่า การประเมินโครงการ เป็นกระบวนการเชิงระบบในการ ตรวจสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ ที่ช่วยทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการนำมา ตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ

สมคิด พรหมจัญ (2555: 6-7) อ้างถึง Stufflebeam (1968) ให้ความหมายการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการของการพรรณนา เก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดเตรียมข้อมูลต่างๆเพื่อ นำไปใช้ในการตัดสินใจ ในการแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสม

เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม (2555: 268) ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ เพื่อให้ได้สารสนเทศช่วยในการตัดสินใจเพิ่มคุณภาพ ประสิทธิภาพของโครงการให้ดียิ่งขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายหลักของการประเมินต้องการที่จะช่วยให้สามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมายของโครงการอันเป็นก้าวหนึ่งที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายขององค์การโดยกระบวนการดังกล่าวจะเป็นการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ประเมินในการตัดสินใจคุณค่าจะใช้การเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้

ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ (2556: 6) ได้อธิบายความหมายของการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการตัดสินใจคุณค่าของกิจกรรมหรือผลที่เกิดขึ้นจากโครงการในด้านความสำเร็จ ความล้มเหลวจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา อุปสรรค โดยมีกระบวนการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้การประเมินโครงการยังมีประโยชน์ในแง่การนำสารสนเทศไปสู่การปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมโครงการให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจคุณค่า และประสิทธิภาพของโครงการ ทำให้ทราบถึงสัมฤทธิ์ผลของโครงการ และเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจว่า โครงการดังกล่าวสมควรได้รับการขยายงาน สนับสนุนให้คงอยู่ต่อไป หรือสมควรระงับการดำเนินการ รวมทั้งการเลือกหนทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา และสามารถนำไปช่วยปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เตรียมศักดิ์ อินอุเทน (2551: 15) ได้ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนไว้ว่า หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบขั้นตอน มีวิธีการ เครื่องมือที่มาตรฐานและมีคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้องมี ส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะ การดำเนินชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง

กระทรวงศึกษาธิการ (2552: 12) ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือ การทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก

ในการดำเนินงานดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจาก ทางโรงเรียนเพื่ออำนวยความสะดวกซึ่งทางด้านวัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการ มีมาตรฐาน และหลักฐานในการทำงานสามารถตรวจสอบได้

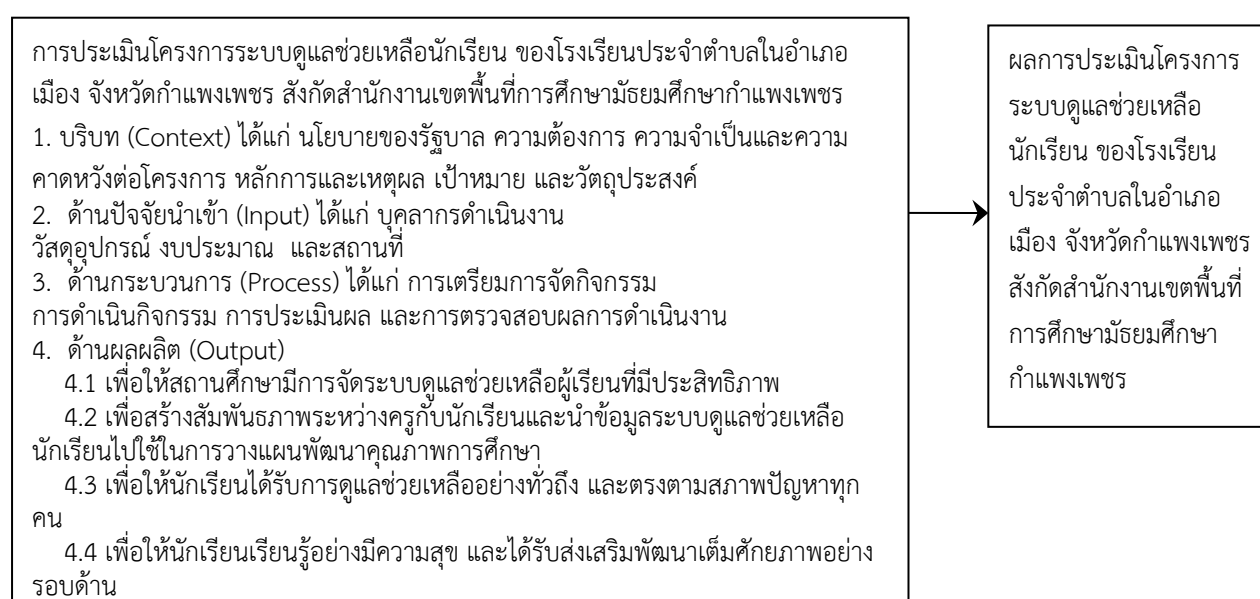
แพรวา ภูสงค์ (2552: 18) ให้ความหมายระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน โดยมีผู้บริหาร ครูประจำชั้น เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานชัดเจน ตรวจสอบได้และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียนเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และปลอดภัยจากสารเสพติด

ราตรี มาบุตร (2557: 8-9) ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า หมายถึงกระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นขั้นตอน มีกระบวนการ มีวิธีการและเครื่องมือที่เป็นมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะในการดำรงชีวิต มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559: 8) ได้ให้ความหมายของระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไข ให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน อย่างมีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม เพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะวิกฤติต่าง ๆ ได้

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไข ให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน และเครื่องมือที่มีมาตรฐานชัดเจนตรวจสอบได้ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา และการประสานร่วมมือกับบุคคล องค์กร ผู้เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม รอดพ้นจากวิกฤติต่าง ๆ สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัย โดยใช้แนวทางการประเมินโครงการตามรูปแบบจำลองชิป (CIPP Model) โดยพิจารณาประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process) และ ด้านผลผลิต (Product) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานวิชาการ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ประจำปีการศึกษา 2564 รวมทั้งสิ้น 2,098 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 14 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2,064 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ประจำปีการศึกษา 2564 จำนวน 327 คน ซึ่งผู้ศึกษากำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางของเครซี, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970: 30) และคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้กลุ่มโรงเรียนเป็นชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามเพื่อประเมินโครงการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู 4 ด้าน คือ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process) และ ด้านผลผลิต (Product) ของโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามที่ต้องการประเมิน (Item Objective Congruence : IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.854 ซึ่งแบบประเมินโครงการแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Item)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามเพื่อประเมินสำหรับนักเรียน ด้านผลผลิต (Product) ของโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามที่ต้องการประเมิน (Item Objective Congruence : IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.84 แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Item)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อประเมินโครงการโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร เพื่อขอความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถามการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไปส่งให้กลุ่มตัวอย่างโดยตรงและเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อคำถามจนได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 327 คน คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process) และด้านผลผลิต (Product) ของโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางพัฒนาโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จำนวน 17 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ หรือผลงานเกี่ยวกับโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 2 คน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนผ่านการประเมินภายนอกรอบ 3-4 ในระดับดี และเป็นโรงเรียนต้นแบบโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 5 คน
3. นักวิชาการศึกษาหรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์ และผลงานที่เกี่ยวกับโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 2 คน
4. ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ รับผิดชอบ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน
5. ครูวิชาการ หรือครูผู้รับผิดชอบโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน และโครงการไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) ซึ่งได้จากการนำผลการประเมินโครงการเกี่ยวกับการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process) และ ด้านผลผลิต (Product) ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร มาสังเคราะห์ เรียบเรียง เพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ดำเนินการนัดหมายวันและเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา และนำมาแจกแจงความถี่ และจัดลำดับความสำคัญ เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การประเมินของโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร พบว่า การประเมินของโครงการระบบการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน และเมื่อพิจารณาผลการประเมินเป็นรายด้าน พบว่า

1. การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ หลักการและเหตุผลของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ ตามด้วย วัตถุประสงค์ของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ และเป้าหมายของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์

2. การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ บุคลากรการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ ตามด้วย วัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ รองลงมาคือ งบประมาณ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ และสถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์

3. การประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การเตรียมการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ ตามด้วย การประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ รองลงมาคือ การตรวจสอบผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ และการดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์

4. การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และได้รับส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพอย่างรอบด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ ตามด้วย นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึง และตรงตามสภาพปัญหาทุกคน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ รองลงมาคือ สถานศึกษามีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ และสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและนำข้อมูลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ในการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาการดำเนินการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร แนวทางพัฒนาโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนประจำตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน โดยการจัดลำดับและความถี่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. การประเมินปัจจัยบริบท (Context Evaluation) แนวทางพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียนมีการวางแผนและเตรียมความพร้อมการดำเนินงานระบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกให้ส่งเสริม สนับสนุนงบประมาณ วิทยากร การให้ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และจัดอบรมการแก้ปัญหาเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนโรงเรียน ตามลำดับ

2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) แนวทางพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียนกำหนดและวางแผนการประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รองลงมาคือ โรงเรียนสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและให้ข้อมูลของนักเรียนกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง และจัดประชุมผู้ปกครอง และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อชี้แจงการดำเนินงานและปรับพฤติกรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครอง และโรงเรียนมีการสนับสนุน และประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ

3. การประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process Evaluation) แนวทางพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียนกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และวางแผนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ รองลงมาคือ โรงเรียนมีการนิเทศ ติดตามงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และจัดทำคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์และ Application ต่าง ๆ และร่วมประชุมหารือ ทบทวน

แนวทางในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้มีการพัฒนากับคณะครูในการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้มีประสิทธิภาพ การดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้น่าชุมชน ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามลำดับ

4. การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) แนวทางพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ศึกษาสภาพ ปัญหาของนักเรียนในโรงเรียน เพื่อเป็นการสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานให้กับผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เห็นความสำคัญเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รองลงมาคือ ประเมินผลการดำเนินงาน และนำผลไปใช้ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และประเมินผลการดำเนินงาน และนำผลไปใช้ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจซึ่งควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ หลักการและเหตุผลของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามด้วยวัตถุประสงค์ของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ และเป้าหมายของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และเชื่อมโยงกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ได้นำนโยบายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาปฏิบัติ โดยได้กำหนดนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การเสริมสร้างทักษะชีวิต และการคุ้มครองนักเรียนอย่างปลอดภัย และจัดทำมาตรฐานการจัดดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาโครงการให้มีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นอกจากนี้ยังมีระบบการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อาสนี นิสาแล้ (2555) ทำวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนแยมจากวิชานุสรณ์ สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนแยมจากวิชานุสรณ์ สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ลักษณะของโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความต้องการจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมในปัจจุบัน และวัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับบริบทของสังคม นอกจากนี้ธีระยุทธ เกตุมี (2559) ทำวิจัยเรื่องการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนพิชัยอุตรดิตถ์โรงเรียนพิชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 พบว่า โครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน และวัตถุประสงค์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ

2. การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ บุคลากรการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ ตามด้วยวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ รองลงมาคือ งบประมาณ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ และสถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการดำเนินงานโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ โรงเรียนได้จัดเตรียมความพร้อมโดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรต่าง ๆ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานีตำรวจ เป็นต้น เพื่อร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมและพัฒนา และป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียนร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2559) ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าที่เป็นการประเมินความเหมาะสมด้านความสามารถของหน่วยงาน และการได้รับการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินงานไปได้ เช่น เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ (สำราญ มีแจ้ง. 2558) ดังเช่นผลการประเมินของ วชิระ อาจเอื้อม ที่ศึกษาพบว่า ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์และ

สถานที่ การบริหารจัดการ และหน่วยงานที่สนับสนุน ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ (วชิระ อาจเอื้อม. 2559)

3. การประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การเตรียมการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ ตามด้วย การประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ รองลงมาคือ การตรวจสอบผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ และการดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนในการวางแผนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) ที่ทุกเรียนต้องมีการประกันคุณภาพภายในและได้รับการประเมินภายนอก จึงทำให้ทุกโรงเรียนต้องพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ จึงส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีการติดตาม และเป็นผลอย่างต่อเนื่องเพื่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีผลการประเมินเป็นไปตามที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมภพ สุขพัฒนานรากุล (2556) ทำวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอโขงชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า การวางระบบบริหาร การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การจำแนกคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียนด้วยวิธีการอันหลากหลาย การป้องกันช่วยเหลือ แก้ไข ส่งต่อนักเรียน การจัดกิจกรรมแนะแนว และการนิเทศติดตามประเมินผลและรายงานผล ของโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอโขงชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ทำให้การดำเนินงานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และได้รับส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพอย่างรอบด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ ตามด้วย นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึง และตรงตามสภาพปัญหาทุกคน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ รองลงมาคือ สถานศึกษามีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ และสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและนำข้อมูลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ในการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนได้ให้ความสำคัญการดำเนินงานพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยครูที่ปรึกษาที่เอาใจใส่นักเรียน ให้คำชี้แนะกิจกรรม ประสาน ส่งต่อให้ครูที่มีความถนัดตามกิจกรรมที่นักเรียนสนใจ เสนอแนวทางให้โรงเรียนได้ช่วยดูแลนักเรียน ตลอดจนได้รับความร่วมมือจากสมาคมผู้ปกครองนักเรียนที่เข้มแข็ง ที่ให้ความช่วยเหลือ ป้องกัน แก้ปัญหา และส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญหน่วยงานอื่น นอกจากนี้โรงเรียนได้มีแผนการดำเนินงาน โครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างทักษะชีวิตและคุ้มครองนักเรียนอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ใช้ข้อมูลนักเรียนรายบุคคลที่เป็นปัจจุบัน และนำสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินการพัฒนา แก้ไขปัญหาและส่งต่อตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการดำเนินการเสริมสร้างทักษะชีวิตและการคุ้มครองนักเรียน โรงเรียนได้เสริมสร้างทักษะชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม โดยบูรณาการทักษะชีวิตการเรียนการสอนสาระการเรียน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทุกกลุ่มสาระ ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงและมีการวัดประเมินผลนักเรียน โดยให้นักเรียนได้ทำโครงงาน และศึกษาด้วยตนเองผ่านปราชญ์ชาวบ้าน เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด แก้ปัญหา และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง มีการนิเทศและติดตามนักเรียนอย่างเป็นระยะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมภพ สุขพัฒนานรากุล (2556) ทำวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอโขงชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 พบว่า โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอโขงชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ทำให้นักเรียนรู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้ มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัย มีทักษะในการหลีกเลี่ยงป้องกันอันตรายและพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น สามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม และมีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ และนอกจากนี้ เจริญพร มูลเอก (2560) ทำวิจัยเรื่อง ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

โรงเรียนห้องสอนศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนห้องสอนศึกษา ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะในการหลีกเลี่ยง ป้องกันภัยอันตราย และพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม สามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้ มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุนิสัยที่ดี มีเจตคติที่ดี มีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริตและรู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการประเมินผลด้านบริบท พบว่า เป้าหมายของโครงการมีผลการประเมินที่มีค่าน้อยที่สุดในด้านบริบท ดังนั้น โรงเรียนจึงควรให้ความสำคัญในการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน โดยการประเมินนำผลการประเมินโครงการไปเป้าหมายเป็นวิสัยทัศน์ตามนโยบายของโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือเป้าหมายการดำเนินงานของโรงเรียน

1.2 จากผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงว่าปัจจัยเบื้องต้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินโครงการ โดยเฉพาะด้านความเหมาะสมของอาคารสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ ควรมีการกำหนดแนวทางที่จะส่งเสริม สนับสนุนการปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มีความเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ นอกจากนี้ควรได้รับการวางแผนอย่างมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนส่งเสริมให้จัดหาและจัดสรรปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมและพอเพียง

1.3 จากผลการประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และประเด็นที่ต้องพิจารณา ได้แก่ โรงเรียนมีการกำกับติดตามผลการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โรงเรียนควรกำหนดรูปแบบ/วิธีการ/ผู้รับผิดชอบมีการแต่งตั้งทีมนิเทศผลการดำเนินงาน โดยในทีมประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียนและกรรมการสถานศึกษา มีหน้าที่ในการติดตามผลการทำงานในทุก ๆ กิจกรรมและมีการทำกิจกรรมสะท้อนผลหลังการปฏิบัติงาน (AAR) รายเดือนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน โดยการติดตามเป็นรายสัปดาห์ และรายเดือน เพื่อติดตามการดำเนินงานของกิจกรรม ควรให้คณะกรรมการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เข้ามาใช้ในการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลการทำงาน เพื่อให้มีการนำข้อเสนอแนะสู่การปรับปรุง และการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง

1.4 จากผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และประเด็นที่ต้องพิจารณา ได้แก่ นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึง และตรงตามสภาพปัญหาทุกคน นักเรียนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ ซึ่งผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี และพัฒนานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรวางแผนร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีการจัดทำโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของโรงเรียน เพื่อให้ครอบคลุมทุกพฤติกรรมบ่งชี้ และให้ครูประจำชั้นมุ่งเน้นดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึง และตรงตามสภาพปัญหาทุกคนทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงสถิติ เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ปัจจัยและองค์ประกอบ สู่การพัฒนาแบบการบริหารโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่สอดคล้องกับบริบท สภาพปัญหา และความต้องการของโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากขึ้น

2.2 ควรดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการวิจัย และดำเนินการสอดคล้องกับปัญหา และความต้องการพัฒนาซึ่งเป็นความต้องการของทุกภาคส่วน และได้ผลนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนอย่างจริงจัง

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2544). **คู่มือครูที่ปรึกษาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน: หลักการ แนวคิด และทิศทางการดำเนินงาน**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม. (2555). **การบริหารและประเมินโครงการ**. นนทบุรี: มนตรี.
- เชาว์ อินโย. (2553). **การประเมินโครงการ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชิงยุทธ มูลเอก. (2560). ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนทองสอนศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. **วารสารบัณฑิตวิจัย**. 6(1): 37 - 48.
- เตรียมศักดิ์ อีนุเทน. (2551). **ประสิทธิผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ. (2556). **การประเมินโครงการ**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2557). การประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการ สร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching & Mentoring ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**. 7(1): 1-14.
- ธีระยุทธ เกตุมี. (2559). **รายงานการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนพิชัย**. อุดรดิตถ์: โรงเรียนพิชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2557). **เทคนิคการประเมินโครงการ**. กรุงเทพฯ: บริษัท แฮสส์ ออฟ เคอร์มส์ จำกัด.
- แพ้วพา ภูสงัด. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ราตรี มาบุตร. (2557). **การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 3 จังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วชิระ อาจเอื้อม. (2559). **การประเมินโครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนสกลวิสุทธิ**. สมุทรสงคราม: โรงเรียนสกลวิสุทธิ.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2555). **เทคนิคการประเมินโครงการ**. นนทบุรี: จตุพร ดีไซน์.
- สมภาพ สุขพัฒนานรากุล. (2556). **การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอโขงเจียม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การประเมินการศึกษา). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร. (2564). **สรุปการจ่ายเงินช่วยเหลือนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร**. กำแพงเพชร: ผู้แต่ง.
- _____. (2565). **นโยบายและจุดเน้นสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ปีการศึกษา 2565**. กำแพงเพชร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2559). **การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- _____. (2564). **คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อรับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2564**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำราญ มีแจ้ง. (2558). **การประเมินโครงการทางการศึกษา: ทฤษฎีและปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุวรรณา แสงสุริยฉาย. (2556). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบออนไลน์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal. 6(1): 373-384.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภา แซ่ลี. (2558). การประเมินโครงการคืนครูให้นักเรียนโดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- อาสนี นิสาล๊ะ. (2555). การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนแยมจาดวิชานุสรณ์ สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาการการประเมิน). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
The Effect of Cooperative Learning Management by STAD on Learning
Achievement and Attitude Toward Academic Careers
of Prathomsuksa 6 Students

พนัทธิพย์ บุญรัตน์¹, สุชาติพย์ งามนิล²

Phanthip Boonrut¹, Suthathip Ngamnin²

Corresponding Author E-mail: phanthip.boonrut@gmail.com

Received: 2023-07-04; Revised: 2023-06-08; Accepted: 2023-08-16

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีกับเกณฑ์ ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม และ 3) ศึกษาเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวนนักเรียน 32 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการงานอาชีพ และ 3) แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน และการทดสอบทีแบบกลุ่มเดียว ผลการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 83.20 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที โดยรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.54 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.66 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบร่วมมือ, เทคนิคเอสทีเอที, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, เจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ

¹ นักศึกษาลัทธิครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Student in Master of Education Degree, Curriculum and Instruction, Nakhon Sawan Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare learning achievement in academic career of prathomsuksa 6 students before and after participating in STAD learning techniques and 2) compare learning achievement in the academic career of prathomsuksa 6 students who participated in STAD learning techniques with criteria of 80 percent of the full score, and 3) study attitude towards the academic career of prathomsuksa 6 students who participated in STAD learning techniques. The research sample was 32 students from Satit School Nakhonsawan Rajabhat University, The research instruments were 1) 6 STAD learning plans 2) learning achievement in an academic career test 3) the attitude test towards academic career. The data was analyzed using the mean, standard deviation, T - test independent and one - sample t - test. The results found that:

1) The Prathomsuksa 6 students who participated in STAD learning techniques have learning achievement after learning that is statistically significant at the .05 level. 2) The Prathomsuksa 6 students who participated in STAD learning techniques have a learning achievement higher than criteria 80 percent of the full score statistically significant at the .05 level. And 3) The attitude towards learning Home Economic subject of Prathomsuksa 6 students who participated in STAD learning techniques overall at the highest level

Keywords: Cooperative Learning, STAD technique, Learning Achievement, Attitude Towards Academic Career

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 22 ที่ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (Children Center) และมาตรา 24 ที่ระบุว่ากระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและตามศักยภาพและควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จากความสำคัญดังกล่าว หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาค้นคว้า การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 4)

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต มาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และแข่งขันในสังคมไทยและสากล เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 204)

ในปัจจุบันนักเรียนมีการแข่งขันทางการเรียนกันมากขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเห็นแก่ตัว ขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันจากปัญหาดังกล่าว สังเกตได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับผู้เรียน ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำงานร่วมกันและช่วยเหลือกันในกลุ่ม (จินตนา สุภกรธนสาร. 2564: 64) จากข้อมูลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พบว่าในปีการศึกษา 2564 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 75.52 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ตามที่โรงเรียนกำหนดไว้ ปัญหาดังกล่าว เกิดจากหลายสาเหตุ เช่น นักเรียนขาดความกระตือรือร้น นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้สอนเน้นการสอน

แบบบรรยาย ใช้วิธีการสาธิตตัวอย่างให้นักเรียนดูหรือให้ตัวแทนนักเรียนเป็นผู้สาธิต แต่การสาธิตอาจทำได้เพียงครั้งเดียว เนื่องจากวัสดุมีจำนวนจำกัด ซึ่งทำให้นักเรียนที่มีพื้นฐานด้านสติปัญญาและความสนใจในการเรียนรู้และเข้าใจได้ไม่พร้อมกัน นักเรียนที่มีการฝึกปฏิบัตินอกเวลาเรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้ฝึกปฏิบัตินอกเวลาเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยเช่นกัน

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาเน้นให้ผู้เรียน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ ใช้กระบวนการทำงานเป็นทีม ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบและช่วยเพื่อนสมาชิกให้เกิดการเรียนรู้ที่ยึดหลักว่า ความสำเร็จของตนเองคือความสำเร็จของกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นการเรียนแบบกลุ่มเล็ก ๆ ที่ละความสามารถผู้เรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นผลซึ่งกันและกันได้เรียนรู้สภาพอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของคนในกลุ่ม ตลอดจนเพื่อจะเรียนรู้และรับผิดชอบงานของผู้อื่นเสมือนงานของตนเองโดยมุ่งเน้นผลประโยชน์และความสำเร็จของกลุ่มเป็นการฝึกทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียนอีกด้วย (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2559: 200)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที เป็นวิธีการเรียนที่แบ่งผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันเป็นกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกันกลุ่มละประมาณ 4 - 5 คน สมาชิกจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้กลุ่มบรรลุผลสำเร็จและส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (จิตนา แชนมณี. 2564: 265 - 266)

นักการศึกษาคนสำคัญที่เผยแพร่แนวคิดของการเรียนรู้แบบนี้ คือ สลาวัน (Slavin) เดวิด จอห์นสัน (David Johnson) และร็อบบี้ จอห์นสัน (Roger Johnson) กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป เรามักจะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ส่วนใหญ่เรามักจะมุ่งไปที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนหรือระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นมิติที่มักถูกละเลยหรือมองข้ามไปทั้ง ๆ ที่มีผลการวิจัยชี้ชัดเจนว่า ความรู้สึกของผู้เรียนต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ครูและเพื่อนร่วมชั้นมีผลต่อการเรียนมาก รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีหลายรูปแบบซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีวิธีการดำเนินการหลัก ๆ ซึ่งได้แก่ การจัดกลุ่ม การศึกษาเนื้อหาสาระ การทดสอบ การคิดคะแนนและระบบการให้รางวัลแตกต่างกันออกไป เพื่อสนองวัตถุประสงค์เฉพาะ แต่ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดต่างก็ใช้หลักการเดียวกัน คือหลักการการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5 ประการ และมีวัตถุประสงค์มุ่งตรงไปในทิศทางเดียวกัน คือ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษาโดยอาศัยการร่วมมือกัน ช่วยเหลือกันและแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน ความแตกต่างของแต่ละรูปแบบจะอยู่ที่เทคนิคในการศึกษาเนื้อหาสาระวิธีการเสริมแรง และการให้รางวัล (จิตนา แชนมณี. 2564: 98 - 99)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อน และหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม
3. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยทั่วไปมีกลุ่มละ 4 คน สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถในการเรียนต่างกัน สมาชิกในกลุ่มจะมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับการสอนและช่วยเพื่อนสมาชิกในกลุ่มให้เกิดการเรียนรู้ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน คือ เป้าหมายกลุ่ม (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2561: 183) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันและช่วยเหลือกันในกลุ่ม ซึ่งจะสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนและยังเพิ่มปฏิสัมพันธ์ที่ยอมรับซึ่งกันและกัน ผู้เรียนที่มีจุดบกพร่องจะได้รับการช่วยเหลือ

จากเพื่อนในกลุ่ม สร้างความภาคภูมิใจให้กับนักเรียนทุกคน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 53) การเรียนแบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายเป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นการเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้น มีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพและคิดอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้นรู้จักใส่ใจผู้อื่นมากขึ้นมีการประสานสัมพันธ์และการรวมกลุ่มช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและความสามารถในการเผชิญกับความเครียดและความผันแปรต่าง ๆ (ทิตนา แฉมณี. 2564: 101)

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตี ดังนี้ 1) การนำเสนอข้อมูล (class presentation) ครูเป็นผู้นำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการสอนตรงอาจเป็นการใช้เอกสารหรือการบรรยาย เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องมีความตั้งใจเพราะผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติเองและมีการทดสอบหลังจากจบบทเรียน 2) การทำงานร่วมกัน (teams) ผู้เรียนจะทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม กลุ่มหนึ่งมี 4 - 5 คน ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์และเพศละกึ่งหน้าที่สำคัญของกลุ่มคือการช่วยเหลือกันเรียนร่วมกันเตรียมสมาชิกเพื่อการทดสอบหลังจากครูสอนเนื้อหาจบแล้วสมาชิกจะเข้ากลุ่มเรียนรู้และทำงานจากใบงาน อภิปรายปัญหาพร้อมกันรวมทั้งการตรวจสอบการแก้ไขคำตอบหัวใจสำคัญอยู่ที่สมาชิกแต่ละคนทุกคนจึงต้องทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดและเรียนรู้เพื่อให้งานสำเร็จและเข้าใจร่วมกัน 3) การทดสอบ (quizzes) เมื่อครูสอนไปประมาณ 1 - 2 ครั้งผู้เรียนจะเข้าทำการทดสอบในสาระที่เรียนโดยต่างคนต่างสอบและจะช่วยเหลือกันไม่ได้ 4) การปรับปรุงคะแนน (individual improvement scores) จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองเต็มที่ผู้เรียนสามารถปรับปรุงคะแนนของตนเองให้สูงขึ้น 5) การตัดสินผลงานของกลุ่ม (team recognition) จะพิจารณาผลรวมของการปรับปรุงคะแนนของสมาชิกในกลุ่ม กำหนดระดับผลความสำเร็จตามคะแนนที่ได้ของกลุ่มอาจเป็นคำชมเชย ใบประกาศนียบัตร รางวัล (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2559: 201)

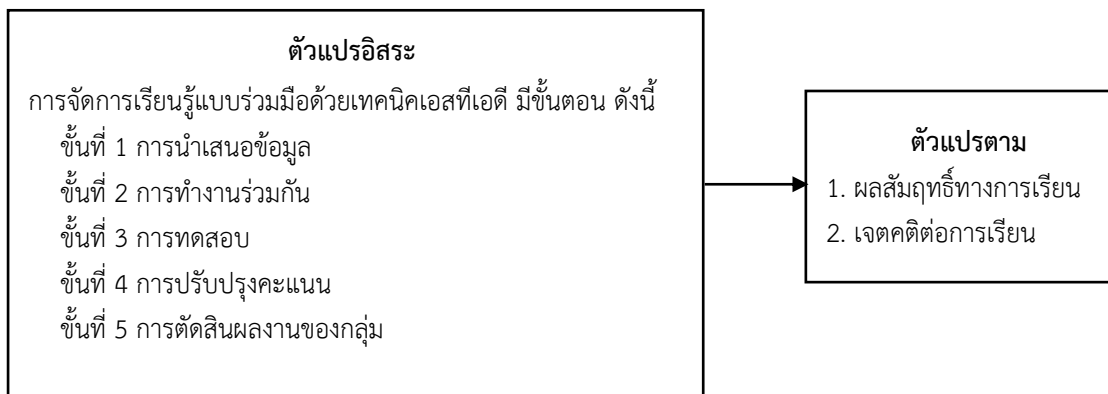
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากได้รับกระบวนการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถพิจารณาจากคะแนน ที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากได้รับประสบการณ์จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตี วิชาการงานอาชีพ โดยใช้แบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อโดยการวัดความสามารถในด้านความเข้าใจ การนำไปใช้และการวิเคราะห์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เจตคติ เป็นความรู้สึกนึกคิดที่ทำให้คนแสดงพฤติกรรมออกมาเพื่อตอบสนองว่าชอบหรือไม่ชอบ ผู้สอนควรทำความเข้าใจและศึกษาเจตคติของผู้เรียนเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เจตคติ มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ 1) ด้านปัญญา (Cognitive component) ประกอบด้วยความรู้ความคิดและความเชื่อที่ผู้เรียนมีต่อเป้าหมายเจตคติ 2) ด้านความรู้สึก (Affective component) หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ของคนใดคนหนึ่งที่มีต่อเจตคิตรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้นพอใจหรือไม่พอใจหลังจากการสัมผัสหรือรับรู้เป้าหมายเจตคติแล้วสามารถแสดงความรักโดยประเมินได้ว่าสิ่งนั้นดีหรือไม่ดี 3) ด้านพฤติกรรม (Behavioral component) เป็นแนวโน้มของการกระทำหรือแสดงพฤติกรรม เจตคติเป็นพฤติกรรมซ่อนเร้นในขั้นนี้เป็นการแสดงแนวโน้มของการกระทำต่อเป้าหมายเจตคติเท่านั้นยังไม่แสดงออกมาจริง (ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. 2543: 59) ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดนี้ร่วมกันสร้างเป็นความรู้สึกซึ่งเกิดจากการประเมินค่าทั้งในทางบวกและทางลบบุคคลมักแสดงพฤติกรรมในทิศทางที่สอดคล้องกับลักษณะของเจตคตินั้นเอง

ดังนั้น จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตี เป็นวิธีการที่เน้นการช่วยเหลือกันในกลุ่มทำให้มองเห็นคุณค่าของการร่วมมือกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นและกันเรียนรู้และรับผิดชอบงานของผู้อื่นเสมือนงานของตนโดยมุ่งเน้นผลประโยชน์และความสำเร็จของกลุ่ม เมื่อนักเรียนได้ทำงานร่วมกันมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนโดยใช้วิธีเพื่อนสอนเพื่อนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันช่วยเหลือและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม นอกจากนี้ยังสร้างความรู้สึกเป็นกันเองและความผ่อนคลายในการเรียน การมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกกลุ่มยังทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิตและการศึกษาต่อในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 กลุ่มภาคเหนือ มีโรงเรียน จำนวน 5 โรงเรียน จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 14 ห้องเรียน มีนักเรียน จำนวน 480 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวนนักเรียน 32 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที วิชาการงานอาชีพ
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการงานอาชีพ
3. แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที วิชาการงานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีกระบวนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- 1.1 ศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ
- 1.2 จัดทำโครงสร้างของแผนการจัดการเรียนรู้ วิชาการงานอาชีพ วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และเวลาที่ใช้ในการสอน

- 1.3 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที
- 1.4 ศึกษาข้อบ่งชี้เนื้อหาและกิจกรรม

- 1.5 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้และกำหนดจำนวนเวลาเรียน

1.6 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที วิชาการงานอาชีพ เรื่อง งานเกษตร จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 12 ชั่วโมง

ตารางที่ 1 โครงสร้างของแผนการจัดการเรียนรู้ วิชาการทำงานอาชีพ เรื่อง งานเกษตร

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	ชั่วโมง
มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกันและทักษะการแสวงหาความรู้มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงานมีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว	ป.6/1 อภิปรายแนว ทางการ ทำงานและ ปรับปรุงการ ทำงานแต่ละ ขั้นตอน	นักเรียนสามารถบอก ประเภทงานเกษตรได้ถูกต้อง	ประเภทงานเกษตร	2
		นักเรียนสามารถบอกวิธีการ ปลูกพืชได้อย่างถูกต้อง	การปลูกพืช	2
		นักเรียนสามารถบอกวิธีการ ปลูกไม้ดอกไม้ประดับได้อย่าง ถูกต้อง	การปลูกไม้ดอกไม้ ประดับ	2
	ป.6/2 ใช้ทักษะการ จัดการในการ ทำงานและมี ทักษะการ ทำงานร่วมกัน	นักเรียนสามารถบอกวิธีการ ปลูกผักสวนครัวได้ตาม ขั้นตอนอย่างถูกต้อง	การปลูกผักสวนครัว	2
		นักเรียนสามารถบอกวิธีการ เลี้ยงสัตว์ได้อย่างถูกต้อง	การเลี้ยงสัตว์	2
		นักเรียนสามารถบอกวิธีการ เลี้ยงปลาสวยงามได้อย่างถูกต้อง	การเลี้ยงปลาสวยงาม	2

ตารางที่ 2 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดี วิชาการทำงานอาชีพ เรื่อง งานเกษตร (ประเภทงานเกษตร) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จุดประสงค์ การเรียนรู้	ขั้นตอนการจัดการ เรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิคเอสทีเอดี	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้
นักเรียน สามารถบอก ประเภทงาน เกษตรได้ ถูกต้อง	ขั้นที่ 1 การนำเสนอข้อมูล (class presentation)	- ครูจัดกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มกลุ่มละ 4 คน ระยะเวลา 10 นาที แบ่งกลุ่มความสามารถ เก่ง-กลาง-อ่อน ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ประเภทงานเกษตร - ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ - ครูให้นักเรียนดูบัตรภาพแล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า ภาพใดบ้างที่เป็นงานเกษตร ครูให้นักเรียนชมตัวอย่างการทำงานเกษตร ผ่านทาง https://www.youtube.com/watch?v=Xx3Mlw0DizU https://www.youtube.com/watch?v=d2BJpaW1qo4 https://www.youtube.com/watch?v=CQmNHdpYvgk https://www.youtube.com/watch?v=zp23PEbcSTI https://www.youtube.com/watch?v=AcYbcx-E31Y - จากนั้นครูมอบหมายใบความรู้ เรื่อง ประเภทงานเกษตรให้นักเรียน ศึกษาเพิ่มเติมและมอบหมายใบงานที่ 1 ให้เป็นกิจกรรมกลุ่ม
	ขั้นที่ 2 การทำงานร่วมกัน (teams)	- นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์ใบงานที่กลุ่มของตนเองได้ว่าเป็นงานเกษตร ประเภทใด - นักเรียนร่วมกันสืบค้นข้อมูลประเภทงานเกษตรที่กลุ่มของตนเองได้ - นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาประเภทงานเกษตร ของกลุ่มตนเอง โดยใช้ข้อมูลที่ร่วมกันสืบค้นมาวิเคราะห์ลงในใบกิจกรรมที่ 1 เรื่อง ประเภทงานเกษตรให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันตรวจสอบความถูกต้อง - ครูและนักเรียนร่วมกันตรวจใบกิจกรรมที่ 1 เรื่อง ประเภทงานเกษตร โดยครูให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตารางที่ 2 (ต่อ)

จุดประสงค์การเรียนรู้	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตี	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้
	ขั้นที่ 3 การทดสอบ (quizzes)	1. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบที่ 1 เรื่อง ประเภทงานเกษตร 2. ครูตรวจแบบทดสอบที่ 1 เรื่อง ประเภทงานเกษตรและแจ้งคะแนนให้นักเรียนบันทึกเกี่ยวกับคะแนนในภาพรวมของแต่ละกลุ่ม
	ขั้นที่ 4 การปรับปรุงคะแนน (individual improvement score)	1. ครูให้นักเรียนทบทวนแบบทดสอบที่ 1 เรื่อง ประเภทงานเกษตรของตนเองในข้อที่ผิดพร้อมทั้งแก้ไขให้ถูกต้อง และอธิบายให้นักเรียนเข้าใจ 2. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบที่ 1 อีกครั้ง เพื่อปรับปรุงคะแนน 3. ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยแบบทดสอบที่ 1 เรื่อง ประเภทงานเกษตรเพื่ออธิบายให้เข้าใจคำตอบของแต่ละข้อและสรุปเกี่ยวกับคะแนนในภาพรวมของแต่ละกลุ่มอีกครั้ง
	ขั้นที่ 5 การตัดสินผลงานของกลุ่ม (team recognition)	นำผลรวมของการปรับปรุงคะแนนของสมาชิกในกลุ่ม แล้วแจ้งผลการประเมินว่าแต่ละกลุ่มผ่านเกณฑ์การประเมินหรือไม่ ครูกล่าวชมเชยกลุ่มที่ได้คะแนนมากที่สุด พร้อมทั้งให้กำลังใจกลุ่มที่ได้คะแนนน้อยเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองและทำคะแนนให้ดีขึ้น

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตี วิชาการทำงานอาชีพเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมขององค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ พิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างมาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ค่าเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 4.61 – 4.91

2. การสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการทำงานอาชีพ เป็นแบบทดสอบปรนัย เลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีกระบวนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการทำงานอาชีพ ดังนี้

2.1 ศึกษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแนวทางในการวัดประเมินผลวิชาการทำงานอาชีพ แล้ววิเคราะห์เนื้อหาเรื่อง งานเกษตร เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.3 สร้างตารางกำหนดเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมและจำนวนข้อของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเขียนแบบทดสอบให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์เนื้อหา สาระการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ใช้จริง 30 ข้อ

2.5 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ มาทดลองใช้ (Try out) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.85

2.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแล้ว จัดพิมพ์แบบทดสอบที่ผ่านการตรวจคุณภาพและความเหมาะสมแล้วทั้ง 30 ข้อ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 32 คน

3. แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert's scale) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบของเจตคติ 3 ด้าน คือ ด้านปัญญา ด้านความรู้สึกและด้านพฤติกรรม จำนวน 30 ข้อ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยต่าง ๆ ที่สร้างแบบวัดเจตคติเพื่อนำมาเป็นข้อมูลแนวทางการสร้างแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ

3.2 วิเคราะห์องค์ประกอบของแบบวัดเจตคติซึ่งมี 3 ด้าน คือ เจตคติด้านปัญญา ความรู้สึก และด้านพฤติกรรม เป็นความรู้สึกที่บุคคลนั้น ๆ

3.3 กำหนดจำนวนและสัดส่วนของคำถามในแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพโดยแบ่งออกเป็นองค์ประกอบ 3 ด้าน ซึ่งในแต่ละด้านจะมีข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบจำนวนข้อเท่า ๆ กัน

3.4 สร้างแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพให้ครบจำนวน 30 ข้อ ตามที่กำหนดไว้

3.5 นำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

3.6 นำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try out) ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.53 - 0.91

3.7 นำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพที่ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.87

3.8 จัดทำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ ฉบับสมบูรณ์จำนวน 20 ข้อ เพื่อนำไปใช้วัดเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวนนักเรียน 32 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตี แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสมและความตรงเชิงเนื้อหา

2. ผู้สอนเตรียมจัดชั้นเรียน จัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อต่าง ๆ ให้พร้อมและเพียงพอ

3. ผู้สอนแจ้งให้นักเรียนทราบถึงการเรียน วิธีการเรียน บทบาทของผู้เรียน เป้าหมายของการเรียน จุดประสงค์ของการเรียน จุดมุ่งหมายและขั้นตอนในการเรียน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์เกิดประโยชน์สูงสุด

4. นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Pre-test) จำนวน 30 ข้อ และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ (Pre-test) จำนวน 20 ข้อ แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน

5. ดำเนินการทดลอง โดยสอนตามแผนการจัดการจัดการเรียนรูแบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตีกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เวลาในการทดลองจำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง

6. หลังเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรูตามแผนการจัดการจัดการเรียนรูแบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตี นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Pre-test) จำนวน 30 ข้อ และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ (Pre-test) จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนหลังเรียน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้วผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรูแบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตี โดยการทดสอบแบบที่ กรณีกกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรูแบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตีกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าทีกรณีกกลุ่มเดียว (One sample t-test)

3. ศึกษาเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เพื่อตรวจสอบระดับเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตี ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตี

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig
ก่อนเรียน	32	30	19.68	1.99	31	16.59	.000*
หลังเรียน	32	30	24.96	1.69			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตีมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 19.68 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.99 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 24.96 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.69 เมื่อเปรียบเทียบการทดสอบด้วยค่า t แสดงว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตี มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตีกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

จากการวิเคราะห์การเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตีมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยการทดสอบใช้สถิติการทดสอบที (One sample t-test) ปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตีกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ร้อยละ 80	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig
32	30	24	24.96	1.20	31	3.23	.003*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ยได้เท่ากับ 24.96 คิดเป็นร้อยละ 83.20 ของคะแนนเต็มซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตี

ผู้วิจัยนำคะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตี มาเพื่อพิจารณาระดับเจตคติที่นักเรียนมีต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการศึกษาเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตี (รวม 3 ด้าน)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านปัญญา	4.53	0.67	มากที่สุด
2. ด้านความรู้สึก	4.50	0.66	มาก
3. ด้านพฤติกรรม	4.60	0.65	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.54	0.66	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านพฤติกรรมต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ อยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ ด้านปัญญาต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.67) และด้านความรู้สึกต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.66)

อภิปรายผล

จากการศึกษา เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการงานอาชีพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 19.68 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 24.96 สำหรับคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนกับหลังเรียนอาจจะสูงขึ้นไม่มากนัก อาจเกี่ยวข้องกับข้อจำกัดนักเรียนที่มีความแตกต่างกันในการเรียนรู้แต่โดยรวมมีพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตีเป็นเทคนิคการสอนที่ครูบรรจุผู้เรียนเรียนรู้ได้โดยการลงมือปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตามขั้นตอนกระบวนการจัดกิจกรรม ขั้นที่ 1 การนำเสนอข้อมูล ครูเป็นผู้ให้ข้อมูลในเรื่องที่เรียนผ่านการบรรยาย และสื่อการเรียนรู้ นักเรียนตั้งใจเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ทำงานที่ได้รับมอบหมาย ขั้นที่ 2 การทำงานร่วมกัน โดยใช้ข้อมูลที่ได้ร่วมกันสืบค้นมาวิเคราะห์ลงในใบกิจกรรม โดยครูให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ขั้นตอนนี้ทุกคนมีความสำคัญเท่า ๆ กันในการถ่ายทอดข้อมูลเพื่อให้ชิ้นงานออกมาดีที่สุด ขั้นที่ 3 การทดสอบ ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบ ครูแจ้งคะแนนให้นักเรียนบันทึกและสรุปเกี่ยวกับคะแนนในภาพรวมของแต่ละกลุ่ม ขั้นตอนนี้ทุกคนต้องตั้งใจทำคะแนนให้ได้มากที่สุดเพื่อคะแนนรวมของกลุ่ม ขั้นที่ 4 การปรับปรุงคะแนน ครูให้นักเรียนทบทวนแบบทดสอบของตนเองในข้อที่ผิดพร้อมทั้งแก้ไขให้ถูกต้อง และอธิบายให้นักเรียนเข้าใจและทำแบบทดสอบอีกครั้ง ขั้นตอนนี้ให้นักเรียนที่เก่งจะช่วยอธิบายให้เพื่อนที่ได้คะแนนน้อยให้มีความเข้าใจในเรื่องที่เรียนมากขึ้นและนักเรียนที่เรียนอ่อนไม่ยอมเป็นภาระของกลุ่ม มีการให้กำลังใจกันและกัน ขั้นที่ 5 การตัดสินผลงานของกลุ่ม ครูกล่าวชมเชยกลุ่มที่ได้คะแนนมากที่สุด พร้อมทั้งให้กำลังใจกลุ่มที่ได้คะแนนน้อย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ขั้นตอนนี้ทำให้นักเรียนเห็นถึงความพยายามของตนเองว่าเราสามารถทำได้ถ้าเราตั้งใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2564: 265) กล่าวว่า ผู้เรียนควรร่วมมือกันในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขัน หากผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้แบบร่วมมือกันนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้กว้างขึ้นและลึกซึ้งขึ้นแล้วยังสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสังคมและอารมณ์มากขึ้นด้วยรวมทั้งมีโอกาสได้ฝึกฝนพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตนอกจากนี้การได้มีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกกลุ่มยังทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตี เช่น สุปรานี กิ่งนาถ (2562) ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอตีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับ วรัญญา ชุ่มโชคดี, สุพจน์ เกิดสุวรรณ, และสุดาพร พงษ์พิชญ (2565) ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค

STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการวิจัยของ ญัฐชญา อินพุลวงษ์, ผลาตร สุวรรณโพธิ์, และ วิมลรัตน์ จตุรานนท์ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เจตคติต่อคณิตศาสตร์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง บทประยุกต์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วรลักษณ์ เอียดรอด, กิตติมา พันธุ์พุกษา, และนพณีย์ เชื้อวัชรินทร์ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องระบบนิเวศ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง ระบบนิเวศ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิจินันท์ สุริวงษ์, และอภิชาติ สังข์ทอง (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่องแสงและทัศนอุปกรณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD ผลการวิจัยพบว่า หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มเพื่อนนักเรียน ทำให้นักเรียนตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อกลุ่ม และต้องไม่เป็นผู้ทำให้คะแนนของกลุ่มลดลง จึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือกัน นักเรียนที่เก่งจะคอยช่วยเหลือนักเรียนที่อ่อนกว่าเพื่อที่จะได้รับคะแนนพัฒนาการที่ดีขึ้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และใฝ่รู้ เมื่อไม่เข้าใจจะมีการสอบถามเพื่อนเพื่อไม่ให้ตนเองต้องเป็นภาระของกลุ่มจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ถึงแม้จะมีนักเรียนบางคนที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 เมื่อผู้วิจัยศึกษาคะแนนหลังเรียนของนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ทุกคนต่างมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน นั่นสามารถบอกได้ว่านักเรียนทุกคนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที มีพัฒนาการทางการเรียนที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2564: 101) ที่กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายเป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้นการเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้น มีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพและคิดอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้นรู้จักใฝ่ใญ่ผู้อื่นมากขึ้นมีการประสานสัมพันธ์และการรวมกลุ่มช่วยเหลือผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและความสามารถในการเผชิญกับความเครียดและความผันแปรต่าง ๆ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ญัฐชญา อินพุลวงษ์, ผลาตร สุวรรณโพธิ์, และวิมลรัตน์ จตุรานนท์ (2560) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องบทประยุกต์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ สุปรานี กิ่งนาค (2562) ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 75.81 ของคะแนนเต็ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรัญญา ชุ่มโชคดี, สุพจน์ เกิดสุวรรณ, และสุตาพร พงษ์พิชญ (2565) ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วรลักษณ์ เอียดรอด, กิตติมา พันธุ์พุกษา, และนพณีย์ เชื้อวัชรินทร์ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องระบบนิเวศ ผลการวิจัยพบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านพฤติกรรมต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ อยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ ด้านปัญญาต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.67) และด้านความรู้ต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.66) และเมื่อพิจารณารายข้อตามลำดับ 3 ลำดับแรก คือ การเรียนวิชาการงานอาชีพช่วยสร้างประสบการณ์การทำงานร่วมกัน ($\bar{X}$ = 4.81, S.D. = 0.40) รองลงมาคือ นักเรียนสามารถนำการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ที่ได้จากวิชาการงานอาชีพไปพัฒนาตนเองได้ ($\bar{X}$ = 4.78, S.D. = 0.61) และนักเรียนชอบเรียนเรื่องงานเกษตรในวิชาการงานอาชีพ ($\bar{X}$ = 4.78, S.D. = 0.42) การที่ได้ผลวิจัยนี้อาจเป็นเพราะเนื่องมาจากนักเรียนได้ทำงานร่วมกันมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนโดยใช้วิธีเพื่อนสอนเพื่อนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ช่วยเหลือและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม นอกจากนี้ยังสร้างความรู้สึกร่วมกันเองและความผ่อนคลายในการเรียนเนื่องจากผู้สอนไม่ได้เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้แต่เป็นผู้ให้การสนับสนุน นักเรียนตระหนักต่อหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่อการเรียนการสอนแบบกลุ่มร่วมมือนี้ เป็นการผสมผสานวิธีสอนที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลทำให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองและตามความสามารถของตนเองจากการทำกิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน ส่งผลต่อเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ Stiggins (1994: 84); อนุวัติ คุณแก้ว (2565: 96) กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึกชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบ ความรู้สึกด้านบวกหรือด้านลบ ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความเกี่ยวเนื่องระหว่างความรู้สึกกับสิ่งนั้นโดยเฉพาะ เช่น เจตคติต่อครู ผู้บริหาร วิชา กิจกรรมการสอน ฯลฯ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ชูศรี วงศ์รัตน (2560: 62) ที่กล่าวว่า การวัดเจตคติเป็นการวัดความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นความรู้สึกที่เกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับมาและความรู้สึกดังกล่าวส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันและผลงานวิจัยของ สุปรณี กิ่งนาค (2562) ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีมีเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.11) นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรัญญา ชุ่มโชคดี, สุพจน์ เกิดสุวรรณ, และสุตาพร พงษ์พิษณุ (2565) ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ในระดับมากที่สุดและงานวิจัยของ วรลักษณ์ เอียดรอด, กิตติมา พันธุ์พุกษา, และนพเมณี เชื้อวชิรินทร์ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องระบบนิเวศ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องระบบนิเวศมีเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 นักเรียนให้ความสนใจในการเรียนรู้จากการนำเสนอข้อมูลเนื้อหาทางการเรียนผ่านช่องทางสื่อเทคโนโลยีมากกว่าการศึกษาจากใบความรู้ เนื่องจากนักเรียนได้เห็นขั้นตอนกระบวนการที่ชัดเจนและสามารถนำข้อมูลที่ได้เรียนรู้มาวิเคราะห์การทำงานในบทเรียนร่วมกัน ดังนั้น จึงควรใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลายร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที

1.2 ในการจัดนักเรียนเข้ากลุ่มในช่วงแรก พบว่ามีนักเรียนบางคนไม่เต็มใจที่จะเข้ากลุ่ม นักเรียนเก่งไม่ยอมรับเพื่อนที่เรียนอ่อนกว่า นักเรียนที่เรียนอ่อนกว่าไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและไม่ให้ความร่วมมือ ผู้สอนต้องอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญในการทำงานกลุ่มว่าทุกคนมีความสำคัญเท่า ๆ กัน นักเรียนเก่งต้องคอยช่วยเหลือนักเรียนที่อ่อนกว่า นักเรียนที่เรียนอ่อนต้องมีความพยายามมากขึ้นเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

1.3 ควรมีการชี้แจงนักเรียนให้เข้าใจในขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีที่ส่งผลต่อตัวแปรอื่น เช่น ทักษะปฏิบัติ ทักษะกระบวนการกลุ่มหรือสื่อเทคโนโลยีอื่น ๆ

2.2 ควรทำการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที เปรียบเทียบกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคอื่น ๆ เช่น ที.จี.ที (T.G.T), จิ๊กซอว์ (Jigsaw), ที.เอ.ไอ (TAI) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

_____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.

จินตนา ศุภรณสาร. (2564). การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการปฏิบัติตามแนวคิดของเดวิส กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง อาหารและโภชนาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.

วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาศักยภาพกำลังคน. 1(2): 60 - 76.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 7). นนทบุรี: พีบาลานซ์ดีไซด์ แอนพริ้นติ้ง.

_____. (2561). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 8). นนทบุรี: พีบาลานซ์ดีไซด์ แอนพริ้นติ้ง.

ชูศรี วงศ์รัตน์. (2560). เทคนิคการสร้างเครื่องมือวิจัยแนวทางการนำไปใช้อย่างมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.

ณัฐชญา อินพูลวงษ์, ผลาตร สุวรรณโพธิ์, และวิมลรัตน์ จตุรานนท์. (2560). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เจตคติต่อคณิตศาสตร์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 28(3): 126 - 139.

ทิตนา แคมมณี. (2564). ศาสตร์การสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิจันท์ สุริวงษ์, และอภิชาติ สังข์ทอง. (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่องแสงและทัศนอุปกรณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ศึกษา. 3(1): 84 - 97.

ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วรลักษณ์ เอียดรอด, กิตติมา พันธุ์พุกษา, และนพมณี เชื้อวชิรินทร์. (2564). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง ระบบนิเวศ. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. 23(1): 252 - 263.

วรัญญา ชุ่มโชคดี, สุพจน์ เกิดสุวรรณ, และสุตาพร พงษ์พิชญ. (2565). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.

วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแปซิฟิก สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 8(2): 561 - 572.

สุปราณี กิ่งนา. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอที ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

อนุวัติ คุณแก้ว. (2565). การทดสอบการวัดผลและประเมินผลการศึกษาแนวใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Stiggins, Richard J. (1994). *Student – Centered Classroom Assessment*. New York: Maxwell Macmillan College Publishing Company.

บูรณาการสู่ชีวิตจริง : การใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในกระบวนการเรียนรู้ Integration into Real Life: Applying Phenomenon-based in The Learning Process

สุวัฒนา สงวนรัตน์¹, ชัยวัฒน์ วารี²

Suwattana Sanguanrat¹, Chaiwat Waree²

Corresponding Author E-mail: suwattana.s@lawasri.tru.ac.th

Received: 2023-07-04; Revised: 2023-07-24; Accepted: 2023-08-07

บทคัดย่อ

การใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและการเรียนรู้ที่มีความหมายให้ผู้เรียน ปรากฏการณ์เป็นข้อมูลจริงในชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้นรอบตัวเรา การนำปรากฏการณ์มาเป็นฐานในการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียน เข้าใจวิธีการประยุกต์ความรู้ในชีวิตจริงและเกิดความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน การจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้เน้นการเรียนรู้แบบพหุวิทยาการ ทักษะที่มีความเชื่อมโยงในหลายศาสตร์ พัฒนาคนเพื่อให้เป็นคนที่สมบูรณ์ เรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ที่เป็นสภาพจริงในการเรียนรู้นั้นจะเน้นการเรียนรู้แบบเชิงรุก เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในประเด็นมุมมองที่หลากหลาย ผ่านการตั้งคำถามนำไปสู่การหาคำตอบ ผู้เรียน สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตการเรียนรู้ของผู้เรียนจากห้องเรียนปกติไปสู่โลกกว้าง ใช้เทคโนโลยี มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านการใช้ระบบสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมความรู้ของผู้เรียนในโลก แห่งความจริงใน ศตวรรษที่ 21 และกระตุ้นให้ผู้เรียนขยายขอบเขตองค์ความรู้ ของตนจนเกิดเป็นสมรรถนะ 10 ด้าน บทความนี้ได้นำเสนอ แนวคิดและลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สามารถ นำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้บูรณาการสู่ชีวิตจริง

คำสำคัญ: ปรากฏการณ์เป็นฐาน, กระบวนการเรียนรู้, การบูรณาการ

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹ Lecturer in Curriculum and Instruction Department, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, นักวิชาการอิสระ

² Assistant Professor, Independent Scholar

Abstract

Using Phenomenon-based learning to enhance meaningful understanding and learning in students. Phenomena are real-life occurrences that happen all around us, serving as genuine data. Utilizing phenomena as the basis for learning helps students understand how to apply knowledge in real-life situations and fosters problem-solving skills for everyday challenges. Managing to learn through a phenomenon-based approach emphasizes interdisciplinary learning, connecting various fields of knowledge, and nurturing individuals to become well-rounded and complete. Learning through real-life phenomena is inherently inquiry-based, placing students at the center of the learning process, encouraging diverse perspectives through questioning, and leading them to find answers. Students are empowered to create knowledge by themselves, extending their learning beyond the conventional classroom to the broader world. Technology is utilized, promoting information exchange to enhance students' knowledge in the 21st-century reality and inspiring them to expand their knowledge in the ten dimensions of competence. This article presents essential concepts and key features of managing learning through phenomenon-based approaches, providing educators and stakeholders with practical insights to integrate learning effectively into real-life scenarios.

Keywords: Phenomenon Based, Learning Process, Integration

บทนำ

จากสภาพการศึกษาของไทยในปัจจุบัน พบว่ายังมีประเด็นที่ต้องพัฒนาหลายด้าน สภาพการจัดการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เช่น การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษายังคงยึดตามกรอบแนวเดิมเพื่อเน้นในการสอบ การท่องจำ และการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ไม่หลากหลาย ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนไทยยังไม่บรรลุผล เกิดการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม และเกิดการพัฒนาโดยตรงกับผู้เรียนค่อนข้างน้อย แม้จะมีการปรับหลักสูตรแต่ก็ยังไม่เห็นผลเป็นรูปธรรมเท่าใดนัก รวมถึงการเข้ารับการศึกษาก็ไม่กว้างขวาง ไม่ทั่วถึง เกิดความเหลื่อมล้ำในโอกาสทางการศึกษา และคุณภาพการศึกษาที่ได้รับก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งรวมถึงการเรียนการสอนไม่ได้เน้นความสามารถสากลเท่าที่ควร การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมุ่งเน้นการบูรณาการหลายศาสตร์จึงเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (สุพัตรา ชันทอง. 2562: 1-3)

การศึกษา (Education) นับเป็นกระบวนการอบรม ชัดเภาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้มี ความเจริญทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ สติปัญญา รวมทั้งการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะต่อการทำหน้าที่สมาชิกที่ดีของประเทศชาติ ประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่ถือเป็นปัญหาของการปฏิรูปการศึกษาในสังคมไทยกล่าวคือการศึกษา สอนให้ผู้เรียนรู้ สอนให้ผู้เรียนจำมากกว่า คิด สอนให้ผู้เรียนเป็นผู้ผลิตน้อยกว่าเป็นผู้บริโภค การศึกษาให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมมากกว่า ทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตอย่างสมวัย ไม่ห่างไกลจากบริบทของสังคมไทย (วาสนา เจริญสอน. 2552: 34)

การนำปรากฏการณ์มาเป็นฐานในกระบวนการเรียนรู้เป็นหนึ่งในแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับความ เป็นจริงและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน ก่อนหน้านี้ได้รับการสนับสนุนและพัฒนาโดยนักวิจัยด้านการศึกษา ทฤษฎี และแนวคิดในการนำปรากฏการณ์มาเป็นฐานในกระบวนการเรียนรู้ มีความสำคัญต่อความเป็นจริงในการเรียนรู้ แนวคิดนี้เน้นว่าการเรียนรู้ควรเกิดขึ้นจากสิ่งที่เป็นจริงและมีความหมายต่อชีวิตประจำวันของผู้เรียน ปรากฏการณ์เป็นข้อมูลจริงที่เกิดขึ้น

รอบตัวเราในชีวิตประจำวัน การนำปรากฏการณ์มาเป็นฐานในกระบวนการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจที่สัมพันธ์กับความเป็นจริงที่ผู้เรียนพบเจอในชีวิตจริง การกระตุ้นความสนใจและมีส่วนร่วมของผู้เรียน ช่วยสร้างความสนใจและความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสังเกตและศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสิ่งที่น่าสนใจ ซึ่งเสริมสร้างสิ่งที่เรียนรู้ให้มีความหมายและความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น การกระตุ้นการคิดเชิงวิพากษ์และความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเชิงวิพากษ์และมีความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยผู้เรียนจะต้องค้นหาวิธีการเชื่อมโยงความรู้และประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง การพัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันจะทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเผชิญกับความซับซ้อนและตั้งคำถามสำคัญในชีวิตเสมอ การสร้างองค์ความรู้และสมรรถนะในเรื่องที่เรียนรู้ผ่านการนำปรากฏการณ์เป็นฐาน ช่วยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ที่เข้าใจความหมายและมีความสัมพันธ์กับเรื่องที่เรียนรู้ นอกจากนี้ยังสร้างสมรรถนะในการใช้ความรู้และทักษะที่เรียนรู้เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์จะมีความหมายและประสิทธิภาพสูงขึ้นในการสร้างกำลังใจ เสริมแรงให้ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ

สำหรับการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพนั้นโรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ครูผู้สอนและผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นตัวชี้วัดว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ (พิมพ์พรณ สุริโย. 2552: 22) ก็คือประสิทธิภาพด้านปัจจัยในการจัดการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์แล้วยังปลูกฝังให้ผู้เรียนนำสิ่งที่เรียนรู้มานั้น ไปปฏิบัติให้เกิดผลด้วย ซึ่งวัดได้จากการประเมินประสิทธิภาพโรงเรียนซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น เพื่อดูความแตกต่างระหว่างความคาดหวังหรือเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผลลัพธ์จากการเรียนการสอน ดังนั้นโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพถ้าผลการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตั้งไว้บรรลุตามเป้าหมายหรือเกินเป้าที่ตั้งไว้ (Hoy, & Miskel. 2005: 276) เพื่อที่ว่าการศึกษาที่ดีและมีประสิทธิภาพจะส่งผลเพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ซึ่งจะสร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ก้าวทันกับโลกยุคข้อมูลข่าวสารและวิทยาการสมัยใหม่ มีการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ยิ่งขึ้นต่อไป การศึกษาที่บูรณาการสู่ชีวิตจริง ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เช่นเดียวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2553: 16)

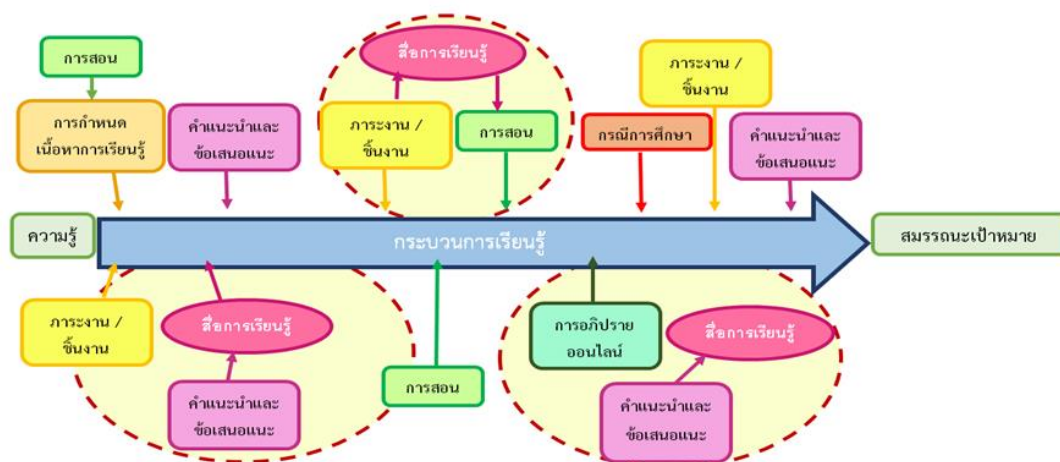
จากสภาวการณ์ทางการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ทำให้วงการการศึกษาของไทยต้องหันมาให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนรู้ โดยใช้ PhBL อย่างจริงจังเพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันทางด้านการจัดการศึกษา ในอนาคตจะเป็นการจัดการเรียนรู้เน้นการสอนแบบบูรณาการเป็นองค์รวมใช้ความรู้ข้ามศาสตร์ให้ผู้เรียนเข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามสภาพจริง เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยผู้เรียนฝึกการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหา ผู้เรียนนำทักษะความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเริ่มจากผู้สอนเลือกปรากฏการณ์ที่เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์หาคำตอบจะได้รับความรู้จากกิจกรรมการเรียน และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้อย่างไร โดยผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การเรียนรู้กำหนดขั้นตอน และวิธีการหาคำตอบ แล้วนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ได้อีก ความรู้ใหม่เพื่อลงข้อสรุปทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องทำการประเมินผู้เรียนตาม สภาพจริงอยู่เสมอ รวมทั้งทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ส่วนของผู้เรียนนั้นทำหน้าที่แสวงหาความรู้ สำรวจความสนใจของตนเอง เลือกปรากฏการณ์ และคอยปรึกษาครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ ลงมือปฏิบัติ ใช้ทักษะต่าง ๆ

อย่างเต็มความสามารถ นำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบภายใต้ปรากฏการณ์ตาม สภาพจริง (Authentic Phenomena) (Symeonidis, & Schwarz. 2016: 31–47)

บทความวิชาการนี้ผู้เขียนนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ตามหัวข้อ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based learning : PhBL) แนวคิดต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ แบบใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based learning : PhBL) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน บทบาทของผู้สอน บทบาทของผู้เรียน การประเมินผลการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based learning : PhBL)

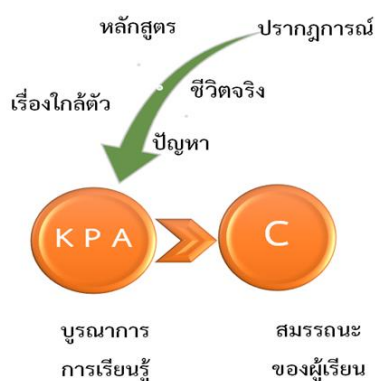
ทฤษฎีและกรอบแนวคิด

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based learning : PhBL) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังที่ (ทัณฑธร จุ้ยสวัสดิ์. 2564: 24 -25) ได้เสนอแนวคิดของนักการศึกษาหลากหลายท่าน ไว้ดังนี้ (Nuora, & Väliisaari. 2019) ให้ความหมายว่าเป็นการเรียนรู้แบบสหวิทยาการเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติของโลกแห่งความจริงในมุมมองที่หลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาและพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อหรือประเด็นที่สนใจแบบองค์รวม ไม่มีการเรียนเนื้อหาสาระแยกรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเชื่อมโยงกับบริบทชีวิตจริง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based learning : PhBL) จึงเป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นจุดเริ่มต้นในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้เอง (Constructivism) ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เช่น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) ฯลฯ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ PhBL เป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Integration) ดังแสดงให้เห็นถึงการจัดการเรียนรู้แบบ PhBLที่ใช้ปรากฏการณ์ใกล้ตัวของผู้เรียน ซึ่งต้องมีความสอดคล้องกับหลักสูตร มาจัดการเรียนรู้ และกระตุ้นให้ผู้เรียนขยายขอบเขตองค์ความรู้ของตนจนเกิดเป็นสมรรถนะ 10 ด้าน ได้แก่ 1) ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร 2) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน 3) กระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์ 4) ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 5) ทักษะชีวิต การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น 6) ทักษะอาชีพ 7) ทักษะการคิดขั้นสูง 8) การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ และดิจิทัล 9) การทำงานเป็นทีม 10) การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานทำให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิดตามสถานการณ์ต่าง ๆ การจะได้ผลลัพธ์จนเกิดเป็นสมรรถนะดังกล่าว ไม่ใช่เกิดจากการจัดการเรียนรู้เพียงครั้งเดียว แต่เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยเวลา ฝึกฝนจนเกิดเป็นทักษะ และนำเทคนิคการสอนอื่นๆ ที่มีความหลากหลาย เช่น การตั้งคำถาม การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นต้น มาใช้ร่วมกับปรากฏการณ์เป็นฐาน เปรียบกับการรักษาพยาบาลต่อผู้ป่วยก็เช่นเดียวกัน ไม่มียาใดที่ครอบจักรวาลรักษาได้ทุกโรค การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคลก็ต้องอาศัยรูปแบบการสอนเทคนิคการสอนที่หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของผู้เรียน แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PhBL (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2562)

ซึ่งลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานนั้น เน้นการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ (Inter Disciplinary) ทักษะที่มีความเชื่อมโยงในหลายศาสตร์ พัฒนาคนเพื่อให้เป็นคนที่สมบูรณ์ และเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ที่เป็นสภาพจริง (ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน หรือปรากฏการณ์ที่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น) โดยในการเรียนรู้นั้นจะเน้นการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เช่น ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เน้นให้ผู้เรียนได้สืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง ได้สังเคราะห์ความรู้ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง และในการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวกระตุ้นให้ผู้เรียนขยายเขตองค์ความรู้ของตนจนเกิดเป็นสมรรถนะและต้องมีความสอดคล้องกับหลักสูตร ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การจัดการเรียนรู้แบบ PhBL จนเกิดเป็นสมรรถนะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2562)

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่นำปรากฏการณ์ในโลกแห่งความจริงมาเป็นประเด็นกระตุ้นความสนใจ นำไปสู่กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงระหว่างสาระวิชา ร่วมกับเทคนิค กลยุทธ์การสอน และเครื่องมือ เพื่อสร้างและส่งเสริมหลายทักษะภายใต้บริบทที่สอดคล้องกับชีวิตจริงและสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ PhBL

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ PhBL คือ เน้นการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ (Inter Disciplinary) ทักษะที่มีความเชื่อมโยงในหลายศาสตร์ และเรียนรู้ผ่านเหตุการณ์จริงในปัจจุบันที่ใกล้ตัวผู้เรียน (ตะวัน ไชยวรรณ, และ กุลธิดา นกุลธรรม. 2564: 261-265) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ PhBL จะเริ่มต้นด้วยการสังเกตเหตุการณ์จริงต่าง ๆ ตามด้วยการตั้งคำถามโดยผู้เรียน โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นและเสริมแรงเพื่อให้ผู้เรียนรู้แนวคิดทฤษฎีเนื้อหาใหม่ผ่านการเชื่อมโยงสถานการณ์กับเหตุการณ์จริง ประกอบด้วย 5 มิติ คือ

1. มีรูปแบบสหวิทยาการที่เน้นให้ผู้เรียนองค์รวม (Holisticity)
2. เรียนรู้ในเรื่องที่ใกล้ตัวผู้เรียนและสอดคล้องกับบริบทของสังคม เหมาะกับบริบท (Contextual)
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชุมชน ศึกษาจากปราชญ์ชาวบ้าน ผ่านการลงมือกระทำ การเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authenticity)
4. เริ่มจากผู้เรียนตั้งโจทย์ปัญหา ใฝ่แสวงหาความรู้ ปัญหาเป็นฐานโดยการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (Problem-based Inquiry Learning)
5. เป็นการเรียนรู้ตามแนวทางการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเน้นการบูรณาการแบบสหวิทยาการและทักษะ โดยมีพื้นฐานสำคัญใน PhBL ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ (Responsibility) เป็นการให้ผู้เรียนมีบทบาทและความรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรู้ของตนเองและการเรียนรู้ของผู้อื่น ผู้เรียนจะได้รับสิทธิ์ในการนำเสนอประสบการณ์จริงจากสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวเข้ามาเป็นฐานในการเรียนรู้ ซึ่งในกระบวนการนี้ผู้เรียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการสังเกตและตีความสิ่งที่พบเห็นในชีวิตประจำวันเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของพวกเขา ความรับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้ในกระบวนการเรียนรู้แบบเปิดช่วยส่งเสริมการเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนได้รับความเสรีภาพในการเลือกหัวข้อที่สนใจและมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง นอกจากนี้ยังต้องมีความรับผิดชอบในการวางแผนและดำเนินการเพื่อค้นคว้าและเรียนรู้จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้เรียนต้องรับผิดชอบในการตัดสินใจและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ของตนในทิศทางที่ต้องการ

2. การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม (Moving school) เป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่เน้นการเคลื่อนไหวและมีความสำคัญในการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์และสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวเขา โดยไม่จำกัดเพียงการเรียนรู้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่เน้นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่แตกต่างกันในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

3. มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน (Interaction between school and parents) เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษาและครอบครัวเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะของการจัดการเรียนรู้ในแนวนี้นี้ คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานนำเสนอความรู้และความเข้าใจจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ทั้งสถานการณ์ในบ้านและโรงเรียน การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ในชีวิตจริงจะช่วยเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวและสถานศึกษา ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดการเรียนรู้แบบนี้ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ครอบครัวเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เมื่อครอบครัวมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน จะทำให้ผู้เรียนรู้ร่วมกันกับครอบครัวและสถานศึกษา ส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้มีความสมบูรณ์และมีความหมายมากขึ้น

4. ใช้เวลาด้วยความยืดหยุ่น เหมาะสมกับเนื้อหา (The structure of the school day) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานนำเสนอเนื้อหาที่สอดคล้องกับสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ที่มีความหมายและมีความสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ในชีวิตจริง ในการจัดการเรียนรู้แบบนี้ ผู้เรียนสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้ในรูปแบบที่เหมาะสมกับเนื้อหาและความต้องการของผู้เรียนเอง ผู้เรียนสามารถทบทวนเวลาในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและความคำนึงถึงในการศึกษาของตนเอง การจัดการเรียนรู้แบบนี้อาจใช้การสอนและการเรียนรู้ที่มีลักษณะยืดหยุ่น เช่น การเรียนรู้แบบประสานความรู้หรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นทางการและเพิ่มความหมายในเนื้อหา

5. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ (Action based learning) ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบนี้คือการเน้นการปฏิบัติและการเรียนรู้ในบริบทของสถานการณ์จริง โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองทำและปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในความเป็นอยู่ของตน การเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริงจะช่วยส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนในการแก้ไขปัญหาและสร้างความรู้ที่มีความหมายและมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของตนเอง

6. การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ (New technology) เป็นกระบวนการที่นำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวมาเป็นฐานในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และส่งเสริมกระบวนการนั้นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้อาจเป็นเช่นเดียวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องมือเสมือนจริง (virtual reality) และเกมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สามารถสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่น่าสนใจและมีความหมายในผู้เรียน นอกจากนี้ยังสามารถใช้เทคโนโลยีสังคมออนไลน์ เช่น เว็บไซต์การเรียนรู้ออนไลน์ แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ และสื่อสารแบบเรียลไทม์ในการเรียนรู้ ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้อย่างเต็มตัว

7. เรียนรู้ร่วมกัน (Together) ครูสามารถให้ผู้เรียนสำรวจและสังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวเพื่อค้นหาความสัมพันธ์และความสำคัญของปรากฏการณ์ที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียนรู้ ผู้เรียนและครูสามารถร่วมกันสร้างคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจและความรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่นำมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนและครูสามารถทำการวิจัยและเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เลือกมา เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความรู้ที่เป็นร่วมกันในกลุ่มเรียน ผู้เรียนและครูสามารถแบ่งปันความรู้และสิ่งที่เรียนรู้จากการศึกษาประสบการณ์กันและกัน ทำให้เกิดการสร้างความรู้ร่วมกันและส่งเสริมการสื่อสารในกลุ่มเรียน ผู้เรียนสามารถสร้างผลงานหรือการนำเสนอความรู้ที่ได้เรียนรู้จากปรากฏการณ์ที่ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในมุมมองที่หลากหลายและสร้างความมีส่วนร่วมในกลุ่มเรียน

8. เลือกสถานที่ในการเรียนได้ซึ่งอาจเป็นภายในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน (Alternative to working in a traditional classroom) ครูสามารถนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวเข้ามาในห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และค้นคว้าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียนรู้ นอกจากการเรียนรู้ภายในห้องเรียน ผู้เรียนยังสามารถออกไปสำรวจสถานที่ต่าง ๆ เพื่อศึกษาปรากฏการณ์และแนวโน้มที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมภายนอก ครูสามารถนำเสนอโครงการหรือกิจกรรมที่ใช้สถานที่นอกห้องเรียนเป็นพื้นที่ในการเรียนรู้ เช่น การเข้าพบกับคนที่ทำงานในสายอาชีพที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และความเข้าใจในชีวิตจริง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านสื่อมัลติมีเดียที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงผ่านอินเทอร์เน็ตหรือสื่ออื่น ๆ ที่มีไว้ในห้องเรียน

9. สะท้อนผลเชิงบวก (Feedback) การจัดการเรียนรู้หมายถึงการเน้นให้ความสำคัญกับความสำเร็จและความพึงพอใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน การให้ความสำคัญกับความสำเร็จและความพึงพอใจนี้จะส่งผลให้ผู้เรียนมีเสียงและความมั่นใจในการเรียนรู้ และสามารถต่อยอดในการพัฒนาทักษะและความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและมีพื้นฐานสะท้อนผลเชิงบวกช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความคิดวิพากษ์ในผู้เรียน

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เน้นบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาที่หลากหลาย เชื่อมโยงหลายทักษะทั้งนี้การสอนโดย (PhBL) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนขยายขอบเขตความรู้ของตนสู่สมรรถนะที่พึงประสงค์ เข้าใจในกรอบความคิดได้ง่ายขึ้น ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การใช้ PhBLจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2562)

การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (PhBL) เป็นการมุ่งเน้นการตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาเพื่อนำผู้เรียนไปสู่การค้นหาคำตอบ และแก้ปัญหาเหล่านั้นโดยนำเหตุการณ์จริงให้ผู้เรียนสังเกตด้วยมุมมองที่หลากหลาย โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ใช้การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หรือกระบวนการสืบเสาะ บูรณาการสหวิทยาการไปสู่ห้องเรียน เน้นความสุขในการเรียนรู้ พัฒนาการคิด ได้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ในรูปแบบการสร้างสรรค์ชิ้นงาน เพื่อพัฒนาทักษะทางอารมณ์ (Soft Skills) และทักษะหลัก (Core Skills) ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือกระทำ ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจและเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่ง (Symeonidis, V., & Schwarz, J. F. 2016) ได้อธิบายองค์ประกอบของการเรียนรู้โดย (PhBL) ไว้อย่างน่าสนใจใน 5 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. เน้นวิธีการเรียนรู้แบบแบบสหวิทยาการ (Multidisciplinarity) ความเป็นองค์รวม (Holisticity)
2. การใช้วิธีการ เครื่องมือ และวัสดุ ซึ่งจำเป็นสำหรับโลกแห่งความเป็นจริงของสถานการณ์ต่าง ๆ สภาพจริง (Authenticity)
3. การเรียนรู้ปรากฏการณ์ซึ่งมีความหมายในบริบท และฉากอย่างเป็นธรรมชาติ บริบท (Contextual)
4. การใช้ปัญหาเป็นฐานในการสืบเสาะสำหรับการเรียนรู้ (Problem-Based Inquiry learning)
5. กระบวนการที่มีการใช้ข้อมูลใหม่เสมอต่อปรากฏการณ์หรือการแก้ปัญหากระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Meltem Ci men Dokuz Eylul University, 2021: 73-74)

(Daehler & Folsom, 2016)	(Islakhiyah, Sutopo, & Yulianti, 2018)	(Nordberg, & Ahola-Luttila, 2019)
เลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ (Select an Interesting Phenomenon) ควรสอดคล้องกับเนื้อหา วิสัยและความสนใจของผู้เรียน	สังเกตปรากฏการณ์ (Observe the phenomenon) ครูนำเสนอปรากฏการณ์เพื่อช่วย ผู้เรียนในการสร้างคำอธิบาย	วางแผน (Planning) วางแผนร่วมกันระหว่างครูผู้สอน ในแต่ละวิชาเริ่มต้นจากการคัดเลือก เนื้อหาจากมาตรฐาน และตัวชี้วัดที่ สามารถจัดการเรียนรู้ร่วมกันได้ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อธรรมชาติวิชานั้น
วิเคราะห์คุณค่าของบทเรียนที่มีอยู่ (Analyze the Utility of Your Existing Lessons) พิจารณาถึงผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	เขียนคำอธิบายเบื้องต้น (Compose an initial explanation) ผู้เรียนพัฒนา คำอธิบายเบื้องต้น เกี่ยวกับกระบวนการ และสาเหตุ ของปรากฏการณ์	การดำเนินการ (Execution) จัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าอย่างอิสระจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ออกแบบการประเมินเชิงปฏิบัติการในการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง อภิปรายโต้เถียงเชิงวิชาการ เพื่อพัฒนา ความรู้ของตนเอง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก รวมทั้งให้การเสริมแรงทางบวกแก่ผู้เรียน ให้เกิดความมุ่งมั่น ตั้งใจ และกล้าที่แสดงออก
วางลำดับกิจกรรม (Plan a Sequence of Activities) เรียงลำดับความสำคัญ จากง่ายไปยาก	ตรวจสอบ (Investigation) ผู้เรียนทำการสืบเสาะหาคำตอบ เป็นกลุ่มเพื่อระบุน กระบวนการ เกิด ขึ้นและสาเหตุ ความสัมพันธ์ที่ เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์	การประเมิน (Evaluation) ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ประเมินทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน และการมี การสะท้อนผลของการประเมินให้ ผู้เรียนได้มีโอกาสในการปรับปรุงพัฒนาตนเอง
วางแผนการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน (Make a Plan for How You will Know Students have made Sense of the Phenomenon) โดย การให้ผู้เรียนนำเสนอ รวมทั้งการ ตั้งคำถามต่อผู้เรียน	รวบรวมคำอธิบายสุดท้าย (Compile the final explanation) ผู้เรียนในกลุ่มประเมิน คำอธิบาย เบื้องต้นและสร้างคำอธิบาย สุดท้ายของปรากฏการณ์	
	ให้เหตุผล (Giving reason) บทสนทนาโต้ตอบระหว่างผู้เรียน และผู้เรียนเกี่ยวกับ คำอธิบายที่สร้าง	

จากตารางข้างต้น สังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษาในการนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ (PhBL) ดังนี้

ขั้นที่ 1 สังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและเลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ สังเกตปรากฏการณ์ที่มีความสำคัญ เนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรและวัตถุประสงค์

ขั้นที่ 2 วางแผนการจัดการเรียนรู้ (Planning) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อธรรมชาติวิชา โดยมีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูผู้สอน เริ่มตั้งแต่การเลือกปรากฏการณ์ เนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรและวัตถุประสงค์

ขั้นที่ 3 การดำเนินการ (Execution) ดำเนินการจัดการเรียนรู้ มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการเสริมแรง โดยครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก และการจัดการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเกิดภายในห้องเรียนเท่านั้น แต่สามารถจัดภายนอกห้องเรียนด้วย

ขั้นที่ 4 รวบรวมคำอธิบายสุดท้าย โดยครูและผู้เรียนร่วมกันประเมินสรุปองค์ความรู้ที่ได้ผู้เรียนในกลุ่มเพื่อสรุปผลสิ่งที่เรียนรู้มาและการนำไปใช้ในชีวิตจริง ประเมินคำอธิบายเบื้องต้นและสร้างคำอธิบายสุดท้ายของปรากฏการณ์

ขั้นที่ 5 การประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมินตามสภาพจริง ประเมินระหว่างเรียน และใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ไม่ใช่มุ่งเน้นที่เกรดเพียงอย่างเดียวแต่มุ่งเน้นพัฒนาการของผู้เรียนระหว่างเรียน และการนำทักษะความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง

ประโยชน์ของการใช้ปรากฏการณ์ในกระบวนการเรียนรู้

การกระตุ้นความสนใจและมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้

สร้างสถานการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจ: ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย โดยใช้ปรากฏการณ์ในชีวิตประจำวันที่น่าสนใจเป็นพื้นที่ในการเรียนรู้ การใช้เกมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ผู้เรียนสามารถสังเกตและตระหนักได้จะช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนอย่างมาก

ส่งเสริมการสังเกตและสัมผัส: ให้ผู้เรียนมีโอกาสสังเกตและสัมผัสปรากฏการณ์ในชีวิตจริง อาจเป็นการเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ สำรวจธรรมชาติ หรือการทำกิจกรรมในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่สัมผัสได้จริง

สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม: การเรียนรู้ไม่ควรเป็นเรื่องที่ผู้สอนเท่านั้นที่ควรเป็นผู้สร้างความรู้และสอน ให้ผู้เรียนมีโอกาสสอบถามคำถาม ตอบคำถาม และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสิทธิในการสื่อสารและแสดงความคิดเห็นเพื่อส่งเสริมความสนใจและส่งเสริมให้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการเรียนรู้

ให้ผู้เรียนมีโอกาสประยุกต์ความรู้ในสถานการณ์จริง: การให้ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้มาใช้ประยุกต์ในสถานการณ์จริงจะช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และช่วยพัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหาและการคิดอย่างเป็นระบบ

ส่งเสริมการเรียนรู้แบบกลุ่ม: การเรียนรู้แบบกลุ่มช่วยส่งเสริมความสนใจและมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์กับผู้เรียนคนอื่น ๆ และสร้างการเรียนรู้ที่เติบโตและมีความหมายในแต่ละคน

โดยสรุปการนำปรากฏการณ์มาเป็นฐานในกระบวนการเรียนรู้ช่วยกระตุ้นความสนใจและมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้จากปรากฏการณ์เป็นกระบวนการที่น่าสนุกและน่าตื่นเต้น และสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายและประสิทธิภาพสูงขึ้นในผู้เรียน

การสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่เป็นทางการและมีความหมาย

สร้างประสบการณ์เรียนรู้ในสภาพแวดล้อมจริง: การนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมจริงมาเป็นหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่มีความหมาย ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ด้วยการสัมผัสและเข้ามาติดต่อกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง เช่น การเรียนรู้การปลูกผักในสวน การศึกษาธรรมชาติในการเดินทาง หรือการสังเกตการณ์ในสถานที่ต่าง ๆ นอกโรงเรียน

ให้โอกาสในการสัมผัสและทดลอง: การสร้างสภาพแวดล้อมที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสสัมผัสและทดลองเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ การทดลองช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ตามมากับการทำนั้นเอง ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทดลองและค้นคว้าคำถามที่พวกเขาสนใจเพื่อสร้างความรู้ใหม่ ๆ

สร้างสถานการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและน่าตื่นเต้น: การเรียนรู้ควรเป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าตื่นเต้นให้กับผู้เรียน สร้างการเรียนรู้เสริมทักษะที่เป็นทางการและพัฒนาการ การนำเกมหรือกิจกรรมที่น่าสนใจมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่น่าสนใจและน่าตื่นเต้นให้กับผู้เรียน

สร้างแหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความเป็นจริง: การเรียนรู้ควรเชื่อมโยงกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีโอกาสในการนำความรู้ที่ได้เรียนรู้มาใช้ในการสถานการณ์จริง สร้างความเข้าใจที่เชื่อมโยงกับความเป็นจริงเพื่อให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์ที่ก้าวหน้ากับความรู้ที่มีอยู่

ส่งเสริมการเรียนรู้แบบกลุ่ม: การเรียนรู้แบบกลุ่มช่วยส่งเสริมความสนใจและมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์กับผู้เรียนคนอื่น ๆ และสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายและมีความหลากหลายในระหว่างกัน

สนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้: การเรียนรู้ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนควรได้รับโอกาสในการเลือกทางเลือกในการเรียนรู้และการสร้างองค์ความรู้ที่ตรงกับความสนใจและความต้องการของพวกเขา

การนำปรากฏการณ์มาเป็นฐานในกระบวนการเรียนรู้เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความเข้าใจและมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่น่าสนใจและน่าตื่นเต้นในการเรียนรู้ ช่วยสร้างความหมายและความสำคัญในการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวันของพวกเขา

การส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา

การเปิดโอกาสในการสังเกตและตั้งคำถาม: การนำปรากฏการณ์มาเป็นฐานในกระบวนการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมทักษะในการสังเกตและตั้งคำถามให้กับผู้เรียน ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากสิ่งที่พวกเขาสังเกตเห็นและสามารถตั้งคำถามที่น่าสนใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้น ๆ ที่จะช่วยให้พวกเขาคิดอย่างเชิงวิพากษ์และคิดสร้างสรรค์

การเสริมสร้างทักษะการแก้ไขปัญหา: การเรียนรู้จากปรากฏการณ์ช่วยเสริมสร้างทักษะในการแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อน ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การทำงานกับปัญหาที่ไม่คาดคิดและต้องคิดอย่างสร้างสรรค์ในการหาทางแก้ไข การเรียนรู้เชิงปัญหาช่วยส่งเสริมการคิดอย่างระมัดระวังและให้ผู้เรียนมีทักษะในการหาทางแก้ไขปัญหาที่มีความท้าทาย

การให้โอกาสในการทดลองและสร้าง: การนำปรากฏการณ์มาเป็นฐานในกระบวนการเรียนรู้สร้างโอกาสให้ผู้เรียนทดลองและสร้างสิ่งต่าง ๆ ผู้เรียนจะได้ทดลองและสร้างสิ่งใหม่ ๆ ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา การสร้างสิ่งต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกเต็มใจในการแสดงความคิดและความคิดสร้างสรรค์ของพวกเขา

การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม: การเรียนรู้จากปรากฏการณ์ช่วยส่งเสริมทักษะในการทำงานเป็นทีม ผู้เรียนได้เรียนรู้จากความหลากหลายและมีโอกาสทำงานร่วมกับผู้อื่นในกระบวนการเรียนรู้ การทำงานเป็นทีมช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการแก้ไขปัญหาในกลุ่ม นอกจากนี้ยังส่งเสริมทักษะในการสื่อสารและร่วมมือกับผู้อื่นในกระบวนการแก้ไขปัญหา

การให้โอกาสในการเรียนรู้แบบเปิด: การนำปรากฏการณ์มาเป็นฐานในกระบวนการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบเปิด ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในมุมมองที่หลากหลายและมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบเปิดช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการตีความและทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ที่น่าสนใจและน่าตื่นเต้น

ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เราจึงสามารถส่งเสริมความคิดเชิงวิพากษ์และความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาของผู้เรียนอย่างเต็มที่ พวกเขาจะได้ทำความรู้จักและเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นจริงและมีความหมายในชีวิตประจำวันของพวกเขา นอกจากนี้ยังส่งเสริมความสนุกสนานและความตื่นเต้นในการเรียนรู้ ทำให้กระบวนการเรียนรู้มีความหมายและนำไปสู่การพัฒนาทักษะและความรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

การนำ PhBL ไปใช้ในชั้นเรียน

1. เริ่มต้นด้วยปรากฏการณ์ ไม่ใช่เนื้อหาสาระ เช่น ให้ผู้เรียนดูภาพของเหตุการณ์แผ่นดินไหวคลื่นและให้ผู้เรียนลองหาสาเหตุที่ทำให้เกิดแผ่นดินไหว เป็นสถานการณ์และปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว มีผลกระทบต่อสังคมและผู้เรียนเพราะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน หลังจากนั้นครูและผู้เรียนจึงร่วมกันตั้งคำถามในสิ่งที่ต้องการสืบเสาะหาข้อมูล เช่น สาเหตุของการเกิดแผ่นดินไหว การรับมือกับภัยพิบัติที่เกิดจากแผ่นดินไหว การจำลองเหตุการณ์แผ่นดินไหว เป็นต้น

2. สร้างความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน เช่น มีผู้เรียนบางคนเสนอหัวข้อที่ต้องการสำรวจ ‘ผลไม้ท้องถิ่น’ ซึ่งเป็นความสนใจใฝ่รู้ของผู้เรียน ในช่วงสัปดาห์นั้น ทั้งชั้นเรียนก็จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับผลไม้ท้องถิ่นทั้งประวัติของผลไม้ ชนิดการเพาะปลูก พืชเศรษฐกิจ รสชาติ ประโยชน์ทางโภชนาการ จะเห็นได้ว่า ทั้งวิทยาศาสตร์ วรรณคดี ประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ และสุขศึกษา ล้วนถูกนำมาใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ครั้งนี้

3. ใช้ประเด็นปัญหาในท้องถิ่น ช่วยพัฒนาความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นของตนและความรู้สึกเป็นเจ้าของได้ ซึ่งประเด็นปัญหาในท้องถิ่นสามารถแสวงหาได้จากแหล่งเรียนรู้และปราชญ์ชาวบ้านได้

4. ใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน สืบเสาะแสวงหาข้อมูล ทดลอง แก้ปัญหา เช่น การให้ผู้เรียนนำคลิปหรือสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ต่าง ๆ ข่าวที่มีประเด็นที่ผู้เรียนสนใจมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ชาวแผ่นดินไหว ภัยพิบัติตามธรรมชาติต่าง ๆ ข่าวสภาพเศรษฐกิจสังคมในท้องถิ่น ซึ่งหัวข้อเหล่านี้สามารถใช้ความรู้ในการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ได้ ในเรื่องของเหตุการณ์แผ่นดินไหวสามารถบูรณาการหลายศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

บทบาทผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ แสดงบทบาทในการให้เนื้อหากับผู้เรียนลดลง เนื่องจากการเรียนการสอนมีการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนมีความยืดหยุ่นมากขึ้น (Lähdemäki, 2018) ผู้สอนจะมีบทบาท ดังนี้

1. กระตุ้นและสนับสนุนการเรียนรู้ จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ระหว่างกัน ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง

2. เตรียมแหล่งข้อมูลมีความหลากหลายและน่าเชื่อถือ ผู้สอนต้องเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ให้โอกาสผู้เรียนแสวงหาข้อมูล ทดลอง ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และใช้ความคิดขั้นสูง

3. ออกแบบสถานการณ์ที่สอดคล้องกับความจริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ไม่ใช่เพียงในทางทฤษฎีหรือในตำรา สร้างประสบการณ์การเรียนรู้จากสภาพแวดล้อม

4. เป็นนักร้องแบบการจัดการเรียนรู้ เน้นประสบการณ์ การสืบเสาะหาความรู้ การลงมือปฏิบัติและสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

5. ไม่เป็นผู้ออกคำสั่ง หรือชี้แนะ ผู้สอนจัดกิจกรรมให้ตรงกับความสนใจของผู้เรียน ต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเปลี่ยนแปลงบทบาทเป็นผู้ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวก

บทบาทผู้เรียนในกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

Francis, Breland, Østergaard, Lieblein, & Morse, 2013; Mattila & Silander, 2015 , อ้างถึงใน ตะวัน ไชยวรรณ, และกุลธิดา นกุลธรรม. 2564: 256-257 กล่าวว่า

1. ผู้เรียนร่วมกันสังเกตปรากฏการณ์ในโลกแห่งความจริงที่สนใจ สังเกตปรากฏการณ์ด้วยมุมมองที่หลากหลาย และมีการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ต่าง ๆ โดยอาศัยฐานความรู้เดิมที่มี ผู้สอนเป็นผู้แนะประเด็นให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาทฤษฎีตามหลักสูตร เพื่อให้ถูกต้องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

2. ตั้งคำถามเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่สนใจ ด้วยการกำหนดปัญหาหรือตั้งคำถาม เพื่อหาคำตอบจากปรากฏการณ์ที่สนใจ

3. ปฏิบัติการศึกษาปรากฏการณ์ด้วยการสืบค้น ทดลองปฏิบัติ ภายใต้แนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้โดยใช้คำถามเป็นฐาน หรือผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะ โดยทำการค้นคว้า อภิปรายกลุ่ม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภายใต้การสร้างสถานการณ์ การจัดสภาพแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ การจัดลำดับกิจกรรม ความสำคัญของเนื้อหา และการเสริมแรงเพื่อสร้างแรงจูงใจ

4. สะท้อนความคิดตามสภาพจริง ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ภายใต้บริบทเดิม ผู้เรียนมีกระบวนการทำงาน ถ่ายทอด นำเสนอข้อมูลได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและเข้าใจง่าย เป็นชุมชนของนักปฏิบัติ และสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2562: 1-3)

การประเมินผลจากกระบวนการจัดการเรียนรู้โดย PhBL

ตะวัน ไชยวรรณ, และกุลธิดา นกุลธรรม (2564: 261-265) กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้โดย PhBL มีการประเมินผลดังนี้

1. ประเมินตามสภาพจริง เพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ มีกิจกรรมที่หลากหลายจึงจำเป็นต้องมีการประเมินที่หลากหลาย เครื่องมือที่ใช้วัดต้องมีความเที่ยงตรง เช่น แบบสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน แบบประเมินการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่ผู้เรียนสนใจ

2. การประเมินผลจะทำการประเมินทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

3. ประเมินตามกรอบแนวคิดทฤษฎีของแอนเดอร์สัน และคณะ (Anderson et al., 2001: 212-218) ตามมิติความรู้ 4 ด้าน มีรากฐานตามแนวคิดของบลูม และคณะ คือ

3.1 ความรู้เกี่ยวกับความจริง (Factual knowledge) หมายถึง ความรู้ความจำ เช่น ความรู้เฉพาะเกี่ยวกับรายละเอียดหรือส่วนประกอบ (Knowledge of Specific Details and Elements) ความรู้เกี่ยวกับศัพท์เฉพาะ (Knowledge of Terminology) เป็นต้น

3.2 ความรู้เชิงมโนทัศน์ (Conceptual knowledge) หมายถึง ความสามารถในการอธิบาย (Explaining) ตีความ (Interpreting) การจำแนกประเภท (Classifying) การสรุป (Summarizing) การอนุมาน (Inferring) การเปรียบเทียบ (Comparing) และการยกตัวอย่าง (Exemplifying)

3.3 ความรู้เชิงกระบวนการ (Procedural knowledge) หมายถึง การทำงานโดยอาศัยความรู้ ความสามารถในการดำเนินการตามเกณฑ์ (Executing) และการใช้ระเบียบวิธีการเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานในสถานการณ์ใหม่ (Implementing) เช่น วิธีการและทักษะการแก้ปัญหาเป็นขั้นตอนตามลำดับในแต่ละเรื่อง (Knowledge of Subject-Specific Skills and Algorithms)

3.4 ความรู้เชิงอภิปัญญา (Metacognitive knowledge) การสังเคราะห์และประเมินค่า ของผู้เรียน

4. การสะท้อนองค์ความรู้ และกระบวนการคิดของผู้เรียนโดยการประเมินตนเองตามสภาพจริงรวมทั้งมีผู้สอนทำหน้าที่กระตุ้น แนะนำและให้กำลังใจ

การพัฒนาความรู้และความสามารถในการเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์

การพัฒนาความรู้และความสามารถในการเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาความรู้ความเข้าใจต่าง ๆ จากสิ่งที่พวกเขาสังเกตเห็นและเกิดขึ้นรอบตัวเราในชีวิตประจำวัน การนำปรากฏการณ์มาเป็นฐานในการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมความสำเร็จในการศึกษาโดยทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นทางการและมีความหมายอย่างลึกซึ้งต่อการเรียนรู้ของพวกเขา นอกจากนี้ยังส่งเสริมการพัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหาและคิดอย่างเชิงวิพากษ์ในชีวิตประจำวัน

ความรู้และความสามารถที่เกิดขึ้นผ่านปรากฏการณ์มีความหมายและความสำคัญสำหรับผู้เรียน เพราะพวกเขาได้เรียนรู้จากสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของพวกเขาจริง ๆ การเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งในเรื่องที่น่าสนใจและสำคัญในชีวิตประจำวันของพวกเขา นอกจากนี้ยังส่งเสริมการคิดอย่างเปิดกว้างและเชิงวิพากษ์ในการทำความเข้าใจเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเรา

ผ่านปรากฏการณ์ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะในการแก้ไขปัญหาเป็นทักษะที่สำคัญในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต ผู้เรียนจะได้ฝึกฝนความเสียสละและความกล้าแสดงความคิดเห็นและความเห็นของตน การพัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหาช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบและทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการแก้ไขสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดและความซับซ้อน

นอกจากนี้การใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในการเรียนรู้อย่างส่งเสริมการคิดอย่างเปิดกว้าง ผู้เรียนได้เรียนรู้ในมุมมองที่หลากหลายและมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบเปิดช่วยส่งเสริมความเป็นอิสระในการคิดและให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้ในบริบทและสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังส่งเสริมความมั่นใจในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและสามารถพัฒนาความสามารถในการทำความเข้าใจและตั้งคำถามในกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างสร้างสรรค์

จุดเด่นและข้อจำกัด

จุดเด่น คือ PhBL เป็นแนวทางที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ในแต่ละด้านที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้จะมุ่งเน้นทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในศตวรรษที่ 21 แล้ว ยังเน้นความสำคัญของการเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางทฤษฎีและการนำไปปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนได้รับมุมมองแบบองค์รวมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ภายใต้อะการวิเคราะห์ ในส่วนของผู้สอนคือ ช่วยให้ผู้สอนจากต่างสาขาวิชา สามารถทำงานร่วมกันเพื่อสร้างโครงการสำหรับผู้เรียนได้ รวมทั้งสามารถใช้รูปแบบตารางเรียนที่ค่อนข้างยืดหยุ่น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม

อย่างไรก็ตาม แม้ PhBL จะมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่ก็มีข้อจำกัดบางประการ คือ ไม่ใช่ทุกชั้นเรียนจะเหมาะแก่การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน บางครั้งการสอนโดยตรงแบบเดิมก็ยังจำเป็นอยู่ แม้ในประเทศฟินแลนด์ที่ PhBL ถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรระดับประเทศ และมีการนำไปใช้ในระบบการศึกษาอย่างจริงจัง แต่การใช้ PhBL ก็ยังกำหนดแค่ 1 โมดูลต่อปีการศึกษาเท่านั้น ที่เหลือก็เป็นการจัดการศึกษาตามรายวิชาในคาบเรียนปกติเช่นเดิม (มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด. 2566) นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับกระบวนการทำงานกลุ่ม การระบุปัญหา และการดำเนินการวิจัยเพื่อให้ PhBL ประสบความสำเร็จ และการไม่คุ้นชินหรือไม่รู้กระบวนการในแนวทางการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานอาจทำให้ผู้เรียนบางคนไม่มั่นใจ รวมทั้งปรากฏการณ์บางอย่างอาจไม่ต้องการอาศัยความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ สำหรับแก้ปัญหา เช่น ปรากฏการณ์การราคาทองขึ้นสูง ก็เป็นเรื่องของเศรษฐศาสตร์ในเรื่องอุปสงค์อุปทาน ไม่ได้เกี่ยวข้องกับศาสตร์อื่น ทำให้เกิดช่องว่างในการเรียนรู้และการฝึกฝน และด้วยธรรมชาติของ PhBL ที่มีลักษณะปลายเปิดและผู้เรียนเป็นผู้นำการเรียนรู้ ทำให้เป็นเรื่องยากที่ผู้สอนจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด คือ ในฐานะครูมักจะทราบว่าคุณสมบัติบางอย่างที่จำเป็นสำหรับการแก้ปัญหาบางประการนั้นอาจไม่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้เรียนทำให้เกิดอุปสรรคในการเรียนรู้ เช่น ปรากฏการณ์ฝุ่น PM2.5 ผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาต้องการแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการผลิตเครื่องดูดฝุ่นดังกล่าว ซึ่งไม่เหมาะสมกับทักษะหรือพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา ต้องอาศัยความรู้ทางเคมี ฟิสิกส์ และวิศวกรรมซึ่งผู้เรียนกลับยังไม่มีความรู้หรือทักษะดังกล่าวเลย ครูผู้สอนให้อิสระทางความคิดแต่ก็ต้องมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกและวางแผนแนวทางในความเป็นไปได้ของการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ให้คำแนะนำในการทดลองปลูกต้นไม้หรือพื้นที่สีเขียว ว่าต้นไม้แต่ละชนิดช่วยลดฝุ่น PM2.5 แตกต่างกันอย่างไรรวมถึงไปว่านั้นยังจำเป็นต้องมีแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการใช้ PhBL ในการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562: 1-3) กล่าวถึงการสอนโดยรูปแบบการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (PhBL) เป็นการเรียนการสอนที่เน้นที่การบูรณาการในรูปแบบสหวิทยาการ ในการศึกษาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีศักยภาพ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากบทเรียนและบริบทของประเทศฟินแลนด์ก็ตาม การจัดการเรียนรู้นี้ดังกล่าวในบริบทของสังคมไทยที่ยังไม่ได้เป็นที่ยอมรับโดยผ่านการนำมาสู่การปฏิบัติมากนัก จึงจำเป็นต้องได้รับการเผยแพร่ ปรับปรุงและพัฒนาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย การนำแนวคิดการสอนโดยรูปแบบ PhBL มาใช้จึงต้องใช้ร่วมกับรูปแบบอื่น ๆ เช่น การบรรยาย การสืบเสาะ การใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นต้น จึงมีข้อเสนอแนะในการดำเนินการสำหรับประเทศไทยดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้โดย PhBL นั้น จุดเด่นคือการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และสหวิทยาการ ซึ่งในประเทศไทย ครูบางส่วนมีการนำการเรียนการสอนแบบ Active Learning อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการบูรณาการหลายศาสตร์มาใช้อย่างชัดเจน ครูจะต้องวางแผนเป็นลำดับขั้น คือ เริ่มจากการร่วมมือกันเกี่ยวกับการบูรณาการเนื้อหาและใช้จัดการเรียนรู้ในห้องเรียนของตนเองก่อน และนำกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนในเรื่องการนำ PhBL มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในบริบทต่าง ๆ นำผลมาช่วยเป็นข้อมูลสนับสนุน ส่งเสริมและเผยแพร่สู่สาธารณชนต่อไป

2. ต้นแบบการจัดการเรียนรู้ ในปัจจุบันประเทศไทยซึ่งครูยังใช้รูปแบบการสอนแบบเก่าโดยยึดผู้สอนเป็นสำคัญ ครูควรพยายามเปลี่ยนมาใช้วิธีการสอนที่หลากหลายโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ PhBL โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนเพื่อเป็นอีกทางเลือกที่ดี จากการสังเกตชั้นเรียนในประเทศฟินแลนด์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีคุณภาพการศึกษาเป็นอันดับหนึ่งของโลก ยิ่งเห็นได้ว่าครูมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม Active Learning ผู้เรียนเป็น

ผู้แสวงหาความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกโดยการใช้ PhBL ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและการนำไปใช้ในชีวิตจริงในปัจจุบัน รวมทั้งได้ฝึกการคิดขั้นสูงและฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น

3. การจัดบรรยากาศห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอุปกรณ์นวัตกรรม เทคโนโลยีที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ เช่น คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ และเครื่องฉาย มุมเรียนรู้ หรือรวมทั้งการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้แบบร่วมมือ และสร้างสรรค์ ต้องยอมรับว่าในประเทศไทย ยังมีห้องเรียนอีกมากที่ขาดแคลนอุปกรณ์นวัตกรรมเทคโนโลยีเหล่านี้ รวมถึงบรรยากาศซึ่งสกัดกั้นการเรียนรู้ เช่น การลงโทษ การตำหนิ

4. การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ของเด็กโดยพฤติกรรมเชิงบวกของครู ครูรอคอยและยอมรับคำตอบของผู้เรียน ไม่ตัดสินว่าคำตอบว่าถูกหรือผิด แต่จะแนะแนวทางและให้ผู้เรียนลองปฏิบัติ ทดลองหาคำตอบด้วยตนเอง และฝึกให้ผู้เรียนคิดรอบด้านหลายด้าน แต่จะคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นออกมาและให้คำชมเชยอยู่เสมอ หากครูใช้วิธีการตำหนิ และยึดความคิดเห็นของตนเองเป็นหลัก ทำให้เด็กไม่กล้าแสดงออก สกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์ เช่น การตำหนิตำหนิอะไรบ้างให้อ่อย ครูจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นคว้าหาวัตถุดิบที่หลากหลาย ผู้เรียนสามารถ นำมะนาว มะขามเปียก มะกอก มะอึก มดแดง มาทดลองปรุงรสตามสูตรที่ผู้เรียนต้องการ โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นสูตรที่ตายตัว

5. การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์นั้นมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในประเทศไทย เนื่องจากทักษะจากกระบวนการดังกล่าวคือการใช้หลักเหตุและผลในการอธิบายคำตอบ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน กระบวนการที่ใช้ในประเทศฟินแลนด์นั้น มีกระบวนการที่ไม่ค่อยแตกต่างจากไทยแต่มีการใช้อย่างจริงจังมากกว่า โดยสามารถส่งเสริมผ่าน กิจกรรม STEAM Education เพียงแต่มีการปรับแนวคิดให้ชัดเจนและหัวข้อให้กว้างเหมาะสมกับบริบทให้มากขึ้น เพราะการเรียนรู้แบบ PhBL เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการหลายศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี คณิตศาสตร์ หรือการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ มาผสมผสานในการแก้ไขปัญหา อันเกิดจากสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ที่น่าสนใจในชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพื่อเชื่อมโยงกับการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

6. การจัดสถานที่ ควรจัดให้มีบรรยากาศแบบผ่อนคลาย มีอากาศถ่ายเทสะดวก ปราศจากมลภาวะทางอากาศทางเสียง มีแสงสว่างเพียงพอ เพื่อเพิ่มความพร้อมในการเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีเวทีที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอสิ่งที่ตนเองสนใจ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงตัวตนของตนเอง หรือเลือกทำในสิ่งที่ตนสนใจได้อย่างหลากหลาย มีการใช้ ICT ที่สะดวกและเหมาะสม

7. การบริหารจัดการในโรงเรียนด้วยหลักประชาธิปไตยเน้นความเสมอภาค เท่าเทียม และการให้พื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) ระหว่างครูกับครู ระหว่างครูและผู้เรียนด้วย

8. การประเมินผลการเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน ควรแบ่งสัดส่วนเป็นสมรรถนะ เนื้อหา และการประยุกต์ใช้ แต่ให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สรุปและสร้างทิศทางการบูรณาการสู่ชีวิตจริง

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based learning : PhBL) หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นจุดเริ่มต้นในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยอาศัย แนวคิดพื้นฐานที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้เอง (Constructivism) ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เช่น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) ฯลฯ โดย

การจัดการเรียนรู้แบบ PhBL เป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Integration) ซึ่งลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานนั้นคือ เน้นการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ (interdisciplinary learning) โดยไม่แบ่งรายวิชาเหมือนการจัดการศึกษาทั่วไป และเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ที่เป็นสภาพจริง (ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน หรือปรากฏการณ์ที่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น) โดยในการเรียนรู้นี้จะเน้นการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เช่น ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เน้นให้ผู้เรียนได้สืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง ได้สังเคราะห์ความรู้ และแก้ปัญหาด้วยตนเองใช้ความรู้ข้ามศาสตร์ให้ผู้เรียนเข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามสภาพจริงผ่านกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา และแก้ปัญหาแบบร่วมมือทุกขั้นตอนของ การจัดการเรียนรู้ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือโดยแนะแนวทาง และประเมินตามสภาพจริงอย่างหลากหลาย จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนทำหน้าที่พินิจปรากฏการณ์ ตั้งคำถาม ค้นคว้า ข้อมูล ลงมือทำแบบฝึก และนำเสนอข้อมูลอย่างเหมาะสม

แนวคิดต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้แบบ PhBL ประกอบด้วย 1) Responsibility ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยครูต้องวางแผน อย่างรอบคอบว่างานที่มอบหมายนั้นท้าทาย และเหมาะสมต่อความสามารถของผู้เรียน 2) Moving school เน้นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมเชิงกายภาพ (Physical activity) ซึ่งผู้เรียนสามารถสังเกตปรากฏการณ์ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าและปฏิบัติได้ เพื่อนำไปเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ที่ค้นคว้าเพิ่มเติมในการทำความเข้าใจ ติความ และลงข้อสรุปจากปรากฏการณ์นั้น ๆ 3) Interaction between school and parents ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการ เรียนการสอนในโรงเรียน 4) The structure of the school day เวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสม กับเนื้อหา 5) Action based learning การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ เช่น บทบาทสมมติ (role play) การแสดง (drama) การอภิปราย (debate) ความร่วมมือร่วมใจ (Co-operative) 6) New technology มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 7) Together ในการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนต่างอายุสามารถจับกลุ่มหรือข้ามระดับชั้น เพื่อเรียนรู้ ร่วมกันได้ และเมื่อมีการจับกลุ่มผู้เรียนที่มีอายุต่างกัน หรือข้ามระดับชั้น ผู้เรียนที่มีอายุมากกว่าจะ รับผิดชอบดูแลผู้เรียนที่มีอายุน้อยกว่า 8) Alternative to working in a traditional classroom ผู้เรียนสามารถเลือกสถานที่ในการเรียนได้ซึ่งอาจเป็นภายในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนขึ้นอยู่กับลักษณะการทำงานรวมถึงธรรมชาติของวิชาที่ได้รับการมอบหมายชิ้นงานนั้น และ 9) Feedback มีการสะท้อนผลโดยใช้ลักษณะการสะท้อนผลเชิงบวกเพื่อกระตุ้นผู้เรียนสามารถพัฒนาได้อย่างเหมาะสม การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการหลายศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี คณิตศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ หรือการจัดการเรียนรู้แบบต่างๆ มาผสมผสานในการแก้ไขปัญหา อันเกิดจากสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ที่น่าสนใจในชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพื่อเชื่อมโยงกับการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพราะชีวิตจริงต้องใช้ความรู้รอบด้านในการปรับตัวและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

- ตะวัน ไชยวรรณ, และกุลธิดา นกุลธรรม. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน: การเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมความรู้ของผู้เรียนในโลกแห่งความจริง. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. 15(2): 256-257.
- ทัศนธร จั้วสวัสดิ์. (2564). การวิจัยเชิงปฏิบัติการในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เรื่อง จลนศาสตร์เคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การสอนวิทยาศาสตร์). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิมพ์พรณ สุริโย. (2552). ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน). Phenomenon – Based Learning: การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน. สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2566, จาก <https://thepotential.org/knowledge/phenomenon-based-learning/>.
- วาสนา เจริญสอน. (2552). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบลในประเทศไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย. 2(2): 33-43.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ณ University of Helsinki ประเทศฟินแลนด์. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2562). รายงานการอบรมหลักสูตร Science Education for Science and Mathematically Gifted Learner the Normal Lyceum of Helsinki, Faculty of Behavioral Sciences in University of Helsinki 13 - 20 มีนาคม 2562. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุพัตรา ชันทอง. (2562). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *Taxonomy for Assessing a Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Longman.
- Daehler, K., & Folsom, J. (2016). *Making Sense of SCIENCE: Phenomena-Based Learning*. Retrieved June 13, 2023. from: <http://www.WestEd.org/mss>.
- Francis, C., Breland, T. A., Østergaard, E., Lieblein, G., & Morse, S. (2013). Phenomenon-based learning in agroecology: A prerequisite for trans disciplinary and responsible action. *Agroecology and Sustainable Food Systems*. 37(1): 60–75.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2005). *Educational Administration: Theory, Research and Practice*. (7th ed.). ork: McGraw-Hill.

- Islakhiyah, K., Sutopo, S., & Yulianti, L. (2018). Scientific Explanation of Light through Phenomenon-based Learning on Junior High School Student. **Advances in Social Science, Education and Humanities Research**. 218(ICoMSE 2017): 173–185.
- Lähdemäki, J. (2018). **Case Study: The Finnish National Curriculum 2016-A Co-created National Education Policy**. In J. W. Cook (Ed.) *Sustainability, human well-being, and the future of education*. London: Palgrave Macmillan.
- Mattila, P., & Silander, P. (2015). **How to Create the School of the Future– Revolutionary thinking and design from Finland**. Finland: Multprint.
- Meltem Çimen Dokuz Eylül University. (2021). Turkish Folk Music Lessons with Phenomenon-Based Learning: Preliminary Lessons and Results IAFOR. **Journal of Education: Studies in Education**. 9(6): 77 -91.
- Nordberg, & Ahola-Luttila. (2019). **Training report: Science Education for Science and Mathematical Gifted Learner the Normal Lyceum of Helsinki, Faculty of Behavioral Sciences in University of Helsinki**. Retrieved June 13, 2023. from <https://www.obec.go.th/wp-content/uploads/2019/06/Finland-%E0%B8%AA%E0%B8%A7%E0%B8%81.pdf>.
- Nuora, P. & Väliisaari, J. (2019). Kitchen chemistry course for chemistry education students: influences on chemistry teaching and teacher education – a multiple case study. **Chemistry Teacher International**. 2(1), 1–10.
- Symeonidis, V., & Schwarz, J. F. (2016). Phenomenon-Based Teaching and Learning through the Pedagogical Lenses of Phenomenology. **The Recent Curriculum Reform in Finland Forum OŚwiatowe**. 28(2): 31–47.

การประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

The Evaluation of The Safety School Project of Schools under The Office of
The Secondary Educational Service Area Kamphaengphet

นพพล วิบูลวงศ์¹, ประจวบ ขวัญมัน²

Noppon Wibunwong¹, Prachob Kwanman²

Corresponding Author E-mail: noppon@khontee.ac.th

Received: 2023-07-08; Revised: 2023-08-26; Accepted: 2023-09-26

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร 2) หาแนวทางพัฒนาโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณผสมผสานกับวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน ครูผู้สอน จำนวน 288 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 313 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน และสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้โรงเรียนเป็นชั้น และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) การประเมินของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยโดยภาพรวมมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทางพัฒนาการดำเนินการประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัย มีดังนี้ (1) สถานศึกษาควรวางแผนการรับมือกับอุบัติเหตุล่วงหน้า และต้องมีการคาดการณ์ถึงสถานการณ์ที่อาจไม่ปลอดภัยในแต่ละฤดูกาล (2) สถานศึกษาควรร่วมมือกับหน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลภายนอกเพื่อจัดหาปัจจัยนำเข้ามาใช้ในโครงการสถานศึกษาปลอดภัย (3) สถานศึกษาควรร่วมมือกับหน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลภายนอกเพื่อวางแผนการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาปลอดภัยอย่างรัดกุม และ (4) สถานศึกษาควรกำหนดให้มีการซ้อมหนีไฟ การซ้อมทำ CPR มีการจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษา การสอนว่ายน้ำ และอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน ให้กับนักเรียนในทุกปีการศึกษา

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, สถานศึกษาปลอดภัย, โครงการสถานศึกษาปลอดภัย

¹ นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

¹ Student in Master of Education degree, Educational Administration, Kamphaengphet Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² Advisor, Faculty of Education, Kamphaengphet Rajabhat University

Abstract

This research study had two primary objectives: 1) to evaluate the safety projects of schools under the office of the secondary educational service area Kamphaengphet and 2) to propose development strategies for these school safety projects. The research adopted a mixed-methods approach, incorporating both quantitative and qualitative research methodologies. The study population consisted of school administrators 15 individuals and teachers 288 individuals, selected through purposive sampling, as well as a sample group of students from the 2nd and 5th grade levels 313 individuals, determined based on Krejcie and Morgan's table additionally, 17 experts in the field were consulted. Data collection tools included questionnaires with a reliability coefficient of 0.99 and data analysis involved means, standard deviations, and content analysis. Research Findings:

1) The overall evaluation of school safety projects revealed that they exceeded the established assessment criteria, demonstrating a high level of effectiveness. 2) The study proposed the following development strategies for improving school safety projects: (1) schools should develop advance plans to address potential emergencies and anticipate unsafe situations for each season, (2) schools should collaborate with external agencies, individuals, or organizations to acquire resources for enhancing their school safety projects, (3) schools should work together with external partners to develop comprehensive and well-structured plans for executing school safety projects and (4) schools should ensure that safety-related activities such as fire drills, CPR training, sexual education, swimming lessons, and others are integrated into the curriculum for students at all grade levels.

Keywords: Project Evaluation, The Safe School, The Safe School Project

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาองค์กรไปจนถึงการพัฒนาประเทศและโลกใบนี้ การที่จะสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพขึ้นมาในสังคมได้นั้นหนึ่งในปัจจัยสำคัญก็คือ การศึกษา (Education) การศึกษานอกจากจะทำให้มนุษย์เกิดความรู้และพัฒนาตนได้แล้ว สิ่งนี้ยังสามารถเป็นตัวกำหนดทิศทางของประเทศได้อีกด้วย (ธาดา รัชกิจ. 2562) รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก ไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560- 2569 ไว้ว่า หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตของแต่ละบุคคล และได้กำหนดยุทธศาสตร์ให้มีการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีเป้าหมายเพื่อให้คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษา การดูแลและป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560)

โรงเรียนมีหน้าที่โดยตรงที่ต้องจัดการศึกษาโดยใช้กระบวนการต่าง ๆ เพื่อดำเนินตามแนวทางยุทธศาสตร์ของแผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ และให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดีคนเก่ง และมีความสุข ซึ่งการพัฒนาผลสัมฤทธิ์จะประสบความสำเร็จเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ อย่างมีความสุขและการได้รับการปกป้องคุ้มครองให้มีความปลอดภัย (มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. 2561) อีกทั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวด 7 มาตรา 63 ได้มุ่งเน้นให้โรงเรียนได้มีระบบงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความปลอดภัยให้แก่เด็กนักเรียน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การศึกษาวิจัยของศูนย์วิจัยเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็กภาควิชาการเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล รายงานว่า ในปี 2559 อุบัติเหตุทางถนนและยานพาหนะเป็นสาเหตุการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุที่สูงเป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 941 คน รองลงมาคือ การจมน้ำ จำนวน 735 คน และความรุนแรง 310 คน (อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. 2564) และจากสรุปรายงานผลการดำเนินงานคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนของศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน: Student Protection Center (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2564) ระบุว่านักเรียนถูกล่วงละเมิดทางเพศจำนวน 1,644 คน (ทำให้ท้องไม่พร้อม 51 คน)

ประสบเหตุจากความรุนแรง 1,732 คน ไม่ได้รับความเป็นธรรมทางการศึกษา 5 คน และได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจำนวน 1,409 คน จากการศึกษาดังกล่าวนี้ทำให้พบว่าในอดีตที่ผ่านมา มีเด็กซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศในอนาคตต้องบาดเจ็บและเสียชีวิตมากมาย นอกจากนี้ ยังมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระลอกใหม่ขึ้นอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย เป็นผลให้มีผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นจำนวนมาก เพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมจำกัดการแพร่ระบาดตามมาตรการของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาทั่วประเทศจึงต้องมีการกำหนดมาตรการป้องกันและควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรการป้องกันและควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ลงวันที่ 13 เมษายน 2564 สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเครื่องกระตุ้นเตือนให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการป้องกันอุบัติเหตุและโรคอุบัติใหม่อย่างจริงจังเพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับความปลอดภัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ได้กำหนดนโยบายด้านการจัดการด้านความปลอดภัยแก่นักเรียนในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2564 เพื่อต้องการสร้างให้เกิดความปลอดภัยให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา แต่ถึงกระนั้น การมีนโยบายเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ หากแต่ต้องคำนึงถึงการนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งสถานศึกษาเป็นหน่วยงานในระดับปฏิบัติงานที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้น แก่นักเรียน และเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าประสงค์ของนโยบาย การดำเนินการด้านความปลอดภัยของโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2564-2565 ได้กำหนดให้ความปลอดภัยในสถานศึกษา เป็นนโยบายที่สำคัญข้อแรก “พัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัย ให้กับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา จากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2564) ซึ่งประเด็นความปลอดภัยในโรงเรียนจึงต้องเป็นส่วนหนึ่งของจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร และสถานศึกษาในสังกัด ด้วยเหตุนี้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จึงต้องดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยชื่อ รูปแบบ วิธีการดำเนินงานด้านความปลอดภัยอาจจะมีมิติที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ของสถานศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จึงต้องดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยชื่อ รูปแบบ วิธีการดำเนินงานด้านความปลอดภัยอาจจะมีมิติที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ของสถานศึกษานั้น หลังจากดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ เสร็จสิ้นลงแล้ว สถานศึกษาทุกแห่งจะเก็บรวบรวมข้อมูลโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการในสถานศึกษามาจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) เพื่อรายงานผลการดำเนินงานให้กับผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบในที่ประชุมและรายงานผลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2564 ซึ่งได้กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่ง จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในและจัดสร้างรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ให้กับหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเป็นประจำทุกปี โดยรูปแบบของสถานศึกษาทุกแห่งในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชรนั้น เป็นการสรุปโครงการตามรูปแบบของสถานศึกษา ยังไม่ได้มีการประเมินโครงการที่เป็นรูปแบบและจริงจัง โดยเฉพาะโครงการด้านความปลอดภัยซึ่งถือเป็นโครงการที่สำคัญตามนโยบายของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 ที่ระบุว่า “พัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้กับผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา จากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4. 2564)

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่า ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยทั้งก่อนการดำเนินโครงการ ระหว่างการดำเนินโครงการ และหลังการดำเนินโครงการเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้ารูปแบบการประเมินโครงการจากนักวิชาการ ตลอดจนศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และพบว่ารูปแบบการประเมิน CIPP Model ของ Stufflebeam (Stufflebeam, & Coryn. 2014) ซึ่งมีรูปแบบการประเมินทั้ง 4 ด้าน คือ การประเมินสภาพแวดล้อม

(Context Evaluation: C) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation: I) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นรูปแบบการประเมินที่เหมาะสมกับการประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร มากที่สุด เนื่องจากเป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นประโยชน์ในการประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัย โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินโครงการมาหาแนวทางการพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล พร้อมทั้งบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชรและกระทรวงศึกษาธิการ โดยการประเมินจากความคิดเห็น ของครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนทุกสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

การทบทวนวรรณกรรม

1. การประเมินโครงการ

นักวิชาการและนักวิจัยได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้หลายประเด็น ดังนี้

เชาว์ อินโย (2553: 19) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้ว่า การประเมินโครงการหมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่า โดยการค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบมาประกอบการตัดสินใจ ตัดค่าผลการดำเนินการนั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2557: 41) การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเชิงระบบเพื่อตรวจสอบหรือชี้ถึง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ปรับปรุงและพัฒนาโครงการ

Stufflebeam, & Coryn (2014) ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการบรรยายเก็บ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายการวางแผน การดำเนินการ และผลกระทบ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการตัดสินใจ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในสถานการณ์ของโครงการ

สรุปได้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการศึกษารวบรวมข้อมูลขั้นตอน และกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้ได้รับรู้ว่าโครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และตัดสินใจว่าควรดำเนินโครงการต่อหรือระงับการดำเนินงานของโครงการนั้น

2. ความปลอดภัยในสถานศึกษา

นักวิชาการ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนได้ให้ความหมายของความปลอดภัยในสถานศึกษาไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564: 1) ได้อธิบายว่า ความปลอดภัยของนักเรียนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพราะนอกจากจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขแล้ว ยังมีผลต่อการพัฒนาด้านอื่น ๆ ด้วย

กฤษฎา ศรีสุชาติ (2559: 82) กล่าวว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่ดำเนินงานตาม มาตรการ แนวทางหรือกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ที่มุ่งเพื่อสร้างความปลอดภัย ให้แก่นักเรียนรวมทั้งการปกป้องคุ้มครองเด็ก จากภัยอันตรายต่าง ๆ ทั้งในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุ การป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุ และการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม โดยการดำเนินการดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบของการจัดการศึกษาและหลักสูตรการเรียนการสอนด้าน ความปลอดภัย หรือการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เป็นต้น

Deroche, & Kaiser (1980: 9) ความปลอดภัยในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานทุกวิถีทางที่ทำให้เด็กปลอดภัย ทั้งในห้องเรียนและในการบริการของสถานศึกษาไปและกลับจากบ้านและสถานศึกษาอย่างปลอดภัย

ความปลอดภัยในสถานศึกษา จึงหมายถึง สถานศึกษาที่ดำเนินงานตามมาตรการ แนวทางหรือกิจกรรมทุกชนิด ทั้งในและนอกสถานศึกษา ในทุกวิถีทาง ที่มุ่งเพื่อสร้างความปลอดภัยให้แก่ทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการป้องกันคุ้มครองทุกคนในโรงเรียนจากอันตรายต่าง ๆ จนไม่มีอันตรายจากภัย (Hazard) การบาดเจ็บ (Injury) การเสี่ยงภัย (Risk) หรือการสูญเสีย (Loss) ทั้งจากการคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าและไม่ได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้า

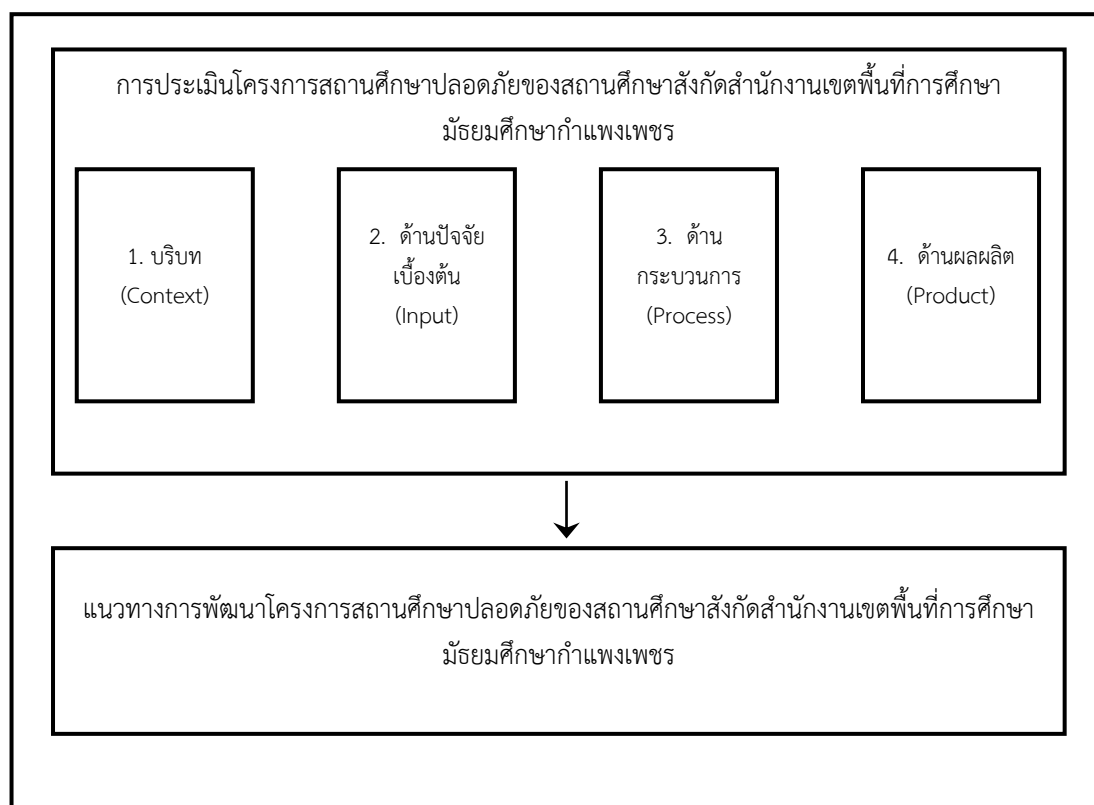
3. แนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษา ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ประเทศไทย

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2563) ได้ให้แนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาไว้ 6 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 ความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค มิติที่ 2 การเรียนรู้ มิติที่ 3 การครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส ได้แก่ เด็กพิเศษ เด็กพื้นที่เฉพาะทางไกลมาก มิติที่ 4 สวัสดิภาพ และการคุ้มครอง มิติที่ 5 นโยบาย และมิติที่ 6 การบริหารการเงิน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ต้องการประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอำเภองาว เพชร รวบรวมกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาจัดเป็นกรอบแนวคิดในการประเมินโครงการ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณผสมผสานกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

**ขั้นตอนที่ 1 ประเมินโครงการสถานศึกษาพลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากำแพงเพชร**

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัย โดยใช้แนวทางการประเมินโครงการตามรูปแบบจำลองชิป (CIPP Model) (Stufflebeam & Coryn. 2014) โดยพิจารณาประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process) และ ด้านผลผลิต (Product)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ 1) กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จำนวน 303 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน ครูผู้สอน จำนวน 288 คน โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด 2) กลุ่มที่ 2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 5 จำนวน 1,687 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ 1) กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จำนวน 303 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน ครูผู้สอน จำนวน 288 คน โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด 2) กลุ่มที่ 2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 5 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จำนวน 313 คน ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการไต่ตารางการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan. 1970: 607-608) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้โรงเรียนเป็นชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการสถานศึกษาพลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของ Likert (1967) (Likert's five rating scale) จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process) และ ด้านผลผลิต (Product) ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักเรียน ด้านผลผลิต (Product) เพียงด้านเดียว ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีค่าเท่ากับ 0.99 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักเรียน มีค่าเท่ากับ 0.98

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร เพื่อขอความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการประเมินโครงการสถานศึกษาพลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ไปส่งให้กลุ่มตัวอย่างและเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง รวมถึงส่งแบบฟอร์มการเก็บข้อมูลออนไลน์ไปยังสถานศึกษา โดยบันทึกข้อมูลผ่านโปรแกรมตารางคำนวณ (Spreadsheet) โดยอัตโนมัติเมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้น

3. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อคำถามจนได้ข้อมูลที่สมบูรณ์

4. ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลที่สมบูรณ์ได้จำนวน 576 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.51

5. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

โดยสถิติที่ใช้ได้แก่ 1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ แจกแจงความถี่และ หาค่าร้อยละ (Percentage) และ 2) วิเคราะห์ข้อมูล โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางพัฒนาโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากำแพงเพชร

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษา จำนวน 17 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้
1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร
จำนวน 3 คน 2) ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนที่เคยได้รับรางวัลสถานศึกษาปลอดภัย จำนวน 4 คน
3) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยหรือนักวิชาการที่ปฏิบัติการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในสถานศึกษา จำนวน 3
คน 4) ศึกษานิเทศก์และผู้อำนวยการกลุ่ม ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการสถานศึกษาปลอดภัย ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากำแพงเพชร จำนวน 3 คน 5) หัวหน้ากลุ่มบริหารทั่วไปและครูผู้รับผิดชอบโครงการสถานศึกษาปลอดภัย ของ
สถานศึกษาที่เคยได้รับรางวัลสถานศึกษาปลอดภัย จำนวน 4 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งได้จากการนำผลการวิจัยที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เกี่ยวกับการประเมิน
โครงการสถานศึกษาปลอดภัยที่มีผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ คือ ค่าเฉลี่ย น้อยกว่า 3.51 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
มากกว่า 1.00 หรือค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น มาสังเคราะห์ เรียบเรียง เพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับ
แนวทางการประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัย

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความร่วมมือในการ
สัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากำแพงเพชร

2. ดำเนินการนัดหมายวันและเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสัมภาษณ์ไปพร้อมกับหนังสือขอ
ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ด้วย

3. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญตามวันเวลาที่ได้นัดหมายด้วยวิธีการเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และ
สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

4. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การแจกแจงความถี่ และจัดลำดับความสำคัญข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มา
วิเคราะห์เนื้อหา เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางการประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัย ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
ศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากำแพงเพชร ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากำแพงเพชร จากความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า ผลการประเมินของโครงการสถานศึกษา
ปลอดภัยโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาตามราย
ข้อ โดยเรียงลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุด จะได้ว่า ด้านกระบวนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านผลผลิต และ
ด้านปัจจัยนำเข้ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และเมื่อพิจารณาผลการประเมินเป็นรายด้าน พบว่า

1. การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาลำดับต่ำสุด คือ เป้าหมายของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ความต้องการ ความจำเป็นและความคาดหวังต่อโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด และนโยบายของรัฐบาล อยู่ในระดับมากที่สุด
2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาลำดับต่ำสุด คือ สถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามด้วย บุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด และวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด
3. การประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาลำดับต่ำสุด คือ การเตรียมการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การตรวจสอบผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด และการดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด
4. การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาลำดับต่ำสุด คือ สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่ดีในการศึกษาหรือการทำงาน ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ สถานศึกษามีมาตรการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในสถานศึกษา และโรคอุบัติใหม่ที่จะเกิดเหตุการณ์ระบาดในอนาคต และเกิดความตระหนักแก่ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ด้านการมีจิตสำนึกในการดูแลอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

การประเมินของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กำแพงเพชร ด้านผลผลิต (Product Evaluation) จากความเห็นของนักเรียน โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับ มาก ซึ่งมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาตามรายข้อ โดยเรียงลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุด จะได้ว่า สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่ดีในการศึกษาหรือการทำงานให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ รองลงมา คือ เกิดความตระหนักแก่ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ด้านการมีจิตสำนึกในการดูแลอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และ สถานศึกษามีการฝึกซ้อมวิธีการป้องกันภัยพิบัติรูปแบบต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษาและชุมชน โดยรอบ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนและประชาชน และ สถานศึกษามีมาตรการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในสถานศึกษา และโรคอุบัติใหม่ที่จะเกิดเหตุการณ์ระบาดในอนาคต มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตอนที่ 2 แนวทางพัฒนาการดำเนินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กำแพงเพชร

แนวทางพัฒนาโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กำแพงเพชร จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน โดยการจัดลำดับและความถี่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. การประเมินปัจจัยบริบท (Context Evaluation) แนวทางพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษาควรวางแผนการรับมือกับอุบัติเหตุล่วงหน้า และต้องมีการคาดการณ์ถึงสถานการณ์ที่อาจไม่ปลอดภัยในแต่ละฤดูกาล มีการใช้ข้อมูลสถิติการเกิดความปลอดภัยรายภาคเรียน/รายปี มาประกอบกันเพื่อป้องกัน ซึ่งดีกว่าการแก้ไขภายหลัง รองลงมาได้แก่ สถานศึกษาควรเขียนหลักการและเหตุผลของโครงการโดยอ้างอิงเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กำแพงเพชร และผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ของสถานศึกษา และหากสถานศึกษามีงบประมาณในการบริหารไม่เพียงพอ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้งบประมาณไปล่วงหน้าก่อน เช่น จัดกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์ในระหว่างงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด เป็นต้น ตามลำดับ

2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) แนวทางพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษาควรร่วมมือกับหน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลภายนอก เช่น ตำรวจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เครือข่ายผู้ประกอบการ แพทย์ประจำตำบลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดหาปัจจัยนำเข้ามาใช้ในโครงการสถานศึกษาปลอดภัย รองลงมาคือ สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการคัดเลือกบุคคล เช่น ตำรวจ สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง แพทย์ประจำตำบล ที่อยู่ในท้องถิ่นและเฉพาะผู้ที่คาดว่าจะให้ความร่วมมือกับ

สถานศึกษาเป็นหลัก เนื่องจากรู้จักสภาพพื้นที่ รู้จักบริบทของสถานศึกษา และรู้จักนักเรียนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี และสถานศึกษาควรพิจารณาและใช้ปัจจัยนำเข้าที่เป็นผลลัพธ์จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ด้านจุดแข็ง (S) และโอกาส (O) เพื่อให้ได้ปัจจัยนำเข้าที่มีคุณภาพทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ตามลำดับ

3. การประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process Evaluation) แนวทางพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษาควรร่วมมือกับหน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลภายนอก เช่น ตำรวจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เครือข่ายผู้ปกครอง แพทย์ประจำตำบลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาปลอดภัยอย่างรัดกุม รองลงมาคือ สถานศึกษาควรยึดหลักการดำเนินการตามระบบ MOE Safety Center (ศูนย์ความปลอดภัย กระทรวงศึกษาธิการ) Thai Safe Schools (โครงการโรงเรียนปลอดภัยในประเทศไทย) และ Zero Waste School (โครงการโรงเรียนปลอดภัย) เพื่อนำมาเป็นเส้นฐาน (Base Line) ในการดำเนินโครงการและปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับบริบทของสถานศึกษา เนื่องจากเป็นระบบที่มีตัวชี้วัดต่างๆ ให้ดำเนินการตามได้ทันที โดยที่สถานศึกษาไม่ต้องศึกษาใหม่ทั้งหมด และสถานศึกษาควรนำข้อมูลที่ได้จากการสรุปโครงการที่ไม่ประสบความสำเร็จของปีที่ผ่านมา มาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น พร้อมดำเนินการตามแผนการดำเนินการที่ออกแบบไว้อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะแผนรับมือและแผนป้องกัน ส่วนแผนการแก้ไขต้องกำหนดผู้ดูแลหลักที่จะทำหน้าที่ทันทีเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ตามลำดับ

4. การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) แนวทางพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษาควรกำหนดให้มีการซ้อมหนีไฟ การซ้อมทำ CPR มีการจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษา การสอนว่ายน้ำ และอื่นๆ ในทำนองเดียวกัน ให้กับนักเรียนในทุกปีการศึกษา รองลงมาคือ สถานศึกษาควรมีคู่มือหรือมาตรการด้านความปลอดภัยประจำสถานศึกษา และซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการนั้นให้กับนักเรียน และครูและบุคลากรทางการศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร และสถานศึกษา ควรมีช่องทางแจ้งความไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้นทั้งภายในและรอบรั้วสถานศึกษา ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ และในรูปแบบเปิดเผยและรูปแบบความลับ ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จากความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน

1. การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ ด้านเป้าหมายของโครงการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความต้องการ ความจำเป็น และความคาดหวังต่อโครงการ และด้านนโยบายของรัฐบาล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร มุ่งเน้นดำเนินการตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนเกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชีรา ใจหวั่ง (2560) ได้ศึกษาการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่าความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสุขและการได้รับการปกป้องคุ้มครองให้ปลอดภัย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศราญ ไกรดำ (2565) ได้ศึกษาการประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัย โรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดโครงการสถานศึกษาปลอดภัยเนื่องจากสถานศึกษามีความตระหนักถึงความปลอดภัย ในอนาคตของนักเรียน ซึ่งสถานศึกษาเป็นที่ส่งเสริมการเพิ่มระดับสติปัญญา อารมณ์ สังคม ให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงส่งผลให้การประเมินโครงการด้านบริบทมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ สถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ตามด้วยบุคลากรการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ รองลงมาคือ งบประมาณ อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ และสถานที่ อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานที่

ของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความเพียงพออยู่ในระดับดี มีสถานที่ให้เลือกใช้ทำกิจกรรมมากมาย โดยสถานที่ภายในสถานศึกษาอาจมีการปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในทุก ๆ ปี เนื่องจากอาคารสถานที่อาจมีการชำรุดตามระยะเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรวัตร์ แก้วทองมูล (2563) ได้ศึกษาการประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของวิทยาลัยเทคนิคเวียงป่าเป้า ใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป (CIPP Model) พบว่า ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ของโครงการ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความเหมาะสมของอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยรัตน์ ป้องแสนสี (2564) ได้ศึกษาการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ พบว่า ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์มีความเหมาะสมในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกเรื่อง โดยเรื่องความเหมาะสมของอาคารสถานที่ ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน

3. การประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ การเตรียมการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ รองลงมาคือ การตรวจสอบผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ และการดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ได้ดำเนินโครงการตามกระบวนการของสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยปรับประยุกต์ใช้แนวทางการนิเทศกิจกรรมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้มาซึ่งผลผลิตของโครงการที่สามารถสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาแต่ละแห่งได้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศราญ ไกรดำ (2565) ได้ศึกษาการประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัย โรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ประเด็นด้านกระบวนการของโครงการ ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมากที่สุด 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ และผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมากที่สุด 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ การวางแผนดำเนินโครงการ การ นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้สื่อเทคโนโลยีต่างๆในการจัดทำโครงการซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทันทิภา สวัสดิ์ภักดี (2560) ได้ศึกษาการประเมินโครงการสร้างเสริม ความปลอดภัยในการเดินทางสำหรับนักเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนนาร่องในจังหวัดขอนแก่น เชียงใหม่ ชลบุรี และสงขลา พบว่า การติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในขณะโครงการ เช่น การประชุมติดตามโดยผู้เชี่ยวชาญมาให้ข้อเสนอแนะ การดำเนินงานของโรงเรียนช่วยให้คณะครูได้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงวิธีการดำเนินโครงการและ พัฒนาต่อยอดการดำเนินงานเรื่องการสร้างเสริมความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตัดสินใจผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ สถานศึกษาให้ข้อมูลความรู้ต่าง ๆ แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน ด้านการดูแลอาชีวอนามัย และความปลอดภัยอยู่เสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน รองลงมา คือ ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ร่วมกันรับผิดชอบและแก้ไขปัญหาด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัยที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน และผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและครูผู้รับผิดชอบโครงการ วางแผนเพื่อจัดทำกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลอาชีวอนามัยและความปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด และผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และครูผู้รับผิดชอบโครงการ มีการวางแผนเป้าหมาย ร่วมกันในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยอยู่เสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน และผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน มีความสนใจในด้านการดูแลอาชีวอนามัยและความปลอดภัยทั้งของตนเองและผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ภายในสถานศึกษา มีความตระหนัก มีจิตสำนึก และมีความรู้ ร่วมกันรับผิดชอบและแก้ไขปัญหา ร่วมกันในการดูแลอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของกันและกันอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิษณุฯ ขุนจง (2563) ได้ศึกษาการจัดการความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย มี 3 ด้านคือ ด้านอุบัติเหตุ ด้านอุบัติภัย และด้านความปลอดภัยในการใช้งานอาคาร แนวทางการจัดการที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

มี 2 ด้านคือ ด้านการปรับปรุงและซ่อมบำรุง และด้านการดูแลรักษาความปลอดภัย ส่วนการพัฒนา/ปรับปรุง มี 9 ขั้นตอน คือ 1) อบรมผู้บริหาร 2) ร่วมกันกำหนดนโยบาย 3) แต่งตั้ง คณะทำงาน กำหนดขอบเขต และภาระหน้าที่ 4) สสำรวจอาคารสถานที่ 5) วิเคราะห์ความเสี่ยง 6) จัดทำโครงการและแผนการดำเนินการเพื่อขออนุมัติงบประมาณ 7) ประชาสัมพันธ์ 8) รณรงค์ และอบรม 9) ซักซ้อมแผนฉุกเฉินเป็นประจำทุกปี 9) ทบทวนและปรับปรุงแผนต่าง ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญาพรน้อย (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษาควรมีตัวบ่งชี้หลักด้านความปลอดภัยดังต่อไปนี้คือ 1) ตัวบ่งชี้หลักด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2) ตัวบ่งชี้หลักด้านการเตรียมความพร้อมต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินและภัยพิบัติ 3) ตัวบ่งชี้หลักด้านหลักสูตรความปลอดภัย และ 4) ตัวบ่งชี้หลักด้านระบบคุ้มครองและช่วยเหลือ

แนวทางพัฒนาโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กำแพงเพชร

1. การประเมินปัจจัยบริบท (Context Evaluation) แนวทางพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ สถานศึกษาควรวางแผนการรับมือกับอุบัติเหตุล่วงหน้า และต้องมีการคาดการณ์ถึงสถานการณ์ที่อาจไม่ปลอดภัยในแต่ละฤดูกาล มีการใช้ข้อมูลสถิติการเกิดความปลอดภัยรายภาคเรียน/รายปี มาประกอบกันเพื่อป้องกัน ซึ่งดีกว่าการแก้ไขภายหลัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในสถานศึกษาเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยสถานศึกษาต้องสามารถบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแก่นักเรียนโดยมีการวางแผนป้องกัน แผนระงับเหตุ และวางแผนทางในการแก้ปัญหาอย่างชัดเจนเมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกอร อุ่นสถานนท์ (2563) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยระบุแนวทางการบริหารความปลอดภัยว่า ควรมีการตรวจสอบสภาพอาคารให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ ควรจัดให้มีป้ายหรือสัญลักษณ์เตือน ในบริเวณที่จะเป็นอันตราย ควรจัดทำคู่มือ การบำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ควรสำรวจและจัดทำข้อมูลแหล่งมั่วสุมและแหล่งอบายมุขรอบ ๆ สถานศึกษา และควรจัดประชุมวางแผนการดำเนินการด้านสุขภาพอนามัยของบุคลากรและนักเรียน

2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) แนวทางพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ สถานศึกษาควรร่วมมือกับหน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลภายนอก เช่น ตำรวจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เครือข่ายผู้ปกครอง แพทย์ประจำตำบลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำปัจจัยนำเข้ามาใช้ในโครงการสถานศึกษาปลอดภัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในสถานศึกษาหลายแห่งขาดครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านความปลอดภัย และยังขาดอุปกรณ์และไม่มีผู้เชี่ยวชาญในการใช้อุปกรณ์ ดังนั้น ควรมีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกลักษณ์ พิมพ์รอด (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันนักเรียนจากภัยคุกคามของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันนักเรียนจากภัยคุกคามของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 คือ ควรมีการขอความร่วมมือตำรวจจราจรในพื้นที่เพื่อดูแลความปลอดภัยบนท้องถนนและให้อบรมให้ความรู้แก่นักเรียน นักจิตวิทยาในโรงพยาบาลในพื้นที่ดูแลสภาพจิตใจนักเรียน และชุมชนและหน่วยงานอื่น เช่น ฝ่ายปกครองอำเภอ ทหาร ตำรวจ สาธารณสุขอำเภอ ร่วมกิจกรรมค้นหาผู้เสพ/ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยกระบวนการสุ่มตรวจสอบสารเสพติด

3. การประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process Evaluation) แนวทางพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ สถานศึกษาควรร่วมมือกับหน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลภายนอก เช่น ตำรวจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เครือข่ายผู้ปกครอง แพทย์ประจำตำบลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาปลอดภัยอย่างรัดกุม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนความปลอดภัยอย่างรัดกุมทุกมิติ ดังนั้นจึงต้องมีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเฉพาะมาร่วมวางแผนการดำเนินโครงการ สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 (2564) ที่ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมความปลอดภัยและมาตรการโรงเรียนปลอดภัย (Safety School) เพื่อนำไปสู่ Happy School ให้แก่ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา

นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างบุคลากร ครู นักเรียน ชุมชน และเครือข่าย โดยร่วมกันวางแผน ป้องกัน แก้ไข ควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผล

4. การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) แนวทางพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ สถานศึกษาควร กำหนดให้มีการซ่อมหนี้ไฟ การซ่อมทำ CPR มีการจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษา การสอนว่ายน้ำ และอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน ให้กับนักเรียนในทุกปีการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การซ่อมหนี้ไฟ การเรียนรู้เรื่องการช่วยเหลือฉุกเฉินหรือ CPR และการสอนเพศวิถีศึกษา จะทำให้นักเรียนเกิดทักษะชีวิตด้านการเอาตัวรอด การช่วยเหลือผู้อื่นให้รอดชีวิต และการรับรู้ด้าน เพศวิถีเพื่อปฏิบัติตนตามเพศวิถีได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับ คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (2562: 47) ตัวบ่งชี้ 1.4.1 มีการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ เฝ้าระวังการเจริญเติบโตของเด็ก และดูแลการเจ็บป่วยเบื้องต้น ข้อที่ 5 จัดให้มีการอบรมปฐมพยาบาลและฝึกช่วยชีวิตเบื้องต้น (CPR) และสอดคล้องกับ ขนินฐา ทาแฝง (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทาง การบริหารจัดการศึกษาเพศวิถีศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ผลวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการศึกษาเพศวิถีศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ทั้ง 4 ด้าน คือด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และ ด้านบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 นำผลการประเมินโครงการและแนวทางการพัฒนาโครงการสถานศึกษาไปลดภัยไปกำหนดนโยบายด้าน ความปลอดภัยในสถานศึกษา

1.2 นำแนวทางการพัฒนาโครงการสถานศึกษาไปลดภัยมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโครงการสถานศึกษา ไปลดภัยอย่างต่อเนื่อง

1.3 นำผลการประเมินโครงการและแนวทางการพัฒนาโครงการสถานศึกษาไปสร้างความตระหนักแก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการจัดทำแผนภูมิ หรือ สถิติ ด้านความปลอดภัยหรือความไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้นภายใน สถานศึกษา รายงานต่อผู้บริหารสถานศึกษาเป็นระยะ พร้อมกันนี้ควรแสดงป้ายประชาสัมพันธ์ด้านสถิติดังกล่าวในที่พบเห็นง่าย เพื่อสร้างความตระหนักแก่ทุกภาคส่วนในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโครงการสถานศึกษาไปลดภัยทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพภายใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นรายด้าน เช่น ด้านความปลอดภัยด้านอาคารสถานที่ ด้านอุบัติเหตุในการใช้รถใช้ถนน และ ด้านอาชีวอนามัย

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาไปลดภัยในด้านการวางแผนป้องกันและ การเผชิญเหตุ

เอกสารอ้างอิง

กนกอร อุ่นสถานนท์. (2563). การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). คู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด

19. นนทบุรี: คิว แอดเวอร์ไทซิง.

กฤษฎา ศรีสุชาติ. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้และคู่มือโรงเรียนปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต (การบริหารจัดการการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ

มหาสารคาม.

- ชนิษฐา ทาแฝง. (2564). แนวทางการบริหารจัดการศึกษาเพื่อก้าวไกลศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3. ปรินญาณพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ. (2562). **มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ**. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2564, จาก https://www.dla.go.th/upload/document/type2/2019/3/21360_2_551673939396.pdf.
- ชิษณุชา ขุนจง. (2563). การจัดการความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา. **สารศาสตร์**. 5(2): 287 – 300.
- เชาว์ อินโย. (2553). **การประเมินโครงการ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนิกา สวัสดิ์ภักดิ์. (2560). การประเมินโครงการสร้างเสริมความปลอดภัยในการเดินทางสำหรับนักเรียน: กรณีศึกษา โรงเรียนนาร่องในจังหวัดขอนแก่น เชียงใหม่ ชลบุรี และสงขลา. **Rajabhat Rambhai Barni Research Journal**. 11(2): 151–160.
- ธาดา รัชกิจ. (2562). การศึกษา (Education) สำคัญอย่างไรกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2564, จาก <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190625-education-for-hrd/>.
- ปิยรัตน์ บ้องแสนสี. (2564). รายงานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์. สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edunsrujo/article/view/250560/170919>.
- พงศราญ ไกรดำ. (2565). การประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัย โรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. ปรินญาณพนธ์ปรินญาณมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2557). **เทคนิคการประเมินโครงการ**. กรุงเทพฯ: บริษัท แฮาส์ ออฟ เคอร์มิสท์ จำกัด.
- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. (2561). **จัดระบบความปลอดภัยในโรงเรียน เรื่องใหญ่ที่ต้องจริงจัง**. สืบค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://shorturl.at/pstxW>.
- เรวัตร แก้วทองมูล. (2563). การประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของวิทยาลัยเทคนิคเวียงป่าเป้า. พิษณุโลก: สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4. (2564). **แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมความปลอดภัยและมาตรการโรงเรียนปลอดภัย (Safety School) เพื่อนำไปสู่ Happy School**. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2564, จาก <https://www.cmi4.go.th/group/promotion/wp-content/uploads/2021/07/อนุญาตให้เผยแพร่เว็บไซต์กลุ่มส่งเสริม.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). **คู่มือความปลอดภัยในสถานศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2564, จาก <https://www.sesasingthong.go.th/?p=11570>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุกัญญา พรน้อย. (2562). **เรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ปรินญาณพนธ์ปรินญาณดุสิตบัณฑิต (วิจัย วัดผล และสถิติการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุชีรา ไจหวัง. (2560). การศึกษาการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. ปรินญาณพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. (2564). **การป้องกันอุบัติเหตุในเด็กและอุบัติเหตุที่พบบ่อยในเด็ก**. สืบค้นเมื่อ 14 พฤษภาคม 2564, จาก www.rama.mahidol.ac.th/ped/th/content/ศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก.
- เอกลักษณ์ พิมพ์รอด. (2564). **แนวทางการบริหารจัดการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันนักเรียนจากภัยคุกคามของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2**. ปรินญาณพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- Deroche, E. F., & Kaiser, J. S. (1980). **Complete guide to administering school services**. New York: Parker.
- Krejcie, Robert V., & Daryle, W. Morgan. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities**. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3): 607-608.

Likert, Rensis. (1967). “The Method of Constructing and Attitude Scale”, Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

Stufflebeam, D. L., & Coryn, C. L. S. (2014). Evaluation: theory, models and applications. (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารแบบมีส่วนร่วมใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

The Relationship Between the Behavior of School Administrators and the
Participate Management in Schools under the Secondary Education Service
Area Office Kanchanaburi

หทัยรัตน์ เมฆจินดา¹, นิพนธ์ วรรณเวช²

Hathairat Mekjinda¹, Nipon Wonnawed²

Corresponding Author E-mail: Hatairatmekjinda@gmail.com

Received: 2023-08-06; Revised: 2023-09-07; Accepted: 2023-09-29

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 311 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรง ระหว่าง 0.67–1.00 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีความคิดริเริ่ม ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข ด้านการโน้มน้าวจิตใจ ด้านการเข้าสังคมได้ดี ด้านการให้การช่วยเหลือ ด้านการให้การยอมรับนับถือ และด้านการประสานงาน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และ 3) พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คำสำคัญ: พฤติกรรมผู้นำ, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ผู้บริหารสถานศึกษา

¹ นักศึกษาลัทธิครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

¹ Student in Master of Education Program (Educational Administration), Kanchanaburi Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

² Advisor, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University

Abstract

The research aimed to 1) study the leadership behavior of school administrators 2) study the participate management in schools, and 3) study the relationship between the leadership behavior of school administrators and the participate management in schools under the Secondary Education Service Area Office Kanchanaburi, survey research, The samples consisted of 311 school administrators and teachers under Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi, obtained by proportionate stratified random sampling. The research instrument was a five-level-rating scale questionnaire with content validity between 0.67–1.00 and a reliability of 0.96. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. The findings were as follows:

1) educational institution administrators and teachers have opinions about the leadership behavior of school administrators under the Secondary Education Service Area Office Kanchanaburi, overall and in each individual aspect were at a high level, ranking in descending order as initiative, modification, convincing, socializing, assisting, respecting, and liaison, 2) educational institution administrators and teachers have opinions about the participate management in schools under the Secondary Education Service Area Office Kanchanaburi, overall and in each individual aspect were at a high level, ranking in descending order as the participatory operation, the participatory benefit, the participatory decision making, and the participatory evaluation and 3) the leadership behavior of school administrators has a positive relationship with participatory management in schools under the Secondary Education Service Area Office Kanchanaburi in overall had a middle correlation with statistical significance level at .01.

Keywords: The Leadership Behavior, The Participate Management, Administrator

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมาย จึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติ และทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพ พร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ คนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อม ทั้งกาย ใจ และสติปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2561: 34) ซึ่งการศึกษาถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการ พัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความ ได้เปรียบของประเทศ เพื่อการแข่งขัน และยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็น พลวัต ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงได้ให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาคและของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: 1) โดยมีแนวทางจัดการศึกษาซึ่งกำหนดไว้ใน มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดว่าต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้น จึงได้กำหนด แนวทางการพัฒนา คือ ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่งเสริม การมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับระบบการเงินเพื่อการศึกษา พัฒนาระบบ บริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: 5) ให้มีความพร้อม รับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตามการศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัยภูมิใจ ในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดและความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2559: 5)

การปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จย่อมต้องอาศัยปัจจัยหลักหลายอย่าง โดยเฉพาะปัจจัยในระดับปฏิบัติคือ สถานศึกษา โดยมีผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่น รวมทั้งทรัพยากรที่จำเป็น ซึ่งผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อบรรลุจุดหมายของการศึกษาจำเป็นต้องมี ศักยภาพ สมรรถภาพ และคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา ต้องมีความรู้ ความสามารถและคุณธรรม จริยธรรม เพื่อดำเนินการให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายและจุดหมายของการบริหาร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 4) ขณะเดียวกันผู้บริหารหรือผู้นำขององค์กรเป็นผู้มีปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่คอยส่งเสริม สนับสนุนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ในการทำงาน และมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กร สามารถจูงใจให้สมาชิกผู้ร่วมงานปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ที่องค์การกำหนดไว้ ผู้บริหารหรือผู้นำจึงต้องแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสม และเด่นชัด เพื่อให้สมาชิก ผู้ร่วมงานปฏิบัติตามในสิ่งที่ผู้บริหารต้องการ ทำให้การดำเนินงานไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ในแต่ละองค์กร (ขุนทอง จริตพันธ์. 2546: 11-13) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ ระบุ ศรีโสมสาร (2552: 41) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมผู้นำเป็นบทบาทหนึ่งในหลาย ๆ หน้าที่ของผู้บริหารเป็นกระบวนการ ของการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของผู้นำและผู้ตาม ในการนำองค์การไปสู่ทิศทางที่กำหนดร่วมกัน ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ พฤติกรรมผู้นำ จึงมีความสำคัญต่อการบริหารงานและต่อตัวผู้บริหารเอง เป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสำเร็จของหน่วยงาน เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้สามารถสร้างให้เกิดขึ้นในบุคคลได้ และเป็นศิลปะในการบริหารงานอย่างหนึ่งของ ผู้บริหารที่จะต้องมีการพัฒนาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่ง สัมมา รณิธ (2553: 71) กล่าวว่า พฤติกรรมผู้นำเป็นความประพฤติหรือสิ่งที่ผู้นำแสดงออกถึงศักยภาพของสถานะผู้นำที่มีอยู่ในตัว ของผู้นำให้เกิดเป็นผลงานเชิงประจักษ์แก่ผู้ร่วมงาน อันเป็นพฤติกรรมการแสดงออกของผู้นำว่าจะทำอะไรจึงจะสามารถทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับความคิดของ ภูติส วรรณงษ์ (2555: 21) ที่กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของผู้นำมีความสำคัญต่อการบริหารงานขององค์กร โดยจะต้องเป็นตัวอย่างในด้านพฤติกรรม และต้องเป็นผู้มีความรอบรู้ทั้งด้านบุคคลในองค์กรว่ามีความต้องการ

อย่างไรก็ตามองค์กรหรือหน่วยงานจะบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใดไม่ได้ขึ้นอยู่กับแค่การที่มีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ หรือประสบการณ์ของผู้นำ หรือแสดงพฤติกรรมของการเป็นผู้นำที่เหมาะสมเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของผู้ปฏิบัติงานซึ่งเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารมีความเข้าใจและเกิดความรู้สึกที่จะอุทิศตนเพื่องานได้อย่างถูกต้อง และเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วม ได้ใช้ศักยภาพและความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ซึ่งตรงกับแนวคิดของ ปาริชาติ แก้วสาร (2564: 26) เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ว่าหมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบและร่วมมือกัน ตลอดจนการประเมินผล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ มีสิทธิในการตัดสินใจร่วมกันกับผู้บริหาร และมีความอิสระในการปฏิบัติงาน โดยทุกฝ่ายต่างมุ่งที่จะสนับสนุนและทำให้เกิดประสิทธิผลต่อองค์การตามที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ วิศรุต เพ็ชรสีม่วง (2564: 16) ที่กล่าวไว้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคคลและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สามารถแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีผลประโยชน์ร่วมกัน มีการกำกับติดตาม และมีการประเมินผลร่วมกัน ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ อรรถชัย กาหลง (2564: 12) ที่กล่าวว่าการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม คือกระบวนการทำงานร่วมกัน มีส่วนร่วมในหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันในลักษณะการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติร่วมรับผิดชอบและร่วมตรวจสอบอันนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการทำกิจกรรมขององค์กรให้บรรลุจุดประสงค์ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจกับผู้บริหาร หรือการดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อผลประโยชน์ขององค์กรหรือของสังคมร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือ เกิดความผูกพัน ยอมรับความเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดทีมงานที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพตามบริบททางสังคมนั้น ๆ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการด้วย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี มีความตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่ต้องจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนานักเรียนให้มีความสามารถความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน พัฒนาศักยภาพและคุณภาพนักเรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้นักเรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพตามหลักธรรมาภิบาล จัดการศึกษา

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development goals: SDGs) ปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาระดับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (digital technology) เพื่อตอบสนองสังคมใหม่ แต่ปัญหาที่พบว่าผู้บริหารและบุคลากรที่ปฏิบัติงานยังไม่เต็มตามกรอบอัตรากำลัง จึงทำให้การปฏิบัติงานต้องมีการทำงานในรูปแบบคณะทำงาน การทำงานเป็นทีมและเครือข่ายสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. 2565: 62) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายใจ คงเจริญ (2549: 3) ที่กล่าวว่าหลักการบริหารที่เน้นให้บุคคลได้มีส่วนร่วม เป็นการบริหารที่มีแนวคิดมาจากการบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ เน้นให้ความสำคัญกับบุคคล ครุมีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีการประชุมร่วม และปรึกษาหารือในลักษณะร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมจิตใจ และร่วมรับผลประโยชน์อันเกิดจากงาน ทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจ มีขวัญและกำลังใจดีขึ้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการบริหาร เพื่อให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหาร อันจะทำให้งานของสถาบันดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน มีความเชื่อมั่นในสถาบัน ช่วยนำสถาบันไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในอนาคต

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา ใช้เป็นข้อมูล และแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา และการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

องค์ประกอบของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

Griffiths (1956: 243–253) ได้กำหนดพฤติกรรมผู้นำไว้ 7 ด้าน ได้แก่ 1) การมีความคิดริเริ่ม 2) การรู้จักปรับปรุงแก้ไข 3) การให้การยอมรับนับถือ 4) การให้การช่วยเหลือ 5) การโน้มน้าวจิตใจ 6) การเป็นผู้ประสานงาน และ 7) การเข้าสังคมได้ดี มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

พฤติกรรมผู้นำด้านการมีความคิดริเริ่ม หมายถึง การแสดงพฤติกรรมการมีความริเริ่มงานใหม่ ๆ ซึ่งเป็นจุดเด่นของผู้นำหรือผู้บริหาร เป็นผู้ที่รู้จักแสวงหาหรือค้นคว้าหาข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเสมอ เพื่อนำมาใช้ในการพิจารณาการตัดสินใจงาน หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันเวลา เป็นบุคคลที่มีสติปัญญาไหวพริบดี มีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล มีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบขั้นตอน มีการนำเสนอแนวคิดแปลกใหม่ มีความขยันหมั่นเพียร เสียสละ มีความคิดที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และมีความสนใจในการพัฒนางานของหน่วยงานหรือองค์การให้ประสบความสำเร็จ

พฤติกรรมผู้นำด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้นำหรือผู้บริหารที่รู้จักปรับปรุงวิธีการทำงานของตนให้มีความสอดคล้องกับบริบทของบุคลากรและหน่วยงาน คอยกระตุ้นบุคลากรให้ปรับปรุงแก้ไขการทำงาน มีการเสนอแนวคิดวิธีการทำงานแบบใหม่ รวมทั้งยังมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือความคิดเห็นต่าง ๆ พร้อมทั้งยอมรับความคิดเห็นและการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ เสมอ ซึ่งผู้นำหรือผู้บริหารต้องคอยให้กำลังใจบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การทำงาน คอยจัดหาวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้เพิ่มเติมหรือให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานต่าง ๆ และยังคงเป็นผู้ร่วมพัฒนางานของหน่วยงานหรือองค์การให้ประสบความสำเร็จที่ดีกว่าเดิม

พฤติกรรมผู้นำด้านการยอมรับนับถือ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้นำหรือผู้บริหารโดยมีนิสัยสุ่ม รอบคอบ มีเหตุผล เป็นที่เคารพและยอมรับนับถือ เป็นบุคคลที่ให้เกิดประโยชน์ คอยสนับสนุนความคิดและยอมรับความคิดและการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรภายในองค์การเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ กระตือรือร้นในการทำงาน ไม่หวั่นไหวผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน นอกจากนี้ยังมีเจตคติที่ดีต่องานและบุคลากรในองค์การหรือหน่วย รู้จักการสร้างทีมงานที่มั่นคงใฝ่ใจ บุคลากร ตั้งศักยภาพของบุคลากรออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เห็นปัญหาของบุคลากรคอยให้กำลังใจและช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ รู้จักยกย่องชมเชยบุคลากรและแสดงความยินดีเสมอ เพื่อเป็นการให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเมื่อทำคุณประโยชน์ให้กับองค์กรจนประสบผลสำเร็จ

พฤติกรรมผู้นำด้านการให้ความช่วยเหลือ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้นำหรือผู้บริหาร ที่คอยห่วงใย ให้ความรัก เมตตา ดูแลเอาใจใส่บุคลากรหรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้ได้รับความสะดวกสบาย ให้ความอบอุ่นรู้สึกเป็นกันเอง เป็นที่ปรึกษา และอยู่เคียงข้างกับบุคลากรหรือผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว คอยค้นหาวิธีแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้บุคลากรของตนให้ผ่านพ้นปัญหาเหล่านั้นได้ แสดงพฤติกรรมโอบอ้อมอารี มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ คอยช่วยเหลือดูแลสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

พฤติกรรมผู้นำด้านการโน้มน้าวจิตใจ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้นำหรือผู้บริหารที่มีความสามารถในการใช้ภาษาได้ถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถพูดชักจูง โน้มน้าวจิตใจ ประสานสัมพันธ์กันของบุคลากรหรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีส่วนร่วมในการทำงานได้มีปฏิภาณไหวพริบที่ดี แสดงพฤติกรรมความน่าเชื่อถือให้เห็นด้วยการกระทำ สร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในตนเอง อีกทั้งเป็นบุคคลที่สามารถสื่อความหมายต่าง ๆ ให้บุคลากรหรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้ได้เข้าใจมีความชัดเจน แจ่มแจ้ง และเป็นคนจริงใจ เพื่อส่งผลต่องานให้ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี

พฤติกรรมผู้นำด้านการประสานงาน หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้นำหรือผู้บริหารที่ดี มีนิสัยยิ้มแย้ม มีความอบอุ่นเป็นกันเอง มีความกระตือรือร้น มีความสามารถในการคิด การเขียน การพูด และการสื่อความหมาย เพื่อประสานงานกับบุคลากรหรือผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้บุคลากร หรือผู้ใต้บังคับบัญชา เกิดความเข้าใจ แล้วบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมมีกันปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ มีความเข้าใจกันและกัน คอยกระตุ้นบุคลากรให้ทำงานให้ตรงเป้าหมาย โดยการแสดงความรู้วิสัยทัศน์กว้างไกล โดยถ่ายทอดความคิดให้บุคลากรปฏิบัติ หน้าที่ได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว และนอกจากนี้ผู้นำหรือผู้บริหารต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก มีจิตสำนึกเห็นประโยชน์แก่บุคลากรหรือผู้ใต้บังคับบัญชา

พฤติกรรมผู้นำด้านการเข้าสังคมได้ดี หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้นำหรือผู้บริหาร ซึ่งมีความประพฤติเป็นที่น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับนับถือของผู้อื่น มีการวางตนได้อย่างเหมาะสมถูกกาลเทศะ มีการแสดงออกว่าเป็นผู้มีจิตใจดี มีเมตตา กรุณา มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเป็นมิตรและจริงใจกับทุก ๆ คน มีความประพฤติตนเสมอตนเสมอปลาย รักษาในคำมั่นสัญญา มีความสุภาพอ่อนโยน อธิยาศัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอารมณ์คงที่ รู้จักการปรับตัวให้ถูกกาลเทศะ รู้จักเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และมีการร่วมสร้างสรรค์ตามโอกาสต่าง ๆ ทั้งกับบุคลากรหรือผู้ใต้บังคับบัญชา หรือหน่วยงานอื่น ๆ อยู่เสมอ

องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen, & Uphoff (1980: 213-235) ได้แบ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง บุคลากรทางการศึกษาทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจหาสาเหตุและปัญหา การกำหนดเป้าหมายของงาน การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดพันธกิจ การกำหนดกลยุทธ์ การเลือกนโยบายเพื่อใช้แก้ปัญหาและตัดสินใจนำไปสู่เป้าหมายหรือความสำเร็จ

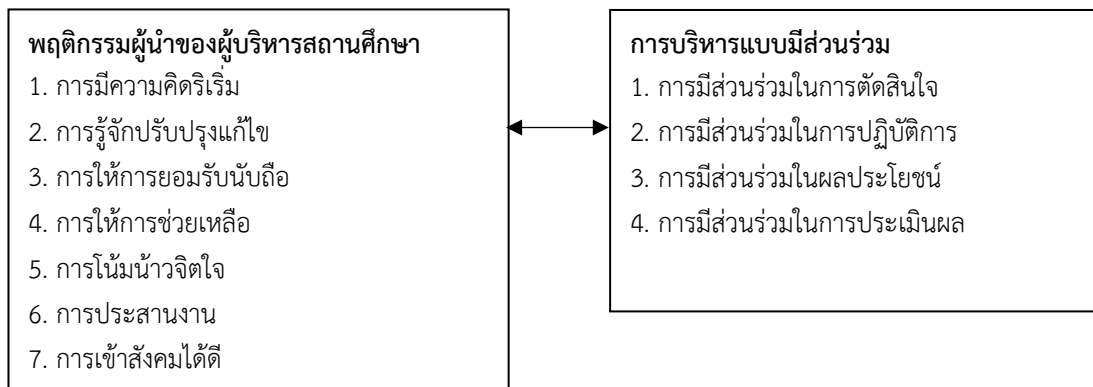
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ หมายถึง การแต่งตั้งคณะทำงานร่วมกันวางแผน การกำหนดบทบาทหน้าที่ การกำหนดโครงการหรือกิจกรรม มีการเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือในการกำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจและเสนอแนะความคิดเห็นในการจัดทำนโยบาย หลักสูตร และเป้าหมายร่วมกับโรงเรียนทั้งแผนกลยุทธ์ แผนพัฒนา แผนปฏิบัติการและมีการกำหนดโครงการกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนร่วมกัน การสนับสนุนทรัพยากรด้านต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และการกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง บุคลากรภายในสถานศึกษาเกิดการได้รับผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ด้านสังคม และส่วนบุคคล อาจไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัตถุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุขสบายความพอใจ ให้กำลังใจ ร่วมแสดงความคิดเห็นยกย่อง ชื่นชม และการมอบรางวัลก็ได้

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรภายในองค์กรในการติดตาม ตรวจสอบ การมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย และแก้ไขข้อบกพร่อง รวมถึง การเป็นคณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นชอบในการดำเนินงานของกิจกรรม หรืองานหรือโครงการ ที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี สามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 1,630 คน จากสถานศึกษา จำนวน 29 แห่ง

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 311 คน กำหนดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan. 1970: 607-610) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 35 ข้อ เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ซึ่งมี 7 ด้าน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ซึ่งมี 4 ด้าน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

2. วิเคราะห์ข้อมูลในการสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มี 7 ด้าน คือ การมีความคิดริเริ่ม การรู้จักปรับปรุงแก้ไข การให้การยอมรับนับถือ การให้การช่วยเหลือ การโน้มน้าวจิตใจ การเป็นผู้ประสานงาน และการเข้าสังคมได้ดี และการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มี 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า มาสร้างเครื่องมือ ตามนิยามของความสัมพันธระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 3 ตอน

4. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของคำถาม ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขในข้อบกพร่อง

5. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) เพื่อหาความสอดคล้องในด้านโครงสร้าง ความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหา ความเหมาะสม ความชัดเจน และความถูกต้องของการใช้ภาษา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (index of item objectives congruence: IOC) โดยพิจารณาความเที่ยงตรงจากดัชนีความสอดคล้อง คือ เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 จำนวน 5 ข้อ และ 0.67 จำนวน 5 ข้อ

6. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระแล้ว ไปทดลองใช้ (tryout) กับครูในโรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร เท่ากับ 0.92 ค่าความเชื่อมั่นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เท่ากับ 0.95 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96

7. นำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุง ข้อคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระและจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามเก็บแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามโดยตนเอง โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนเพื่อแจกให้กับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 311 ชุดโดยกำหนดเวลาในการตอบแบบสอบถาม และส่งกลับคืนให้ผู้วิจัยใน 7-15 วัน ทางออนไลน์ และได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 311 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ร้อยละ

1.2 ค่าเฉลี่ย

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 ความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง
 - 2.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการมีความคิดริเริ่ม รองลงมาคือ ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข ด้านการโน้มน้าวจิตใจ ด้านการเข้าสังคมได้ดี ด้านการให้การช่วยเหลือ ด้านการให้การยอมรับนับถือ และด้านการประสานงาน ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการบริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ในภาพรวม

พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการมีความคิดริเริ่ม	4.33	0.28	มาก
2. ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข	4.32	0.30	มาก
3. ด้านการให้การยอมรับนับถือ	4.26	0.26	มาก
4. ด้านการให้การช่วยเหลือ	4.28	0.29	มาก
5. ด้านการโน้มน้าวจิตใจ	4.30	0.29	มาก
6. ด้านการประสานงาน	4.22	0.30	มาก
7. ด้านการเข้าสังคมได้ดี	4.29	0.29	มาก
รวมเฉลี่ย	4.28	0.19	มาก

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.24	0.31	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	4.32	0.30	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	4.29	0.27	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.05	0.48	มาก
รวมเฉลี่ย	4.22	0.23	มาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวม

พฤติกรรมผู้นำ ของผู้บริหารสถานศึกษา	การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา				
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y _{รวม}
X ₁	0.31**	0.49**	0.32**	0.24**	0.49**
X ₂	0.38**	0.27**	0.36**	0.16**	0.41**
X ₃	0.36**	0.24**	0.31**	0.20**	0.40**
X ₄	0.27**	0.23**	0.23**	0.18**	0.33**
X ₅	0.50**	0.38**	0.25**	0.19**	0.47**
X ₆	0.42**	0.30**	0.24**	0.14**	0.39**
X ₇	0.35**	0.34**	0.23**	0.16**	0.38**
X _{รวม}	0.56**	0.48**	0.42**	0.27**	0.61**

**อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี สรุปประเด็นที่นำมาอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พฤติกรรมผู้นำ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานโดยใช้หลักการบริหาร และการปฏิบัติที่แสดงออกในคุณลักษณะของความฉลาด ความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จึงตระหนักและให้ความสำคัญกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และสามารถแสดงออกได้อย่างรอบด้าน เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมฤดี ไยอิม, นันทพงศ์ หมิแหลมหมั่น, อนุสรณ์ นามประดิษฐ์, และอภิวัฒน์ ปิยะสกุลชัย (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารสถานศึกษาเป็นการบริหารจัดการองค์กรที่มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก โดยแต่ละบุคคล แต่ละฝ่ายงานย่อมมีบทบาท หน้าที่ ความสำคัญแตกต่างกัน เพื่อการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จึงให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้การบริหารดำเนินไปด้วยความมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรวิทย์ ชินะชัย (2562) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบาง

เวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดลนภา รัฐสุวรรณ, และปิยะนาถ บุญมีพิพิธ (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ทำให้สถานศึกษาสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ร่วมกัน โดยอาศัยกระบวนการการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยวางแผน กำกับ ติดตามและประเมินความสำเร็จของงานในสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย เพื่อให้หน้าที่หลักของผู้บริหาร ซึ่งคือ การบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับกระบวนการบริหาร ซึ่งองค์ประกอบแรก คือ ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำ เนื่องจาก พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ ซึ่งทำให้เกิดความพอใจของการร่วมมือในการปฏิบัติงานของบุคคลภายในสถานศึกษา โดยพฤติกรรมผู้นำมีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในแต่ละองค์กรหรือหน่วยงาน จึงต้องแสดงความสามารถของพฤติกรรมผู้นำในฐานะผู้บริหาร ที่เป็นปัจจัยความสำเร็จของสถานศึกษาที่จะทำให้อุทิศปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงบริหารโดยการแสดงออกถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความมั่นใจในการทำงาน และเน้นการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยากร บุญรักษา (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับการมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากรในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอในเขต จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับการมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากรในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอในเขตจังหวัดจันทบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำหรับด้านการมีความคิดริเริ่ม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นำในด้านการมีความคิดริเริ่ม มีความสำคัญอย่างมากต่อการบริหารสถานศึกษา เพราะเป็นความสามารถของผู้บริหารเกี่ยวกับการนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ในการทำงาน มีแผนงานที่ดี และเป็นระบบปฏิบัติงานมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงเมื่อเกิดปัญหาขึ้น ก่อนที่จะแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยความขยัน ทุ่มเทเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งสามารถเชื่อใจให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และให้บริการกับชุมชนในโอกาสต่าง ๆ มีความเต็มใจอุทิศทั้งกำลังกายและใจให้กับการบริหารโรงเรียน ดังนั้นจึงเป็นพฤติกรรมผู้นำที่ส่งผลโดยตรงต่อการส่งเสริมให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เปรียบเสมือนการมีผู้นำที่สร้างสรรค์ คิดวิธีการดำเนินงานที่ตอบสนองต่อบริบทของสถานศึกษาและการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี และมีกระบวนการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เกิดเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาร่วมกับผู้นำที่มีความคิดริเริ่ม ส่งผลให้เกิดคุณภาพของการจัดการศึกษา เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิวัฒน์ วัชรพวงษ์ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีความคิดริเริ่ม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนด้านการให้การช่วยเหลือ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้นำในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือ หมายถึงความสามารถของผู้บริหารเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่ครู ให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาทั้งเรื่องงานในหน้าที่และเรื่องส่วนตัว แสดงออกถึงความห่วงใย ให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อครู มีการให้กำลังใจและสนับสนุนให้เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีการนิเทศติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ แต่การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา คือ การเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานจัดกิจกรรมในการพัฒนาโดยร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ปัญหา

พัฒนา ร่วมประเมิน ร่วมชื่นชม สนับสนุน ส่งเสริมและร่วมปรับปรุงพัฒนาแก้ไขในการดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นไปตามเป้าหมายและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือฝ่ายงานต่าง ๆ ในสถานศึกษาจึงได้รับโอกาสในการดำเนินงานที่อยู่ในความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ สามารถตัดสินใจตามขอบข่ายอำนาจที่ได้รับสามารถบริหารงานที่รับผิดชอบและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงไม่ต้องกำกับติดตามหรือให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด แต่ติดตามเป็นระยะ เพื่อให้ฝ่ายต่าง ๆ ได้บริหารจัดการเองตามบริบทของการบริหารแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยากร บุญรักษา (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับการมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากรในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอในเขต จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการให้การช่วยเหลือ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ด้านการประสานงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาควรอำนวยความสะดวกในการทำงานต่าง ๆ ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น และผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ก่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่มีคุณภาพ

1.2 บริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นในการประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อให้สามารถนำผลการปฏิบัติงานดังกล่าวไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

เอกสารอ้างอิง

กัลยากร บุญรักษา. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับการมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากรในศูนย์

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอในเขต จังหวัดจันทบุรี. ปรียญาณิพนธ์การศึกษา

มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.

ขุนทอง จริตพันธ์. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของวิทยาลัยการอาชีพ และวิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดกรมอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ดลนภา ฐิตะวรรณ, และปิยะนาถ บุญมีพิพิธ. (2563). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานวิชาการของ

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3. วารสารวิชาการ สถาบัน

เทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ. 7(1): 447 - 456.

- ปาริชาติ แก้วสาร. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- ภูติศ วรรณงษ์. (2555). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนนวมินทราชินูทิศสวนกุหลาบวิทยาลัยปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ระพี ศรีโสมสาร. (2552). พฤติกรรมผู้นำผู้บริหารโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในภาคกลางและภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วชิรวิทย์ ชินะชัย. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วิศรุต เพ็ชรสีม่วง. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สมฤดี ไยอ้อม, นันทพงศ์ หมั่นละหมั่น, อนุสรณ์ นามประดิษฐ์, และอภิวัฒน์ ปิยะสกุลชัย. (2565). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ. 8(1): 15 - 34.
- สัมมา ธนินธ์. (2553). ทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สายใจ คงเจริญ. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานตามการรับรู้ของครู. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565. กาญจนบุรี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). สำนักนโยบายแผนและมาตรฐานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2560 ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- อภิวัฒน์ วัชรพงษ์. (2560). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อรรถชัย กาหลง. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลขนาดใหญ่ในจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- Cohen, J., & Uphoff. (1980). *Effective Behavior in Organizations*. New York: Harper Collins.
- Griffiths, D. E. (1956). *Human Relationship in School Administrators*. New York: Appleton Century-Crofts.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดีร่วมกับผังกราฟิกเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนและความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
The Cooperative Learning Management by STAD Technique with
Graphic Organizer to Promote Learning Achievement
and Group Working Ability for Graduate Students

สุธาธิพย์ งามนิล¹

Suthathip Ngamnin¹

Corresponding Author E-mail: ngamnin@gmail.com

Received: 2023-08-09; Revised: 2023-09-01; Accepted: 2023-09-29

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดีร่วมกับผังกราฟิก 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และ 3) ศึกษาความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดีร่วมกับผังกราฟิก กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 21 คนได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65 , SD= 0.43) 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.33 – 0.60 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.40–0.70 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 และ 3) แบบวัดความสามารถในการทำงานกลุ่ม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีกรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกันและการทดสอบทีกรณีกลุ่มตัวอย่างเดียว ผลการวิจัยพบว่า

1) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดีร่วมกับผังกราฟิกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}$ = 38.05, SD= 3.94) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 31.57, SD= 6.48) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดีร่วมกับผังกราฟิกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดีร่วมกับผังกราฟิกมีความสามารถในการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 2.90, S.D= 0.10)

คำสำคัญ: การเรียนแบบร่วมมือ, เทคนิคเอสทีเอดี, ผังกราฟิก, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความสามารถในการทำงานกลุ่ม

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Assistant Professor, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare learning achievement before and after cooperative learning management by STAD technique with graphic organizer, 2) compare learning achievement and score to 70 percent, and 3) study group working ability in principles of teaching specific subjects of graduate students who learning with cooperative learning management by STAD technique with graphic organizer. Cluster random sampling was used to select 21 graduate students. The research instruments consisted of 1) lesson plans which was at a high level ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.43) 2) the learning achievement test with difficulty ranging (p) from 0.33-0.60 a discriminatory ranging (r) from 0.40-0.70 and a reliability level at 0.95. and 3) group working ability test, the IOC index was 0.67-1.00. The data were analyzed in terms of means, standard deviation and dependent sample t-test and one sample t-test. The research findings were as follows:

1) Graduate students who were taught through cooperative learning management by STAD technique with graphic organizer had higher score in posttest ($\bar{X}$ = 38.05, SD = 3.94) than that in pretest ($\bar{X}$ = 31.57, SD = 6.48) at .05 level of significance. 2) Graduate students who were taught through cooperative learning management by STAD technique with graphic organizer had score in posttest higher than test criterion score over 70 percent at .05 level of significance. And 3) Graduate students who were taught through cooperative learning management by STAD technique with graphic organizer had group working ability at the good level ($\bar{X}$ = 2.90, SD = 0.10)

Keywords: Cooperative Learning, STAD technique, Graphic Organizer, Learning Achievement, Attitude Towards Academic Career

บทนำ

แนวการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 22 ให้อัตลักษณ์ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553: 8-9) หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561) มีวัตถุประสงค์สำคัญในการผลิตบัณฑิต ให้มีคุณลักษณะที่สำคัญคือ มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ และสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ (คณะครุศาสตร์. 2561: 7) แต่จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาของนักศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ในชั้นที่ผู้วิจัยสอนพบว่า เมื่อมีการมอบหมายให้ทำงานกลุ่ม นักศึกษาจะเลือกจับกลุ่มกับเพื่อนที่สนิทกัน หรือค่อนข้างเก่ง โดยที่นักศึกษาที่มีความสามารถในการเรียนที่อ่อนกว่าจะไม่มีใครเลือกเข้ากลุ่ม และการทำงานของกลุ่มจะขึ้นอยู่กับสมาชิกไม่กี่คนโดยที่ผู้เรียนคนอื่น ๆ มีบทบาทค่อนข้างน้อย ซึ่งทำให้การจัดกระบวนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไม่ได้ผลที่ดี ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าหารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ คือ การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD (Student Teams-Achievement Divisions) ซึ่งเป็นเทคนิคการสอนที่ครบวงจร ผู้เรียนเรียนรู้ได้โดยการลงมือปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 – 5 คน เน้นให้มีการแบ่งงานกันทำ ช่วยเหลือกันร่วมกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย ในกลุ่มหนึ่ง ๆ ประกอบด้วย ผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนที่แตกต่างกัน ในขณะที่เรียนสมาชิกในกลุ่มสามารถช่วยเหลือกันในการทำงานในเนื้อหานั้น ๆ แต่เมื่อจบบทเรียนจะทดสอบเป็นรายบุคคล แล้วนำคะแนนมาเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม มีการประกาศคะแนนของกลุ่ม กลุ่มใดมีคะแนนเฉลี่ยถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้จะได้รับรางวัลและเมื่อเรียนครบ 5 – 6 สัปดาห์แล้วผู้เรียนสามารถเปลี่ยนกลุ่มได้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2558: 200) ซึ่ง Slavin (1995: 71-73) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของเทคนิคเอสทีเอที ที่สำคัญ 5 ประการคือ 1) การนำเสนอในชั้นเรียน (Class presentation) มีการแนะนำสื่อที่ใช้เทคนิคเอสทีเอที ตั้งแต่ในระยะเวลาเริ่มแรกของ

นำเสนอในชั้นเรียน ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปการสอนโดยตรง การบรรยาย และตามด้วยการอภิปรายของครู รวมไปถึงการนำเสนอโดยใช้สไลด์ทศนุปรกรณ์ 2) การศึกษากลุ่มย่อย (Team Study) ในแต่ละกลุ่มประกอบไปด้วยสมาชิก 4 – 5 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้เรียนทั้งห้อง ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะแบ่งความสามารถทางการเรียน เพศ สัญชาติ หรือเชื้อชาติ เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้และเตรียมความพร้อมในการทำแบบทดสอบของสมาชิกในกลุ่มหลังจากที่ผู้สอนได้สอนเนื้อหาบทเรียนให้กับผู้เรียนทั้งชั้นแล้ว ผู้เรียนจะแยกกันทำงานเป็นกลุ่มโดยศึกษาจากบัตรงาน สมาชิกในกลุ่มต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างถ่องแท้ 3) การทดสอบย่อย (Quizzes) หลังจากที่ได้เรียนบทเรียนไปแล้ว 1 – 2 คาบ ครูทำการทดสอบผู้เรียนเป็นรายบุคคล (Individual quizzes) โดยไม่เปิดโอกาสให้มีการปรึกษากันในขณะที่ทำการทดสอบ 4) คะแนนความก้าวหน้ารายบุคคล (Individual improvement scores) เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนบรรลุวัตถุประสงค์ และเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำคะแนนให้ดีกว่า ครั้งก่อน ผู้เรียนแต่ละคนสามารถทำคะแนนสูงสุดให้กลุ่มตนได้ด้วย วิธีนี้ผู้เรียนแต่ละคนจะมีคะแนนฐานซึ่งคิดมาจากคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลาย ๆ ครั้งที่ผ่านมา ผู้เรียนแต่ละคนจะได้คะแนนเพื่อช่วยกลุ่มของตนหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับว่าตนสามารถทำคะแนนทดสอบย่อยได้สูงกว่าคะแนนฐานเพียงใด และ 5) การยกย่องความสำเร็จของกลุ่ม (Team recognition) กลุ่มจะได้รับรางวัลถ้าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้

นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเอสทีเอที มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และรับผิดชอบการทำงานของตนเองเท่ากับรับผิดชอบการทำงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มด้วย (ศิษยา แหมมณี, 2557: 99) ในขณะที่การนำผังกราฟิก (Graphic Organizer) มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อแสดงความคิดหรือข้อมูลสำคัญ ๆ ที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระเบียบในรูปแบบต่างกัน เป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำเอาข้อมูลที่อยู่อย่างกระจัดกระจายจำนวนมากมาจัดเป็นระบบระเบียบสามารถอธิบายให้เกิดการเข้าใจและจดจำความรู้เนื้อหาสาระนั้น ๆ ได้ง่ายและยาวนาน (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553: 248) ซึ่งจากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่างานวิจัยของภัทรพร พิกุลขวัญ (2563) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะทางสังคมและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในรายวิชาชีววิทยาในระดับโรงเรียน เรื่อง การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับผังความคิดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะทางสังคมของนักศึกษาอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับผังความคิดสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน อัญตรา ทุมทอง (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเรื่องพันธะโคเวเลนต์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สูงกว่าของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ จันทร์ ดิยะวงษ์ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการบวก ลบ คูณ หาร พหุนามที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากงานวิจัยดังกล่าวพบว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการทำงานกลุ่มของผู้เรียนสูงขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของพัฒนานักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิกเพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการทำงานกลุ่มสูงขึ้น และเป็นแนวทางสำหรับครูนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้นักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิก

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิกกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

3. เพื่อศึกษาความสามารถในการทำงานกลุ่มรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิก

การทบทวนวรรณกรรม

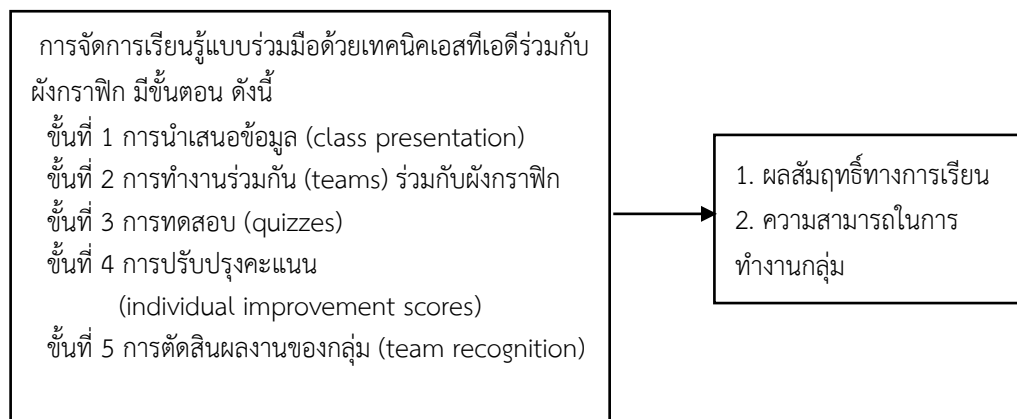
การเรียนรู้แบบร่วมมือมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกในกลุ่ม (Face To Face Interaction) 2) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน ที่จะช่วยให้กลุ่มมีสัมฤทธิ์ผลที่สูงสุด ในการทำงาน (Individual accountability/Personal responsibility) 3) ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มหรือทักษะทางสังคม (Cooperative social skills) 4) ความสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive interdependence) 5) กระบวนการกลุ่ม (Group processing) (Slavin. 1987 และ Johnson, & Johnson. 1992 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2558: 186 - 187)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD พัฒนาขึ้นโดย Robert E. Slavin เน้นความสำคัญของการเรียนเป็นกลุ่มการช่วยเหลือกันในกลุ่มเป็นการฝึกทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียนและทำให้มองเป็นคุณค่าของการร่วมมือ มุ่งเน้นทักษะการคิด การเรียนที่เป็นระบบ เป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับการเรียนเป็นกลุ่ม และเป็นวิธีการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียน ซึ่งเป็นการเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็น เหตุผลซึ่งกันและกัน เรียนรู้และรับผิดชอบต่องานของผู้อื่นเสมือนงานของตน โดยมุ่งเน้นผลประโยชน์และความสำเร็จของกลุ่ม ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2558: 200) การเรียนรู้ร่วมกันต้องมีผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินผลได้ ซึ่งมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การนำเสนอในชั้นเรียน (Class presentation) มีการแนะนำสื่อที่ใช้เทคนิคเอสทีเอที ตั้งแต่ในระยะเวลาเริ่มแรกของนำเสนอในชั้นเรียน ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปการสอนโดยตรง การบรรยาย และตามด้วยการอภิปรายของครู รวมไปถึงการนำเสนอโดยใช้สไลด์ทบทวน 2) การทำงานร่วมกัน (Teams) ในแต่ละกลุ่มประกอบไปด้วยสมาชิก 4 – 5 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้เรียนทั้งห้อง ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะแบ่งคะแนนความสามารถทางการเรียน เพศ สัญชาติ หรือเชื้อชาติ เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้และเตรียมความพร้อมในการทำแบบทดสอบของสมาชิกในกลุ่มหลังจากที่ผู้สอนได้สอนเนื้อหาบทเรียนให้กับผู้เรียนทั้งชั้นแล้ว ผู้เรียนจะแยกกันทำงานเป็นกลุ่มโดยศึกษาจากบัตรงาน สมาชิกในกลุ่มต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างถ่องแท้ 3) การทดสอบ (Quizzes) หลังจากที่ได้เรียนบทเรียนไปแล้ว 1 – 2 คาบ ครูทำการทดสอบผู้เรียนเป็นรายบุคคล (Individual quizzes) โดยไม่เปิดโอกาสให้มีการปรึกษากันในขณะที่ทำการทดสอบ 4) คะแนนความก้าวหน้ารายบุคคล (Individual improvement scores) เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนบรรลุวัตถุประสงค์ และเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำคะแนนได้ดีกว่า ครั้งก่อน ผู้เรียนแต่ละคนสามารถทำคะแนนสูงสุดให้กลุ่มตนได้ด้วย วิธีนี้ผู้เรียนแต่ละคนจะมีคะแนนฐานซึ่งคิดมาจากคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลาย ๆ ครั้งที่ผ่านมา ผู้เรียนแต่ละคนจะได้คะแนนเพื่อช่วยกลุ่ม ของตนหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับว่าตนสามารถทำคะแนนทดสอบย่อยได้สูงกว่าคะแนนฐานเพียงใด และ 5) การยกย่องความสำเร็จของกลุ่ม (Team recognition) กลุ่มจะได้รับรางวัลถ้าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2558: 201)

ส่วนผังกราฟิกมีรากฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายในสมองของมนุษย์มีการจัดความรู้ต่าง ๆ ที่เรียนรู้ได้อย่างมีระบบในลักษณะที่เป็นโครงสร้างที่เรียกว่า โครงสร้างทางปัญญา ซึ่งมีการจัดลำดับความสัมพันธ์เชื่อมโยงจากมโนทัศน์ที่กว้างและครอบคลุมมาจนถึงมโนทัศน์ย่อยที่เจาะจง (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2558: 260-261) ซึ่งประพันธ์ศิริ สุเสารัง (2553: 112-113) ได้กล่าวถึงผังกราฟิกหรือแผนภูมิรูปภาพว่าหมายถึง แผนผังรูปภาพที่แสดงความคิดหรือข้อมูลสำคัญ ๆ ที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบระเบียบในรูปแบบต่าง ๆ กันเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำเอาข้อมูลที่อยู่อย่างกระจัดกระจายจำนวนมากมาจัดเป็นระบบระเบียบ สามารถอธิบายให้เกิดความเข้าใจและจดจำความรู้เนื้อหาสาระนั้น ๆ ได้ง่ายและได้นาน เนื่องจากมีความเชื่อว่าคนเราจะสามารถจดจำสิ่งต่าง ๆ ที่รูปภาพได้ดีกว่าตัวหนังสือ ดังนั้นผังกราฟิกจึงเป็นการประมวลความคิดที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมที่สามารถมองเห็นได้และอธิบาย ได้ชัดเจน รวมทั้งสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและเกิดความคิดได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยได้นำผังกราฟิกมาใช้ในขั้นตอนที่ 2) การทำงานร่วมกัน (Teams) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้ฝึกทำงานเป็นกลุ่มโดยศึกษาจากบัตรงาน สมาชิกในกลุ่มต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างถ่องแท้และร่วมกันสรุปเป็นผังกราฟิก

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้นำแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดี มาใช้เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย โดยใช้ตัวแปรที่จัดกระทำคือการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดี ตัวแปรตามคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพ ซึ่งเสนอเป็นกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 18 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 330 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน 21 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก 1 ห้องเรียน โดยใช้สาขาวิชาเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดีร่วมกับผังกราฟิกรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 5 แผน รวม 24 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ
3. แบบวัดความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดีร่วมกับผังกราฟิก เป็นแบบมาตราประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดีร่วมกับผังกราฟิกรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 5 แผน รวม 24 ชั่วโมง มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา และผลการเรียนรู้ในรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561)
 - 1.2 วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ รายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะ และจัดทำโครงสร้างของแผนการจัดการเรียนรู้
 - 1.3 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดี และผังกราฟิก
 - 1.4 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดีร่วมกับผังกราฟิก รายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะ จำนวน 5 แผน รวมระยะเวลา 24 ชั่วโมง

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิก รายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินระดับคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน ซึ่งผลการประเมินมีความเหมาะสมอยู่ที่ระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.43)

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อ คือ ตอบถูกให้ข้อละ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบ ให้ข้อละ 0 คะแนน มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.1 ศึกษาเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ รายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561)

2.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.3 สร้างตารางกำหนดเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมและจำนวนข้อของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเขียนแบบทดสอบให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 63 ข้อ ใช้จริง 50 ข้อ

2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่ามีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีค่าความยาก (p) อยู่ระหว่าง 0.33 - 0.60 และอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.40 - 0.70 และนำไปทดสอบค่าความเชื่อมั่น พบว่ามีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95

2.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 21 คน

3. แบบวัดความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิก เป็นแบบมาตราประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีองค์ประกอบของการทำงานกลุ่ม 4 ด้าน คือ 1) ด้านผู้นำกลุ่ม 2) ด้านสมาชิกกลุ่ม 3) ด้านกระบวนการกลุ่ม 4) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของกลุ่ม ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดความสามารถในการทำงานกลุ่มจากหนังสือ ตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.2 สร้างแบบวัดความสามารถในการทำงานกลุ่มโดยเขียนข้อความให้ครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการวัด

3.3 กำหนดรูปแบบของแบบวัดความสามารถในการทำงานกลุ่มเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 20 ข้อ ต้องการใช้จริง 20 ข้อ โดยกำหนดระดับคะแนนของความพึงพอใจเป็น 3 ระดับ คือ ระดับ 3 หมายถึง ดี 2 หมายถึง พอใช้ และ 1 หมายถึง ปรับปรุง

3.4 นำแบบวัดความสามารถในการทำงานกลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่ามีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

3.5 จัดทำแบบวัดความสามารถในการทำงานกลุ่มฉบับสมบูรณ์ จำนวน 20 ข้อไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 21 คน

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (pre-experimental research) ใช้แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียวทดสอบก่อน-หลัง (one group pretest-posttest design) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 มีขั้นตอนดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับนักศึกษากลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 50 ข้อ แล้วบันทึกผลไว้เป็นคะแนนก่อนเรียนสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ดำเนินการทดลองสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กับนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง ในรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะจำนวน 24 ชั่วโมง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ระหว่างวันที่ 8 มกราคม-26 กุมภาพันธ์ 2566

3. ผู้วิจัยสังเกตการทำงานกลุ่มของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในขณะที่ทำกิจกรรมโดยใช้แบบวัดความสามารถในการทำงานกลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 บันทึกผลเป็นความสามารถในการทำงานกลุ่ม

4. เมื่อสิ้นสุดการทดลองการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิกทดสอบหลังเรียน (Posttest) นักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 50 ข้อ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน แล้วบันทึกผลการสอนไว้เป็นคะแนนหลังเรียนสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล

5. นำคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐานและสรุปผลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิก โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบด้วยสถิติ t-test dependent ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิกกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม โดยการหาค่าร้อยละ 70 จากคะแนนเต็ม 50 คือ 35 และนำคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการทำงานกลุ่มหลังเรียนมาทดสอบด้วยค่าที่แบบกลุ่มเดียว (one sample t-test) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

3. การศึกษาความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิก วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.50 ขึ้นไป หมายถึง นักศึกษามีความสามารถในการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี

ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 คะแนน หมายถึง นักศึกษามีความสามารถในการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับพอใช้

ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.50 คะแนน หมายถึง นักศึกษามีความสามารถในการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิก

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig(1-tailed)
ก่อนเรียน	21	50	31.57	6.48	20	6.14*	0.0000
หลังเรียน	21	50	38.05	3.94			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 38.05, S.D. = 3.94) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 31.57, SD = 6.48 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิกกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิกกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig (1-tailed)
21	50	35	38.05	3.94	20	3.54*	0.0010

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะหลังเรียน ($\bar{X}$ = 38.05, S.D. = 3.94) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสามารถในการทำงานกลุ่มรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิก จำแนกรายด้าน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการศึกษาความสามารถในการทำงานกลุ่มรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิก จำแนกรายด้าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. บทบาทด้านผู้นำกลุ่ม	2.79	0.41	ดี
2. บทบาทด้านสมาชิกกลุ่ม	2.98	0.15	ดี
3. บทบาทด้านกระบวนการกลุ่ม	2.91	0.29	ดี
4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของกลุ่ม	2.89	0.31	ดี
รวมเฉลี่ย	2.90	0.10	ดี

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิกมีความสามารถในการทำงานกลุ่มรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 2.90, S.D. = 0.10) เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า บทบาทด้านสมาชิกกลุ่มมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 2.98, S.D. = 0.15) รองลงมาคือด้านกระบวนการกลุ่ม ($\bar{X}$ = 2.91, S.D. = 0.29) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{X}$ = 2.89, S.D. = 0.31)

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิกเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สามารถอภิปรายผลดังนี้

1. นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 38.05, S.D. = 3.94) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 31.57, S.D. = 6.48) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิกนั้น Slavin (1995: 4 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2558: 200) ได้สรุปถึงองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ 1) รางวัลของกลุ่ม เมื่อกลุ่มทำคะแนนได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) ผลความรับผิดชอบรายบุคคล หมายถึงความสำเร็จของกลุ่ม และ 3) โอกาสความสำเร็จที่เท่าเทียมกัน หมายถึง สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีโอกาสทำได้ดีที่สุดและประสบ

ความสำเร็จอย่างเท่าเทียมกัน เพราะฉะนั้นการมีประสบการณ์ทำงานร่วมกันมากจะช่วยพัฒนาสมาชิกให้มีความก้าวหน้า การเรียนรู้ ประกอบกับผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเหตุผลซึ่งกันและกัน ได้เรียนรู้สภาพอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของคนในกลุ่มเพื่อเป็นแนวคิดไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคลตลอดจนเพื่อจะเรียนรู้และรับผิดชอบงานของผู้อื่นเสมือนงานของตน โดยมุ่งเน้นผลประโยชน์และความสำเร็จของกลุ่ม (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2558: 200) โดยใช้ผังกราฟิก ประเภทผังความคิด (mind map) ประกอบในขั้นที่ 2 การทำงานร่วมกัน (teams) ทำให้นักศึกษาเรียนรู้อย่างสนุกสนาน สมองได้พัฒนาสติปัญญาเพิ่มความสามารถในการจำช่วย ให้การเรียนรู้มีผลต่อการต่อผู้เรียนซึ่งมนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ต้องอาศัยสมองและระบบประสาทสัมผัสทั้งห้าซึ่งเป็นฐานของการรับรู้ กระบวนการรู้ที่มีประสิทธิภาพและพึงประสงค์นั้น ผู้เรียนต้องได้พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมอง จิตใจ และสุขภาพ ครูผู้สอนจึงต้องบูรณาการเชื่อมโยงรูปแบบกระบวนการการคิดด้วยตนเอง เพื่อนำไปสู่การดูแลตนเองและสังคมโลก มีความสามารถในการใช้ศักยภาพของสมองทั้งซีกซ้ายและขวาอย่างได้สัดส่วน และสมดุลใช้สติปัญญาได้อย่างฉลาดลึกซึ้ง เพื่อเรียนรู้ให้บรรลุความจริงตามเป้าหมายและความจำเป็นในการปฏิรูปการเรียนรู้ (รุ่ง แก้วแดง. 2545: 175) จึงทำให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับงานวิจัย ชไมพร รังสิยานุพงศ์ (2558) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องความน่าจะเป็นของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย โดยใช้วิธีการสอนแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ STAD ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้น ม.5/3 ที่ได้รับวิธีการสอนแบบ STAD มีคะแนนพัฒนาการระหว่างเรียนสูงขึ้นตามลำดับโดยผลสัมฤทธิ์สูงกว่า เกณฑ์ร้อยละ 70 รวมทั้งคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ส่วนงานวิจัยของ ณัฏฐ์ชญา อินทุวงษ์, ผลาตร สุวรรณโพธิ์, และ วิมลรัตน์ จตุรานนท์ (2560) ทำวิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เจตคติต่อคณิตศาสตร์และพฤติกรรมการทำงาน กลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องบทประยุกต์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ สุริยะ หาญพิชัย (2562) ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Student Teams Achievement Divisions (STAD) ในรายวิชากฎหมายปกครองสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ในรายวิชากฎหมายปกครองสำหรับ รัฐประศาสนศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะหลังเรียน ($\bar{X} = 38.05$, S.D. = 3.94) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 38.05 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 (35 คะแนน) ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิก มีจุดประสงค์หลักเพื่อ จูงใจให้ผู้เรียนให้กระตือรือร้น กล้าแสดงออกและช่วยเหลือกันในการทำความเข้าใจเนื้อหา นั้น ๆ อย่างแท้จริง เน้นความสำคัญของการเรียนเป็นกลุ่ม การช่วยเหลือกันในกลุ่มเป็นการฝึกทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียนและทำให้มองเห็นคุณค่าของการร่วมมือที่ง่ายที่สุด (Slavin. 1995: 4 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2558: 200) ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอนคือ 1) การนำเสนอ ในชั้นเรียน (Class presentation) ในขั้นนี้ ผู้เรียนต้องตั้งใจเรียนในระหว่างที่มีการเรียนการสอนเพราะจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถ ทำแบบทดสอบได้คะแนนดี และคะแนนของแบบทดสอบเป็นตัวตัดสินคะแนนของกลุ่ม 2) การทำงานร่วมกัน (Teams) ในแต่ละกลุ่มประกอบไปด้วยสมาชิก 4 – 5 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้เรียนทั้งห้อง ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะแบ่งความสามารถทางการเรียนและเพศเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้และเตรียมความพร้อมในการทำแบบทดสอบของสมาชิกในกลุ่ม หลังจากที่ได้สอนเนื้อหาบทเรียนให้กับผู้เรียนทั้งชั้นแล้ว ผู้เรียนแยกกันทำงานเป็นกลุ่มโดยศึกษาจากใบงาน ซึ่งอยู่ในรูปของการอภิปราย การแก้ปัญหา ร่วมกัน การเปรียบเทียบคำตอบ การแก้ไขความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งในขั้นนี้ผู้วิจัยนำผังกราฟิก ประเภทผังความคิดมาเพื่อเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลที่อยู่อย่าง กระจัดกระจายจำนวนมากมาจัดเป็นระบบระเบียบ สามารถอธิบายให้เกิดความเข้าใจและจดจำความรู้ เนื้อหาสาระนั้นๆ ได้ ง่ายและนาน (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2553: 248) 3) การทดสอบ (Quizzes) หลังจากที่ได้สอนบทเรียนไปแล้ว 1 – 2 คาบ ครูทดสอบผู้เรียนเป็นรายบุคคล (Individual quizzes) โดยไม่เปิดโอกาสให้มีการปรึกษากันในขณะที่ทำการทดสอบด้วย

เหตุนี้ผู้เรียนแต่ละคนจึงต้องมีความรับผิดชอบต่องานของตนเองในการเรียนรู้ 4) คะแนนความก้าวหน้ารายบุคคล (Individual improvement scores) เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนบรรลุวัตถุประสงค์ และสามารถทำคะแนนให้ดีกว่าครั้งก่อน ผู้เรียนแต่ละคนสามารถทำคะแนนสูงสุดให้กลุ่มตนเองได้ด้วยวิธีนี้ผู้เรียนแต่ละคนจะมีคะแนนฐานซึ่งคิดมาจากคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลาย ๆ ครั้งที่ผ่านมา ผู้เรียนแต่ละคนจะได้คะแนนเพื่อช่วยกลุ่ม ของตนเองหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับว่าตนเองสามารถทำคะแนนทดสอบย่อยได้สูงกว่าคะแนนฐานเพียงใด และ 5) การยกย่องความสำเร็จของกลุ่ม (Team recognition) กลุ่มจะได้รับรางวัลถ้าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดีร่วมกับผังกราฟิกส่งผลให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ

3. นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดีร่วมกับผังกราฟิกมีความสามารถในการทำงานกลุ่มรายวิชาหลักการสอนวิชาเฉพาะโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 2.90, S.D. = 0.10) เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า บทบาทด้านสมาชิกกลุ่มมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 2.98, S.D. = 0.15) รองลงมาคือด้านกระบวนการกลุ่ม ($\bar{X}$ = 2.91, S.D. = 0.29) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{X}$ = 2.90, S.D. = 0.10) ทั้งนี้เนื่องมาจากการความสามารถในการทำงานกลุ่มเป็น การกระทำของนักเรียนในการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างมีขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุจุดหมายที่วางไว้ การทำงานร่วมกัน เป็นการทำกิจกรรมที่บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมกันปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีเป้าหมายร่วมกัน และทุกคนในกลุ่มมี บทบาทในการช่วยดำเนินงานของกลุ่ม มีการติดต่อสื่อสารและประสานงานกัน เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อ ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม (สุนันท์ กิตติวรนนท์. 2536: 5) การทำงานร่วมกันเป็นการทำกิจกรรมที่บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมกัน ปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีเป้าหมายร่วมกันและทุกคนในกลุ่มมีบทบาทในการช่วยดำเนินงานของกลุ่ม มีการติดต่อสื่อสาร และประสานงานกันเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม (ทิตินา ขัมมณี. 2548: 343-344) ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญในการทำงานกลุ่ม 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านผู้นำกลุ่ม 2) ด้านสมาชิกกลุ่ม 3) ด้านกระบวนการ กลุ่ม 4) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของกลุ่ม ซึ่งทั้ง 4 องค์ประกอบที่ผู้วิจัยใช้ประเมินนักศึกษาระดับบัณฑิตแล้ว พบว่า บทบาท ด้านผู้นำกลุ่มมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 2.78, S.D. = 0.41) โดยรายการควบคุมการทำงานให้เป็นไปตาม กรอบเป้าหมายของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 2.95, S.D. = 0.22) ส่วนรายการ กำหนดหน้าที่ให้สมาชิกทุกคน มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 2.62, S.D. = 0.50) ทั้งนี้อาจเกิดจากนักศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ยังไม่คุ้นเคยกันดี เพราะการเรียน ในวันเสาร์และอาทิตย์เพียงสัปดาห์ละ 2 วัน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนยังไม่ดีพอ ประกอบกับนักศึกษาที่รับ บทบาทเป็นผู้นำกลุ่มยังไม่สามารถควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามกรอบเป้าหมายของกลุ่ม รวมถึงยังไม่สามารถกำหนดหน้าที่ ให้สมาชิกทุกคนได้อย่างชัดเจน จึงทำให้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญชา ชินโณ, และมาลี ศรีพรหม (2557) ทำวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้รูปแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) ร่วมกับกระบวนการ สร้างตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ พฤติกรรมการทำงานกลุ่มและเจตคติ ต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้รูปแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) ร่วมกับกระบวนการสร้างตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์มีพฤติกรรม การทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนงานวิจัยของ ญัตติชญา อินพูลวงษ์, ผลาตร สุวรรณโพธิ์, และวิมลรัตน์ จตุรนนท์ (2560) ทำวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เจตคติต่อคณิตศาสตร์และ พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับดีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.61 และงานวิจัยของอลกรณ์ อยู่เพชร (2561) ทำวิจัยเรื่องผลการเรียนรู้ร่วมกันแบบผสมผสานที่มีต่อความสามารถในการทำงานกลุ่มวิชาการงานอาชีพและ เทคโนโลยี 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการทำงานกลุ่มหลังการจัดการเรียนรู้ ร่วมกันแบบผสมผสาน อยู่ในระดับดี และงานวิจัยของ เสาวนีย์ ปฐมนรา, นันทน์ภัส นิยมทรัพย์, และจินตนา ศิริธัญญรัตน์ (2564) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการทำงานกลุ่มโดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือในสาระภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการ ทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือหลัง เรียนครั้งที่ 5 สูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าหลังเรียนครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิก ควรเตรียมความพร้อมนักศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจการใช้ผังกราฟิกประเภทต่าง ๆ ก่อนทดลอง

1.2 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิก ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ในขั้นที่ 5 การยกย่องความสำเร็จของกลุ่ม (Team recognition) ครูควรบอกคะแนนในคาบถัดไปหลังจากการสอบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกันระหว่างการทำคะแนนให้ดีที่สุดกับตระหนักถึงความสำเร็จและได้รับรางวัลซึ่งเป็นแรงจูงใจในการเรียนที่ดี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิก ที่ส่งผลกับตัวแปรอื่น เช่น ความคงทนในการเรียนรู้ เจตคติต่อการเรียน เป็นต้น

2.2 ควรเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอทีร่วมกับผังกราฟิกกับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีอื่น ๆ เพื่อให้ทราบผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในรูปแบบที่แตกต่างกันอันจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะครุศาสตร์. (2561). หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561.

นครสวรรค์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

จันทร์ ดิยะวงษ์. (2564). ผลการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการบวก ลบ คูณ หาร พหุนามที่มีต่อผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. 10(1): 34 - 45.

ชไมพร รังสิยานุพงศ์. (2558). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่มและเจตคติต่อการเรียนวิชา

คณิตศาสตร์ เรื่องความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย โดยใช้วิธี

การสอนแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ STAD. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (คณิตศาสตร์).

มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: พี บาลานซ์ดี

ไซด์แอนปริ้นต์.

ณัฐชญา อินพูลวงษ์, ผลาดร สุวรรณโพธิ์, และวิมลรัตน์ จตุรานนท์. (2560). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เจตคติต่อ

คณิตศาสตร์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบ

ร่วมมือเทคนิคSTAD. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทิตินา แคมมณี. (2548). รูปแบบการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2557). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 18).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บัญชา ชินโน, และมาลี ศรีพรหม. (2557). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้รูปแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์

(STAD) ร่วมกับกระบวนการสร้างตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

พฤติกรรมการทำงานกลุ่มและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารบัณฑิตศึกษา.

11(52): 75 - 88.

ประพันธ์ศิริ สุสาธิต. (2553). การพัฒนาการคิด. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินต์.

ภัทรกร พิกุลขวัญ. (2563). การพัฒนาทักษะทางสังคมและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในรายวิชาชีววิทยาในระดับโรงเรียนเรื่อง

การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับผังความคิดของ

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์. 7(2): 268 - 279.

- รุ่ง แก้วแดง. (2545). ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุนันท์ กิตติวรนันท์. (2536). ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความสามารถในงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนช่องพระนาวิทยา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุริยะ หาญพิชัย.(2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Student Teams Achievement Divisions (STAD) ในรายวิชากฎหมายปกครองสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 2(3): 23 – 32.
- เสาวนีย์ ปฐมนรา, นันทน์ภัส นิยมทรัพย์, และจินตนา ศิริธัญญรัตน์. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการทำงานกลุ่มโดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือในสาระภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย. 12(2): 17 - 37.
- เสาวภา นาสกุล, มณฑิรา ชมดอกไม้, และไพศาล หวังพานิช. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีทีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ). วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ. 7(2): 39 - 46.
- อลงกรณ์ อยู่เพชร. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีต่อความสามารถในการทำงานกลุ่มวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. Veridian E-Journal Silpakorn University. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ. 11(3): 3068 - 3080.
- อัญตรา ทุมทอง. (2557). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาเคมี เรื่องพันธะโคเวเลนต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปโท จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Slavin, Robert E. (1995). *Cooperative Learning: Theory Research and Practice*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Tiantong, M., & Teemuangsai, S. (2013). Student Team Achievement Divisions (STAD) Technique through the Moodle to Enhance Learning Achievement. *International Education Studies*. 6(4): 85 - 92.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจใน
การปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท
The Relationship between the Transformational Leadership of School
Administrators and Job Satisfaction of Teachers under Secondary
Educational Service Area Office Uthaitхани Chainat

นันทพรณ์ คล้ายชัย¹, ไกรวิชญ์ ดีเฒ่า², ธีรพจน์ แนนเนียน³

Nantaporn Klaychai¹, Kraiwit Deeaim², Teerapod Naebnean³

Corresponding Author E-mail: Nantaporn.klaychai@gmail.com

Received: 2023-08-11; Revised: 2023-09-08; Accepted: 2023-09-28

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูจำนวน 316 คน จากการเปิดตารางหาโร ยามาเน่ และทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99 และแบบสอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ที่มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .75$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในทางบวกมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree (Educational Administration), Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were to study: 1) the transformational leadership of school administrators 2) the job satisfaction of the teachers and 3) the relationship between the transformational leadership of school administrators and job satisfaction of teachers under secondary educational service area office Uthaithani Chainat. The samples were recruited from 316 teachers using the table of Taro Yamane by employing simple random sampling method. The instrument of this research was a questionnaire on the transformation leadership of school administrators and job satisfaction of teachers where the values of reliability equal to 0.99 and 0.97 respectively. The statistics used in this study were average, standard deviation and Pearson product moment correlation coefficient. The research findings were as follow:

1) The transformational leadership of school administrators was overall at high level, 2) the job satisfaction of the teachers was overall at high level and 3) the relationship between the transformational leadership of school administrators and the job satisfaction of the teachers under secondary educational service area office Uthaithani Chainat, it was found that in the overall, the transformational leadership of school administrators had a positive relationship with job satisfaction of the teachers with statistically significant at the .01 level with a high level of correlation ($r_{xy} = .75$). When considering each aspect, it was found that the transformational leadership of school administrators had the most positive relationship with job satisfaction of teachers, the creating a common vision.

Keywords: Transformation Leadership, Job Satisfaction

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศ เพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตน ให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: 1)

การศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะในส่วนของสถานศึกษาผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนสถานศึกษาไปได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจุบันในการบริหารการศึกษานั้น ภาวะผู้นำมีความสำคัญมากกว่าการจัดการ สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำมากกว่าการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับวิวัฒนาการของโลก เพื่อสามารถนำองค์ความรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อสามารถปฏิบัติพันธกิจในการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล และเป็นไปอย่างยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน หัวใจสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้บริหารไม่สามารถทำงานทุกอย่างให้สัมฤทธิ์ผลได้เพียงลำพัง จึงจำเป็นต้องอาศัยผู้ร่วมงานที่จะสามารถพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ นั่นคือครู ผู้เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา ผู้บริหาร

ต้องใช้กระบวนการและกลยุทธ์ในการเป็นภาวะผู้นำ จูงใจครูหรือผู้ร่วมงานทุกคน ให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีความร่วมมือและร่วมใจปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษาด้วยความเต็มใจ ส่งผลให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีตามเป้าหมาย (ซีโรบล เฉียงกลาง. 2563: 18)

ความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ถือว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดของความสำเร็จในการดำเนินงาน ความพึงพอใจที่มีต่อองค์การทำให้ผลการทำงานออกมาดี ในทางกลับกัน ผลการทำงานที่ดีก็ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจต่องาน ความพึงพอใจเกิดจากการได้รับความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้น ย่อมมีโอกาสที่จะแสดงความต้องการ และนำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงานได้มากกว่า ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการให้เห็นผลทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม เพราะความพึงพอใจของบุคลากรจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน เมื่อครูผู้สอนเกิดความพึงพอใจต่อผู้บริหารสถานศึกษาจะส่งผลต่อคุณภาพของงานด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำอยู่เสมอ คอยยกย่องชมเชยครู ส่งเสริมให้ครูพัฒนางานของตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูเพื่อให้การดำเนินการภายในสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (เชษินี แสงสุข. 2560: 20)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท (2565: 24) เป็นหน่วยงานที่ดูแลและรับผิดชอบสถานศึกษาที่ทำการเปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ในจังหวัดอุทัยธานี 21 โรงเรียน และจังหวัดชัยนาท 13 โรงเรียน รวมทั้งหมด 34 โรงเรียน ซึ่งจากการศึกษาปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท พบว่า โรงเรียนมีบุคลากรน้อย ครูทุกคนรับทั้งภาระงานสอนและงานบริการอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการสอนโดยตรงอีกมาก เป็นสาเหตุให้ต้องทำงานหนัก มีความรับผิดชอบสูง ซึ่งอาจจะทำให้ครูมีความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อการบริหารงานในสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษาไม่ได้เอาใจใส่ดูแลในเรื่องขวัญกำลังใจ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้คาดหวังไว้คงจะประสบอุปสรรค ดังนั้นความพึงพอใจในการทำงานจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เป็นอย่างดี เมื่อบุคคลมีความพึงพอใจในงานของตนแล้วก็จะอุทิศเวลาในการปฏิบัติงานมากขึ้นมีความตั้งใจกระตือรือร้น มีความอุตสาหะพยายาม ถ้าหากครูไม่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ผลเสียก็จะเกิดแก่หน่วยงานหรือองค์กรนั้นๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งต้องอาศัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูให้มีส่วนร่วมในการพัฒนางานด้านการศึกษาาร่วมกัน

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษาและนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่เป็นพลังผลักดันให้ผู้ตามได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจนเกิดกระบวนการทัศน์ใหม่ ๆ และนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมาย และความเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไว้ ดังนี้

จุฑาทิพย์ สุจริตกุล (2562: 49) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ตามให้สูงขึ้นจากความพยายามที่คาดหวัง โดยผู้นำแสดงบทบาทให้ผู้ตามมีความรู้สึกไว้วางใจ ยินดีรักภักดี และนับถือ ทำให้ผู้ตามกลายเป็นผู้นำที่มีศักยภาพเป็นนักพัฒนา เป็นผู้เสริมแรงได้ด้วยตนเอง ผู้นำจะต้องยกระดับความรู้สึก ความสำนึก ให้มีความสำคัญ และเห็นคุณค่าของผลลัพธ์ การบรรลุผลลัพธ์ตามที่ต้องการจะทำให้ผู้ตามคำนึงถึงประโยชน์รวมและอุทิศตนเพื่อองค์กร

สานิตย์ หนูนิล (2562: 68) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ผู้นำที่มีอิทธิพลทางความคิดและพฤติกรรมเชิงบวกต่อผู้ตามเพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งเพื่อให้สามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กรได้

อรรพรรณ ภัทรดำเนินสุข (2564: 24) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำเข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้ตามด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นการยกระดับแรงจูงใจและระดับจริยธรรมให้สูงขึ้น มีการกระตุ้นให้ผู้ตามปฏิบัติตามสิ่งที่มีมากกว่าการคาดหวัง มีความเชื่อมั่นที่จะปฏิบัติตามเพื่อให้บรรลุตามสิ่งที่ปรารถนาและใช้ความพยายาม เพื่อยกระดับความต้องการของผู้ตามให้มีลำดับความต้องการที่สูงขึ้น

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่เป็นพลังผลักดันให้ผู้ตามได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจนเกิดกระบวนการทัศนใหม่ ๆ คือ ผู้นำต้องกระตุ้นให้ผู้ตามยอมรับและสร้างสรรค์ในเป้าหมายเดียวกัน กระตุ้นความสนใจของบุคคลให้มองงานของตนในมุมมองใหม่ ๆ ทำให้เกิดการรับรู้ในเรื่องวิสัยทัศน์ และภารกิจของทีมและองค์กร การพัฒนาความสามารถของบุคคลไปสู่ความสามารถที่สูงขึ้น มีศักยภาพมากขึ้น ซึ่งผู้นำต้องทำหน้าที่ให้ผู้ตามอยู่เหนือกว่าความสนใจในตนเองผ่านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นเขาวัวปัญญา การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล และการมีวิสัยทัศน์ร่วม

2. ความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีผลต่อการทำงานในทางบวกเป็นความสุขของบุคคลในการที่ปฏิบัติงาน และได้รับผลตอบแทนคือผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน มีขวัญกำลังใจ และส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไว้หลายท่านดังนี้

เชษนิริย์ แสงสุข (2560: 40) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความพึงพอใจของมนุษย์ที่มีความสำคัญและก่อให้เกิดประโยชน์เป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารงานในหน่วยงาน เพราะผลงานที่มีประสิทธิภาพนั้นเกิดจากบุคคลปฏิบัติงานต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีผลนำไปสู่ความรู้สึก เจตคติที่ดีที่มีต่องานที่ทำ มีความพอใจเกี่ยวกับรายได้ การกระตือรือร้นและมีความสุขในการทำงาน

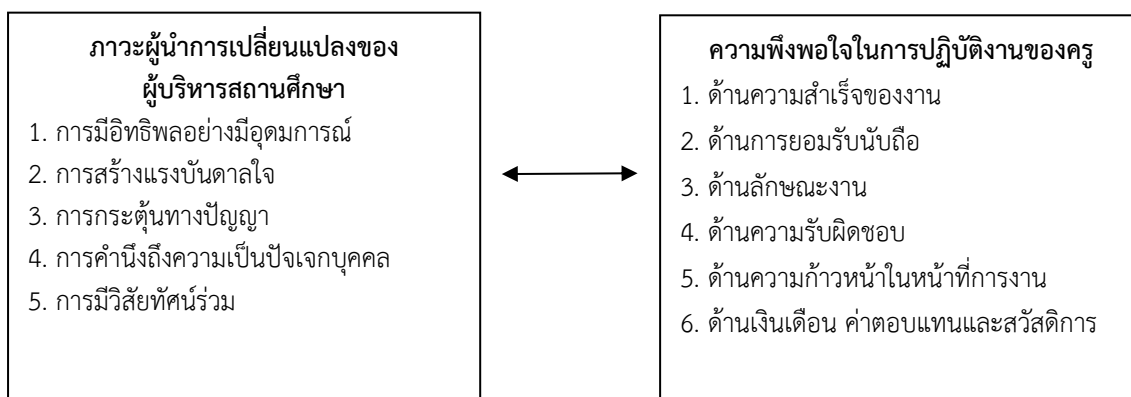
กิตติกา สนิทไทย (2561: 11) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความพึงพอใจ เป็นทัศนคติเชิงบวกหรือทางลบของบุคคลที่มีต่อผลต่อการปฏิบัติงานเป็นความรู้สึกภายในจิตใจ ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงาน

ฉัตรกร ไชยมงคล (2563: 34) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติงานองค์กร ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลเหล่านั้นเกิดความสนใจในงานตนเองมากขึ้น เพิ่มความกระตือรือร้นเต็มใจและภูมิใจที่จะนำความรู้ความสามารถของตนเองที่มีอยู่ สร้างประโยชน์ให้กับองค์กร ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ระดับความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่องานที่ปฏิบัติ การมีความกระตือรือร้นและมีความสุขในการที่ได้ทำงาน มีความผูกพันกับหน่วยงาน และมีความภาคภูมิใจในความสำเร็จของงานที่ตนทำ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ผู้วิจัยเสนอกรอบความคิดของการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูจำนวน 1,087 คน จากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 34 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูจำนวน 316 คน จากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 34 โรงเรียน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973: 607-610) ค่าความคลาดเคลื่อนที่ 5%

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา วิทยฐานะ และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ประกอบด้วยคำถาม 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 5) การมีวิสัยทัศน์ร่วม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ประกอบด้วยคำถาม 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสำเร็จของงาน 2) ด้านการยอมรับนับถือ 3) ด้านลักษณะงาน 4) ด้านความรับผิดชอบ 5) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 6) ด้านเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
2. วิเคราะห์ข้อมูลในการสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า มาสร้างเครื่องมือ ตามนิยามของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาทและวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 3 ตอน

4. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของคำถาม ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขในข้อบกพร่อง

5. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) เพื่อหาความสอดคล้องในด้านโครงสร้าง ความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหา ความเหมาะสม ความชัดเจน และความถูกต้องของการใช้ภาษา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (index of item objectives congruence: IOC) โดยพิจารณาความเที่ยงตรงจากดัชนีความสอดคล้อง คือ เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา พบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 จำนวน 70 ข้อ และ 0.67 จำนวน 2 ข้อ

6. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ไปทดลองใช้ (tryout) กับครูในโรงเรียนบ้านไร่วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของ Cronbach ซึ่งค่าความเที่ยงของแบบสอบถามตอนที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ 0.99 และตอนที่ 3 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู เท่ากับ 0.97

7. นำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุง ข้อคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

วิธีรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือและแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูล กับครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 316 ชุด โดยส่งแบบสอบถามในรูปแบบ Google Form เก็บรวบรวมด้วยระบบ Online ในระหว่างวันที่ 14 – 28 มิถุนายน 2566 ได้รับแบบสอบถามคืนกลับครบทั้ง 316 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2. สถิติที่ใช้ในการบรรยายลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient: (r_{xy}))

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.47) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.48) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงาน และด้านเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท พบว่า ในภาพรวมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง (r_{xy} = .75) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในทางบวก ระหว่าง .40 - .84 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมอยู่ในระดับสูง (r_{xy} = .78) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหาร สถานศึกษา	ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู						(r_{xy})
	ด้าน ความสำเร็จ ของงาน (y_1)	ด้านการ ยอมรับ นับถือ (y_2)	ด้าน ลักษณะ งาน (y_3)	ด้านความ รับผิดชอบ (y_4)	ด้านความ ก้าวหน้าใน หน้าที่การงาน (y_5)	ด้านเงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการ (y_6)	
1. การมีอิทธิพล อย่างมีอุดมการณ์ (x_1)	.82**	.68**	.49**	.44**	.58**	.45**	.77**
2. การสร้างแรง บันดาลใจ (x_2)	.84**	.58**	.47**	.41**	.52**	.48**	.67**
3. การกระตุ้น ทางปัญญา (x_3)	.76**	.51**	.40**	.47**	.51**	.44**	.62**
4. การคำนึงถึง ความเป็นปัจเจก บุคคล (x_4)	.79**	.55**	.41**	.49**	.54**	.47**	.68**
5. การสร้าง วิสัยทัศน์ร่วม (x_5)	.80**	.65**	.54**	.47**	.57**	.46**	.78**
ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy})	.85**	.63**	.45**	.48**	.58**	.47**	.75**

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท มีความเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันในการบริหารการศึกษานั้น ภาวะผู้นำมีความสำคัญมากกว่าการจัดการ สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำมากกว่าการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับวิวัฒนาการของโลก เพื่อสามารถนำองค์ความรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อรรถวรรณ ภัทรดำเนินสุข (2564) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท เป็นรายด้าน จากผลการวิจัยทั้ง 5 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นกระบวนการทำงานให้ผู้ตามเกิดการยอมรับ เชื่อมั่น ศรัทธา ภาคภูมิใจและไว้วางใจในความสามารถของผู้นำว่าเป็นผู้มีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปยังผู้ตามได้ ซึ่ง

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เซชินีร์ แสงสุข (2560) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถควบคุมอารมณ์ได้ทุกสถานการณ์ ปฏิบัติตนอย่างมีศีลธรรมและจริยธรรม สามารถกระตุ้นความรู้สึกด้านอารมณ์ของผู้ตามให้สูงขึ้น ก่อให้เกิดการเลียนแบบและผูกพันต่อผู้นำ

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสารดึงดูดใจผู้เกี่ยวข้องและภารกิจขององค์กร กระตุ้นแรงจูงใจให้ครูเกิดแรงบันดาลใจ กระตือรือร้น ตระหนัก เข้าใจ และเห็นคุณค่าของเป้าหมาย ซึ่งทำให้ครูเห็นสภาพที่งดงามของอนาคต และสร้างเจตคติที่ดี การคิดในแง่บวกและสร้างสื่อความคาดหวังที่ต้องการอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อรพรรณ ภัทรดาเนินสุข (2564) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครู ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาสร้างค่านิยมในโรงเรียนว่าผู้ร่วมงานต้องคำนึงถึงประโยชน์ของโรงเรียนมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จตามที่กำหนด และผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล

1.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นทางปัญญา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูได้แสดงความคิดโดยใช้สติปัญญาในการคิดค้นสิ่งใหม่ด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ และให้เป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์หาสาเหตุ และแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กรบนพื้นฐานของข้อมูลและความถูกต้องซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เซชินีร์ แสงสุข (2560) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกระตุ้นทางปัญญาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองโดยการอบรมศึกษาต่อในระดับสูง และให้มีการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนและผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อหาแนวทางวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุน มีการกระตุ้นให้กำลังใจ เอาใจใส่ผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคลอย่างใกล้ชิด ส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจ เป็นที่ปรึกษาให้ผู้ร่วมงานได้พัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงขึ้นตามความต้องการ ความสนใจ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นาดยา ทับยาง (2563) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 ด้านการการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาให้โอกาสผู้ร่วมงานพัฒนาตนเอง โดยการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน และผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายงานให้ครูเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล

1.5 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาที่มองเห็นและสร้างภาพขององค์กรที่พึงประสงค์ในอนาคตจากข้อมูลในสภาพปัจจุบันได้อย่างชัดเจน สามารถเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อที่จะนำองค์กรให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุผลตามที่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชโรบล เฉียงกลาง (2563) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ

ผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 พบว่าระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ไปกับการปฏิบัติการปฏิบัติ เพื่อที่จะนำองค์กรให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามที่พึงประสงค์ ทั้งในปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นความรู้สึทางบวกซึ่งก่อให้เกิดแรงจูงใจหรือกระตุ้นให้บุคคลนั้นเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นมีความมุ่งมั่นและมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจและพอใจสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เสียสละเวลาเพื่องานส่วนรวมอยู่เสมอ อีกทั้งมีความภาคภูมิใจในตำแหน่งหน้าที่และการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อรพรรณ ภัทรดำเนินสุข (2564) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม พบว่าความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า

2.1 ด้านความสำเร็จของงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีส่วนในการให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติงานของครู จึงทำให้ครูได้ใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มตามศักยภาพ ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งมีความพึงพอใจกับผลงานและความสำเร็จในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย รู้จักการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามที่วางไว้และสามารถแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาและทำงานให้สำเร็จลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ เชษนิรี แสงสุข (2560) ได้กล่าวถึง ความสำเร็จของงานคือการรักและภาคภูมิใจในผลงานที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน

2.2 ด้านการยอมรับนับถืออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาชีพครูเป็นอาชีพที่ได้รับการยอมรับนับถือจากสังคมว่าเป็นผู้มีความน่าเชื่อถือ เคารพยกย่องและเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นอาชีพที่สร้างคนให้มีความรู้ความสามารถมีอนาคตที่ดี ฉะนั้นครูจึงได้รับการยอมรับ เชื่อถือและไว้วางใจจากบุคคลทั่วไป ได้รับการยอมรับในความรู้ความสามารถจากผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อนร่วมงาน อีกทั้งยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน และได้รับการสนับสนุนในการปฏิบัติงานจนบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภศาสตร์ พลคา (2563) ได้กล่าวถึงการยอมรับนับถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ได้ใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของตนในการปฏิบัติงานจนสำเร็จ

2.3 ด้านลักษณะงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการมอบหมายหน้าที่ในการปฏิบัติงานนั้นผู้บริหารจะต้องมอบหมายงานให้ตรงตามความรู้ความสามารถ ครูจะต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในงานด้านต่าง ๆ อีกทั้งรับผิดชอบงานตรงกับความรู้ความสามารถ ความถนัดและความสนใจ สามารถนำความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไปพัฒนางานและตัดสินใจในการทำงานที่ตนปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ นาดยา ทับยาง (2563) ได้กล่าวถึง ลักษณะงานที่ปฏิบัติต้องมีความพอใจในการงานที่ได้รับมอบหมายและมีอิสระในการตัดสินใจกำหนดวิธีการทำงานด้วยตนเอง

2.4 ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการแสดงออกของครูที่มีความเอาใจใส่ มุ่งมั่น ตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ ด้วยความขยันหมั่นเพียรรอบคอบ และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการยอมรับผิดชอบผลของหน้าที่การงานที่ตนเองปฏิบัติทั้งดีและไม่ดี พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขให้เกิดผลต่อตนเองต่อผู้อื่นและต่อสังคมโดยรวมซึ่งสอดคล้องกับ เชษนิรี แสงสุข (2560) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบเกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมาย ให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ และมีอำนาจในการรับผิดชอบอย่างเต็มที่ ได้รับเกียรติและความไว้วางใจมอบหมายให้รับผิดชอบในงานนั้น ๆ อย่างอิสระ

2.5 ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้พัฒนางานให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ มีการจัดอบรมเพิ่มพูนประสบการณ์และความรู้ อีกทั้งครูยังสามารถแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนางานและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และในการปฏิบัติงานจึงมีส่วนที่ช่วยส่งเสริมให้ได้รับประสบการณ์และความชำนาญเพิ่มขึ้นจนสามารถนำความรู้ที่ได้รับขอเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ เชษนิรี แสงสุข (2560) ได้กล่าวถึง ความก้าวหน้าในงานที่ปฏิบัติงานมีความสำเร็จได้รับตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงขึ้นได้รับ

มอบหมายงานที่สำคัญมากขึ้น ได้รับโอกาสในการพัฒนาด้านวิชาชีพ ได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อต่างประเทศและการได้เข้าร่วมอบรมสัมมนาทางวิชาการอยู่เสมอ

2.6 ด้านเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีโอกาสดำเนินการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ จึงส่งผลให้เลื่อนตำแหน่งและได้รับสวัสดิการและสิทธิที่ควรได้รับอย่างเป็นธรรม เงินเดือนที่ได้รับเหมาะสมกับการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและการเลื่อนเงินเดือนมีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถและผลการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ธัญรัตน์ บัวแย้ม (2564) ได้กล่าวถึง เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน หมายถึง มีความรู้สึกพอใจในค่าจ้าง จำนวนเงินรายได้ประจำที่ได้รับและรายได้ที่จ่ายตอบแทนพิเศษที่หน่วยงานให้ผู้ปฏิบัติงาน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูง ($r_{xy} = .75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสัมพันธ์ทางบวกมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ($r_{xy} = .78$) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีการกระตุ้นแรงจูงใจให้ครูเกิดแรงบันดาลใจ กระตือรือร้น ตระหนักเข้าใจ และเห็นคุณค่าของเป้าหมาย คอยยกย่องชมเชยครู ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู จึงทำให้การดำเนินการภายในสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชโรบล เฉียงกลาง (2563) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ($r_{xy} = .92$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลให้มากขึ้น เพื่อนำไปปฏิบัติในหน้าที่ของตนเอง ส่งผลต่อครูเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ และทำให้เกิดประสิทธิภาพต่อผู้เรียน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ด้านเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการให้มากขึ้น เพราะถ้าครูผู้สอนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมาก สิ่งที่ดีมากก็คือ จะตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ในการสอนแล้วก็จะส่งผลไปยังตัวผู้เรียนให้มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำไปปรับปรุงการบริหารการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

2.2 ควรศึกษาถึงแนวทางการเสริมสร้างการกระตุ้นทางปัญญาของครูเพื่อนำผลไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการกระตุ้นทางปัญญาของครู เพื่อนำผลไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติภา สนิทไทย. (2561). ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาอำเภอเนินขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะนาค. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จุฑาทิพย์ สุจริตกุล. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0. วารสารมหาจุฬานาครทรรศ. 6(10): 4934 - 4935.
- ชโรบล เฉียงกลาง. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- เชษนิรี แสงสุข. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ธัญรัตน์ บัวแย้ม. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ฉัตรกร ไชยมงคล. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความพึงพอใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- นิตยา ทับยาง. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ศุภศาสตร์ พลดา. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชธานี.
- सानิตย์ หนูนิล. (2562). การพัฒนาจริยธรรมในองค์การผ่านกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท. (2565). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี. อุทัยธานี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- อรรธรณ ภัทรดำเนินสุข. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

The Factors Affecting Academic Administration of Schools in Uthai Thani Province
under the Secondary Educational Service Area Office Uthai Thani Chainat

ศรัญญา จอกสุวรรณ¹, ธีรพจน์ แนนเนียน², ไกรวิทย์ ดีเอม³
Sarunya Choksuwan¹, Teerapod Naebnean², Kraiwit Deeaim³
Corresponding Author E-mail: gracefu26406@gmail.com

Received: 2023-08-06; Revised: 2023-09-28; Accepted: 2023-10-03

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับของการบริหารงานวิชาการ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการ 4) สร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 248 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ มีค่าความเที่ยงระหว่าง 0.80-0.99 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านครูอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก 2) ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกระบวนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านการแนะแนวการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอยู่ในระดับมาก 3) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ (X_5) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน (X_3) ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา (X_6) ปัจจัยด้านครู (X_2) และปัจจัยด้านงบประมาณ (X_4) ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้ร้อยละ 78 ดังสมการพยากรณ์ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 0.68 + 0.28(X_5) + 0.16(X_3) + 0.16(X_6) + 0.15(X_2) + 0.09(X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.38(Z_5) + 0.20(Z_3) + 0.21(Z_6) + 0.17(Z_2) + 0.12(Z_4)$$

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ, การบริหารงานวิชาการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree (Educational Administration), Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the level of the factors affecting academic administration of schools 2) study the level of academic administration 3) investigate the relationship between the academic administration factors and academic administration 4) create the equation prediction of academic administration. The sample consisted of 248 administrators and teachers obtained by simple random sampling using the lottery method. The research tools were questionnaire to Factors Affecting Academic Administration the reliability coefficient between 0.80-0.99. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The research findings were as follow:

1) The factors affecting academic administration of schools was overall at high level. The highest was the teacher factor at the highest level. The secondary was the leadership factor of school administrators at the highest level and the lowest was the building factor at the high level. 2) The level of academic administration of was overall at high level. The highest was the educational quality assurance process of school at the highest level. The secondary was the educational guidance at the highest level and the lowest was the development and use of technological media for education at the high level. 3) The relationship between the academic administration factors and academic administration of schools and academic administration were overall there was a rather high level of positive with statistically significance at the .01 level. And 4) The factors in the aspect of the building (X_5), the parents and community (X_3), the media and technology (X_6), the teacher (X_2) and the budget (X_4) affecting academic administration of schools with statistically significance at the .05 level. The predicted factors those affected the academic administration of schools was 78 % accurate. Furthermore, the equation prediction were as follow:

The predicting equation of raw scores was:

$$Y' = 0.68 + 0.28(X_5) + 0.16(X_3) + 0.16(X_6) + 0.15(X_2) + 0.09(X_4)$$

The predicting equation of standard scores was:

$$Z = 0.38(Z_5) + 0.20(Z_3) + 0.21(Z_6) + 0.17(Z_2) + 0.12(Z_4)$$

Keywords: Factor Affecting the Academic Administration, Academic Administration

บทนำ

สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่ต้องอาศัยการเรียนรู้เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ รู้จักเลือกวิถีทางการต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและสร้างขีดความสามารถในการพึ่งตนเองและการแข่งขันที่รุนแรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันซึ่งแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ อีกทั้งยังมีส่วนสนับสนุนต่อยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 4)

ผลการจัดทำดัชนีความก้าวหน้าของคนในช่วงปี 2561 - 2565 พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในภาพรวมลดลง เมื่อพิจารณาจากดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index : HAI) ของ สศช. พบว่า ใน พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีความก้าวหน้าของคนในภาพรวมอยู่ที่ 0.6411 ซึ่งมีการปรับตัวลดลงจาก 0.6466 ใน พ.ศ. 2563 (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. 2565: 56-57) กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายในการปรับร้อยละ

เปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษา โดยเฉพาะด้านวิชาการ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้ครอบคลุมถึงการจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และมีจุดเน้นในการจัดการศึกษาโดยใช้ หลักสูตรฐานสมรรถนะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562: 1-2) โดยหน้าที่หลักของการศึกษา คือ พัฒนาคุณภาพของบุคคล ผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักการศึกษา เป็นกลุ่มบุคคลที่ต้องมีความคิด สร้างสรรค์ มีความรู้ความสามารถ โดยผู้บริหารต้องตระหนักถึง ความต้องการของสังคมและทิศทางที่ควรที่จะดำเนินไป (สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2564: 4-11)

การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจที่สำคัญของการบริหารสถานศึกษา ถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของ การจัดการศึกษา ที่จะทำให้การดำเนินชีวิตประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการเรียน การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิต รวมทั้งการเป็นที่ยอมรับในสังคม ผู้บริหารย่อมต้องผลักดันคุณภาพทางวิชาการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ตลอดจนการนำกระบวนการบริหารที่ทันสมัย ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ พร้อมทั้งจะขับเคลื่อนภารกิจและขอบข่าย การดำเนินงานวิชาการ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพทางวิชาการในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2565: 4-5) สถานศึกษาใดที่พัฒนางานวิชาการได้ก้าวหน้าหรือเป็นเลิศ จะเป็นที่ยอมรับ เป็นที่ยอมรับ คุณภาพของสถานศึกษา พิจารณาได้จากความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเอาใจใส่ และ ตระหนักในภารกิจ พัฒนาตนเองให้เข้าใจงานวิชาการ เพื่อพัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้า ท้นต่อการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับนับถือจากชุมชนและสังคม ผู้บริหารที่ยึดเอางานวิชาการเป็นหลักในการบริหารและมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ (ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์, 2560: 23-24)

แต่สภาพการณ์ปัจจุบัน พบว่าสถานศึกษาต่าง ๆ มุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ เน้นการเรียนแบบท่องจำ ทำให้ ผู้เรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การค้นคว้า ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ได้ การบริหารงาน วิชาการหรือการจัดการเรียนการสอนจึงไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนา (ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด, และสถิพร เซาวันชัย, 2564: 94-96) นอกจากนี้ยังพบปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมการบริหารงานวิชาการหลายปัจจัย ได้แก่ ศักยภาพของ ผู้บริหารในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ การขาดครู ซึ่งมีทั้งขาดจำนวนและขาดครูผู้สอนที่ตรงสาขาวิชา ตลอดจน ครูมีปัญหาเกี่ยวกับทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ไม่ให้ความสำคัญกับการประเมินสมรรถนะและพัฒนาตนเองด้วย การทำแผนพัฒนาตนเอง ตามสมรรถนะที่บกพร่อง ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา และผู้เรียนขาดวัสดุอุปกรณ์ และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่มีระบบ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่รองรับการสืบค้นข้อมูลของผู้เรียน สถานศึกษาขาดการประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่ การจัดทำตารางการใช้และตรวจสอบสภาพอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนปัญหาการบริหารงานวิชาการที่เป็นระบบ (ณพรพรรณ ชัยพรหม, 2565: 108-117)

การจัดการศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ประกอบด้วย สถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี 21 สถานศึกษา เป็นขนาดเล็กจำนวน 15 สถานศึกษา ขนาดกลางจำนวน 3 สถานศึกษา และ ขนาดใหญ่ จำนวน 3 สถานศึกษา จากผลการทดสอบทางการระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ของจังหวัดอุทัยธานี เมื่อเปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2562 – 2563 – 2564 กับ ระดับประเทศ พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในทุกปีการศึกษา ซึ่งการจัดให้ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาผ่านการประเมินสมรรถนะที่ จำเป็น จากการศึกษาปัญหาการบริหารงานของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุทัยธานี ชัยนาท พบว่า ด้านผู้เรียน ผู้เรียนมีความเสี่ยงด้านยาเสพติด อุบัติเหตุ อุบัติภัย มีปัญหาผู้เรียนไม่จบตามกำหนดเวลา เนื่องจากออกกลางคัน ติดศูนย์ ติด ร มส. และผู้เรียนบางส่วนขาดแรงบันดาลใจและขาดเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจนในการเรียน ด้านครูผู้สอน ครูไม่จัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ของหลักสูตร ครูไม่ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และจัดทำแผนการเรียนรู้ ครูไม่ได้วัดผล ประเมินผลตามมาตรฐานตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ของหลักสูตร ครูและบุคลากร ทางการศึกษาบางส่วนยังขาดจิตสำนึกในวิชาชีพ และครูยังไม่ปรับการเรียน เปลี่ยนการสอนโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ ทันสมัย ด้านการบริหารจัดการ การบริหารในแต่ละสถานศึกษายังมีเหลือมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาค สถานศึกษา ขนาดเล็กยังขาดครูผู้สอนที่ตรงกับวิชาเอก สถานศึกษาบางแห่งยังไม่ให้ความสำคัญกับการใช้แผนปฏิบัติการประจำปีเป็น เครื่องมือในการบริหารจัดการ และข้อมูลสารสนเทศบางส่วนไม่เป็นปัจจุบัน ถูกต้อง ครบถ้วน และด้านงบประมาณ

สถานศึกษาขนาดเล็กมีงบประมาณไม่เพียงพอ ผู้รับผิดชอบงานด้านงบประมาณขาดความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญโดยตรงในการปฏิบัติงาน และมีการเปลี่ยนแปลงผู้รับผิดชอบด้านงบประมาณบ่อยครั้ง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท. 2564: 24)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาหรือสามารถนำผลที่ศึกษาไปเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพและสามารถเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพของงานวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท
2. เพื่อศึกษาระดับของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการกับการบริหาร งานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจหลักสำคัญของการบริหารการศึกษา มีเป้าหมายเพื่อให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง โดยมีนักวิชาการได้สรุปดังนี้

มณีวรรณ แหวนหล่อ (2561: 10) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง งานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและงานอื่น ๆ ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลางที่ได้กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพ

โสภณา เสวตคชกุล (2562: 21) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและนักเรียน เมื่อผู้เรียนประสบความสำเร็จ เอื้อให้สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จเช่นเดียวกันวิชาการให้มีคุณภาพ และบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2563: 22) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง ความร่วมมือกันของกลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานรัฐหรือเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา โดยการกระทำหรือดำเนินงาน เทคนิคการดำเนินงาน และปัจจัยทางการพัฒนาความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ความหมายของการบริหารงานวิชาการ คือ การดำเนินงานในสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ตรงตามจุดมุ่งหมายหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน โดยสนองความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาที่ได้วางไว้

2. ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องด้วยเป็นหัวใจหลักของการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด โดยมีนักวิชาการศึกษาได้ศึกษาได้ ดังนี้

สิน งามประโคน, และคณะ (2562: 137) กล่าวว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สถาบันและประเทศชาติ การบริหารจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของสถานศึกษา ในด้านการให้ความรู้แก่ผู้เรียน เป็นทักษะแนวทางในการบริหารการศึกษาของผู้บริหาร เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ยงยุทธ พนสนอก (2563: 17) กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า การบริหารมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร การบริหารเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการบริหารและพฤติกรรมภาวะผู้นำ เช่น การริเริ่มโครงสร้างใหม่ กระบวนการใหม่ เป้าหมายใหม่ขององค์กรและการบริหารที่ต้องการใช้การตัดสินใจในกระบวนการทำงาน โดยต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารทั่วทั้งองค์การบริหาร

รัตนา กาญจนพันธุ์ (2563: 549) กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า การบริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ดังนี้ 1) การบริหารสถานศึกษามีอิทธิพลในการพัฒนาเป้าหมายและนโยบายสถานศึกษา 2) การบริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้มีการพัฒนาโครงการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เป้าหมายของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ 3) การบริหารสถานศึกษาช่วยกำหนดวิธีการและประสานงานในการดำเนินโครงการไปสู่การปฏิบัติ และ 4) การบริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนโครงการให้ประสบความสำเร็จ

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารกำหนดทิศทางและเป้าหมายได้อย่างชัดเจน ผู้บริหารใช้ทรัพยากรในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารสามารถกระจายงานได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสมตามความสามารถ ประกอบกับมีกระบวนการประเมินผลการศึกษาที่เที่ยงตรง น่าเชื่อถือ มีการพัฒนาทักษะความรู้ในกระบวนการดำเนินงานจากประสบการณ์และการพัฒนาตนเอง ส่งผลให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด สู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการ

3. หลักการบริหารงานวิชาการ

หลักการบริหารงานวิชาการ เป็นภารกิจสำคัญในการบริหารสถานศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายจัดการศึกษาให้มีคุณภาพโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และนอกสถานศึกษา โดยมีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2561: 20) กล่าวว่า หลักการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา ซึ่งจะต้องดำเนินพัฒนาในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ เพื่อให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

1) วางแผนงานด้านวิชาการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาการพัฒนาทางกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประเมินคุณภาพภายในมาตรฐานสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและการส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมาย จัดทำกรอบในการดำเนินงานตลอดจน ดูแล นิเทศ กำกับ และติดตาม

2) ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ธีรศร เทียบปาน (2562: 28) กล่าวว่า หลักการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการบริหารวิชาการของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย การมีส่วนร่วมในการบริหาร การพัฒนาทีมงานวิชาการในโรงเรียน กระบวนการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดคุณภาพ และพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน เหมาะสมในการนำไปใช้ง่ายต่อการทำความเข้าใจตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน

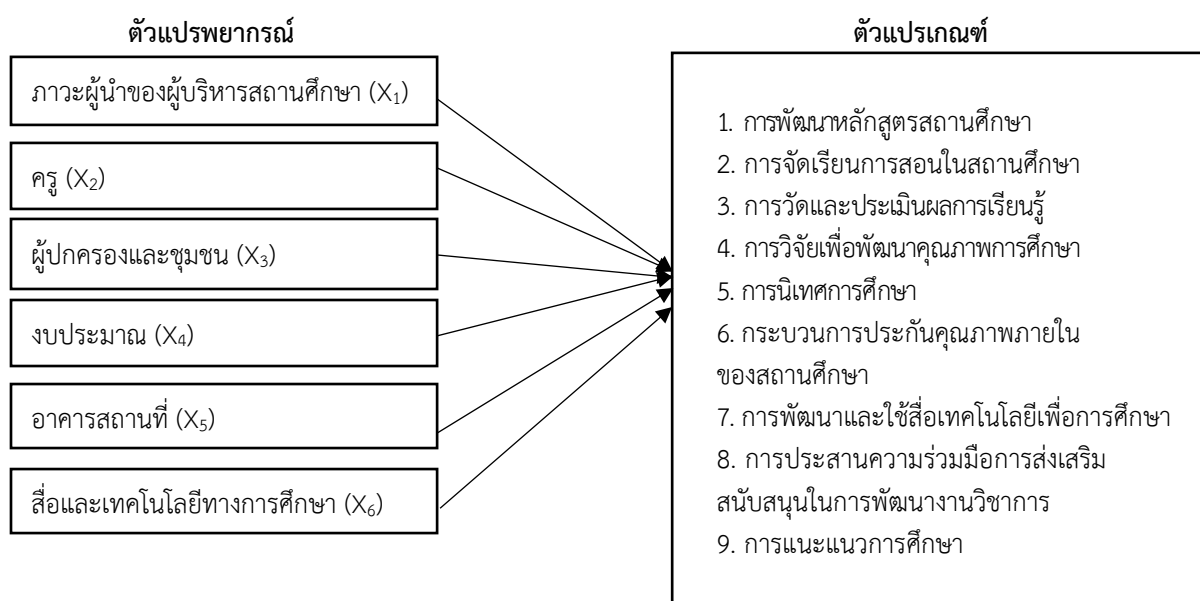
ปริญญ์ ด้วงคุณนันท (2563: 24) กล่าวว่า หลักการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

- 1) บริหารงานวิชาการในสถานศึกษาแบบกระจายอำนาจ ยึดหยุ่น และให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และชุมชน โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน
- 2) จัดการเรียนรู้โดยยึดแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์โดยให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 3) พัฒนาหลักสูตร สาระ และวิธีการจัดการเรียนรู้ให้หลากหลายเหมาะสมกับศักยภาพและทุกช่วงวัยของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 4) สนับสนุนให้ผู้สอนใช้สื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการวิจัย เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า หลักการบริหารงานวิชาการ เป็นการดำเนินกิจกรรมการทำงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการส่งเสริมงานด้านวิชาการทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การนิเทศติดตาม การดำเนินงานวิชาการ การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นแล้วการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพนั้น จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษากรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จาก 21 สถานศึกษา จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 40 คน และครู 652 คน รวมทั้งหมด 692 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan. 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 248 คน เทียบสัดส่วนได้ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 14 คน และครู จำนวน 234 คน และทำการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัด อุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 45 ข้อ ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านครู 3) ด้านผู้ปกครองและชุมชน 4) ด้านงบประมาณ 5) ด้านอาคารสถานที่ และ 6) ด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

ตอนที่ 3 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 66 ข้อ ทั้งหมด 9 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการจัดเรียนการสอน ในสถานศึกษา 3) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการนิเทศ การศึกษา 6) ด้านกระบวนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา 7) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 8) ด้านการประสานความร่วมมือการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนางานวิชาการ และ 9) ด้านการแนะแนวการศึกษา

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถาม และเทคนิคการตั้งข้อคำถามแบบสอบถามจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
3. กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปร จำนวน 111 ข้อ ประกอบด้วย แบบสอบถามตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน จำนวน 45 ข้อ และแบบสอบถามตอนที่ 3 การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน จำนวน 66 ข้อ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 111 ข้อ เสนอผู้เชี่ยวชาญในระหว่างวันที่ 22 – 26 พฤษภาคม 2566 เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ให้มีความถูกต้องและชัดเจน โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน

6. นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งข้อ คำถามเดิมมี 111 ข้อ เมื่อผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแล้วนั้น มีข้อคำถามสอดคล้องตามวัตถุประสงค์จำนวน 111 ข้อ มี ค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 นำข้อคำถามทั้ง 111 ข้อ ไปมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ต่อไป

7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหาร สถานศึกษาและครู ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านไร่วิทยา ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ในระหว่างวันที่ 6 – 11 มิถุนายน 2566

8. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาหาค่าความเที่ยง โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.85, ปัจจัยด้านครู มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.81, ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.92, ปัจจัยด้านงบประมาณ มีค่าความ เที่ยงเท่ากับ 0.79, ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.80, ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีค่าความ เที่ยงเท่ากับ 0.83, และการบริหารงานวิชาการมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99

9. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอรับความเห็นชอบและนำแบบสอบถามไปเก็บ ข้อมูลในการวิจัยต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปถึงผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในระหว่างวันที่ 14 – 28 มิถุนายน 2566
3. ผู้วิจัยขอรับแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms) โดยได้รับแบบสอบถามคืนกลับครบทั้ง 248 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
4. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมดอย่างละเอียด ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha)
2. สถิติที่ใช้ในการบรรยายลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient: r_{xy}) และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Coefficient) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. = 0.65) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และปัจจัยด้านอาคารสถานที่
2. ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.64) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกระบวนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนางานวิชาการ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท พบว่า ปัจจัยทางการบริหารงานวิชาการ 6 ด้าน คือ 1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ปัจจัยด้านครู 3) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน 4) ปัจจัยด้านงบประมาณ 5) ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ และ 6) ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง (r_{xy} = 0.87) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านอาคารและสถานที่ (r_{xy} = 0.75) ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา (r_{xy} = 0.73) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน (r_{xy} = 0.71) ปัจจัยด้านงบประมาณ (r_{xy} = 0.71) ปัจจัยด้านครู (r_{xy} = 0.67) และข้อที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (r_{xy} = 0.65) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยใช้ปัจจัยการบริหารงานวิชาการเป็นตัวพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านงบประมาณ เป็นปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ร่วมกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมเท่ากับ 0.88 สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 78 สร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 0.68 + 0.28(X_5) + 0.16(X_3) + 0.16(X_6) + 0.15(X_2) + 0.09(X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.38(Z_5) + 0.20(Z_3) + 0.21(Z_6) + 0.17(Z_2) + 0.12(Z_4)$$

อภิปรายผล

1. ระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ปัจจัยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาส่งผลอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และปัจจัยด้านอาคารสถานที่ มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านครู โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและสังคม ทั้งนี้เป็นเพราะว่า วิชาชีพครูได้รับการยกย่องและจัดเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความจำเป็นต่อสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ความสำคัญกับการมีคุณธรรม จริยธรรม ประกอบกับปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของครู และเป็นแบบอย่างที่ดีกับผู้เรียนและชุมชน นอกจากการจัดการเรียนการสอนที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ตลอดจนบรรยากาศของชั้นเรียนแล้ว ครูจะต้องปลูกฝังกลมกลืน ปรับปรุงแก้ไข พัฒนาผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ หากครูปฏิบัติตามมีคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแบบอย่างที่ดี จะทำให้นักเรียนเชื่อมั่น ศรัทธา และประพฤติตนตามแบบอย่างที่ดี เป็นคนดี มีวินัย และมีความรับผิดชอบ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น การบริหารงานวิชาการจึงมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปารณีย์ เพชรสีช่วง (2561) ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 14 พบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยหัวข้อการมีคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 2

1.2 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีความรู้ ความสามารถที่จำเป็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้การบริหารงานวิชาการไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ และการที่จะขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้นั้น สถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องของความรู้ ความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการของผู้บริหาร ซึ่งพบว่าผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ จะเป็นผู้ที่บริหารงานโดยมุ่งประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงาน ตลอดจนมีความเตรียมพร้อม มุ่งมั่นและความยืดหยุ่นในการบริหารงานท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทั้งทางการเมืองและสังคม ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด, และสัทธิพร เขาวนชัย (2564) ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ที่จำเป็นต่อการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.3 ปัจจัยด้านงบประมาณ โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดสรรงบประมาณมุ่งพัฒนาการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก และสอดคล้องกับสภาพความต้องการด้านวิชาการของสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่างบประมาณนั้นมีความสำคัญและเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบริหารงานวิชาการ แต่ทรัพยากรของหน่วยงานนั้นมีจำนวนจำกัด จึงจำเป็นต้องใช้งบประมาณอย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการด้านวิชาการของสถานศึกษา จะช่วยให้เกิดการใช้งบประมาณได้ตรงตามเป้าหมาย ทำให้

เกิดประโยชน์และเกิดความคุ้มค่าต่องานวิชาการ สามารถแก้ไขปัญหาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้ ส่งผลให้การดำเนินการบริหารงานวิชาการเป็นไปตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนุช อินทรโคสูง (2565) ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยด้านงบประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดสรรงบประมาณมุ่งพัฒนาการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก และสอดคล้องกับสภาพความต้องการด้านวิชาการของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.4 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การติดตามการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่เสมอ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้ปกครองนั้นเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด จึงมีส่วนสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การที่ผู้ปกครองติดตามและเอาใจใส่ในนักเรียนอยู่เสมอเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก ที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพราะผู้ปกครองจะติดตามผลการเรียนอยู่เสมอ ดูแลเอาใจใส่เมื่อเกิดปัญหา และช่วยป้องกัน แก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิวัฒน์ พันธรัตน์ (2562) ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า ปัจจัย ด้านผู้ปกครองและชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้ปกครองมีการติดตามและเอาใจใส่ในนักเรียนอยู่เสมอ อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.5 ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนในบทเรียน ก็คือเป็นตัวช่วยในการให้ข้อมูลความรู้หรือสิ่งบอกกล่าวกับผู้เรียน ซึ่งการใช้สื่อการเรียนการสอนให้ได้ผลนั้น ต้องตรงกับจุดประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมของบทเรียนนั้น ๆ อีกทั้งยังต้องใช้อย่างประหยัด คุ้มค่าและทันสมัยอีกด้วย ซึ่งในสังคมปัจจุบันเทคโนโลยีมีความสำคัญในการช่วยศึกษาหาความรู้ได้อย่างรวดเร็ว กว้างไกลและทั่วถึง ทันโลก ทันเหตุการณ์ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนตลอดเวลา สามารถถ่ายทอดความรู้ที่ชัดเจนได้ ทำให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐธิดา งามตา (2561) ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขต อิงโขง พบว่า ปัจจัยด้านสื่อวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยหัวข้อสถานศึกษามีนวัตกรรมทางการศึกษาและมีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับที่ 2

1.6 ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการวางแผนการใช้อาคารสถานที่อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เป็นเพราะว่า อาคารสถานที่เป็นส่วนที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับงานวิชาการ ให้สามารถดำเนินการไปได้ด้วยความราบรื่น สถานศึกษาจึงต้องมีอาคารสถานที่เพียงพอและเหมาะสม มีการดูแลสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่ดีและเอื้ออำนวยต่อการบริหารงานวิชาการ การที่สถานศึกษามีการวางแผนการใช้ อาคารสถานที่จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการที่จะพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมสมร โง่งศรี, และชัยรัตน์ บุญมี (2557) ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยหัวข้อการวางแผนการใช้อาคารสถานที่อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุทัยธานี ชัยนาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกระบวนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนางานวิชาการ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีการจัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนา งานและการสร้างระบบประกันคุณภาพภายใน ครูผู้สอนวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อสรรหากระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของการแนะแนว และดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูวัดผลประเมินผลที่เน้นการประเมินผลตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติและผลงาน มีการมอบหมายบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศ ปฏิบัติงานด้านการนิเทศอยู่เสมอ จัดการประชุมวางแผน

การดำเนินการและมอบหมายผู้รับผิดชอบงานหลักสูตร มีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างสถานศึกษา กับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชนองค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ ส่งเสริมให้ครูได้เผยแพร่สื่อ เทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษาและการนำผลการวิจัยมาใช้ในการแก้ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา หุ้มโต (2565) ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท พบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากและด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาสถานศึกษา โดยมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการบริหารงานวิชาการ PDCA โดยเฉพาะการขับเคลื่อนงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจหลักของการบริหารจัดการสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จึงเป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โดยมีความสามารถในการนำความรู้ ทักษะ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนุช อินทรโคกสูง (2565) ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท พบว่า ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านงบประมาณ เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมเท่ากับ 0.88 สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนได้ร้อยละ 78 ($R^2 = 0.78$) และสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนในรูปคะแนนดิบได้ โดยปัจจัยด้านอาคารสถานที่ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาทมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อาคารสถานที่เป็นส่วนที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับงานวิชาการ ให้สามารถดำเนินการไปด้วยความราบรื่น สถานศึกษาจึงต้องมีอาคารสถานที่เพียงพอและเหมาะสม มีการดูแลสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่ดีและเอื้ออำนวยต่อการบริหารงานวิชาการ การมีแหล่งเรียนรู้ภายในที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการกำหนดระเบียบการใช้อาคาร และพัสดุ ครุภัณฑ์ ประกอบกับการจัดเจ้าหน้าที่ดูแลอาคารและพัสดุครุภัณฑ์ และมีการกำกับ ติดตามการใช้งานอาคารสถานที่และบำรุงการศึกษา ซึ่งการวางแผนการใช้อาคารสถานที่อย่างเหมาะสม ทำให้มีอาคารเรียนและอาคารประกอบเพียงพอกับจำนวนนักเรียน สังกัดได้จากสถานศึกษาที่มีอาคารเรียนเพียงพอกับจำนวนนักเรียนนั้น มีการพัฒนาปรับปรุงให้พร้อมใช้งานและทันสมัยอยู่เสมอ ทำให้บรรยากาศในหน่วยงานมีความเรียบร้อย ปลอดภัยและเอื้ออำนวยในการปฏิบัติงานตามนโยบาย MOE Safety Center สถานศึกษาปลอดภัย ของกระทรวงศึกษาธิการ ส่งผลให้เกิดผลผลิต และปริมาณงานเพิ่มขึ้นอย่างมีคุณภาพ การที่สถานศึกษามีอาคารเรียนและอาคารประกอบอย่างเพียงพอจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากในการที่จะพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมมสร โข่งศรี, และชัยรัตน์ บุมิ (2557) ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า มีกลุ่มตัวแปรที่มีนัยสำคัญของการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ปัจจัยสื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาปัจจัยครูผู้สอน ปัจจัยความพร้อมของอาคารสถานที่ ปัจจัยความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชน โดยกลุ่มตัวแปรเหล่านี้มีอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 66.70

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ปัจจัยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก จึงควรส่งเสริมสนับสนุนทุกปัจจัย โดยเฉพาะปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ ให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

1.2 ระดับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เพื่อวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.3 ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยการบริหารงานวิชาการทั้ง 6 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกและส่งผลต่อการบริหาร วิชาการ ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้วางแผนในการพัฒนาการบริหารวิชาการของ สถานศึกษาโดยเฉพาะด้านอาคารสถานที่

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้านครู ในด้านการมีคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตามตาม จรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและสังคม มีความสำคัญมาเป็นลำดับแรก จึงควรทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนา ครูให้มีคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและสังคมของสถานศึกษาใน จังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

2.2 เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการมีวิสัยทัศน์ กว้างไกล มีภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความสำคัญมาเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งขัดแย้งกับการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งปัจจุบัน จึงควรทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีภาวะ ผู้นำในการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

2.3 เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ นั้นส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการมากที่สุด ดังนั้น การที่จะพัฒนางานวิชาการให้มีคุณภาพ จึงควรทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการวางแผนการใช้อาคารสถานที่อย่างเหมาะสม ของสถานศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

2.4 เนื่องจากประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการนั้นสามารถวัดได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ปัจจัยด้านผู้เรียนจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรเพิ่มปัจจัยด้านผู้เรียนใน งานวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

_____. (2561). คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

_____. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545).

กรุงเทพฯ: ครูสภา.

เชษฐสมร โขงศรี, และชัยรัตน์ บุญมี. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย ราชภัฏกำแพงเพชร.

ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด, และสธิพร เขาวนชัย. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ณพระษรณ ชัยพรม. (2565). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ณัฐธิดา งามตา. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).
มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ธริศร เทียบปาน. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนการกุศลของวัด
ในพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย
หาดใหญ่.
- นงนุช อินทรโคกสูง. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา นครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์.
- ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์. (2560). แนวคิดสู่การปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา. นครสวรรค์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครสวรรค์.
- ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2563). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: มินิ เซอร์วิส
ซัพพลาย.
- ปรีชา ตุ่มโท. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปารณีย์ เพชรสีช่วง. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 14. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มนีวรรณ แหวนหล่อ. (2561). สภาพการบริหารงานวิชาการของครูในระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ยงยุทธ พันธ์นอก. (2563). การบริหารจัดการศึกษาแบบทวิศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา
ที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดจันทบุรี ระยองและตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- รัตนา กาญจนพันธุ์. (2563). การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). วารสารดุสิต
บัณฑิตทางสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 10(3): 545-556.
- สิน งามประโคน, และคณะ. (2562). การบริหารการศึกษา: แนวคิด ทฤษฎีและรูปแบบการบริหารจัดการ. วารสารครุศาสตร์
ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 6(3): 134-146.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท. (2564). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564.
อุทัยธานี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). รายงานสรุปผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์
ชาติ ประจำปี 2565. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2564). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2565). รายงานสรุปผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ
ประจำปี 2565. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- โสภณา เสวตคชกุล. (2562). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนสองภาษา หลักสูตรไทย-อังกฤษ สังกัด
กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- อริวัฒน์ พันธุ์รัตน์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and
Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

ผลการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่มีต่อความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

The Effects of Communicative Language Teaching on Enhancing English Speaking and Writing Abilities of Mattayomsuksa 3 Students

โสภาพรรณ นองกาวิ¹, สุธาธิพย์ งามนิล²

Sopapan Nongkawe¹, Suthathip Ngamin²

Corresponding Author E-mail: babyjesus_nmb@hotmail.com

Received: 2023-08-21; Revised: 2023-09-09; Accepted: 2023-09-26

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็มกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด 2) แบบวัดความสามารถในการพูด มีค่าความยากระหว่าง 0.52 - 0.59 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.41 - 0.64 และค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมินเท่ากับ 0.98 และ 3) แบบวัดความสามารถในการเขียน มีค่าความยากระหว่าง 0.50 - 0.70 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.33 - 0.55 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบแบบทีกรณีกกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระจากกัน และการทดสอบแบบทีกรณีกกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ผลการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีความสามารถในการพูดหลังเรียน ($\bar{X}$ =19.23, S.D.=1.04) สูงวก่อก่อนเรียน ($\bar{X}$ =9.87, S.D.=1.69) และมีความสามารถในการเขียนหลังเรียน ($\bar{X}$ =41.85, S.D.=3.10) สูงวก่อก่อนเรียน ($\bar{X}$ =25.90, S.D.=3.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีความสามารถในการพูดและเขียน หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร, ความสามารถในการพูด, ความสามารถในการเขียน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree, Curriculum and Instruction Program, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

⁴ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were to 1) compare English speaking and writing ability of Mattayomsuksa 3 students before and after being taught through communicative language teaching and 2) compare English speaking and writing ability of Mattayomsuksa 3 students after being taught through communicative language teaching to the criteria 75 percent of full score. The sample was Mattayomsuksa 3 students, selected by multi-stage sampling method. The research instruments were 1) communicative language teaching lesson plans with the most appropriate quality level, 2) the speaking ability test with the difficulty between 0.52 – 0.59, the discrimination between 0.41 – 0.64 and the Rater Agreement Index at 0.98, and 3) the writing ability test with the difficulty between 0.50 - 0.70, the discrimination between 0.33 - 0.55 and the reliability at 0.86. The data were analyzed by mean, standard deviation, t-test dependent sample and t-test one-sample. The research findings were as follows;

1) Graduate students who were taught through communicative language teaching had higher speaking score in posttest ($\bar{X}$ =19.23, S.D.=1.04) than that in pretest ($\bar{X}$ =9.87, S.D.=1.69) and higher writing score in posttest ($\bar{X}$ =41.85, S.D.=3.10) than that in pretest ($\bar{X}$ =25.90, S.D.=3.30) at .05 level of significance. 2) Graduate students who were taught through communicative language teaching had higher speaking and writing score in posttest than test criterion score over 75 percent at .05 level of significance.

Keywords: Communicative Language Teaching, Speaking Abilities, Writing Abilities

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การติดต่อสื่อสาร ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยให้มีความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษา วัฒนธรรม และประเพณี ได้ดีขึ้น สามารถสื่อสารและเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551: 210) อีกทั้งในปัจจุบัน โลกได้เข้าสู่ยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ ในวิทยาการด้านต่าง ๆ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกจากนี้ การพูดและการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศส่วนใหญ่ ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางเพื่อให้การสื่อสารมีความชัดเจน เข้าใจไปในแนวทางเดียวกัน สร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ อันดีต่อกัน จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่คนทั่วโลก รวมถึงคนไทยจะต้องเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อการพัฒนาประเทศและประชากร ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต มีความเจริญรุ่งเรืองเทียบเท่านานาชาติอารยประเทศ และสามารถถ่ายทอดเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทยที่ดีงามไปสู่ประชาคมโลก (กรมวิชาการ. 2545: 5)

แม้ว่าเด็กไทยจะมีโอกาสเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น ทั้งจากครูผู้สอนและสื่อที่หลากหลาย มีตัวช่วยมากมาย มีโอกาสได้สัมผัสและพัฒนาภาษาอังกฤษมากกว่าในอดีต แต่ผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ได้แสดงผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียน นวมินทราชูทิศ มัชฌิม ได้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 30.19 และเมื่อแยกเฉลี่ยเป็นรายสาระ พบว่า สาระภาษาเพื่อการสื่อสาร มีคะแนนเฉลี่ย 29.70 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ($\bar{X}$ = 31.11) (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. 2564. ออนไลน์) และจากผลการรายงานการประเมินตนเองของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม ปีการศึกษา 2564 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม จำนวน 494 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ในระดับต่ำกว่า 3 เป็นจำนวน 365 คน โดยสาระที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนรู้ที่น้อยที่สุด คือ สารที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร เมื่อทดสอบทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาอังกฤษแล้ว พบว่านักเรียนมีทักษะการเขียนที่น้อยที่สุด รองลงมาเป็นทักษะการพูด ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ทักษะที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม ควรได้รับการพัฒนามากที่สุด คือ ทักษะการพูดและเขียน (โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม. 2564: 17) จากผลการประเมินสาระภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นสาระที่สถานศึกษาต้องปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น และนักเรียนมีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์คุณภาพร้อยละ 60 ตามเกณฑ์การประเมินของสถานศึกษาต่อไป

ปัญหาด้านทักษะภาษาอังกฤษของเด็กไทยนั้น ถือเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นจริง กล่าวคือ การสอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ยังคงเป็นการสอนภาษาอังกฤษแบบท่องจำคำศัพท์และเน้นการเรียนรู้ไวยากรณ์มากกว่าการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Dueraman (2013: 97) พบว่า ระบบการศึกษาของประเทศไทยยังไม่สอดคล้องกับการส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ เนื่องจากครูผู้สอนไม่สามารถนำเสนอรูปแบบการเขียนได้อย่างคล่องแคล่ว จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ได้มุ่งเน้นการทำให้กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเขียน แต่เป็นรูปแบบการอ่านและการแปลความแทน ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่ ไม่สามารถพูดสื่อสารภาษาอังกฤษได้ หรือพูดได้แต่พูดไม่คล่อง พูดเป็นคำไม่เป็นประโยค และขาดความมั่นใจเมื่อพูดสื่อสารในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ เนื่องจากนักศึกษาไม่มีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับคำศัพท์ ไม่สามารถเลือกใช้คำที่เหมาะสม ไม่สามารถเรียบเรียงคำพูดให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ที่เรียนมาได้ ประกอบกับผู้เรียนมีโอกาสน้อยมากในการฝึกฝนทักษะ ขาดความเข้าใจในการฟังพูดสื่อสารทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน (Pawapatcharaudom. 2007: 2)

การพัฒนาทักษะการสื่อสารโดยเฉพาะการพูดและเขียนภาษาอังกฤษ เป็นทักษะที่จำเป็นในการสื่อความหมายให้แก่ผู้ฟัง ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งมุ่งเน้นความสำคัญของตัวผู้เรียน ที่มีการจัดลำดับการเรียนรู้ขั้นตอนกระบวนการใช้ความคิดของผู้เรียน ซึ่งเชื่อมโยงระหว่างความรู้ทางภาษาทักษะทางภาษาหรือความสามารถในการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้สื่อสาร (กิ่งแก้ว รัชอินทร์. 2553) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่ สุมิตรรา อังวัฒนกุล (2540: 54) ได้เสนอเกี่ยวกับขั้นตอนที่คล้ายคลึงกับขั้นตอนการสอนของ Littlewood (1981: 17) โดยแบ่งการสอนออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นเสนอเนื้อหา 2. ขั้นการฝึก และ 3. ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารด้วยการฟัง พูด อ่าน เขียน ด้วยการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง รวมทั้งการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ โดยใช้แนวการสอนแบบผสมผสาน และใช้กิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียน ตลอดจนสื่อที่หลากหลายอันจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้อย่างสนุกสนานและเพลิดเพลิน เนื้อหาที่นำมาใช้พัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ด้วยวิธีการให้ผู้เรียนเกิดการปฏิสัมพันธ์และร่วมมือกันปฏิบัติงานโดยใช้รูปแบบของสารหลายประเภท เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ประสบการณ์ภาษาอังกฤษที่กว้างขวางและทันสมัย และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอด้วยวิธีการหลากหลาย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล. 2548: 10)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะใช้การสอนภาษาเพื่อสื่อสารในการส่งเสริมความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้กับครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม

สมมติฐานการวิจัย

การจัดกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร จะช่วยพัฒนาความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษให้สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การทบทวนวรรณกรรม

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติที่ใกล้เคียงกับการเรียนรู้ภาษา คือ เริ่มการเรียนรู้จากการฟัง และเชื่อมโยงเสียงกับภาพ เพื่อสร้างความเข้าใจ แล้วจึงนำไปสู่การเลียนเสียง คือ การพูด และนำไปสู่การอ่าน และเขียนในที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551: 281) โดยไม่จำกัดความสามารถของผู้เรียนไว้เพียงแค่ความรู้ด้านโครงสร้างไวยากรณ์เท่านั้น แต่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาทุกทักษะ โดยสัมพันธ์กับความสามารถทางไวยากรณ์เข้ากับยุทธศาสตร์การสื่อสารด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ และสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารหรือสื่อความหมาย และใช้ภาษาอย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม ไม่ควรสอนให้ผู้เรียนรู้เฉพาะรูปแบบหรือโครงสร้างทางภาษาเท่านั้น (Littlewood. 1981: 17 - 18)

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร แบ่งการสอนออกเป็น 3 ขั้นตอน (สมิตรา อังวัฒนกุล. 2540) ดังนี้

1. ขั้นเสนอเนื้อหา ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย และวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์ภาษาโดยดำเนินการ ดังนี้

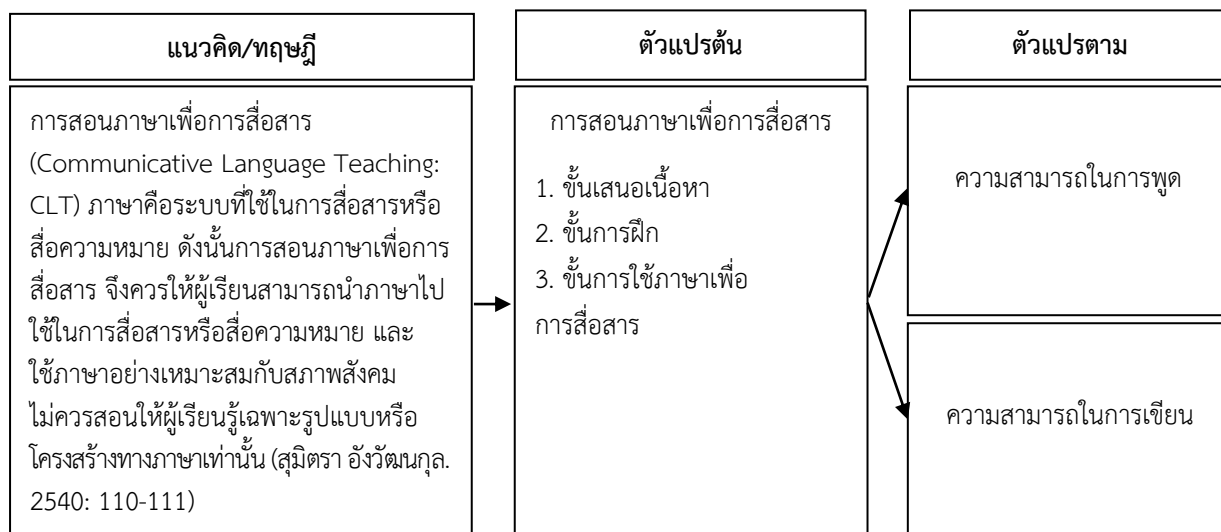
- 1.1 ผู้สอนเสนอบริบทหรือสถานการณ์แก่ผู้เรียน โดยใช้รูปภาพและใช้กิจกรรมการเล่าเรื่องหรืออ่านบทสนทนาหรือเรื่องราวให้นักเรียนฟัง มีคำศัพท์หรือรูปแบบของภาษาที่ต้องการสอน และสอดแทรกคำศัพท์ที่ผู้เรียนเคยเรียนมาบ้างแล้วเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องราวที่ครูเล่าง่ายขึ้น

- 1.2 กระตุ้นการเรียนรู้ เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่ฟังหรืออ่านระดับใด ด้วยการตั้งคำถามให้ตอบหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนพูด ในการสอนหรืออธิบายเนื้อหาดังกล่าว ผู้สอนต้องอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างชัดเจนว่าเนื้อหาภาษามีรูปแบบวิธีการใช้และความหมายอย่างไร

2. ขั้นการฝึก เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนใช้ภาษาที่เพิ่งเรียนรู้ใหม่ โดยผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการฝึกแบบควบคุมนี้เป็นการฝึกผู้เรียนทั้งชั้น ฝึกเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และฝึกทีละคน การฝึกแบบนี้เน้นที่ความถูกต้องของรูปแบบภาษาเป็นสำคัญ จึงควรใช้เวลาเพียงเล็กน้อย

3. ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการฝึกใช้ภาษาที่เชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ภาษาในชั้นเรียนกับการนำไปใช้จริงนอกชั้นเรียน โดยผู้สอนเป็นผู้แนะแนวทาง วิธีฝึกซึ่งอยู่ในรูปของการทำกิจกรรมแบบต่าง ๆ เช่น การมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม การพัฒนากระบวนการคิด โดยผู้สอนเป็นผู้ริเริ่มหรือจัดการขั้นเริ่มต้นของกิจกรรมให้ เช่น การอธิบายวิธีทำกิจกรรม จัดกลุ่มผู้เรียน หลังจากนั้นผู้เรียนจะเป็นผู้ทำกิจกรรมเอง ผู้เรียนสามารถใช้ภาษา นอกเหนือจากรูปแบบที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ทางภาษามาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ในขั้นนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น ใช้แผนแบบการวิจัยกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest - Posttest Design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ 6 โรงเรียน ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น นครสวรรค์ รวมทั้งสิ้น 1,654 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 39 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

2.1 สุ่มโรงเรียนในอำเภอเมืองนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น นครสวรรค์ ใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม จำนวน 1 โรงเรียน ได้โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม

2.2 สุ่มห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 12 ห้องเรียน ใช้การสุ่มแบบจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน ได้ห้องมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 มีจำนวนนักเรียน 39 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร จำนวน 6 แผน โดยใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ซึ่งนำไปประเมินความเหมาะสมของแผนการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ผลการประเมินพบว่า แผนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.39)

2. แบบวัดความสามารถในการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบวัดภาคปฏิบัติ จำนวน 2 หัวข้อ หัวข้อละ 12 คะแนน รวม 24 คะแนน โดยลักษณะของแบบประเมินความสามารถในการพูดจะเป็นรูปแบบการประเมินโดยปรับประยุกต์เกณฑ์ตามการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551: 60) จำนวน 3 ด้าน มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.67 - 1.00 มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.52 - 0.59 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.41 - 0.64 และค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมินเท่ากับ 0.98

3. แบบวัดความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบอัตนัย จำนวน 2 หัวข้อ หัวข้อละ 25 คะแนน รวม 50 คะแนน โดยลักษณะของแบบประเมินความสามารถในการเขียนจะเป็นรูปแบบการประเมินโดยปรับประยุกต์เกณฑ์ตามการประเมินของ Heaton (1990: 105 - 108) จำนวน 5 ด้าน มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.50 - 1.00 ค่าความยากระหว่าง 0.50 - 0.70 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.33 - 0.55 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนแบบแผนการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. นำแบบวัดความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งใช้แบบวัดความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียน จำนวน 2 ข้อ และแบบวัดความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษก่อนเรียน (Pre-test) จำนวน 2 ข้อ และบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน

2. ดำเนินการสอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โดยใช้แผนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ใช้เวลาสอนจำนวน 12 ชั่วโมง ระหว่างวันที่ 20 มกราคม 2566 – 20 กุมภาพันธ์ 2566

3. นำแบบวัดความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งใช้แบบวัดความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียน (Post-test) จำนวน 2 ข้อ และแบบวัดความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียน (Post-test) จำนวน 2 ข้อ และบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนหลังเรียน

4. นำผลคะแนนที่ได้จากแบบวัดความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ข้อ และแบบวัดความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ข้อ ไปวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานและสรุปผลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การเปรียบเทียบความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าทีที่กรณีก่อนเรียนและหลังเรียน (t-test dependent sample)

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าทีที่กรณีก่อนเรียนและหลังเรียน (one sample t-test)

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ผลการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่มีต่อความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น ใช้แผนแบบการวิจัยกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest - Posttest Design) โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถในการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	39	9.87	1.69	34.83*
หลังเรียน	39	19.23	1.04	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{(38,.05)} = 1.6860$)

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีความสามารถในการพูดเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 9.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.69 และมีความสามารถในการพูดเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 19.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.04 เมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบค่าที พบว่า $t_{\text{คำนวณ}}$ เท่ากับ 34.83 มีค่ามากกว่าค่า $t_{\text{ตาราง}}$ เท่ากับ 1.6860 แสดงว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีความสามารถในการพูดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อที่ 1

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	39	25.90	3.30	82.12*
หลังเรียน	39	41.85	3.10	

* มีนัยสำคัญสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{(38,.05)} = 1.6860$)

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีความสามารถในการเขียนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 25.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.30 และมีความสามารถในการเขียนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 41.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.10 เมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบค่าที พบว่า $t_{\text{คำนวณ}}$ เท่ากับ 82.12 มีค่ามากกว่าค่า $t_{\text{ตาราง}}$ เท่ากับ 1.6860 แสดงว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีความสามารถในการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อที่ 1

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถในการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์ (75%)	$\bar{x}$	S.D.	t
หลังเรียน	24	18	19.23	1.04	7.41*

* มีนัยสำคัญสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{(38,.05)} = 1.6860$)

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีความสามารถในการพูดเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 19.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.04 เมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบค่าที พบว่า $t_{\text{คำนวณ}}$ เท่ากับ 7.41 มีค่ามากกว่าค่า $t_{\text{ตาราง}}$ เท่ากับ 1.6860 แสดงว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีความสามารถในการพูดหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อที่ 2

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์ (75%)	$\bar{X}$	S.D.	t
หลังเรียน	50	37.5	41.85	3.10	8.76*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{(38,.05)} = 1.6860$)

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีความสามารถในการเขียนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 41.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.10 เมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบค่าที พบว่า $t_{คำนวณ}$ เท่ากับ 8.76 มีค่ามากกว่าค่า $t_{ตาราง}$ เท่ากับ 1.6860 แสดงว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีความสามารถในการเขียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อที่ 2

อภิปรายผล

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีความสามารถในการพูดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติที่ใกล้เคียงกับการเรียนรู้ภาษา คือ เริ่มการเรียนรู้จากการฟัง และเชื่อมโยงเสียงกับภาพ จึงเกิดความเข้าใจ แล้วจึงนำไปสู่การเลียนเสียง คือ การพูด นำไปสู่การอ่าน และเขียนในที่สุด การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นการสอนเพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551: 5) และเป็นการเชื่อมระหว่างความรู้ทางภาษา ทักษะทางภาษา และความสามารถในการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้โครงสร้างภาษาเพื่อการสื่อสาร (Savignon. 1983: 48) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารด้วยการฟัง พูด อ่าน เขียน ด้วยการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง รวมทั้งการศึกษาค้นคว้า และการประกอบอาชีพโดยใช้แนวการสอนแบบผสมผสาน และใช้กิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียน ตลอดจนสื่อที่หลากหลายอันจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้สนุกสนานและเพลิดเพลิน เนื้อหาที่นำมาใช้พัฒนาความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ด้วยวิธีการให้ผู้เรียนเกิดการปฏิสัมพันธ์และร่วมมือกันปฏิบัติงาน โดยใช้รูปแบบของสารหลายประเภท เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ประสบการณ์ภาษาอังกฤษที่กว้างขวางและทันสมัย และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอด้วยวิธีการหลากหลาย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล. 2548: 10) จึงส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการพูดสูงขึ้นกว่าเดิม โดยสถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557: 60) ได้สรุปขั้นตอนวิธีการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นนำเสนอ 3) ขั้นฝึก 4) ขั้นการใช้ภาษา 5) ขั้นสรุป นอกจากนี้ กุลยา เบญจกาญจน์ (2530: 22) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาโดยใช้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฏฐา โพธิ์พุ่ม (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้กระบวนการทฤษฎี CLT ผลการวิจัย พบว่า ชุดฝึกทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้กระบวนการของทฤษฎี CLT มีผลการเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้กระบวนการของทฤษฎี CLT หลังพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่ง รมยาภรณ์ สุขเกษม (2554 : 72-76) ได้วิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่เน้นการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษหลังการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่เน้นการฟัง-พูด สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีความสามารถในการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสอนที่ให้ความสำคัญกับการใช้ภาษามากกว่าวิธีการใช้ภาษา และความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา ตลอดจนความถูกต้องของการใช้ภาษา โดยเน้นการฝึกโดยใช้ภาษาในสถานการณ์จริงที่มีโอกาสพบในชีวิตประจำวัน (สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2557: 60) มีการปฏิบัติกิจกรรมในห้องเรียนอย่างชัดเจนด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยสนับสนุนให้ใช้เนื้อหาที่พบในชีวิตประจำวันจากชีวิตจริงในชั้นเรียนจากแผ่นป้าย วารสาร โฆษณา หนังสือพิมพ์ หรือข้อมูล

ซึ่งสามารถนำมาสร้างกิจกรรมเพื่อการสื่อสารได้ เช่น แผนที่ รูปภาพ กฎ ข้อดีของการนำสื่อในชีวิตประจำวันมาใช้ในการเรียนการสอน คือ เป็นการฝึกให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับสิ่งที่พบเห็นในชีวิตจริง จะช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น (Richards, & Rodgers. 2001: 72) ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนมีความต้องการสื่อสารด้วยบรรยากาศที่สนุกสนาน ซึ่งผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการสอนภาษาที่หลากหลาย ที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมเพื่อการสื่อสาร (Johnson, & Morrow. 1986: 163 - 175) ส่วน Savignon (1983: 23 - 24) ได้สรุปลักษณะกิจกรรมเพื่อการสื่อสารว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นต้องเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาที่เรียนมาได้อย่างหลากหลาย อีกทั้งผู้สอนต้องเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอนและวัยของผู้เรียน จึงส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนสูงขึ้นกว่าเดิม มีการจำแนกกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเทคนิค CLT เป็น 2 กิจกรรมหลัก (Littlewood. 1981: 35 - 36) คือ 1. กิจกรรมเพื่อการสื่อสาร 2. กิจกรรมปะทะสังสรรค์ในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิพย์วรรณ ธงภักดิ์ (2553) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนเพื่อการสื่อสาร ที่เน้นการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ผลของการวิจัยพบว่า นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนดไว้และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีความสามารถในการพูดหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นมีลักษณะเฉพาะ คือความตั้งใจในการสื่อสารของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะใช้ภาษาผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการสื่อสาร ซึ่งการเรียนเช่นนี้จะช่วยกระตุ้นผู้เรียนมีความตั้งใจในการเรียนภาษามากยิ่งขึ้น รู้สีกว่าตนกำลังเรียนภาษาที่เป็นประโยชน์ สามารถใช้ภาษาในการสื่อความหมาย (Larsen-Freeman. 2000: 128 - 132) นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นความสำคัญของตัวผู้เรียน มีการจัดลำดับการเรียนรู้ขั้นตอนการกระบวนการใช้ความคิดของผู้เรียน ซึ่งเชื่อมระหว่างความรู้ทางภาษา ทักษะทางภาษา ความสามารถในการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสาร ความสามารถในการสื่อสาร (กิ่งแก้ว รัชอินทร์. 2553) ซึ่งความสำเร็จในการทำกิจกรรมจะวัดจากการที่ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยครูกำหนดสถานการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษา เพื่อหาข้อมูลที่ตนยังขาดในการแก้ปัญหา (Littlewood. 1981: 40 - 42) การเลือกวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นผู้สอนจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยคำนึงถึงวิธีสอนที่เห็นว่าจะสามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีได้มากที่สุด และลักษณะของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นวัยที่ชอบศึกษาค้นคว้า อยากรู้ อยากเห็น ดังนั้นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ต้องใช้วิธีเรียนปนเล่น เพื่อให้เด็กไม่เบื่อหน่ายการเรียน มองเห็นการใช้ภาษาเป็นเรื่องสนุกสนาน ทำง่าย และเหมาะแก่การใช้ทักษะภาษาโดยไม่รู้ตัว และเป็นการสร้างเจตคติที่ดีให้ผู้เรียน กิจกรรมที่ได้รับคามนิยมในการสอนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ การใช้เพลง เกมภาษา บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การสัมภาษณ์และการทำโครงการ เป็นต้น จึงส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการสื่อสารสูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วราพรรณ จิตรัมย์ (2559: 94-97) ได้วิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการเรียนรู้เทคนิค CLT ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการเรียนด้วยชุดกิจกรรมฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการเรียนรู้เทคนิค CLT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีความสามารถในการเขียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการสอนภาษาอังกฤษให้เป็นไปตามธรรมชาติของการเรียนรู้โดยเน้นการสื่อสารที่เริ่มจากการฟังตามด้วยการพูด การอ่านและการเขียนตามลำดับ มุ่งเน้นความสำคัญของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้จริง มีการจัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตามกระบวนการใช้ความคิดของผู้เรียนที่เชื่อมระหว่างความรู้ทางภาษา ทักษะทางภาษา และความสามารถในการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ด้านภาษาไปใช้ในการสื่อสาร กล่าวคือ เป็นแนวการสอนที่ให้ความสำคัญกับการใช้ภาษามากกว่าวิธีการใช้ภาษา และยังให้ความสำคัญในเรื่องความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา ตลอดจนความถูกต้องของการใช้ภาษา และเน้นการฝึกโดยใช้ภาษาในสถานการณ์จริงที่มีโอกาสพบในชีวิตประจำวัน (สถาบันภาษาอังกฤษ. 2557: 37) โดยจุดมุ่งหมายสำคัญของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารคือ ผู้เรียนใช้ภาษาในการสื่อสารได้จริง ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารแบบต่าง ๆ (Allwright.

1983: 167) และ (Brown. 2000: 213) กล่าวว่าเป็นการสอนที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งรวมถึงความเหมาะสมและการยอมรับการใช้ และสถานการณ์ทางสังคมที่ใช้ภาษานั้นอยู่ (Finocchiaro, & Brumfit. 1983: 24) โดยลักษณะเฉพาะของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร คือความตั้งใจในการสื่อสารของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะใช้ภาษาผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการสื่อสาร ซึ่งการเรียนเช่นนี้จะช่วยกระตุ้นผู้เรียนมีความตั้งใจในการเรียนภาษามากยิ่งขึ้น รู้สึกว่าตนกำลังเรียนภาษาที่เป็นประโยชน์ สามารถใช้ภาษาในการสื่อความหมาย (Larsen-Freeman. 2000: 128 - 132) มี 3 ขั้นตอน ที่ใช้สำหรับทักษะการสื่อสาร คือทักษะการพูดและการเขียน ในกรณีนี้ที่จัดการสอนทักษะการรับสาร คือทักษะการฟังและการอ่าน นั้น จะนิยมใช้เป็นลำดับการสอนย่อย ซึ่งมี 3 ลำดับ คือ 1) Pre-listening/reading ซึ่งเป็นการเตรียมผู้เรียนเข้าสู่การฟังหรือการอ่าน กิจกรรมที่ใช่มักเป็นการสอนคำศัพท์ รูปแบบภาษา หรืออ่านคำถามนำเรื่อง 2) While-listening/reading เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังฟังหรืออ่านนั้น กิจกรรมที่ใช่มักเป็นคำถาม หรือแบบฝึกหาคำไข 3) Post-listening/reading เป็นการจัดกิจกรรมหลังการฟังหรืออ่านแล้ว เป็นการทดสอบความเข้าใจการจัดลำดับทั้ง 3 ขั้นตอนดังกล่าว มีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นจากง่ายไปยาก ลำดับขั้นตอนการสอนเหล่านี้จะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามแต่ละขั้นตอนโดยสอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอมร์ลิล พันธุ์สะอาด (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีทักษะในการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนอยู่ในระดับมีความสามารถมาก เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ สุพรรณษา ทิพย์เที่ยงแท้ (2557: 160 - 165) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นชะอำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะในการเขียนภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ปัทมา วาสสามัคคี (2557: 65 - 74) ได้วิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยใช้ตำนาน และนิทานพื้นบ้านกับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้ตำนานและนิทานพื้นบ้าน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ในขั้นที่ 2 ขั้นการฝึก (Practice) ควรให้นักเรียนได้ใช้เวลาในการฝึกเพิ่มเติม เนื่องจากเป็นขั้นตอนสำคัญที่นักเรียนได้ฝึกการพูดและเขียน จนเกิดความคล่องแคล่วจนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.2 ควรมีการนำแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไปประยุกต์กับแนวการสอนแบบอื่น ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการพูดและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการฟังและพูดของนักเรียนชั้นอื่น ๆ ในรายวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อเปรียบเทียบว่าสามารถพัฒนาทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนได้เช่นกันหรือไม่

2.2 ควรมีการศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เนื่องจากมีการเสริมแรงแล้วผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น เพื่อจะได้ทราบถึงความรู้สึก ความคิดเห็น และครูจะสามารถนำไปพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). **คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กึ่งแก้ว รัชอินทร์. (2553). แหล่งรวมความรู้ จาก..กึ่งแก้ว รัชอินทร์: แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2565, จาก http://kingkaew2010.blogspot.com/2010/11/blog-post_06.html.
- กุลยา บุญจากัญจน์. (2530). การสอนไวยากรณ์เพื่อการสื่อสาร. **มิตรครู**. 29(5): 22 - 25.
- ณอร์ลิล พันธ์สะอาด. (2562). การพัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียน **ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัชปภา โพธิ์พุ่ม. (2561). การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนในจังหวัด สุรินทร์โดยใช้กระบวนการของ **ทฤษฎี CLT**. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์.
- ทิพย์วรรณ ธงภักดิ์. (2553). การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอน **เพื่อการสื่อสารที่เน้นการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปัทมา วาสสามัคคี. (2557). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น **ประถมศึกษาปีที่ 4**. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 9(1): 65 -74.
- รัมย์ภรณ์ สุขเกษม. (2554). ผลการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่เน้นการฟัง – พูด **และการเสริมแรงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม. (2564). รายงานการประเมินตนเองของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ปีการศึกษา **2564**. นครสวรรค์: กลุ่มบริหารวิชาการ.
- วราพรรณ จิตรัมย์. (2559). ผลการใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้น **ประถมศึกษาปีที่ 3** โดยการเรียนรู้เทคนิค CLT. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2564). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปี **การศึกษา 2564**. สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2565, จาก <http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันภาษาอังกฤษ. (2557). **คู่มือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2548). การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน **พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สุพรรณ ทิพย์เที่ยงแท้. (2557). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นชะอำ **สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการนิเทศ). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2540). **วิธีสอนภาษาอังกฤษ**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Allwright, D. (1983). Exploratory Practice: Rethinking Practitioner Research in Language Teaching. **language teaching research**. 7(2): 167.
- Brown, H. D. (2000). **Principles of Language Learning and Teaching**. (4th ed.). New York: Longman.

- Dueraman, B. (2013). Focus on Thai learners of English: Their self-reports about foreign language learning. **International Research Journal of Arts and Social Sciences**. 2(7): 176-186. Retrieved September 3, 2017 from <http://www.interesjournals.org/full-articles/focus-on-thai-learners-of-English-their-self-reports-about-foreign-language-learning.pdf?view=inline>.
- Finocchiaro, M., & Brumfit, C. (1983). **The Functional - Notional Approach from Theory to Practice**. Oxford: Oxford University Press.
- Heaton, J. B. (1990). **Writing English Language Test**. London: Group.
- Johnson, K., & Morrow, K. (1986). **Principles of Communicative Methodology in Communication in the Classroom**. Hong Kong: Longman - Hill.
- Larsen - Freeman, D. (2000). **Techniques and Principles in Language Teaching**. (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Littlewood, W. (1981). **Communicative Language Teaching**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pawapatcharandom, R., (2007). **An investigation of Thai students' English language problems and their learning strategies in the international program at Mahidol University**. Bangkok: Master's thesis. Mahidol University.
- Richards, J., & Rodgers, S. (2001). **Approaches and Methods in Language Teaching: A Description and Analysis**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Savignon, S. J. (1972). **Communicative Competence: Theory and Classroom Practice**. Texts and Contexts in Second Language Learning, Reading. Massachusetts: Addison - Wesley.
- _____. (1983). **Communicative Competence: Theory and Classroom Practice Reading**. Reading, MA: Addison-Wesley.

ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน เรื่อง จาวาสคริปต์ที่มีต่อผลการเรียนรู้และ
การนำเสนอแผนภาพข้อมูลของนักเรียนมัธยมศึกษา

The Effects of Using Learning Activities Based on Gamification in JavaScripts
Topic Upon Learning Outcome and Data Visualization of Mattayomsuksa
Students

วุฒิชัย พิลึก¹, รพิกอร์ ฉลองสัพพัญญู², ณัฐวุฒิ แยมแสง³

Wudhijaya Philuek¹, Rapikorn Chalongsuppunyoo², Nattawud Yamsang³

Corresponding Author E-mail: wudhijaya@nsru.ac.th

Received: 2023-08-21; Revised: 2023-09-01; Accepted: 2023-10-14

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันในการสอนจาวาสคริปต์เพื่อสร้าง
การนำเสนอแผนภาพข้อมูลสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา และ 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน
ในการสอนจาวาสคริปต์เพื่อสร้างการนำเสนอแผนภาพข้อมูลสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ในโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 28 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้
ในงานวิจัยได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน เว็บไซต์เนื้อหาจาวาสคริปต์และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที ผลการศึกษาพบว่า

1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันสอนจาวาสคริปต์ในการสร้างการนำเสนอแผนภาพข้อมูลสำหรับนักเรียน
มัธยมศึกษาที่สร้างขึ้นมีจำนวน 8 แผนการเรียนรู้ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนมีการใช้กระบวนการเกมมิฟิเคชันผ่านการให้
เหรียญรางวัลประกอบการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางการเรียน และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้แผนการ
จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันในการสอนจาวาสคริปต์เพื่อสร้างการนำเสนอแผนภาพข้อมูลสำหรับนักเรียน
มัธยมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การนำเสนอแผนภาพข้อมูล, เกมมิฟิเคชัน, จาวาสคริปต์

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Assistant Professor, the Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

² อาจารย์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Lecturer, the Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ บัณฑิตปริญญาครุศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Bachelor Degree, Computer and Educational Technology Graduated, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

This research aimed 1) to develop learning activities based on Gamification for teaching JavaScript in Creating Data Visualization for Mattayomsuksa students, and 2) to study the effect of learning activities based on Gamification for teaching JavaScript in Creating Data Visualization for Mattayomsuksa students. The sample group which used in this study was Mattayomsuksa 5 students of Chumseang Chanutid School, Nakhon Sawan Province in total 28 students which obtained by simple random sampling. Tools used were learning activity plan, learning achievement test, and Website in teaching JavaScript. Statistics used were Mean, Standard Deviation, and T-Test. The results revealed that:

1) learning management plans based on Gamification for teaching JavaScript in Creating Data Visualization for Mattayomsuksa students showed that all 8 learning management plans have used Gamification process through rewarded coins in cooperated the enhancing learners involved learning, and 2) there was the posttest of learning achievement Learning score higher than pretest after learned by using learning management plans based on Gamification for teaching JavaScript in Creating Data Visualization with a statistical significance of .05

Keywords: Data Visualization, Gamification, JavaScript

บทนำ

สาระการเรียนรู้เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีทักษะ การคิดเชิงคำนวณ การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ประยุกต์ใช้ความรู้ ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการแก้ปัญหาที่พบในชีวิตจริง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้กำหนดสาระสำคัญดังนี้ วิทยาการคอมพิวเตอร์ การแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ การใช้แนวคิดเชิง คำนวณในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การบูรณาการกับวิชาอื่น การเขียนโปรแกรม การคาดการณ์ผลลัพธ์การตรวจหาข้อผิดพลาด การพัฒนาแอปพลิเคชันหรือพัฒนาโครงงานอย่างสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริง เทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร การรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การประเมินผล การนำเสนอข้อมูลหรือสารสนเทศเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริง การค้นหาข้อมูลและแสวงหา ความรู้บนอินเทอร์เน็ต การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล การเลือกใช้อุปกรณ์หรือ บริการบนอินเทอร์เน็ต ข้อตกลงและข้อกำหนดในการใช้สื่อหรือแหล่งข้อมูลต่าง ๆ หลักการทำงานของคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร การรู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างปลอดภัย การจัดการ ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ กฎหมายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์การใช้ลิขสิทธิ์ของผู้อื่นโดยชอบธรรม นวัตกรรมและผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่อการดำเนินชีวิต อาชีพ สังคม และวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560) การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งของการเรียนสาระเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ภาษาโปรแกรมมีอยู่มากมาย ซึ่งแต่ละภาษามีความเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับชั้นที่แตกต่างกันภาษาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันมีหลายภาษาให้เลือกใช้งาน ขึ้นอยู่กับความถนัดหรือความสามารถของนักพัฒนาโปรแกรม (Programmer) ที่จะเลือกใช้ภาษาโปรแกรมให้เหมาะกับโปรแกรมหรือเหมาะสมกับงานที่จะนำไปใช้ เช่น ภาษา C, ภาษา JavaScript, ภาษา ASP, ภาษา Delphi, ภาษา HTML เป็นต้น ภาษาโปรแกรมต่าง ๆ เหล่านี้ รูปแบบการเขียนคำสั่งเพื่อให้คอมพิวเตอร์ทำงานจะเป็นการเรียบเรียงไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ตามรูปแบบคำสั่งของภาษาโปรแกรมต่าง ๆ ซึ่งในการประมวลผลคำสั่งภาษาโปรแกรมนั้น คอมพิวเตอร์จะไม่สามารถเข้าใจในคำสั่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้โดยตรง เนื่องจากคอมพิวเตอร์จะเข้าใจและประมวลผลด้วยภาษาเครื่อง (Machine Language) หรือในรูปแบบของเลขฐานสอง (Binary digit) คือ เลข 0 และ เลข 1 เท่านั้น ดังนั้น จึงมีขั้นตอนในการแปลภาษาโปรแกรมต่าง ๆ ให้เป็นภาษาเครื่องหรือในรูปแบบเลขฐานสองก่อน โดยใช้โปรแกรมแปลภาษา (Language Translator) เช่น แอสเซมเบลเลอร์ (Assembler), คอมไพเลอร์ (Compiler) หรือ อินเตอร์พรีเตอร์ (Interpreter) คอมพิวเตอร์จึงจะเข้าใจและสามารถประมวลผลตามคำสั่งของภาษาโปรแกรมต่าง ๆ เหล่านี้ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560) จาวาสคริปต์ (JavaScript) คือ ภาษาคอมพิวเตอร์สำหรับการเขียนโปรแกรมบนระบบอินเทอร์เน็ต ที่กำลังได้รับความนิยมอย่างสูง Java JavaScript เป็น ภาษาสคริปต์เชิงวัตถุ (ที่เรียกกันว่า

“สคริปต์” (script) ซึ่งในการสร้างและพัฒนาเว็บไซต์ (ใช้ร่วมกับ HTML) เพื่อให้เว็บไซต์ของเราดูมีการเคลื่อนไหว สามารถตอบสนองผู้ใช้งานได้มากขึ้น ซึ่งมีวิธีการทำงานในลักษณะ “แปลความและดำเนินการไปทีละคำสั่ง” (interpret) หรือเรียกว่า Object Oriented Programming ที่มีเป้าหมายในการ ออกแบบและพัฒนาโปรแกรมในระบบอินเทอร์เน็ต สำหรับผู้เขียน ด้วยภาษา HTML สามารถทำงานข้ามแพลตฟอร์มได้ โดยทำงานร่วมกับ ภาษา HTML และภาษา Java ได้ทั้งทางฝั่งไคลเอนต์ (Client) และทางฝั่งเซิร์ฟเวอร์ (Server)

เกมมิฟิเคชัน (Gamification) เป็นการใช้เทคนิคในรูปแบบของเกมโดยไม่ใช้ตัวเกม เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยในการกระตุ้น และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่สนุกสนาน ใช้กลไกของเกมเป็นตัวดำเนินการอย่างไม่น่าเบื่อ อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ตรวจสอบ ปรับปรุง และหาวิธีการแก้ไขปัญหา เกมมิฟิเคชันเป็นการนำเอาหลักการพื้นฐานในการออกแบบกลไกการเล่น เกม เช่น แต้มสะสม (Points) ระดับชั้น (Levels) การได้รับรางวัล (Rewards) กระดานผู้นำ (Leaderboards) หรือจัดการแข่งขันระหว่างผู้เข้าร่วม (Competition) เป็นต้น มาประยุกต์ใช้ในบริบทอื่นที่ไม่ใช่การเล่น เกม โดยจำลองสภาพแวดล้อมให้เสมือนการเล่น เกม (ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล. 2561) ซึ่งหนึ่งในเกมมิฟิเคชันที่นิยมใช้กันทางการศึกษาอย่างแพร่หลายได้แก่ Minecraft ซึ่งถือว่าเป็นสื่อการสอนยอดนิยมสำหรับสอนในวิชาศิลปะ วิชา ภูมิศาสตร์ หรือวิทยาการทางคอมพิวเตอร์ Minecraft นั้นมีเวอร์ชันที่ถูกปรับแต่งเพื่อการศึกษาโดยเฉพาะในชื่อ Minecraft: Education Edition โดยใน Minecraft เวอร์ชันใหม่นี้จะมีความสามารถที่ไม่เหมือนกับรุ่นก่อนๆ เช่น เพิ่มแผนที่ (Map) ให้มากขึ้น และมาพร้อมกับระบบประสานงานที่ช่วยให้ครูผู้สอนและนักเรียนสามารถทำงานร่วมกันได้ เพิ่มสะสมผลงานแบบดิจิทัล รวมทั้งการนำเข้าและส่งออกข้อมูล ด้วยเหตุผลนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาเกมมิฟิเคชันสอนจาวาสคริปต์ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนนอกห้องเรียนได้โดยสื่อสอนจะมาในรูปแบบของเกมออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในการเขียนภาษาจาวาสคริปต์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น และนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการนำเสนอแผนภาพข้อมูลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันในการสอนจาวาสคริปต์เพื่อการสร้างการนำเสนอแผนภาพข้อมูล สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันในการสอนจาวาสคริปต์เพื่อการสร้างการนำเสนอแผนภาพข้อมูล สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5

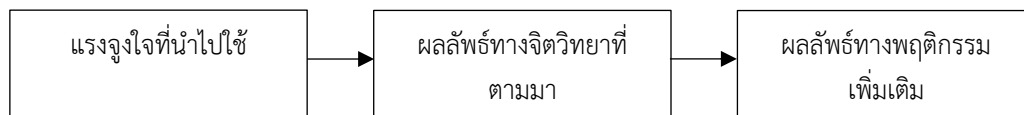
สมมติฐานของการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันในการสอนจาวาสคริปต์เพื่อการสร้างการนำเสนอแผนภาพข้อมูล สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้
2. ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันในการสอนจาวาสคริปต์เพื่อการสร้าง การนำเสนอแผนภาพข้อมูล สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้

การทบทวนวรรณกรรม

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เกมมิฟิเคชัน (Deterding, Dixon, Khaled, & Nacke (2011); Hamari, & Lehdonvirta (2010); Huotari, & Hamari (2012)) เป็นหัวข้อที่กำลังมาแรงและเป็นประเด็นที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เนื่องจากเป็นวิธีการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ใช้และปรับปรุงรูปแบบเชิงบวกในการใช้บริการ เช่น การเพิ่มกิจกรรมของผู้ใช้ สังคมออนไลน์ ปฏิสัมพันธ์ หรือคุณภาพและผลผลิตของการกระทำ (Hamari. 2013) รูปแบบการใช้งานที่ต้องการเหล่านี้ได้รับการพิจารณาว่าเป็นผลมาจากการสร้างแรงจูงใจในเชิงบวก (Ryan, & Deci. 2000) ประสบการณ์ที่ “สนุกสนาน” (Huotari, & Hamari. 2012) ซึ่งเกิดจากเกม/การจูงใจที่นำมาใช้ให้บริการ ด้วยเหตุนี้ การเล่นเกมจึงได้รับการขนานนามว่าเป็นวิธีการรุ่นต่อไปสำหรับการตลาดและการมีส่วนร่วมของลูกค้าในการอภิปรายยอดนิยม (Zichermann, G., & Cunningham. 2011) ตัวอย่างเช่น Gartner อ้างถึงใน Hamari, Koivisto, & Sarsa (2014) ประมาณการว่ากว่า 50% ขององค์กรที่จัดการกระบวนการนวัตกรรมจะจำลองแง่มุมต่าง ๆ ของธุรกิจภายในปี 2558 นอกจากนี้ยังมีสตาร์ทอัพที่ประสบความสำเร็จจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งบริการทั้งหมดมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มชั้นเกมให้กับกิจกรรมหลัก (เช่น Codecademy บริการที่ใช้อ็องค์ประกอบคล้ายเกมเพื่อ

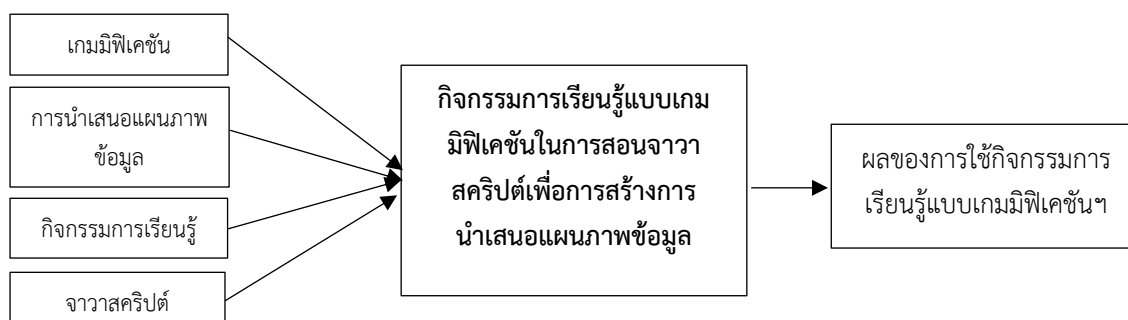
ช่วยสอนวิธีเขียนโค้ดแก่ผู้ใช้) หรือผู้ที่ช่วยเหลือบริษัทแบบดั้งเดิมในการเล่นเกมนบริการที่มีอยู่ (เช่น Badgeville) ความสนใจที่แพร่หลายในการเล่นเกมนยังสะท้อนให้เห็นในบริบททางวิชาการ: จำนวนเอกสารที่ตีพิมพ์เกี่ยวกับเกมมีมากขึ้นเกมมิฟิเคชันได้รับการนิยามว่าเป็นกระบวนการในการปรับปรุงบริการด้วยเงิน (ที่จับใจ) เพื่อกระตุ้นประสบการณ์การเล่นเกมนและผลลัพธ์ทางพฤติกรรมเพิ่มเติม (Hamari. 2013) ในการกำหนดเกมมิฟิเคชัน ซึ่ง Huotari, & Hamari (2012) เน้นบทบาทของเกมมิฟิเคชันในการเรียกประสบการณ์ทางจิตวิทยาเช่นเดียวกับเกม (โดยทั่วไป) ทำการยับยั้ง เป็นต้น ในทางกลับกันให้เน้นย้ำว่าค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเล่นเกมนจะต้องเหมือนกับที่ใช้ในเกม โดยไม่คำนึงถึงผลลัพธ์ อย่างไรก็ตาม ยังไม่ชัดเจนว่าการจ่ายเงินแบบใดเป็นพิเศษสำหรับเกม เช่นเดียวกับผลลัพธ์ทางจิตวิทยาที่สามารถพิจารณาได้อย่างเคร่งครัดว่ามาจากเกม จากมุมมองของคำจำกัดความเหล่านี้ มีที่ว่างสำหรับการศึกษาที่หลากหลายซึ่งอาจถูกมองว่าเป็นเกม ดังนั้น เป้าหมายหนึ่งของการทบทวนนี้คือการสำรวจงานเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นจริงเกี่ยวกับเกมมิฟิเคชันนั้นได้รับการศึกษาอย่างไรในลักษณะของการจ่ายเงินที่จับใจและผลลัพธ์ทางจิตวิทยา (รวมถึงผลลัพธ์ทางพฤติกรรมด้วย) อย่างไรก็ตาม การกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับการเล่นเกมน (Huotari, & Hamari. 2012) ในลักษณะที่นำเสนอนี้ช่วยให้เราสามารถเชื่อมโยงแนวคิดกับวรรณกรรมเกี่ยวกับการจ่ายเงินที่จับใจในการวิจัยระบบสารสนเทศ (Zhang. 2008) และแยกย่อยการศึกษาที่ทบทวนในที่นี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เกมมิฟิเคชัน (Hamari, Koivisto, & Sarsa. 2014)

ตามแนวคิดนี้ การเล่นเกมสามารถเห็นได้ว่ามีส่วนหลัก: 1) แรงจูงใจที่นำไปใช้ 2) ผลลัพธ์ทางจิตวิทยาที่ตามมา และ 3) ผลลัพธ์ทางพฤติกรรมเพิ่มเติม โดย นิติยา โชติบุตร (2558) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์เกมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนภาษาซี โดยนำหลักการเกมมิฟิเคชันมาใช้กระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการ เรียนวิชาภาษาซี โดยเกือบทุกองค์ประกอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยด้าน บุคคลที่มีความทะเยอทะยานสูง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้าน บุคคลที่ตั้งระดับความหวัง บุคคลที่มีความมานะ บากบั่น อดทน บุคคลที่มีความรับผิดชอบ บุคคลที่มีความพยายาม บุคคลที่กล้าเสี่ยง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น องค์ประกอบเดียวของแรงจูงใจที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือด้านบุคคลที่กลัวความ ล้มเหลวและมุ่งหาความสำเร็จ ส่วนผลการประเมินแรงจูงใจจากการนำ หลักการเกมมิฟิเคชัน มาใช้ในการสร้างโปรแกรมประยุกต์เกมพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ระดับมาก และ สิทธิชัย สระตอมูอัมหมัด (2561) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ระบบสมการเชิงเส้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี ผลวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมมิฟิเคชัน เรื่อง ระบบสมการเชิงเส้น เป็นการจำลองบรรยากาศในห้องเรียนให้เสมือนการเล่นเกมน ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้นี้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.72/82.60 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ระบบสมการเชิงเส้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมมิฟิเคชันสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่อง ระบบสมการเชิงเส้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมแสงชนูทิศ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 8 ห้องเรียน รวมจำนวน 286 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมจำนวน 28 คน ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ กิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันสอนจาวาสคริปต์และรางวัลดิจิทัล
2. เครื่องมือที่ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบอัตนัย จำนวน 6 ข้อ 25 คะแนน

คะแนน

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

ในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ผู้วิจัยใช้กระบวนการนำเทคนิคเกมมิฟิเคชันไปประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้น (Huang, & Soman. 2013) ได้แก่ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายและเนื้อหาที่ใช้ ขั้นที่ 2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ขั้นที่ 3 กำหนดโครงสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ขั้นที่ 4 กำหนดทรัพยากร และ ขั้นที่ 5 การประยุกต์ใช้กลไกของเกมมิฟิเคชัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายและเนื้อหาที่ใช้

1.1 ศึกษาตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) สาระที่ 4 เทคโนโลยี มาตรฐาน ว 4.2 เข้าใจและใช้แนวคิดเชิงคำนวณในการแก้ปัญหาที่พบในชีวิตจริงอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนรู้การทำงาน และการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้เท่าทัน และมีจริยธรรม มัธยมศึกษาปีที่ 5 ตัวชี้วัด คือ รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และใช้ความรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์สื่อดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศในการแก้ปัญหาหรือเพิ่มมูลค่าให้กับบริการหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในชีวิตจริงอย่างสร้างสรรค์

1.2 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกมมิฟิเคชัน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน

1.3 สรุปรวบรวมความพร้อม ความสามารถในการเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยี รวมถึงรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้วิทยาการคำนวณที่ผู้วิจัยต้องการให้เกิดแก่นักเรียนหลังจากได้เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันสอนจาวาสคริปต์

ขั้นที่ 3 กำหนดโครงสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ โดยกำหนดจำนวนคาบเรียนและเนื้อหาในแต่ละคาบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันสอนจาวาสคริปต์ มีจำนวนทั้งสิ้น 8 แผนการเรียนรู้ประกอบด้วย ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ปฐมนิเทศความรู้พื้นฐานการเขียนโปรแกรม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ตัวแปรและชนิดข้อมูล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 Arithmetic Operators (ตัวดำเนินการ การทางคณิตศาสตร์) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 Conditions แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 Functions แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 Data visualization แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 Multiple Charts และ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 การพัฒนา Data visualization บนเว็บไซต์ โดยมีการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการศึกษาวิธีการสร้างแผนการสอนและทฤษฎีเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ศึกษาละเอียดของเนื้อหาที่จะนำมาสร้างแผน การจัดการเรียนรู้จากหนังสือการเขียนโปรแกรมภาษาจาวาสคริปต์ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา สำคัญ และองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณ นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณา เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และประเมินความเหมาะสม และนำมาหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการเรียน การจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นที่ 4 กำหนดทรัพยากร

4.1 กำหนดและจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันสอนจาวาสคริปต์

4.2 จัดทำสื่อการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนในรูปแบบเว็บไซต์เนื้อหาในส่วนของจาวาสคริปต์ทั้งหมด 8 บทเรียน

4.3 จัดทำสมุดสะสมเหรียญ โดยพิจารณาสร้างกลไกของเกมจากองค์ประกอบของแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ซึ่งประกอบด้วย คะแนนสะสม (Point), เหรียญตราสัญลักษณ์ (Badges), ระดับชั้น (Level) กระดานผู้นำ(Leaderboard) ความท้าทาย (Challenges) จึงได้จัดองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันสอนจาวาสคริปต์ ดังภาพที่ 3 ต่อไปนี้

องค์ประกอบของ เกมมิฟิเคชัน	องค์ประกอบของ สมุดสะสมเหรียญ	คำอธิบาย	องค์ประกอบของ เกมมิฟิเคชัน	องค์ประกอบของ สมุดสะสมเหรียญ	คำอธิบาย
คะแนนสะสม (Point)	เหรียญรางวัล เหรียญ 1 ดาว เหรียญ 3 ดาว 	1. กำหนดคะแนนสะสมเป็นดาว เมื่อสะสมครบ 4 ดาวจะเลื่อนระดับ 1 ระดับ 2. นักเรียนจะได้รับเหรียญจากการมีส่วนร่วมกับการเรียน เช่น การตอบคำถาม การส่งงาน การทำภารกิจต่างๆ ที่มอบหมายให้เป็นต้น 3. จำนวนดาวที่มอบให้ผู้เรียนขึ้นอยู่กับเหรียญรางวัลที่ได้รับ	ระดับชั้น (Level)	ระดับชั้นจะเป็น 4 ระดับ ระดับที่ 1 ระดับที่ 2 ระดับที่ 3 ระดับที่ 4 	1. นักเรียนแต่ละคนจะมีระดับของตนเอง แสดงอยู่ในสมุดสะสมเหรียญของตนเอง โดยแต่ละระดับนักเรียนจะได้รับคะแนนพิเศษแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ระดับ Diamond ผู้เรียนจะได้รับคะแนนพิเศษ 15 คะแนน 2. การสะสมเหรียญจะประกอบไปด้วยระดับ 4 ระดับ โดยเรียงจากล่างสุดถึงสูงสุด ดังนี้ - Ruby - Garnet - Emerald - Diamond 3. การเลือกระดับนักเรียนต้องสะสมดาวให้ครบ 4 ดาวจะได้เลื่อนระดับ 1 ขึ้น
เหรียญตรา สัญลักษณ์ (Badges)	เหรียญธรรมดา 1 ดาว เหรียญพิเศษ 3 ดาว 	1. นักเรียนจะได้รับเหรียญรางวัลเมื่อทำตามเงื่อนไขของเหรียญรางวัลนั้นๆ เท่านั้น ซึ่งผู้เรียนสามารถดูเงื่อนไขของเหรียญได้ด้วยตนเอง เงื่อนไขของเหรียญจะรวมอยู่ในสมุดสะสมเหรียญของนักเรียน 2. นักเรียนสามารถดูความคืบหน้าของสมุดสะสมเหรียญตนเองได้ตลอดเวลา ว่าตนเองยังขาดเหรียญใบใดบ้าง	กระดานผู้นำ (Leaderboard)	กระดานอันดับ ประกาศอันดับผ่าน google classroom	1. กระดานอันดับเหรียญของนักเรียนจัดอันดับทั้งหมด 9 อันดับตามลำดับเหรียญรางวัลที่นักเรียนมีอยู่ 2. ข้อมูลที่แจ้งในประกาศจะมีอันดับ มีดังนี้ - ชื่อนักเรียน - จำนวนเหรียญของนักเรียน 3. กระดานอันดับครูจะอัปเดตรายชื่อทุกๆ สัปดาห์

องค์ประกอบของ เกมมิฟิเคชัน	องค์ประกอบของ สมุดสะสมเหรียญ	คำอธิบาย
ความท้าทาย (Challenges)	สมุดสะสมเหรียญนักเรียนจะ ได้รับผ่าน google classroom 	1. ครูจะเพิ่มสมุดสะสมเหรียญและแจ้ง กระดานอันดับผ่าน google classroom โดยทำเป็นสำเนาให้นักเรียนแต่ละคน 2. เงื่อนไขของเหรียญจะสอดคล้องกับเนื้อหา ภาษาจาวาสคริปต์ตามลำดับของบทเรียน

ภาพที่ 3 เปรียบเทียบองค์ประกอบของเกมมิฟิเคชันกับองค์ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน

ขั้นที่ 5 การประยุกต์ใช้กลไกของเกมมิฟิเคชัน

นักเรียนแต่ละคนในชั้นเรียนจะได้รับสมุดสะสมเหรียญเมื่อเข้าร่วมห้องเรียน Google Classroom ของครูผู้สอน โดยนักเรียนทุกคนจะถูกกำหนดให้มีระดับเริ่มต้นที่ Ruby จำนวนดาวเท่ากับ 0 นักเรียนสามารถรับเหรียญรางวัลได้จากการมีส่วนร่วมกิจกรรมในห้องเรียน เช่น การตอบคำถาม การส่งงาน การทำภารกิจต่าง ๆ ที่มอบหมายให้เป็นต้น นักเรียนที่สะสมเหรียญครบ 4 เหรียญระดับของนักเรียนจะเพิ่มขึ้นตามลำดับ ตัวอย่างเช่น นักเรียนอยู่อันดับ Ruby 0 ดาว เมื่อสะสมเหรียญได้ 4 เหรียญจะได้เลื่อนระดับเป็น Garnet 1 ดาว เมื่อครบสัปดาห์ครูจะสรุปจำนวนเหรียญนักเรียนแต่ละคนและทำการจัดอันดับบนกระดานอันดับโดยแสดงใน Google Classroom และจะมีการจัดอันดับใหม่ทุกสัปดาห์ เมื่อสิ้นสุดบทเรียนทั้งหมดนักเรียนแต่ละคนจะได้รับคะแนนตามระดับของตนเองซึ่งมีการแบ่งคะแนนดังนี้ ระดับ Ruby จะได้คะแนนพิเศษ 3 คะแนน ระดับ Garnet จะได้คะแนนพิเศษ 6 คะแนน ระดับ Emerald จะได้คะแนนพิเศษ 10 คะแนน และ ระดับ Diamond จะได้คะแนนพิเศษ 15 คะแนน

2. เครื่องมือที่ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอัตนัย เรื่อง การสร้างการนำเสนอแผนภาพข้อมูลด้วยจาวาสคริปต์ โดยศึกษาตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) สาระที่ 4 เทคโนโลยี สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เรื่อง การสร้างการนำเสนอแผนภาพข้อมูลด้วยจาวาสคริปต์เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 6 ข้อ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ วิเคราะห์ความสอดคล้องที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยดำเนินการตามลำดับต่อไปนี้ ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงกติกา และวิธีการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน และการเขียนโปรแกรมภาษาจาวาสคริปต์ที่นักเรียนจะต้องเรียนเพื่อนำไปพัฒนาการสร้างการนำเสนอแผนภาพข้อมูล ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน ในรายวิชา วิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังจากดำเนินการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนตามแผนที่วางไว้ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างการนำเสนอแผนภาพข้อมูลด้วยจาวาสคริปต์ มาทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง บันทึกคะแนนเป็นคะแนนหลังเรียน หลังจากดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามเนื้อหาครบถ้วน จะให้กลุ่มตัวอย่างจัดกลุ่มการสร้างการนำเสนอแผนภาพข้อมูลกลุ่มละ 1 ชั่งงาน และนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ตามสถิติตามที่กำหนดไว้ และสรุป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยมีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การหาค่าสถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

1.2 หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การพัฒนาการนำเสนอด้วยภาพด้วยจาวาสคริปต์

1.3 หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจการจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การพัฒนาการนำเสนอด้วยภาพด้วยจาวาสคริปต์

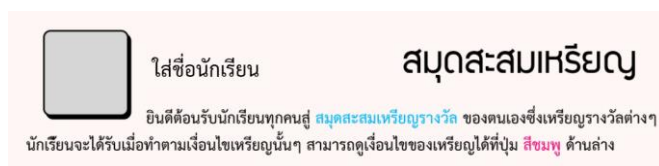
2. สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มโดยใช้การทดสอบค่าที

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันสอนจาวาสคริปต์

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.66-1 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระหว่าง 0.34-0 ทั้งนี้ในการกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละแผนฯ ผู้เรียนต้องได้รับการเสริมแรงโดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันในรูปแบบสมุดสะสมเหรียญรางวัลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ Google Classroom และนำกลไกของเกมจากองค์ประกอบของแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ซึ่งประกอบด้วย คะแนนสะสม (Point), เหรียญตราสัญลักษณ์ (Badges), ระดับชั้น (Level), กระดานผู้นำ (Leaderboard), ความท้าทาย (Challenges) โดยสมุดสะสมเหรียญจะมียอดประกอบหลัก ๆ 4 ส่วน คือ ชื่อของนักเรียน ระดับปัจจุบันของนักเรียน ช่องสำหรับติดเหรียญรางวัลและรายละเอียดของเหรียญรางวัลทั้งหมดทั้งหมด รายละเอียดของแต่ละส่วนมีดังนี้

ภาพที่ 4 สมุดสะสมเหรียญรางวัล

จากภาพที่ 4 ส่วนหัวของสมุดสะสมเหรียญรางวัลผู้เรียนต้องใส่ชื่อ - นามสกุลของตนเองเพื่อระบุตัวตนว่าสมุดนี้เป็นของใคร เพื่อง่ายต่อการติดเหรียญของครูผู้สอน อีกทั้งผู้เรียนสามารถติดรูปของตนเองที่ช่องสี่เหลี่ยมมุมซ้ายบนได้

ภาพที่ 5 ระดับปัจจุบันของผู้เรียน

จากภาพที่ 5 ส่วนของระดับปัจจุบันผู้วิจัยได้ออกแบบระดับไว้ 4 ระดับ ได้แก่ ระดับ Ruby ระดับ Emerald ระดับ Garnet และระดับ Diamond เรียงตามลำดับโดยระดับ Diamond เป็นระดับสูงสุด ยิ่งผู้เรียนมีระดับที่สูงผู้เรียนจะได้รับรางวัลก็คือคะแนนพิเศษที่สูงขึ้นเช่นกัน เกณฑ์การให้คะแนนแต่ละระดับมีดังนี้ ระดับ Ruby จะได้คะแนนพิเศษ 3 คะแนน ระดับ Garnet จะได้คะแนนพิเศษ 6 คะแนน ระดับ Emerald จะได้คะแนนพิเศษ 10 คะแนน ระดับ Diamond จะได้คะแนนพิเศษ 15 คะแนน

ภาพที่ 6 ดาวรางวัล

จากภาพที่ 6 ส่วนของระดับของดาว ซึ่งเป็นตัวแปรหลักในการเลื่อนระดับปัจจุบันของผู้เรียน เงื่อนไขการได้รับดาวนั้น ผู้เรียนจะต้องสะสมเหรียญรางวัล เหรียญ 1 เหรียญผู้เรียนจะได้รับดาว 1 ดวง เมื่อผู้เรียนมีดาวครบ 3 ดวง ถ้าได้รับดาวดวงที่ 4 มาผู้เรียนจะได้เลื่อนระดับปัจจุบันเป็นระดับถัดไปและจำนวนดาวในช่องจะเริ่มนับที่ 0 ดาวใหม่

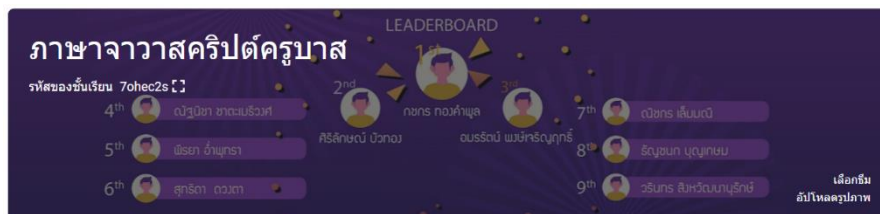
ภาพที่ 7 หน้าสะสมเหรียญรางวัล

จากภาพที่ 7 ในส่วนนี้จะเป็นส่วนของครูผู้สอนที่ต้องดำเนินการติดเหรียญรางวัลให้กับนักเรียนเมื่อผู้เรียนทำตามเงื่อนไขของเหรียญนั้น ๆ สำเร็จ เพื่อที่ผู้ได้จะสามารถดูความคืบหน้าของตนเองได้ ว่าตนเองมีเหรียญเท่าไร และยังขาดเหรียญอะไร

ภาพที่ 8 เหรียญรางวัลทั้งหมด

จากภาพที่ 8 ในส่วนนี้ผู้เรียนจะสามารถเข้ามาดูเหรียญทั้งหมดได้ว่ามีเหรียญอะไรบ้าง และเงื่อนไขการได้รับคืออะไร

ภาพที่ 9 กระดานคะแนน

จากภาพที่ 9 ผู้เรียนที่มีคะแนนเก็บเยอะที่สุด 9 อันดับแรกจะถูกรายชื่อมาประกาศที่รูปปกใน Google Classroom และจะมีการจัดอันดับใหม่ทุกสัปดาห์ถ้าลำดับคะแนนมีการเปลี่ยนแปลง

ตอนที่ 2 ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา

จากการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันในการสอนภาษาจาวาสคริปต์เพื่อการสร้างการนำเสนอ แผนภาพข้อมูลสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการพัฒนา Data Visualization โดยใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันสอนภาษาจาวาสคริปต์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผลการทำสอบ	n	คะแนนเต็ม	ร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t
หลังเรียน	28	25	17.5	19.55	2.81	3.86*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันสอนภาษาจาวาสคริปต์ในการพัฒนา Data Visualization สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 สรุปได้ว่า มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันสอนภาษาจาวาสคริปต์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 8 แผนสามารถนำไปใช้ได้ โดยการใช้แผนจัดการเรียนรู้ 8 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ปฐมนิเทศความรู้พื้นฐานการเขียนโปรแกรม เป็นการแนะนำความรู้พื้นฐานในการเขียนโปรแกรมภาษาจาวาสคริปต์และนำเสนอการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน โดยใช้สื่อเกมมิฟิเคชันในรูปแบบสมุดสะสมเหรียญรางวัล ที่นำกลไกของเกมจากองค์ประกอบของแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ซึ่งประกอบด้วย คะแนนสะสม (Point), เหรียญตราสัญลักษณ์ (Badges), ระดับชั้น (Level), กระดานผู้นำ (Leaderboard), ความท้าทาย (Challenges) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2-8 เป็นการเรียนการสอนเรื่อง ตัวแปรและชนิดข้อมูล, ตัวดำเนินการทางคณิตศาสตร์, เงื่อนไข, ฟังก์ชัน, Data visualization, Multiple Charts และการพัฒนา Data visualization บนเว็บไซต์ โดยจากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.67 – 1.00 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระหว่าง 0.34-0.00 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระยุทธ พรพจน์ธนาต (2565) ผลการเปรียบเทียบพบว่า IOC มีจุดเด่นคือ เป็นที่นิยมใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยทั่วไปซึ่งหนังสือหรือตำราทางด้านระเบียบวิธีวิจัยส่วนใหญ่มักกล่าวถึงมากกว่าวิธีอื่น ๆ อีกทั้งการนำ IOC ไปใช้ยังง่ายและสะดวกในทางปฏิบัติมากกว่า ทั้งในแง่การทำความเข้าใจเพราะมีวิธีการในการคิดคำนวณที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน

2. ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันของนักเรียนโดยใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันสอนภาษาจาวาสคริปต์ พบว่า หลังเรียนมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 ของนักเรียน

ทั้งหมด และนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 ของนักเรียนทั้งหมด สรุปได้ว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันสอนจาวาสคริปต์ในการนำเสนอด้วยภาพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจากการทดลองครั้งนี้สามารถอนุมานได้ว่าการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันมาประยุกต์ใช้ในการสอนนั้น มีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดความชอบในรายวิชาที่เรียนมากขึ้น เกิดความผูกพันในการเรียน โดยไม่รู้สึกลำบากที่ต้องเรียนวิชานี้เป็นเวลานานๆ มีความเพลิดเพลินไปกับการเรียน และอยากเข้าเรียน อีกทั้งการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันยังสามารถนำมาประยุกต์กับการเรียนออนไลน์ในยุคปัจจุบันที่มีปัญหาเรื่องโรคโควิด-19 ทำให้การเรียนออนไลน์มีเรื่องให้นักเรียนทำท่ายกับการเรียนมากขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากศึกษาปัญหาในการเรียน วิเคราะห์เนื้อหาและทักษะที่เป็นปัญหาออกเป็นเนื้อหาย่อย ๆ แล้วดำเนินการสร้างตามหลักการพื้นฐานในการออกแบบกลไกเกมมิฟิเคชัน เช่น คะแนนสะสม (จำนวนดาว) โดยที่ทุกคนสามารถตรวจสอบจำนวนดาว ของตนเองได้ เมื่อจำนวนดาวถึงจำนวนที่กำหนดผู้เล่นก็จะสามารถเลื่อนระดับของตนเองให้สูงขึ้นได้ นอกจากนี้ การใช้ระบบกระดานผู้นำ ยังเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนมากขึ้น เนื่องจากกระดานผู้นำ ทำให้ผู้เรียนสามารถประกาศความสามารถของตน และเปรียบเทียบกับระดับความสามารถของตนเองกับผู้อื่น อีกทั้งกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันสอนจาวาสคริปต์ที่ใช้การจำลองบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมือนการเล่น เกม ทำให้นักเรียนเกิดแรงกระตุ้นในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน เพราะต้องการสะสมเหรียญรางวัลให้สูงขึ้น เพื่อจะเลื่อนระดับที่สูงขึ้นและคะแนนพิเศษก็จะมากขึ้นเช่นกัน แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันนั้นสร้างความท้าทายในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลจากลักษณะและกติกาของกิจกรรม ที่สร้างบรรยากาศให้กับนักเรียน อีกทั้งเกมมิฟิเคชันยังทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายในตนเองที่จะเอาชนะความท้าทายและเอาชนะผู้เล่นคนอื่นเพื่อไปถึงเป้าหมายสูงสุดดังที่ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2559) ได้กล่าวไว้ว่า แรงจูงใจเป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ของนักเรียน อันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วย อีกทั้งผู้เรียนยังมีความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนมากขึ้นและสามารถพัฒนา Data Visualization ได้สำเร็จ จากปัจจัยดังกล่าวทำให้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน บนกลไกของเกมมิฟิเคชัน จึงส่งเสริมให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ ความกล้าแสดงออก ในภารกิจต่างๆของเหรียญสะสม ทำให้เกิดความเข้าใจมากกว่าการฟังบรรยายจากผู้สอนเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการใช้เกมมิฟิเคชันในการเรียนการสอนที่ประกอบด้วย (1) เกมมิฟิเคชันเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยกันที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (2) ผลการเรียนรู้เป็นผลที่วัดได้จากสถานะของการมีส่วนร่วมของผู้เรียนซึ่งครอบคลุมด้านอารมณ์ ความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรม (3) คุณสมบัติของเกมที่เหมาะสมสามารถสนับสนุนเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้เฉพาะซึ่งแบ่งออกเป็นสามโดเมนของการเรียนรู้: พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย (4) คุณลักษณะของเกมเป็นกลยุทธ์การเล่นเกมที่ร่วมกันระหว่างผลการเรียนรู้/วัตถุประสงค์ทางการศึกษาและความต้องการ การปรับเปลี่ยนประสบการณ์ การมีส่วนร่วมของนักเรียน อัตลักษณ์ การสอน และการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Kahu. 2013) นอกจากนี้ เกมมิฟิเคชันยังสนับสนุนการวิจัยเชิงประจักษ์โดยมีพื้นฐานมาจากแนวทางจิตวิทยาการรับรู้ทางสังคมร่วมกันในการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของนักเรียนและการเล่นเกม (Bedwell, & et al. (2012); Kahu (2013); Landers (2014) ซึ่งการวิเคราะห์ว่าเกมมิฟิเคชันทำให้การเรียนรู้ได้ผลเพราะพบผลเชิงบวกที่สำคัญของเกมต่อผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ที่เห็นชัดเจนโดยมีผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ (Sailer, & Homner. 2020)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรมแบบเกมมิฟิเคชัน ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักการของเกมมิฟิเคชันให้เข้าใจอย่างชัดเจน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและเพื่อป้องกันการเกิดจุดบอดของเกม ที่ผู้สอนสร้างขึ้น

1.2 รูปแบบของเหรียญรางวัลและเงื่อนไขการได้รับเหรียญก็ควรมีความหลากหลายมากกว่านี้ เพื่อเพิ่มความท้าทายให้กับผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การออกแบบเกมมิฟิเคชันเพื่อใช้ในกิจกรรมเรียนรู้ ครูผู้สอนควรพิจารณาถึงความสนใจของผู้เรียนในปัจจุบันหรือรูปแบบของเกมที่คุณเรียนเล่น เพื่อสร้างเกมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสามารถสร้างแรงจูงใจในกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล. (2561). เกมมิฟิเคชันเรียนเล่นให้เป็นเกม. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2565, จาก <https://www.scimath.org/article-technology/item/8669-2018-09-11-08-06-48>.
- นิตยา โชติบุตร. (2558). **การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนภาษาซี**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีสารสนเทศ). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2565). การศึกษาเปรียบเทียบการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัยด้วยเทคนิค IOC, CVR และ CVI. **รังสิตสารสนเทศ**. 28(1): 169 – 192.
- สิทธิชัย สระตอมอุ้มหมัด. (2561). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชันเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องระบบสมการเชิงเส้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2559). **จิตวิทยาการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bedwell, W. L., Pavlas, D., Heyne, K., Lazzara, E. H., & Salas, E. (2012). Toward a Taxonomy Linking Game Attributes to Learning: An Empirical Study. **Simulation and Gaming**. 43(6): 729–760.
- Deterding, S., Dixon, D., Khaled, R., & Nacke, L. (2011). From game design elements to gamefulness: defining gamification. In **Proceedings of the 15th International Academic Mind Trek Conference: Envisioning Future Media Environments**. September 28-30, 2011. Tampere, Finland: ACM.
- Hamari, J. (2013). Transforming Homo Economicus into Homo Ludens: A Field Experiment on Gamification in a Utilitarian Peer-To-Peer Trading Service. **Electronic Commerce Research and Applications**. 12(4): 236-245.
- Hamari, J., Koivisto, J., & Sarsa, H. (2014). Does Gamification Work? – A Literature Review of Empirical Studies on Gamification. In **proceedings of the 47th Hawaii International Conference on System Sciences**. Hawaii, USA: January 6-9, 2014.
- Hamari, J., & Lehdonvirta, V. (2010). Game design as marketing: How game mechanics create demand for virtual goods. **International journal of business science and applied management**. 5(1): 14-29.
- Huang, W.H.-Y., & Soman, D. (2013). **Gamification of Education**. Research Report Series: Behavioral Economics in Action. Rotman School of Management, University of Toronto.
- Huotari, K., & Hamari, J. (2012). Defining gamification: a service marketing perspective. In **Proceedings of the 16th International Academic MindTrek Conference**. October 3-5, 2012, Tampere, Finland, ACM, pp. 17-22.
- Kahu, E. R. (2013). Framing Student Engagement in Higher Education. **Studies in Higher Education**. 38(5): 758–773.
- Landers, R. N. (2014). Developing a Theory of Gamified Learning: Linking Serious Games and Gamification of Learning. **Simulation and Gaming**. 45(6): 752–768.

- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. **American psychologist**. 55(1): 68-78.
- Sailer, M., & Homner, L. (2020). The Gamification of Learning: a Meta-analysis. **Educ Psychol Rev**. 32: 77–112.
- Zhang, P. (2008). Motivational affordances: reasons for ICT design and use. **Communications of the ACM**. 51(11): 145-147.
- Zichermann, G., & Cunningham, C. (2011). **Gamification by design: Implementing game mechanics in web and mobile apps**. Sebastopol, CA: O'Reilly Media.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความวารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน พ.ศ. 2567

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพัฒน์	รักพรมงคล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาตี	ปณะราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
3. รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ	ภักดีจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
4. รองศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต	เถื่อนช้าง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สรวงพร	กุศลส่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษทิพย์	ศิริชัยศิลป์	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขจรศักดิ์	สงวนสัตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาภัสสร	สนธิรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูล	วรบำรุงกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทินกร	ชอัมพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปพนสรณ์	โพธิพิทักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ	เตชะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศธร	มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักศักดิ์	เลิศคงคาทิพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณราย	เทียมทัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพรรณ	ขาวประทุม	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต	ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติพิย	งามนิล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนล	สวนประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภากร	โพธิ์ดง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
21. อาจารย์ ดร.มีนมาส	พรานป่า	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
22. อาจารย์ ดร.รังสรรค์	หล้าคำจา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์